सत्यमेव जयते

महाराष्ट्र शासन

कार्यक्रम अंदाजपत्रक

२०२२-२०२३

आदिवासी विकास विभाग

मध्यवर्ती कारागृह मुद्रणालय, नागपूर
२०२२

कार्यक्रम अंदाजपत्रक

२०२२-२०२३

आदिवासी विकास विभाग

अनुक्रमणिका

(आदिवासी उपयोजना क्षेत्र)

		पृष्ठ क्रमांक
१.	आदिवासी विकास विभाग	१
२.	महा लेखापाल अहवाल	१७
३.	आयुक्त, आदिवासी विकास, नाशिक	१८
४.	आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, महाराष्ट्र राज्य, पुणे	४१
५.	आदिवासी विकास महामंडळ	५३
६.	क्रिडा व युवक सेवा	६२
७.	शालेय शिक्षण विभाग	६३
८.	कृषी व पदुम् विभाग—	
	कृषी	७०
	पशुसंवर्धन	७१
	मत्स्यव्यवसाय	८०
९.	पाणीपुरवठा व स्वच्छता विभाग ... ... (महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण)	९२
	भूजल सर्वेक्षण	९३
१०.	कौशल्य विकास व उद्योजगता विभाग	९६
११.	सहकार, पणन व वस्त्रोद्योग विभाग	१२२
१२.	महसूल व वन विभाग	१२३
१३.	उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभाग—	
	विद्युत विकास (आदिवासी उपयोजना)	१४०
	उद्योजगता विकास प्रशिक्षण कार्यक्रम	१४४
१४.	नगर विकास विभाग	१४७
१५.	सार्वजनिक बांधकाम विभाग	१४९
१६.	महिला व बालविकास विभाग ... ... एकात्मिक बालविकास सेवा योजना (आदिवासी)	१६३
१७.	जलसंपदा विभाग	१७८
१८.	सार्वजनिक आरोग्य विभाग	१९४
	नवसंजीवनी योजना	२२७
१९.	ग्रामविकास व जलसंधारण विभाग—	
	महाराष्ट्र राज्य ग्रामीण जीवनोन्नती अभियान	२२८
	दिनदयाळ उपाध्याय - ग्रामीण कौशल्य योजना	२२९

आदिवासी विकास विभाग

कार्यक्रम अंदाजपत्रक

जनजाती क्षेत्र उपयोजना, २०२२-२०२३

प्रास्ताविक-

२०११ च्या जनगणनेनुसार महाराष्ट्राची एकूण लोकसंख्या **११२३.७६ लाख** इतकी असून, त्यापैकी आदिवासींची लोकसंख्या १०५.१० लक्ष इतकी आहे. ही राज्याच्या लोकसंख्येच्या ९.३५ टक्के इतकी आहे. महाराष्ट्रातील अनुसूचित जमातीचे यादीत एकूण ४५ आदिवासी जमातींचा समावेश असून, त्यातील प्रमुख जमाती भिल्ल, महादेव कोळी, परधान, डोंगर कोळी, राजगोंड, वारली, कोकणा, ठाकूर, ठाकर, काथोडी कोळी, मल्हार, आंध, कोरकू, धाणका ह्या आहेत.

समाजातील कमकूवत घटकांपैकी आदिवासी घटक अत्यंत दुर्बल असून, भारतीय घटनेच्या कलम ४६ खाली समाजाच्या दुर्बल घटकांच्या आणि विशेषतः अनुसूचित जाती, जमाती यांच्या शैक्षणिक, सामाजिक व आर्थिक हितसंबंधाकडे विशेष लक्ष देऊन त्यांचा विकास करण्याकरिता आणि त्यांना सामाजिक अन्याय आणि सर्व प्रकारचे शोषण यापासून संरक्षण देण्यास शासन कटीबद्ध आहे. त्याप्रमाणे आदिवासी क्षेत्राचा तसेच या क्षेत्रामध्ये राहणाऱ्या आदिवासींचा सर्वांगीण विकास करण्यासाठी केंद्र शासनाने केलेल्या सूचना व मार्गदर्शक तत्वे यानुसार राज्य शासनाने आदिवासींसाठी एक स्वतंत्र जनजाती क्षेत्र उपयोजना सन १९७५-७६ मध्ये तयार केली व त्याची अंमलबजावणी १ एप्रिल १९७६ पासून सुरू केली. या आदिवासी उपयोजनेमध्ये महाराष्ट्रातील १६ जिल्ह्यातील ६८ तालुक्यांमध्ये ६,९६२ गावे व १२ शहरे यांचा समावेश आहे. त्याशिवाय आदिवासी लोकसंख्या असलेल्या लहान लहान भागांची नोंद करून ज्या गावात ५० टक्क्यांहून अधिक आदिवासी लोकसंख्या आहे अशा गावांचा समूह तयार करून त्या समुहातील आदिवासींचा विकास करण्याच्या दृष्टीने ४३ सुधारित क्षेत्र विकास गट (माडा) व २४ लघु सुधारित क्षेत्र विकास गट (मिनीमाडा) केंद्र शासनाच्या संमतीने मंजूर करण्यात आले.

आदिवासी उपयोजनेसाठी नियतव्यय

आदिवासी उपयोजनेची मूळ उद्दिष्टे प्रत्यक्षात साध्य होत आहेत किंवा नाहीत, होत नसल्यास का नाहीत व तो साध्य होण्यासाठी सध्याच्या पद्धतीत बदल घडवून आणण्यासाठी शासनाला योग्य शिफारसी करण्यासाठी माजी मुख्य सचिव व नियोजन मंडळाचे सदस्य श्री. सुकथनकर यांचे अध्यक्षतेखाली तज्ञ सभासदांची एक उपसमिती नेमली होती. या समितीने आपल्या अहवालाद्वारे आदिवासी उपयोजना राबविण्याच्या कार्यप्रणालीत जे आमूलाग्र बदल सुचविले व शिफारशी सुचविल्या, त्या शासनाने स्वीकृत करून त्यानुसार १९९३-९४ पासून राज्याची वार्षिक आदिवासी उपयोजना स्वतंत्रपणे तयार केली जात आहे.

आदिवासी विकास विभागास सन २०२२-२३ या आर्थिक वर्षाकरिता अनिवार्य खर्च अंतर्गत रु. १८८.०७१६ कोटी तरतूद अर्थसंकल्पित करण्यात आली आहे.

आदिवासी घटक कार्यक्रम सन २०२२-२३ करिता नियोजन विभागाने रु. ११९९९.०० कोटी नियतव्यय उपलब्ध करून दिलेला आहे. सदर नियतव्ययाचे वाटप करण्यासाठी मा. मंत्री (आदिवासी विकास) यांच्या अध्यक्षतेखाली झालेल्या राज्यस्तरीय बैठकीनुसार जिल्हा वार्षिक आदिवासी उपयोजनेसाठी रु. २१०६.७६४९ कोटी तरतूद अर्थसंकल्पित करण्यात आली असून राज्यस्तरीय आदिवासी उपयोजनेसाठी रु. ९०९२.२३५१ कोटी इतकी तरतूद अर्थसंकल्पित करण्यात आली आहे. राज्यस्तरीय योजनेंतर्गत आदिवासी विकास विभागाकरिता रु. ७०२९.८५५५ कोटी तर इतर प्रशासकीय विभागांकरिता रु. २०६२.३७९६ कोटी इतकी तरतूद करण्यात आली आहे.

याशिवाय रु. ३५६२.७५९२ कोटी एवढी तरतूद केंद्र पुरस्कृत/केंद्र सहाय्यित योजनांच्या केंद्र हिश्श्याकरिता (Shadow provision) अर्थसंकल्पित करण्यात आलेली आहे. यामध्ये आदिवासी विकास विभागाकरिता रु. ८८०.०००१ कोटी तर इतर प्रशासकीय विभागांकरिता रु. २६८२.७५९१ कोटी इतकी तरतूद करण्यात आली आहे.

उपरोक्तप्रमाणे आदिवासी घटककार्यक्रमांतर्गत सन २०२२-२३ या आर्थिक वर्षाकरिता एकूण रु. १४७६१.७५९२ कोटी तरतूद अर्थसंकल्पित करण्यात आलेली आहे.

सन २०२२-२३ या आर्थिक वर्षाकरिता आदिवासी उपयोजना अर्थसंकल्पीय तरतूद (रु. कोटीत)

अनुक्रमांक	खर्चाचे प्रकार			तरतूद
१.	अनिवार्य खर्च			१८८.०७१६
२.	कार्यक्रमांवरील खर्च—			
	(अ) जिल्हा योजना		२१०६.७६४९	
	(ब) आदिवासी विकास विभाग—		७०२९.८५५५	
	आस्थापना खर्च	रु. २५०१.७१७४ कोटी		
	शैक्षणिक बांधील खर्च ...	रु. २०११.०००८ कोटी		
	इतर विकास योजना ...	रु. २५१७.१३७३ कोटी		
	(क) इतर प्रशासकीय विभाग—		२०६२.३७९६	
	आस्थापना खर्च ...	रु. १०५.२२९७ कोटी		
	केंद्र योजनांना समरुप राज्य हिस्सा...	रु. ९२९.५४२३ कोटी		
	इतर राज्य योजना ...	रु. १०२७.६०७६ कोटी		
			(अ+ब+क) ...	११९९९.००००
	केंद्र पुरस्कृत योजना ... ... (केंद्र हिश्श्याकरिता Shadow तरतूद)			३५६२.७५९२
			एकूण कार्यक्रम ...	१४७६१.७५९२
			एकूण आदिवासी विकास (१+२) ...	१४९४९.८३०८

आदिवासी उपयोजनेसाठी विशेष केंद्रीय सहाय्य (Special Central Assistance to Tribal Sub Plan)

आदिवासी क्षेत्राच्या पायाभूत विकासासाठी राबविण्यात येणाऱ्या योजनांना पूरक निधी म्हणून केंद्र शासनाकडून दरवर्षी महाराष्ट्र शासनास विशेष केंद्रीय सहाय्य प्राप्त होते. १० व्या पंचवार्षिक योजनेच्या कालावधीपासून केंद्र शासनाकडून मिळालेले विशेष केंद्रीय सहाय्य व झालेला खर्च पुढीलप्रमाणे आहेः—

(रु. लाखात)

वर्ष	मंजूर रक्कम	खर्च झालेली रक्कम	
२०१३-२०१४	७७२८.००	७७२८.००	
२०१४-२०१५	११७२६.१८	११७२६.१८	
२०१५-२०१६	१२५१४.९१	१२५१४.९१	
२०१६-२०१७	९५४७.००	९५४७.००	
२०१७-२०१८	१३७६०.३८	१३७६०.३८	
२०१८-२०१९	१३८०२.५७	६४९१.२३	(प्रत्यक्ष खर्च)
२०१९-२०२०	११९२९.७९	४२६८.२४	(प्रत्यक्ष खर्च)
२०२०-२०२१	—	—	
२०२१-२०२२	—	—	

एखाद्या वर्षी मंजूर करण्यात आलेला निधी पूर्णपणे खर्च न झाल्यास त्यापैकी उर्वरित निधी पुढील वर्षी वापरण्यात येतो.

भारतीय संविधानाच्या अनुच्छेद क्र. २७५ (१) अनुसार प्राप्त होणारे केंद्रीय सहाय्य

भारतीय संविधानाच्या अनुच्छेद २७५ (१) मधील तरतुदींनुसार दरवर्षी केंद्र शासनाकडून विशेष सहाय्य प्राप्त होते. आदिवासी क्षेत्राच्या पायाभूत विकासाच्या योजनांवर खर्च करण्यात येतो. केंद्र शासनाकडून १० व्या पंचवार्षिक योजनेपासून महाराष्ट्र शासनास वेळोवेळी प्राप्त झालेल्या केंद्रीय सहाय्यातून पुढीलप्रमाणे खर्च करण्यात आला आहे.

(रु. लाखात)

वर्ष	मंजूर रक्कम	खर्च झालेली रक्कम	
२०१३-२०१४	१२४८९.००	१२४८९.००	
२०१४-२०१५	११७०१.३०	११७०१.३०	
२०१५-२०१६	१३३७४.००	१३३७४.००	
२०१६-२०१७	११५३६.५३	११५३६.५३	
२०१७-२०१८	१२८६२.२४	१२८६२.२४	
२०१८-२०१९	१७०१५.९१	७९९७.०१	(प्रत्यक्ष खर्च)
२०१९-२०२०	२३१३६.७०	९८८८.४२	(प्रत्यक्ष खर्च)
२०२०-२०२१	४५७३.००	—	
२०२१-२०२२	—	—	

आदिवासी क्षेत्रातील प्रशासकीय यंत्रणा बळकट करण्याच्या दृष्टीनेही हा निधी वापरता येतो.

आदिम जमातीच्या विकासाच्या योजना

आदिम जमातीच्या विकासाच्या विविध योजना राबविण्यात येत असून त्यासाठी केंद्र शासनाकडून दरवर्षी निधी प्राप्त होतो. १० व्या पंचवार्षिक योजनेच्या कालावधीपासून केंद्र शासनाकडून मिळालेले यासंबंधीत केंद्रीय अर्थसहाय्य व झालेला खर्च पुढीलप्रमाणे आहेः— (रु. लाखात)

वर्ष	मंजूर रक्कम	खर्च झालेली रक्कम	
२०१२-२०१३	...	...	
२०१३-२०१४	२६१०.००	२६१०.००	
२०१४-२०१५	१९००.००	१९००.००	
२०१५-२०१६	...	...	
२०१६-२०१७	२०७७.००	१९००.००	
२०१७-२०१८	१२२६.२५	१४०३.२५	
२०१८-२०१९	१२३०.२६	१२३०.२६	
२०१९-२०२०	२५१०.००	४०५.९५	(प्रत्यक्ष खर्च)
२०२०-२०२१	१४१२.००	...	
२०२१-२०२२	...	...	

विभागाच्या महत्त्वाच्या योजनांची संक्षिप्त माहिती

(१) शासकीय आश्रमशाळा समूह :—

सदर योजनेंतर्गत आदिवासी मुलांना निवासी शिक्षण, भोजन, बेडींग साहित्य तसेच इतर आवश्यक शैक्षणिक सुविधा उपलब्ध करून दिल्या जातात. सन २०१७-२०१८ पासून विद्यार्थ्यांचे शैक्षणिक साहित्य तसेच साधन सामुग्री खरेदीकरीता आवश्यक रक्कम विद्यार्थ्यांच्या थेट बँक खात्यात जमा करण्याचा निर्णय घेण्यात आलेला आहे. सद्यःस्थितीत विभागाच्या अधिनस्त ४९९ शासकीय आश्रमशाळांमध्ये सुमारे १.९० लाख विद्यार्थी शिक्षण घेत आहे. सन २०२२-२३ या वर्षात सदर योजनेकरिता रु. १५८९.०० कोटी ची तरतूद करण्यात आली आहे.

(२) अनुदानित आश्रमशाळा :—

महाराष्ट्र राज्यात आदिवासी विकास विभागामार्फत एकूण ५५६ अनुदानित आश्रमशाळा मंजूर असून त्यापैकी ६४ प्राथमिक अनुदानित आश्रमशाळा व ४९२ माध्यमिक अनुदानित आश्रमशाळा स्वयंसेवी संस्थांमार्फत चालविल्या जातात. सदर ४९२ माध्यमिक आश्रमशाळांपैकी १५५ आश्रमशाळांमध्ये कनिष्ठ महाविद्यालये चालविण्यात येतात. सद्यःस्थितीत अनुदानित आश्रमशाळांमधील एकूण विद्यार्थी संख्या २.५० लाख इतकी आहे. अनुदानित आश्रमशाळांना वेतन अनुदान, परिरक्षण अनुदान, आकस्मिक खर्च अनुदान मंजूर करण्यात येते. सन २०२२-२३ साठी या योजनेकरीता रु. १५५०.०० कोटी ची तरतूद करण्यात आली आहे.

(३) अनुसूचित जमातीच्या मुला-मुलींसाठी शासकीय वसतिगृह :—

आदिवासी विद्यार्थ्यांना गाव, तालुका, जिल्हा व विभागाच्या ठिकाणी माध्यमिक व महाविद्यालयीन शिक्षण घेण्यास प्रोत्साहन मिळावे म्हणून शासकीय वसतिगृह सुरू करण्यात आली आहेत. राज्यात ४९४ शासकीय वसतिगृहे कार्यरत असून त्यामध्ये एकूण ५३८९५ विद्यार्थ्यांना प्रवेश देण्यात आलेला आहे. सदर वसतिगृहामध्ये विद्यार्थ्यांना मोफत भोजन, निवास व आवश्यक शैक्षणिक साहित्य पुरवण्यात येते. सन २०१७-१८ पासून बेडींग साहित्य, वह्या, पुस्तके, शैक्षणिक साहित्य इत्यादी उपलब्ध करून घेण्याकरिता विद्यार्थ्यांच्या बँक खात्यावर थेट निधी जमा करण्याबाबत निर्णय घेण्यात आला असून सन २०१८-१९ पासून महानगर, विभागीय आणि जिल्हास्तरावरील शासकीय वसतिगृहातील विद्यार्थ्यांना आहाराकरिता थेट लाभ हस्तांतर (DBT) योजनेद्वारे लाभ देण्याचा निर्णय घेण्यात आलेला आहे. सन २०२२-२३ साठी या योजनेकरिता रु. ५१४.२४ कोटी ची तरतूद करण्यात आली आहे.

(४) नामांकित निवासी शाळेत अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांना शिक्षण देणे :—

अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांना नामांकित शाळेमध्ये इंग्रजी माध्यमातून शिक्षण देणे या उद्देशाने सदर योजना सुरू करण्यात आली असून नामांकित शाळेमार्फत विद्यार्थ्यांना पुरविण्यात येत असलेल्या शैक्षणिक व निवासी सुविधांचा खर्च शासनामार्फत करण्यात येतो. सदर योजनेंतर्गत आजतागायत एकूण १७३ नामांकित शाळांमध्ये ५३३५३ विद्यार्थी शिक्षण घेत आहेत. सदर योजनेंतर्गत शाळांची निवड व त्यांचा दर्जा निश्चित करून दर्जानुसार थेट शाळांना निधी वितरीत करण्याची ऑनलाईन संगणक प्रणाली विकसित करण्यात आली आहे. सन २०२२-२३ साठी या योजनेकरिता रु. ४००.०० कोटी ची तरतूद करण्यात आली आहे.

(५) पंडित दीनदयाल उपाध्याय स्वयं योजना :—

अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांसाठी दिनांक १५ ऑक्टोबर, २०१६ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये **"पंडीत दीनदयाल उपाध्याय स्वयं योजना"** सुरू केली आहे. सदर योजनेंतर्गत वसतिगृहात प्रवेश न मिळालेल्या अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांना उच्च शिक्षण घेण्यासाठी भोजन, निवास व इतर शैक्षणिक सुविधा उपलब्ध करून घेण्यासाठी थेट लाभ हस्तांतरण प्रक्रियेनुसार पात्र विद्यार्थ्यांच्या आधार संलग्न असलेल्या बँक खात्यामध्ये रक्कम वितरीत करण्यात येत आहे.

सन २०१७-१८ पर्यंत सदर योजनेंतर्गत महानगर, विभाग स्तर व जिल्हा स्तर या ठिकाणी कार्यरत शैक्षणिक संस्थांमधील विद्यार्थ्यांना सदर योजनेंतर्गत लाभ देण्यात येत होता. शासन निर्णय, दिनांक २७ नोव्हेंबर २०१८ अन्वये सन २०१८-१९ पासून तालुका स्तरावरील कार्यरत शैक्षणिक संस्थांमधील विद्यार्थ्यांना देखील योजनेचा लाभ देण्याची सुरूवात करण्यात आलेली आहे. सदर योजनेकरिता सन २०२२-२३ या आर्थिक वर्षाकरिता रु. ८५.०० कोटी इतकी तरतूद करण्यात आलेली आहे.

(६) पेसा ५ टक्के अबंध निधी योजना :— (जिल्हा योजनेकरिता उपशीर्ष - TL १७००१३)

राज्यातील अनुसूचित क्षेत्रातील ग्रामपंचायतींना आदिवासी उपयोजनेंतर्गत ५% अबंध निधी थेट देण्यात येतो. सन २०१५-१६ या वर्षापासून पेसा ग्रामपंचायतींना ५% थेट निधी योजना सुरू करण्यात आली आहे. त्यानुसार सन २०१५-१६ पासून सन २०१९-२० पर्यंत रु. १०३७.४३ कोटी एवढा निधी २८८० ग्रामपंचायतींच्या ग्रामसभा कोषामध्ये थेट शासन स्तरावरुन वर्ग करण्यात आला आहे. सदर योजनेकरिता सन २०२२-२३ करिता रु. २७६.५० कोटी इतकी तरतूद करण्यात आलेली आहे.

(७) शबरी घरकुल योजना :—

राज्यातील बेघर तसेच कुडा-मातीची घरे असणाऱ्या आदिवासींना घरे उपलब्ध करून देण्यासाठी दिनांक २८-३-२०१३ च्या शासन निर्णयान्वये शबरी आदिवासी घरकूल योजना सुरू करण्यात आली आहे. शबरी आदिवासी घरकूल योजनेंतर्गत ग्रामीण भागाकरिता शौचालय बांधकामासह प्रति घरकूल रुपये १३२००० (सर्वसाधारण क्षेत्राकरिता) व रु. १४२००० (नक्षलग्रस्त व डोंगराळ क्षेत्राकरिता) अनुदान देण्यात येते. सदर योजनेकरिता सन २०२२-२३ या आर्थिक वर्षाकरिता रु. ३००.०० कोटी इतकी तरतूद करण्यात आलेली आहे.

(८) ठक्कर बाप्पा आदिवासी वस्ती सुधारणा :—

राज्यातील आदिवासी क्षेत्राच्या सर्वांगिण विकासासाठी महाराष्ट्रातील सर्व जिल्ह्यातील ग्रामीण/नागरी भागातील आदिवासी उपयोजना क्षेत्र, अतिरिक्त आदिवासी उपयोजना क्षेत्र, माडा/मिनीमाडा, अर्थसंकल्पित माडा/मिनीमाडा क्षेत्र व आदिवासी उपयोजना क्षेत्राबाहेरील ५० टक्केपेक्षा जास्त आदिवासींची लोकसंख्या असलेल्या वस्त्या/पाडे/वाड्या/गावांच्या/महानगरपालिका, नगरपरिषदेचे प्रभाग येथील विकासासाठी आवश्यक असलेल्या सामुहिक विकासाच्या सुविधा पुरविण्यासाठी ठक्करबाप्पा आदिवासी वस्ती सुधारणा एकात्मिक कार्यक्रम ही योजना राबविण्यात येते. सदर योजनेकरिता सन २०२२-२३ या आर्थिक वर्षाकरिता रु. २५०.०० कोटी इतकी तरतूद करण्यात आलेली आहे.

(९) न्युक्लिअस बजेट :—

ज्या योजना आदिवासी विकास किंवा कल्याणाच्या दृष्टीने स्थलकालानुरुप आवश्यक आहेत आणि त्या योजनांचा समावेश अर्थसंकल्पात नाही अशा अभिनव स्वरुपाच्या स्थानिक महत्वाच्या योजना, तांत्रिक औपचारिकतेमुळे दीर्घ कालावधीकरिता अडकून न पडता स्थानिक पातळीवर तातडीने आणि प्रभावीपणे कार्यान्वित करून त्यांचा लाभ गरजू आदिवासींना प्रत्यक्ष मिळवून देणे हा योजनेचा गाभा आहे. तथापि, या योजनेमध्ये लाभार्थींना कर्ज देणे अपेक्षित नाही. न्युक्लिअस बजेट योजनेंतर्गत प्रत्येक आदिवासी व्यक्तीस/कुटुंबास लाभाची आर्थिक मर्यादा रु. ५०,००० आहे. या योजनेंतर्गत २ किंवा ३ किंवा त्यापेक्षा अधिक आदिवासी लाभार्थी एकत्र आले तर सामूहिक प्रकल्प/कार्यक्रम सुद्धा मंजूर करता येतात व अशा प्रकल्पात एकूण कमाल मर्यादा रु. ७,५०,००० आहेत. सन २०२२-२३ साठी सदर योजनेकरिता एकूण रु. ३५०.०० कोटी तरतूद करण्यात आली आहे.

(९) एकलव्य मॉडेल रेसिडेंशियल स्कूल (EMRS) :—

अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांना दर्जेदार शिक्षण देणे, विद्यार्थी अष्टपैलू व्हावेत म्हणून शिक्षणाव्यतिरिक्त खेळ, सांस्कृतिक कार्यक्रम. व्यावसायिक प्रशिक्षण व विशेष पाठ्येतर शिक्षण देणे यासाठी केंद्र शासनामार्फत नवोदय विद्यालयाच्या धर्तीवर आदिवासी विद्यार्थ्यांसाठी राज्यस्तरावरील महाराष्ट्र ट्रायबल पब्लिक स्कूल सोसायटी मार्फत एकलव्य मॉडेल रेसिडेंशियल स्कूल सुरू केले आहेत. भारतीय संविधानाच्या अनुच्छेद २७५ (१) अंतर्गत वितरित होणाऱ्या अनुदानातून महाराष्ट्र राज्यात इंग्रजी माध्यमाच्या (CBSE) ३९ एकलव्य मॉडेल रेसिडेंशियल स्कूल मंजूर झालेल्या आहेत. यासाठी केंद्र शासनाकडून प्रति विद्यार्थी प्रतिवार्षिक रुपये ६२,५०० प्रमाणे विद्यार्थी पटसंख्येनुसार अनुदान प्राप्त होते. सन २०१८-२०१९ पासून रु. १०९००० अनुदान अनुज्ञेय झाले आहे. सद्यस्थितीत ११ शाळांचे बांधकाम पूर्ण झाले असून उर्वरित २८ शाळांचे विविध टप्प्यांवर प्रगतीप्रथावर आहे.

(१०) भारतरत्न डॉ. ए. पी. जे. अब्दुल कलाम अमृत आहार योजना :—

अनुसूचित क्षेत्रात कमी वजनाची बालके जन्मास येणे, कुपोषण इत्यादींवर मात करणे तसेच महिला व बालकांच्या पोषणामध्ये वाढ करण्यासाठी शासनाद्वारे गरोदर स्त्रिया, स्तनदा माता आणि ७ महिने ते ६ वर्ष वयोगटातील बालकांसाठी भारतरत्न डॉ. ए. पी. जे. अब्दुल कलाम अमृत आहार योजना दिनांक १८ नोव्हेंबर २०१५ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये सुरू केलेली आहे. या योजनेची व्याप्ती आता वाढविण्यात आली असून याद्वारे गरोदर स्त्रिया व स्तनदा माता यांना आठवड्यातून ६ दिवस एक वेळ चौरस आहार देण्यात येत असून दरमहा १,२७,६९५ महिलांना लाभ देण्यात येत आहे तर ६,४६,६२६ बालकांना आठवड्यातून ४ दिवस अंडी/केळी उपलब्ध करून देण्यात येत आहे. सन २०२२-२०२३ साठी या योजनेकरिता रु. २१४.६६ कोटी ची तरतूद करण्यात आली आहे.

राज्यस्तर योजना (रु. कोटीत)

अनुक्रमांक	महसुली योजना	लेखाशीर्ष	रक्कम
१.	अनुदानित आश्रमशाळा	२२२५ एफ १२९	१५५०.००
२.	शासकीय आश्रमशाळा	२२२५ डी ७३४	१५८९.००
३.	शासकीय वसतीगृहे	२२२५ डी ७२५	५१४.२४
४.	पंडित दिनदयाळ उपाध्याय स्वयम योजना	२२२५ ई ०२४	८५.००
५.	नामांकित इंग्रजी माध्यमांच्या शाळांतील शिक्षण	२२२५ सी ९९९	४००.००
६.	अनुसूचित जमाती प्रमाणपत्र वैधता तपासणी समिती	२२२५ ४१२२	५५.४२
७.	क्षेत्रीय यंत्रणाचे बळकटीकरण	२२२५ १३९३	७६.९९
८.	आदिवासी विकास महामंडळ यास सहाय्य	२४२५ ०८५३	३४.००
९.	शबरी आदिवासी विकास महामंडळास आर्थिक सहाय्य	२४२५ १३५९	२.५०
१०.	केंद्रवर्ती अर्थसंकल्प	२२२५ १७०४	३५०.००
११.	शबरी आदिवासी घरकुल योजना	२२२५ डी २७१	३००.००
१२.	ठक्करबाप्पा आदिवासी विकास योजना	२२२५ डी ७४३	२५०.००
१३.	कौशल्य विकास योजना	२२२५ डी २६२	१००.००
१४.	आदिम जमाती विकास	२२२५ डी ८८५	१००.००
१५.	ग्रामीण रस्ते दुरूस्ती	३०५४ २७२२	१५०.००
१६.	कार्यालयीन इमारत दुरुस्ती	२०५९ ४५६७	१०.००
१७.	पोस्ट मॅट्रीक शिष्यवृत्ती	२२२५ डी ९४१	९०.००
१८.	शिक्षण फी व परीक्षा फी	२२२५ एफ ०९४	१००.००
१९.	वैद्यकीय व तत्सम महाविद्यालये फी प्रतिपूर्ती	२२२५ ३५२९	७०.००
२०.	परदेशी शिक्षणाकरिता शिष्यवृत्ती	२२२५ ४०९८	१०.००
२१.	लोकसेवा आयोग स्पर्धा परीक्षा प्रशिक्षण	२२२५ डी ३८७	२०.००
२२.	गुणवत्ता वाढविण्यासाठी विशेष शिकवणी	२२२५ ४०८९	३.००
२३.	सैनिकी शाळा तुकडीला सहाय्य	२२०२ एच ९७३	१०.००
२४.	पोलीस/सैन्यदल भरतीपूर्व प्रशिक्षण	२२३० ०७५५	१०.००
२५.	ई-गव्हर्नन्स प्रकल्प अंमलबजावणी	२२५१ ०८४८	४.७५

अ.क्र.	योजना	लेखा शीर्ष	रक्कम
भांडवली योजना—			
१.	रस्ते विकास	५०५४ ५११७	४००.००
२.	शासकीय आश्रमशाळा बांधकाम ... ... (४००.०० + ६०.००)	४२२५ ११०९ ४२२५ १११८	४६०.००
३.	शासकीय वसतीगृहे बांधकाम ... ... (३०.०० + ५५.००)	४२२५ १०८३ ४२२५ १०९२	८५.००
४.	इंग्रजी माध्यमाच्या आश्रमशाळा बांधकाम	४२२५ ०५३२	२५.००
५.	कार्यालयीन बांधकाम	४०५९ ०२३३	२५.००
६.	बांधकामासाठी भूसंपादन	४२२५ ०१३१	१०.००
जिल्हास्तरीय योजना—			**१९२.२६**
१.	आश्रमशाळा बांधकाम दुरूस्ती		७३.४३
२.	वसतीगृह दुरुस्ती		२१.७०
३.	समाज मंदिर बांधकाम		३६.५१
४.	ठक्करबाप्पा (प्रलंबित दायित्व)		१४.३६
५.	स्वाभिमान सबलीकरण योजना		१३.११
६.	आश्रमशाळांमार्फत क्रीडा स्पर्धा		३.९७

आदिवासी विकास विभागाच्या अखत्यारीत महत्वाच्या विकास क्षेत्रासाठी सन २०२२-२३ करिता करण्यात आलेल्या तरतुदी—

- आदिवासी विकास विभागामार्फत ४९९ शासकीय आश्रमशाळा, ५५६ अनुदानित आश्रमशाळा, १७३ नामांकित शाळा, ४९४ शासकीय वसतीगृहे, स्वयम योजनेंतर्गत अर्थसहाय्य, तसेच सैनिकी शाळा तुकडीला अर्थसहाय्य असे शैक्षणिक उपक्रम चालविण्यात येतात. अशा शैक्षणिक उपक्रमांकरिता रु. ४१४८.२४ कोटी इतकी तरतूद अर्थसंकल्पित करण्यात आली आहे.
- आदिवासी विकास विभागाच्या जात प्रमाणपत्र वैधता तपासणी समिती, क्षेत्रीय यंत्रणांचे बळकटीकरण, आदिवासी विकास महामंडळ सहाय्य, शबरी आदिवासी विकास महामंडळ सहाय्य या अंतर्गत क्षेत्रिय कार्यालयांच्या आस्थापनाविषयक बाबीकरिता रु. १६८.९१ कोटी एवढी तरतूद अर्थसंकल्पित करण्यात आली आहे.
- शिष्यवृत्ती बाबींकरिता रु. २७०.०० कोटी इतकी तरतूद अर्थसंकल्पित करण्यात आली आहे.
- आदिवासी विकास विभागामार्फत परदेशी शिक्षणाकरिता शिष्यवृत्ती, लोकसेवा आयोग स्पर्धा परीक्षा प्रशिक्षण, गुणवत्ता वाढविण्यासाठी विशेष शिकवणी, पोलीस/सैन्यदल भरतीपूर्व प्रशिक्षण अशा प्रशिक्षण कार्यक्रमांकरिता रु. ५७.७५ कोटी इतकी तरतूद अर्थसंकल्पित करण्यात आली आहे.
- आश्रमशाळा बांधकाम/वसतीगृह बांधकाम/इंग्रजी माध्यमाच्या आश्रमशाळा बांधकाम/भूमिसंपादन/कार्यालयीन इमारत बांधकाम अशा इमारत बांधकामाच्या योजनांकरिता रु. ६०५.०० कोटी एवढी तरतूद अर्थसंकल्पित करण्यात आली आहे.
- पेसा क्षेत्रातील ग्रामपंचायतींना ५ टक्के अबंध निधी अर्थसहाय्य याकरिता रु. २७६.५० कोटीची तरतूद अर्थसंकल्पित करण्यात आली आहे. ठक्कर बाप्पा आदिवासी वस्ती सुधारणा योजनेंतर्गत रु. २५०.०० कोटी इतकी तरतूद अर्थसंकल्पित करण्यात आली आहे. अशा रीतीने ग्रामपंचायत/गावपाडे स्तरावरील मूलभूत सुविधा कामांकरिता रु. ५२१.५० कोटी इतकी तरतूद अर्थसंकल्पित करण्यात आली आहे.
- आदिवासी लाभार्थ्यांच्या घरकुलासाठी पंतप्रधान आवास योजनेखाली घरकूल योजनेसाठी राज्य हिश्श्यासाठी रु. २५०.०० कोटीची तरतूद करण्यात आली आहे. तसेच पंतप्रधान आवास योजनेंतर्गत निकषात न बसणारे लाभार्थी घरकुलापासून वंचित राहू नये म्हणून शबरी घरकूल योजनेंतर्गत लाभ देण्यासाठी रु. ३००.०० कोटीची तरतूद करण्यात आली आहे. अशी एकूण आदिवासी लाभार्थ्यांच्या घरकुलासाठी एकूण रु. ५५०.०० कोटी एवढी भरीव तरतूद राज्य नियतव्ययामधून अर्थसंकल्पित करण्यात आली आहे.
- स्थानिक गरजेस अनुरुप आवश्यक योजना राबविण्यासाठी केंद्रवर्ती अर्थसंकल्प योजनेसाठी रु. ३५०.०० कोटी तरतूद अर्थसंकल्पित असून कौशल्य विकास कार्यकमाकरिता रु. १००.०० कोटीची तरतूद करण्यात आली आहे.
- आदिम जमाती विकास योजनेंतर्गत रु. १००.०० कोटी तरतूद अर्थसंकल्पित आहे.

- रस्ते व पूल विकास शिर्षासाठी राज्यस्तरावरून नवीन कामांसाठी रु. ४००.०० कोटी तर रस्ते सुधारणा व दुरूस्तीसाठी रु. १५०.०० कोटी अशी एकूण रु. ५५०.०० कोटीची तरतूद करण्यात आली आहे. याशिवाय जिल्हास्तरावरुन रु. २०७.५८ कोटी एवढी तरतूद अर्थसंकल्पित आहे. अशी एकूण रस्ते विकास क्षेत्रासाठी रु. ७५७.५८ कोटी तरतूद अर्थसंकल्पित करण्यात आली आहे.

आदिवासी घटक कार्यक्रमांतर्गत अनुसूचित जमातीच्या लाभार्थ्यांकरिता इतर प्रशासकीय विभागाच्या प्रमुख योजनांना खालीलप्रमाणे तरतूद अर्थसंकल्पित करण्यात आली आहे.

(रु. कोटीमध्ये)

राज्यस्तरीय योजना		रक्कम	जिल्हास्तरीय योजना		रक्कम
१		२	३		४
ग्रामविकास विभाग – रु. १०१७.८२ कोटी—					
पेसा ग्रामपंचायतींना ५ टक्के अबंध निधी	...	५.००	पेसा ग्रामपंचायतींना ५ टक्के अबंध निधी	...	२७१.५०
मुख्यमंत्री ग्राम सडक योजना	...	२५.००	सुवर्ण महोत्सवी पूर्व माध्यमिक शिष्यवृत्ती योजना	...	१८०.७४
ग्रामीण जीवनोन्नती अभियान	...	६०.००	यात्रास्थळांचा विकास	...	६.५०
आजीविका अंतर्गत कौशल्य विकास	...	१५.००	रस्ते	...	२०७.५८
महिला किसान सशक्तीकरण	...	१.५०		...	...
प्रधानमंत्री आवास योजना (राज्य हिस्सा)	...	२५०.००	...	...	...
एकूण	...	३५६.५०	...	...	६६६.३२
सार्वजनिक आरोग्य विभाग – रु. ३२३.९५ कोटी—					
महात्मा ज्योतिबा फुले जनआरोग्य योजना	...	७०.००	प्राथमिक आरोग्य केंद्र दर्जा वाढ	...	९.६८
राष्ट्रीय ग्रामीण आरोग्य अभियान (राज्य हिस्सा)	...	१००.००	संवेदनशील भागात फिरत्या पथकाद्वारे आरोग्य तपासणी	...	४५.५८
राष्ट्रीय नागरी आरोग्य अभियान (राज्य हिस्सा)	...	१०.००	प्राथमिक आरोग्य केंद्र बांधकाम/दुरुस्ती	...	५७.०३
प्रधानमंत्री मातृ वंदना योजना (राज्य हिस्सा)	...	१५.००	...	...	...
प्रधानमंत्री जन आरोग्य योजना (राज्य हिस्सा)	...	१५.००	...	...	...
राष्ट्रीय आयुष अभियान (राज्य हिस्सा)	...	१.६६	...	...	...
एकूण	...	२११.६६	...	...	११२.२९
सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग – रु. ३७५.०० कोटी—					
संजय गांधी निराधार अनुदान योजना	...	१२०.००	...	...	...
श्रावणबाळ निवृत्तीवेतन योजना	...	२५०.००	...	...	...
वसतीगृहांना सहायक अनुदान	...	५.००	...	...	...
एकूण	...	३७५.००	...	...	...
ऊर्जा विभाग – रु. ४३०.५६ कोटी—					
कृषिपंप ग्राहकांना वीज दरात सवलतीपोटी अनुदान	...	२००.००	वीज वितरण विषयक सुविधा उपलब्ध पुरविणे	...	१११.००
महाराष्ट्र राज्य विज वितरण कंपनी मर्यादित यांना	...	५०.००	मेडा संस्था/अपारंपरिक ऊर्जा विकास	...	१९.५६
अनुदान मुख्यमंत्री सौर कृषी पंप योजना	...	५०.००	...	...	...
एकूण	...	३००.००	...	...	१३०.५६
महिला व बाल विकास विभाग – रु. २५०.६१ कोटी—					
			डॉ. ए. पी. जे. अब्दुल कलाम आहार योजना	...	२१४.६६
			अंगणवाडी बांधकाम	...	२७.८९
			महिला बालकल्याण समिती सहाय्य	...	६.९६
			ग्राम बाल विकास	...	१.१०
			एकूण ...	...	२५०.६१
शालेय शिक्षण विभाग – रु. २६१.६५ कोटी—					
आदिवासी क्षेत्रातील माध्यमिक शाळांना अनुदान	...	७५.००	क्रीडा सुविधा उपलब्ध करून देणे	...	३७.४२
उच्च माध्यमिक शाळांना अनुदान	...	४.२३	...	...	...
सैनिक शाळांना अनुदान	...	२५.००	...	...	...
समग्र शिक्षा अभियान	...	६०.००			
शालेय पोषण आहार योजना	...	६०.००			
एकूण	...	२२४.२३		...	३७.४२

१		२	३		४
कृषि विभाग – रु. १६२.७४ कोटी—					
कृषि विद्यापीठांना अनुदान	...	५.००	बिरसा मुंडा कृषि क्रांती योजना	...	९१.००
केंद्र योजनेंतर्गत कृषि उन्नती योजनेंतर्गत विविध कार्यक्रमांच्या समरूप राज्य हिश्श्यांकरिता.	...	६५.७४	फळ रोपवाटिका	...	१.००
एकूण	...	७०.७४		...	९२.००
जलसंधारण व मृद संधारण विभाग – रु. २०४.८१ कोटी—					
आदिवासी क्षेत्रांतील लघुपाटबंधारे प्रकल्प (१०० ते २५० हे.).	...	१२५.००	स्थानिक क्षेत्र लघुपाटबंधारे प्रकल्प (० ते १०० हे.).	...	५९.०१
			मृद संधारण उपयोजना	...	२०.८०
एकूण	...	१२५.००		...	७९.८१
पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग – रु. ३०८.३३ कोटी—					
राष्ट्रीय ग्रामीण पेयजल कार्यक्रम (राज्य हिस्सा)	...	२५०.००	नळाने पाणी पुरवठा	...	१७.४५
स्वच्छ भारत अभियानांतर्गत वैयक्तिक शौचालये बांधणे (राज्य हिस्सा).	...	५.००	आश्रम शाळांना पाणी पुरवठा	...	३०.९४
			विहिर व कूपनलिका	...	४.९४
एकूण	...	२५५.००		...	५३.३३
वन विभाग – रु. १०६.०८ कोटी—					
वन पर्यटन विकास	...	१५.००	दगडी बांध	...	३३.५१
केंद्र पुरस्कृत योजनांचे राज्य हिस्से	...	११.४३	पुनर्वनीकरण	...	८.९१
			रोपवाटीका	...	५.८२
			एकात्मिक जंगल विकास कार्यक्रम	...	९.१२
			आगीपासून वनांचे संरक्षण	...	९.२४
			गौणवनोपज विकास	...	४.७०
			औद्योगिक/व्यापारी उपयोगासाठी वनझाडे लागवड	...	८.३५
एकूण	...	२६.४३		...	७९.६५
कौशल्य विकास विभाग – रु. ६६.३६ कोटी—					
संकल्प योजना (राज्य हिस्सा)	...	१.२५	औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था विकास	...	४१.३९
औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था	...	०.६०	बांधकाम	...	१०.००
व्यवसाय शिक्षण फी प्रतिपूर्ती	...	०.५०	व्यावसायिक शिक्षण	...	१.४८
एकूण	...	२.३५		...	५२.८७
नगर विकास विभाग – रु. ६५.६८ कोटी—					
आदिवासी नागरी वस्ती सुधारणा कार्यक्रम	...	३२.००	नगरोत्थान अभियान	...	३४.००
नगरोत्थान अभियान	...	१०.००		...	
एकूण	...	४२.००		...	३४.००
पशुसंवर्धन व मत्स्यविकास विभाग – रु. ५२.०१ कोटी—					
स्वयम योजना	...	०.२६	पशुवैद्यकीय दवाखाना बांधकामे	...	७.९२
विविध केंद्र पुरस्कृत योजनांचे राज्य हिस्से	...	७.९१	गायी-म्हशी वाटप	...	१.३०
			शेळ्या-मेंढ्या जनावरे वाटप	...	१६.१८
			कुक्कुट पक्षी वाटप	...	९.०६
			खाद्य पुरवठा	...	३.८६
			मत्स्यविकास	...	०.८३
एकूण	...	८.१७			३९.१५

१		२	३		४
सार्वजनिक बांधकाम विभाग - रु. ४३.६९ कोटी—					
			कार्यालयीन व निवासी बांधकामे	...	१९.६५
			एकूण ...	...	१९.६५
परिवहन विभाग - रु. १५.०० कोटी—					
आदिवासी क्षेत्रातील एसटी डेपोंचा विकास	...	५०.००			
एकूण	...	५०.००			
उद्योग विभाग - रु. ७.१७ कोटी—					
मुख्यमंत्री रोजगार निर्मिती कार्यक्रम	...	१०.००	बीज भांडवलाकरिता अर्थसहाय्य, उद्योजकता प्रशिक्षण	...	०.६६
एकूण	...	१०.००		...	०.६६
जलसंपदा विभाग - रु. ३.८५ कोटी—					
विस्तार सुधारणा	...	३.८५			
सर्वेक्षण	...	०.५०			
एकूण	...	४.३५			

तक्ता "अ"

आदिवासी घटक कार्यक्रमांतर्गत प्रशासकीय विभागवार केलेल्या तरतुदी दर्शविणारा तक्ता-२०२२-२०२३

(रुपये लाखात)

अ. क्र.	इतर प्रशासकीय विभाग		राज्य योजना	जिल्हा योजना	एकूण
१	२		३	४	५
१.	आदिवासी विकास विभाग	...	७०२९८५.५५	६७५४६.७९	७७०५३२.३४
२.	ग्राम विकास विभाग	...	३५६५०.०१	३७२०५.७५	७२८५५.७६
३.	सार्वजनिक आरोग्य विभाग	...	२११६५.६४	२३६९३.०३	४४८५८.६७
४.	शालेय शिक्षण विभाग	...	२२४२२.९६	२७२६.३०	२५१४९.२६
५.	पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग	...	२५५००.००	५६५९.२५	३११५९.२५
६.	उर्जा विभाग	...	३००००.०४	१३२०९.४३	४३२०९.४७
७.	उद्योग विभाग	...	१२००.००	९७.८७	१२९७.८७
८.	सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग	...	३७५००.०१	...	३७५००.०१
९.	कृषि विभाग	...	७१२४.००	९३१३.८८	१६४३७.८८
१०.	पशुसंवर्धन व मत्स्य व्यवसाय विभाग	...	८५५.१२	५८५१.२२	६७०६.३४
११.	मृद व जलसंधारण विभाग	...	१२५००.०१	२११३.०२	१४६१३.०३
१२.	नगर विकास विभाग	...	४२००.००	३४००.००	७६००.००
१३.	वन विभाग	...	२६४३.०७	८५५२.९२	१११९५.९९
१४.	परिवहन विभाग	...	५०००.००	...	५०००.००
१५.	जलसंपदा विभाग	...	१५२.०४	...	१५२.०४
१६.	कौशल्य विकास विभाग	...	३२५.०४	५८९०.०५	६२१५.०९
१७.	महिला व बाल विकास विभाग	...	०.०१	२५०८४.५२	२५०८४.५३
१८.	सहकार विभाग	...	०.०१	२९७.४६	२९७.४७
१९.	वैद्यकीय शिक्षण	...	...	३५.००	३५.००
	एकूण आदिवासी उपयोजना (राज्यस्तर)	...	९०९२२३.५१	२१०६७६.४९	१११९९००.००

तक्ता "ब"

आदिवासी घटक कार्यक्रमांतर्गत राज्यस्तर अर्थसंकल्पीय अंदाज सन २०२२-२०२३

(रुपये हजारांत)

अ.क्र.	विभागाचे नाव	मुख्य लेखा शीर्ष	प्रत्यक्ष रक्कम सन २०२०-२०२१	अर्थसंकल्प अंदाज सन २०२१-२०२२	सुधारित अंदाज सन २०२१-२०२२	अर्थसंकल्पीय अंदाज सन २०२२-२०२३
१	२	३	४	५	६	७
(अ) अनिवार्य खर्च :–						
१.	आदिवासी विकास विभाग	२०४९- व्याज प्रदान	८८४३९३	५०६३००	५०६३००	५३५३२९
२.	आदिवासी विकास विभाग	२२२५- अनुसूचित जाती/अनुसूचित जमाती व इतर मागासवर्गीयांचे कल्याण	५५०४९३	१०१३४४१	८५९९३९	१०४७६३३
३.	आदिवासी विकास विभाग	२२३५- सामाजिक सुरक्षा व कल्याण	...	४६८०	३५१०	४६८०
४.	आदिवासी विकास विभाग	२२५१- सचिवालय सामाजिक सेवा	८८१६२	१४२४४२	१०८७०८	१५४९६४
५.	आदिवासी विकास विभाग	७६१०- शासकीय कर्मचारी इत्यादींना कर्ज	३२८५४	१३८११०	१०३५८३	१३८११०
		आदिवासी घटक कार्यक्रम एकूण राज्यस्तर (अनिवार्य खर्च) ...	**१५५५९०२**	**१८०४९७३**	**१५८२०४०**	**१८८०७१६**

अ.क्र.	विभागाचे नाव	मुख्य लेखा शीर्ष	प्रत्यक्ष रक्कम सन २०२०-२०२१	अर्थसंकल्प अंदाज सन २०२१-२०२२	सुधारित अंदाज सन २०२१-२०२२	अर्थसंकल्पीय अंदाज सन २०२२-२०२३
१	२	३	४	५	६	७
(ब) कार्यक्रम खर्च :–						
१.	आदिवासी विकास विभाग	२०५९- सार्वजनिक बांधकामे	...	३००००	५०००	१०००००
२.	शालेय शिक्षण विभाग	२२०२- सर्वसाधारण शिक्षण	३९४३७२४	६४८६२३८	६४८१२३९	६२२६०५१
३.	आदिवासी विकास विभाग	२२०२- सर्वसाधारण शिक्षण	६१२४२	१५००००	९००००	१०००००
४.	आदिवासी विकास विभाग	२२०४- क्रीडा व युवक सेवा	...	१३	१३	१३
५.	सार्वजनिक आरोग्य विभाग	२२१०- वैद्यकीय व सार्वजनिक आरोग्य	४०७०३१३	५०५५९२४	५०५५९२४	३७१२४१९
६.	सार्वजनिक आरोग्य विभाग	२२११- कुटुंब कल्याण	६७११	१५००००	१५००००	१५००००
७.	पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग	२२१५- पाणी पुरवठा व स्वच्छता	१८१२८७९	८२९९१८०	८२९९१८०	१०६५८०००
८.	नगर विकास विभाग	२२१७- नगर विकास	५१३२४	३५००००	२६२५००	४२००००
९.	आदिवासी विकास विभाग	२२२५- अनुसूचित जाती/ अनुसूचित जमाती व इतर मागासवर्गीयांचे कल्याण	५६५६७३११	५९५६६७६७	५०१०४२३८	६६६५३५३५
१०.	सामाजिक न्याय विभाग	२२२५- अनुसूचित जाती/ अनुसूचित जमाती व इतर मागासवर्गीयांचे कल्याण	१०५६३	२००००	१५०००	५००००
११.	कौशल्य विकास विभाग	२२३०- कामगार व सेवायोजन	२३२	४२२००	४११४३	३१४६१
१२.	आदिवासी विकास विभाग	२२३०- कामगार व सेवायोजन	३५३४	६५०००	६४२५०	१०२५००
१३.	सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग	२२३५- सामाजिक सुरक्षा व कल्याण	३३८४२५८	३१००००१	३१००००१	३७००००१
१४.	महिला व बालविकास विभाग	२२३६- पोषण	...	१	१	१
१५.	आदिवासी विकास विभाग	२२५१- सचिवालय सामाजिक सेवा	२१४०४	६००००	३६७५०	५७५००
१६.	कृषि विभाग	२४०१- पीक संवर्धन	१११९३६५	२२५६१६८	२२३०४१८	२१९८८००
१७.	पशुसंवर्धन विभाग	२४०३- पशुसंवर्धन	१२६७९	३६०००	४२४१०	१९३३६
१८.	मत्स्य व्यवसाय विभाग	२४०५- मत्स्यव्यवसाय	...	१०७९३८	१०७९३८	१९७४९८

१	२	३	४	५	६	७
१९.	वन विभाग	२४०६- वनीकरण व वन्यजीव	२१८८१	५८४९७७	५६६९७७	४१३७०६
२०.	आदिवासी विकास विभाग	२४०६- वनीकरण व वन्यजीव	...	२	२	२
२१.	आदिवासी विकास विभाग	२४२५- सहकार	५१०३४६९	३४९५०००	२७१३७५०	४६५००३
२२.	सहकार विभाग	२४३५- इतर कृषिविषयक कार्यक्रम	...	१	१	१
२३.	ग्राम विकास विभाग	२५०१- ग्रामविकासासाठी विशेष कार्यक्रम	४०९१४७२	२९७६८०२	२९७६८०२	३०१८९००
२४.	ग्राम विकास विभाग	२५०५- ग्रामीण रोजगार	७६६५०००	१२८७६४०४	१२८७६४०४	११५००००१
२५.	जलसंपदा विभाग	२७०२- लहान पाटबंधारे	...	३३५७२	२५१७९	१५१९८
२६.	ऊर्जा विभाग	२८०१- वीज	१५००००००	३६००००४	३५७५००४	२५००००४
२७.	ऊर्जा विभाग	२८१०- नवीन व नवीकरणीय ऊर्जा	१७००००	१०००००	७५०००	५०००००
२८.	उद्योग विभाग	२८५१- ग्रामोद्योग व लघु उद्योग	१८०००	६००००	४५०००	१०००००
२९.	उद्योग विभाग	२८५२- उद्योग	...	१	१	२००००
३०.	आदिवासी विकास विभाग	३०५४- मार्ग व पूल	२२१९८३	१००००००	७५००००	१५०००००
३१.	परिवहन विभाग	३०५५- मार्ग परिवहन	२०८५६	१५००००	११२५००	५०००००
३२.	आदिवासी विकास विभाग	४०५९- सार्वजनिक बांधकामावरील भांडवली खर्च	१००००	१००००१	१००००१	२५००००
३३.	आदिवासी विकास विभाग	४२०२- शिक्षक क्रीडा कला व सांस्कृतिक कार्य यावरील भांडवली खर्च	...	५००००	१	१
३४.	आदिवासी विकास विभाग	४२२५- अनुसूचित जाती/ अनुसूचित जमाती व इतर मागासवर्गीय यावरील भांडवली खर्च	२६४४०३०	४६०००००८	३६७०००८	५८२०००१
३५.	कौशल्य विकास विभाग	४२५०- इतर सामाजिक व सामुहिक सेवा यावरील भांडवली खर्च	...	१	१	२००००
३६.	जलसंपदा विभाग	४४०२- मृद संधारण यावरील भांडवली खर्च	...	२	२	२
३७.	वन विभाग	४४०६- वनीकरण व वन्यजीवन यावरील भांडवली खर्च	...	३६०००	३६०००	२
३८.	आदिवासी विकास विभाग	४४२५- सहकारावरील भांडवली खर्च	...	५०००१	५०००१	५०००१
३९.	जलसंपदा विभाग	४७०१- मोठे व मध्यम पाटबंधारे यावरील भांडवली खर्च	...	१	१	१
४०.	जलसंपदा विभाग	४७०२- लघु पाटबंधारे यावरील भांडवली खर्च	...	५	५	५
४१.	मृद व जलसंधारण विभाग	४७०२- लघु पाटबंधारे यावरील भांडवली खर्च	३३०००	७५००००	७५००००	१२५००००
४२.	ग्राम विकास विभाग	५०५४- रस्ते व पूल यावरील भांडवली खर्च	१६४१५००	२५००००	२५००००	२५००००
४३.	आदिवासी विकास विभाग	५०५४- रस्ते व पूल यावरील भांडवली खर्च	१८५४२१२	३०००००२	३०००००२	४००००००
		आदिवासी घटक कार्यक्रम एकूण राज्यस्तर (कार्यक्रम खर्च) ...	**९६०६०९४२**	**११९४८८२१४**	**१०७६५८६४७**	**१२६५४९९४३**

तक्ता "क"

आदिवासी घटक कार्यक्रमांतर्गत जिल्हानिहाय केलेल्या तरतुदी दर्शविणारा तक्ता—२०२२-२०२३

(रुपये हजारांत)

अ.क्र.	जिल्हा/लेखाशीर्ष		प्रत्यक्ष खर्च सन २०२०-२०२१	अर्थसंकल्पिय अंदाज सन २०२१-२०२२	सुधारित अंदाज सन २०२१-२०२२	अर्थसंकल्पिय अंदाज सन २०२१-२०२२
१	२		३	४	५	६
१.	अहमदनगर					
	२२२५E१९६ (महसुली)	...	४५६९६४	४०६१४६	४०६१४६	४३३५१९
	४२२५ १३४१ (भांडवली)	...	५१५४१	५३७९२	५३७९२	९१४४४
	६२२५ ०८१२ (कर्जे)	...	...	२००	२००	२००
	एकूण अहमदनगर	...	५०८५०५	४६०१३८	४६०१३८	५२५१६३
२.	अकोला					
	२२२५E३६५ (महसुली)	...	१०४२५८	१०४१५८	१०४१५८	१०१४५४
	४२२५ १५१२ (भांडवली)	...	१६५००	१६६००	१६६००	२३२५५
	६२२५ ०९८४ (कर्जे)	...	...	२००	२००	२००
	एकूण अकोला	...	१२०७५८	१२०९५८	१२०९५८	१२४९०९
३.	अमरावती					
	२२२५E३५६ (महसुली)	...	७००४७९	७१२२०५	७१२२०५	८३०४७९
	४२२५ १५०१ (भांडवली)	...	१४०३८४	१२७२६३	१२७२६३	१३४७७८
	६२२५ ०९७५ (कर्जे)	...	...	२६०	२६०	२६०
	एकूण अमरावती	...	८४०८६३	८३९७२८	८३९७२८	९६५५१७
४.	औरंगाबाद					
	२२२५E२११ (महसुली)	...	६४२२३	७६६३३	७६६३३	५८१३५
	४२२५ १३६१ (भांडवली)	...	१२२००	...	...	२१००१
	६२२५ ०८३२ (कर्जे)	...	...	...	...	...
	एकूण औरंगाबाद	...	७६४२३	७६६३३	७६६३३	७९१३६
५.	बीड					
	२२२५E२५८ (महसुली)	...	१७४३०	१७४९१	१७४९१	११०६६
	४२२५ १४०३ (भांडवली)	...	...	...	...	६९९६
	६२२५ ०८७७ (कर्जे)	...	...	...	...	...
	एकूण बीड	...	१७४३०	१७४९१	१७४९१	१८०६२
६.	भंडारा					
	२२२५E३११ (महसुली)	...	८२१९९	७८२१३	७८२१३	९३०१३
	४२२५ १४६८ (भांडवली)	...	१२४८१	५०००	५०००	८०२६
	६२२५ ०९३९ (कर्जे)	...	...	२५०	२५०	१५०
	एकूण भंडारा	...	९४६८०	८३४६३	८३४६३	१०११८९
७.	बुलढाणा					
	२२२५E३८३ (महसुली)	...	११५२८२	१२७२८१	१२७२८१	८६५०२
	४२२५ १५३९ (भांडवली)	...	२६७००	१४७०१	१४७०१	६०११८
	६२२५ १००४ (कर्जे)	...	...	५०	५०	५०
	एकूण बुलढाणा	...	१४१९८२	१४२०३२	१४२०३२	१४६६७०

तक्ता "क"–(*चालू*)

(रुपये हजारांत)

१	२		३	४	५	६
८.	चंद्रपूर					
	२२२५E३२९ (महसुली)	...	७१३३८७	७१४४१८	७१४४१८	८००५६४
	४२२५ १४७७ (भांडवली)	...	१२५३०१	१०८७७७	१०८७७७	१४९५१९
	६२२५ ०९४८ (कर्जे)	...	...	२००	२००	२००
	एकूण चंद्रपूर	...	८३८६८८	८२३३९५	८२३३९५	९५०२८३
९.	धुळे					
	२२२५E१७८ (महसुली)	...	९१७१४०	९२४५७५	९२४५७५	१०४१०९२
	४२२५ १३२३ (भांडवली)	...	१२२२०८	१०५२००	१०५२००	१४१४४४
	६२२५ ०७९७ (कर्जे)	...	...	४००	४००	३००
	एकूण धुळे	...	१०३९३४८	१०३०१७५	१०३०१७५	११८२८३६
१०.	गडचिरोली					
	२२२५E३३८ (महसुली)	...	११३६४३१	११३४८०१	११३४८०१	१४२३७६३
	४२२५ १४८६ (भांडवली)	...	३५५६५१	३१७२८२	३१७२८२	३१७३७६
	६२२५ ०९५७ (कर्जे)	...	...	१३०	१३०	१३०
	एकूण गडचिरोली	...	१४९२०८२	१४५२२१३	१४५२२१३	१७४१२६९
११.	गोंदिया					
	२२२५E३४७ (महसुली)	...	४२७०१५	३९३१३४	३९३१३४	४१०६९८
	४२२५ १४९५ (भांडवली)	...	५७७४१	६६५३५	६६५३५	७९०९२
	६२२५ ०९६६ (कर्जे)	...	५०	३००	३००	२००
	एकूण गोंदिया	...	४८४८०६	४५९९६९	४५९९६९	४८९९९०
१२.	हिंगोली					
	२२२५E२८५ (महसुली)	...	१४७६७२	१५२२५१	१५२२५१	१५२१७१
	४२२५ १४३२ (भांडवली)	...	३२१५२	२८८००	२८८००	३५०००
	६२२५ ०९०१ (कर्जे)	...	...	२००	२००	...
	एकूण हिंगोली	...	१७९८२४	१८१२५१	१८१२५१	१८७१७१
१३.	जळगाव					
	२२२५E१८७ (महसुली)	...	४२२५५९	३८८०८३	३८८०८३	५०१०६७
	४२२५ १३३२ (भांडवली)	...	३२२५९	५६३६८	५६३६८	५७९०४
	६२२५ ०८०३ (कर्जे)	...	...	२००	२००	२००
	एकूण जळगाव	...	४५४८१८	४४४६५१	४४४६५१	५५९१७१
१४.	जालना					
	२२२५E२२२ (महसुली)	...	२२५१९	२२५९१	२२५९१	२३३२९
	४२२५ १३७९ (भांडवली)	...	...	...	...	...
	६२२५ ०८४१ (कर्जे)	...	...	...	...	...
	एकूण जालना	...	२२५१९	२२५९१	२२५९१	२३३२९

तक्ता "क"–(*चालू*) (रुपये हजारांत)

१	२		३	४	५	६
१५.	कोल्हापूर					
	२२२५E१५१ (महसुली)	...	११८५१	११६४५	११६४५	९६७४
	४२२५ १३०५ (भांडवली)	...	...	४५०१	४५०१	६९९९
	६२२५ ०७७९ (कर्जे)	...	...	...	...	...
	एकूण कोल्हापूर	...	११८५१	१६१४६	१६१४६	१६६७३
१६.	लातूर					
	२२२५E२६७ (महसुली)	...	३०६८७	३०७२९	३०७२९	३१७३३
	४२२५ १४१२ (भांडवली)	...	...	...	...	...
	६२२५ ०८८६ (कर्जे)	...	...	...	...	...
	एकूण लातूर	...	३०६८७	३०७२९	३०७२९	३१७३३
१७.	नागपूर					
	२२२५E२९४ (महसुली)	...	३४६७२१	३६४११०	३६४११०	४०७४२५
	४२२५ १४४१ (भांडवली)	...	७४२७३	५८९६०	५८९६०	१२९७२४
	६२२५ ०९१२ (कर्जे)	...	...	४००	४००	१५०
	एकूण नागपूर	...	४२०९९४	४२३४७०	४२३४७०	५३७२९९
१८.	नांदेड					
	२२२५E२४९ (महसुली)	...	५८४८०४	३८३८८०	३८३८८०	४६३८३३
	४२२५ १३९७ (भांडवली)	...	५४१९२	१०६७५७	१०६७५७	१४११९९
	६२२५ ०८६८ (कर्जे)	...	...	१६०	१६०	१६०
	एकूण नांदेड	...	६३८९९६	४९०७९७	४९०७९७	६०५१९२
१९.	नंदुरबार					
	२२२५E२०२ (महसुली)	...	२४०१७४०	२५३६०४५	२५३६०४५	२९६२२१४
	४२२५ १३५२ (भांडवली)	...	५७०५३६	४०४२३०	४०४२३०	५१०६२६
	६२२५ ०८२१ (कर्जे)	...	...	४००	४००	३००
	एकूण नंदुरबार	...	२९७२२७६	२९४०६७५	२९४०६७५	३४७३१४०
२०.	नाशिक					
	२२२५E१६९ (महसुली)	...	२३४३६१२	२३९५६३३	२३९५६३३	२४४८२८७
	४२२५ १३१४ (भांडवली)	...	५२४३५८	५१२८७४	५१२८७४	६३२८७५
	६२२५ ०७८८ (कर्जे)	...	...	६०	६०	१००
	एकूण नाशिक	...	२८६७९७०	२९०८५६७	२९०८५६७	३०८१२६२
२१.	उस्मानाबाद					
	२२२५E२७६ (महसुली)	...	१९०४९	१७०८२	१७०८२	१९८९०
	४२२५ १४२१ (भांडवली)	...	...	२१८२	२१८२	३
	६२२५ ०८९५ (कर्जे)	...	...	...	...	...
	एकूण उस्मानाबाद	...	१९०४९	१९२६४	१९२६४	१९८९३

तक्ता "क"–(*चालू*) (रुपये हजारांत)

१	२		३	४	५	६
२२.	मुंबई शहर					
	२२२५E०५१ (महसुली)	...	१०९३	१२१२	१२१२	१५००
	४२२५ १२०७ (भांडवली)	...	...	...	...	...
	६२२५ ०६७२ (कर्जे)	...	...	...	...	...
	एकूण मुंबई शहर	...	१०९३	१२१२	१२१२	१५००
२३.	मुंबई उपनगर					
	२२२५E०६२(महसुली)	...	२४१८३	४०३९०	४०३९०	४२२१६
	४२२५ १२१६ (भांडवली)	...	३८९९	१५५००	१५५००	१५५००
	६२२५ ०६८१ (कर्जे)	...	...	...	...	...
	एकूण मुंबई उपनगर	...	२८०८२	५५८९०	५५८९०	५७७१६
२४.	पालघर					
	२२२५E४०९ (महसुली)	...	२३३४९८२	२३४३५९६	२३४३५९६	२४६७६०६
	४२२५ १५५७ (भांडवली)	...	४५६६३८	३७९६९४	३७९६९४	३९३४०१
	६२२५ १०२२ (कर्जे)	...	...	६००	६००	२००
	एकूण पालघर	...	२७९१६२०	२७२३८९०	२७२३८९०	२८६१२०७
२५.	परभणी					
	२२२५E२३१ (महसुली)	...	२१४९१	२१६५६	२१६५६	२२३६३
	४२२५ १३८८ (भांडवली)	...	...	...	...	...
	६२२५ ०८५९ (कर्जे)	...	...	...	...	...
	एकूण परभणी	...	२१४९१	२१६५६	२१६५६	२२३६३
२६.	पुणे					
	२२२५E११३ (महसुली)	...	३९७८९५	३५६६८२	३५६६८२	३७८४०२
	४२२५ १२६१ (भांडवली)	...	१२४५७५	८७१९४	८७१९४	१६२६६८
	६२२५ ०७३२ (कर्जे)	...	...	...	...	...
	एकूण पुणे	...	५२२४७०	४४३८७६	४४३८७६	५४१०७०
२७.	रायगड					
	२२२५E०८९ (महसुली)	...	२९६५७२	२७८१६१	२७८१६१	३१५७५१
	४२२५ १२३४ (भांडवली)	...	५७१४४	५१६३४	५१६३४	९४८१३
	६२२५ ०७०५ (कर्जे)	...	...	...	...	...
	एकूण रायगड	...	३५३७१६	३२९७९५	३२९७९५	४१०५६४
२८.	रत्नागिरी					
	२२२५E०९८ (महसुली)	...	९४९६	६८९१	६८९१	५८३२
	४२२५ १२४३ (भांडवली)	...	१०००	४०००	४०००	५४१४
	६२२५ ०७१४ (कर्जे)	...	...	...	...	...
	एकूण रत्नागिरी	...	१०४९६	१०८९१	१०८९१	११२४६
२९.	सांगली					
	२२२५E१३१ (महसुली)	...	५४२९	९३००	९३००	१०१२०
	४२२५ १२८१ (भांडवली)	...	...	५००	५००	...
	६२२५ ०७५२ (कर्जे)	...	...	...	...	...
	एकूण सांगली	...	५४२९	९८००	९८००	१०१२०

तक्ता "क"–(*चालू*)

(रुपये हजारांत)

१	२		३	४	५	६
३०.	सातारा					
	२२२५E१२२ (महसुली)	...	१५८३९	१०८३९	१०८३९	११९३८
	४२२५ १२७२ (भांडवली)	...	...	५००२	५००२	४४२०
	६२२५ ०७४१ (कर्जे)	...	...	...	...	...
	एकूण सातारा	...	१५८३९	१५८४१	१५८४१	१६३५८
३१.	सिंधूदुर्ग					
	२२२५E१०४ (महसुली)	...	३६२७	३७२९	३७२९	३८५१
	४२२५ १२५२ (भांडवली)	...	...	...	...	...
	६२२५ ०७२३ (कर्जे)	...	...	...	...	...
	एकूण सिंधूदुर्ग	...	३६२७	३७२९	३७२९	३८५१
३२.	सोलापूर					
	२२२५E१४२ (महसुली)	...	७४६५	३७९७४	३७९७४	३९८२९
	४२२५ १२९९ (भांडवली)	...	...	३५०१	३५०१	३००१
	६२२५ ०७६१ (कर्जे)	...	...	...	...	...
	एकूण सोलापूर	...	७४६५	४१४७५	४१४७५	४२८३०
३३.	ठाणे					
	२२२५E०७१ (महसुली)	...	६३४०७०	५९५१२१	५९५१२१	६६५१५६
	४२२५ १२२५ (भांडवली)	...	११५०३८	११५९०५	११५९०५	१५९१०४
	६२२५ ०६९९ (कर्जे)	...	...	२१०	२१०	२०१
	एकूण ठाणे	...	७४९१०८	७११२३६	७११२३६	८२४४६१
३४.	वर्धा					
	२२२५E३०२ (महसुली)	...	१०५२२६	१२२९१८	१२२९१८	१५१९९२
	४२२५ १४५९ (भांडवली)	...	३०१०३	१४०३८	१४०३८	१९४३६
	६२२५ ०९२१ (कर्जे)	...	...	...	...	...
	एकूण वर्धा	...	१३५३२९	१३६९५६	१३६९५६	१७१४२८
३५.	वाशिम					
	२२२५E३९२ (महसुली)	...	८३२२९	९२७३०	९२७३०	७५६९६
	४२२५ १५४८ (भांडवली)	...	१९२९२	१०३००	१०३००	३०७००
	६२२५ १०१३ (कर्जे)	...	...	३०	३०	३०
	एकूण वाशिम	...	१०२५२१	१०३०६०	१०३०६०	१०६४२६
३६.	यवतमाळ					
	२२२५E३७४ (महसुली)	...	८६७६४५	८२३१९६	८२३१९६	८९०९७४
	४२२५ १५२१ (भांडवली)	...	१५५९३८	१७०७६१	१७०७६१	२३५४४८
	६२२५ ०९९३ (कर्जे)	...	...	२००	२००	२००
	एकूण यवतमाळ	...	१०२३५८३	९९४१५७	९९४१५७	११२६६२२
	एकूण आदिवासी जिल्हा वार्षिक कार्यक्रम		**१९०४६४१८**	**१८५८७८००**	**१८५८७८००**	**२१०६७६४९**

महालेखापालांच्या लेखापरीक्षण अहवालांना मिळणारा प्रतिसाद

या विभागाच्या अधिपत्याखालील सचिव, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, आयुक्त, आदिवासी विकास, नाशिक, आयुक्त, आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, पुणे, ४ अपर आयुक्त कार्यालये व २९ प्रकल्प अधिकाऱ्यांची कार्यालये व त्यांच्या अधिपत्याखालील शासकीय आश्रमशाळा व आदिवासी मुलांच्या/मुलींच्या वसतिगृहाचे लेखापरीक्षण महालेखापाल यांच्या कार्यालयाकडून केले जाते.

प्रलंबित परिच्छेद/निरीक्षण अहवाल निकाली काढण्यासाठी मंत्रालय स्तरावर लेखापरिक्षा समितीच्या बैठका आयोजित करण्यात आल्या आहेत तसेच आयुक्त स्तरावरून अपर आयुक्त निहाय परिच्छेद प्रलंबित असलेल्या कार्यालय प्रमुखांच्या बैठका आयोजित केल्या जातात. अपर आयुक्त निहाय प्रलंबित परिच्छेदांचा निपटारा करण्यासाठी मा. सचिव (आ. वि.) मा. सहसचिव/उपसचिव यांच्या अध्यक्षतेखाली बैठका घेण्यात आलेल्या आहेत. प्रलंबित परिच्छेदांचे अनुपालन सादर करण्यासाठी संबंधितांकडे पत्राने पाठपुरावा करण्यात येतो तर अपर आयुक्तांकडे होणाऱ्या प्रकल्प अधिकाऱ्यांच्या मासिक बैठकित याबाबतचा गोषवारा घेण्यात येतो. मार्च २०१२ ते ३१-३-२०२२ अखेर प्रलंबित परिच्छेदांची स्थिती खालीलप्रमाणे होती :–

(१) मार्च २०१२ ते ३१ मार्च २०२२ ... ७९३

आदिवासी विकास आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, नाशिक

आदिवासी विकास आयुक्तालय, नाशिक तर्फे राबविण्यात येणाऱ्या योजनांचा सन २०२०-२०२१, २०२१-२०२२ व २०२२-२०२३ मधील आर्थिक तरतूद, खर्च तसेच भौतिक उद्दिष्ट्ये व साध्य दर्शविणारी योजनानिहाय माहिती खालीलप्रमाणे आहे.

१. **आश्रमशाळा समूह** (कार्यक्रम योजनेतील तरतूद)
1. **Ashram School Complex** (TSP+OTSP) **Plan**

२०२०-२०२१ (खर्च)		44	प्राथ. आश्रमशाळा
2020-2021	8065377.27	453	माध्य. आश्रमशाळा + १४१ क. महाविद्यालये
२०२१-२०२२ (मूळ तरतूद)		44	प्राथ. आश्रमशाळा
2021-2022	14430002.00	453	माध्य. आश्रमशाळा + १५४ क. महाविद्यालये
२०२२-२०२३ (प्रस्तावित)		44	प्राथ. आश्रमशाळांचे वर्ग
2022-2023	...	453	माध्य. आश्रमशाळा + १५४ क. महाविद्यालये

२. **सेवाभावी संस्थांनी चालविलेल्या आश्रमशाळास अनुदान**-(कार्यक्रम खर्च)
2. **Grant-in-aid to Ashram School Run by V. A.** (TSP+OTSP) **Plan**

२०२०-२०२१ (खर्च)		63	प्राथ. आश्रमशाळा
2020-2021	10978963.64	477	माध्य. आश्रमशाळा + क. महाविद्यालये
२०२१-२०२२ (मूळ तरतूद)		63	प्राथ. आश्रमशाळा
2021-2022	14500000.00	477	माध्य. आश्रमशाळा + क. महाविद्यालये
२०२२-२०२३ (प्रस्तावित)		63	प्राथ. आश्रमशाळा
2022-2023	...	477	माध्य. आश्रमशाळा + क. महाविद्यालये

३. **आदिवासी मुला/मुलींसाठी शासकीय वसतीगृहे उघडणे**
3. **Opening and Maintenance of Govt. Hostels for Boys and Girls**

वर्ष Year 1	खर्च Expenditure (Rs. in thousands) 2	लक्ष्य (साध्य) Physical Target 3	
२०२०-२०२१ (खर्च)		...	...
2020-2021	1617018.31	487	वसतिगृह (कार्यक्रम)
२०२१-२०२२ (मूळ तरतूद)		...	...
2021-2022	5415403.00	487	वसतिगृह (कार्यक्रम)
२०२२-२०२३ (प्रस्तावित)		...	...
2022-2023	...	487	वसतिगृह (कार्यक्रम)

४. **सहकारी आदिवासी विकास महामंडळ आर्थिक सहाय्य** (कार्यक्रम खर्च)
4. **Financial Assistance to Tribal Development Corporation Ltd.** (Plan)

२०२०-२०२१ (खर्च)		...	...
2020-2021	228068.90	...	कार्यक्रम
२०२१-२०२२ (मूळ तरतूद)		...	...
2021-2022	320000.00	...	कार्यक्रम
२०२२-२०२३ (प्रस्तावित)		...	...
2022-2023	...	...	कार्यक्रम

५. **शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळ मर्यादित** (कार्यक्रम खर्च)
5. **Shabari Adivasi Finance and Development Corporation Ltd.** (Plan)

२०२०-२०२१		...	...
2020-2021	15400.00	...	कार्यक्रम
२०२१-२०२२		...	...
2021-2022	75000.00	...	कार्यक्रम
२०२२-२०२३ (प्रस्तावित)		...	...
2022-2023	...	...	कार्यक्रम

आदिवासी विकास आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, नाशिक

प्रस्तावना–

महाराष्ट्र राज्यातील आदिवासींच्या सर्वांगीण विकासासाठी सन १९७२ मध्ये आदिवासी विकास संचालनालयाची स्थापना शासनाने केलेली होती. आदिवासी उपयोजनेची अधिक प्रभावीपणे अंमलबजावणी होण्याच्या दृष्टीने समाज कल्याण विभागाचे शासनाने विभाजन करून सन १९८३ मध्ये मंत्रालय स्तरावर स्वतंत्र आदिवासी विकास विभागाची स्थापना करण्यात आलेली आहे.

आदिवासींच्या सर्वांगीण विकास योजनांची अधिक परिणामकारक अंमलबजावणी करण्यासाठी तसेच विभागातील असमतोल दूर करून चांगल्या रितीने सुसूत्रता साधण्यासाठी व आदिवासी विकास विभागाचे सर्वतोपरी बळकटीकरण करण्यासाठी शासनाने आदिवासी विकास विभागातील प्रशासकीय यंत्रणेची पुनर्रचना जानेवारी १९९२ मध्ये केलेली आहे. त्यानुसार आयुक्त, आ. वि., म. रा., नाशिक, अपर आयुक्त, आ. वि., नाशिक, ठाणे, अमरावती, नागपूर तसेच ३० प्र. अ., ए. आ. वि. प्र. यांच्या कार्यालयाची निर्मिती करण्यात आली. आदिवासी उपयोजनेंतर्गत आदिवासींच्या विकासासाठी शासनाच्या विविध विभागामार्फत तसेच जिल्हा परिषदेच्या यंत्रणेमार्फत विविध विकास योजना राबविल्या जातात. या यंत्रणा एकछत्री प्रशासन व्यवस्थेखाली नसल्याने प्रकल्प यंत्रणेचे बळकटीकरण करण्याचा आणि आदिवासी उपयोजनेविषयक विविध विकास योजना राबविणाऱ्या शासकीय आणि जिल्हा परिषद यंत्रणामधील अधिकाऱ्यांवर प्रकल्प अधिकारी, एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प यांचे नियंत्रण लागू करण्याच्या दृष्टीने ३० प्रकल्पांपैकी, जव्हार, जि. ठाणे, डहाणू, जि. ठाणे, नाशिक, कळवण, जि. नाशिक, तळोदा जि. नंदुरबार, किनवट, जि. नांदेड, धारणी, जि. अमरावती, पांढरकवडा, जि. यवतमाळ, गडचिरोली, अहेरी, जि. गडचिरोली व भामरागड, जि. गडचिरोली या ११ अती संवेदनशील प्रकल्पांवर प्रकल्प अधिकारी, एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प म्हणून भारतीय प्रशासनिक सेवेतील आठ व भारतीय वन सेवेतील तीन वरिष्ठ समय श्रेणीतील अधिकारी नियुक्त करण्याचा निर्णय घेतला आहे.

आदिवासी विकास योजनांची परिणामकारक अंमलबजावणी करण्यासाठी आदिवासी जनतेच्या आर्थिक उन्नतीसाठी आदिवासी विकास महामंडळाची व शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळाची स्थापना सुद्धा शासनाने केलेली आहे. तसेच आदिवासीवर सखोल प्रमाणात संशोधन होण्यासाठी व आवश्यक सांख्यिकी माहितीचे संकलन होण्यासाठी आदिवासींच्या सामाजिक व सांस्कृतिक जीवनाचा अभ्यास होण्याचे दृष्टीने त्याचप्रमाणे विभागीय कर्मचाऱ्यांना शास्त्रीय प्रशिक्षणाची सुविधा उपलब्ध होण्याच्या दृष्टीने पुणे येथे आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्थेची स्थापना देखील शासनाने केलेली आहे.

२०२२-२०२३ चे कार्यक्रम अंदाजपत्रक तयार करताना नवीन पुनर्रचनेतील सर्व विकासात्मक योजनांचा सर्वतोपरी सखोल विचार करून आवश्यक तेथे सांख्यिकी माहितीदर्शक तक्ते व जोडपत्रे जोडण्यात आलेली आहेत.

आयुक्त, आदिवासी विकास

अपर आयुक्त, ठाणे (बृहन्मुंबई, ठाणे, रायगड, रत्नागिरी, सिंधूदुर्ग, पुणे, सातारा, सांगली, कोल्हापूर, उस्मानाबाद व सोलापूर जिल्हे)	अपर आयुक्त, नाशिक (नाशिक, अहमदनगर, जळगाव, नंदुरबार व धुळे जिल्हे)	अपर आयुक्त, अमरावती (नांदेड, परभणी, यवतमाळ, अमरावती, औरंगाबाद, जालना, बीड, लातूर, अकोला, बुलढाणा, हिंगोली व वाशिम जिल्हे)	अपर आयुक्त, नागपूर (नागपूर, वर्धा, भंडारा, चंद्रपूर, गोंदिया, गडचिरोली जिल्हे)
प्रकल्प अधिकारी एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प, पेण, शहापूर, जव्हार, सोलापुर, डहाणू, घोडेगाव व मुंबई	प्रकल्प अधिकारी एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प, नाशिक, कळवण, राजूर, धुळे, नंदुरबार, तळोदा व यावल	प्रकल्प अधिकारी एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प किनवट, पांढरकवडा, धारणी, औरंगाबाद, कळमनुरी, हिंगोली व अकोला	प्रकल्प अधिकारी एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प, नागपूर, देवरी, चिमूर, चंद्रपूर, अहेरी, भंडारा, गडचिरोली व भामरागड

प्रपत्र–१

आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालयातील पदे व पदांची वेतनश्रेणी दर्शविणारा तक्ता

अ. क्र.	पदनाम		सुधारित वेतन मॅट्रीक्समधील वेतन स्तर	वेतनश्रेणी रुपये	एकूण पदे २०२१-२०२२
१.	सचिव	. . .		संवर्ग पद	१
२.	सहसचिव/उपसचिव	. . .	एस-२७	१,१८,५००-२,१४,१००	३
			एस-२५	७८,८००-२,०९,२००	
३.	अवर सचिव	. . .	एस-२३	६७,७००-२,०८,७००	६
४.	अवर सचिव (विधी)	. . .	एस-२३	६७,७००-२,०८,७००	१
५.	मुख्य अभियंता	. . .	एस-२९	१,३१,१००-२,१६,६००	१
६.	संचालक	. . .	एस-२९	१,३१,१००-२,१६,६००	१
७.	सहायक संचालक	. . .	एस-२०	५६,१००-१,७७,५००	१
८.	सहायक मुख्य अभियंता	. . .	एस-२३	६७,७००-२,०८,७००	१
९.	उप अभियंता	. . .	एस-२०	५६,१००-१,७७,५००	२
१०.	कक्ष अधिकारी	. . .	एस-१७	४७,६००-१,५१,१००	१७
			एस-२०	५६,१००-१,७७,५००	
११.	लेखाधिकारी	. . .	एस-१६	४४,९००-१,४२,४००	२
१२.	सहायक लेखाधिकारी	. . .	एस-१५	४१,८००-१,३२,३००	२
१३.	सहायक कक्ष अधिकारी	. . .	एस-१४	३८,६००-१,२२,८००	३६
१४.	लघुलेखक (उच्च श्रेणी)	. . .	एस-१५	४१,८००-१,३२,३००	६
१५.	लघुलेखक (निम्न श्रेणी)	. . .	एस-१४	३८,६००-१,२२,८००	५
१६.	वरिष्ठ लेखापाल	. . .	एस-१३	३५,४००-१,१२,४००	४
१७.	लघु टंकलेखक	. . .	एस-८	२५,५००-८१,१००	...
१८.	लिपिक टंकलेखक	. . .	एस-६	१९,९००-६३,२००	४४
१९.	वाहन चालक	. . .. . .	एस-६	१९,९००-६३,२००	२
२०.	शिपाई	. . .	एस-१	१५,०००-४७,६००	१३
				एकूण ...	१४८

प्रपत्र–२

पर्सनल समरी

		३१-३-२०२१ अखेर एकूण पदे			३१-३-२०२२ अखेर अंदाजित एकूण पदे		
		स्थायी	अस्थायी	एकूण	स्थायी	अस्थायी	एकूण
१.	टेक्निकल–						
	राजपत्रित	...	४	४	...	४	४
	अराजपत्रित	...	...	...	...	...	...
	एकूण	...	४	४	...	४	४
२.	नॉन-टेक्निकल–						
	राजपत्रित	२२	५	२७	२२	८	३०
	अराजपत्रित	८४	२४	१०८	८४	३०	११४
	एकूण	१०६	२९	१३५	१०६	३८	१४४
३.	एकूण १ व २–						
	राजपत्रित	२२	९	३१	२२	१२	३४
	अराजपत्रित	८४	२४	१०८	८४	३०	११४
	एकूण	१०६	३३	१३९	१०६	४२	१४८

आयुक्त, आदिवासी विकास, म.रा., नाशिक कार्यालयातील पदे

अ.क्र.	पदनाम	वेतनश्रेणी	स्तर	पदसंख्या
१.	आयुक्त (संवर्ग पद)	११८५००-२१४१०० ...	एस-२७ ...	१
२.	अपर आयुक्त (मुख्यालय)	७८८००-२०९२०० ...	एस-२५ ...	१
३.	सह आयुक्त	७८८००-२०९२०० ...	एस-२५ ...	१
४.	सह आयुक्त (शिक्षण)	७८८००-२०९२०० ...	एस-२५ ...	१
५.	सहसंचालक	७८८००-२०९२०० ...	एस-२५ ...	१
६.	सह आयुक्त (नियोजन)	६७७००-२०८७०० ...	एस-२३ ...	१
७.	उपआयुक्त	६७७००-२०८७०० ...	एस-२३ ...	१
८.	उपआयुक्त (वित्त)	६७७००-२०८७०० ...	एस-२३ ...	१
९.	उपआयुक्त (शिक्षण)	६७७००-२०८७०० ...	एस-२३ ...	१
१०.	सहायक आयुक्त	५६१००-१७७५०० ...	एस-२० ...	३
११.	सहायक आयुक्त (शिक्षण)	५६१००-१७७५०० ...	एस-२० ...	१
१२.	सहायक प्रकल्प अधिकारी	४१८००-१३२३०० ...	एस-१५ ...	५
१३.	सहा. प्रकल्प अधिकारी (शिक्षण) ...	४१८००-१३२३०० ...	एस-१५ ...	४
१४.	लेखा अधिकारी	४४९००-१४२४०० ...	एस-१६ ...	३
१५.	निवडश्रेणी लघुलेखक	४१८००-१३२३०० ...	एस-१५ ...	१
१६.	सहायक लेखा अधिकारी	४१८००-१३२३०० ...	एस-१५ ...	४
१७.	कार्यालय अधीक्षक	३८६००-१२२८०० ...	एस-१४ ...	४
१८.	वरिष्ठ शिक्षण विस्तार अधिकारी ...	३८६००-१२२८०० ...	एस-१४ ...	४
१९.	संशोधन सहायक	३८६००-१२२८०० ...	एस-१४ ...	१
२०.	वरिष्ठ आदिवासी विकास निरीक्षक ...	३८६००-१२२८०० ...	एस-१४ ...	२
२१.	उच्चश्रेणी लघुलेखक	४१८००-१३२३०० ...	एस-१५ ...	१
२२.	निम्नश्रेणी लघुलेखक	३८६००-१२२८०० ...	एस-१४ ...	१
२३.	उपलेखापाल	३५४००-११२४०० ...	एस-१३ ...	४
२४.	वरिष्ठ लिपिक	२५५००-८११०० ...	एस-८ ...	९
२५.	कनिष्ठ लिपिक/टंकलेखक	१९९००-६३२०० ...	एस-६ ...	२८
२६.	वाहन चालक	१९९००-६३२०० ...	एस-६ ...	४
२७.	पंप ऑपरेटर	१९९००-६३२०० ...	एस-६ ...	१
२८.	नाईक	१८०००-५६९०० ...	एस-५ ...	१
२९.	शिपाई	१५०००-४७६०० ...	एस-१ ...	१७
३०.	पहारेकरी	१५०००-४७६०० ...	एस-१ ...	४
३१.	माळी	१५०००-४७६०० ...	एस-१ ...	२
३२.	सफाईगार	१५०००-४७६०० ...	एस-१ ...	१
			एकूण	**११४**

अपर आयुक्त, आदिवासी विकास, ठाणे/नाशिक/नागपूर/अमरावतीसाठी विहित केलेली पदे

अ. क्र.	पदनाम		वेतनश्रेणी	स्तर	पदसंख्या				
					नाशिक	ठाणे	अमरावती	नागपूर	एकूण
१	२		३	४	५	६	७	८	९
१.	अपर आयुक्त (संवर्ग पद)	...	११८५००-२१४१००	एस-२७	१	१	१	१	४
२.	अधीक्षक अभियंता ...	...	७८८००-२०९२००	एस-२५	१	...	...	१	२
३.	उपआयुक्त ...	...	६७७००-२०८७००	एस-२३	१	१	१	१	४
४.	सहायक आयुक्त ...	...	५६१००-१७७५००	एस-२०	१	१	१	१	४
५.	सहायक आयुक्त (शिक्षण)	...	५६१००-१७७५००	एस-२०	१	१	१	१	४
६.	सहायक संचालक (लेखा)	...	५६१००-१७७५००	एस-२०	१	१	...	१	३
७.	वरिष्ठ संशोधन अधिकारी	...	५६१००-१७७५००	एस-२०	१	१	१	१	४
८.	उप अभियंता ...	...	५६१००-१७७५००	एस-२०	१	...	...	१	२
९.	सहायक प्रकल्प अधिकारी	...	४१८००-१३२३००	एस-१५	१	१	...	१	३
१०.	सहायक प्रकल्प अधिकारी (शिक्षण)	...	४१८००-१३२३००	एस-१५	४	४	४	४	१६
११.	लेखा अधिकारी	...	४४९००-१४२४००	एस-१६	२	२	२	२	८
१२.	सहायक लेखा अधिकारी	...	४१८००-१३२३००	एस-१५	३	३	३	३	१२
१३.	कार्यालयीन अधीक्षक ...	...	३८६००-१२२८००	एस-१४	१	१	१	१	४
१४.	वरिष्ठ शिक्षण विस्तार अधिकारी	...	३८६००-१२२८००	एस-१४	३	३	२	३	११
१५.	कनिष्ठ शिक्षण विस्तार अधिकारी	...	३५४००-११२४००	एस-१३	१	१	१	१	४
१६.	संशोधन सहायक ...	...	३८६००-१२२८००	एस-१४	१	१	१	१	४
१७.	वरिष्ठ आदिवासी विकास निरीक्षक	...	३८६००-१२२८००	एस-१४	१	१	१	१	४
१८.	उच्चश्रेणी लघुलेखक ...	...	४१८००-१३२३००	एस-१५	२	१	१	२	६
१९.	निम्नश्रेणी लघुलेखक	...	३८६००-१२२८००	एस-१४	...	...	१	१	२
२०.	कनिष्ठ अभियंता ...	...	३८६००-१२२८००	एस-१४	२	...	...	२	४
२१.	उपलेखापाल ...	...	३५४००-११२४००	एस-१३	५	५	५	५	२०
२२.	आदिवासी विकास निरीक्षक	...	३५४००-११२४००	एस-१३	१	१	१	१	४
२३.	वरिष्ठ लिपिक ...	...	२५५००-८११००	एस-८	५	३	३	३	१४
२४.	सांख्यिकी सहायक ...	...	२५५००-८११००	एस-८	१	१	१	१	४
२५.	कनिष्ठ लिपिक/टंकलेखक	...	१९९००-६३२००	एस-६	२१	२२	२०	२१	८४
२६.	वाहन चालक ...	...	१९९००-६३२००	एस-६	२	२	२	२	८
२७.	शिपाई ...	...	१५०००-४७६००	एस-१	८	८	७	७	३०
२८.	रक्षक ...	...	१५०००-४७६००	एस-१	१	१	१	१	४
			एकूण	...	**७३**	**६७**	**६२**	**७१**	**२७३**

(३०) प्रकल्प अधिकारी यांचे कार्यालयातील पदे

अ. क्र.	पदनाम		वेतनश्रेणी	स्तर	पदसंख्या
१	२		३	४	५
१.	प्रकल्प अधिकारी (भा.प्र.से./भा.व.से.)(संवर्ग पद)	...	११८५००-२१४१००	एस-२७	११
२.	प्रकल्प अधिकारी (श्रेणी-१)	...	६७७००-२०८७००	एस-२३	६
३.	प्रकल्प अधिकारी (श्रेणी-२)	...	५६१००-१७७५००	एस-२०	१३
४.	सहायक प्रकल्प अधिकारी	...	४१८००-१३२३००	एस-१५	५८
५.	सहा. प्रकल्प अधिकारी (शिक्षण)	...	४१८००-१३२३००	एस-१५	११२
६.	नियोजन अधिकारी	...	४१८००-१३२३००	एस-१५	१३
७.	लेखा अधिकारी	...	४४९००-१४२४००	एस-१६	३०
८.	सहायक लेखा अधिकारी	...	४१८००-१३२३००	एस-१५	३०
९.	कार्यालय अधीक्षक	...	३८६००-१२२८००	एस-१४	३०
१०.	संशोधन सहायक	...	३८६००-१२२८००	एस-१४	३०
११.	वरिष्ठ आदिवासी विकास निरीक्षक	...	३८६००-१२२८००	एस-१४	३२
१२.	निम्नश्रेणी लघुलेखक	...	३८६००-१२२८००	एस-१४	७
१३.	क. शिक्षण विस्तार अधिकारी	...	३८६००-१२२८००	एस-१४	१६६
१४.	क. शिक्षण विस्तार अधिकारी (नि. रि.)	...	३८६००-१२२८००	एस-१४	१११
१५.	उपलेखापाल	...	३५४००-११२४००	एस-१३	८६
१६.	आदिवासी विकास निरीक्षक	...	३५४००-११२४००	एस-१३	९१
१७.	वरिष्ठ लिपिक	...	२५५००-८११००	एस-८	२२७
१८.	सांख्यिकी सहायक	...	२५५००-८११००	एस-८	२९
१९.	लघु टंकलेखक	...	२५५००-८११००	एस-८	२८
२०.	लिपिक टंकलेखक	...	१९९००-६३२००	एस-६	५५०
२१.	वाहन चालक	...	१९९००-६३२००	एस-६	५७
२२.	शिपाई	...	१५०००-४७६००	एस-१	१६९
२३.	पहारेकरी	...	१५०००-४७६००	एस-१	२९
२४.	अर्धवेळ सफाईगार	...	१५०००-४७६००	एस-१	२८
				एकूण ...	**१९४३**

प्रकल्प अधिकाऱ्यांच्या कार्यालयाकरिता विहित करण्यात

अ. क्र.	पदनाम	नाशिक	कळवण	राजुर	यावल	तळोदा	नंदुरबार	धुळे	एकूण नाशिक	डहाणू	जव्हार	शहापूर	पेण	घोडेगाव	सोलापूर
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६
१.	प्रकल्प अधिकारी	१	१	१	१	१	१	१	७	१	१	१	१	१	१
२.	सहा. प्रकल्प अधिकारी	३	३	२	२	३	३	२	१८	२	२	२	२	२	२
३.	सहा. प्रकल्प अधिकारी (शिक्षण)	४	४	४	४	४	४	४	२८	४	४	४	४	४	३
४.	नियोजन अधिकारी	१	...	...	...	१	१	...	३	...	१	...	१	१	...
५.	लेखा अधिकारी	१	१	१	१	१	१	१	७	१	१	१	१	१	१
६.	सहायक लेखा अधिकारी	१	१	१	१	१	१	१	७	१	१	१	१	१	१
७.	कार्यालय अधीक्षक	१	१	१	१	१	१	१	७	१	१	१	१	१	१
८.	कनिष्ठ शिक्षण विस्तार अधिकारी	६	६	६	६	६	६	६	४२	६	६	६	६	६	३
९.	कनिष्ठ शि. वि. अधिकारी (निरि)	८	८	४	५	६	६	६	४३	६	५	४	३	३	...
१०.	संशोधन सहायक	१	१	१	१	१	१	१	७	१	१	१	१	१	१
११.	वरिष्ठ आदिवासी वि. निरीक्षक	२	२	१	१	१	२	२	११	१	१	१	१	२	...
१२.	लघुलेखक निम्नश्रेणी	१	१	...	...	१	...	...	३	...	१	...	...	...	...
१३.	उपलेखापाल	४	३	३	३	३	३	३	२२	३	३	३	३	३	१
१४.	आदिवासी विकास निरीक्षक	४	४	४	४	३	३	३	२५	४	३	३	४	२	२
१५.	वरिष्ठ लिपिक	८	८	८	८	८	८	८	५६	९	८	८	८	८	२
१६.	सांख्यिकी सहायक	१	१	१	१	१	१	१	७	१	१	१	१	१	१
१७.	लघु टंकलेखक	१	१	१	१	१	१	१	७	१	१	१	१	१	...
१८.	कनिष्ठ लिपिक	२०	२०	२०	२०	२०	२०	२०	१४०	२०	२०	२०	२०	२०	१०
१९.	वाहन चालक	२	२	२	२	२	२	२	१४	२	२	२	२	२	१
२०.	शिपाई	७	७	६	७	७	७	५	४६	५	५	५	५	७	३
२१.	चौकीदार	...	१	१	१	१	१	१	६	१	१	१	१	१	१
२२.	अर्धवेळ सफाईगार	...	१	१	१	१	१	१	६	१	१	१	१	१	१
	एकूण ...	७७	७७	६९	७१	७४	७४	७०	५१२	७१	७०	६७	६८	६९	३५

आलेली पदे व प्रकल्प अधिकाऱ्यांचे मुख्यालय

मुंबई	एकूण ठाणे	अकोला	औरंगाबाद	धारणी	कळमनुरी	किनवट	पुसद	पांढरकवडा	एकूण अमरावती	नागपूर	चंद्रपूर	चिमूर	भंडारा	देवरी	अहेरी	भामरागड	गडचिरोली	वर्धा	एकूण नागपूर	एकूण एकंदर
१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८	२९	३०	३१	३२	३३	३४	३५	३६	३७
१	७	१	१	१	१	१	१	१	७	१	१	१	१	१	१	१	१	१	९	३०
१	१३	२	२	२	२	१	२	२	१३	२	२	१	२	२	२	१	२	…	१४	५८
१	२४	४	४	४	४	४	४	४	२८	३	४	४	२	४	४	४	४	३	३२	११२
…	३	…	…	१	…	१	…	१	३	१	१	…	…	१	…	…	१	…	४	१३
१	७	.१	१	१	१	१	१	१	७	१	१	१	१	१	१	१	१	१	९	३०
१	७	१	१	१	१	१	१	१	७	१	१	१	१	१	१	१	१	१	९	३०
१	७	१	१	१	१	१	१	१	७	१	१	१	१	१	१	१	१	१	९	३०
१	३४	६	६	६	५	६	६	६	४१	५	६	६	४	६	६	६	६	४	४९	१६६
…	२१	३	१	५	१	४	२	६	२२	४	४	२	१	४	३	२	५	…	२५	१११
१	७	१	१	१	१	१	१	१	७	१	१	१	१	१	१	१	१	१	९	३०
…	६	१	१	१	१	१	१	१	७	१	१	१	१	१	१	…	१	१	८	३२
…	१	…	…	…	…	१	…	१	२	…	…	…	…	…	…	…	१	…	१	७
२	१८	३	३	३	३	३	३	३	२१	३	३	३	२	३	३	३	३	२	२५	८६
…	१८	३	३	३	३	३	३	३	२१	२	४	३	२	३	३	४	४	२	२७	९१
६	४९	८	८	८	८	८	८	८	५६	८	८	८	६	८	८	८	८	४	६६	२२७
१	७	१	१	१	१	१	१	१	७	१	१	१	१	१	१	१	१	…	८	२९
…	५	१	१	१	१	१	१	१	७	१	१	१	१	१	१	१	१	१	९	२८
८	११८	२०	२०	२०	२०	२०	२०	२०	१४०	१८	२०	२०	१०	२०	२०	२०	१४	१०	१५२	५५०
२	१३	२	२	२	२	२	२	२	१४	२	२	२	१	२	२	२	२	१	१६	५७
३	३३	५	५	७	५	७	५	७	४१	६	५	६	४	६	७	६	६	३	४९	१६९
१	७	१	१	१	१	१	१	१	७	१	१	१	१	१	१	१	१	१	९	२९
१	७	१	१	१	१	१	१	१	७	१	१	१	१	१	१	१	१	…	८	२८
३२	४१२	६६	६४	७१	६३	७०	६५	७३	४७२	६४	६९	६५	४४	६९	६८	६५	६६	३७	५४७	१९४३

२. शिक्षण

१. प्रस्तावनात्मक :

अनुसूचित व अतिदुर्गम डोंगराळ भागात राहणाऱ्या अनुसूचित जमातींचा आर्थिक, शैक्षणिक व सामाजिक विकास जलदगतीने घडवून आणण्यासाठी १९७२-७३ पासून आश्रमशाळा समूह योजना क्षेत्रविकास योजनांतर्गत कार्यान्वित करण्यात आली. सुरुवातीला या समुहाखाली आश्रमशाळा, वसतीगृह, बालवाडी, कृषी प्रात्यक्षिक केंद्र, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय केंद्र, व्यवसायपूर्व प्रशिक्षण केंद्र व आरोग्य केंद्र असे विविध कार्यक्रम समाविष्ट होते. परंतु या कार्यक्रमासाठी लागणारी ५०-६० एकर जमीन उपलब्ध होऊ न शकल्याने फक्त असे शैक्षणिक घटक, आश्रमशाळा, वसतीगृह व बालवाडी सुरू करण्यात आले आहेत. सध्या ४९७ आश्रमशाळा (या ४९७ शाळांमध्ये २६ ठिकाणी फक्त कन्या शाळा आहेत तर ११ ठिकाणच्या शाळा ह्या इंग्रजी माध्यमाच्या आहेत व २ आदर्श आश्रमशाळा) उपयोजना क्षेत्रात सुरू आहेत. शासकीय माध्यमिक आश्रमशाळांना जोडून आदिवासी विद्यार्थ्यांना उच्च माध्यमिक शिक्षणाची सुविधा उपलब्ध करून देण्यासाठी इयत्ता ११ वी व १२ वी चे (कला व विज्ञान शाखेचे) वर्ग सन १९९९-२००० पासून सुरू करण्यात आले आहेत. याशिवाय आदिवासी मुलां-मुलींसाठी वसतीगृहे, सेवाभावी संस्था संचालित प्राथमिक व माध्यमिक शिक्षणासाठी आश्रमशाळा, तांत्रिक शिक्षणासाठी १५ प्रशिक्षण केंद्रे वगैरे सुरू केली आहेत. याशिवाय इतरही शैक्षणिक योजना सुरू करण्यात आलेल्या आहेत त्यामध्ये भारत सरकार शिष्यवृत्ती, औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थातील आदिवासी विद्यार्थ्यांना विद्यावेतन, पोलिस, सैन्य दल भरतीपूर्व प्रशिक्षण, मोटर वाहन चालक प्रशिक्षण केंद्र, शासकीय/अनुदानित आश्रमशाळेत बक्षिस योजना, इ. १०/१२ वी गुणवत्ता प्राप्त विद्यार्थ्यांना विशेष प्रोत्साहन योजना, सुवर्ण महोत्सवी शिष्यवृती, वैद्यकीय व तत्सम शिक्षण घेणाऱ्या आदिवासी विद्यार्थ्यांना शिष्यवृत्ती इत्यादींचा समावेश आहे.

(एक) आश्रमशाळा समूह

(१) अतिशय दुर्गम व डोंगराळ भागात राहणाऱ्या आदिवासींची सामाजिक, सांस्कृतिक व शैक्षणिक उन्नती करण्यासाठी शासनाने आश्रमशाळा समूह योजना कार्यान्वित केली आहे.

(२) या आश्रमशाळा समूहात वसतीगृहासह प्राथमिक शाळा याचा समावेश आहे. ही आश्रमशाळा प्रत्येक वर्षी १ वर्ग याप्रमाणे पुढे जाऊन सातवीपर्यंत पूर्ण प्राथमिक शाळेत रूपांतरित होते.

(३) या आश्रमशाळेला जोडून असलेल्या वसतीगृहात राहणाऱ्या मुलांसाठी २ वेळचे जेवण, २ गणवेष, अंथरुण, हिवाळ्यात २ वुलन जर्सीचे सेट व पाठ्यपुस्तके व इतर शैक्षणिक साहित्य मोफत दिली जातात आणि बाहेरून येणाऱ्या विद्यार्थ्यांना दुपारचे जेवण, १ गणवेष आणि सर्व प्रकारचे शिक्षण मोफत दिले जाते.

(४) याशिवाय ज्या विद्यार्थ्यांचे प्राथमिक शिक्षण पूर्ण झाले आहे अशा विद्यार्थ्यांकरीता पुढे मुलोद्योगोत्तर आश्रमशाळेची व्यवस्था केली आहे. तेथील भौगोलिक परिस्थिती व विद्यार्थ्यांची निकड लक्षात घेऊन शासनाच्या मान्यतेने श्रेणीवाढ होऊन प्राथमिक शाळेचे माध्यमिक शाळेत रुपांतर केले जाते.

(५) आदिवासी विद्यार्थ्यांना उच्च शिक्षणाच्या सुविधा उपलब्ध करून देण्याच्या दृष्टीने शासनाने १४९ माध्यमिक शासकीय आश्रमशाळांच्या ठिकाणी कनिष्ठ महाविद्यालये सुरू केली असून या कनिष्ठ महाविद्यालयांत १४९ ठिकाणी कला महाविद्यालय व ८० ठिकाणी कला व विज्ञान शाखा आहेत.

खालील तक्ता एकूण आश्रमशाळेची क्षमता (संख्या) आणि प्रत्यक्ष प्रवेश घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांची संख्या दर्शवितो :

The following table indicates the intake capacity of existing Ashram Schools and number of students actually admitted therein :

तक्ता एक TABLE II

अ.क्र.	जिल्ह्याचे नाव		एकूण लोकसंख्या (आदिवासी) जनगणना २००१	मान्यता असलेल्या आश्रमशाळांची संख्या									आश्रमशाळेत विद्यार्थी घेण्याची क्षमता			प्रत्यक्ष प्रवेश घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांची संख्या			शेरा
				२०२०-२१			२०२१-२२			२०२२-२३			२०२०-२१	२०२१-२२	२०२२-२३	२०२०-२१	२०२१-२२	२०२२-२३	
				प्राआशा	माआशा	क.महा.	प्राआशा	माआशा	क.महा.	प्राआशा	माआशा	क.महा.							
१	२		३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९
	नाशिक	अनिवार्य		...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
1.	Nashik	टीएसपी	1564369	3	45	22	3	45	22	3	45	22	40150	40150	40150	33805	33410	34078	...
		ओटीएसपी		...	9	...	...	9	...	...	9	...	4200	4200	4200	2034	2580	2632	...
	धुळे	अनिवार्य		...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
2.	Dhule	टीएसपी	647315	4	6	6	4	6	6	4	6	6	9100	9100	9100	8017	7551	7702	...
		ओटीएसपी		3	3	...	3	3	...	3	3	...	2450	2450	2450	1025	1696	1730	...
	नंदुरबार	अनिवार्य		...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
3.	Nandurbar	टीएसपी	1141933	15	42	14	15	42	14	15	42	14	35090	35090	35090	30627	29112	29694	...
		ओटीएसपी		...	3	...	...	3	...	...	3	...	1500	1500	1500	696	1058	1079	...
	जळगाव	अनिवार्य		...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
4.	Jalgaon	टीएसपी	604367	3	2	2	3	2	2	3	2	2	3450	3450	3450	2885	2191	2235	...
		ओटीएसपी		...	10	...	...	10	...	...	10	...	5000	5000	5000	2441	3067	3128	...
	अहमदनगर	अनिवार्य		...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
5.	Ahmednagar	टीएसपी	378230	...	10	4	...	10	4	...	10	4	7040	7040	7040	4562	3930	4009	...
		ओटीएसपी		...	6	1	...	6	1	...	6	1	3700	3700	3700	1793	2176	2220	...
	ठाणे	अनिवार्य		...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
6.	Thane	टीएसपी	424000	1	11	7	1	11	7	1	11	7	10050	10050	10050	7400	7923	8081	...
		ओटीएसपी		2	1	1	2	1	1	2	1	1	1800	1800	1800	1340	1429	1458	...
	पालघर	अनिवार्य		...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
7.	Palghar	टीएसपी	1118000	8	28	28	8	28	28	8	28	28	38209	38209	38209	34608	34923	35621	...
		ओटीएसपी		...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
	पुणे	अनिवार्य		...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
8.	Pune	टीएसपी	349000	1	8	3	1	8	3	1	8	3	6350	6350	6350	3520	3179	3243	...
		ओटीएसपी		...	6	1	...	6	1	...	6	1	3600	3600	3600	2021	2025	2066	...
	रत्नागिरी	अनिवार्य		....	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
9.	Ratnagiri	टीएसपी	20000	....	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
		ओटीएसपी		...	2	...	...	2	...	...	2	...	1000	1000	1000	589	331	338	...

तक्ता दोन (चालू)

1		2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
	सोलापूर	अनिवार्य		...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
10.	Solapur	टीएसपी	78000	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
		ओटीएसपी		...	2	...	...	2	...	...	2	...	1000	1000	1000	412	565	576	...
	कोल्हापूर	अनिवार्य		...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
11.	Kolhapur	टीएसपी	30000	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
		ओटीएसपी		...	2	...	...	2	...	...	2	...	1000	1000	1000	456	152	155	...
	सातारा	अनिवार्य		...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
12.	Satara	टीएसपी	30000	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
		ओटीएसपी		...	2	...	...	2	...	...	2	...	1000	1000	1000	521	169	172	...
	रायगड	अनिवार्य		...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
13.	Raigad	टीएसपी	305000	...	3	....	...	3	...	...	3	...	1700	1700	1700	1532	1477	1507	...
		ओटीएसपी		1	6	2	1	6	2	1	6	2	4750	4750	4750	3056	3078	3140	...
	उस्मानाबाद	अनिवार्य		...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
14.	Osmanabad	टीएसपी	36000	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
		ओटीएसपी		...	1	...	...	1	...	...	1	...	500	500	500	325	130	133	...
	अमरावती	अनिवार्य		...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
15.	Amravati	टीएसपी	47836	1	5	9	1	5	9	1	5	9	9550	9550	9550	8402	8065	8226	...
		ओटीएसपी		...	5	...	...	5	...	...	5	...	1850	1850	1850	1609	968	987	...
	यवतमाळ	अनिवार्य		...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
16.	Yavatmal	टीएसपी	27857	...	9	3	...	9	3	...	9	3	4850	4850	4850	2899	2337	2384	...
		ओटीएसपी		1	6	6	1	6	6	1	6	6	6200	6200	6200	3027	3643	3716	...
	नांदेड	अनिवार्य		...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
17.	Nanded	टीएसपी	24193	...	6	6	...	6	6	...	6	6	7400	7400	7400	4306	4343	4430	...
		ओटीएसपी		1	2	1	1	2	1	1	2	1	2200	2200	2200	1402	1271	1296	...
	हिंगोली	अनिवार्य		...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
18.	Hingoli	टीएसपी	32103	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
		ओटीएसपी		...	4	1	...	4	1	...	4	1	2450	2450	2450	1888	2196	2240	...
	परभणी	अनिवार्य		...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
19.	Parbhani	टीएसपी	100088	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
		ओटीएसपी		...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
	अकोला	अनिवार्य		...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
20.	Akola	टीएसपी	70987	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
		ओटीएसपी		...	1	1	...	1	1	...	2	...	1000	1000	1000	884	855	872	...
	वाशिम	अनिवार्य		...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
21.	Washim	टीएसपी	115156	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
		ओटीएसपी		...	2	1	...	2	1	...	2	1	1500	1500	1500	891	948	967	...

तक्ता दोन (चालू)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
बुलढाणा	अनिवार्य		...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
22. Buldhana	टीएसपी	253596	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
	ओटीएसपी		...	3	...	...	3	...	...	3	...	1300	1300	1300	881	828	845	...
औरंगाबाद	अनिवार्य		...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
23. Aurangabad	टीएसपी	35210	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
	ओटीएसपी		...	5	...	...	5	...	...	5	...	2500	2500	2500	1522	1451	1480	...
बीड	अनिवार्य		...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
24. Beed	टीएसपी	86898	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
	ओटीएसपी		...	3	...	...	3	...	...	3	...	1500	1500	1500	791	806	822	...
जालना	अनिवार्य		...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
25. Jalana	टीएसपी	356533	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
	ओटीएसपी		...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
लातूर	अनिवार्य		...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
26. Latur	टीएसपी	47836	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
	ओटीएसपी		...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
नागपूर	अनिवार्य		...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
27. Nagpur	टीएसपी	444441	...	1	1	...	1	1	...	1	1	800	800	800	825	428	437	...
	ओटीएसपी		...	3	1	...	3	1	...	3	1	2100	2100	2100	1921	692	706	...
वर्धा	अनिवार्य		...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
28. Wardha	टीएसपी	154415	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
	ओटीएसपी		...	2	...	...	2	...	...	2	...	1000	1000	1000	214	215	219	...
भंडारा	अनिवार्य		...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
29. Bhandara	टीएसपी	97718	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
	ओटीएसपी		...	1	...	...	1	...	...	1	...	400	400	400	131	108	110	...
गोंदिया	अनिवार्य		...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
30. Gondia	टीएसपी	1322635	...	3	6	...	3	6	...	3	6	5700	5700	5700	2991	2647	2700	...
	ओटीएसपी		...	1	1	...	1	1	...	1	1	1200	1200	1200	714	600	612	...
चंद्रपूर	अनिवार्य		...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
31. Chandrapur	टीएसपी	2171000	...	7	2	...	7	2	...	7	2	3400	3400	3400	2032	2116	2158	...
	ओटीएसपी		...	2	1	...	2	1	...	2	1	1350	1350	1350	950	643	656	...
गडचिरोली	अनिवार्य		...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
32. Gadchiroli	टीएसपी	371696	...	25	18	...	25	18	...	25	18	22850	22850	22850	13420	13304	13570	...
	ओटीएसपी		...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
एकूण	अनिवार्य		...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Total ...	टीएसपी	12486412	36	211	131	36	211	131	36	211	131	205689	205689	205689	161831	156936	160075	...
	ओटीएसपी		8	93	18	8	93	18	8	94	17	58050	58050	58050	33534	33680	34354	...

तक्ता–दोन

TABLE–II

आश्रमशाळेचा इयत्ता १० वी चा निकाल

	वर्ष	शालांत परीक्षेला बसलेले विद्यार्थी			शालांत परीक्षेत पास झालेले विद्यार्थी			पास टक्केवारी		
		एकूण	मुले	मुली	एकूण	मुले	मुली	एकूण	मुले	मुली
	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
१.	२०२०-२०२१	१९९२९	९९४८	९९८१	१९९२५	९९४५	९९८०	९९.९८	९९.९७	९९.९९
२.	२०२१-२०२२ (अंदाजित)	२३१६५	११३२५	११८४०	२२९००	११२००	११७००	९८.८६	९८.९०	९८.८२
३.	२०२२-२०२३ (अंदाजित)	२३२००	११३५०	११८५०	२२९००	११२००	११७००	९८.७१	९८.६८	९८.७३

आश्रमशाळेचा इयत्ता १२ वी चा निकाल

	वर्ष	एकूण	मुले	मुली	एकूण	मुले	मुली	एकूण	मुले	मुली
१.	२०२०-२०२१	९९११	४९०१	५०१०	९९०६	४८९८	५००८	९९.९५	९९.९४	९९.९६
२.	२०२१-२०२२ (अंदाजित)	१२९९१	६०६७	६९२४	१२७००	५९००	६८००	९७.७६	९७.२५	९८.२१
३.	२०२२-२०२३ (अंदाजित)	१३६४१	६३७०	७२७०	१३३९०	६२५०	७१४०	९८.१६	९८.११	९८.२१

आश्रमशाळा समूह
Ashram School Complex

तक्ता तीन

TABLE–III

कर्मचारीविषयक गोषवारा :

Personnel Summary :

अ. क्र. Sr. No.	पदनाम Designation	वेतनमान Pay Scale	स्तर Level	पदसंख्या No. of Posts		पदनाम Designation
				2020-2021	2021-2022	
1	2	3	4	5		6
(१)	**राजपत्रित**					*Gazetted*
	कुलप्रमुख	41800–132300	S-15	2	2	Chancellor
			एकूण ...	**2**	**2**	
(२)	**अराजपत्रित वर्ग-३**					*Non-Gazetted Class III*
	माध्यमिक मुख्याध्यापक	47600–151100	S-17	463	463	Headmaster
	प्राध्यापक (कनिष्ठ महाविद्यालय)	47600–151100	S-17	1113	1113	Professor (Junior College)
	गृहपाल	38600–122800	S-14	2	2	Warden
	सहायक शिक्षक (आदर्श आशा.)	38600–122800	S-14	18	18	Assistant Teacher (Jr. College)
	प्राथमिक मुख्याध्यापक	38600–122800	S-14	130	130	Headmaster (Primary)
	शिक्षक (माध्यमिक)	38600–122800	S-14	1932	1932	Secondary Teacher
	प्राथमिक शिक्षक (उच्च श्रेणी)	38600–122800	S-14	517	517	Primary Teacher (Higher Scale)
	केंद्रप्रमुख	38600–122800	S-14	...	...	Kendra Pramukh
	मुख्य लिपिक	35400–112400	S-13	1	1	Head Clerk
	क्रीडा शिक्षक	35400–112400	S-13	2	2	Sport Teacher
	चित्रकला शिक्षक	25500–81100	S-8	4	4	Drawing Teacher
	शिक्षक (प्राथमिक)	25500–81100	S-8	3296	3296	Teacher (Primary)
	शिक्षण सेवक (प्राथमिक)	Rs. 6000 Fix Pay		...	...	Shikshan Sevak (Primary)
	शिक्षिका (बालवाडी/अधिक्षिका)	25500–81100	S-8	551	551	Teacher (Bal./Supdt.)
	वरिष्ठ लिपिक	25500–81100	S-8	4	4	Senior Clerk
	वसतिगृह अधीक्षक	25500–81100	S-8	552	552	Hostel Superintendent
	नर्स	25500–81100	S-8	2	2	Nurse
	कनिष्ठ लिपिक	19900–63200	S-6	384	384	Junior Clerk
	प्रयोगशाळा (परिचर) सहायक	19900–63200	S-6	101	101	Laboratory Assistant
	ग्रंथपाल	19900–63200	S-6	120	120	Librarian
			एकूण ...	**9192**	**9192**	**Total**
(३)	**चतुर्थ श्रेणी वर्ग-४**					*Class IV*
	स्वयंपाकी	16600–52400	S-3	2628	2628	Cook
	मदतनिस (कामाठी)	15000–47600	S-1	2352	2352	Maid Servant
	शिपाई	15000–47600	S-1	346	346	Peon
	रखवालदार	15000–47600	S-1	499	499	Watchman
	सफाई कामगार	15000–47600	S-1	324	324	Sweepers
	प्रयोगशाळा परिचर	19900–63200	S-6	423	423	Laboratory Attendant
			एकूण ...	**6624**	**6624**	**Total**
			एकूण सर्व ...	**15818**	**15818**	**Total**

तक्ता–चार

आदिवासी विकास विभागांतर्गत कार्यरत शासकीय आश्रमशाळा विद्यार्थी संख्या सन २०२१-२२ (माहे सप्टेंबर, २०२१ अखेर)

अ.क्र.	प्रकल्प कार्यालय	शासकीय शाळा	प्रत्यक्षात प्रवेशित निवासी विद्यार्थी			प्रत्यक्षात प्रवेशित बहिस्थ विद्यार्थी			एकूण प्रवेशित विद्यार्थी संख्या		
			मुले	मुली	एकूण	मुले	मुली	एकूण	मुले	मुली	एकूण
१.	नाशिक ...	३९	५१३४	५७४९	१०८८३	२९५६	२९७७	५९३३	८०९०	८७२६	१६८१६
२.	कळवण ...	४०	६०९९	७९८९	१४०८८	२३५७	२७२९	५०८६	८४५६	१०७१८	१९१७४
३.	धुळे ...	२२	३५८४	४३२२	७९०६	६१४	७२७	१३४१	४१९८	५०४९	९२४७
४.	नंदुरबार ...	३२	५६३८	५२१६	१०८५४	११५७	१३०२	२४५९	६७९५	६५१८	१३३१३
५.	तळोदा ...	४२	६४९६	६८५३	१३३४९	१६७८	१८३०	३५०८	८१७४	८६८३	१६८५७
६.	यावल ...	१७	२२७३	१८८६	४१५९	४६२	६३७	१०९९	२७३५	२५२३	५२५८
७.	राजुर ...	२१	२३८१	२९८२	५३६३	३६६	३७७	७४३	२७४७	३३५९	६१०६
	एकूण नाशिक विभाग..	**२१३**	**३१६०५**	**३४९९७**	**६६६०२**	**९५९०**	**१०५७९**	**२०१६९**	**४११९५**	**४५५७६**	**८६७७१**
८.	घोडेगाव ...	२३	१६०८	२१७९	३७८७	८३९	८९९	१७३८	२४४७	३०७८	५५२५
९.	शहापूर ...	२३	२८८९	२९९४	५८८३	१७४१	१७२८	३४६९	४६३०	४७२२	९३५२
१०.	पेण ...	१४	१६७७	१८२४	३५०१	६९६	६८९	१३८५	२३७३	२५१३	४८८६
११.	जव्हार ...	३०	५७१४	५८१६	११५३०	३३४६	३१३२	६४७८	९०६०	८९४८	१८००८
१२.	डहाणू ...	३४	४१९३	३७०८	७९०१	४५१०	४५०४	९०१४	८७०३	८२१२	१६९१५
१३.	सोलापूर ...	३	३७१	१७३	५४४	७७	७४	१५१	४४८	२४७	६९५
१४.	मुंबई ...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
	एकूण ठाणे विभाग ...	**१२७**	**१६४५२**	**१६६९४**	**३३१४६**	**११२०९**	**११०२६**	**२२२३५**	**२७६६१**	**२७७२०**	**५५३८१**
१५.	औरंगाबाद ...	८	१२३९	९९८	२२३७	१०	१०	२०	१२४९	१००८	२२५७
१६.	कळमनुरी ...	५	७५४	११८२	१९३६	१०८	१५२	२६०	८६२	१३३४	२१९६
१७.	पांढरकवडा ...	१८	१२१३	१३०४	२५१७	६९८	६४२	१३४०	१९११	१९४६	३८५७
१८.	अकोला ...	८	१०८६	१२२०	२३०६	१५१	१७४	३२५	१२३७	१३९४	२६३१
१९.	धारणी ...	२०	२८१२	३४२१	६२३३	१३०८	१४९२	२८००	४१२०	४९१३	९०३३
२०.	पुसद ...	७	८८६	११०२	१९८८	५३	८२	१३५	९३९	११८४	२१२३
२१.	किनवट ...	१६	२००४	२८४३	४८४७	३२५	४४२	७६७	२३२९	३२८५	५६१४
	एकूण अमरावती विभाग	**८२**	**९९९४**	**१२०७०**	**२२०६४**	**२६५३**	**२९९४**	**५६४७**	**१२६४७**	**१५०६४**	**२७७११**
२२.	अहेरी ...	११	१३१८	१४१३	२७३१	१९३	२४८	४४१	१५११	१६६१	३१७२
२३.	भामरागड ...	८	१०३१	११६२	२१९३	२३५	२७०	५०५	१२६६	१४३२	२६९८
२४.	भंडारा ...	१	४५	३९	८४	१३	११	२४	५८	५०	१०८
२५.	चंद्रपूर ...	८	६७४	८६७	१५४१	१३३	१८८	३२१	८०७	१०५५	१८६२
२६.	चिमुर ...	४	३८४	४५८	८४२	२९	२६	५५	४१३	४८४	८९७
२७.	देवरी ...	११	९३०	१२५३	२१८३	५३५	५२९	१०६४	१४६५	१७८२	३२४७
२८.	गडचिरोली ...	२४	२९६८	३३५२	६३२०	५७८	५३६	१११४	३५४६	३८८८	७४३४
२९.	नागपूर ...	६	४०९	३५८	७६७	१८४	१६९	३५३	५९३	५२७	११२०
३०.	वर्धा ...	२	१०७	८०	१८७	१६	१२	२८	१२३	९२	२१५
	एकूण नागपूर विभाग..	**७५**	**७८६६**	**८९८२**	**१६८४८**	**१९१६**	**१९८९**	**३९०५**	**९७८२**	**१०९७१**	**२०७५३**
	एकूण महाराष्ट्र राज्य	**४९७**	**६५९१७**	**७२७४३**	**१३८६६०**	**२५३६८**	**२६५८८**	**५१९५६**	**९१२८५**	**९९३३१**	**१९०६१६**

अनुदानित आश्रमशाळा

महाराष्ट्र राज्यात आदिवासी विकास विभागामार्फत एकूण ५४० अनुदानित आश्रमशाळा स्वयंसेवी संस्थांमार्फत चालविल्या जातात. सन २०२१-२२ या शैक्षणिक वर्षात अनुदानित आश्रमशाळांमधील एकूण विद्यार्थी संख्या २,४२,७११ इतकी आहे. अनुदानित आश्रमशाळांना वेतन अनुदान, परिरक्षण अनुदान, आकस्मिक खर्च अनुदान, इमारत भाडे वा इमारत बांधकाम अनुदान मंजूर करण्यात येते. सन २०२१-२२ साठी या योजनेकरीता रु. १,४५,००,००० हजार निधीची तरतूद प्रस्तावित करण्यात आली आहे.

१. परिपोषण/परिरक्षण अनुदान :-

परिरक्षण अनुदानातून अनुदानित आश्रमशाळेतील विद्यार्थ्यांच्या अल्पोपहार व भोजनावरील खर्च भागविला जातो. सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, शासन निर्णय दि. ३ मार्च २०१९ अन्वये परिरक्षण अनुदानात प्रति विद्यार्थी प्रति माह रु. ९०० वरून रु. १५०० अशी वाढ करण्यात आली आहे.

२. आकस्मिक अनुदान :–

आश्रमशाळेतील कर्मचाऱ्यांच्या वेतनावर आधारित आकस्मिक अनुदान देण्यात येते. आकस्मिक अनुदानातून विद्यार्थ्यांना दैनंदिन वापराच्या वस्तू, शालेय साहित्य तसेच आश्रमशाळेतील दैनंदिन खर्च भागविण्यात येतो.

३. आरोग्य सुविधा :–

अनुदानित आश्रमशाळेतील विद्यार्थ्यांची आरोग्य तपासणी फिरत्या वैद्यकीय पथकांमार्फत वेळोवेळी करण्यात येते. या बाबतची नोंद हेल्थ कार्ड मधून शाळांमध्ये ठेवण्यात येते. आजारी विद्यार्थ्यांकरिता शाळेजवळील ग्रामीण रुग्णालये, सामान्य रुग्णालये, यामधून उपचार करण्यात येतात. काही अडचण भासल्यास त्या त्या विभागातील प्रकल्प अधिकारी हे याबाबत संबंधितास वेळोवेळी मार्गदर्शन करतात. आश्रमशाळेतील विद्यार्थ्यांच्या आरोग्याच्या दृष्टीने विद्यार्थ्यांना व शिक्षकांना जीवन कौशल्य विषयक प्रशिक्षण देण्यात येते.

४. सैनिकी शाळा :-

शालेय शिक्षण विभागामार्फत सुरू करण्यात आलेल्या सैनिकी शाळांमध्ये आदिवासी विद्यार्थ्यांना अतिरिक्त तुकडीद्वारे इयत्ता ५ वी पासून पुढे शिक्षण घेण्यासाठी शालेय शिक्षण व क्रीडा विभागाच्या दिनांक २४-१२-२००७ च्या शासन निर्णयानुसार सैनिकी शाळेतील वसतिगृह, निर्वाह खर्च भागविणेसाठी प्रती विद्यार्थी रु. १५,००० या प्रमाणे वार्षिक अनुदान, या व्यतिरिक्त विद्यार्थ्यांना शैक्षणिक वर्षात दीर्घ सुटीचे कालावधीत सैनिकी शाळेतून मूळ गावी येण्या-जाण्यासाठी प्रवास खर्च व दैनंदिन किरकोळ खर्च (यात शालेय व कवायत गणवेश, नाईट ड्रेस व मोजे, टॉवेल, तेल, साबण, दंतमंजन, लेखनसाहित्य इत्यादी) साठी प्रती विद्यार्थी रु. ५,००० असे एकूण वार्षिक रु. २०,००० याप्रमाणे अनुदान राज्यस्तरीय योजनेअंतर्गत संबंधीत प्रकल्प अधिकारी यांचेमार्फत सैनिकी शाळांना उपलब्ध करून दिले जाते. तर अतिरिक्त तुकडीवरील शिक्षकांचे वेतनासाठीचा निधी आदिवासी विभागाकडून शालेय शिक्षण विभाग मंत्रालय, मुंबई यांना वितरीत करण्यात येतो.

(२) प्रकल्पनिहाय अनुदानित आश्रमशाळा संख्या व प्रवेशित विद्यार्थी

अ.क्र.	प्रकल्प कार्यालय	अनुदानित आश्रमशाळांची संख्या	प्रत्यक्षात प्रवेशित निवासी विद्यार्थी			प्रत्यक्षात प्रवेशित बहिस्थ विद्यार्थी			एकूण प्रवेशित विद्यार्थी संख्या		
			मुले	मुली	एकूण	मुले	मुली	एकूण	मुले	मुली	एकूण
१.	नाशिक …	४०	७६०६	७८०६	१५४१२	१५६९	१४५७	३०२६	९१७५	९२६३	१८४३८
२.	कळवण …	३९	६७०६	७९६८	१४६७४	६१६८	१९७९	८१४७	१२८७४	९९४७	२२८२१
३.	नंदुरबार …	३०	६७०६	६००१	१२७०७	१०६६	८७७	१९४३	७७७२	६८७८	१४६५०
४.	तळोदा …	२१	५५२४	४०५२	९५७६	७३१	६२९	१३६०	६२५५	४६८१	१०९३६
५.	धुळे …	३४	९७८३	७६४८	१७४३१	१११५	६२७	१७४२	१०८९८	८२७५	१९१७३
६.	यावल …	३२	१०७५५	६५४०	१७२९५	२४१४	११९४	३६०८	१३१६९	७७३४	२०९०३
७.	राजुर …	१५	१८१८	१८०५	३६२३	५३५	५४४	१०७९	२३५३	२३४९	४७०२
	एकूण नाशिक विभाग..	**२११**	**४८८९८**	**४१८२०**	**९०७१८**	**१३५९८**	**७३०७**	**२०९०५**	**६२४९६**	**४९१२७**	१११६२३
८.	पेण …	१०	१७७२	१६८२	३४५४	४३२	३५७	७८९	२२०४	२०३९	४२४३
९.	जव्हार …	१८	४७४१	४२७३	९०१४	१६३२	१३३३	२९६५	६३७३	५६०६	११९७९
१०.	डहाणू …	२१	४८२७	४८३०	९६५७	२२१९	२२३८	४४५७	७०४६	७०६८	१४११४
११.	शहापूर …	१३	२५५२	२१३७	४६८९	५२०	४४२	९६२	३०७२	२५७९	५६५१
१२.	सोलापूर …	१	२३८	७१	३०९	…	…	…	२३८	७१	३०९
१३.	मुंबई …	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…
१४.	घोडेगाव …	९	१२५१	१३४१	२५९२	१५७	१२४	२८१	१४०८	१४६५	२८७३
	एकूण ठाणे विभाग …	**७२**	**१५३८१**	**१४३३४**	**२९७१५**	**४९६०**	**४४९४**	**९४५४**	**२०३४१**	**१८८२८**	३९१६९
१५.	औरंगाबाद …	६	१३२०	१३२०	२६४०	३३०	३३०	६६०	१६५०	१६५०	३३००
१६.	अकोला …	१९	३५३९	२९९९	६५३८	३४६	२६९	६१५	३८८५	३२६८	७१५३
१७.	किनवट …	२१	३६९९	३१५४	६८५३	३७१	१७८	५४९	४०७०	३३३२	७४०२
१८.	कळमनुरी …	९	१६००	१४५१	३०५१	१२४	९९	२२३	१७२४	१५५०	३२७४
१९.	धारणी …	२६	४८२३	४७८८	९६११	५३०	४१५	९४५	५३५३	५२०३	१०५५६
२०.	पांढरकवडा …	२८	४७२०	४१०२	८८२२	६१६	४९०	११०६	५३३६	४५९२	९९२८
२१.	पुसद …	१२	२३६३	२६०१	४९६४	१२१	९२	२१३	२४८४	२६९३	५१७७
	एकूण अमरावती विभाग	**१२१**	**२२०६४**	**२०४१५**	**४२४७९**	**२४३८**	**१८७३**	**४३११**	**२४५०२**	**२२२८८**	४६७९०
२२.	अहेरी …	१५	२८०८	२२७१	५०७९	४२६	३१५	७४१	३२३४	२५८६	५८२०
२३.	भामरागड …	१६	२९०३	२६२९	५५३२	४०७	३३८	७४५	३३१०	२९६७	६२७७
२४.	भंडारा …	७	८८८	६८४	१५७२	५८	३१	८९	९४६	७१५	१६६१
२५.	चंद्रपूर …	२५	४३८५	३४५२	७८३७	५२५	३७८	९०३	४९१०	३८३०	८७४०
२६.	चिमुर …	९	९०४	६३७	१५४१	१९	२१	४०	९२३	६८५	१५८१
२७.	देवरी …	२३	३६०१	३१६९	६७७०	१६९	१२०	२८९	३७७०	३२८९	७०५९
२८.	गडचिरोली …	१८	२७७७	२३२२	५०९९	१४७	१२१	२६८	२९२४	२४४३	५३६७
२९.	नागपूर …	१७	३२८८	३०६५	६३५३	२४५	१८१	४२६	३५३३	३२४६	६७७९
३०.	वर्धा …	६	९७९	८२६	१८०५	१९	२१	४०	९९८	८४७	१८४५
	एकूण नागपूर विभाग..	**१३६**	**२२५३३**	**१९०५५**	**४१५८८**	**२०१५**	**१५२६**	**३५४१**	**२४५४८**	**२०५८१**	४५१२९
	एकूण महाराष्ट्र राज्य	**५४०**	**१०८८७६**	**९५६२४**	**२०४५००**	**२३०११**	**१५२००**	**३८२११**	**१३१८८७**	**११०८२४**	**२४२७११**

(३) अनुसूचित जमातीच्या मुला-मुलींसाठी शासकीय वसतिगृह

आदिवासी विद्यार्थ्यांना गाव, तालुका, जिल्हा व विभागाच्या ठिकाणी माध्यमिक व महाविद्यालयीन शिक्षण घेण्यास प्रोत्साहन मिळावे म्हणून शासकीय वसतिगृह सुरू करण्यात आली आहेत. राज्यात ४९५ शासकीय वसतिगृहे कार्यरत असून त्यामध्ये ३३०६५ मुले व २१०१९ मुली अशा एकूण ५४०८५ विद्यार्थ्यांना प्रवेश देण्यात आलेला आहे. सदर वसतिगृहामध्ये विद्यार्थ्यांना मोफत भोजन, निवास व आवश्यक शैक्षणिक साहित्य पुरवण्यात येते. सन २०१७-१८पासून बेडींग साहित्य, वह्या, पुस्तके, शैक्षणिक साहित्य इत्यादी उपलब्ध करून घेण्याकरिता विद्यार्थ्यांच्या बँक खात्यावर थेट निधी जमा करण्याबाबत निर्णय घेण्यात आला असून सन २०१८-१९ पासून महानगर, विभागीय आणि जिल्हास्तरावरील शासकीय वसतिगृहातील विद्यार्थ्यांना आहाराकरिता थेट लाभ हस्तांतर (DBT) योजनेद्वारे लाभ देण्याचा निर्णय घेण्यात आलेला आहे. सन २०२०-२१ साठी या योजनेकरिता रु. ५२१.०० कोटी ची तरतूद प्रस्तावित करण्यात आली आहे.

वसतिगृह समूह

तक्ता एक

कर्मचारीविषयक गोषवारा :

अ. क्र. Sr. No.	पदनाम Designation	वेतनमान Pay Scale	स्तर Level	पदसंख्या No. of Posts 2020-2021	2021-2022	पदनाम Designation
1	2	3	4	5		6
(१)	**राजपत्रित**					*Gazetted*
	गृहप्रमुख	41800–132300	S-15	21	21	Chancellor
			एकूण ...	**21**	**21**	
(२)	**अराजपत्रित वर्ग-३**					*Non-Gazetted Class III*
	गृहपाल	38600–122800	S-14	530	530	Warden
	उपलेखापाल	35400–112400	S-13	29	29	Dy. Accountant
	वरिष्ठ लिपिक	25500–81100	S-8	1	1	Sr. Clerk
	कनिष्ठ लिपिक	19900–63200	S-6	394	394	Jr. Clerk
			एकूण ...	**954**	**954**	**Total**
(३)	**चतुर्थ श्रेणी वर्ग-४**					*Class IV*
	स्वयंपाकी	16600–52400	S-3	59	59	Cook
	मदतनिस (कामाठी)	15000–47600	S-1	69	69	Maid Servant
	शिपाई	15000–47600	S-1	410	410	Peon
	रखवालदार	15000–47600	S-1	421	421	Watchman
	सफाई कामगार	15000–47600	S-1	345	345	Sweepers
			एकूण ...	**1304**	**1304**	**Total**
			एकूण सर्व ...	**2279**	**2279**	

आदिवासी शासकीय वसतिगृह संख्या व मंजूर प्रवेश क्षमता प्रकल्पनिहाय तपशील

(माहे मार्च ते नोव्हेंबर २०२१ अखेर)

अ.क्र.	प्रकल्प कार्यालय	कार्यान्वित वसतिगृहे संख्या			सध्याची मंजूर प्रवेश क्षमता		
		मुलांचे	मुलींचे	एकूण	मुले	मुली	एकूण
१.	नाशिक	१९	१३	३२	३०३०	१६१५	४६४५
२.	कळवण	१७	१२	२९	१९२५	१३५५	३२८०
३.	धुळे	१६	१३	२९	२०८०	१४३०	३५१०
४.	नंदुरबार	१७	१२	२९	३११०	१६७५	४७८५
५.	तळोदा	११	६	१७	१०२५	६२५	१६५०
६.	यावल	११	५	१६	१३४५	५५०	१८९५
७.	राजुर	१४	८	२२	१६५५	१०००	२६५५
	नाशिक विभाग एकूण ...	**१०५**	**६९**	**१७४**	**१४१७०**	**८२५०**	**२२४२०**
८.	घोडेगाव	१३	११	२४	२६३५	१४०५	४०४०
९.	सोलापूर	४	२	६	५००	२५०	७५०
१०.	पेण	८	४	१२	११००	३५०	१४५०
११.	शहापूर	८	३	११	६००	२२५	८२५
१२.	जव्हार	९	७	१६	८२५	५७५	१४००
१३.	डहाणू	९	८	१७	८००	६५०	१४५०
१४.	मुंबई	१	१	२	१५०	७५	२२५
	ठाणे विभाग एकूण ...	**५२**	**३६**	**८८**	**६६१०**	**३५३०**	**१०१४०**
१५.	औरंगाबाद	९	५	१४	१८२५	९५०	२७७५
१६.	पांढरकवडा	१०	९	१९	१३५०	९९५	२३४५
१७.	पुसद	६	५	११	५००	५२५	१०२५
१८.	किनवट	९	६	१५	७२५	५००	१२२५
१९.	कळमनुरी	५	६	११	६५०	६००	१२५०
२०.	अकोला	१०	६	१६	१०१५	६५०	१६६५
२१.	धारणी	९	९	१८	१७२०	१२१०	२९३०
	अमरावती विभाग एकूण ...	**५८**	**४६**	**१०४**	**७७८५**	**५४३०**	**१३२१५**
२२.	नागपूर	९	६	१५	१७७५	९५०	२७२५
२३.	वर्धा	७	५	१२	६२५	५३०	११७५
२४.	देवरी	१०	९	१९	१०५५	७७५	१८३०
२५.	भंडारा	५	४	९	४२५	३५०	७७५
२६.	चंद्रपूर	१२	११	२३	१०५०	७७५	१८२५
२७.	चिमुर	५	५	१०	३७५	३८०	७५५
२८.	गडचिरोली	१३	८	२१	१३१५	९७०	२२८५
२९.	अहेरी	४	४	८	३२५	३००	६२५
३०.	भामरागड	२	२	४	१५०	१५०	३००
	नागपूर विभाग एकूण ...	**६७**	**५४**	**१२१**	**७०९५**	**५१८०**	**१२२७५**
	महाराष्ट्र राज्य एकूण ...	**२८२**	**२०५**	**४८७**	**३५६६०**	**२२३९०**	**५८०५०**

आर्थिक उन्नती
3. ECONOMIC UPLIFT

(१) प्रस्तावना :

आदिवासींच्या आर्थिक उन्नतीकरिता स्वयंसेवी संस्थांमार्फत विविध योजना, २७५ (१) अन्वये विविध योजना, पोलीस सैन्यदल भरतीपूर्व प्रशिक्षण, विभिन्न विशेष केंद्रीय सहाय्याच्या योजनांची अंमलबजावणी, स्वाभिमान योजना, आदिम जमाती विकास, केंद्रवर्ती अर्थसंकल्प अशा विविध योजना राबविण्यात येत आहेत.

भारतीय संविधानाच्या अनुच्छेद २७५ (१) व विशेष केंद्रीय सहाय्य योजना अंतर्गत सहाय्यक अनुदान

- भारतीय संविधानाच्या अनुच्छेद २७५ (१) याखाली सहाय्यक अनुदान व विशेष केंद्रीय सहाय्य योजना या दोन्ही योजना केंद्र शासनाकडून राबविण्यात येत असून याकरिता १०० टक्के केंद्र सहाय्य उपलब्ध होते.
- या दोन्ही योजनांकरिता केंद्र शासनाने माहे जुलै २०१६ मध्ये सुधारित मार्गदर्शक सूचना निर्गमित केल्या आहेत. सदर सुधारित मार्गदर्शक सुचनांनुसार पुढील प्रमाणे प्रस्ताव सादर करण्याचे केंद्र शासनाने निर्देश दिलेले आहेत.

अ. क.	क्षेत्र	निधी उपलब्धता टक्केवारी
१.	शिक्षण	४०-५० टक्के
२.	आरोग्य	१०-१५ टक्के
३.	कृषी, फलोत्पादन, पशुसंवर्धन, मत्स्य, दुग्धविकास	२०-३० टक्के
४.	रोजगार निर्मिती योजना	१०-१५ टक्के
५.	प्रशासकीय बाबी/संशोधन	५-१० टक्के

- सुधारित मार्गदर्शक सुचनांनुसार रस्ते, विद्युतपुरवठा, पाणीपुरवठा योजना, मोठे जलसिंचन प्रकल्प, घरबांधणी यासारखे प्रस्ताव या योजनांतर्गत प्रस्तावित करता येणार नाहीत.
- भारतीय संविधानाच्या अनुच्छेद (१) २७५ या यांजनेअंतर्गत राज्यामध्ये चालविण्यात येणाऱ्या १६ एकलव्य इंग्रजी माध्यमाच्या आश्रमशाळा (EMRS) करिता निधी प्राप्त होत असतो.
- (EMRS) करिता प्रति विद्यार्थी प्रती वर्षाकरिता रु. ०१,०९,००० इतके अनुदान प्राप्त होत असते. तर नवीन (EMRS) च्या बांधकामाकरिता रु. २४.०० कोटी प्रमाणे टप्प्या टप्प्याने अनुदान उपलब्ध करून दिले जाते.
- केंद्र शासनाकडून या योजनेकरिता गत काही वर्षाकरिता प्राप्त निधी पुढील प्रमाणे

आदिम जमाती (PVTGs) संरक्षण तथा विकास कार्यक्रम—

- केंद्र शासनाने राज्यातील कातकरी, कोलाम व माडीया गोंड या तीन जमाती आदिम जमाती म्हणून घोषित केलेल्या आहेत.

अ.क्र.	जमात	जिल्हे
१.	कातकरी	ठाणे, पालघर, रायगड, पुणे व नाशिक
२.	कोलाम	यवतमाळ, नांदेड, चंद्रपूर
३.	माडीया गोंड	गडचिरोली

- या जमातींच्या सर्वांगिन विकासासाठी संरक्षण तथा विकास कार्यक्रमाखाली (CCD Plan) विविध व्यक्तिगत तसेच समुह विकास योजना राबविण्यात येत असतात. त्याअनुषंगाने केंद्र शासनाकडे प्रस्ताव सादर करून केंद्र शासनाने मान्यता प्रदान केलेल्या योजनांची अंमलबजावणी करण्यात येत असते.
- आदिम जमातींकरिता राज्य योजनेतून देखील निधी उपलब्ध करून देण्यात येत असतो. सदर निधीचा वापर आदिम जमातींकरिता घरकुल बांधून देण्याकरता वापरण्यात येत असतो. या योजनेची अंमलबजावणी घरकुल बांधकामासाठी ग्रामविकास विभागामार्फत तयार करण्यात आलेल्या व्यवस्थापन कक्षामार्फत करण्यात येत असते.

स्वयंसेवी संस्थांना सहाय्यक अनुदाने

- केंद्र शासनाच्या Scheme of Grant in Aid to voluntary organisations working for the welfare of Scheduled Tribe या योजनेखाली आदिवासी भागात शिक्षण, आरोग्य, पिण्याचे पाणी पुरवठा, शेती उत्पादकता वाढविणे, सामाजिक सुरक्षा इत्यादी क्षेत्रात आदिवासी जनतेच्या आर्थिक व सामाजिक उन्नतीसाठी कार्यरत असणाऱ्या अनुसूचित क्षेत्रातील स्वयंसेवी संस्थांना १०० टक्के व या क्षेत्राबाहेरील संस्थांना अनुदान (९० टक्के केंद्र व १० टक्के संस्थेचे योगदान) दिले जाते.
- केंद्र शासनाने त्यांच्या दिनांक १/४/२००८ अन्वये निकष निश्चित केले आहेत.
- उपरोक्त क्षेत्रात कार्यरत असणाऱ्या संस्थांचे प्रस्तावांच्या खरेपणा/गुणवत्तेसंबंधीत संबंधित जिल्हाधिकाऱ्यांच्या तपासणी अहवाल आयुक्त आदिवासी विकास यांना प्राप्त झाल्यानंतर सचिव, आदिवासी विकास यांचे अध्यक्षतेखाली असलेल्या राज्यस्तरीय समितीच्या शिफारशीने केंद्र शासनास अनुदानासाठी पाठविण्यात येतात.

शबरी आदिवासी घरकुल योजना

राज्यातील बेघर किंवा ज्यांची घरे कुडा-मातीची आहेत अशा आदिवासी लाभार्थ्यांना घरे उपलब्ध करून देण्यासाठी या विभागाच्या दिनांक २८-३-२०१३ च्या शासन निर्णयान्वये सन २०१२-१३ पासून **"शबरी आदिवासी घरकुल योजना"** सुरू करण्यात आली आहे. आदिवासी उपयोजनेंतर्गत आदिवासी क्षेत्रांतर्गत येणाऱ्या जिल्ह्यातील अनुसूचित जमातींच्या लाभार्थ्यांसाठी तसेच आदिवासी बाह्य क्षेत्रातील जिल्ह्यातील अनुसूचित जमातीच्या पात्र लाभार्थ्यांना घराचे २६९.०० चौ. फु. चटई क्षेत्र असेल तसेच दिनांक ५-१-२०१६ च्या शासन निर्णयान्वये शबरी आदिवासी घरकुल योजनेंतर्गत अपंग लाभार्थ्यांकरिता दारिद्र्य रेषेची अट शिथिल करण्यात आली आहे.

२. ग्रामविकास विभागाने त्यांच्या दिनांक १० फेब्रुवारी, २०१६ च्या शासन निर्णयान्वये राज्यातील ग्रामीण गृहनिर्माण कार्यक्रमाची प्रभावी अंमलबजावणी व संनियंत्रण करण्यासाठी **राज्य व्यवस्थापन कक्ष - इंदिरा आवास योजना कक्षाचे रुपांतर "राज्य व्यवस्थापन कक्ष - ग्रामीण गृहनिर्माण कक्षामध्ये"** करण्यास मान्यता दिलेली आहे. या कक्षाद्वारे राज्य शासनाच्या विभागांमार्फत राबविण्यात येणाऱ्या सर्व ग्रामीण कार्यक्रमांची अंमलबजावणी व संनियंत्रण करण्यात येत आहे. तद्नुषंगाने ग्रामीण क्षेत्राकरिता शासन निर्णय दिनांक १५-३-२०१६ अन्वये सुधारणा करण्यात आली आहे.

३. केंद्र शासनाच्या प्रधानमंत्री ग्रामीण आवास योजनेंतर्गत घरकुलाची किंमत मर्यादा सर्वसाधारण क्षेत्राकरिता रु. १.२० लक्ष व नक्षलग्रस्त/डोंगराळ क्षेत्राकरिता रु. १.३० लक्ष एवढी करण्यात आली आहे. तद्नुषंगाने शासन निर्णय दिनांक ६-१-२०१६ अन्वये शबरी आदिवासी घरकुल योजनेंतर्गत ग्रामीण भागाकरिता शौचालय बांधकामासह प्रति घरकुल रु. १,३२,००० (सर्वसाधारण क्षेत्राकरिता) व रु. १,४२,००० (नक्षलगस्त व डोंगराळ क्षेत्राकरिता) अनुदान निश्चित करण्यात आले आहे. यामध्ये शौचालय बांधकामासाठी लाभार्थ्यांना देण्यात आलेला रु. १२,००० ची प्रतिपूर्ती पाणीपुरवठा व स्वच्छता विभागाने करावयाचा निर्णय झाला आहे. परंतु त्या विभागाने प्रतिपूर्ती करण्यास असमर्थता दर्शविल्याने सदरचा निधी या विभागाकडून दिला जातो. तसेच ग्रामीण भागातील शबरी आदिवासी घरकुल योजनेच्या लाभार्थ्यांना MGNREGA अभिसरणाद्वारे साधारण क्षेत्रासाठी रु. १७,२८० नक्षलग्रस्त व डोंगराळ क्षेत्रासाठी रु. १८,२४० अनुदान उपलब्ध करून देण्यात येत आहे.

४. शबरी घरकुल योजनेचा लाभ देण्यासाठी शासन निर्णय दिनांक ३-११-२०१७ अन्वये ग्रामीण क्षेत्राकरिता असलेली वार्षिक उत्पन्न मर्यादा रु. १.०० लाख वरून रु. १.२० लाख इतकी वाढविण्यात आली आहे. यामध्ये आदिम जमाती व पारधी जमातीला प्राधान्याने लाभ देण्याचा निर्णय घेण्यात आला आहे.

५. शबरी आदिवासी घरकुल योजनेकरिता सन २०१५-१६, २०१६-१७, २०१७-१८, २०१८-१९, २०१९-२० व २०२०-२१ मध्ये अनुक्रमे रु. ७० कोटी, रु. १७२.३४ कोटी, रु. १३२ कोटी, रु. १५० कोटी, रु. १२० कोटी, रु. २७५ कोटी तसेच सन २०२१-२२ करिता रु. ३५० कोटी, इतका निधी अर्थसंकल्पित करण्यात आला असून अर्थसंकल्पित निधी पैकी रु. ८७.५० कोटी इतका निधी संचालक, राज्य व्यवस्थापन कक्ष - ग्रामीण गृहनिर्माण यांना वित्त विभागाच्या मान्यतेने दिनांक २१-७-२०२१ च्या शासन निर्णयान्वये वितरीत करण्यात आला होता.

(दिनांक २९-१०-२०२१ पर्यंत अद्यावत)

अ.क्र.	वर्ष	लक्षांक			मंजूर घरकुले			१ ला ते ३ रा हप्ता वितरीत				पूर्ण घरकुले		
		शबरी	पारधी	आदिम	शबरी	पारधी	आदिम		शबरी	पारधी	आदिम	शबरी	पारधी	आदिम
१.	२०१६-१७	२१०१५	१३४०	२६४७	२०९९८	१३२९	२२९७	(१)	२०८८६	१३१५	२१८३	२००६१	१२४६	१९३६
								(२)	२०४४६	१२७२	२०२७			
								(३)	१९७६३	१२०९	१७४५			
२.	२०१७-१८	११८०५	१०४८	२३४६	११४३६	९९१	२०९९	(१)	११३५१	९८२	१८३५	९८१५	८४०	१५४०
								(२)	१०८८२	९२३	१६९५			
								(३)	१०६२५	८९४	१५९५			
३.	२०१८-१९	१२३२२	१८८३	११६८	१२२१३	१४०४	९२३	(१)	१२०७९	१६१३	८७७	९५९७	१२०२	७०८
								(२)	११३४६	१४३२	७०९			
								(३)	१०७५४	१३४१	६२७			
४.	२०१९-२०	३८१५३	...	११६४	१७१८८	...	७९५	(१)	३६३८३	...	३९९	२२८४८	...	३७५
								(२)	३१८७८	...	१५३			
								(३)	२९०४८	...	७२			
५.	२०२०-२१	...	...	...	...	...	...	(१)	...	...	...	...	...	...
								(२)	...	...	...			
								(३)	...	...	...			
६.	२०२१-२२	१८५४४	...	...	७८७	...	...	(१)	...	...	...	...	...	...
								(२)	...	...	...			
								(३)	...	...	...			

वनहक्क कायदा, २००६

अनुसूचित जमाती व इतर पारंपरिक वन निवासी (वनहक्कांची मान्यता) अधिनियम, २००६ व नियम, २००८ आणि सुधारित नियम, २०१२ नुसार अनुसूचित जमाती व इतर पारंपरिक वन निवासी यांना कलम ३ (१) अन्वये वैयक्तिक व सामूहिक वनहक्क किंवा दोहोंचे धारणाधिकार मिळविण्याचे अधिकार प्राप्त झालेले आहेत.

सदर कायद्याची योग्य रितीने अंमलबजावणी होण्याकरिता गाव पातळीवर १५,००२ ग्रामसभा वनहक्क समित्या, उपविभागीय स्तरावर ९४ उपविभागीय समित्या, जिल्हास्तरावर २६ जिल्हास्तरीय समित्या स्थापन करण्यात आलेल्या आहेत.

वन क्षेत्रात राहणाऱ्या अनुसूचित जमाती व इतर पारंपरिक वन निवासींना वनजमिनी देण्यासंदर्भातील निकष पुढीलप्रमाणे आहेत—

(१) आदिवासी वनहक्क धारकांची वन जमीन दिनांक १३ डिसेंबर २००५ पूर्वी वैध हकदारी असावी.

(२) इतर पारंपरिक वन निवासी हे दिनांक १३ डिसेंबर २००५ पूर्वी किमान ३ पिढ्यांपासून (७५ वर्षे) मुख्यत्वेकरून वनात राहणारा आणि उपजीविकेच्या खऱ्याखुऱ्या गरजांसाठी वनांवर किंवा वनजमिनींवर अवलंबून असणारा पाहिजे.

(३) जमीन वनहक्क निश्चित करण्यासाठी अनुसूचित जमाती व इतर पारंपरिक वन निवासी (वनहक्कांची मान्यता) सुधारित नियम, २०१२ मधील नियम १३ च्या उपनियम ३ मध्ये "ग्रामसभा, उपविभागीय समिती आणि जिल्हास्तरीय समिती वनहक्क निर्धारित करतांना नियम १३ मध्ये नमूद केलेल्या बाबींपैकी एकाहून अधिक बाबी विचारात घेतील" अशी तरतूद आहे. त्यामुळे नियम १३ मध्ये विनिर्दिष्ट केलेल्या पुराव्यांपैकी किमान २ पुरावे विचारात घेऊन जिल्हास्तरीय वनहक्क समितीकडून अंतिम मान्यता देण्यात येते.

(४) ग्रामसभा किंवा उपविभागीय समितीच्या निर्णयाने बाधित व्यक्तीला जिल्हास्तरीय समितीकडे अपील करण्याची मुभा आहे.

उपरोक्त तरतुदी विचारात घेता, वनहक्क कायदा, २००६ ची अंमलबजावणी करण्याच्या अनुषंगाने, ग्रामसभा व उपविभागीय समिती तसेच जिल्हास्तरीय वनहक्क समितीकडे प्रलंबित असलेले दावे/अपिले यांचा जिल्हाधिकारी तथा अध्यक्ष जिल्हास्तरीय वनहक्क समिती यांचे मार्फत निपटारा करण्यात येत आहे.

- ऑक्टोबर २०२१ अखेरपर्यंत वनहक्क कायदा २००६ अंतर्गत प्राप्त वनहक्क दावे व वनजमिनीचे क्षेत्र खालीलप्रमाणे आहे–

अ.क्र.	बाब	ग्रामसभेकडे प्राप्त दावे	अंतिमरित्या मान्य केलेले एकूण दावे, अपिल			मंजूर वनक्षेत्र (हेक्टर मध्ये)
			मूळ दावे	अपिल दावे	एकूण	
१.	वैयक्तिक दावे	३०८०१४१	१४२८७९	४९११०	१९१९८९	१८१७०५
२.	सामूहिक दावे	११८४६	८१४७	३६	८१८३	१२६१९९९
	एकूण ...	३०९१९८७	१५१०२६	४९१४६	२००१७२	१४४३७०४

न्युक्लिअस बजेट :—

ज्या योजना आदिवासी विकास किंवा कल्याणाच्या दृष्टीने स्थलकालानुरुप आवश्यक आहेत आणि त्या योजनांचा समावेश अर्थसंकल्पात नाही अशा अभिनव स्वरुपाच्या स्थानिक महत्वाच्या योजना, तांत्रिक औपचारिकतेमुळे दीर्घ कालावधीकरिता अडकून न पडता स्थानिक पातळीवर तातडीने आणि प्रभावीपणे कार्यान्वित करून त्यांचा लाभ गरजू आदिवासींना प्रत्यक्ष मिळवून देणे हा योजनेचा गाभा आहे. तथापि, या योजनेमध्ये लाभार्थींना कर्ज देणे अपेक्षित नाही. न्युक्लिअस बजेट योजनेंतर्गत प्रत्येक आदिवासी व्यक्तीस/कुटुंबास लाभाची आर्थिक मर्यादा रु. ५०,००० आहे. या योजनेंतर्गत २ किंवा ३ किंवा त्यापेक्षा अधिक आदिवासी लाभार्थी एकत्र आले तर सामूहिक प्रकल्प/कार्यक्रम सुद्धा मंजूर करता येतात व अशा प्रकल्पात एकूण कमाल मर्यादा रु. ७,५०,००० आहेत. सदर योजनेंतर्गत सर्वसाधारण आदिवासींसाठी ८५ टक्के तर आदिम जमातींसाठी १०० टक्के सहाय्यक अनुदान देय आहे. सन २०२१-२२ साठी सदर योजनेकरिता एकूण रु. १००.०० कोटी तरतूद अर्थसंकल्पीत आहे.

ठक्कर बाप्पा आदिवासी वस्ती सुधारणा :—

राज्यातील आदिवासी क्षेत्राच्या सर्वांगिण विकासासाठी महाराष्ट्रातील सर्व जिल्ह्यातील ग्रामीण/नागरी भागातील आदिवासी उपयोजना क्षेत्र, अतिरिक्त आदिवासी उपयोजना क्षेत्र, माडा/मिनीमाडा, प्रस्तावित माडा/मिनीमाडा क्षेत्र व आदिवासी उपयोजना क्षेत्राबाहेरील ५० टक्केपेक्षा जास्त आदिवासींची लोकसंख्या असलेल्या वस्त्या/पाडे/वाड्या/गावांच्या/महानगरपालिका, नगरपरिषदेचे प्रभाग येथील विकासासाठी आवश्यक असलेल्या सामुहिक विकासाच्या सुविधा पुरविण्यासाठी ठक्करबाप्पा आदिवासी वस्ती सुधारणा एकात्मिक कार्यक्रम ही योजना राबविण्यात येते. सदर योजना संबंधित प्रकल्प अधिकारी यांच्या स्तरावरून राबविण्यात येते तर यास जिल्हाधिकारी यांचेमार्फत प्रशासकीय मान्यता देण्यात येते. सदर योजनेकरिता सन २०२१-२२ या आर्थिक वर्षाकरिता रु. २१० कोटी इतकी तरतूद करण्यात आलेली आहे.

आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, महाराष्ट्र राज्य, पुणे-१

आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, पुणे येथे १ मे १९६२ साली स्थापन करण्यात आली आहे. संस्थेमध्ये खालील प्रकल्प हाती घेण्यात येतात—

(१) शासनाचे विविध विकास कार्यक्रम/योजनांचा राज्यातील आदिवासी जीवनमानावर होणारा परिणाम अभ्यासण्यासाठी संस्थेमार्फत मूल्यमापन अभ्यास/प्रकल्प हाती घेण्यात येतात. मूल्यमापन/संशोधनाकरिता विषयाची निवड खालील प्राधान्यानुसार करण्यात येते.

(अ) केंद्र शासनाने सुचविलेले विषय;

(ब) राज्य शासनाने सुचविलेले विषय;

(क) संस्थेच्या नियामक मंडळाने निवडलेले विषय.

(२) १९७० सालापासून संस्थेमार्फत सेवांतर्गत प्रशिक्षण कार्यक्रम चालविण्यात येत आहेत. या सेवांतर्गत प्रशिक्षण कार्यक्रमाचे हेतू व उद्देश खालीलप्रमाणे आहे.

(अ) आदिवासींच्या कल्याणाकरीता असलेल्या विविध योजना परिणामकारकरित्या राबविण्यासाठी प्रशिक्षणार्थींच्या ज्ञानामध्ये गुणात्मक भर टाकणे.

(ब) प्रशिक्षणार्थींच्या प्रशासकीय कामकाजातील ज्ञानात भर घालणे.

(क) आदिवासी आश्रमशाळेतील शिक्षकांच्या शिकविण्याच्या पद्धती व कौशल्यात गुणात्मकदृष्ट्या भर टाकणे, जेणेकरून विविध विषय शिकविण्याच्या पद्धतीत सुधारणा होईल.

(ड) आश्रमशाळेतील मुख्याध्यापक व वसतिगृहातील अधीक्षकांचे बौद्धिक कौशल्य वाढविणे.

(ई) राज्यातील आदिवासी उपयोजना क्षेत्रातील आदिवासी युवकांसाठी महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग व इतर स्पर्धा परीक्षांच्या तयारीसाठी विशेष प्रशिक्षण शिबिरांचे आयोजन संस्थेमार्फत केले जाते.

(३) राज्यातील आदिवासी उपयोजना क्षेत्रातील युवकांसाठी नेतृत्व प्रशिक्षण शिबिरांचे आयोजन संस्थेमार्फत करण्यात येते.

(४) आदिवासी कुटुंबांच्या सामाजिक/आर्थिक परिस्थितीबाबत संख्यात्मक माहिती गोळा करणे, नकाशे तयार करणे याबाबतची कामे एकात्मिक क्षेत्र विकास कार्यक्रम कक्षामार्फत चालते.

(५) संस्थेमध्ये सांस्कृतिक विभाग असून या विभागामार्फत आदिवासी नृत्यकला स्पर्धा, आदिवासी कला व हस्तकला प्रदर्शन तसेच वारली चित्रकला स्पर्धांचे आयोजन करण्यात येते.

(६) सांस्कृतिक विभागाकडून आदिवासींचे जीवन व विकास या विषयांवर माहितीपटांचे निर्माण करण्यात येते.

(७) आदिवासींच्या दुर्मिळ सांस्कृतिचे जतन संवर्धन, उत्तेजनासाठी संस्थेत आदिवासी सांस्कृतिक संग्रहालय निर्माण करण्यात आलेले आहे.

(८) अनुसूचित जमातीची प्रमाणपत्रे तपासण्याकरिता या संस्थेच्या अधिपत्याखाली आठ तपासणी समित्या कार्यरत आहेत. या व्यतिरिक्त नव्याने ७ अनुसूचित जमाती प्रमाणपत्र तपासणी समित्यांकरिता अधिसूचनेद्वारे मंजुरी देण्यात आलेली आहे.

आयुक्त, आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, पुणे यांच्या अधिनस्त असलेल्या कार्यालयाच्या आस्थापनेवरील पदे

अ. क्र.	पदनाम		सुधारित वेतन श्रेणीतील स्तर	पदांची संख्या	नवीन मंजूर पदे	एकूण
१.	आयुक्त	...	संवर्ग पद	१	...	१
२.	सहसंचालक	...	संवर्ग पद	१	...	१
३.	सहआयुक्त	...	एस-२५ : ७८,८००-२,०९,२००	८	७	१५
४.	उपसंचालक (संशोधन)	...	एस-२३ : ६७,७००-२,०८,७००	८	७	१५
५.	विधी अधिकारी	...	एस-२३ : ६७,७००-२,०८,७००	८	...	८
६.	उपसंचालक (एक्षेविका)	...	एस-२० : ५६,१००-१,७७,५००	१	...	१
७.	वरिष्ठ संशोधन अधिकारी	...	एस-२० : ५६,१००-१,७७,५००	१६	७	२३
८.	पोलीस उपअधीक्षक	...	एस-२० : ५६,१००-१,७७,५००	८	७	१५
९.	पोलीस निरीक्षक	...	एस-१८ : ४९,१००-१,५५,८००	३८	१४	५२
१०.	संशोधन अधिकारी	...	एस-१५ : ४१,८००-१,३२,३००	२७	१४	४१
११.	अधिव्याख्याता	...	एस-१५ : ४१,८००-१,३२,३००	२	...	२
१२.	प्रशासकीय अधिकारी	...	एस-१५ : ४१,८००-१,३२,३००	१	...	१
१३.	लेखाधिकारी	...	एस-१६ : ४४,९००-१,४२,४००	१	...	१
१४.	सांख्यिकी अधिकारी	...	एस-१५ : ४१,८००-१,३२,३००	१	...	१
१५.	संग्रहालय अभिरक्षी	...	एस-१५ : ४१,८००-१,३२,३००	१	...	१
१६.	उच्चश्रेणी लघुलेखक	...	एस-१५ : ४१,८००-१,३२,३००	२	...	२
१७.	प्रबंधक	...	एस-१५ : ४१,८००-१,३२,३००	८	...	८
१८.	कार्यालय अधीक्षक	...	एस-१४ : ३८,६००-१,२२,८००	१	...	१
१९.	कनिष्ठ प्रशासकीय अधिकारी	...	एस-१४ : ३८,६००-१,२२,८००	८	...	८
२०.	संशोधन सहायक	...	एस-१४ : ३८,६००-१,२२,८००	२२	...	२२
२१.	सांस्कृतिक अधिकारी	...	एस-१४ : ३८,६००-१,२२,८००	१	...	१
२२.	निम्नश्रेणी लघुलेखक	...	एस-१४ : ३८,६००-१,२२,८००	२४	...	२४
२३.	सांख्यिकी सहायक (वरिष्ठ)	...	एस-१५ : ३८,६००-१,२२,८००	१	...	१
२४.	मुख्य लिपिक	...	एस-१५ : ३८,६००-१,२२,८००	१	...	१
२५.	कॅमेरामन-कम-प्रोजेक्ट ऑपरेटर	...	एस-१० : २९,२००-९२,३००	१	...	१
२६.	कलाकार-तथा-शिल्पकार	...	एस-८ : २५,५००-८१,१००	१	...	१
२७.	वरिष्ठ लिपिक	...	एस-८ : २५,५००-८१,१००	२	...	२
२८.	सांख्यिकी सहायक (कनिष्ठ)	...	एस-८ : २५,५००-८१,१००	६	...	६
२९.	अन्वेषक (वरिष्ठ)	...	एस-८ : २५,५००-८१,१००	४	...	४
३०.	लघुटंकलेखक	...	एस-८ : २५,५००-८१,१००	१२	...	१२
३१.	सहायक ग्रंथपाल	...	एस-७ : २१,७००-६९,१००	१	...	१
३२.	पोलीस शिपाई	...	एस-७ : २१,७००-६९,१००	३८	१४	५२
३३.	कनिष्ठ लिपिक	...	एस-६ : १९,९००-६३,२००	१	...	१
३४.	लिपिक-तथा-टंकलेखक	...	एस-६ : १९,९००-६३,२००	५९	...	५९
३५.	अन्वेषक (कनिष्ठ)	...	एस-६ : १९,९००-६३,२००	४	...	४
३६.	टंकलेखक	...	एस-६ : १९,९००-६३,२००	१	...	१
३७.	अभिलेखापाल	...	एस-६ : १९,९००-६३,२००	८	...	८
३८.	वाहन चालक	...	एस-६ : १९,९००-६३,२००	६	...	६
३९.	नाईक	...	एस-३ : १६,६००-५२,४००	१	...	१
४०.	शिपाई	...	एस-१ : १६,६००-५२,४००	२२	...	२२
४१.	गॅलरी अटेंडंट	...	एस-१ : १६,६००-५२,४००	१	...	१
४२.	अटेंडंट	...	एस-१ : १६,६००-५२,४००	१	...	१
४३.	पहारेकरी	...	एस-१ : १६,६००-५२,४००	२	...	२
४४.	सफाई कामगार	...	एस-१ : १६,६००-५२,४००	१	...	१
			मंजूर पदे ...	३६३	७०	४३३
			भरलेली पदे ...	२६१	०६	२६७
			रिक्त पदे ...	१०२	६४	१६६

आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्थेचा आस्थापनावरील पदांचा आराखडा

वर्ग १ अधिकारी	मंजूर	भरलेली	रिक्त
आयुक्त	१	१	…
सहसंचालक	१	१	…
उपसंचालक (एक्षेविका)	१	१	…
एकूण …	**३**	**३**	**…**

वर्ग २ अधिकारी	मंजूर	भरलेली	रिक्त
संशोधन अधिकारी	३	२	१
अधिव्याख्याता	२	…	२
प्रशासकीय अधिकारी	१	१	…
लेखाधिकारी	१	१	…
सांख्यिकी अधिकारी	१	१	…
संग्रहालय अभिरक्षी	१	…	१
एकूण …	**९**	**५**	**४**

वर्ग ३ कर्मचारी	मंजूर	भरलेली	रिक्त
उच्चश्रेणी लघुलेखक	२	२	…
कार्यालय अधीक्षक	१	१	…
संशोधन सहायक	६	५	१
सांस्कृतिक अधिकारी	१	१	…
सांख्यिकी सहायक (व)	१	१	…
मुख्य लिपिक	१	…	१
कॅमेरामन-कम-प्रोजेक्ट ऑपरेटर	१	१	…
कलाकार तथा शिल्पकार	१	…	१
वरिष्ठ लिपिक	२	२	…
सांख्यिकी सहायक (क)	६	६	…
अन्वेषक (वरिष्ठ)	४	२	२
लघुटंकलेखक	३	१	२
सहायक ग्रंथपाल	१	…	१
लिपिक तथा टंकलेखक	१	१	…
टंकलेखक	१	१	…
कनिष्ठ लिपिक	१	१	…
अन्वेषक (कनिष्ठ)	४	४	…
वाहन चालक	२	२	…
एकूण …	**३९**	**३१**	**८**

वर्ग ४ कर्मचारी	मंजूर	भरलेली	रिक्त
नाईक	१	…	१
शिपाई	९	६	३
गॅलरी अटेंडंट	१	…	१
अटेंडंट	१	…	१
सफाई कामगार	१	१	…
पहारेकरी	२	२	…
एकूण …	**१५**	**९**	**६**
वर्ग १, २, ३, व ४ एकूण …	**६६**	**४८**	**१८**

नवीन ७ तपासणी समित्या

पालघर, नाशिक-२, किनवट, नंदूरबार-२, नागपूर-२, यवतमाळ व गडचिरोली-२

पदनाम	पदसंख्या
सह आयुक्त	७
उपसंचालक (संशोधन)	७
पोलीस उपअधीक्षक	७
पोलीस निरीक्षक	१४
वरिष्ठ संशोधन अधिकारी	७
संशोधन अधिकारी	१४
पोलीस शिपाई	१४
एकूण …	**७०**

अनुसूचित जमाती प्रमाणपत्र तपासणी समितींच्या आस्थापनावरील पदांचा आराखडा

पदनाम	तपासणी समित्या (पद संख्या)														
	पुणे	ठाणे	नाशिक	अमरावती	औरंगाबाद	नागपूर	नंदूरबार	गडचिरोली	पालघर	नाशिक-२	किनवट जि. नांदेड	नंदूरबार-२	नागपूर-२	यवतमाळ	गडचिरोली-२
सह आयुक्त	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१
उपसंचालक (संशोधन)	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१
वरिष्ठ संशोधन अधिकारी	२	२	२	२	२	२	२	२	१	१	१	१	१	१	१
पोलीस उपअधीक्षक	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१
विधी अधिकारी	१	१	१	१	१	१	१	१	…	…	…	…	…	…	…
पोलीस निरीक्षक	६	४	६	४	४	६	४	४	२	२	२	२	२	२	२
संशोधन अधिकारी	३	३	३	३	३	३	३	३	२	२	२	२	२	२	२
प्रबंधक	१	१	१	१	१	१	१	१	…	…	…	…	…	…	…
क. प्रशासकीय अधिकारी	१	१	१	१	१	१	१	१	…	…	…	…	…	…	…
संशोधन सहायक	२	२	२	२	२	२	२	२	…	…	…	…	…	…	…
लघुलेखक (निम्न श्रेणी)	३	३	३	३	३	३	३	३	…	…	…	…	…	…	…
लघुटंकलेखक	१	१	१	१	१	१	१	१	…	…	…	…	…	…	…
लिपिक-तथा-टंकलेखक	८	८	८	८	९	८	९	८	…	…	…	…	…	…	…
वाहन चालक	२	…	२	…	…	२	…	…	…	…	…	…	…	…	…
पोलीस शिपाई	५	५	५	५	५	५	४	४	२	२	२	२	२	२	२
शिपाई	२	१	१	२	२	२	२	२	…	…	…	…	…	…	…
एकूण …	**४०**	**३५**	**३९**	**३६**	**३७**	**४०**	**३६**	**३५**	**१०**	**१०**	**१०**	**१०**	**१०**	**१०**	**१०**

आयुक्त, आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, पुणे यांचे सन २०२१-२२ चे माहे ३१ डिसेंबर २०२१ पर्यंतचे खर्च (विवरणपत्र-अ)

(रुपये हजारात)

अ. क्र.	नाव व लेखाशीर्ष	उपशीर्ष	अर्थसंकल्पीय अंदाज २०२१-२२	प्राप्त तरतूद	खर्च	शिल्लक
१.	**T-2**	०१ वेतन	४६२११.०००	३४६५८.२५०	२८५४३.२५१	६११४.९९९
	२२२५ अनुसूचित जाती, जमाती, इतर	०३ अतिकालिक भत्ता	२२.०००	१६.५००	...	१६.५००
	मागासवर्ग व अल्पसंख्याक यांचे कल्याण (०५)	०६ दूरध्वनी, वीज व पाणी	३३०.०००	२४७.५००	११२.९६७	१३४.५३३
	संशोधन व प्रशिक्षण (०५) (०१)	११ देशांतर्गत प्रवास	३९९.०००	२९९.२५०	३२.३५५	२६६.८९५
	जनजाती संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, पुणे	१३ कार्यालयीन खर्च	५६४.०००	४२३.०००	२६०.६२२	१६२.३७०
	२२२५-१३०१	१६ प्रकाशने	१०.०००	७.५००	...	७.५००
		२६ जाहिरात, विक्री व प्रसिद्धी	१००.०००	...	...	...
		२८ व्यावसायिक व विशेष सेवा	५०.०००	३७.५००	...	३७.५००
		३४ शिष्यवृत्त्या व विद्यावेतने	१००.०००	७५.०००	...	७५.०००
		एकूण ...	४७७८६.०००	३५७६४.५००	२८९४९.१९५	६८१५.२९७
२.	**T-2**	०१ वेतन	८०४३.०००	६०३२.२५०	५१३७.८७५	८९४.३७५
	अनुसूचित जाती, जमाती, इतर मागासवर्ग	०३ अतिकालिक भत्ता	९.०००	६.७५०	...	६.७५०
	व अल्पसंख्याक यांचे कल्याण (००) (०४)	०६ दूरध्वनी, वीज व पाणी	१२१.०००	९०.७५०	३४.७१४	५६.०३६
	एकात्मिक क्षेत्र विकास कार्यक्रम	११ देशांतर्गत प्रवास	१२१.०००	९०.७५०	३.९२५	८६.८२५
	२२२५-१०५२	१३ कार्यालयीन खर्च	१५७.०००	११७.७५०	४८.०७१	६९.६७९
		एकूण ...	८४५१.०००	६३३८.२५०	५२२४.५८५	१११३.६६५
३.	**T-5**	०१ वेतन	२३५२५९.०००	१७६४४४.२५०	१७००७५.४००	६३६८.८५०
	२२२५ अनुसूचित जाती, जमाती, इतर	०२ मजुरी	९००.०००	४५०.०००	४५०.०००	...
	मागासवर्ग व अल्पसंख्याक यांचे कल्याण	०३ अतिकालिक भत्ता	३००.०००	१५०.०००	८३.१२५	६६.८७५
	राज्य योजनांतर्गत योजना (०२) (२४)	०६ दूरध्वनी, वीज व पाणी	४६२२.०००	२३११.०००	२१६५.५६४	१४५.४३६
	अनुसूचित जमाती प्रमाणपत्र तपासणी समिती	१० कंत्राटी सेवा	३००००.०००	२२५००.०००	२१७८६.४५५	७१३.५४५
	२२२५-४१२२	११ देशांतर्गत प्रवास	३९०२.०००	१९५१.०००	१५६०.०१५	३९०.९८५
		१३ कार्यालयीन खर्च	२९१००.०००	२१८२५.०००	२१२९७.०२१	५२७.९७९
		१४ भाडे पट्टी व कर	७०८१.०००	३५४०.५००	३४८३.३००	५७.२००
		२१ पुरवठा व सामग्री	१६००.०००	८००.०००	४००.०००	४००.०००
		२४ पेट्रोल, तेल व वंगन	२६००.०००	१३००.०००	१२७५.५५१	२४.४४९
		२८ व्यावसायिक व विशेष सेवा	१०००००.०००	५०००.०००	१६५०.०००	३३५०.०००
		५० इतर खर्च	१.०००	१.०००	०.७५०	०.२५०
		एकूण ...	४१५३६५.०००	२३६२७२.७५०	२२४२२७.१८१	१२०४५.५६९
४.	**T-5** २२२५ अनुसूचित जाती, जमाती, इतर मागासवर्ग व अल्पसंख्याक यांचे कल्याण, पंचवार्षिक योजनांतर्गत योजना (०२) अनुसूचित जमातीचे कल्याण ७९६, जनजाती क्षेत्र उपयोजना राज्य योजनांतर्गत योजना (०२) जनजाती क्षेत्राबाहेरील उपयोजना (०२) (०२) नियोजन व संनियंत्रण शाखा-जनजाती विकास संशोधन व प्रशिक्षण संस्था २२२५-१८६७	३१ सहाय्यक अनुदाने (वेतनेतर)	३००००.०००	...	...	...

(रुपये हजारात)

अ. क्र.	नाव व लेखाशीर्ष		उपशीर्ष	अर्थसंकल्पीय अंदाज २०२१-२२	प्राप्त तरतूद	खर्च	शिल्लक
५.	**T-5** २२२५ अनुसूचित जाती, जमाती, इतर मागासवर्ग व अल्पसंख्याक यांचे कल्याण (०२)(३६) अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांना भारतीय व राज्य प्रशासकीय सेवेची संधी प्राप्त करून देण्यासाठी त्यांना संघ लोकसेवा आयोग/ महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगाकडून घेण्यात येणाऱ्या परीक्षेचे प्रशिक्षण देणे. २२२५D३८७	३१	सहाय्यक अनुदाने (वेतनेतर)	३५०००००.०००	५००००.०००	...	५००००.०००
६.	**T-5** २२२५ अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती, इतर मागासवर्ग व अल्पसंख्याक यांचे कल्याण, आदिवासी युवकांसाठी कौशल्य विकास कार्यक्रम २२२५D२६२	३१	सहाय्यक अनुदाने (वेतनेतर)	५०००००.०००	...	...	...
७.	**T-5** २२२५ अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती, इतर मागासवर्ग व अल्पसंख्याक यांचे कल्याण (०१) (५४) अनुसूचित जमाती व इतर पांरपरिक वननिवासी अंतर्गत वाटप केलेल्या वन जमिनीची मोजणी करण्याकरिता शुल्काचे प्रदान २२२५D२५१	३१	सहाय्यक अनुदाने (वेतनेतर)	६००००.०००	३८५९०.०००	३८५९०.०००	...
८.	**T-5** २२२५ अनुसूचित जाती, जमाती, इतर मागासवर्ग व अल्पसंख्याक यांचे कल्याण, पंचवार्षिक योजनांतर्गत योजना (०२) अनुसूचित जमातीचे कल्याण ७९६, जनजाती क्षेत्र उपयोजना राज्य योजनांतर्गत योजना (०२) जनजाती क्षेत्राबाहेरील उपयोजना (०२) (०१) नियोजन व संनियंत्रण शाखा-जनजाती विकास संशोधन व प्रशिक्षण संस्था २२२५-२६५८	३१	सहाय्यक अनुदाने (वेतनेतर)	२००००.०००	१००००.०००	...	१००००.०००

(२) वित्तीय आवश्यकता :
(II) Financial Requirements :

तक्ता एक
TABLE I

(रुपये हजारात)

तपशील Particulars	प्रत्यक्ष खर्च, २०२०-२०२१ Actuals, 2020-2021			अर्थसंकल्प, २०२१-२०२२ Budget Estimates, 2021-2022			प्रस्तावित सुधारित अंदाज, २०२१-२०२२ Revised Estimates, 2021-2022			(प्रस्तावित) अर्थसंकल्प, २०२२-२०२३ Budget Estimates, 2022-2023		
	अनिवार्य	कार्यक्रम	एकूण	अनिवार्य	कार्यक्रम	एकूण	अनिवार्य	कार्यक्रम	एकूण	अनिवार्य	कार्यक्रम	एकूण
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
(क) कार्याचे वर्गीकरण–												
(१) नक्षल प्रभावित भूभागामध्ये किशोरवयीन मुला-मुलींच्या उन्नतीसाठी आपला महाराष्ट्र सुवर्ण जयंती योजना (२२२५ डी ६३६) ...	...	...	...	...	2500.0	2500.0	...	2500.0	2500.0	...	...	...
(२) आदिम जमातीच्या विकासाची योजना (२२२५ डी ८८५) ...	...	125000.0	125000.0	...	1000000.0	1000000.0	...	1000000.0	1000000.0	...	...	...
(३) आदिवासी कक्षामार्फत पथदर्शी प्रकल्पाची अंमलबजावणी (२२२५ डी ३६९) ...	...	...	...	...	15000.0	15000.0	...	15000.0	15000.0	...	...	...
(४) २७५ (१) खालील एकत्रित योजना (२२२५ ई ०३३) ...	...	217135.0	217135.0	...	3500000.0	3500000.0	...	3500000.0	350000.0	...	...	...
(५) विशेष केंद्रीय सहाय्य योजना (२२२५ ई ०४२) ...	...	...	...	...	2100000.0	2100000.0	...	2100000.0	2100000.0	...	...	...
(६) आदिम जमातीच्या विकासासाठी केंद्रीय क्षेत्र योजना (२२२५ ३००१)	...	141166.0	141166.0	...	400000.0	400000.0	...	400000.0	400000.0	...	...	...
(७) केंद्रवर्ती अर्थसंकल्प (२२२५ १७०४) ...	...	41692.7	41692.7	...	1000000.0	1000000.0	...	622673.0	622673.0	...	...	...
(८) माहिती प्रसिद्धी (२२२५ ४११३) ...	...	665.0	665.0	...	200001.0	200001.0	...	200001.0	200001.0	...	...	...
(९) शबरी घरकुल योजना (२२२५ डी २७१) ...	...	2750000.0	2750000.0	...	3500000.0	3500000.0	...	3500000.0	3500000.0	...	...	...
(१०) वन जमीन मोजणी शुल्क (२२२५ डी २५१)...	...	...	...	...	60000.0	60000.0	...	60000.0	60000.0	...	...	...
(११) भूमीसंपादन (४२२५ ०१३१) ...	...	2035.0	2035.0	...	100000.0	100000.0	...	100000.0	100000.0	...	...	...
(१२) मोटार वाहन चालक प्रशिक्षण केंद्र (२२२५ १५७१) ...	...	...	...	...	8000.0	8000.0	...	8552.0	8552.0	...	...	...
(१३) भरतीपूर्व सैन्य/पोलिस दल प्रशिक्षण केंद्र (२२२५ ०७५५) ...	...	3582.6	3582.6	...	60000.0	60000.0	....	13636.0	13636.0	...	...	...
बेरीज (क) स्थूल Total--*(C)* Gross	...	3281276.3	3281276.3	...	11945501.0	11945501.0	...	11522362.0	11522362.0	...	...	...
वजा–वसुली *Deduct*--Recovery	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
बेरीज (क) निव्वळ Total--*(C)* Net	...	3281276.3	3281276.3	...	11945501.0	11945501.0	...	11522362.0	11522362.0	...	...	...

विविध उपक्रम

१. आदिवासी संस्कृती, कला व जीवनावर आधारित लघुपट निर्मिती :—

आदिवासी पारंपरिक संस्कृती व कला यांचे जतन व संवर्धन करण्यासाठी सन १९८१ पासून दरवर्षी लघुपटांची निर्मिती करण्यात येते. सदरचे लघुपट संग्रहालयास भेट देणाऱ्या देशी/विदेशी पर्यटकांना तसेच शाळा/महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांना शैक्षणिक माध्यम म्हणून उपयुक्त असल्याने दाखविण्यात येतात. लघुपट दाखविण्याची व्यवस्था संस्थेकडे उपलब्ध आहे. आदिवासी जमातींबद्दल अधिक माहिती सदर लघुपटांमुळे पर्यटकांना मिळते. सन २०२०-२०२१ पर्यंत संस्थेकडून आदिवासी जमातींवर एकूण ९८ लघुपटांची निर्मिती करण्यात आलेली आहे.

सन २०२१-२०२२ मध्ये एकूण १० लघुपट तयार करण्याचे उद्दिष्टे असून, त्यासाठी रु. ५०.०० लाख एवढी तरतूद करण्यात येत आहे.

२. आदिवासी सांस्कृतिक महोत्सव :—

सन २०१३-२०१४ पासून आदिवासी सांस्कृतिक महोत्सव आयोजित करणे या योजनेंतर्गत एका सांस्कृतिक महोत्सवामध्ये ५ दिवसांचे आदिवासी हस्तकला प्रदर्शन व विक्री तसेच एक दिवस पारंपरिक नृत्यस्पर्धा एकत्रितपणे आयोजित करून याच कार्यक्रमाचे आदिवासी जीवन व संस्कृती व कला यावर या कार्यालयामार्फत तयार करण्यात आलेल्या लघुपटांचा महोत्सव शहरी भागातील निमंत्रितांसाठी आयोजित करण्यात येतो. अशाप्रकारे एका आर्थिक वर्षात महाराष्ट्रातील ४ प्रमुख शहरात या सांस्कृतिक कला महोत्सवाचे आयोजन करण्यात येते. वर्ष २०२१-२०२२ मध्ये महाराष्ट्रातील २ प्रमुख शहरे पुणे व नागपूर येथे महोत्सवाचे आयोजन करण्यात येणार आहे. त्यासाठी रु. ५०.०० लाख तरतूद करण्यात आलेली आहे.

३. ग्रंथालय :—

आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, पुणे येथील ग्रंथालयाच्या विकासाबाबत.

आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, पुणे कार्यालयातील ग्रंथालय सन १९७९ पासून कार्यरत आहे. महाराष्ट्र राज्यातील विविध जमाती तसेच देशातील अन्य राज्यामध्ये असणाऱ्या अनुसूचित जमाती संबंधाने व त्यांच्या संस्कृतीच्या अनुषंगाने संशोधक व संदर्भात्मक अभ्यासाकरिता सुरू करण्यात आले आहे. संस्थेच्या उद्दिष्टांची पूर्तता करण्यासाठी आवश्यक ती पुस्तके उपलब्ध करून देण्याच्या दृष्टीने ग्रंथालयाची निर्मिती करण्यात आली आहे. ग्रंथालयात आजमितीला विविध विषयांवरील सुमारे २१ हजार पुस्तके उपलब्ध आहेत. ग्रंथसंग्रहाचा लाभ संस्थेतील संशोधन अधिकारी व आदिवासी क्षेत्रातील संशोधकांना होत आहे. विविध नामांकित विद्यापीठातून पी.एच.डी.एम.फिल. ची तयारी करणारे विद्यार्थी तसेच विविध प्रकल्पाच्या माध्यमातून संशोधनात्मक अभ्यास करणाऱ्या संशोधकांना आवश्यक असणारी संदर्भसेवा या कार्यालयाच्या ग्रंथालयात उपलब्ध आहे. त्यानुषंगाने लागणारे संशोधन अहवाल, मूल्यांकन अहवाल, मानवशास्त्रीय अहवाल, जिल्हा गॅझेटियर्स, जनगणना निर्देश ग्रंथ (Census of India), ज्ञानकोष, विश्वकोष, संस्कृतिकोष, मानववंशशास्त्र, समाजशास्त्र, इतिहास, कायदा, शासकीय प्रकाशने, आदिवासी जिवनाशी निगडीत असलेला समृध्द ग्रंथसंग्रह ग्रंथालयात उपलब्ध आहे. जमाती प्रमाणपत्र पडताळणी प्रक्रियेच्या दृष्टीने तयार करावयाच्या अहवालासाठी तसेच जाती, परंपरा, रूढी, चालीरीती रिवाज यांचा अभ्यास करण्यासाठी ग्रंथालयाचा उपयोग होतो.

४. संशोधन विभाग :— २०२२ कार्यक्रम अंदाजपत्रक

संशोधन शाखेकडे खालील कामाची जबाबदारी सोपविण्यात आली आहे.

- अनुसूचित जमातींचा मानवशास्त्रीय अभ्यास करणे.
- अनुसूचित जमातींच्या संस्कृतीचा अभ्यास करणे.
- विविध जाती-जमातींचा तुलनात्मक अभ्यास करणे.
- विकास योजनांच्या परिणामकारकतेबाबतचा अभ्यास करणे.
- आदिवासींचे शिक्षण, आरोग्य व सामाजिक-सांस्कृतिक समस्यांवर अभ्यास करणे.
- आदिवासींची सांस्कृतिक मूल्ये, इतिहास आदींचे दस्तावेजीकरण करणे.
- निरनिराळ्या संघटनांकडून प्राप्त निवेदनांच्या अनुषंगाने शासनास अहवाल सादर करणे.
- विविध राज्य तसेच राष्ट्रीय स्तरावर आयोजित करण्यात येणाऱ्या परिषदांना उपस्थित राहून तसेच विविध प्रकल्प/प्रभागांना क्षेत्रभेटी देऊन त्या आधारे आदिवासी संशोधनासाठी गरजा निश्चिती करणे.
- संशोधन शाखेमार्फत राबविण्यात येणाऱ्या प्रकल्पांबाबत माहिती—

अ.क्र.	प्रकल्पाचे नाव	अभिकरण	प्रकल्पासाठी मंजूर निधी (रु.)	प्रकल्प कालावधी	शेरा
१.	Mapping food habits amongst the tribals : An interventionist strategy of nutritious food.	मुंबई विद्यापीठ, मुंबई	९,५०,०००	२०१६	अंतरिम अहवाल सादर.
२.	गोवारी समाजाचा संशोधनात्मक अभ्यास	टाटा समाज विज्ञान संस्था, मुंबई.	५९,०६,०००	२०१७	प्रकल्प पूर्ण. अहवाल सादर.
३.	Migration of Vulnerable Tribes in Maharashtra Livelihood Resources, Health and Food Habits of Katkari Tribe.	ऑल इंडिया इंस्टिट्यूट ऑफ लोकल सेल्फ गव्हर्नमेंट, पुणे.	१९,९४,३८८	२०१८	प्रकल्प पूर्ण. अहवाल सादर.

अ.क्र.	प्रकल्पाचे नाव	अभिकरण	प्रकल्पासाठी मंजूर निधी (रु.)	प्रकल्प कालावधी	शेरा
४.	Migration of Vulnerable Tribes in Maharashtra Livelihood Resources, Health and Food Habits of Korku Tribe.	समाजकार्य महाविद्यालय, बडनेरा, अमरावती.	१८,५०,०००	२०१८	प्रकल्प पूर्ण. अहवाल सादर.
५.	Special Training on Awareness about Health and Hygiene for Prerika-Adolescent Girls in Ashram Schools.	ऑल इंडिया इंस्टिट्यूट ऑफ लोकल सेल्फ गव्हर्नमेंट, पुणे.	३३,९९,०००	२०१८	प्रकल्प पूर्ण. अहवाल सादर.
६.	वनहक्क कायदा, २००६ ची अंमलबजावणी (नंदुरबार व गडचिरोली).	LBSNAA, मसुरी व आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, पुणे.	३,६७,२००	२०१८	अहवाल लेखन अंतिम टप्प्यात.
७.	Research and Documentation on Traditional Medical Healing Practices Among the Tribal Communities of Maharashtra	(१) प्रवरा इन्स्टिट्यूट ऑफ मेडीकल सायन्सेस, लोणी, जि. अहमदनगर. (२) लोकसेवक मधुकरराव चौधरी समाजकार्य महाविद्यालय, जळगाव. (३) महात्मा गांधी आंतरराष्ट्रीय हिन्दी विश्वविद्यालय, वर्धा.	७०,००,०००	२०१९	१. माहिती संकलन सुरू. २. अंतिम अहवाल सादर. ३. माहिती संकलन सुरू.
८.	महाराष्ट्र राज्यातील ४५ अनुसूचित जमातींचा मानवशास्त्रीय दृष्टिकोनातून अभ्यास.	सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ, पुणे.	४,३०,०७,७००	२०१७	प्रकल्प सुरू आहे. १७ जमातींचे अहवाल पूर्णः अंध, कोलाम, कोळी महादेव, राजगोंड, राजगोंड, परधान, धानका/तडवी/ धानका/तडवी/तेतारीया/कोकणा, कोकणा, कंवर, भिलाला, फासेपारधी, क-ठाकर/क-ठाकूर, कोरकू, कोळी, मल्हार, दुबळा, धोडिया, हलबा/हलबी, टाकणकर.
९.	संशोधन पद्धती प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम.	ओम ग्रामण्ये इन्स्टिट्यूट, फॉर एज्युकेशनल एक्सलन्स पुणे.	१६,७३,२५०	२०१८-१९	प्रकल्प सुरू.
१०.	एकत्रित परिविक्षाधीन प्रशिक्षण कार्यक्रमांतर्गत आदिवासी संलग्नता.	यशदा, पुणे आणि आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, पुणे	२,८६,०००	२०१९-२०	अंतिम अहवालाचे कामकाज सुरू.
११.	Scoping Study at Amravati, PO Dharani for the Organization of an Appropriate Grievance Redressal System for the Tribal Schools.	प्रवाह फाउंडेशन, अमरावती, महाराष्ट्र.	५,५०,०००	२०१९-२०	प्रकल्प पूर्ण. अंतिम अहवाल सादर.

५. अनुसूचित जमाती प्रमाणपत्र तपासणी समिती :—

आदिवासी विकास विभाग समाज कल्याण विभागातून दिनांक २ मे १९८३ रोजी स्वतंत्र झाल्यानंतर शासनाने अनुसूचित जमाती प्रमाणपत्र तपासणीसाठी आदिवासी विकास विभाग, शासन निर्णय क्र. सीबीसी-१६८४/२८१ (२५)/का. ११, दिनांक २३ जानेवारी १९८५ अन्वये संचालक, आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, पुणे यांच्या अध्यक्षतेखाली तपासणी समितीची स्थापना केली. या समितीची रचना खालीलप्रमाणे होती.

१. संचालक, आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, म. रा. पुणे ... अध्यक्ष

२. मुख्य संशोधन अधिकारी, आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, म.रा. पुणे... सदस्य

३. उपसंचालक, आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, म.रा. पुणे... ... सदस्य सचिव

आदिवासी विकास विभाग, शासन निर्णय क्र. एसटीसी-१०९०/२३९४२/१८६/का. १०, दिनांक ३ जून १९९२ अन्वये नाशिक व नागपूर येथे उपसंचालक यांच्या उपाध्यक्षतेखाली दोन नवीन समित्या स्थापन करण्यात आल्या. त्याच धर्तीवर, दिनांक ३० डिसेंबर १९९२ अन्वये पुणे समितीची पुनर्रचना करण्यात आली.

आदिवासी विकास विभाग शासन निर्णय, क्र. एसटीसी-१०९५/प्र.क्र. ११८/का. १०, दिनांक २६ ऑक्टोबर १९९५ नुसार राज्यातील सर्व शाळा, कॉलेजातील विज्ञान शाखेत ११ व्या इयत्तेत शिकणाऱ्या सर्व अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांनी जातीच्या प्रमाणपत्र तपसणीसाठी अर्ज करणे व संबंधित

समित्यांनी विहीत कालावधीत त्यावर कार्यवाही करण्याची पद्धती निश्चित केली. अर्जदाराच्या शालेय व गृहचौकशी करण्यासाठी सदर समित्यांचे अधिनस्त दिनांक १५ मार्च १९९६ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये पोलीस दक्षता पथकाची निर्मिती करण्यात आली. या दक्षता पथकामध्ये पोलीस अधीक्षक, पोलीस निरीक्षक व पोलीस शिपाई या पदांचा समावेश आहे. दिनांक १४ जुलै १९९७ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये तीनही समित्यांची पुनर्रचना करतांना सदस्य संख्या तीन ऐवजी पाच करण्यात येऊन अपर आयुक्त, आदिवासी विकास, सदस्य यांना सदस्य महणून समाविष्ट करण्यात आले.

शासन निर्णय क्र. एसटीसी-१०९९/प्र.क्र. १३८/का. १०, दिनांक ६ सप्टेंबर २००० अन्वये ठाणे, औरंगाबाद व अमरावती येथे स्वतंत्र नवीन समित्या व त्यांच्या अधिनस्त पोलीस दक्षता पथकांची निर्मिती करण्यात आली. शासन निर्णय क्र. एसटीसी-१००३/प्र.क्र. १७४/का. १०, दिनांक ११ जानेवारी, २००५ नुसार अनुसूचित जमाती प्रमाणपत्र तपासणी समित्यांसाठी पूर्णवेळ सहआयुक्त तथा उपाध्यक्ष या पदांची निर्मिती करण्यात आली.

शासन निर्णय क्र. एसटीसी-१००६/प्र.क्र. १८६/का. १०, दिनांक ८ डिसेंबर, २००६ अन्वये नाशिक व नागपूर समित्यांचे विभाजन करून अनुक्रमे नंदुरबार व गडचिरोली येथे दोन नवीन तपासणी समित्या व दोन पोलीस दक्षता पथकांची निर्मिती करण्यात आली.

शासन निर्णय क्र. एसटीसी-२११९/प्र.क्र. ३४/का. १०, दिनांक १३ सप्टेंबर, २०१९ अन्वये पालघर, नाशिक-२, धुळे, किनवट, यवतमाळ, गोंदिया व चंद्रपूर येथे नवीन सात समित्यांची स्थापना करण्यात आलेली आहे.

अशा पद्धतीने राज्यात सद्यःस्थितीत पूर्वीच्या आठ अनुसूचित जमातीच्या प्रमाणपत्र तपासणी समित्या, पुणे, नाशिक, ठाणे, अमरावती, औरंगाबाद, नंदुरबार, नागपूर व गडचिरोली आणि नव्याने स्थापन करण्यात आलेल्या पालघर, नाशिक-२, धुळे, किनवट, यवतमाळ, गोंदिया व चंद्रपूर येथे नवीन सात अशा एकूण १५ समित्या स्थापन करण्याचा शासन निर्णय निर्गमित करण्यात आला आहे. तथापि, महाराष्ट्र शासन राजपत्र, असाधारण भाग चार-ब दिनांक २० नोव्हेंबर २०२० अन्वये नवीन ७ समित्यांपैकी **पालघर, नाशिक-२, किनवट, यवतमाळ व चंद्रपूर अशी पाच समिती** कार्यालये सुरू करण्याबाबतची अधिसूचना निर्गमित करण्यात आली आहे.

या समित्यांची रचना खालीलप्रमाणे आहे.

१.	आयुक्त, आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, महाराष्ट्र राज्य, पुणे		...	अध्यक्ष
२.	सहआयुक्त, अनुसूचित जमाती प्रमाणपत्र तपासणी समिती	...	...	उपाध्यक्ष
३.	उपसंचालक (संशोधन)	...	...	सदस्य सचिव
४.	वरिष्ठ संशोधन अधिकारी	...	...	सदस्य
५.	संशोधन अधिकारी	...	...	सदस्य

"महाराष्ट्र राज्यात महाराष्ट्र अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती, विमुक्त जाती, भटक्या जमाती, इतर मागास प्रवर्ग, जातीचे प्रमाणपत्र (देण्याचे व त्याच्या पडताळणीचे विनियमन) अधिनियम, २००० (२००१ चा महाराष्ट्र क्र. २३)" पारित करण्यात आलेला आहे व या अधिनियमाची अंमलबजावणी होण्याच्या दृष्टीने "महाराष्ट्र अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमातीचे प्रमाणपत्र (देण्याचे व त्याच्या पडताळणीचे विनियमन) नियम, २००३" हे दिनांक ४ जून २००३ अन्वये अस्तित्वात आले असून त्यानुसार समितीचे कामकाज चालते.

सद्यः अस्तित्वात असलेल्या आठ अनुसूचित जमाती प्रमाणपत्र तपासणी समिती कार्यालयाकरिता विविध संवर्गात एकूण २९८ पदे मंजूर करण्यात आले आहेत. नवीन सात समिती कार्यालयाकरिता ७० नियमित पदे आणि ७० पदे मानधन तत्वावर कंत्राटी पद्धतीने मनुष्यबळ निर्माण करण्यास मंजुरी देण्यात आलेली आहे. माहे ऑक्टोबर २०२१ अखेर सर्व समित्यांकडे एकूण २१,१८७ प्रकरणे प्रलंबित आहेत.

६. प्रशिक्षण :—

आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्थेमध्ये प्रशिक्षण ही योजना सन १९७२ पासून सुरू करण्यात आली असून या संस्थेकडून सेवांतर्गत प्रशिक्षण, सेवापूर्व प्रशिक्षण, आदिवासी युवक-युवतींसाठी नेतृत्व प्रशिक्षण कार्यक्रम राबविण्यात येत असून त्याचा थोडक्यात तपशील खालीलप्रमाणे –

(१) **सेवांतर्गत प्रशिक्षण कार्यक्रम** :—१९७० पासून आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था ही आदिवासी विकास विभागाच्या विविध विभागात कार्यरत असलेल्या कर्मचाऱ्यांसाठी सेवांतर्गत प्रशिक्षण कार्यक्रम घेत आहे. या प्रशिक्षणाद्वारे प्रशिक्षणार्थींना त्यांच्या कामकाजासंबंधी आवश्यक ज्ञान, माहिती, विविध कायदे, शासकीय नियम-नियमावली, कौशल्यवृद्धी आणि त्यांचे कर्तव्य व जबाबदाऱ्या यांची जाणीव करून देणे व योजनांची प्रभावी अंमलबजावणी करिता त्यांना अधिक कार्यक्षम बनविणे ही उद्दिष्टे ठेवून सेवांतर्गत प्रशिक्षण कार्यक्रम आयोजित केले जातात. यासोबतच सकारात्मक दृष्टीकोन आणि मूल्य शिक्षण या विषयांचा देखील प्रशिक्षणात समावेश केला जातो. सन २०१९-२० मध्ये प्रशिक्षण विभागामार्फत विविध प्रकारातील २४० प्रशिक्षण कार्यक्रम यशस्वीरित्या आयोजित केले आहेत आणि त्याद्वारे एकूण ९१९२ इतक्या प्रशिक्षणार्थींना यशस्वीरित्या प्रशिक्षित करण्यात आले आहे. सन २०२०-२१ या आर्थिक वर्षात पार पाडलेल्या प्रशिक्षण सत्रांची सांख्यिकीय माहिती सोबतच्या प्रपत्रात जोडली आहे.

(२) **सेवापूर्व प्रशिक्षण कार्यक्रम** :—राज्यातील अनुसूचित जमातीच्या उमेदवारांचे अखिल भारतीय व राज्य शासनाच्या नागरी सेवेतील प्रमाण अल्प आहे. तसेच अनुसूचित जमातीच्या उमेदवारांचे स्पर्धा परीक्षांमध्ये बसण्याचे प्रमाण देखील अल्प आहे. आदिवासी उमेदवारांचे सदरच्या परीक्षांसाठी बसण्याचे प्रमाण वाढावे व त्यांना सदरच्या परीक्षांमध्ये यश मिळून त्यांना विकासाच्या मुख्य प्रवाहात आणण्याकरीता सदरचे प्रशिक्षण अत्यंत महत्वाचे आहे.

अ) केंद्रीय/महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग नागरी सेवा स्पर्धा परीक्षा प्रशिक्षण कार्यक्रम—

आदिवासी विकास विभाग, महाराष्ट्र शासन यांचा शासन निर्णय क्रमांक : प्रशिक्षण २०१२/प्र.क्र. १५८ (भाग-२)/का-१७, दिनांक १५ जुलै, २०१४ तसेच शासन शुद्धीपत्रक : प्रशिक्षण २०१९/प्र. क्र. २१/का-०९, दिनांक ३० ऑगस्ट, २०१९ अन्वये संघ/महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगाच्या नागरी सेवा स्पर्धा परीक्षा पूर्व प्रशिक्षण कार्यक्रम राबविण्यात येतो.

राज्यातील अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांकरिता संघ/महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगाकडून (यु.पी.एस.सी./एम.पी.एस.सी.) घेण्यात येणाऱ्या स्पर्धा परीक्षा प्रशिक्षण कार्यक्रम राज्यातील खाली नमूद ९ विद्यापीठे व यशदा, पुणे येथे ११ महिन्यांच्या कालावधीकरीता प्रत्येक विद्यापीठात २५ व यशदा येथे १० असे एकूण २३५ उमेदवारांना प्रशिक्षण देण्यात येते.

सदर प्रशिक्षणा दरम्यान पुढील सोई-सुविधा उमेदवारांना उपलब्ध करून दिल्या जातात.

- विद्यावेतन रु. ६,००० प्रतिमाह (यात निवास व भोजनाचा समावेश आहे)
- शैक्षणिक साहित्य/पुस्तके खरेदीसाठी रु. ६,००० (फक्त एकदाच)
- इंटरनेटसह संगणक सुविधा
- ग्रंथालय सुविधा

सदर प्रशिक्षण कार्यक्रमासाठी पदवीधर असलेल्या उमेदवारांची निवड केली जाते त्यासाठी सामान्य ज्ञानावर आधारित राज्य स्तरीय प्रवेश परीक्षा (CET) घेण्यात येते. सदरची प्रवेश परीक्षा दरवर्षी मार्च मध्ये घेतली जाते व हे प्रशिक्षण दरवर्षी ऑगस्ट महिन्यात सुरू होते. उमेदवारांची निवड विद्यापीठ निहाय जास्त गुण प्राप्त करणाऱ्या २५ उमेदवारांची निवड प्रशिक्षणासाठी करण्यात येते.

ब) महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगाच्या दुय्यम न्यायिक सेवा स्पर्धा परीक्षा प्रशिक्षणासाठी दिनांक : २ डिसेंबर, २०१४ रोजीचा शासन निर्णय-

सदरची योजना अनुसूचित जमातीतील विधी पदवीधर असलेल्या ज्या उमेदवारांनी महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगाच्या दुय्यम न्यायिक सेवा स्पर्धा परीक्षेसाठी अर्ज केले आहे अशाच उमेदवारांना ११ महिने कालावधीसाठी बार कौन्सिल ऑफ महाराष्ट्र आणि गोवा (बीएसजी) या संस्थेमार्फत प्रशिक्षण देण्यात येते. सदर प्रशिक्षण कार्यक्रमाकरीता प्रत्येक महसूल विभागातील प्रशिक्षणार्थी बार कौन्सिल ऑफ महाराष्ट्र आणि गोवा (बीएसजी) या संस्थेमार्फत निवडले जातात.

क) महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग अभियांत्रिकी सेवा स्पर्धा परीक्षा प्रशिक्षाणासाठी दिनांक : २ डिसेंबर, २०१४ रोजीचा शासन निर्णय—

सदरची योजना अनुसूचित जमातीतील अभियांत्रिकी पदवीधर ज्या उमेदवारांनी महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगाच्या अभियांत्रिकी सेवा स्पर्धा परीक्षेसाठी अर्ज केले आहेत अश्याच उमेदवारांना सदरचे प्रशिक्षण महाराष्ट्र अभियांत्रिकी प्रशिक्षण प्रबोधिनी, नाशिक यांच्या अधिनस्त असलेल्या (१) मेटा प्रशिक्षण केंद्र, नाशिक (२) मेटा प्रादेशिक प्रशिक्षण केंद्र, नागपूर या संस्थेमार्फत देण्यात येईल.

सदर प्रशिक्षण कार्यक्रमाकरीता प्रशिक्षणार्थीची निवड महाराष्ट्र अभियांत्रिकी प्रशिक्षण प्रबोधिनी, नाशिक ही संस्था करेल, तसेच सदर संस्थेमार्फत उपरोक्त प्रशिक्षणा दरम्यान उमेदवारांची राहण्याची व जेवणाची व्यवस्था व शैक्षणिक साहित्य इ. सोई-सुविधा उपलब्ध करून दिल्या जातील.

ड) विविध सरळ सेवा भरती सेवा स्पर्धा परीक्षा प्रशिक्षणासाठी दिनांक : २९ नोव्हेंबर, १९८५ रोजीचा शासन निर्णय—

अनुसूचित जमातीच्या पदवीधर उमेदवारांसाठी ४० विद्यार्थ्यांसाठी २ महिना कालावधीचा प्रशिक्षण कार्यक्रम या संस्थेमार्फत राबविण्यात येतो.

प्रशिक्षणार्थींना या प्रशिक्षणा दरम्यान निःशुल्क निवास व्यवस्था केली जाते, तसेच प्रवास खर्च भोजन व्यवस्था (बिल नुसार), शैक्षणिक साहित्याची सुविधा खालील दराने DBT द्वारे दिल्या जातात.

इ) संघ लोकसेवा आयोग (यु.पी.एस.सी.) मार्फत घेण्यात येणाऱ्या नागरी सेवा मुख्य परीक्षा व मुलाखत तयारीकरिता सानुग्रह अनुदान देणे. आदिवासी विकास विभाग, शासन निर्णय क्रमांक : योजना प्रशिक्षण २०२०/प्र.क्र. ७५/का.-९, दिनांक १३ नोव्हेंबर, २०२०—

सदर योजनेमध्ये महाराष्ट्र राज्यातील अनुसूचित जमातीच्या संवर्गातील उमेदवारांना संघ लोकसेवा आयोग (यु.पी.एस.सी.) नागरी सेवा मुख्य परीक्षा तयारी करीता सानुग्रह अनुदान प्रती प्रशिक्षणार्थींना दर माह १२,००० असे एकूण तीन महिन्यांसाठी ३६,००० व पुस्तक संच खरेदी करण्यासाठी फक्त एकदाच एकूण रु. १४,००० असे एकूण रु. ५०,००० इतके आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, पुणे मार्फत देण्यात येते.

ई) महाराष्ट्र राज्यातील अनुसूचित जमातीच्या उमेदवारांना संघ लोकसेवा आयोगामार्फत घेतल्या जाणाऱ्या नागरी सेवा परीक्षेच्या संपूर्ण तयारी करीता पूर्व परीक्षा व मुख्य परीक्षा मुलाखत प्रशिक्षण नामवंत खाजगी व्यावसायिक संस्थेमार्फत प्रशिक्षण देणे. आदिवासी विकास विभाग शासन निर्णय क्रमांक : योजना प्रशिक्षण २०२१/प्र.क्र. ३४/का.-०९, एप्रिल, २०२१—

संघ लोकसेवा आयोग मार्फत घेण्यात येणाऱ्या नागरी सेवा परीक्षांसाठी आदिवासी विद्यार्थ्यांना परीक्षा पूर्व प्रशिक्षण देण्याकरीता प्रशिक्षणाची व्यवस्था करण्याच्या अनुषंगाने गुणवत्ताधारक (Meritorious Student) विद्यार्थी गुणवत्तापूर्ण संस्था (Meritorious

Academy/Institution) यांच्यामधील दुरावा कमी करून निकालाभिमुख (Result Oriented) प्रशिक्षण दिल्ली व महाराष्ट्रातील नामांकित संस्थेमार्फत देणे या करीता सदर योजना मंजूर करण्यात आली आहे.

प्रशिक्षण सत्रांची सांख्यिकीय माहिती—

अ.क्र.	वर्ष	सेवांतर्गत प्रशिक्षण कार्यक्रम			सेवापूर्व प्रशिक्षण कार्यक्रम			एकूण खर्च (रुपये)
		आयोजित प्रशिक्षण कार्यक्रम	पार पडलेले प्रशिक्षण	प्रशिक्षणार्थींची संख्या	आयोजित प्रशिक्षण	पार पडलेले प्रशिक्षण	प्रशिक्षणार्थींची संख्या	
१.	२०१९-२०	२४०	२४०	५४०४६८५५	९ विद्यापिठे, यशदा व आ.सं.प्र.सं. पुणे येथे प्रशिक्षण कार्यक्रम		२३५	७,८५,५७,०६१
२.	२०२०-२१	३२	३२	२२४९	कोविड-१९ परिस्थितीमुळे विद्यापीठ निहाय प्रशिक्षण कार्यक्रम होऊ शकला नाही.	१६	१६	८,७५,५००

७. एक्षेविका कक्ष :—

मूल्यमापन :–

- केंद्र व राज्य शासनामार्फत आदिवासी समाजाच्या आर्थिक, शैक्षणिक व सामाजिक विकासाकरिता राबविण्यात येणाऱ्या विविध योजनांचा आदिवासी जीवनावर झालेल्या परिणामांचे मूल्यमापन करणे.
- महाराष्ट्र शासनाच्या आदिवासी विकास विभाग यांचेमार्फत आदिवासींच्या कल्याणासाठी कल्याणकारी योजना राबविल्या जातात. सदर योजना विविध प्रकारच्या असून त्यामध्ये वैयक्तिक लाभाच्या योजना व सामुहिक लाभाच्या योजनांचा समावेश आहे. सदर योजनांची अंमलबजावणी आयुक्त, आदिवासी विकास, नाशिक यांचे नियंत्रणाखाली क्षेत्रीय कार्यालयांकडून केली जाते. सदर योजना शासनाची मार्गदर्शक तत्वे व उद्दिष्टे यानुसार राबविल्या जात आहेत किंवा नाही हे पाहण्यासाठी आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, पुणे यांचेमार्फत सदर योजनांचे मूल्यमापन केले जाते.
- आदिवासी विकास विभागातर्फे आदिवासी उपयोजना क्षेत्र व आदिवासी उपयोजना बाह्य क्षेत्रामध्ये राबविण्यात येणाऱ्या विविध योजनांचे मूल्यमापन, सर्वेक्षण या कक्षामार्फत करण्यात येते.
- यामध्ये केंद्र शासनाने सुचविलेले विषय, राज्य शासनाने सुचविलेले विषय, संस्थेच्या स्तरावर निवडण्यात आलेले विषय निवडतांना मा. आयुक्त, आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था यांचे मान्यतेने मूल्यमापन व सर्वेक्षण कार्यक्रमाची निवड केली जाते.
- सदर मूल्यमापन विषय निवडल्यानंतर शासनाने ठरवून दिलेल्या निकषानुसार त्याविषयाची सविस्तर दिशादर्शक टिप्पणी तयार करण्यात येते. तद्नंतर विविध स्तरावरील प्रपत्रे तयार करण्यात येतात. मूल्यमापन पाहणीसाठी नमुना निवड करून तेथे एक्षेविका कक्षातील अधिकारी प्रपत्रांमध्ये संकलित केलेल्या माहितीचे कर्मचाऱ्यांमार्फत क्षेत्रीय काम केले जाते. तक्तीकरण विश्लेषण करून अहवाल लेखनाचे काम केले जाते.
- मूल्यमापन केलेल्या विषयाचा अहवाल मा. आयुक्त, आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था यांचे मान्यतेने तयार केला जातो.
- यातील निष्कर्ष व शिफारशी शासनास सादर केल्या जातात. या निष्कर्ष व शिफारशींचा विचार होऊन या योजनांच्या अंमलबजावणीमध्ये सुधारणा करणे अभिप्रेत असते.
- हे सर्वेक्षण व मूल्यमापन अहवाल आदिवासींच्या सामाजिक, आर्थिक व शैक्षणिक विकासाबाबतचे धोरण निश्चित करताना राज्य शासनास विविध स्तरावर उपयुक्त ठरू शकतात.
- आतापर्यंत संस्थेमार्फत १६७ वेगवेगळ्या विषयांवर मूल्यमापन अहवाल तयार करण्यात आलेले आहेत.

सद्यःस्थितीत खालील मूल्यमापन अभ्यास हाती घेण्यात आलेले आहेत.

१. शासकीय पोस्ट बेसिक व्यवसाय प्रशिक्षण केंद्र योजनेच्या अहवालाचे काम अंतिम टप्प्यात आहे.

२. महाराष्ट्रातील अनुसूचित क्षेत्रातील पेसा कायदा व नियमांची अंमलबजावणी मूल्यमापन अभ्यास प्रस्तावित आहे.

८. राज्यस्तरीय वनहक्क कायदा कक्ष :—

अनुसूचित जमाती व इतर पारंपरिक वननिवासी (वनहक्कांची मान्यता) अधिनियम, २००६ आणि नियम २००८ व सुधारित नियम २०१२ ची अंमलबजावणी अंतर्गत राज्यात माहे ऑक्टोबर २०२१ अखेर दाव्यांची सद्यःस्थिती खालीलप्रमाणे आहे.–

१. वैयक्तिक दावे–

- ग्रामसभेकडे एकूण ३,८०,१४१ वैयक्तिक दावे दाखल झाले असून त्यापैकी जिल्हास्तरीय समितीकडे एकूण २,७६,०५९ वैयक्तिक दावे प्राप्त झाले आहेत. पैकी १,९१,९८९ दावे मान्य, ६०,७५३ दावे अमान्य व २३,३१७ दावे प्रलंबित असून मान्य केलेल्या दाव्यांचे क्षेत्र १,८१,७०४.७७ हे. आर आहे.

२. सामुहिक दावे–

- ग्रामसभेकडे एकूण ११,८४६ सामुहिक दावे दाखल झाले असून त्यापैकी जिल्हास्तरीय समितीकडे एकूण ९,०८३ सामुहिक दावे प्राप्त झाले आहेत. पैकी ८,१८३ दावे मान्य, ४२८ दावे अमान्य व ४७२ दावे प्रलंबित असून मान्य केलेल्या दाव्यांचे क्षेत्र १२,६१,९९८.८२ हे. आर आहे.

- वनहक्क कायद्याच्या अंमलबजावणीसाठी जिल्हाधिकारी व उपविभागीय स्तरावर ११३ कंत्राटी कर्मचारी देण्यात आले आहे. संस्थेकडून ऑनलाईन पोर्टल http://trtionline.org.in ही ऑनलाईन डिजिटल सर्वेक्षण प्रणाली विनाविलंब विकसित करण्यात आली आहे.

- मुंबई अर्थशास्त्र व सार्वजनिक धोरण संस्था, मुंबई विद्यापीठ, येथील तज्ञांकडून सामूहिक वनहक्क विषयाबाबतचा पदविका अभ्यासक्रम राबविण्यात येत आहे. ग्रामसभा मेंढा (लेखा), धानोरा, जिल्हा गडचिरोली येथे ग्रामसभामार्फत वन व्यवस्थापन अभ्यासक्रमासाठी ३० विद्यार्थ्यांची निवड करण्यात येऊन २७ विद्यार्थ्यांना वन व्यवस्थापन अभ्यासिका पदविका प्रदान करण्यात आली आहे. जिल्हा नंदुरबार येथे सामूहिक वन व्यवस्थापन पदविका अभ्यासक्रमाची दुसरी बॅच सुरू करण्यात येत आहे. सदर अभ्यासक्रम दृकश्राव्य माध्यमातून राबविणेचे नियोजन करण्यात आले आहे.

- राज्यात माहे ऑक्टोबर, २०२१ अखेर ११,८४६ सामूहिक वनहक्कांचे दावे प्राप्त झाले आहेत. त्यापैकी जिल्हास्तरीय समितीने ८,१८३ सामूहिक वनहक्क दावे अंतिमतः मान्य केले आहेत. त्यापैकी संवर्धन व व्यवस्थापन आराखड्यांची अंमलबजावणी करणेसाठी ५० गावे आणि संवर्धन व व्यवस्थापन आराखडे तयार करण्यास ३०६ गावे असे एकूण (५०+३०६=३५६ गावे) ३५६ गावांस मंजुरी प्राप्त असून त्यापैकी ५० गावांचे आराखड्यांची अंमलबजावणी व २८७ गावांचे संवर्धन व व्यवस्थापन आराखडे तयार करण्यासाठी स्वयंसेवी संस्था व ग्रामसभा यांचे समवेत करारनामे झालेले आहे. (सामंजस्य करारनामा झालेले एकूण गावे ५०+२८७=३३७) त्यापैकी १४४ गावांचे कामकाज स्वयंसेवी संस्थांमार्फत पूर्ण झाले आहेत. उर्वरित १९३ गावांचे संवर्धन व व्यवस्थापन आराखडे तयार करण्याचे कामकाज प्रगतीपथावर आहे. संवर्धन व व्यवस्थापन आराखडे तयार करण्यासाठी १६ स्वयंसेवी संस्था समवेत जिल्हा अमरावती, गडचिरोली, गोंदिया, चंद्रपूर, जळगाव, ठाणे, नंदुरबार, नांदेड, नागपूर, पालघर, यवतमाळ व रायगड या जिल्ह्यांमध्ये कामकाज सुरू आहे.

- सामूहिक वनहक्कांचे संवर्धन व व्यवस्थापन आराखडे तयार करणे व त्याची अंमलबजावणी करण्यासाठी ग्रामस्तरीय समिती, तालुकास्तरीय व जिल्हास्तरीय कन्व्हर्जन्स समितीची स्थापना करणेबाबत आदिवासी विकास विभाग, शासन निर्णय क्र.वहका–२०२१/प्र.क्र. १८७/का. १४, दि. २२/११/२०२१ अन्वये शासन निर्णय निर्गमित करण्यात आला आहे.

महाराष्ट्र राज्य सहकारी आदिवासी विकास महामंडळ मर्यादित, नाशिक

संवर्गनिहाय अधिकारी/कर्मचारी यांची संख्यात्मक माहिती दर्शविणारा तक्ता दिनांक ३१ डिसेंबर २०२१

अ. क्र.	संवर्गाचे नाव		आकृतीबंधानुसार एकूण मंजूर पदे	दिनांक ३१ डिसेंबर २०२१ अखेर कार्यरत पदे	दिनांक ३१-१२-२०२१ अखेर रिक्त पदे
१.	व्यवस्थापकीय संचालक	...	१	१	...
२.	महाव्यवस्थापक	...	४	१	३
३.	प्रादेशिक व्यवस्थापक	...	९	६	३
४.	वरिष्ठ व्यवस्थापक	...	१	...	१
	गट-अ	...	**१५**	**८**	**७**
५.	उप प्रादेशिक व्यवस्थापक	...	२५	१५	१०
६.	व्यवस्थापक (प्रशा./विप.)	...	२२	५	१७
७.	व्यवस्थापक (लेखा)	...	११	३	८
८.	लघुलेखक (उच्च श्रेणी)	...	१	...	१
	गट-ब	...	**५९**	**२३**	**३६**
९.	उप व्यवस्थापक	...	४७	१६	३१
१०.	विपणन निरीक्षक	...	१४४	३	१४१
११.	लेखापाल	...	६७	२१	४६
१२.	लघुलेखक (निम्न श्रेणी)	...	१	...	१
१३.	सहायक व्यवस्थापक	...	१८	३	१५
१४.	लघुटंकलेखक	...	३	...	३
१५.	वरिष्ठ सहायक	...	५१	१६	३५
१६.	विजतंत्री	...	११	४	७
१७.	स्वागतिका	...	१	१	...
१८.	वाहन पर्यवेक्षक	...	१	१	...
१९.	कनिष्ठ सहायक	...	१७९	६१	११८
२०.	रोखपाल	...	...	...	...
२१.	विक्रेता तथा लिपिक	...	...	...	...
२२.	टंकलिपिक	...	५१	१५	३६
२३.	गोदामपाल	...	८०	२४	५६
२४.	प्रतवारीकार	...	३६५	१३१	२३६
२५.	ट्रॅक्टर चालक	...	२१	...	२१
२६.	जीप चालक	...	५३	८	४५
	गट-क	...	**१०९३**	**३०४**	**७८९**
२७.	क्लिनर	...	७	...	७
२८.	हवालदार	...	१	...	१
२९.	शिपाई	...	१२३	३८	८५
	गट-ड	...	**१३१**	**३८**	**९१**
		एकूण ...	**१२९८**	**३७३**	**९२३**

आदिवासी विकास महामंडळ मर्यादित कार्यालयनिहाय मंजूर पदांचा तपशील—

अ. क्र.	कार्यालयाचे नाव		एकूण		
			मंजूर	कार्यरत	रिक्त
१.	मुख्य कार्यालय, नाशिक	...	११३	३३	८०
२.	नाशिक	...	१३५	५१	८४
३.	जव्हार	...	१३४	४४	९२
४.	जुन्नर	...	७९	२२	५७
५.	नंदुरबार	...	१०९	४१	६८
६.	यवतमाळ	...	७४	३९	३५
७.	चंद्रपूर	...	७६	१२	६४
८.	भंडारा	...	१८६	३०	१५६
९.	गडचिरोली	...	२२०	४८	१७२
१०.	धारणी	...	६६	२७	३९
११.	अहेरी	...	९५	२०	७५
१२.	नागपूर	...	११	६	५
	एकूण	**...**	**१२९८**	**३७३**	**९२७**

महाराष्ट्र राज्य सहकारी आदिवासी विकास महामंडळाचे कार्यालये खालीलप्रमाणे—

	अ. क्र.	कार्यालयाचे नाव		उपप्रादेशिक कार्यालयाचे नाव
	१.	मुख्य कार्यालय, नाशिक	...	...
	२.	नागपूर	...	...
	३.	नाशिक	...	पेठ, दिंडोरी, घोटी, सुरगाणा, कळवण
	४.	जव्हार	...	जव्हार, मोखाडा, शहापूर, कासा, मनोर
	५.	जुन्नर	...	घोडेगाव, राजूर
	६.	नंदुरबार	...	नंदुरबार, नवापूर, पिंपळनेर, धडगाव, तळोदा, शहादा, यावल
	७.	यवतमाळ	...	कळंब, पांढरकवडा, किनवट
	८.	चंद्रपूर	...	चिमूर, गोंडपिंपरी
	९.	भंडारा	...	नवेगावबांध, देवरी, रामटेक
	१०.	गडचिरोली	...	घोट, कुरखेडा, घानोरा, आरमोरी, कोरची
	११.	धारणी	...	धारणी, चिखलधरा
	१२.	अहेरी	...	...
एकूण ...	**१२**		**...**	**३५**

अंमलबजावणी करणारी यंत्रणा :

या योजनेच्या अंमलबजावणीसाठी आदिवासी विकास महामंडळाची नियुक्ती करण्यात आली आहे व आदिवासी विविध कार्यकारी सहकारी संस्थांच्या सहकार्याने सदर योजना राबविण्यात आलेली आहे.

खावटी कर्ज योजना कार्यान्वीत झाल्याचा दिनांक :

शासन निर्णय क्र. TSC/१०७८/२००५५/D-XX IV(II), दिनांक १७ जून, १९७८ अन्वये योजना राबविण्याबाबत निर्णय घेण्यात आला. त्यानुसार सन २०१३-१४ पर्यंत दरवर्षी शासनाकडून प्राप्त झालेल्या शासन निर्णयानुसार खावटी कर्ज वाटप करण्यात आलेले आहे.

लाभार्थी निवड :

खावटी कर्ज वाटप करणे पूर्वी शासन निर्देशानुसार लाभार्थ्यांची निवड संबंधीत प्रकल्प अधिकारी, एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प यांचे अध्यक्षतेखाली खालीलप्रमाणे मुद्दे विचारात घेवून केली जात होती.

(१) ज्या कुटुंबांमध्ये कुपोषणग्रस्त ग्रेड-३ व ग्रेड-४ ची मुले आहेत, त्या कुटुंबाची निवड सर्वप्रथम करण्यात येते. त्यासाठी दारिद्र्य रेषेची अट विचारात घेतली जात नाही.

(२) कुपोषणग्रस्त लाभार्थ्यानंतर दारिद्र्य रेषेखालील आदिवासी विधवा/परित्यक्ता, निराधार वृध्द व आदिम जमातीच्या लाभार्थ्यांची निवड करण्यात येते. (कोलम, कातकरी, माडिया व गोंड या आदिम जमाती.)

(३) दारिद्र्य रेषेखालील आदिवासी कुटूंब.

(४) नंदुरबार, नाशिक, ठाणे, अमरावती व गडचिरोली या ५ संवेदनशील जिल्ह्यातील आदिवासींना प्राधान्य देण्यात येते.

खावटी कर्ज योजनेंतर्गत द्यावयाचे लाभ :

सदर योजनेअंतर्गत द्यावयाचे लाभ हे शासन निर्णय क्र. खाकवा-२००४/प्र.क्र. ९६/भाग-२/का-८, दिनांक २० जुलै, २००४ अन्वये खालीलप्रमाणे निश्चित केलेले होते.

अ. क्र.	युनिट संख्या (कुटुंबातील व्यक्तींची संख्या)	खावटी कर्ज वाटपाचे प्रमाण रुपये	वाटपाचा तपशिल रुपये
१.	४	२०००	६२० चे धान्य २०० ची कडधान्य १८० चे गोडतेल १००० रोखीने
२.	८	३०००	९६० चे धान्य ३०० ची कडधान्य २४० चे गोडतेल १५०० रोखीने
३.	८ पेक्षा जास्त	४०००	१२४० चे धान्य ४०० ची कडधान्य ३६० चे गोडतेल २००० रोखीने

वरील प्रमाणानुसार सन २०१३-१४ पर्यंत खावटी कर्जाचे वाटप करण्यात आलेले आहे.

कर्ज वाटपाचे प्रमाण :

खावटी कर्ज वाटप योजने अंतर्गत सन २०१२-१३ पर्यंत लाभार्थ्यांना ७० टक्के कर्ज व ३० टक्के अनुदान या स्वरूपात धान्य, डाळी, तेल, मिठ, हळद पावडर व मिरची पावडर इत्यादी देण्यात आलेले आहे. सन २०१३-२०१४ मध्ये सुधारीत धोरण अंमलात येऊन लाभार्थी कुटुंबातील महिलेच्या नावाने राष्ट्रीयकृत बँकेत बचतखाते उघडून त्यात खावटी कर्जाची १०० टक्के रक्कम रेखाकिंत धनादेशाद्वारे अदा करण्यात आले आहे.

कर्ज माफी :

(१) बालमृत्युच्या अनुषंगाने मा. उच्च न्यायालयाने दाखल केलेल्या रिट याचिकेवर दिनांक ८-७-२००४ च्या सुनावणी वेळी बालमृत्यू रोखण्याच्या दृष्टीने अल्प कालीन व दिर्घ कालीन उपाय योजना सुचविल्या आहे.

(२) खावटी कर्ज वसुलीचे प्रमाण फारच अल्प असल्यामुळे आदिवासींची आर्थिक स्थिती व कुपोषणाचे प्रमाण वाढल्यामुळे.

(३) बहुतांशी आदिवासी कुटुबे थकबाकीदार असल्यामुळे.

आदिवासी क्षेत्रातील काही भागात कुपोषनामुळे झालेल्या बालमृत्युच्या अनुषंगाने मा. उच्च न्यायालयाने सन २००४ मध्ये स्वयं दाखल करून घेतलेल्या रिट याचिकेच्या सुनावणी वेळी बालमृत्यू रोखन्याचे दृष्टीने अल्प कालीन व दिर्घ कालीन उपाय योजना सुचविल्या आहे. त्यानुसार बहुतांशी आदिवासी कुटुंबे थकबाकीदार असल्यामुळे व खावटी कर्ज वसुलीचे प्रमाण फारच अल्प असल्यामुळे आदिवासींची आर्थिक स्थिती व कुपोषणाचे प्रमाण लक्षात घेवून दिनांक २० जुलै, २००४ च्या शासन निर्णयान्वये सन १९८८-८९ ते २००२-२००३ या कालावधीतील खावटी कर्जाची थकबाकी रक्कम रु. ४१.७३ कोटी माफ करण्यात आली आहे.

आदिवासी उपयोजना क्षेत्रातील दुष्काळ सदृश्य परिस्थिती पाणी टंचाई त्यामुळे शेतीमधील कमी उत्पन्न असल्यामुळे कर्ज फेडीची क्षमता

शेतकऱ्यांमध्ये नव्हती. त्यामुळे सन २००९ मध्ये सन २००४-२००५ ते २००८-२००९ या कालावधीतील रु. १८४.३७ कोटी थकीत असलेले खावटी कर्ज थकबाकी माफ करण्याचा निर्णय घेण्यात आलेला आहे.

अ. क्र.	वर्ष	लाभार्थी	रक्कम	खावटी कर्ज माफीचे शासन निर्णय
१.	२००४	८९८४८७	४१.७३ कोटी	खाकवा-२००४/प्र.क्र. ९६/भाग-२/का-८, दिनांक २० जुलै, २००४
२.	२००९	९६५२६५	१८४.३७ कोटी	खाकवा-२००७/प्र.क्र. १३९/का-८, दिनांक १९ जून, २००९

(१) एकाधिकार खरेदी योजना–

महाराष्ट्र जनजाती आर्थिक स्थिती (सुधारणा) कायदा, १९७६ चे कलम ६ अन्वये महाराष्ट्र शासनाने आदिवासी उपयोजना क्षेत्र जाहीर करून आदिवासी बांधवांचे त्यांनी उत्पादित केलेल्या शेती व जंगम मालास योग्य किंमत मिळवून देणेकरिता तसेच त्यांचे होणारे आर्थिक शोषण थांबविण्यासाठी मुख्य अभिकर्ता म्हणून महामंडळाची नेमणूक केली. हंगाम १९७७-७८ मध्ये महाराष्ट्रातील आदिवासी उपयोजना क्षेत्रातील ७ तालुक्यात एकाधिकार खरेदी योजना सुरू करण्यात आली. आदिवासी उपयोजना क्षेत्रात १६ जिल्ह्यातील ७३ तालुक्यात सुरू करण्यात आली. महाराष्ट्र शासन निर्णय दिनांक ७ मार्च, २००८ नुसार एकाधिकार खरेदी एक वर्षासाठी निलंबित केली. तद्नंतर सदर योजना शासन अधिसूचना दिनांक १९ ऑक्टोबर, २०१३ अन्वये राज्यातील ८ जिल्ह्यातील २९ व दिनांक २५ जानेवारी, २०१८ चे शासन अधिसूचना अन्वये चंद्रपूर जिल्ह्यातील पोंभुर्णा तालुका अश्या एकूण ३० तालुक्यांमधील दुर्गम व अतिदुर्गम भागात एकाधिकार योजनेमध्ये १७ कृषी उपज वस्तुंसाठी पुन्हा सुरू करण्यात आली आहे.

आधारभूत किंमत खरेदी योजना–

सदरची योजना ही केंद्र शासनाची योजना असून हंगाम २००१-२००२ पासून आदिवासी उपयोजना क्षेत्रात राबविण्यात येत आहे. शेतकऱ्यांची खाजगी व्यापाऱ्यांकडून आर्थिक पिळवणूक होऊ नये या करिता केंद्र शासनाकडून धान व भरडधान्य (ज्वारी, मका, बाजरी व रागी) करिता किमान आधारभूत दर निश्चित केले जातात. त्यानुसार आदिवासी उपयोजना क्षेत्रात वरील कृषि उपज मालाच्या खरेदी करिता राज्य शासनाचे अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभागामार्फत आदिवासी विकास महामंडळाची मुख्य अभिकर्ता म्हणून नियुक्ती केली जाते व महामंडळामार्फत आदिवासी विकास महामंडळाचे सभासद असलेल्या आदिवासी विविध कार्यकारी सहकारी संस्थांची उप अभिकर्ता म्हणून नियुक्त करते.

एकाधिकार खरेदी योजना व आधारभूत किंमत खरेदी योजनेअंतर्गत धान खरेदी तपशिल खालीलप्रमाणे आहे.

अनुक्रमांक	वर्ष	एकाधिकार खरेदी योजना		आधारभूत खरेदी योजना		एकूण खरेदी	
		वजन (क्विंटल)	किंमत (लक्ष)	वजन (क्विंटल)	किंमत (लक्ष)	वजन (क्विंटल)	किंमत (लक्ष)
१.	२०१३-२०१४	... १८८४२५.३२	३३७७.८०	१००६५५८.०८	१५१९९.०६	११९४९८३.४	१८५७६.८६
२.	२०१४-२०१५	... २३१४४९.२९	३७०२.३६	१२६८२९५.००	३१८२.३१	१४९९७४४.२९	६८८४.६७
३.	२०१५-२०१६	... १७४२१७.००	४२१६.२३	११३७८७९.४४	१६०४४.१०	१३१२०९६.४४	२०२६०.३३
४.	२०१६-२०१७	... ४५९९५.६२	९२४.३६	१६९७२२३.९७	२४९४९.१९	१७४३२१९.५९	२५८७३.५५
५.	२०१७-२०१८	... १९१६९.६६	४२५.५३	१०५०६४६.५२	१६२८५.८३	१०६९८१६.१८	१६७११.३६
६.	२०१८-२०१९	... १९९६०.०२	३९३.०३	२८६२२७७.२८	५००८९.९०	२८८२२३७.३०	५०४८२.९३
७.	२०१९-२०२०	... ३७५.४६	७.०७	४९१८४५३.३८	८९२७०.०१	४९१८८२८.८४	८९२७७.१६
८.	२०२०-२०२१	... ...	...	४७६८४५७.२८	८९०७४.७८	४७६८४५७.२८	८९०७४.७८
	एकूण	... ६७९२१६.९१	१३०३९.३१	८४४५५४९.०८	११५६४७.१९	९१२४७६५.९९	१२८६८६.५०

(२) खावटी कर्ज योजना संक्षिप्त टिपणी–

खावटी कर्ज वाटपाचा उद्देश–

आदिवासी भागात सावकार व व्यापाऱ्यांकडून होणारी आदिवासी लोकांची पिळवणूक थांबविण्यासाठी शासनाने महाराष्ट्र आदिवासी आर्थिक स्थिती (सुधारणा) अधिनियम, १९७६ अन्वये आदिवासी भागात सावकारी करण्यास बंदी घातली आहे. तसेच आदिवासी उपयोजना क्षेत्रातील अल्पभुधारक व शेतमजूर यांना माहे जून ते सप्टेंबर मध्ये ऐन पावसाळयात ज्यावेळी रोजगार उपलब्ध होत नाही. त्यामुळे आदिवासी लोकांची (अल्प भूधारक, भूमिहीन व शेतमजूर) आर्थिक अडचण तसेच उपासमार होऊ नये यासाठी सन १९७८ पासून खावटी कर्ज योजना सुरु करण्यात आली होती. शासनाने खावटी कर्ज योजना लागु करून योजना राबविण्यासाठी आदिवासी विकास महामंडळास फिरता निधी उपलब्ध करुन दिला होता. त्यामधून सन २०१३-२०१४ पर्यंत महामंडळामार्फत खावटी कर्ज वाटप करण्यात आलेले आहे.

सन २००९ नंतर चे खावटी कर्ज वाटप व वसुली बाबत :

दिनांक ३१ मार्च २०१७ अखेरचे खावटी कर्ज वाटप व कर्ज येणे बाकीचे विवरण खालीलप्रमाणे—

(रक्कम कोटी मध्ये)

हंगाम	खावटी वाटप कर्ज		३० टक्के शासकीय अनुदान	३० टक्के शासकीय अनुदान	३१-३-२०१७ अखेर	३१-३-२०१७ अखेर येणे कर्ज बाकी रक्कम रुपये		व्याजाची	एकूण
	सभासद	रक्कम रुपये (१०० टक्के)	रक्कम रुपये (३० टक्के)	वजा जाता येणे कर्ज रुपये (७० टक्के)	झालेली वसुली रुपये	सभासद	रक्कम रुपये	रक्कम (७.५० टक्के)	वसूल पात्र रक्कम
२००९-२०१० ...	२,००,०००	६१.३९	१८.४२	४२.९७	२.३१	१,९१,५००	४०.६६	२४.४०	६५.०६
२०१०-२०११ ...	४,००,०००	१२६.३१	३७.९८९	८८.४२	४.९८	३,८०,४४८	८३.४४	४३.८१	१२७.२५
२०११-२०१२ ...	३,००,०००	९३.९८	२८.१९	६५.७९	४.१४	२,८४,७०२	६१.६५	२७.७४	८९.३९
२०१२-२०१३ ...	१,८९,२००	५९.७०	१७.९१	४१.७९	२.२६	१,८०,२२८	३९.५३	१४.८२	५४.३५
२०१३-२०१४ ...	९१,०२५	२८.७०	८.६१	२०.०९	०.७७	८९,०२९	१९.३२	५.८०	२५.१२
एकूण ...	११,८०,२२५	३७०.००	१११.०२	२५९.०६	१४.४६	११,२५,९०७	२४४.६०	११६.५७	३६१.१७

Social welfare, Cultural Affairs Sports and Tourism Department, Mantralay, Mumbai यांचेकडील शासन निर्णय क्र. TSC/1078/20055/D-XX IV(II), दिनांक १७ जून, १९७८ अन्वये खावटी कर्जाची रक्कम ७.५ टक्के दराने वसुल पात्र आहे. त्यानुसार सन २००९-२०१० ते २०१३-२०१४ या कालावधीचे व्याजाची रक्कम रु. ११६.५७ कोटी याप्रमाणे व्याजासह एकूण रक्कम रु. ३६१.१७ कोटी वसुल पात्र आहे. त्यानुसार खावटी कर्जाची रक्कम व त्यावरील व्याजाची रक्कम दिनांक ६ जून, २०१९ च्या शासन निर्णयान्वये माफ करण्यात आले आहे.

खावटी अनुदान योजना :

- कोरोनाविषाणूच्या(Covid-19) प्रादूर्भावाच्या पार्श्वभूमीवर अनुसूचित कुटुंबियांना सहाय्य करण्यासाठी खावटी अनुदान योजना १ वर्षासाठी (सन २०२०-२१) सुरु करण्यासाठी दिनांक ९ सप्टेंबर, २०२० चे शासन निर्णय घेण्यात आला आहे.
- आदिवासी लोकांना सहाय्य करण्यासाठी खावटी अनुदान योजनेच्या अंमलबजावणीसाठी दिनांक ३० सप्टेंबर, २०२० रोजीचे शासन निर्णयान्वये मार्गदर्शक सुचना प्रसिध्द करण्यात आली.
- खावटी अनुदान योजना राबविण्याबाबतचा शासन निर्णय नुसार एकूण ११.५५ लाख आदिवासी कुटुंबाना पुढील प्रमाणे लाभ प्रस्तावित आहे.

अ.क्र.	तपशिल	रक्कम
१.	रु. २००० प्रति लाभार्थी अनुदान (लाभार्थ्यांच्या बँक खात्यात)	२३१ कोटी
२.	रु. २००० किंमतीचे वस्तु स्वरुपात वाटप (खावटी किट)	२३१ कोटी
३.	अनुषंगीक खर्च (५ टक्के)	२४ कोटी
	एकूण ...	४८६ कोटी

१. लाभार्थी निवड प्रक्रिया :

खावटी अनुदान योजना १ वर्षासाठी (सन २०२०-२१) सुरु करण्यासाठी दिनांक ९ सप्टेंबर, २०२० चे शासन निर्णयात खालीलप्रमाणे लाभार्थी निवड करण्याच्या सुचना आहेत.

अ.क्र.	तपशिल	कुटुंब संख्या
१.	मनरेगावर एक दिवस कार्यरत असलेले आदिवासी मजूर (दि. १ एप्रिल, २०१९ ते ३१ मार्च, २०२० या कालावधीत). ...	४,००,०००
२.	आदिम जमातीची सर्व कुटुंबे	२,२६,०००
३.	पारधी जमातीची सर्व कुटुंबे	६४,०००
४.	जिल्हाधिकारी यांच्या सल्याने प्रकल्प अधिकारी यांनी निश्चित केलेली गरजू आदिवासी कुटुंबे ज्या मध्ये परितकत्या, घटस्पोटीत महिला, विधवा, भूमिहीन शेतमजूर, अपंग व्यक्ति असलेले कुटुंब, अनाथ मुलांचे संगोपन करणारे कुटुंब. ...	३,००,०००
५.	वैयक्तिक वनहक्क प्राप्त झालेली वनहक्कधारक कुटुंबे	१,६५,०००
	एकूण ...	११,५५,०००

याप्रमाणे प्रत्येक लाभार्थ्यांकडून खावटी अनुदान योजनेचा फॉर्म भरण्यात आलेला आहे. प्रत्येक लाभार्थ्याची माहिती Maha DBT पोर्टलवर टाकण्याची कार्यवाही सुरु आहे.

- जिल्हा निहाय लाभार्थ्यांची आकडेवारी घेण्यात आली आहे.
- सदर आकडेवारी अपर आयुक्त कार्यालय तथा प्रकल्प कार्यालयास दिली असून त्यांचे स्तरावर लाभार्थी याद्या तयार करण्यात आल्या आहे.

२. प्रति लाभार्थी रक्कम रु. २,००० लाभार्थ्याच्या पोस्ट/बँक खात्यात जमा करणे :

प्रकल्प अधिकारी व अपर आयुक्त यांचे स्तरावर छाननी करून MAHADBT पोर्टलवर खावटी अनुदान योजनेचे आजपर्यंत ११,५०,४२९ पात्र लाभार्थ्यांची माहिती भरण्यात आली असून त्यापैकी अपर आयुक्त कार्यालय, नाशिक, ठाणे, नागपूर व अमरावती कार्यालयांनी एकूण १०,६७,४६१ लाभार्थीना मंजुरी दिली आहे. यापैकी १०,२९,२१० लाभार्थ्यांच्या पोस्ट/बँक खात्यात प्रति लाभार्थी रक्कम रु. २,००० DBT ची रककम जमा करण्यात आलेली आहे. उर्वरित ३८,२५१ लाभार्थ्यांच्या खात्यात DBT ची रक्कम जमा करण्याची कार्यवाही सुरु आहे.

३. प्रति लाभार्थी रक्कम रु. २,००० किंमतीचे वस्तु स्वरुपात (खावटी किट) वाटप :

खावटी अनुदान योजनेअंतर्गत प्रति लाभाची कुटुंबास द्यावयाचे खावटी किट मधील अन्नधान्य व इतर जिवनावश्यक वस्तुंची माहिती खालीप्रमाणे—

अ.क्र.	वस्तुचे नाव				परिमाण
१.	मटकी	...	...	...	१ कि. ग्रॅम
२.	चवळी	...	...	...	२ कि. ग्रॅम
३.	हरभरा	...	...	...	३ कि. ग्रॅम
४.	पांढरा वटाणा	...	...	...	१ कि. ग्रॅम
५.	तूर दाळ	...	...	...	२ कि. ग्रॅम
६.	उडिद दाळ	...	...	...	१ कि. ग्रॅम
७.	आयोडीन मीठ	...	...	...	३ कि. ग्रॅम
८.	गरम मसाला	...	...	...	५०० ग्रॅम
९.	शेंगदाणा तेल	...	...	...	१ लिटर
१०.	मिरची पावडर	...	...	...	१ कि. ग्रॅम
११.	चहा पावडर	...	...	...	५०० ग्रॅम
१२.	साखर	...	...	...	३ कि. ग्रॅम
				एकूण ...	१८ कि. + १ लिटर

राज्यस्तरीय सुकाणू समितीच्या मार्गदर्शनाखाली महाराष्ट्र राज्य सहकारी आदिवासी विकास महामंडळामार्फत खावटी किट पुरविण्यासाठी पुरवठादार नेमणेकामी www.mahatender.gov.in या शासनाच्या संकेतस्थळावरून दिनांक ७ नोव्हेंबर, २०२१ रोजी ई-निविदा प्रसिध्द करण्यात आलेली होती. ई-निविदा प्रक्रियेनुसार मे. नॅकोफ इंडीया लि. मुंबई यांना पुरवठादार निश्चित करण्यात आलेले आहे. तसेच सदर पुरवठेदारासोबत दिनांक ३ मे, २०२१ रोजी करारनामा केलेला असून कार्यारंभ आदेश (Work Order) देण्यात आलेली आहे.

आदिवासी कुटुंबांना किराणा वस्तुचा (किट) पुरवठा वाटपाकरिता एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प कार्यालयांडून त्यांचे कार्यक्षेत्रातील आदिवासी कुटुंब संख्या व पुरवठा करावयाचे गोदाम यांची यादी मागविण्यात आलेली आहे. त्याप्रमाणे ३० प्रकल्प कार्यालयांकडून आदिवासी लाभार्थी कुटुंब संख्या १०,३८,९०५ व पुरवठा गोदाम संख्या ६२७ ऐवढ्या यादया प्राप्त झालेल्या आहेत.

प्रकल्प कार्यालयांतर्गत पुरवठादारास किराणा वस्तुचा (खावटी किट) पुरवठा करण्यासाठी दिनांक २६ नोव्हेंबर, २०२१ रोजीपर्यंत २८ वर्क ऑर्डर मध्ये १०,३८,९०५ खावटी किट पुरवठा करणेसाठी कळविले आहे. वर्क ऑर्डरनुसार पुरवठेदाराने ६१५ गोडावून मध्ये एकूण १०,२१,३८४ खावटी किटचा पुरवठा केला आहे. त्यापैकी १०,००,०६६ लाभार्थ्यांना प्रत्यक्ष खावटी किटचे वाटप झाले आहे. तसेच इतर ठिकाणी प्रकल्प कार्यालयनिहाय खावटी किट पुरविण्याची कार्यवाही व तेथून लाभार्थ्यांना वाटपाची कार्यवाही सुरु आहे.

खावटी अनुदान याजना २०२०-२०२१ अंर्तगत लाभ देत असतांना काही गरजू लाभार्थी सुटलेले असल्याचे काही लोक प्रतिनिधींनी कळविले आहे. त्या अनुषंगाने नवीन लाभार्थीचे सर्वेक्षण करून निवड करणेची प्रक्रिया प्रकल्प अधिकारी यांचे स्तरावर सुरु आहे.

४. केंद्रशासनाची किमान आधारभूत किंमत (MSP for MFP) गोणवनउपज योजना :

आदिवासी उपयोजना क्षेत्रातील गौणवनउपज गोळा करणारे आदिवासी बांधवानी गोळा केलेल्या गौणवनउपजास योग्य मोबदला मिळुन त्यांचे आर्थिक जिवनमान उंचावणे कामी केंद्रशासनाच्या जनजाती कल्याण मंत्रालय नवी दिल्ली यांनी सन २०१३-२०१४ पासून किमान आधारभूत दरावर आधारीत (MSP for MFP) गौणवनउपज योजना सुरु केली आहे.

केंद्र शासनाच्या जनजाती कल्याण मंत्रालय नवी दिल्ली यांचेकडील (F. No. २/१९/२०१३-Cp & R Govt. of India MOTA) दिनांक ३-१-२०१४ च्या संदर्भातील मार्गदर्शक सुचनानुसार महामंडळ हंगाम २०१४-२०१५ पासून राज्य शासनाची मुख्य अभिकर्ता संस्था म्हणुन केंद्र शासनाची आधारभूत दरावर आधारीत गौणवनउपज योजना १६ जिल्ह्यामध्ये राबवित आहे. सदर योजनेअंतर्गत केंद्र शासनाने जाहिर केलेल्या आधारभूत दरानुसार ८७ गौणवनउपजची खरेदी महामंडळाचे प्रादेशिक कार्यालया अंतर्गत करण्यात येत आहे.

केंद्र शासनाची किमान आधारभूत दरावर आधारीत गौणवनउपज (MSP for MFP) खरेदी योजना

गौणवनउपज खरेदी/विक्री व शिल्लकसाठा अहवाल

दि. ३१ मार्च २०२१ अखेर

अनु. क्र.	गौणवनउपजाचे नाव	आरंभी		खरेदी		विक्री		शिल्लक साठा	
		वजन क्विं.	किंमत रु.	वजन क्विं.	किंमत रु.	वजन क्विं.	किंमत रु.	वजन क्विं.	किंमत रु.
१.	चिंच (बी सहीत)	४२.५०	९४७३१.००	...	...	०.८४	२६८८.००	...	...
२.	डिंक कराया	२३.८१	२६३०६२.४६	...	...	...	...	२३.८१	२५७११०.२०
३.	करंज बी	७१.७८	१४५१७६.५५	...	...	१.००	६००.००	६८.७७	१४०४८९.८०
४.	मोहा बी	५७.४६	११८३६५.३२	...	...	...	...	४८.९२	९७८४०.००
५.	चारोळी (टरफल्यासहीत).	१३.४६	१३४०८५.००	...	...	३.८९	३३७०३.००	९.५७	९५७००.००
६.	हिरडा	०.८१	६९३.२५	...	...	...	...	...	...
७.	पोवाड बी	२.३९	२२१८.००	...	...	१.८८	१८८०.००	०.५१	३३८.००
८.	बेहडा	५२०.१३	७८३७२२.६६	...	...	४४९.४७	१८६५३०.००	७०.६६	१०५९९०.००
९.	गुग्गुळ	१.४१	९८७७८.७६	...	...	...	...	१.४१	९८७००.००
१०.	बेल गर (वाळलेले)	०.४१	६१८.००	...	...	०.३६	३६०.००	...	...
११.	चिंच (बी विरहीत)	०.०२	८०.००	...	...	०.०२	२०.००	...	...
	एकूण ...	७३४.१८	१६४१५३१.००	...	...	४५७.४६	२२५७८१.००	२२३.६५	७९६१६८.००

वरील गौणवनउपज मालास बीईपी दर प्राप्त होत नसल्यामुळे वरील हंगामनिहाय गौणवनउपजसाठा शिल्लक दिसून येत आहे. तरी सदर गौणवनउपज माल ई-ऑक्शान व जाहीर लिलावाद्वारे विक्रीची कार्यवाही सुरू आहे.

केंद्र शासन व राज्य शासनाकडून प्राप्त निधी तपशील

अ. क्र.	आदेश क्रमांक	मंजूर रक्कम रु. लक्ष	मुक्त केलेली रक्कम रु. लक्ष	खरेदीसाठी फिरता निधी रक्कम रु. लक्ष	खरेदीसाठी/ केंद्र आधुनिकी-करण रु. लक्ष	साठवणूक केंद्र क्षमता ५० मे. टन	गोडावून क्षमता ६०० मे.टन	मध क्लस्टर रक्कम रु. लक्ष
१.	No. २/१२/२०१३-CP & R MOTA New Delhi, Date २४-३-२०१४	५००.००	५००.००	१५१.०३	२२५.००	८२.८७	...	४१.१०
२.	No. २/१२/२०१३-CP & R MOTA New Delhi, Date २८-३-२०१४	३२५.००	३२५.००	...	८५.००	...	२४०.००	...
३.	शासन निर्णय क्र. आविम-२०१४/प्र.क्र. १३१/का-३ आदिवासी विकास विभाग मंत्रालय, मुंबई-३२, दिनांक ३१ मार्च २०१५	१७८.४५	१३३.८३	४६.५९	५६.२५	२०.७२	...	१०.२७
	एकूण ...	१००३.४५	९५८.८३	१९७.६२	३६६.२५	१०३.५९	२४०.००	५१.३७

खर्चित/अखर्चित निधी तपशील

(किंमत रु. लक्ष)

अ. क्र.	तपशील	एकूण	मुक्त केलेली रक्कम रु. लक्ष	गौणवनउपज खरेदीसाठी फिरता निधी	खरेदी केंद्राचे आधुनिकीकरण	साठवणूक केंद्र	शितगृह	मध क्लस्टर
१.	केंद्रशासन व राज्यशासन-कडून मुक्त केलेला निधी.	९५८.८३	५००.००	१९७.६२	३६६.२५	१०३.५९	२४०.००	५१.३७
२.	खर्चित निधी	...	२५५.००	२४९.८४	...	...	...	४१.२७
३.	उपलब्ध निधी	...	...	...	३६६.२५	१०३.५९	२४०.००	१०.००

शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळामार्फत सन २०१८-२०१९ पासून प्रधानमंत्री वनधन विकास योजना राज्य अभिकर्ता संस्था म्हणुन महाराष्ट्रात राबविण्यात येत आहे.

जंगलात उत्पादित होणाऱ्या गौणवनउपजावर आदिवासींचे परंपरागत ज्ञानाचा, कौशल्याचा तसेच त्यासोबत आधुनिक माहिती तंत्रज्ञानाचा उपयोग करुन गौणवनउपजावर प्रक्रिया करणे व त्याचे मुल्यसंवर्धन करुन त्याची विक्री करणे त्यामुळे आदिवासीचे जिवनमान उंचावणे हा या योजनेचा मुख्य उद्देश आहे. महाराष्ट्र राज्यात पहिल्या टप्प्यात ६४ व दुसऱ्या टप्प्यात २०० वनधन केंद्राना अश्या एकूण २६४ वनधन केंद्राना मान्यता देण्यात आलेली आहे.

दिनांक १६-४-२०२० रोजी मा. मंत्री आदिवासी विकास विभाग तथा अध्यक्ष आदिवासी विकास महामंडळ यांच्या मान्यतेने आदिवासी विकास महामंडळाकडील केंद्रशासनाच्या किमान आधारभूत दरावरील (MSP for MFP) गौणवनउपज खरेदी योजनेतील प्राप्त रक्कम रु. ५ कोटी पैकी रक्कम रु. २,५५,००,००० लक्ष इतका निधी शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळ मर्यादित, नाशिक वनधन केंद्रामार्फत गौणवनउपज खरेदी करणेकामी वर्ग करण्यात आलेला आहे. त्याअन्वये सद्यःस्थितीत प्रधानमंत्री वनधन योजनेअंतर्गत वनधन केंद्रामार्फत गौणवनउपजची खरेदी सुरु आहे.

(५) द्वार वितरण योजना :

आदिवासी भागातील रास्तभाव दुकानदारांना पूर्वी तालुका पातळीवरील गोदामामधून शिधा वस्तुंची उचल करावी लागत असल्याने बऱ्याच वेळा रास्तभाव दुकानदार शिधा वस्तुंचा साठा तालुक्याचे ठिकाणी विक्री करीत असल्याने आदिवासींना वेळेवर शिधा वस्तुंचा पुरवठा होत नव्हता व त्यांना वंचित राहावे लागत होते. त्यामुळे ह्या प्रकरणी महाराष्ट्र शासनाने सन १९९२-१९९३ पासून द्वार वितरण योजना सुरू केली. सदर योजनेमार्फत शिधावस्तू तहसील गोदामातून थेट स्वस्त धान्य दुकानापर्यंत द्वार पोहोच करण्याचे काम महामंडळाकडे सोपविण्यात आले. महामंडळाकडे सुपूर्द केलेल्या वाहनांद्वारे वाहतूक करून शिधावस्तू द्वार पोहोच केली जात असल्याने दुर्गम व आदिवासी उपयोजना कार्यक्षेत्रात शिधा वस्तू वेळेवर व मुबलक प्रमाणात मिळू लागल्या आहेत. शासनाकडून एकूण प्राप्त १६६ वाहनांपैकी चालू स्थितीतील ७ व महामंडळाकडील वाहनांकडून दिनांक ३१-३-२०२० अखेर वाहतूक करण्यात आली आहे.

अनु. क्र.	हंगाम	शासनाकडून प्राप्त वाहन संख्या	शासनाकडील चालू स्थितीतील वाहने	शासनाकडील बंद स्थितीतील वाहने	त्यापैकी निर्लेखित वाहनांची संख्या	वाहतूक केलेल्या मालाचे वजन क्विंटल (लाखात)
१.	२०११-२०१२	१५२	२४	१२८	...	३०.७०
२.	२०१२-२०१३	१५२	२४	१२८	...	२८.६२
३.	२०१३-२०१४	१५२	२४	१२८	...	२४.३८
४.	२०१४-२०१५	१५२	२३	१२९	...	१७.३४
५.	२०१५-२०१६	१५२	१७	१३५	...	९.३६
६.	२०१६-२०१७	१५२	१३	१३९	...	८.८४
७.	२०१७-२०१८	१६६	२५	५९	८२	५.०३
८.	२०१८-२०१९	१६६	१८	५६	९२	१.२०
९.	२०१९-२०२०	१६६	११	६२	९३	०.८१
१०.	२०२०-२०२१	१६६	११	६२	९३	०.१९

दिनांक ३१-३-२०२० अखेर एकूण रक्कम रु. ३.४९ कोटी येणे बाकी आहे.

शासनाचे अन्न व नागरी पुरवठा विभाग यांचेकडील शासन निर्णय क्र. शिवाप-१०१०/प्र.क्र. १९८/नापु-२८, दिनांक २३ फेब्रुवारी, २०१२ अन्वये नवीन वाहतूक पध्दत शासनाने अवलंब केल्याने ही नवीन वाहतूक पध्दत ज्या महिन्यापासून सुरु होईल तेव्हापासून सद्यःस्थितीत आदिवासी उपयोजना क्षेत्रात आदिवासी विकास महामंडळ तसेच अवर्षण प्रवण क्षेत्रात महाराष्ट्र राज्य सहकारी महासंघ या कार्यान्वन यंत्रणेमार्फत करण्यात येणारी द्वारवितरण धान्य वाहतूक पध्दत संपुष्टात येईल असा निर्णय घेण्यात आला. त्यानुसार हंगाम २०१६-१७ मध्ये धुळे, नंदुरबार, जळगांव, अहमदनगर, अमरावती, यवतमाळ, चंद्रपुर, गडचिरोली, नांदेड, ठाणे व रायगड तसेच हंगाम २०१७-१८ मध्ये नाशिक, गोंदिया, नागपूर, पुणे या जिल्ह्यांमध्ये शासन निर्णयानुसार वाहतूक पध्दत अंमलात आल्याने महामंडळामार्फत द्वारवितरण वाहतूक वरील जिल्ह्यात बंद आहे. हंगाम २०१८-२०१९ ते २०१९-२०२० पर्यंत गडचिरोली जिल्ह्यातील अहेरी कार्यालयाचे परिक्षेत्रात सदर योजना सुरु होती. सदर योजना जिल्हाधिकारी, गडचिरोली यांचे पत्र क्र. कार्या-११/पुरवठा/अ.का.-१६, कावि/३०/२०२०, दिनांक ३०-४-२०२० अन्वये खाजगी ठेकेदार नियुक्त केल्याने सदर योजना महामंडळामार्फत चालविण्यास बंद करण्यात आली आहे.

शासनाकडून प्राप्त झालेल्या १६६ शासकीय वाहनांपैकी ९३ वाहने निर्लेखीत केली आहे. पैकी ६२ वाहने बंद स्थितीत असून निर्लेखित होणे बाकी आहेत. आजमितीस गडचिरोली जिल्ह्यातील ११ वाहने चालू स्थितीत आहेत.

क्रीडा व युवक कल्याण

शारीरिक शिक्षण व क्रीडा हे आपल्या देशाच्या शिक्षण पद्धतीत अविभाज्य भाग बनले आहेत. खेळाडुंना आधुनिक सुविधा उपलब्ध करून देऊन देशात क्रीडा व खेळ यांना उत्तेजन देण्यासाठी महाराष्ट्र शासन नवनवीन योजना राबवत असून क्रीडा धोरण २०१२ याचाच एक भाग आहे.

क्रीडा विभागाअंतर्गत जिल्हास्तरावर जिल्हा वार्षिक योजनेतन खालील योजना आदिवासी लाभार्थ्यांसाठी स्वतंत्रपणे राबविल्या जातात.

आदिवासी लोकांमध्ये खेळांविषयी विशेषतः ते ज्या वातावरणात राहतात, त्यामुळे नैसर्गिक सहज प्रवृत्ती असते. आदिवासी लोक हे धावणे, पर्वतारोहण, उड्या मारणे, तिरंदाजी इत्यादींसारख्या खेळांमध्ये तरबेज असतात. त्यांच्या खेळाचा दर्जा आंतरराष्ट्रीय पातळीवर जाऊ शकतो. म्हणून खेळांना प्रोत्साहन देऊन खेळाविषयी नैसर्गिक सहज प्रवृत्तीचा विकास करण्याच्या दृष्टीने राज्य शासन त्यांना आवश्यक त्या खेळांच्या सुविधा पुरविण्याच्या दृष्टीने प्रयत्नशील आहे. या क्षेत्रात समाविष्ट मुख्य योजना खालीलप्रमाणे आहेत.

१. **क्रीडांगणाचा विकास**—शासनाने जाहीर केलेल्या क्रीडा धोरणांतर्गत क्र. क्रीडाधो-३११३/प्र. क्र. ४८/क्रीयुसे-१, दि. ७ सप्टेंबर २०१९ शासन निर्णयान्वये योजनांतर्गत निकषात सुधारणा केल्यानुसार आदिवासी क्षेत्रातील शैक्षणिक संस्थेद्वारा चालविण्यात येणाऱ्या अनुदानित माध्यमिक शाळा, कनिष्ठ महाविद्यालये तसेच जिल्हा परिषद शाळा, स्थानिक स्वराज्य संस्था, शासकीय संस्था/मैदाने यांना ४०० मीटर धावनमार्ग तयार करणे, क्रीडांगणाभोवती कुंपन, विविध खेळांची क्रीडांगणे तयार करणे, भांडारगृह, स्वच्छतागृह बांधणे, क्रीडांगण समपातळीत करणे, पिण्याच्या पाण्याची सुविधा करणे इ. साठी तसेच आदिवासी मुलामुलींकरिता शासनामार्फत कार्यरत आश्रमशाळा यांना १०० टक्के किंवा जास्तीत जास्त रु. ७.०० लाख यापैकी कमी असेल ते अनुदान मंजूर करण्यात येते.

क्रीडा साहित्य खरेदीसाठी कमाल रु. ३.०० लक्ष अनुदान मर्यादा राहील. तथापि शासकीय संस्था क्रीडासंकूले स्थानिक स्वराज्य संस्था यांना रु. ७.०० लक्षापर्यंत देण्यात येईल. सन २०२०-२१ मध्ये आदिवासी उपयोजना TSP करिता व आदिवासी घटक कार्यक्रम बाह्य OTSP करिता तरतूद मंजूर आहे.

२. **व्यायाम शाळांचा विकास**—शासनाने जाहीर केलेल्या क्रीडा धोरणांतर्गत क्र. क्रीडाधो-संकीर्ण/प्र.क्र.४९/क्रीयुसे-१, दि. ८ जानेवारी २०१९ शासन निर्णयान्वये योजनेंतर्गत निकषात सुधारणा केल्यानुसार सुदृढ शरीर व आरोग्याचे संवर्धन व्यायामशाळा व तालमी यांच्या माध्यमाद्वारे होत असून, युवकांची शारीरिक सुदृढता वाढविणे हे उद्दिष्ट साध्य करण्यासाठी स्वायत्त संस्था अतिशय महत्वाची कामगिरी बजावत आहेत.

तसेच शासनाने घोषित केलेल्या आदिवासी भागातील पात्र संस्थांना अनुदानित माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शाळा, जिल्हा परिषद शाळा, स्थानिक स्वराज्य संस्था, शासकीय संस्था/मैदाने यांना नवीन व्यायामशाळा बांधकाम किंवा दुरुस्ती, नुतनीकरण आणि आधुनिक व्यायाम साहित्य खरेदी तसेच खुली व्यायामशाळा उभारणे त्यासाठी जास्तीत जास्त रु. ७.०० लाख इतके अनुदान देण्यात येते. सन २०२०-२१ मध्ये आदिवासी उपयोजना TSP करिता व आदिवासी घटक कार्यक्रम बाह्य OTSP करिता तरतूद मंजूर आहे.

३. **समाजसेवा शिबीरांचे आयोजन**—युवकांना सामाजिक क्षेत्राची आवड निर्माण करणे, युवाशक्तींना विधायक वळण लावण्यासाठी नेतृत्व गुण विकसित करण्यासाठी तरुणांना प्रशिक्षण देणे आवश्यक आहे. या योजने अन्वये स्वेच्छा युवक क्लब, युवक मंडळे, क्रीडा मंडळे, महिला मंडळे इत्यादी नोंदणीकृत संस्थांना समाजसेवा शिबिराचे आयोजन करण्यासाठी वित्तीय सहाय्य देण्यात येते. या शिबिरांना एकूण खर्चाच्या ५० टक्के पर्यंत किंवा कमाल रु. २५,००० पर्यंत यापैकी जे कमी असेल तेवढे वित्तीय सहाय्य देण्यात येते. सन २०२०-२१ मध्ये आदिवासी उपयोजना TSP करिता व आदिवासी घटक कार्यक्रम बाह्य OTSP करिता तरतूद मंजूर आहे.

४. **ग्रामीण/शहरी क्षेत्रातील स्वयंसेवी संघटनांना वित्तीय सहाय्य**—१५ ते ३५ वयोगटातील तरुण हा लोकसंख्येतील मोठा घटक आहे. त्याचे सुप्त सामर्थ्यही खूप मोठे आहे. त्याचा वापर चांगल्या कामांसाठी करून घेणे सहज शक्य आहे. म्हणून ग्रामीण भागातील स्वेच्छा युवा संघटनांना वित्तीय सहाय्य देऊन उत्तेजन देणे गरजेचे आहे. या योजने अन्वये स्वेच्छा युवक क्लब, युवक मंडळे, क्रीडा मंडळे, महिला मंडळे इत्यादी नोंदणीकृत संस्थांना समाजसेवा शिबिराचे आयोजन तसेच युवकांसाठी विविध युवक कल्याण कार्यक्रम राबविण्यासाठी वित्तीय सहाय्य देण्यात येते. या शिबिरांना एकूण खर्चाच्या ५० टक्के पर्यंत किंवा कमाल रु. २५,००० पर्यंत यापैकी जे कमी असेल तेवढे वित्तीय सहाय्य देण्यात येते.

सन २०२०-२१ मध्ये आदिवासी उपयोजना TSP करिता व आदिवासी घटक कार्यक्रम बाह्य OTSP करिता तरतूद मंजूर आहे.

क्रीडा व युवक सेवा

२२०४-क्रीडा व युवक सेवा–युवक केंद्रे व इतर संस्थांना आर्थिक सहाय्य

(रु. लाखात)

सन	टीएसपी		ओटीएसपी	
	तरतूद	खर्च	तरतूद	खर्च
युवक केंद्र व इतर संस्थांना आर्थिक सहाय्य----				
२०११–२०१२	४८.६५	४८.४१	३३.५०	२२.९७
२०१२–२०१३	५३.७०	४६.२०	२०.५०	२८.६५
२०१३–२०१४	६३.९६	६८.९६	२८.०७	२८.०७
२०१४–२०१५	५५.०४	३०.७८	१४.४५	८.००
२०१५–२०१६	६१.०९	४६.३४	८.९०	७.४२
२०१६–२०१७	५५.८२	३९.२०	८.००	८.००
२०१७–२०१८	३५.७५	३२.७५	४.३०	४.३०
२०१८–२०१९	२६.२५	९.३३	२.५०	२.००
२०१९–२०२०	६३.५०	३०.००	१६.५०	१६.५०
२०२०–२०२१	१२.००	६.००	१०.००	१०.००
व्यायाम शाळा विकास----				
२०११–२०१२	२९३.००	३९३.४०	१०६.९०	८५.६४
२०१२–२०१३	४४५.९६	६२०.१४	१३१.५२	१४०.८१
२०१३–२०१४	७३४.१४	७०३.१४	२२४.१९	१८०.३१
२०१४–२०१५	३६३.००	५२२.६०	१२४.९४	१२९.९४
२०१५–२०१६	७३८.४१	६९४.३९	२७१.२१	२७१.२१
२०१६–२०१७	९५८.८०	१०४४.२४	२३४.१०	२०५.६२
२०१७–२०१८	८१६.५०	८१२.५०	११५.४१	११५.३९
२०१८–२०१९	९७४.९४	९४३.५७	११९.९०	११९.९०
२०१९–२०२०	१०१८.९०	९९८.८५	३०६.००	२७५.००
२०२०–२०२१	८५४.००	८२४.००	२११.३०	२११.३०
क्रीडांगण विकास----				
२०११–२०१२	२००.००	१७२.३५	६१.१०	४४.२१
२०१२–२०१३	२४९.००	२५३.७९	५८.००	४८.५०
२०१३–२०१४	४४५.००	३९३.००	१२६.०१	१२१.९५
२०१४–२०१५	२४०.८१	३१६.४०	६८.९८	७३.९७
२०१५–२०१६	५३७.५०	५३७.५०	१९१.५८	१८०.५७
२०१६–२०१७	७०७.४५	८०९.९५	२१६.५६	१८३.८६
२०१७–२०१८	६३७.६७	६२९.१३	७६.४५	७६.४५
२०१८–२०१९	९१३.८३	८७२.३३	९७.०२	९७.०२
२०१९-२०२०	८४९.५०	८३४.४५	३४१.१७	३४०.९९
२०२०–२०२१	९७९.०१	९३४.३७	२४७.१२	२४७.१२
समाज सेवा शिबिर----				
२०११–२०१२	४३.१९	३०.७४	२०.००	१७.०२
२०१२–२०१३	३५.५५	३२.८४	१९.००	२०.७५
२०१३–२०१४	४५.५५	४५.५५	२३.००	२३.००
२०१४–२०१५	३९.०४	४०.००	१७.९२	१४.५०
२०१५–२०१६	४७.७५	३५.५०	१४.१९	४.६७
२०१६–२०१७	४४.५०	३२.३०	९.००	७.००
२०१७–२०१८	२४.००	२३.५०	५.००	५.००
२०१८–२०१९	१४.२५	९.०८	२.००	२.००
२०१९-२०२०	४२.५०	१९.००	१७.००	१६.५०
२०२०–२०२१	१२.००	६.००	१०.००	१०.००

शालेय शिक्षण विभाग

(आदिवासी उपयोजना)

प्रास्ताविक :

शासनाने अनुसूचित जाती आणि अनुसूचित जमाती मधील विद्यार्थ्यांना अधिक शैक्षणिक सोयी उपलब्ध करून देण्याच्या दृष्टीने एक स्वतंत्र आदिवासी क्षेत्र उपयोजना विशिष्ट आर्थिक तरतुदीसह कार्यान्वित केली आहे. त्यानुसार आदिवासी कल्याणासाठी आर्थिक तरतुदीसह कार्यान्वित केलेल्या योजना स्वतंत्ररित्या दर्शविण्यासाठी वेगळे कार्यक्रम अंदाजपत्रक तयार केले आहे.

आदिवासी उपयोजनांतर्गत राज्यात १६ जिल्हे समाविष्ट आहेत. ते खालील प्रमाणे–

पुणे, अहमदनगर, रायगड, ठाणे, नाशिक, धुळे, नंदुरबार, जळगाव, अमरावती, नांदेड, यवतमाळ, नागपूर, गोंदिया, चंद्रपूर, गडचिरोली, पालघर यापैकी नंदुरबार हा पूर्णतः आदिवासी जिल्हा म्हणून घोषित केलेला आहे.

आदिवासी उपयोजना क्षेत्रात साक्षरतेचे शेकडा प्रमाण फारच कमी आहे. उपलब्ध आकडेवारीप्रमाणे ते फक्त ४० टक्के आहे. आदिवासी क्षेत्रामध्ये साक्षरतेचे प्रमाण वाढावे म्हणून केंद्र सरकारच्या सहाय्याने प्रौढ शिक्षणाचा सार्वत्रिक कार्यक्रम हाती घेण्यात आला आहे. सन १९७८ मध्ये जे विशेष कार्यक्रम घेतले आहेत, आणि ज्यांची आदिवासी उपयोजना क्षेत्रात शिक्षण विभागाच्या शैक्षणिक सुविधा ढोबळपणे खालीलप्रमाणे आहेत.

- बालवाड्या, प्राथमिक शाळा, माध्यमिक शाळा, आश्रमशाळा, वसतिगृहे अधिक शालेय सोयी उपलब्ध करून देणे.
- सहाय्य व प्रोत्साहनात्मक कार्यक्रम;
- गुणवत्ता सुधार कार्यक्रम; आणि
- अधिक भौतिक शैक्षणिक सुविधा उपलब्ध करून देणे.
- आदिवासी उपयोजना क्षेत्रात सन २०२०-२१ नुसार एकूण ५६५५१ प्राथमिक शाळा, एकूण ७०१ माध्यमिक, उच्च माध्यमिक व कनिष्ठ महाविद्यालये असून त्यात एकूण विद्यार्थी पटसंख्या ८६,५८,२९७ आहे आणि ह्या शाळातून एकूण २,७९,३९७ शिक्षक शिक्षणदानाचे काम करतात.
- विरळ लोकवस्ती असलेली थोडी खेडी वगळता बहुतेक सर्व खेड्यांतून प्राथमिक शाळा उघडण्यात आल्या आहेत.
- आदिवासी उपयोजना क्षेत्रात काम करणाऱ्या अधिकारी व कर्मचारी यांना वेतनश्रेणी नुसार प्रोत्साहनपर भत्ता देण्यात येतो.

काही आदिवासी भागातील विद्यार्थ्यांची मातृभाषा कोलामी, माडिया, गोंडी आणि वारली आहे. त्यांना मराठी माध्यमातून शिक्षण दिले जाते. तथापि मातृभाषेतील बालवाचन पुस्तकांचे अभावी आदिवासी विद्यार्थ्यांच्या शैक्षणिक प्रगतीमध्ये अडथळे निर्माण होतात. ह्या स्थितीत सुधारणा घडवून आणण्याच्या दृष्टीने माडीया, गोंडी, कोलामी व वारली बोलीभाषेतील बाल वाचनांची पुस्तके तयार करण्यात आली आहेत. महाराष्ट्र राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, पुणे ह्या संस्थेने सेंट्रल इन्स्टिट्यूशन ऑफ इंडियन लँग्वीजेस, म्हैसूर आणि डेक्कन कॉलेज, पुणे ह्यांच्या सहयोगाने धुळे जिल्ह्यात बोलल्या जाणाऱ्या भिली ह्या बोलीभाषेतून पुस्तके लिहिण्याचा एक विशेष प्रकल्प पूर्ण केलेला आहे.

जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्था, यवतमाळ येथे आदिवासी मुलींसाठी ४० प्रवेश क्षमता असलेली मराठी माध्यमाची एक स्वतंत्र तुकडी आहे. त्याचप्रमाणे आदिवासी जिल्ह्यात जिल्हा बालभवन स्थापन करण्यात आलेली आहेत. जिल्हा बालभवन हे ५ ते १४ वयोगटातील बालकांना त्यांची विचार क्षमता विकसित करण्याच्या उद्देशाने कौशल्य, आत्मविश्वास, व्यक्तिमत्व, जीवनविषयक श्रध्दा, मानवता उपयोगी रचनात्मक कार्य ह्या विविध बाबींना स्पर्श करणाऱ्या कार्यक्रमात सहभागी होण्याची संधी उपलब्ध करून देते. बालभवनात येणाऱ्या मुलांना कार्यानुभव, चित्रकला, संगीत, गोष्टी इ. विषयांचे शिक्षण देण्याची व्यवस्था असते.

याशिवाय विशेष केंद्रीय सहाय्यातून खालील योजना राबविल्या जात आहेत.

(१) इयत्ता ५ वी ते इ. १० मधील आदिवासी विद्यार्थ्यांना विद्यावेतन.

(२) आदिवासी विद्यार्थ्यांना विशेष सवलती - लेखन साहित्य व गणवेश पुरवठा.

(३) आदिवासी विद्यार्थ्यांना गणवेश पुरवठा.

(४) केळापूर जिल्हा यवतमाळ येथील शासकीय विद्यानिकेतनाचा विकास व विद्यमान शासकीय विद्यानिकेतनामधील विद्यार्थ्यांच्या संख्येत वाढ.

(५) आदिवासी मुलांना शिक्षकांच्या कुटुंबात राहण्याची सुविधा.

(६) आदिवासी भागात उत्कृष्ट काम करणाऱ्या शिक्षकांना उत्तेजनार्थ पारितोषिक.

सर्व शिक्षण मोहिमे अंतर्गत आदिवासी भागामध्ये महात्मा फुले शिक्षण हमी योजना सुरु करण्यात आली आहे. तसेच वस्तीशाळा योजनेद्वारे वाड्या, वस्त्या, तांडे, पाडे अशा ठिकाणी वस्तीशाळा सुरु करून शाळाबाह्य अशा ६ ते १४ वयोगटातील मुलांना शिक्षणाची सोय प्राप्त करून देण्यात आलेली आहे.

शासनामार्फत अंमलबजावणी करण्यात येणाऱ्या विशेष कृती आराखडा यानुसार नंदुरबार जिल्ह्यातील धडगांव आणि अक्कलकुवा या दोन तालुक्यामध्ये येत्या २००३ ते २००७ अशा पाच वर्षाच्या काळात निरक्षरतेचे प्रमाण कमी होईल या दृष्टीने इंडिकेटर समोर ठेवून वस्तीशाळा, शाळा वर्गखोल्यांची अपूर्ण बांधकामे पूर्ण करणे तसेच आवश्यकतेनुसार वर्गखोल्या बांधकामे करणे यांचा समावेश करण्यात आलेला आहे.

१. (१०) : गटस्तरावर तपासणी, पर्यवेक्षण व मार्गदर्शन करणारी यंत्रणा मजबूत करणे :

जिल्हा परिषदा अस्तित्वात आल्यावर माध्यमिक व प्राथमिक शाळांची तपासणी ९ ते १४ वयोगटातील शाळेत न जाणाऱ्या मुलांना अनौपचारिक शिक्षण देणे, प्रौढ शिक्षण वगैरे सर्व गोष्टींची सर्वस्वी जबाबदारी शिक्षणाधिकाऱ्यांवर पडू लागली. त्यामुळे प्राथमिक स्तरावरील शिक्षणाचे पर्यवेक्षण, मार्गदर्शन, तपासणी इ. कामाकडे लक्ष केंद्रीत करणे शिक्षणाधिकाऱ्यांस अवघड वाटू लागले. सुधारित अभ्यासक्रम जलदगतीने वाढणारी संख्या, गुणात्मक वाढीसाठी प्रयत्न इ. मुळे प्राथमिक शिक्षणाचे मार्गदर्शन, तपासणी व पर्यवेक्षणांचे काम जास्तीतजास्त जवळून सतत व खोलवर होणे अंत्यत आवश्यक ठरले आहे. त्यामुळे ही यंत्रणा जास्तीतजास्त मजबूत करणे ही अत्यंत महत्वाची निकड आहे. प्राथमिक स्तरावरील सुधारणा ही त्यानंतरच्या सर्व स्तरावरील सुधारणेकरीता निश्चितच मदत करणारी ठरणार आहे.

तक्ता क्रमांक २

आदिवासी भागातील प्राथमिक शाळांची व शिक्षकांची संख्या दर्शविणारा तक्ता

			जि. प. शाळा/नगरपालिका शाळा/खाजगी शाळा/नगरपरिषद शाळा	
अ. क्र.	जिल्ह्याचे नाव	वर्ष	शाळांची संख्या	शिक्षक संख्या
१	२	३	४	५
१.	ठाणे	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)	४६८४	३२२९३
		२०२१-२०२२ (अपेक्षित)	४६८४	३२२९३
		२०२२-२०२३ (अंदाजे)	४६८४	३२२९३
२.	रायगड	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)	३६३९	१३८८०
		२०२१-२०२२ (अपेक्षित)	३६३९	१३८८०
		२०२२-२०२३ (अंदाजे)	३६३९	१३८८०
३.	नाशिक	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)	५४५८	२७५३०
		२०२१-२०२२ (अपेक्षित)	५४५८	२७५३०
		२०२२-२०२३ (अंदाजे)	५४५८	२७५३०
४.	धुळे	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)	१९८७	९५१९
		२०२१-२०२२ (अपेक्षित)	१९८७	९५१९
		२०२२-२०२३ (अंदाजे)	१९८७	९५१९
५.	नंदूरबार	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)	२०५८	७९३१
		२०२१-२०२२ (अपेक्षित)	२०५८	७९३१
		२०२२-२०२३ (अंदाजे)	२०५८	७९३१
६.	जळगाव	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)	३३०९	१७६६१
		२०२१-२०२२ (अपेक्षित)	३३०९	१७६६१
		२०२२-२०२३ (अंदाजे)	३३०९	१७६६१
७.	अहमदनगर	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)	५२२४	२१३४४
		२०२१-२०२२ (अपेक्षित)	५२२४	२१३४४
		२०२२-२०२३ (अंदाजे)	५२२४	२१३४४
८.	पुणे	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)	७१८१	४५२९७
		२०२१-२०२२ (अपेक्षित)	७१८१	४५२९७
		२०२२-२०२३ (अंदाजे)	७१८१	४५२९७
९.	नांदेड	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)	३६३३	१७४२८
		२०२१-२०२२ (अपेक्षित)	३६३३	१७४२८
		२०२२-२०२३ (अंदाजे)	३६३३	१७४२८
१०.	अमरावती	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)	२८४३	१२५६८
		२०२१-२०२२ (अपेक्षित)	२८४३	१२५६८
		२०२२-२०२३ (अंदाजे)	२८४३	१२५६८
११.	यवतमाळ	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)	३२३९	१३०८२
		२०२१-२०२२ (अपेक्षित)	३२३९	१३०८२
		२०२२-२०२३ (अंदाजे)	३२३९	१३०८२
१२.	नागपूर	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)	३९६५	२२७५८
		२०२१-२०२२ (अपेक्षित)	३९६५	२२७५८
		२०२२-२०२३ (अंदाजे)	३९६५	२२७५८
१३.	गोंदिया	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)	१६०४	६४६७
		२०२१-२०२२ (अपेक्षित)	१६०४	६४६७
		२०२२-२०२३ (अंदाजे)	१६०४	६४६७
१४.	चंद्रपूर	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)	२४१७	१०४७८
		२०२१-२०२२ (अपेक्षित)	२४१७	१०४७८
		२०२२-२०२३ (अंदाजे)	२४१७	१०४७८
१५.	गडचिरोली	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)	२००३	६१९०
		२०२१-२०२२ (अपेक्षित)	२००३	६१९०
		२०२२-२०२३ (अंदाजे)	२००३	६१९०
१६.	पालघर	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)	३३०७	१४९७१
		२०२१-२०२२ (अपेक्षित)	३३०७	१४९७१
		२०२२-२०२३ (अंदाजे)	३३०७	१४९७१
	एकूण ...	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)	५६५५१	२७९३९७
		२०२१-२०२२ (अपेक्षित)	५६५५१	२७९३९७
		२०२२-२०२३ (अंदाजे)	५६५५१	२७९३९७

कार्यक्रम अंदाजपत्रक-२०२२-२०२३ मागणी क्रमांक टी-५ लेखाशीर्ष-२२०२१९०१
(आदिवासी उपयोजना क्षेत्रातील माध्यमिक शाळा व तुकड्यांना अनुदान)

(रुपये हजारात)

अनुक्रमांक	जिल्ह्याचे नाव	वर्ष	आदिवासी भागातील माध्यमिक शाळांची संख्या	आदिवासी भागातील शाळांमध्ये नव्याने जादा तुकड्या उघडण्यास परवानगी दिली असल्यास, त्यांची संख्या	एकूण खर्च
१	२	३	४	५	६
१.	बृहन्मुंबई (उ)	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)	१	...	४७४४
		२०२१-२०२२ (अपेक्षित)	१	...	६३६०
		२०२२-२०२३ (अंदाजे)	१	...	९०५९
२.	ठाणे	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)	५	...	४५३४३
		२०२१-२०२२ (अपेक्षित)	५	...	६७९५६
		२०२२-२०२३ (अंदाजे)	५	...	६११५२
३.	रायगड	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)	५	...	२८०६२
		२०२१-२०२२ (अपेक्षित)	५	...	२९८९८
		२०२२-२०२३ (अंदाजे)	५	...	३३२०८
४.	नाशिक	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)	३	...	३४२८२
		२०२१-२०२२ (अपेक्षित)	३	...	३३२२७
		२०२२-२०२३ (अंदाजे)	३	...	३६५०५
५.	धुळे	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)	६	...	१८०३६
		२०२१-२०२२ (अपेक्षित)	६	...	२३३३२
		२०२२-२०२३ (अंदाजे)	६	...	२९३१९
६.	नंदुरबार	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)	१६	...	१६५३१२
		२०२१-२०२२ (अपेक्षित)	१६	...	२१९१६७
		२०२२-२०२३ (अंदाजे)	१६	...	१९८६९८
७.	पुणे	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)	६	...	३५००१
		२०२१-२०२२ (अपेक्षित)	६	...	३८९०८
		२०२२-२०२३ (अंदाजे)	६	...	६९६०५
८.	अहमदनगर	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)	७	...	२८००४
		२०२१-२०२२ (अपेक्षित)	७	...	३३९२८
		२०२२-२०२३ (अंदाजे)	७	...	४१७९३
९.	नांदेड	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)	८	...	५४२०२
		२०२१-२०२२ (अपेक्षित)	८	...	६२७७८
		२०२२-२०२३ (अंदाजे)	८	...	६६९९०
१०.	नागपूर	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)	२	...	६६३
		२०२१-२०२२ (अपेक्षित)	२	...	११३१
		२०२२-२०२३ (अंदाजे)	२	...	१०७१
११.	गोंदिया	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)	३	...	५५४७३
		२०२१-२०२२ (अपेक्षित)	३	...	६४८५०
		२०२२-२०२३ (अंदाजे)	३	...	७८३२२
१२.	चंद्रपूर	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)	५	...	४५४५२
		२०२१-२०२२ (अपेक्षित)	५	...	५६६३२
		२०२२-२०२३ (अंदाजे)	५	...	६२८०५

१	२	३	४	५	६
१३.	गडचिरोली	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)	७	...	६६३११
		२०२१-२०२२ (अपेक्षित)	७	...	८१४९५
		२०२२-२०२३ (अंदाजे)	७	...	८१४२६
१४.	वर्धा	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)	१	...	६०८०
		२०२१-२०२२ (अपेक्षित)	१	...	९४३१
		२०२२-२०२३ (अंदाजे)	१	...	९०४३
१५.	अमरावती	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)	८	...	१३८१५
		२०२१-२०२२ (अपेक्षित)	८	...	१५५५०
		२०२२-२०२३ (अंदाजे)	८	...	१८२०४
१६.	यवतमाळ	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)	१९	...	७०४२२
		२०२१-२०२२ (अपेक्षित)	१९	...	८१२६६
		२०२२-२०२३ (अंदाजे)	१९	...	१०५८६१
		२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)	१०२	...	६७१७७२
	एकूण ...	२०२१-२०२२ (अपेक्षित)	१०२	...	८२५९०७
		२०२२-२०२३ (अंदाजे)	१०२	...	९०३१५५

कार्यक्रम अंदाजपत्रक २०२२-२०२३ मागणी क्रमांक टी-५ लेखाशीर्ष-२२०२१९४८
आदिवासी क्षेत्रातील कनिष्ठ महाविद्यालयातील जादा तुकडींना सहाय्य

(रुपये हजारात)

अ. क्र.	जिल्ह्याचे नाव	वर्ष	तुकडी संख्या	एकूण खर्च
१	२	३	४	५
१.	ठाणे	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)	४	८०६६
		२०२१-२०२२ (अपेक्षित)		११०७५
		२०२२-२०२३ (अंदाजे)		११८८०
२.	नाशिक	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)	१	२०४२
		२०२१-२०२२ (अपेक्षित)		७८०३
		२०२२-२०२३ (अंदाजे)		८४२६
३.	नंदूरबार	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)	२	५६७०
		२०२१-२०२२ (अपेक्षित)		६७९७
		२०२२-२०२३ (अंदाजे)		७२८१
४.	गोंदिया	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)	५	९७९४
		२०२१-२०२२ (अपेक्षित)		१२९००
		२०२२-२०२३ (अंदाजे)		१४११२
५.	चंद्रपूर	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)	२	२२३८
		२०२१-२०२२ (अपेक्षित)		१६८२
		२०२२-२०२३ (अंदाजे)		१८०४
६.	गडचिरोली	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)	२	३६६८
		२०२१-२०२२ (अपेक्षित)		४५२१
		२०२२-२०२३ (अंदाजे)		५००८
७.	यवतमाळ	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)	३	...
		२०२१-२०२२ (अपेक्षित)		२२३०
		२०२२-२०२३ (अंदाजे)		२३९८
	एकूण	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)	१९	३१४७८
		२०२१-२०२२ (अपेक्षित)		४७०१६
		२०२२-२०२३(अंदाजे)		५०९०९

कार्यक्रम अंदाजपत्रक २०२२-२०२३ मागणी क्रमांक टी-५ लेखाशीर्ष-२२०२h९७३
सैनिकी शाळेस जोडलेल्या आदिवासी विद्यार्थ्यांच्या तुकड्यांना अनुदान

(रुपये हजारात)

क्रमांक	जिल्ह्याचे नाव	वर्ष	शाळा संख्या	आदिवासी भागातील शाळांमध्ये नव्याने जादा तुकड्या उघडण्यास परवानगी दिली असल्यास, त्यांची संख्या	एकूण खर्च
१	२	३	४	५	६
१.	ठाणे	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)		...	१४३६
		२०२१-२०२२ (अपेक्षित)	१	...	२१०२
		२०२२-२०२३ (अंदाजे)		...	२३९५
२.	रायगड	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)		...	८५३१
		२०२१-२०२२ (अपेक्षित)	१	...	१५८४७
		२०२२-२०२३ (अंदाजे)		...	१६९८३
३.	औरंगाबाद	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)			३०१४२
		२०२१-२०२२ (अपेक्षित)	२	...	४१५९८
		२०२२-२०२३ (अंदाजे)		...	४४९१७
४.	परभणी	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)		...	१४३६
		२०२१-२०२२ (अपेक्षित)	१	...	१९०१
		२०२२-२०२३ (अंदाजे)		...	२४२३
५.	बीड	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)		...	१०१४८
		२०२१-२०२२ (अपेक्षित)	१	...	१४७९६
		२०२२-२०२३ (अंदाजे)		...	१६६९०
६.	उस्मानाबाद	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)		...	२८७०
		२०२१-२०२२ (अपेक्षित)	१	...	४०८५
		२०२२-२०२३ (अंदाजे)		...	४५०९
७.	लातूर	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)		...	८५७२
		२०२१-२०२२ (अपेक्षित)	१	...	१४७७६
		२०२२-२०२३ (अंदाजे)		...	१३४३८
८.	हिंगोली	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)		...	६४८५
		२०२१-२०२२ (अपेक्षित)	१	...	११२२८
		२०२२-२०२३ (अंदाजे)		...	१७९५५
९.	वर्धा	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)		...	५८५४
		२०२१-२०२२ (अपेक्षित)	१	...	१०६४९
		२०२२-२०२३ (अंदाजे)		...	९३१६
१०.	भंडारा	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)		...	१६५२६
		२०२१-२०२२ (अपेक्षित)	१	...	२३२१३
		२०२२-२०२३ (अंदाजे)		...	२४११२
११.	चंद्रपूर	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)		...	६८८
		२०२१-२०२२ (अपेक्षित)	१	...	९३९
		२०२२-२०२३ (अंदाजे)		...	१०६०
१२.	गडचिरोली	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)		...	१०५९६
		२०२१-२०२२ (अपेक्षित)	१	...	१५०६६
		२०२२-२०२३ (अंदाजे)		...	१८५००

१	२	३	४	५	६
१३.	धुळे	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)		...	२४०६४
		२०२१-२०२२ (अपेक्षित)	२	...	३६९२९
		२०२२-२०२३ (अंदाजे)		...	३८०५३
१४.	नंदूरबार	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)		...	१५१४७
		२०२१-२०२२ (अपेक्षित)	१	...	२२६२२
		२०२२-२०२३ (अंदाजे)		...	२२५७३
१५.	जळगाव	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)		...	१०५६७
		२०२१-२०२२ (अपेक्षित)	१	...	१२६५८
		२०२२-२०२३ (अंदाजे)		...	१४८१५
१६.	अकोला	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)		...	७२७९
		२०२१-२०२२ (अपेक्षित)	१	...	१०६१३
		२०२२-२०२३ (अंदाजे)		...	११११८
१७.	बुलढाणा	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)		...	२९६०३
		२०२१-२०२२ (अपेक्षित)	२	...	४९०४२
		२०२२-२०२३ (अंदाजे)		...	५७१९६
१८.	यवतमाळ	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)		...	७३३२
		२०२१-२०२२ (अपेक्षित)	१	...	११५८८
		२०२२-२०२३ (अंदाजे)		...	१२९५३
१९.	वाशिम	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)		...	८२२७
		२०२१-२०२२ (अपेक्षित)	१	...	११३१५
		२०२२-२०२३ (अंदाजे)		...	१४२४५
२०.	नागपूर	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)		...	...
		२०२१-२०२२ (अपेक्षित)	१	...	१२४९१
		२०२२-२०२३ (अंदाजे)		...	१३२९९
	एकूण	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)		...	२०५५०५
		२०२१-२०२२ (अपेक्षित)		...	३२३४५०
		२०२२-२०२३ (अंदाजे)		...	३५७१८५

कृषी

प्रस्तावना

कृषी :–

महाराष्ट्र राज्याचे जनजाती क्षेत्र एकत्रितपणे सलग नसून ते तीन विभागात पसरलेले आहेत. **उदा.** पश्चिमेकडील सह्याद्रीचा पट्टा, उत्तरेकडील सातपुड्याचा पट्टा व पुर्वेकडील गोंडवनचा पट्टा, बहुतेक राज्याचा आदिवासी समाज सह्याद्रीच्या पट्यात राहत असून त्यामध्ये ठाणे, रायगड, अहमदनगर, पुणे, नाशिक, धुळे व नंदूरबार हे जिल्हे मोडतात. सातपुडा विभागात जळगाव व अमरावती जिल्ह्यांचा काही भाग येतो. तर गोंडवन भागात यवतमाळ, नागपूर, भंडारा, गडचिरोली, नांदेड, चंद्रपूर व गोंदिया जिल्ह्यांचा समावेश आहे. थोडक्यात जनजाती क्षेत्र राज्याच्या वरील १६ जिल्ह्यांमध्ये विखुरलेले आहे. जनजाती क्षेत्राची ठळक भौगोलिक वैशिष्ट्ये म्हणजे डोंगराळ भाग, जमीन, पाऊस इत्यादी नैसर्गिकरित्या लगतचा इतर भागाच्या तुलनेने जास्त वैचित्र्यपूर्ण आहे. जनजाती क्षेत्रात पडणाऱ्या एकूण पावसाचे प्रमाण व दिवसांची संख्या ह्यामध्ये जास्त तफावत आहे. ठाणे जिल्ह्याच्या जव्हार तालुक्यात साधारणपणे ४००० मि. मि. पाऊस सुमारे १०४ दिवसांमध्ये पडतो तर नाशिक जिल्ह्याच्या बागलान तालुक्यात ५५० मि. मि. पाऊस फक्त ४२ दिवसात पडतो. यावरून आदिवासी विभागात पिकांची योजना ठिकठिकाणी बदलत आहे असे दिसून येईल. तसेच या विभागातील जमिनीदेखील ठिकठिकाणी वेगवेगळ्या आढळून येतात. आदिवासी मोठ्या संख्येने डोंगराळ भागात राहत असून त्यांची शेती करण्याची पद्धत लगतच्या बिगर आदिवासी विभागापेक्षा जास्त मागासलेली आहे. आणि म्हणूनच आदिवासींना मशागतीच्या निरनिराळ्या पद्धतीमध्ये लगतच्या बिगर आदिवासी लोकांच्या बरोबर आणण्याचे काम फारच महत्त्वाचे व खडतर आहे. आदिवासी शेतकरी सुधारित मशागत पद्वतींचा अवलंब फारच हळूहळू करीत आहेत. त्यांच्या लगतच्या भागातील शेतकरी अद्यावत तांत्रिक ज्ञानाचा उपयोग करून सुधारलेल्या शेती पद्धतीचा अवलंब करीत आहे व ते त्यांच्या शेतामधून आदिवासी शेतकऱ्यांच्या तेवढ्याच जमिनीमधून निघणाऱ्या उत्पन्नापेक्षा जास्त उत्पन्न काढतात. याचे कारण असे की, लगतच्या भागातील शेतकऱ्यांनी सुधारलेल्या शेती पद्धतीच्या अवलंबनासाठी अनुदानाचे रूपाने मिळणाऱ्या निरनिराळया सवलतीचा फायदा कित्येक वर्षापासून मोठ्या प्रमाणावर घेतलेला आहे. परंतु सदर सवलतींचा फायदा विशिष्ट आर्थिक व सामाजिक परिस्थितीमुळे आदिवासी शेतकऱ्यांनी घेतलेला नाही.

उद्दिष्टे :—बिरसा मुंडा कृषी क्रांती योजना (क्षेत्रांतर्गत व क्षेत्राबाहेरील) या योजनेची मुख्य उद्दिष्टे खालीलप्रमाणे आहेत :—

१. जनजाती क्षेत्र उपयोजना व इतर क्षेत्र यामधील विकासाच्या प्रमाणातील फरक कमी करणे.

२. आदिवासी लोंकाच्या जीवनमानात सुधारणा करणे.

३. आदिवासी शेतकऱ्यांना सिंचनाची शाश्वत सुविधा उपलब्ध करून देणे.

कृषी, पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई–३२ यांचे कडील शासन निर्णय, क्र. आ. ऊ. यो. २४१६/प्र. क्र. १७७/४-अे, दि. ९ ऑगस्ट २०१७ व शासन निर्णय क्र. आऊयो २४१७/प्र. क्र. १२७/४-अे, दि. ३० डिसेंबर २०१७ अन्वये महाराष्ट्रातील आदिवासी शेतकऱ्यांचे शेती उत्पादन वाढविण्याच्या दृष्टीने **बिरसा मुंडा कृषि क्रांती योजना (क्षेत्रांतर्गत व क्षेत्राबाहेरील)** ही योजना राबविण्यात येत आहे.

अनुसूचित जमाती प्रवर्गातील ०.२० हेक्टर ते ६ हेक्टर पर्यंत वहिती क्षेत्र (नवीन विहीर या घटकाचा लाभ घेण्यासाठी किमान ०.४० हे. क्षेत्र आवश्यक) व रु. १,५०,००० पर्यंत वार्षिक उत्पन्न असलेल्या शेतकऱ्यांना सिंचनाची शाश्वत सुविधा उपलब्ध करून देऊन आर्थिक उत्पन्न वाढविण्यासाठी **बिरसा मुंडा कृषि क्रांती योजना** ही योजना राज्य शासनाच्या कृषि विभागामार्फत राबविण्यात येत आहे. क्षेत्रीयस्तरावर सदर योजनेची अंमलबजावणी जिल्हा परिषदांचा कृषि विभाग करीत आहे. सन २०२०-२१ पासून सदर योजनेची अंमलबजावणी महाडीबीटी पोर्टलद्वारे सुरु आहे.

या योजनेंतर्गत नवीन विहीर (रु. २.५० लाख), जुनी विहीर दुरुस्ती (रु. ५० हजार), इनवेल बोअरिंग (रु. २० हजार), पंप संच (रु. २० हजार), वीज जोडणी आकार (रु. १० हजार), शेततळ्यांचे प्लॅस्टीक अस्तरीकरण (रु. १ लाख) व सुक्ष्म सिंचन संच (ठिबक सिंचन संचासाठी रु. ५० हजार किंवा तुषार सिंचन संचासाठी रु. २५ हजार), एचडीपीइ/पीव्हीसी पाईप (रु. ३० हजार), परसबाग (रु. ५००), या बाबींवर अनुदान अनुज्ञेय आहे. सदर योजना ही राज्यातील मुंबई, सिंधुदुर्ग, रत्नागिरी, सांगली व कोल्हापूर हे जिल्हे वगळता इतर सर्व जिल्ह्यांमध्ये राबविण्यात येत आहे.

या योजनेंतर्गत सन २०१९-२० मध्ये रु. १०२.८९ कोटी निधीचा विनियोग करण्यात आला असून ४६१७ लाभार्थ्यांना लाभ देण्यात आला आहे व सन २०२०-२१ मध्ये रु. ११६.०९ कोटी निधीची तरतूद करण्यात आली असून ४७६५ लाभार्थ्यांना लाभ देण्याची कार्यवाही सुरु आहे व सन २०२१-२२ मध्ये रु. ९४.६९ कोटी निधी मंजूर असून २२६९ लाभार्थ्यांना लाभ देण्याची प्रक्रिया सुरु आहे.

या योजनेचा निधी आदिवासी विकास विभागाकडून थेट जिल्हाधिकारी स्तरावरून जिल्हा परिषदेस उपलब्ध करून देण्यात येतो. निधीची मागणी व नियोजन आराखडा संबंधित जिल्हा नियोजन मंडळाकडून जिल्हाधिकाऱ्यांमार्फत शासनास सादर करण्यात येते.

पशुसंवर्धन

समग्र कार्यक्रम :—

१. पशुवैद्यकीय सेवा व पशुआरोग्य :—राज्यात ३१-३-२०२१ अखेरीस आदिवासी क्षेत्रात २७३ पशु प्रथमोपचार केंद्रे, १६३ पशुवैद्यकीय दवाखाने कार्यान्वित आहेत. त्यांचे मार्फत पशु स्वास्थ्याच्या आणि पैदाशीच्या सुविधा पुरविल्या जातात. याशिवाय आदिवासी क्षेत्रात ३५ फिरत्या पशुवैद्यकीय दवाखान्यामार्फत आजारी पशुपक्ष्यांना उपचार, रोगप्रतिबंधक लसीकरण, निकृष्ट वळूंचे खच्चीकरण, लहान-मोठ्या शस्त्रक्रिया इ. सुविधा पुरविण्यात येतात. जनावरातील संसर्गजन्य रोगाचा प्रादुर्भाव टाळण्यासाठी आदिवासी क्षेत्रात आंतरराज्य सीमेवर ७ तपासणी नाके कार्यान्वित आहेत. गाई-गुरांचे लाळ्या, खुरकुत रोगापासून संरक्षण करण्यासाठी या रोगाच्या लसीचे वाटपही मोफत केले जाते.

२. पशु व महिष विकास :—पूर्वाश्रमीच्या आधारभूत ग्राम केंद्राखालील एकूण ८७ उपकेंद्रे आदिवासी क्षेत्रात कार्यान्वित आहेत. नोंव्हेबर २००१ पासून सदरहू उपकेंद्रे जिल्हा परिषदांकडे हस्तांतरीत झाले आहेत. पुर्वीच्या विभागीय कृत्रिम रेतन केंद्राखालील एकूण ३४ कृत्रिम रेतन उपकेंद्रे सध्या राज्य शासना-अंतर्गत दवाखाने म्हणून आदिवासी क्षेत्रात कार्यान्वित आहेत. यामुळे आदिवासी भागातील गायी/म्हशींची निपज सुधारण्यास मदत झाली आहे. गायी/म्हशींची सुधारीत पद्धतीने पैदास करण्यासाठी पशुवैद्यकीय संस्थांना गोठीत वीर्याद्वारे कृत्रिम रेतनाच्या सोयी उपलब्ध करून देण्यात येतात.

३. मेष विकास :—आदिवासी लाभार्थींना १० शेळ्या आणि १ पैदाशीचा बोकड असे गट ७५ टक्के अनुदान व २५ टक्के स्वतःचे भाग भांडवल या तत्वावर पुरविण्याची योजना राज्य निधीतून राबविण्यात आली.

(१) **दुधाळ जनावरांचे वाटप :**–या योजनेअंतर्गत आदिवासी लाभार्थींना ७५ टक्के अनुदानावर २ दुधाळ जनावरे (गायी/म्हशी) गट वाटप करण्यात येतात. सन २०२०-२१ मध्ये सदर योजनेखाली ठाणे, पालघर, धुळे, नंदुरबार, पुणे, नांदेड, सोलापूर, अहमदनगर, वाशिम, बुलढाणा, यवतमाळ, नागपूर, वर्धा, भंडारा, गोंदिया, चंदपूर, गडचिरोली अशा एकूण १७ या जिल्ह्यामध्ये दुधाळ जनावराचे गट वाटप करण्यात आले.

(२) **शेळ्यांचे गट वाटप :**—या योजनेअंतर्गत आदिवासी लाभार्थींना १० शेळ्या आणि १ पैदाशीचा बोकड असा गट ७५ टक्के अनुदानावर वाटप करण्यात येतात. सन २०२०-२१ मध्ये सदर योजनेखाली ठाणे, पालघर, नाशिक, अहमदनगर, धुळे, नंदुरबार, पुणे, परभणी, वाशिम, नांदेड, बुलढाणा, यवतमाळ, नागपूर, वर्धा, भंडारा, गोंदिया, चंदपूर, गडचिरोली या जिल्ह्यांमध्ये शेळ्याचे गट वाटप करण्यात आले.

(३) **१००० मांसल कुक्कुट पक्षी वाटप :**–या योजनेअंतर्गत सन २०२०-२१ मध्ये आदिवासी लाभार्थ्यांना ठाणे, पालघर, नाशिक, नंदुरबार, अहमदनगर, नांदेड, यवतमाळ, वर्धा, भंडारा, गोंदिया, चंद्रपूर, गडचिरोली या जिल्ह्यात ७५ टक्के अनुदानावर वाटप करण्यात आलेले आहेत.

(४) **महिला सक्षमीकरण :**–आदिवासी क्षेत्रातील महिलांच्या सक्षमीकरणासाठी पशु व महिष विकास, कुक्कुट विकास, मेष विकास व विस्तार प्रशिक्षण कार्यक्रमांतर्गत लाभधारक महिलांना लाभ देण्यात येतो.

(५) **स्वयम प्रकल्प :**-सन २०१७-१८ ते २०१९-२० या कालावधीत स्वयम प्रकल्प राबविणे या योजनेस शासन निर्णय क्र. कुक्कुट २०१७/प्र.क्र. २७१/पदुम-४ मंत्रालय, मुंबई-३२, दि. २९-४-२०१७ अन्वये प्रशासकीय मान्यता प्राप्त झाली आहे. सदर योजनेअंतर्गत अनुसूचित क्षेत्र/ आदिवासी उपप्रकल्प क्षेत्रातील १६ जिल्ह्यांमधील (ठाणे, पालघर, रायगड, पुणे, नाशिक, अहमदनगर, नंदुरबार, जळगांव, धुळे, अमरावती, यवतमाळ, नागपूर, गडचिरोली, गोंदिया, चंद्रपूर, नांदेड) एकात्मिक बालविकास प्रकल्पाच्या कार्यक्षेत्रात एकूण १०४ मदर युनिटची (पक्षी संगोपन केंद्र) स्थापना करावयाची आहे. प्रत्येक मदर युनिट मार्फत ४१७ लाभार्थ्यांना ४ आठवडे वयाचे प्रत्येकी २०-१५-१० प्रमाणे एकूण ४५ पक्षी तीन टप्प्यात वाटप करण्यात येऊन पक्षी निवाऱ्यासाठी रु. १५०० लाभार्थी याप्रमाणे एकूण ४३३६८ लाभार्थींना कुक्कुट पालन प्रशिक्षण देण्यात येईल. महाराष्ट्र राज्य ग्रामीण जिवनोन्नती अभियान (उमेद) मार्फत लाभार्थ्याचे व यंत्रणेचे प्रशिक्षण व क्षमता बांधणी करण्यात येणार आहे.

सन २०१७-२०१८ व २०१८-२०१९ ते सप्टेंबर-२०२१ पर्यंत सदर प्रकल्पाची सद्यःस्थिती खालीलप्रमाणे—

अ.क्र.	बाब	सद्यःस्थिती
१.	सन २०१७-२०१८ ते २०१९-२० पर्यंतचा नियतव्यय	रु. २,८४३.०० लक्ष
२.	सन २०१७-२०१८ ते २०१९-२० पर्यंतचा प्राप्त निधी	रु. २,०६३.१८ लक्ष
३.	सन २०१७-२०१८ ते २०१९-२० मधील पहिल्या टप्प्यातील समाविष्ट जिल्हे ...	नाशिक, धुळे, जळगाव, अहमदनगर, नंदुरबार, पुणे, गोंदिया, नागपूर, यवतमाळ, अमरावती, नांदेड, पालघर, रायगड, ठाणे, चंद्रपूर, गडचिरोली.
४.	मदर युनिटची संख्या	१०४
५.	प्रशिक्षण सुरू असलेले जिल्हे	१५
	सन २०२१-२०२२ चा अहवाल	
१.	समाविष्ट जिल्ह्यांची संख्या	एकूण १६ जिल्हे. ठाणे, पालघर, रायगड, नाशिक, नंदुरबार, धुळे, जळगाव, नागपूर, यवतमाळ, अमरावती, अहमदनगर, पुणे, चंद्रपूर, गडचिरोली, गोंदिया, नांदेड.
२.	लाभार्थी निवड प्रक्रिया पूर्ण झालेले जिल्हे	वरीलप्रमाणे सर्व जिल्हे.
३.	पक्षी संगोपन सुरू असलेले जिल्हे	१६
४.	आतापर्यंत वाटप करण्यात आलेल्या चार आठवडे वयाच्या पिलांची संख्या ...	११,८१,८५५
५.	ऑक्टोबर २०१८ पर्यंत पक्षी संगोपन सुरू असलेल्या मदर युनिटची संख्या ...	८७
६.	अंडी उत्पादन सुरू झालेल्या जिल्ह्यांची संख्या व नावे... ...	१६, रायगड, नाशिक, धुळे, जळगाव, पालघर, अहमदनगर, पुणे, गोंदिया, नागपूर, ठाणे, यवतमाळ, अमरावती, नांदेड, चंद्रपूर, गडचिरोली, नंदुरबार.

जनजाती क्षेत्र व जनजाती क्षेत्राबाहेरील उपयोजनांतर्गत कार्यक्रमाच्या कार्यभाराचा गोषवारा

(१) २४०३-पशुसंवर्धन पशुवैद्यकीय प्रथमोपचार केंद्रासाठी इमारती बांधणे/जिल्हा व तालुका पशुवैद्यकीय सर्वचिकित्सालय व कृत्रिम रेतन केंद्राचे बांधकाम :—

अनु-क्रमांक	कार्यभाराचा गोषवारा	संख्या २०२०-२१ (प्रत्यक्ष)	२०२१-२२ (अपेक्षित)	२०२२-२३ (लक्ष्य)	शेरा
१.	ठाणे	१	२	२	
२.	पालघर	८	१०	१०	
३.	यवतमाळ	...	१	१	
४.	धुळे	३	३	६	
५.	नंदूरबार	२२	११	१४	
६.	अहमदनगर	१	१	१	
७.	पुणे	१	...	...	
८.	नांदेड	८	३	५	
९.	अमरावती	४	४	४	
१०.	नाशिक	५	१	३२	
११.	गोंदिया	२	८	१३	
१२.	चंद्रपूर	८	८	१२	
१३.	गडचिरोली	६	६	४	

(२) शेळी गट वाटप व नाविन्यपूर्ण योजनेअंतर्गत शेळी गट वाटप (लाभार्थी) :—

अनु-क्रमांक	कार्यभाराचा गोषवारा	लाभार्थी २०२०-२१ (प्रत्यक्ष)	२०२१-२२ (अपेक्षित)	२०२२-२३ (लक्ष्य)	शेरा
१.	ठाणे	३१	४९	४९	
२.	पालघर	१८०	४५१	४६०	
३.	नाशिक	५०	३०	७०	
४.	धुळे	८०	५४	८०	
५.	नंदुरबार	१२०	१२५	१२५	
६.	अहमदनगर	१२८	१८०	१८०	
७.	पुणे	६५	७२	७२	१०+१ शेळी गटाचा लाभ दिला आहे.
८.	परभणी	१८	२८	...	
९.	नांदेड	...	१३	१३	
१०.	वाशिम	५०	३४	५०	सन २०२१-२२ पासून आधारभूत किंमतीमध्ये वाढ करण्यात आली आहे.
११.	बुलढाणा	२७	२७	२७	
१२.	यवतमाळ	६२	७१	८०	
१३.	नागपूर	२४७	४२	४५	
१४.	वर्धा	५५	५५	६०	
१५.	भंडारा	५०	५०	१००	
१६.	गोंदिया	१७८	१६६	२६६	
१७.	चंद्रपूर	२००	२००	२४०	सदर योजनेसाठी जादाचे अर्ज प्राप्त.
१८.	गडचिरोली	१२८	१२९	१२९	

(३) **दुधाळ जनावरांचे गट वाटप व नाविन्यपूर्ण योजने अंतर्गत दुधाळ जनावरांचे गट वाटप (लाभार्थी)** :—

अनु-क्रमांक	कार्यभाराचा गोषवारा	लाभार्थी २०२०-२१ (प्रत्यक्ष)	२०२१-२२ (अपेक्षित)	२०२२-२३ (लक्ष्य)	शेरा
१.	ठाणे	२३	६१	६१	
२.	पालघर	१४८	५५६	५८०	
३.	सोलापूर	९	१२	६	
४.	धुळे	१०२	१०२	१०२	
५.	नंदुरबार	७८	८५	७५	
६.	अहमदनगर	३४	३४	३४	
७.	पुणे	११३	८८	८८	दोन दुधाळ जनावरांच्या गटाचा पुरवठा करण्यात आला आहे.
८.	नांदेड	...	१५	१५	
९.	वाशिम	२८	३१	४७	
१०.	बुलढाणा	३०	३०	३०	
११.	यवतमाळ	४७	५२	५८	
१२.	नागपूर	१४०	९७	१००	
१३.	वर्धा	११०	११०	१४२	लाभार्थ्यांचा चांगला प्रतिसाद असतो.
१४.	भंडारा	१५	१५	२२	
१५.	गोंदिया	२४०	१७५	१९१	
१६.	चंद्रपूर	२००	२००	२३०	सदर योजनेसाठी जादाचे अर्ज प्राप्त.
१७.	गडचिरोली	२१	३०	३०	

(४) **तलंगाचे गट वाटप** :—

अनु-क्रमांक	कार्यभाराचा गोषवारा	लाभार्थी २०२०-२१ (प्रत्यक्ष)	२०२१-२२ (अपेक्षित)	२०२२-२३ (लक्ष्य)	शेरा
१.	सोलापूर	७	१५	७	
२.	धुळे	...	६६	१४०	
३.	अहमदनगर	४५०	४५०	४५०	
४.	अमरावती	५००	५००	५००	
५.	वर्धा	१००	१००	१००	
६.	गोंदिया	...	...	३२०	
७.	गडचिरोली	१६६	१६६	१६६	
८.	नागपूर	१५००	१२००	१००	

(५) दुभत्या जनावरांना खाद्य वाटप (लाभार्थी) :—

अनु-क्रमांक	कार्यभाराचा गोषवारा	लाभार्थी २०२०-२१ (प्रत्यक्ष)	२०२१-२२ (अपेक्षित)	२०२२-२३ (लक्ष्य)	शेरा
१.	नाशिक	२००	११४	३००	
२.	नंदुरबार	...	६०	६०	
३.	अहमदनगर	५०५	५०५	५०५	
४.	पुणे	७१	...	...	
५.	यवतमाळ	३३०	३३६	...	
६.	नागपूर	११	११	१५	
७.	वर्धा	२६	...	...	लाभार्थ्यांचा अल्प प्रतिसाद असल्याने.
८.	भंडारा	२४	२४	२४	
९.	चंद्रपूर	१२१	१५०	२५०	

(६) वंध्यत्व निवारण शिबिरे :—

अनु-क्रमांक	कार्यभाराचा गोषवारा	संख्या २०२०-२१ (प्रत्यक्ष)	२०२१-२२ (अपेक्षित)	२०२२-२३ (लक्ष्य)	शेरा
१.	नाशिक	६०	५६	९०	
२.	नंदूरबार	२००	२००	३००	
३.	अहमदनगर	४५	४५	४५	
४.	पुणे	९४	१४०	१४०	
५.	अमरावती	४८	४८	४८	
६.	धुळे	८०	८०	८०	
७.	नागपूर	२००	२००	२००	
८.	गोंदिया	...	...	७२०	

(७) पशुवैद्यकीय दवाखान्यांना औषध पुरवठा :—

अनु-क्रमांक	कार्यभाराचा गोषवारा	संख्या २०२०-२१ (प्रत्यक्ष)	२०२१-२२ (अपेक्षित)	२०२२-२३ (लक्ष्य)	शेरा
१.	पुणे	२८	२८	२८	
२.	पालघर	८९	८९	८९	
३.	नाशिक	२४३	२४३	२४३	
४.	धुळे	२१	२१	२१	
५.	नंदुरबार	७०	७०	७०	
६.	जळगाव	१५२	१५२	१५२	
७.	अहमदनगर	१६	१६	१६	
८.	नांदेड	३८	३८	३८	
९.	अमरावती	२४	२४	२४	
१०.	यवतमाळ	३८	३८	३८	
११.	नागपूर	९६	९६	९६	
१२.	भंडारा	३२	८५	८५	
१३.	चंद्रपूर	१५५	१५५	१५५	
१४.	गडचिरोली	...	१३८	१३८	
१५.	परभणी	७८	७८	७८	
१६.	ठाणे	३८	३८	३८	

(८) वैरण विकास कार्यक्रम :—

अनु- क्रमांक	कार्यभाराचा गोषवारा	लाभार्थी २०२०-२१ (प्रत्यक्ष)	२०२१-२२ (अपेक्षित)	२०२२-२३ (लक्ष्य)	शेरा
१.	नाशिक	३३३३	७५०	४०००	
२.	पुणे	४००	४५०	६००	
३.	नंदुरबार	६००	६००	६००	
४.	अहमदनगर	१६६६	१६६६	१६६६	
५.	नांदेड	...	२००	२००	
६.	अमरावती	६६	६६	६६	
७.	यवतमाळ	११५	१०५	१०५	

(९) पशु प्रथमोपचार केंद्राचा दर्जावाढ करणे :—

अनु- क्रमांक	कार्यभाराचा गोषवारा	संख्या २०२०-२१ (प्रत्यक्ष)	२०२१-२२ (अपेक्षित)	२०२२-२३ (लक्ष्य)	शेरा
१.	गोंदिया	...	...	...	

(१०) जिल्हा पशुसंवर्धन अधिकारी, कार्यालयाचे बळकटीकरण करणे :—

अनु- क्रमांक	कार्यभाराचा गोषवारा	संख्या २०२०-२१ (प्रत्यक्ष)	२०२१-२२ (अपेक्षित)	२०२२-२३ (लक्ष्य)	शेरा
१.	नंदुरबार	१	१	१	
२.	गोंदिया	...	...	२	
३.	गडचिरोली	१३	१३	१३	

(११) संकरीत कालवडी/म्हशींच्या पारड्यांची जोपासना :—

अनु- क्रमांक	कार्यभाराचा गोषवारा	लाभार्थी २०२०-२१ (प्रत्यक्ष)	२०२१-२२ (अपेक्षित)	२०२२-२३ (लक्ष्य)	शेरा
१.	नागपूर	१५	१५	२०	

(१२) पशुवैद्यकीय दवाखान्याची स्थापना :—

अनु- क्रमांक	कार्यभाराचा गोषवारा	संख्या २०२०-२१ (प्रत्यक्ष)	२०२१-२२ (अपेक्षित)	२०२२-२३ (लक्ष्य)	शेरा
१.	चंद्रपूर	१	१	१	

(१३) तालुका लघु पशुवैद्यकीय सर्व चिकित्सालयाची स्थापना :—

अनु- क्रमांक	कार्यभाराचा गोषवारा	संख्या २०२०-२१ (प्रत्यक्ष)	२०२१-२२ (अपेक्षित)	२०२२-२३ (लक्ष्य)	शेरा
१.	...	...	...	...	

(१४) जिल्हा पशुसंवर्धन उपआयुक्त कार्यालयाचे बळकटीकरण करणे :—

अनु- क्रमांक	कार्यभाराचा गोषवारा	संख्या २०२०-२१ (प्रत्यक्ष)	२०२१-२२ (अपेक्षित)	२०२२-२३ (लक्ष्य)	शेरा
१.	ठाणे	१	१	१	
२.	पालघर	१	१	१	
३.	नंदुरबार	१	८	८	

(१५) कृत्रिम रेतन सुविधांचे/केंद्राचे बळकटीकरण :—

अनु- क्रमांक	कार्यभाराचा गोषवारा	संख्या			शेरा
		२०२०-२१ (प्रत्यक्ष)	२०२१-२२ (अपेक्षित)	२०२२-२३ (लक्ष्य)	
१.	ठाणे	६९	६९	६९	
२.	पालघर	९०	९०	९०	

(१६) नाविण्यपूर्ण योजने अंतर्गत १००० मांसल पक्षी वाटप :—

अनु- क्रमांक	कार्यभाराचा गोषवारा	लाभार्थी			शेरा
		२०२०-२१ (प्रत्यक्ष)	२०२१-२२ (अपेक्षित)	२०२२-२३ (लक्ष्य)	
१.	ठाणे	...	५	५	
२.	पालघर	९४	९१	१००	
३.	नांदेड	...	५	७	
४.	अहमदनगर	१४	२८	२८	
५.	नाशिक	१०	१०	२०	
६.	नंदुरबार	२९	३०	२३	
७.	यवतमाळ	११	१६	२०	
८.	वर्धा	३	३	३	
९.	गडचिरोली	६	१०	१०	
१०.	भंडारा	७	७	७	
११.	गोंदिया	१३	१५	२५	
१२.	चंद्रपुर	१०	१०	१०	

(१७) कामधेनु दत्तक ग्राम योजना :—

अनु- क्रमांक	कार्यभाराचा गोषवारा	गावांची संख्या			शेरा
		२०२०-२१ (प्रत्यक्ष)	२०२१-२२ (अपेक्षित)	२०२२-२३ (लक्ष्य)	
१.	अहमदनगर	३	३	३	
२.	पुणे	२४०	२४०	२४०	

(१८) फिरते पशुवैद्यकीय दवाखाना वाहन :—

अनु- क्रमांक	कार्यभाराचा गोषवारा	संख्या			शेरा
		२०२०-२१ (प्रत्यक्ष)	२०२१-२२ (अपेक्षित)	२०२२-२३ (लक्ष्य)	
१.	अहमदनगर	४	५	५	

विवरणपत्र-ड

२०२२-२०२३ चा एकूण अर्थसंकल्पाचा कार्यक्रमाप्रमाणेचा तपशील

(रुपये हजारात)

अनु-क्रमांक	कार्यक्रमाचे नाव	प्रत्यक्ष, २०२०-२०२१			सुधारित अर्थसंकल्प, २०२१-२०२२			सुधारित अंदाज, २०२१-२०२२			अर्थसंकल्प, २०२२-२०२३		
		महसूल	भांडवल	एकूण	महसूल	भांडवल	एकूण	महसूल	भांडवल	एकूण	महसूल	भांडवल	एकूण
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४
(१)	पशुधनासह दुग्धव्यवसाय विकास प्रकल्प—												
	योजनेतर	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
	योजनांतर्गत	...	निरंक	...	...	निरंक	...	...	निरंक	...	...	निरंक	...
	एकूण ...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
(२)	विस्तार व प्रशिक्षण—												
	योजनेतर	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
	योजनांतर्गत	...	निरंक	...	...	निरंक	...	...	निरंक	...	...	निरंक	...
	एकूण ...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
(३)	सहकारी व अन्य संस्थांना सहाय्य—												
	योजनेतर	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
	योजनांतर्गत	...	निरंक	...	...	निरंक	...	...	निरंक	...	...	निरंक	...
	एकूण ...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
(४)	शासकीय दूध योजना—												
	योजनेतर	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
	योजनांतर्गत	...	निरंक	...	...	निरंक	...	...	निरंक	...	...	निरंक	...
	एकूण	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
	एकूण स्थूल	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
	वजा–वसुली	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
	एकूण निव्वळ	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...

विवरणपत्र-ब

कार्यक्रमाप्रमाणे मुख्य लेखाशीर्षाखालील २०२२-२०२३ च्या एकूण तरतुदी

(रुपये हजारात)

अनु-क्रमांक	कार्यक्रमाचे नाव व मुख्य लेखा शीर्ष	प्रत्यक्ष, २०२०-२०२१			सुधारित अर्थसंकल्प, २०२१-२०२२			सुधारित अंदाज, २०२१-२०२२			अर्थसंकल्प, २०२२-२०२३		
		योजनेतर	योजनांतर्गत	एकूण	योजनेतर	योजनांतर्गत	एकूण	योजनेतर	योजनांतर्गत	एकूण	योजनेतर	योजनांतर्गत	एकूण
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४
(१)	पशुधनासह दुग्धव्यवसाय विकास प्रकल्प—												
	२४०४, दुग्धव्यवसाय विकास	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…
	४४०४, दुग्धव्यवसाय विकासावरील भांडवली खर्च.	…	निरंक	…	…	निरंक	…	…	निरंक	…	…	निरंक	…
	कार्यक्रम क्र. १ ची बेरीज	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…
(२)	विस्तार व प्रशिक्षण—												
	२४०४, दुग्धव्यवसाय विकास	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…
	४४०४, दुग्धव्यवसाय विकासावरील भांडवली खर्च	…	निरंक	…	…	निरंक	…	…	निरंक	…	…	निरंक	…
	कार्यक्रम क्र. २ ची बेरीज	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	
(३)	सहकारी व अन्य संस्थांना सहाय्य—												
	२४०४, दुग्धव्यवसाय विकास	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…
	४४०४, दुग्धव्यवसाय विकासावरील भांडवली खर्च	…	निरंक	…	…	निरंक	…	…	निरंक	…	…	निरंक	…
	कार्यक्रम क्र. ३ ची बेरीज	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…
(४)	शासकीय दूध योजना—												
	२४०४, दुग्धव्यवसाय विकास	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…
	४४०४, दुग्धव्यवसाय विकासावरील भांडवली खर्च.	…	निरंक	…	…	निरंक	…	…	निरंक	…	…	निरंक	…
	कार्यक्रम क्र. ४ ची बेरीज	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…
	सर्व कार्यक्रमांची एकूण बेरीज	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…

विवरणपत्र–‘क’

(रुपये हजारात)

तपशील	प्रत्यक्ष, २०२०-२०२१			सुधारित अर्थसंकल्प, २०२१-२०२२			सुधारित अंदाज, २०२१-२०२२			अर्थसंकल्प, २०२२-२०२३		
	योजनेतर	योजनांतर्गत	एकूण	योजनेतर	योजनांतर्गत	एकूण	योजनेतर	योजनांतर्गत	एकूण	योजनेतर	योजनांतर्गत	एकूण
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
(ए) उप-कार्याचे वर्गीकरण—												
(१) बांधकामे (नागरी)	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
(२) यंत्रसामुग्री व साधनसामुग्री	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
(३) सहकारी संस्थांना अनुदान	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
(४) जनावरांचे वाटप	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
(५) वैरण योजना	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
(६) आदिवासी करीता प्रशिक्षण कार्यक्रम.	...	निरंक	...	...	निरंक	...	...	निरंक	...	...	निरंक	...
एकूण—ए–स्थूल	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
वजा–वसुली	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
एकूण—ए–निव्वळ	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
(बी) उद्दिष्टवार वर्गीकरण—												
प्रमुख कामे	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
यंत्रसामुग्री, हत्यारे व संयंत्रे	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
इतर खर्च	...	निरंक	...	...	निरंक	...	...	निरंक	...	...	निरंक	...
एकूण—(बी)–स्थूल	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
वजा–वसुली	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
एकूण—(बी)–निव्वळ	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
(सी) वित्तव्यवस्थेची साधने												
प्रधान शीर्ष–मागणी क्रमांक												
४४०४	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
२४०४	...	निरंक	...	...	निरंक	...	...	निरंक	...	...	निरंक	...
एकूण—(सी)–स्थूल	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
वजा–वसुली	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
एकूण—(सी)–निव्वळ	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...

मत्स्यव्यवसाय विभाग

भूजल मत्स्यव्यवसाय

(आदिवासी)

राज्याच्या एकूण १५ जिल्ह्यांमध्ये आदिवासी क्षेत्र असून या क्षेत्रातील आदिवासींकरिता मत्स्यव्यवसाय विभागातर्फे भूजलाशयीन विकासाच्या दृष्टीने मत्स्यव्यवसायाच्या विविध योजना राबविल्या जात आहेत.

(१) मत्स्यबीज उत्पादन केंद्र—

आदिवासी क्षेत्रातील तलावांमध्ये जलद वाढणाऱ्या प्रमुख कार्प आणि साप्रिनस या जातीच्या मत्स्यबीजांचे उत्पादन करण्याकरिता आणि मत्स्यबीज संवर्धनाकरिता मत्स्यबीज उत्पादन केंद्रे व मत्स्यबीज संवर्धन केंद्रे स्थापन करण्यात आलेली आहेत. तसेच आदिवासी क्षेत्रामध्ये ४ ठिकाणी पोर्टेबल हॅचरीज निर्माण करण्यासाठी राष्ट्रीय कृषी विकास योजने (RKVY) अंतर्गत प्रस्तावित करण्यात आले असून त्यास सन २०१८-१९ साठी मान्यता प्राप्त आहे. त्यापैकी इटियाडोह-जिल्हा गोंदिया, (RKVY) योजनेतून नूतनीकरण करण्याचे काम हाती घेण्यात आले आहे. अमलनाला, चारगाव-जिल्हा चंद्रपूर या मत्स्यबीज उत्पादन केंद्राचे नूतनीकरण व विस्तारीकरण प्रस्तावित आहे. मांडवा-जिल्हा अमरावती, मरेगाव-जिल्हा चंद्रपूर, लोणी-जिल्हा नांदेड, या मत्स्यबीज संवर्धन केंद्राचे देखील विस्तारीकरण प्रस्तावित आहे. या ठिकाणी मत्स्यबीज संवर्धन करून बोटुकलीपर्यंत वाढवण्यात येते. दापचारी, इटियाडोह, अमलनाला आणि चारगाव व मत्स्यबीज केंद्रावर वर्तुळाकार हॅचरी बांधण्यात आल्या असून मत्स्यबीज मोठ्या प्रमाणावर निर्माण करण्यात येत आहे.

या मत्स्यबीज केंद्रावरून हॅचरीपासून मोठ्या प्रमाणावर मत्स्यबीज निर्मिती करण्यात येऊन आदिवासी क्षेत्रातील सन २०१८-२०१९ मध्ये या केंद्रात १३६.८ लाख मत्स्यबीज उत्पादन झाले असून ते आदिवासी क्षेत्रातील तलावात मागणीप्रमाणे साठवणूक करण्यात आले.

(२) अवरूद्ध पाण्यात मत्स्यसंवर्धन—

जनजाती क्षेत्रामध्ये ३७,००० हेक्टर जलविस्तार क्षेत्र उपलब्ध असून या क्षेत्राकरिता मत्स्यबीजांची पुरेशा प्रमाणात साठवणूक करण्याकरिता सुमारे १० कोटी बीजांची आवश्यकता आहे. सध्या असलेल्या आदिवासी क्षेत्रातील मत्स्यबीज केंद्रावरून ही मागणी काही प्रमाणात भागविण्यात येते. अधिकची गरज इतर स्त्रोतातून मत्स्यबीज उपलब्ध करून भागविण्यात येते. आदिवासी क्षेत्रात सन २०१८-१९ मध्ये ३३.९४ लाख मत्स्यबीज साठवणूक करण्यात आलेली आहे.

(३) मत्स्यसंवर्धक विकास यंत्रणा—

आदिवासी क्षेत्रातील लहान तलावांची निवड करून त्यामधून प्रती हेक्टरी मासळीचे उत्पादन वाढविणे, आदिवासी तरुणांना आधुनिक मत्स्यशेतीचे प्रशिक्षण देऊन त्यांना मत्स्यव्यवसायाच्या धंद्यात आणणे, प्रसार व प्रचार माध्यमातून मत्स्यव्यवसायाचे कार्यक्रम लोकांपर्यंत पोहोचविणे, याकरिता नागपूर जिल्ह्यात १९८१-८२ मध्ये व गडचिरोली जिल्ह्यात १९७८-७९ मध्ये मत्स्यसंवर्धन विकास यंत्रणा स्थापन करण्यात आल्या आहेत. १९९०-९१ मध्ये ठाणे जिल्ह्याकरिता व अमरावती जिल्ह्याकरिताही अशा यंत्रणाची स्थापना करण्यात आलेली आहे. या यंत्रणे अंतर्गत दरवर्षी १०० हे. जलक्षेत्र विकसीत करण्यात येऊन दरवर्षी या भोवतालचा भाग क्रमशः योजनेखाली आणून हळूहळू संपूर्ण भागाचा सर्वांगीण विकास करणे या योजनेत समाविष्ट आहे. तसेच १९९२-९३ मध्ये धुळे जिल्ह्यात एक यंत्रणा स्थापन करण्यात आली आहे. या योजनेखाली केंद्र शासनाकडून अर्थसहाय्य उपलब्ध होते. सदरची योजना केंद्र शासनाने बंद केली असून त्याऐवजी नीलक्रांती अंतर्गत नवीन मत्स्यसंवर्धन तळी तयार करणे, मत्स्यसंवर्धन तळ्याचे नूतनीकरण व निविष्ठा खर्चासाठी अर्थसहाय्य या योजना सन २०१६-१७ मध्ये केंद्र शासन व लाभार्थी ५०:५० हिश्शाने कार्यरत होती. परंतु सन २०१७-१८ मध्ये सदरची योजना प्रवर्गनिहाय ६०:४० व ४०:६० या प्रमाणात करण्यात आली होती. नीलक्रांती योजना माहे- मध्ये संपुष्टात आल्या कारणाने सन २०२०-२१ मध्ये प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना राबविण्यात येत आहे. प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजनेमध्ये केंद्र व राज्य आणि लाभार्थी हिस्सा असे प्रमाण आहे. ह्यामध्ये सर्वसाधारण प्रवर्गाकरिता ४० टक्के अनुदान व अ.ज., अ.जा. महिला प्रवर्गाकरिता ६० टक्के अनुदान अशी योजना राबविण्यात येणार आहे.

(४) मासेमारी साधनांवर अर्थसहाय्य—

मत्स्यव्यवसायासाठी लागणारी जाळी तयार करण्याकरिता बरेच मच्छिमार नायलॉन सूत, मोनोफिलामेंट, शेनसूत वापरतात. तसेच काही मच्छिमार तयार जाळीही खरेदी करतात. तथापि, या साधनांच्या किमतीत बरीच वाढ होत असल्यामुळे मासेमारीसाठी ती आवश्यक असूनही त्याचा वापर करणे मच्छिमारांना अशक्य होते. यास्तव मच्छिमारांना साधनांच्या खरेदीवर अनूदान रूपाने अर्थसहाय्य उपलब्ध करून देण्यात येते.

(५) राज्यात निमखारे पाणी मत्स्यशेतीचा विकास—

राज्यातील निमखारे पाणी मत्स्यशेतीचा विकास करण्याच्यादृष्टीने ठाणे जिल्ह्यात आसनगाव येथे केंद्रीय अर्थसहाय्याने व संयुक्त राष्ट्र विकास कार्यक्रमाच्या तांत्रिक सहाय्याने निमखारे पाणी कोळंबी पथदर्शक उभारण्यात आला आहे. या प्रकल्पात एकूण ३४ तळी बांधण्यात आलेली आहेत. सदर केंद्र खाजगीरित्या कंत्राटी पद्धतीने चालवायला देण्याचे शासनाच्या विचाराधीन आहे.

(६) मच्छिमार सहकारी संस्थांचा विकास—

राज्यातील मत्स्यव्यवसाय सहकारी संस्थांच्या कामकाजात सुधारणा घडवून आणण्यासाठी त्यांच्या आर्थिक स्थितीस बळकटी आणणे आवश्यक आहे. त्यासाठी या योजनेतून मच्छिमार सहकारी संस्थांना व्यवस्थापकीय अनुदान व भागभांडवल अंशदान संस्थेच्या स्थापनेनंतर पहिली पाच वर्षे देण्यात येते. त्यापैकी भाग भांडवल पहिली पाच वर्षे दिले जाते व त्याची वसुली १० वर्षांनी ५० टक्के रक्कम व उर्वरित ५० टक्के रक्कम १५ व्या वर्षी या प्रमाणे करण्यात येते. ही योजना सन १९८८-८९ पासून मत्स्य विभागामार्फत राबविण्यात येत असून तत्पूर्वी ती सहकार विभागामार्फत राबविली जात होती.

मत्स्यव्यवसाय (जनजाती क्षेत्र उपयोजना)

प्रास्ताविक : जनजाती क्षेत्र उपयोजनेचा प्रमुख उद्देश आदिवासी लोकांची आर्थिक व सामाजिक स्थिती सुधारून त्यांच्या स्थितीतील व इतर सुधारलेल्या जमातीतील लोकांच्या स्थितीतील विकासाची दरी कमी करणे हा आहे. यासाठी जनजाती क्षेत्रात उत्पादन वाढ व रोजगारप्रणित कार्यक्रम आखण्याची आवश्यकता आहे. मत्स्यव्यवसाय विकास कार्यक्रम आखताना निपजयोग्य जलक्षेत्र व उत्तम प्रतीचे मत्स्यबीज आणि त्याच बरोबर आदिवासींना व्यावसायिक प्रशिक्षण हे निकष गृहित धरण्यात आले आहे. यादृष्टीने मत्स्यव्यवसाय विभागाने राज्याच्या जनजाती क्षेत्र गणल्या जाणाऱ्या चौदा जिल्ह्यात जिल्हा मत्स्यव्यवसाय विकासाचे कार्यक्रम हाती घेतले आहेत.

मत्स्यव्यवसाय विभागाच्या कार्याचे खालील कार्यक्रमात वर्गीकरण करण्यात आले आहे.

१. शिक्षण व प्रशिक्षण　　२. भूजल मत्स्यव्यवसाय

वरील कार्यक्रमाचे विश्लेषण “समग्र कार्यक्रमात” करण्यात आले आहे.

विवरणपत्र 'अ'

२०२१-२०२२ च्या अर्थसंकल्पाचे अर्थशीर्ष व कार्यक्रमवार तपशील

STATEMENT 'A'

Major Head -*Cum*-Programmewise details total of Budget Estimates 2017-2018

(कंसातील आकडे ओ. टी. एस. चे)
(Figures in brackets relate to O. T. S.)
(रुपये हजारात Rs. in thousands)

अ. क्र. Serial No.	प्रधान शीर्ष व कार्यक्रम Major Head and Programme	प्रत्यक्ष रकमा, २०२०-२०२१ Actuals Expenditure, 2020-2021			अर्थसंकल्प, २०२१-२०२२ Budget Estimates, 2021-2022			सुधारित अर्थसंकल्प, २०२१-२०२२ Revised Estimates, 2021-2022			अर्थसंकल्प, २०२२-२०२३ Budget Estimates, 2022-2023		
		योजनेतर Non-Plan	योजनांतर्गत Plan	एकूण Total	योजनेतर Non-Plan	योजनांतर्गत Plan	एकूण Total	योजनेतर Non-Plan	योजनांतर्गत Plan	एकूण Total	योजनेतर Non-Plan	योजनांतर्गत Plan	एकूण Total
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
२४०५, मत्स्यव्यवसाय— *2405, Fisheries--*													
1.	शिक्षण व प्रशिक्षण Education & Training	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
2.	भूजल मत्स्यव्यवसाय Inland Fisheries	...	...	...	...	111182	111182	...	...	...	...	...	...
	एकूण Total ...	...	...	...	...	111182	111182	...	...	...	...	...	...
४४०५, मत्स्यव्यवसायावरील भांडवली खर्च— *4405,* Capital Outlay	भूजल मत्स्यव्यवसाय Inland Fisheries	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
	एकूण Total ...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
६४०५, मत्स्यव्यवसायासाठी कर्ज– *6405,* Loans for Fisheries													
	भूजल मत्स्यव्यवसाय Inland Fisheries	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
	एकूण Total ...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
	निव्वळ एकूण Grand Total ...	...	...	...	...	111182	111182	...	...	...	...	...	...

टीप : प्रत्यक्ष खर्चाची आकडेवारी संख्या मिळत नाहीत.

तक्ता एक
TABLE I

(दोन) वित्तीय आवश्यकता :
(ii) Financial Requirement :

(रुपये हजारात)
(Rs. in thousands)

कार्यक्रमाचा तपशील Details of Programmes	प्रत्यक्ष रकमा, २०२०-२०२१ Actuals, 2020-2021			अर्थसंकल्प, २०२१-२०२२ Budget Estimates, 2021-2022			सुधारलेले अंदाज, २०२१-२०२२ Revised Budget Esti., 2021-2022			अर्थसंकल्प, २०२२-२०२३ Budget Estimates, 2022-2023		
	योजनेतर Non-Plan	योजनांतर्गत Plan	एकूण Total	योजनेतर Non-Plan	योजनांतर्गत Plan	एकूण Total	योजनेतर Non-Plan	योजनांतर्गत Plan	एकूण Total	योजनेतर Non-Plan	योजनांतर्गत Plan	एकूण Total
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
(ए) कार्यनिहाय वर्गीकरण–												
(A) Activitywise Classification--												
(अ) मत्स्यबीज उत्पादन												
(a) Fish Seed Product	...	...	...	...	1612.00	1612.00	...	...	...	...	...	...
(ब) अवरूध्द पाण्यातील मत्स्यसंवर्धन												
(b) Fish Farming in Impounded Water	...	...	...	...	84.00	84.00	...	...	...	...	...	...
(क) मत्स्यसंवर्धक विकास यंत्रणांची स्थापना करणे												
(c) Setting up F.F.D.A.	...	...	...	...	71.00	71.00	...	...	...	...	...	...
(ड) मासेमारी साधनांवर अर्थसहाय्य												
(d) Assistance for Purchase of Fishery Requisites	...	...	...	...	1477.00	1477.00	...	...	...	...	...	...
(ई) रा.स.वि.नि.च्या अर्थसहाय्याच्या पध्दती अन्वये मासळीचे संरक्षण, परिवहन व विक्री.												
(e) Preservation, Transport and Marketing under the Financial Pattern of N.C.D.C.	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
(फ) राज्यात निमखारे पाणी म.व्य. चा विकास												
(f) Brakish Water Fish Farming in the State	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
(ग) विमा उतरविण्यासाठी मासेमारांना अनुदान												
(g) Group Insurance Scheme (24057768)	...	...	...	...	64763.00	64763.00	...	...	...	...	...	...
(ह) मच्छिमार सहकारी संस्थांचा विकास												
(h) Dev. of Fisheries Co-operatives (24057777)	...	...	...	...	43175.00	43175.00	...	...	...	...	...	...
(ज) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना–राज्य/केंद्र हिस्सा												
(j) PMMSY केंद्र हिस्सा ३६% २४०५७७६८ २४०५७७७७	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
स्थूल बेरीज Total-A (3)--Gross	...	...	...	...	111182.00	111182.00	...	...	...	...	...	...
वजा–वसूली *Deduct*--Recoveries	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
निव्वळ बेरीज Total--Net	...	...	...	...	111182.00	111182.00	...	...	...	...	...	...

(**टीप :** आदिवासी उपयोजनेचा निधी सन २००९-१० पासून संबंधीत जिल्हाधिकाऱ्यांना शासनस्तरावरून परस्पर उपलब्ध करून देण्यात येतो.)

तक्ता एक–(चालू)
TABLE I--*(contd.)*

(रुपये हजारात)
(Rs. in thousands)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
(सी) वित्त व्यवस्थेची साधने– *(C) Source of Finance--*												
मागणी क्रमांक प्रधान शीर्ष Demand No. Major Head												
टी-७–२४०५, मत्स्यव्यवसाय T-7--2405, Fisheries	...	...	...	...	3244.00	3244.00	...	...	...	...	...	...
टी-९–४४०५, T-9--4405, C.O. on Fisheries	...	...	...	...	107938.00	107938.00	...	...	...	...	...	...
टी-५–२४०५, T-5--2405,	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
टी-१३–६४०५, मत्स्यव्यवसायासाठी कर्जे T-13--6405, Loans for Fisheries	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
एकूण (सी) स्थूल बेरीज Total (C)--Gross ...	...	...	...	...	111182.00	111182.00	...	...	...	...	...	...
वजा–वसूली *Deduct*--Recoveries ...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
निव्वळ (सी) बेरीज Total (C)--Net ...	...	...	...	...	111182.00	111182.00	...	...	...	...	...	...

तक्ता दोन
TABLE II

मत्स्यबीज संचयनाचा व मत्स्योत्पादनाचा तपशील (आदिवासी)
Statement of Stocking Fish Seed and Fish Production (Tribal)

वर्ष Year	मत्स्यबीजांचे संचयन (रु.लाखात) Stocking of fish seed (Rs. in lakhs) स्थानिकरित्या निर्मित Indigenous	मत्स्योत्पादन (टनात) Fish Production (in Ton)	माशांची किंमत (रु. लाखात) Value of fish (Rs. in lakhs)
१	२	३	४
२०२०–२०२१ (प्रत्यक्ष) 2020--2021 (Actuals)	975.85	16793.02	42004.81
२०२१–२०२२ (अंदाजित) 2021--2022 (Anticipated)	1142.93	21073.00	54558.40
२०२२–२०२३ (अपेक्षित) 2022--2023 (Estimated)	1186.47	22175.00	58516.40

टीप : माशाची किंमत सरासरी रु. २०.०० किलो दर आकारुन काढण्यात आलेली आहे.

तक्ता तीन (ब)
TABLE III(B)

खालील तक्ता कार्यरत असलेल्या मत्स्यबीज केंद्राचा जलविस्तार व मत्स्यबीज निर्मिती दर्शवितो.

The following table indicates water spread area of the farm and fish seed produced in Fish Seed Farms in operation.

अ. क्र. Sr. No. 1	विभाग Region 2	जिल्हा District 3	मत्स्यबीज केंद्राचे नाव Name of the Farm 4	एकूण जलविस्तार क्षेत्र (हेक्टरमध्ये) Total water spread area (He.) 5	मत्स्यबीज उत्पादन (आकडे लाखात) Fry Production (figures in lakhs) २०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष) 2020-2021 (Actuals) 6	२०२१-२०२२ (अपेक्षित) 2021-2022 (Anticipated) 7	२०२२-२०२३ (अंदाजित) 2022-2023 (Estimated) 8
मत्स्यसंवर्धन उत्पादन केंद्रे (Fish seed production farms)							
१.	मुंबई	ठाणे Thane	दापचारी Dapchary	2.28	...	...	100.00
२.	नाशिक	नाशिक Nashik	करंजवण Karanjwan	2.36	...	...	150.00
३.	नागपूर	गोंदिया Gondiya	इटियाडोह Itiadoh	4.82	50.13	250.00	300.00
४.	नागपूर	चंद्रपूर Chandrapur	अंमलनाला Amalnala	2.96	4.06	28.54	35.00
			Total . . .	12.42	54.19	278.54	585.00
संवर्धन केंद्रे (Fish seed Rearing units)							
१.	अमरावती	अमरावती Amravati	मांडवा Mandwa	2.28	5.80	17.00	20.00
२.	औरंगाबाद	नांदेड Nanded	लोणी Loni	1.95	...	...	5.00
३.	नागपूर	नागपूर Nagpur	खिंडशी Khindshi	1.12	...	1.50	2.00
४.	नागपूर	चंद्रपूर Chandrapur	असोलामेंढा Asolamendha	1.39	6.74	5.86	8.00
		चंद्रपूर Chandrapur	चारगाव Chargaon	4.16	1.16	43	45.00
			Total . . .	10.62	13.70	67.36	80.00

तक्ता चार

TABLE IV

मच्छिमार साधनावरील अर्थसहाय्याची माहिती (आदिवासी)

Information about physical financial assistance on Fishery Requisites

(रुपये लाखात)
(Rs. in Lakhs)

वर्ष Year	नायलॉन सूत/जाळी Nylon Twine		तयार जाळी Readymade Nets		बिगर यांत्रिक नौका Non-Mechanised Boats	
	किलो Kg.	अर्थसहाय्य Financial Assistance	संख्या No.	अर्थसहाय्य Financial Assistance	संख्या No.	अर्थसहाय्य Financial Assistance
1	2	3	4	5	6	7
२०२०–२०२१ (प्रत्यक्ष) 2020--2021 (Actuals)	10899.00	20.95	260.00	0.35	4.00	0.06
२०२१–२०२२ (अंदाजित) 2021--2022 (Anticipated)	18903.00	37.06	572.00	0.85	24.00	1.69
२०२२–२०२३ (अपेक्षित) 2022--2023 (Estimated)	23571.00	46.42	900.00	1.50	30.00	0.84

प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना माहिती (लाभार्थीभिमुख योजना)-वर्ष २०२१-२२

(रुपये लाखात)

अ.क्र.	अ.क्र. (केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सूचनेनुसार)	योजना/उपघटक	प्रवर्ग	लेखा शीर्ष केंद्र	लेखा शीर्ष राज्य	केंद्र शासनामार्फत मंजूर	एकक किंमत	एकूण प्रकल्प किंमत	केंद्र हिस्सा (मंजूर निधी)	राज्य हिस्सा (मंजूर निधी)	लाभार्थी हिस्सा
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
(अ)	**उत्पादन आणि उत्पादकता वाढविणे—**										
	१.	**भूजलाशयीन मत्स्यव्यवसाय व जलकृषि यांचा विकास करणे.**									
१.	१.१	गोड्या पाण्यातील मत्स्यबीज उत्पादन केंद्राची स्थापना.	अनु. जमाती	२४०५७७६८	२४०५७७७७	...	२५.००	...	...	...	...
					एकूण ...	...	...	...	...	...	...
२.	१.३	नवीन मत्स्यबीज संवर्धन तलाव बांधकाम.	अनु. जमाती	२४०५७७६८	२४०५७७७७	...	७.००	...	...	...	...
					एकूण ...	...	...	...	...	...	...
३.	१.४	नवीन मत्स्य संगोपन तलाव बांधकाम.	अनु. जमाती	२४०५७७६८	२४०५७७७७	...	७.००	४९.००	१७.६४	११.७६	१९.६०
					एकूण ...	...	...	४९.००	१७.६४	११.७६	१९.६०
४.	१.५	मत्स्य, कोळंबी, पंगॅशबस, तिलापीया इ. संवर्धनाकरिता निविष्ठा अनुदान.	अनु. जमाती	२४०५७७६८	२४०५७७७७	७	४.००	२८.००	१०.०८	६.७२	११.२०
					एकूण ...	...	...	२८.००	१०.०८	६.७२	११.२०
५.	१.७	निमखारेपाणी नवीन तलाव/तळी बांधकाम.	अनु. जमाती	२४०५७७६८	२४०५७७७७	...	८.००	...	...	...	...
					एकूण ...	...	...	...	...	...	...
६.	१.८	क्षारयुक्त (Saline/Alkaline) क्षेत्रामध्ये नवीन तलाव बांधकाम.	अनु. जमाती	२४०५७७६८	२४०५७७७७	...	८.००	...	...	...	...
					एकूण ...	...	...	...	...	...	...
७.	१.९	निमखारेपाणी मत्स्यसंवर्धन अंतर्गत निविष्ठा अनुदान..	अनु. जमाती	२४०५७७६८	२४०५७७७७	...	६.००	...	...	...	...
					एकूण ...	...	...	...	...	...	...
८.	१.१०	क्षारयुक्त क्षेत्रातील तलावांकरिता निविष्ठा अनुदान.	अनु. जमाती	२४०५७७६८	२४०५७७७७	...	६.००	...	...	...	...
					एकूण ...	...	...	...	...	...	...
९.	१.११	निमखारेपाणी/क्षारयुक्त क्षेत्रांमध्ये बायोफ्लॉक उभारणी रु. ८.०० लक्ष प्रति हेक्टर निविष्ठा खर्चासह.	अनु. जमाती	२४०५७७६८	२४०५७७७७	...	१८.००	...	...	...	...
					एकूण ...	...	...	...	...	...	...
१०.	१.१२	भूजलाशयीन क्षेत्रामध्ये बायोफ्लॉक उभारणी रु. ४.०० लक्ष प्रति हेक्टर निविष्ठा खर्चासह.	अनु. जमाती	२४०५७७६८	२४०५७७७७	५	१४.००	७०.००	२५.२०	१६.८०	२८.००
					एकूण ...	५	...	७०.००	२५.२०	१६.८०	२८.००

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
११.	१.१३	जलाशयांमध्ये मत्स्यबोटुकली संचयन @ १००० मत्स्यबोटुकली प्रति हेक्टरप्रमाणे.	अनु. जमाती	२४०५७७६८	२४०५७७७७	२३०	०.०३	६.९	२.४८	१.६६	२.७६
					एकूण	...२३०	...	६.९	२.४८	१.६६	२.७६
१२.	२.४	खुल्या समुद्रातील पिंजरा मत्स्यसंवर्धन (१००-१२० घनमीटर आकार).	अनु. जमाती	२४०५७७६८	२४०५७७७७	...	५	...	...	...	...
					एकूण	... ...	...	...	...	...	...
१३.	२.५	समुद्री शेवाळ संवर्धन (Raft Culture) निविष्ठा अनुदानासह (प्रति राफ्ट).	अनु. जमाती	२४०५७७६८	२४०५७७७७	...	०.०१५	...	...	...	...
					एकूण	...२०००	...	...	...	...	...
१४.	४.१	परसबागेतील लघु आकारातील शोभिवंत मत्स्य प्रजाती संगोपन/संवर्धन प्रकल्प (सागरी व गोड्या पाण्यातील शोभिवंत मत्स्य).	अनु. जमाती	२४०५७७६८	२४०५७७७७	...	३	...	...	...	...
					एकूण	... ...	३	...	...	...	...
१५.	४.२	मध्यम आकारातील शोभिवंत मत्स्यप्रजाती संगोपन/संवर्धन प्रकल्प (सागरी व गोड्या पाण्यातील शोभिवंत मत्स्य प्रजातींकरिता).	अनु. जमाती	२४०५७७६८	२४०५७७७७	...	८.००	...	...	...	...
					एकूण	... ...	...	...	...	...	...
१६.	४.३	एकात्मिक शोभिवंत मत्स्य प्रजाती पालन प्रकल्प (गोड्या पाण्यातील शोभिवंत मत्स्य प्रजातींच्या प्रजनन व संवर्धनाकरिता).	अनु. जमाती	२४०५७७६८	२४०५७७७७	१	२५.००	२५.००	९.००	६.००	१०.००
					एकूण	... १	...	२५.००	९.००	६.००	१०.००
१७.	४.६	पर्यटनात्मक मत्स्यव्यवसाय.	अनु. जमाती	२४०५७७६८	२४०५७७७७	...	५०.००	...	...	...	...
					एकूण	... ...	...	...	...	...	...
१८.	५.१	मोठ्या आकाराचे RAS (Recirculating Aquaculture System) पाणी पुनःवापर मत्स्यपालन प्रणालीची स्थापना (कमीत कमी).	अनु. जमाती	२४०५७७६८	२४०५७७७७	३	...	१५०.००	५४.००	३६.००	६०.००
					एकूण	... ३	...	१५०.००	५४.००	३६.००	६०.००
१९.	५.२	मध्यम आकाराचे RAS पाणी पुनःवापर मत्स्यपालन प्रणालीची स्थापना (कमीत कमी ३० घनमीटर प्रति टाकी अशा ६ टाक्या).	अनु. जमाती	२४०५७७६८	२४०५७७७७	३	२५.००	७५.००	२७.००	१८.००	३०.००
					एकूण	... ३	...	७५.००	२७.००	१८.००	३०.००

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
२०.	५.३	लहान आकाराचे RAS पाणी पुनःवापर मत्स्यपालन प्रणालीची स्थापना (१०० घनमीटर क्षमतेची १ टाकी) बायोफ्लॉक (४	अनु. जमाती	२४०५७७६८	२४०५७७७७	७	७.५०	५२.५०	१८.९०	१२.६०	२१.००
					एकूण ...	७	...	५२.५०	१८.९०	१२.६०	२१.००
२१.	५.४	घरामागील अंगणात मिनी आकाराचे RAS पाणी पुनःवापर मत्स्यपालन प्रणालींची स्थापना.	अनु. जमाती	२४०५७७६८	२४०५७७७७	...	०.५	...	...	...	...
					एकूण ...	...	०.५	...	...	...	...
२२.	५.५	भूजलाशयीन पिंजरा मत्स्यसंवर्धन	अनु. जमाती	२४०५७७६८	२४०५७७७७	१७२	३.००	५१६.००	१८५.७६	१२३.८४	२०६.४०
					एकूण ...	१७२	...	५१६.००	१८५.७६	१२३.८४	२०६.४०
(ब)मत्स्यव्यवसायाकरिता पायाभूत सुविधा आणि मासेमारी नंतरचे व्यवस्थापन-											
	६.	**मासेमारी नंतरचे आणि शीत साखळी व्यवस्थापन**									
		शीतगृह/बर्फ कारखाना स्थापना									
२३.	६.१	१० टन क्षमता शीतगृह/बर्फ कारखाना	अनु. जमाती	२४०५७७६८	२४०५७७७७	...	४०.००	...	...	...	...
					एकूण ...	...	...	...	...	...	...
२४.	६.१	२० टन क्षमता शीतगृह/बर्फ कारखाना	अनु. जमाती	२४०५७७६८	२४०५७७७७	१	८०.००	८०.००	२८.८०	१९.२०	३२.००
					एकूण ...	१	...	८०.००	२८.८०	१९.२०	३२.००
२५.	६.१	३० टन क्षमता शीतगृह/बर्फ कारखाना	अनु. जमाती	२४०५७७६८	२४०५७७७७	१	१२०.००	१२०.००	४३.२०	२८.८०	४८.००
					एकूण ...	१	...	१२०.००	४३.२०	२८.८०	४८.००
२६.	६.१	५० टन क्षमता शीतगृह/बर्फ कारखाना	अनु. जमाती	२४०५७७६८	२४०५७७७७	...	१५०.००	...	...	...	...
					एकूण ...	...	...	...	...	...	...
२७.	६.२	शीतगृह/बर्फ कारखाना यांचे आधुनिकीकरण	अनु. जमाती	२४०५७७६८	२४०५७७७७	...	५०	...	...	...	...
					एकूण ...	...	...	...	...	...	...
२८.	६.३	रेफ्रीजरेटेड वाहन	अनु. जमाती	२४०५७७६८	२४०५७७७७	२	२५	५०.००	१८.००	१२.००	२०.००
					एकूण ...	२	...	५०.००	१८.००	१२.००	२०.००
२९.	६.४	इन्सुलेटेड वाहन	अनु. जमाती	२४०५७७६८	२४०५७७७७	३	२०	६०.००	२१.६०	१४.४०	२४.००
					एकूण ...	३	२०	६०.००	२१.६०	१४.४०	२४.००
३०.	६.५	मोटर सायकलसह शीतपेटी	अनु. जमाती	२४०५७७६८	२४०५७७७७	१७	०.७५०	१२.७५	४.५९	३.०६	५.१०
					एकूण ...	१७	...	१२.७५	४.५९	३.०६	५.१०

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
३१.	६.७	तीन चाकीसह शीतपेटी, ई-रिक्षासह मासेविक्रीकरिता	अनु. जमाती	२४०५७७६८	२४०५७७७७	३	३.००	९.००	३.२४	२.१६	३.६०
					एकूण ...	३	...	९.००	३.२४	२.१६	३.६०
३२.	६.८	जिवंत मासळी विक्री केंद्र	अनु. जमाती	२४०५७७६८	२४०५७७७७	२	२०.००	४०.००	१४.४०	९.६०	१६.००
					एकूण ...	२	...	४०.००	१४.४०	९.६०	१६.००
	६.९	**मत्स्यखाद्य कारखाना**									
३३.	६.९ अ	लघु कारखाना–क्षमता २ मे.टन/दिवस	अनु. जमाती	२४०५७७६८	२४०५७७७७	१	३०.००	३०.००	१०.८०	७.२०	१२.००
					एकूण ...	१	...	३०.००	१०.८०	७.२०	१२.००
३४.	६.९ ब	मध्यम कारखाना–क्षमता २ मे.टन/दिवस	अनु. जमाती	२४०५७७६८	२४०५७७७७ .	..	१००.००	...	...	...	...
					एकूण ...	...	...	...	...	...	...
३५.	६.९ क	मोठा कारखाना–क्षमता २ मे.टन/दिवस	अनु. जमाती	२४०५७७६८	२४०५७७७७	...	२००.००	...	...	...	...
					एकूण ...	...	...	...	...	...	...
	७	**बाजारपेठ आणि विपणन सुविधा**									
३६.	७.२	मासे विक्री केंदाचे बांधकाम, (Fish Kiosks) शोभिवंत मासे विक्रीसह.	अनु. जमाती	२४०५७७६८	२४०५७७७७	४	१०.००	४०.००	१४.४०	९.६०	१६.००
					एकूण ...	४	...	४०.००	१४.४०	९.६०	१६.००
३७.	७.३	मत्स्य मुल्यवर्धन उद्योग (Fish Value Add Enterprises Unit).	अनु. जमाती	२४०५७७६८	२४०५७७७७	...	५०.००	...	...	...	...
					एकूण ...	...	...	...	...	...	...
३८.	७.४	मासे व मत्स्य उत्पादनाचे ई-व्यापार आणि ई-मार्केटींगसाठी ई-प्लॅटफॉर्म.	अनु. जमाती	२४०५७७६८	२४०५७७७७	...	...	...	...	...	...
					एकूण ...	...	...	...	...	...	...
	८	**खोल समुद्रातील मासेमारीचा विकास**									
३९.	८.१	खोल समुद्रातील मासेमारी नौका संपादन करण्यासाठी पारंपरिक मच्छिमारांना मदत.	अनु. जमाती	२४०५७७६८	२४०५७७७७	...	१२०	...	...	...	...
					एकूण ...	...	...	...	...	...	...
४०.	८.२	निर्यातीच्या दृष्टीने सध्याच्या मासेमारी नौकांचे नुतनीकरण.	अनु. जमाती	२४०५७७६८	२४०५७७७७	...	१५	...	...	...	...
					एकूण ...	...	...	...	...	...	...

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
	९	**जलीय आरोग्य व्यवस्थापन**									
४१.	९.१	रोग निदान आणि गुणवत्ता चाचणी प्रयोगशाळेची स्थापना.	अनु. जमाती	२४०५७७६८	२४०५७७७७	...	२५	...	...	...	...
					एकूण ...	...	...	...	...	...	...
	११	**मच्छिमारांची सुरक्षा आणि सुरक्षितता मजबूत करणे.**									
४२.	११.२	पारंपारिक मच्छिमारांना मासेमारी नौका (बदली) व जाळे पुरवठा करणे.	अनु. जमाती	२४०५७७६८	२४०५७७७७	१	५	५.००	१.८०	१.२०	२.००
					एकूण ...	१	५	५.००	१.८०	१.२०	२.००
	१२	**मत्स्यव्यवसाय विस्तार व सहाय्य सेवा**									
४३.	१२.१	विस्तार व सहाय्य सेवा	अनु. जमाती	२४०५७७६८	२४०५७७७७	...	२५.००	...	...	...	...
					एकूण ...	...	...	...	...		...
					एकूण (लाभार्थीभिमुख योजना)...		**...**	**१४१९.१५**	**५१०.८९**	**३४०.६०**	**५६७.६६**

पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग

जल जीवन मिशन :—

(१) राष्ट्रीय ग्रामीण पेयजल कार्यक्रमाची पुनर्रचना करून सन २०१९ पासून केंद्र शासन पुरस्कृत जल जीवन मिशनची सुरूवात करण्यात आली आहे. जल जीवन मिशन अंतर्गत राज्यातील सर्व ग्रामीण कुटुंबांना सन २०२४ पर्यंत वैयक्तिक नळ जोडणीद्वारे शाश्वत व शुद्ध पेयजल उपलब्ध करून देण्याचे उद्दिष्ट निश्चित करण्यात आले आहे. राज्यात जल जीवन मिशन राबविण्याकरीता शासन निर्णय, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग क्र. जजीमि २०१९/ प्र.क्र १३८/पापु १०(०७), दि. ०४/०९/२०२० अन्वये मार्गदर्शक सूचना निर्गमित करण्यात आल्या आहेत.

(२) जल जीवन मिशन अंतर्गत आदिवासी घटक उपयोजनांकरीता केंद्र व राज्य शासनामार्फत स्वतंत्र समरुप तरतूद करण्यात येते. चालू वित्तीय वर्षाकरीता केंद्र शासनाने दि. ०३-१२-२०२१ रोजीच्या आदेशान्वये अनुसूचित जमाती घटकाखाली रु. २४३.०३६१ कोटी रुपयांचा निधी प्रथम हप्त्यातील प्रथम भाग म्हणून उपलब्ध करून दिला आहे. सन २०२१-२०२२ वर्षाकरीता अनुसूचित जाती व अनुसूचित जमाती घटकांतर्गत ५,६०.४१८ कुटुंबांना वैयक्तिक नळ जोडण्या उपलब्ध करून देण्याचे उद्दिष्ट निश्चित करण्यात आले आहे. जल जीवन मिशन अंतर्गत सन २०२०-२०२१ वर्षामध्ये अनुसूचित जाती व अनुसूचित जमाती घटकांतर्गत ३,३४,९६४ कुटुंबांना वैयक्तिक नळ जोडण्या उपलब्ध करून देण्यात आलेल्या आहेत.

कार्यक्रम अंदाजपत्रक (आदिवासी उपयोजना २०२२-२०२३)

भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा

स्त्रोत बळकटीकरणांतर्गत कमी क्षमतेच्या विंधण विहिरींचे जलभंजन—

भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणेकडे ११ जलभंजन संयंत्रे कार्यरत असून त्याद्वारे ग्रामीण तसेच आदिवासी भागातील पिण्याच्या पाण्यासाठी घेतलेल्या परंतु कमी क्षमता असलेल्या / क्षमता कमी झालेल्या विंधण विहिरींचे जलभंजन करण्यात येते. पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभागाचे शासन निर्णय क्र. आपना-१००४/प्र.क्र. ३०/पापु-१५, दिनांक ७/८/२००४ अनुसार एका जलभंजनाकरिता रु. ६,००० इतकी रक्कम निश्चित करण्यात आलेली आहे.

GROUNDWATER SURVEYS AND DEVELOPMENT AGENCY

(Tribal Sub-Plan 2022-23)

Hydrofracturing of Existing Low Yielding Bore Well under source sustainabilty :

Hydrofracturing is a process to rejuvenate the existing low yielding bore well. In which water is injected with pressure into the bore well. The fractures in the weaker isolated zone in the bore well are cleaned, widened and extended. Existing fractures extended so that the fractures get connected and permeability is increased, due to which yield of bore well increases.

As per Water Supply and Sanitation Deptt. G. R. No. आपना-1004/ प्र. क्र.-30/पापु-15, दिनांक 7/8/2004. The Cost of hydrofracturing is Rs. 6000/- per bore well.

तक्ता क्रमांक १२ (अ)

जलभंजन कार्यक्रम

विंधण विहिरींसाठी ठरविलेले लक्ष्य, केलेले काम व कामाची एकूण रक्कम (रु. लाखात)

अ. क्र.	योजना	जिल्हा	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)			२०२१-२०२२ (अपेक्षित)			२०२२-२०२३ (अंदाजित)		
			विं. वि. (लक्ष्य)	विं. वि. (साध्य)	कामाची एकूण रक्कम (प्रत्यक्ष)	विं. वि. (लक्ष्य)	विं. वि. (मंजूर)	कामाची एकूण रक्कम (अपेक्षित)	विं. वि. (लक्ष्य)	विं. वि.	कामाची एकूण रक्कम (अंदाजित)
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
१.	टीएसपी	अहमदनगर	...	...	...	...	...	...	...	...	...
२.	ओटीएसपी	नंदुरबार	...	...	...	२५	१.५०	१.५०	...	...	...

राबविण्यात आलेल्या कमी क्षमता असलेल्या विंधण विहिरींचे जलभंजन करणे २०२०-२१
आदिवासी उपयोजना/आदिवासी क्षेत्राबाहेरील आदिवासी (TSP/OTSP) योजना

(रुपये लाखात)

अ.क्र.	जिल्हा	योजना	लेखाशीर्ष	मंजूर विंधण विहिरींची संख्या	यशस्वी विंधण विहिरींची संख्या	मंजूर विंधण विहिरींसाठी प्राप्त अनुदान (रु. लक्ष)	केलेला खर्च (रु. लक्ष)	समर्पित केलेले अनुदान (रु. लक्ष)
१	२	३	४	५	६	७	८	९
...	...	...	...	निरंक	...	...	...	...

कमी क्षमता असलेल्या विंधण विहिरींचे जलभंजन करणे २०२०-२१
आदिवासी उपयोजना/आदिवासी क्षेत्राबाहेरील आदिवासी (TSP/OTSP) योजना

(रुपये लाखात)

अ.क्र.	जिल्हा	योजना	लेखाशीर्ष	प्रस्तावित विंधण विहिरींची संख्या	प्रस्तावित विंधण विहिरींसाठी आवश्यक अनुदान रुपये	शेरा
१	२	३	४	५	६	७
१.		आदिवासी उपयोजना/TSP	२२१५ २२३१	निरंक	निरंक	
		आदिवासी क्षेत्राबाहेरील आदिवासी/OTSP	२२१५ २२९६	निरंक	निरंक	

टिप :—आदिवासी उपयोजना (TSP)/आदिवासी क्षेत्राबाहेरील (OTSP) अंतर्गत इतर सर्व जिल्ह्यांची माहिती निरंक आहे.

कमी क्षमता असलेल्या विंधण विहिरींचे जलभंजन करणे २०२१-२२
आदिवासी उपयोजना/आदिवासी क्षेत्राबाहेरील आदिवासी (TSP/OTSP) योजना

(रुपये लाखात)

अ.क्र.	जिल्हा	योजना	लेखाशीर्ष	प्रस्तावित विंधण विहिरींची संख्या	प्रस्तावित विंधण विहिरींसाठी आवश्यक अनुदान रुपये	शेरा
१	२	३	४	५	६	७
...	...	...	...	निरंक	...	...

कमी क्षमता असलेल्या विंधण विहिरींचे जलभंजन करणे २०२२-२३
आदिवासी उपयोजना/आदिवासी क्षेत्राबाहेरील आदिवासी (TSP/OTSP) योजना

(रुपये लाखात)

अ.क्र.	जिल्हा	योजना	लेखाशीर्ष	प्रस्तावित विंधण विहिरींची संख्या	प्रस्तावित विंधण विहिरींसाठी आवश्यक अनुदान रुपये	शेरा
१	२	३	४	५	६	७
...	...	...	...	निरंक	...	...

तक्ता क्रमांक ९

भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणेकडील जलभंजन पथकांचे कार्यक्रम अंदाजपत्रक वर्ष २०२२-२०२३ (नोव्हेंबर २०२१ अखेर)

अ.क्र.	जलभंजन पथक	वर्ष २०२०-२०२१ उद्दिष्ट विं.वि.	मार्च २०२१ अखेर साध्य विं.वि.	झालेला खर्च (रुपये लक्ष)	वर्ष २०२१-२०२२ उद्दिष्ट विं.वि.	अपेक्षित विं.वि.	अपेक्षित खर्च (रुपये लक्ष)	वर्ष २०२२-२०२३ उद्दिष्ट विं.वि.	अपेक्षित विं.वि.	अपेक्षित खर्च (रुपये लक्ष)
१.	अहमदनगर	१००	८	०.४३	१००	...	...	१००	१००	६.००
२.	धुळे	१००	...	...	१००	...	...	१००	१००	६.००
३.	सांगली	१००	४२	२.२६	१००	...	...	१००	१००	६.००
४.	सोलापूर	१००	७०	३.७८	१००	...	...	१००	१००	६.००
५.	औरंगाबाद	१००	...	...	१००	...	...	१००	१००	६.००
६.	जालना	१००	५६	३.०२	१००	१	०.०५	१००	१००	६.००
७.	बीड	१००	...	...	१००	...	...	१००	१००	६.००
८.	परभणी	१००	...	...	१००	...	...	१००	१००	६.००
९.	अमरावती	१००	...	...	१००	...	...	१००	१००	६.००
१०.	बुलढाणा	१००	...	...	१००	...	...	१००	१००	६.००
११.	नागपूर	१००	...	...	१००	...	...	१००	१००	६.००
	एकूण ...	**११००**	**१७६**	**९.४९**	**११००**	**१**	**०.०५**	**११००**	**११००**	**६६.००**

तक्ता क्रमांक १०

भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणेकडील विंधन यंत्रांचे कार्यक्रम अंदाजपत्रक वर्ष २०२२-२०२३ (३० नोव्हेंबर २०२१ अखेर)

अ.क्र.	विंधण यंत्र क्रमांक	विभाग	वर्ष २०२०-२०२१ अपेक्षित काम (मिटर्स)	केलेले काम (मिटर्स)	झालेला खर्च (रुपये लक्ष)	वर्ष २०२१-२०२२ अपेक्षित काम (मिटर्स)	३० नोव्हे. २०२१ अखेर केलेले काम (मिटर्स)	झालेला खर्च (रुपये लक्ष)	वर्ष २०२२-२०२३ अपेक्षित काम (मिटर्स)	अपेक्षित खर्च (रुपये लक्ष)
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
१.	जेसीआर-१	पुणे	४२००	१०४४	३.९६	४२००	१२००	५.०६	४२००	१७.७२
२.	जेसीआर-एमपी-१	औरंगाबाद	४२००	६०	०.२२	४२००	...	...	४२००	१७.७२
३.	जेसीआर-एमपी-२	अमरावती	४२००	...	...	४२००	...	...	४२००	१७.७२
४.	जेसीआर-एमपी-३	नागपूर	४२००	...	...	४२००	...	...	४२००	१७.७२
५.	टीएमआर	नाशिक	१८००	...	...	१८००	...	...	१८००	७.५९
	एकूण	**...**	**१८६००**	**११०४**	**४.१८**	**१८६००**	**१२००**	**५.०६**	**१८६००**	**७८.४७**

कौशल्य विकास व उद्योजगता विभाग

व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय

(जनजाती क्षेत्र उपयोजना)

१. तंत्र शिक्षण

प्रस्तावना :

१. शासकीय तांत्रिक विद्यालये–

जनजाती क्षेत्रातील विद्यार्थ्यांना तांत्रिक शिक्षण देण्याच्या उद्देशाने एकूण १५ शासकीय तांत्रिक विद्यालय केंद्रे जनजाती क्षेत्रातील तलासरी व मुरबाड (जि. ठाणे), घोडेगाव (जि. पुणे) इगतपुरी (जि. नाशिक), नंदुरबार, तळोदा (जि. धुळे), धारणी व सदोषा सावली (जि. अमरावती), पांढरकवडा (जि. यवतमाळ), चिमूर, राजूरा, (जि. चंद्रपूर), आरमोरी, गडचिरोली व कुरखेडा (जि. गडचिरोली), देवलापार (जि. नागपूर) येथे सुरू करण्यात आलेली आहेत. वरील संस्थांची प्रवेश क्षमता व पटावरील विद्यार्थांची संख्या इत्यादी बाबतचा तपशील तक्ता क्र. २ मध्ये देण्यात आला आहे.

वरील सर्व शाळा या तांत्रिक माध्यमिक विद्यालय केंद्रे असून त्यात स्थानिक शाळांमार्फत पुरस्कृत केलेल्या विद्यार्थ्यांना तांत्रिक विषय शिकविले जातात. या योजनेमुळे कमीत कमी खर्चात जास्तीत जास्त विद्यार्थ्यांची तंत्र शिक्षणाची गरज भागविणे शासनास शक्य झाले आहे.

माध्यमिक पातळीवरील तांत्रिक विषयांचा अभ्यास हा विद्यार्थ्यांचे तांत्रिक विषयातील कौशल्य व ज्ञान वाढविण्यास मदत तर करतोच शिवाय माध्यमिक शिक्षणाचे पूर्तीनंतर तांत्रिक शिक्षणाच्या विविध शाखांमध्ये प्रवेश मिळविण्यास मदत करतो. आणखी असे की, जर त्यांना औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थेमध्ये प्रवेश घेण्याची इच्छा असेल तर त्यांना २५ टक्के जागांचा फायदाही मिळू शकतो. जर असे विद्यार्थी इयत्ता अकरावी (व्यावसायिक) मध्ये प्रवेश घेऊ इच्छित असतील तर त्यांना कनिष्ठ महाविद्यालयात राखून ठेवलेल्या राखीव जागांचा फायदाही मिळू शकतो.

कौशल्य विकास व उद्योजकता विभाग

व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय, (तंत्रशिक्षण)

विवरणपत्र-अ

२०२१-२०२२ चा एकूण कार्यक्रमनिहाय अर्थसंकल्प

(रुपये हजारात)

अनु- क्रमांक	कार्यक्रमाचे नाव	प्रत्यक्ष, २०१९-२०२०			अर्थसंकल्प, २०२०-२०२१			सुधारित अंदाज, २०२०-२०२१			अर्थसंकल्प, २०२१-२०२२		
		महसुली	भांडवली	एकूण	महसुली	भांडवली	एकूण	महसुली	भांडवली	एकूण	महसुली	भांडवली	एकूण
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४
(१)	२२०३–तंत्र शिक्षण तंत्र शाळा–												
	तंत्र माध्यमिक शाळा उघडणे व त्यांचे परिरक्षण.												
	योजनेतर	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
	योजनांतर्गत	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
	एकूण ...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
(२)	२२३०–कामगार व सेवायोजन ०३-प्रशिक्षण												
	००३ कारागीर व पर्यवेक्षक यांचे प्रशिक्षण–												
	औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था– (ए) राज्य योजनांतर्गत योजना												
	योजनेतर	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
	योजनांतर्गत	२८,१७	...	२८,१७	९०,००	५०,००	१,४०,००	१,२५,००	...	१,२५,००	६०,००	१०,००	६०,०१
	एकूण ...	२८,१७	...	२८,१७	९०,००	५०,००	१,४०,००	१,२५,००	...	१,२५,००	६०,००	१०,००	६०,०१

विवरणपत्र-ब

२०२१-२०२२ चा एकूण कार्यक्रमनिहाय अर्थसंकल्प

(रुपये हजारात)

अनु-क्रमांक	प्रधानशीर्ष व कार्यक्रम	प्रत्यक्ष, २०१९-२०२०			अर्थसंकल्प, २०२०-२०२१			सुधारित अंदाज, २०२०-२०२१			अर्थसंकल्प, २०२१-२०२२		
		योजनेतर	योजनांतर्गत	एकूण	योजनेतर	योजनांतर्गत	एकूण	योजनेतर	योजनांतर्गत	एकूण	योजनेतर	योजनांतर्गत	एकूण
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४
(१)	२२०३–तंत्र शिक्षण तंत्र शाळा (१०३) (एक)												
	तंत्र माध्यमिक शाळा उघडणे व त्यांचे परिरक्षण. (ए) राज्य योजना	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
	एकूण ...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
(२)	२२३०–कामगार व सेवायोजन–												
	००३– कारागीर व पर्यवेक्षक यांचे प्रशिक्षण.												
	औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था– (ए) राज्य योजनांतर्गत योजना	...	१,४०,००	१,४०,००	...	१,४०,००	१,४०,००	...	१,२५,००	१,२५,००	...	६०,०१	६०,०१
	एकूण ...	...	१,४०,००	१,४०,००	...	१,४०,००	१,४०,००	...	१,२५,००	१,२५,००	...	६०,०१	६०,०१

(दोन) वित्तीय आवश्यकता :

तक्ता क्र. १

(रुपये हजारात)

	प्रत्यक्ष, २०१९-२०२०			अर्थसंकल्प, २०२०-२०२१			सुधारित अंदाज, २०२०-२०२१			अर्थसंकल्प, २०२१-२०२२		
	योजनेतर	योजनांतर्गत	एकूण	योजनेतर	योजनांतर्गत	एकूण	योजनेतर	योजनांतर्गत	एकूण	योजनेतर	योजनांतर्गत	एकूण
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
(अ) २२०३–तांत्रिक शिक्षण–												
तंत्र शाळा १०३ (०१)–	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…
१. तंत्र माध्यमिक शाळा +	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…
२. स्तरावरील व्यवसाय शिक्षण.												
(००) (०१) राज्य योजनांतर्गत योजना												
२. (००) (०२) माध्यमिक शालांत परीक्षापूर्व तांत्रिक शिक्षणाचा विकास (जिल्हा)	…	४,६३,१२	४,६३,१२	…	…	…	…	…	…	…	…	…
एकूण–(अ) …	…	४,६३,१२	४,६३,१२	…	…	…	…	…	…	…	…	…
(ब) उद्दिष्टवार वर्गीकरण–												
तंत्र शाळा–												
तंत्र माध्यमिक शाळा उघडणे व त्यांचे परिरक्षण.												
वेतन	…	७,४६,३५	७,४६,३५	…	१२,००,००	१२,००,००	…	६,९५,५३	६,९५,५३	…	१०,१३,३१	१०,१३,३१
दूरध्वनी, वीज, पाणी शुल्क	…	१४,९०	१४,९०	…	१६,००	१६,००	…	७,७०	७,७०	…	२०,००	२०,००
कंत्राटी	…	…	…	…	२,००,००	२,००,००	…	५७,०६	५७,०६	…	४,००,००	४,००,००
प्रवास खर्च	…	३,३१	३,३१	…	१३,००	१३,००	…	१,४६	१,४६	…	१५,००	१५,००
कार्यालयीन खर्च	…	४६,३३	४६,३३	…	१,००,००	१,००,००	…	२८,५२	२८,५२	…	१,५०,००	१,५०,००
भाडे, पट्टी व कर	…	७,८४	७,८४	…	१२,००	१२,००	…	५,९८	५,९८	…	१५,००	१५,००
पुरवठा व सामग्री	…	१९,४४	१९,४४	…	४५,००	४५,००	…	…	…	…	७५,००	७५,००
पेट्रोल तेल व वंगण	…	६३	६३	…	१३,००	१३,००	…	१२	१२	…	२०,००	२०,००
सहाय्यक अनुदाने	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…
इतर खर्च (भूसंपादन)	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…
व्यवसायिक व विशेष सेवा	…	८,३१	८,३१	…	३५,००	३५,००	…	…	…	…	१०,००	१०,००
यंत्रसामुग्री व साधन सामुग्री	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…
एकूण–(ब) …	…	८,४७,११	८,४७,११	…	१६,३४,००	१६,३४,००	…	७,९६,३७	७,९६,३७	…	१७,१८,३१	१७,१८,३१
(क) वित्त व्यवस्थेची साधने–												
मागणी क्रमांक-टी-७												
प्रधान शीर्ष–२२०३-तंत्र शिक्षण–												
एकूण–क–स्थूल …	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…
वजा–वसुली …	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…
एकूण–क–निव्वळ …	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…

तक्ता क्र. २

(१) २०२०–२०२१ या वर्षातील जनजाती क्षेत्र विभागातील शासकीय तांत्रिक विद्यालय केंद्र, त्यांची प्रवेशक्षमता व दिलेले प्रवेश दाखविणारा तक्ता

(रुपये हजारात)

अनु-क्रमांक	शासकीय तांत्रिक विद्यालयाचे नाव	वर्ष	विद्यार्थ्यांची वर्गवारी	प्रवेश क्षमता इयत्ता ९ वी	प्रवेश क्षमता इयत्ता १० वी	पटावरील विद्यार्थ्यांची संख्या इयत्ता ९ वी	पटावरील विद्यार्थ्यांची संख्या इयत्ता १० वी	पटावरील विद्यार्थ्यांची संख्या एकूण	उत्तीर्ण विद्यार्थी इ. १० वी	एकूण खर्च २०२०-२०२१ आवर्ती	एकूण खर्च २०२०-२०२१ अनावर्ती	एकूण खर्च २०२०-२०२१ एकूण
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
	जिल्हा ठाणे :											
(१)	शासकीय तांत्रिक विद्यालय केंद्र, तलासरी	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)	अजा.	१६	१६	५	१४	१९	…	…	…	…
			अज.	८	८	४	५	९	…	…	…	…
			विजा/भज.	१४	१४	१	३	४	…	३९६०	१००	४०६०
			इमा.	…	…	१०४	८५	१८९	…	…	…	…
			इतर	८२	८२	१८	१८	३६	…	…	…	…
			एकूण …	१२०	१२०	१३२	१२५	२५७	११४	३९६०	१००	४०६०
		२०२१-२०२२ (अपेक्षित)	अजा.	१६	१६	५	१४	१९	…	…	…	…
			अज.	८	८	४	५	९	…	…	…	…
			विजा/भज.	१४	१४	३	३	६	…	४२९३	…	४२९३
			इमा.	…	…	९०	९२	१८२	…	…	…	…
			इतर	८२	८२	१८	९	२७	…	…	…	…
			एकूण …	१२०	१२०	१२०	१२३	२४३	…	४२९३	…	४२९३
		२०२२-२०२३ (अंदाजे)	अजा.	१६	१६	५	१४	१९	…	…	…	…
			अज.	८	८	४	५	९	…	…	…	…
			विजा/भज.	१४	१४	३	३	६	…	४२९३	१७५०	६०४३
			इमा.	…	…	९०	९२	१८२	…	…	…	…
			इतर	८२	८२	१८	९	२७	…	…	…	…
			एकूण …	१२०	१२०	१२०	१२३	२४३	…	४२९३	१७५०	६०४३
	जिल्हा ठाणे :											
(२)	शासकीय तांत्रिक विद्यालय केंद्र, मुरबाड.	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)	अजा.	१६	१६	५	१४	१९	…	…	…	…
			अज.	८	८	४	५	९	…	…	…	…
			विजा/भज.	१४	१४	१	३	४	…	३९६०	१००	४०६०
			इमा.	…	…	१०४	८५	१८९	…	…	…	…
			इतर	८२	८२	१८	१८	३६	…	…	…	…
			एकूण …	१२०	१२०	१३२	१२५	२५७	…	३९६०	१००	४०६०

तक्ता क्र. २-(चालू)

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
		२०२१-२०२२	अजा.	१६	१६	५	१४	१९	...	...	...	...
		(अपेक्षित)	अज.	८	८	४	५	९	...	...	...	...
			विजा/भज.	१४	१४	३	३	६	...	४२९३	...	४२९३
			इमा.	...	...	९०	९२	१८२	...	...	...	...
			इतर	८२	८२	१८	९	२७	...	...	...	...
			एकूण ...	१२०	१२०	१२०	१२३	२४३	...	४२९३	...	४२९३
		२०२२-२०२३	अजा.	१६	१६	५	१४	१९	...	...	...	...
		(अंदाजे)	अज.	८	८	४	५	९	...	...	...	...
			विजा/भज.	१४	१४	३	३	६	...	४२९३	१७५०	६०४३
			इमा.	...	...	९०	९२	१८२	...	...	...	...
			इतर	८२	८२	१८	९	२७	...	...	...	...
			एकूण ...	१२०	१२०	१२०	१२३	२४३	...	४२९३	१७५०	६०४३
	जिल्हा नाशिक :											
(३)	शासकीय तांत्रिक विद्यालय केंद्र, इगतपुरी.	२०२०-२०२१	अजा.	५	५	...	...	...	...	...	...	...
		(प्रत्यक्ष)	अज.	९०	९०	...	...	...	...	...	...	
			विजा/भज.	४	४	...	...	...	...	...	...	...
			इमा.	...	...	...	...	...	...	...	...	...
			इतर	२१	२१	...	...	...	...	...	...	...
			एकूण ...	१२०	१२०	...	...	...	...	४८५८	३१३	५१७१
		२०२१-२०२२	अजा.	५	५	१	...	१	...	...	...	...
		(अपेक्षित)	अज.	९०	९०	३८	...	३८	...	...	...	...
			विजा/भज.	४	४	१२	...	१२	...	...	...	...
			इमा.	...	...	...	...	...	...	...	...	...
			इतर	२१	२१	२३	...	२३	...	...	...	...
			एकूण ...	१२०	१२०	७४	...	७४	...	६००९	४३६	६४४५
		२०२२-२०२३	अजा.	५	५	५	१	६	...	...	...	...
		(अंदाजे)	अज.	९०	९०	९०	३८	१२८	...	...	...	...
			विजा/भज.	४	४	४	...	४	...	...	...	...
			इमा.	...	...	...	...	...	...	...	...	...
			इतर	२१	२१	२१	...	२१	...	...	...	...
			एकूण ...	१२०	१२०	१२०	३९	१५९	...	५५२८	५८७	६११५

तक्ता क्र. २-(चालू)

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
	जिल्हा नंदुरबार :											
(४)	शासकीय तांत्रिक विद्यालय केंद्र,	२०२०-२०२१	अजा.	३१	३१	५	६	११	६	...	...	...
	नंदुरबार.	(प्रत्यक्ष)	अज.	१७	१७	६	८	१४	८	...	...	...
			विजा/भज.	१२	१२	१०	७	१७	७	...	...	...
			इमा.	...	...	...	...	...	...	...	...	...
			इतर	१८०	१८०	३४	२४	५८	२४	...	...	...
			एकूण ...	२४०	२४०	५५	४५	१००	४५	४५०	२५०	७००
		२०२१-२०२२	अजा.	३१	३१	५	७	१२	७	...	...	...
		(अपेक्षित)	अज.	१७	१७	४	६	१०	६	...	...	...
			विजा/भज.	१२	१२	१२	१०	२२	१०	...	...	...
			इमा.	...	...	...	...	...	...	...	...	...
			इतर	१८०	१८०	२३	३२	५५	३२	...	...	...
			एकूण ...	२४०	२४०	४४	५५	९९	५५	५६०	३००	८६०
		२०२२-२०२३	अजा.	३१	३१	३१	३१	६२	३१	...	...	...
		(अंदाजे)	अज.	१७	१७	१७	१७	३४	१७	...	...	...
			विजा/भज.	१२	१२	१२	१२	२४	१२	...	...	...
			इमा.	...	...	...	...	...	...	...	...	...
			इतर	१८०	१८०	१८०	१८०	३६०	१८०	...	...	...
			एकूण ...	२४०	२४०	२४०	२४०	४८०	२४०	७००	३००	१०००
	जिल्हा नंदुरबार :											
(५)	शासकीय तांत्रिक विद्यालय केंद्र,	२०२०-२०२१	अजा.	५	५	४	५	९	५	...	...	...
	तळोदे.	(प्रत्यक्ष)	अज.	९०	९०	३४	६२	९६	६२	...	...	...
			विजा/भज.	५	५	२	२	४	२	...	...	...
			इमा.	...	...	...	...	...	...	...	...	...
			इतर	२०	२०	६८	४०	१०८	४०	...	...	...
			एकूण ...	१२०	१२०	१०८	१०९	२१७	१०९	४२५७	...	४२५७

तक्ता क्र. २-(चालू)

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
		२०२१-२०२२	अजा.	५	५	५	५	१०	५	…	…	…
		(अपेक्षित)	अज.	९०	९०	३१	३१	६२	३१	…	…	…
			विजा/भज.	५	५	२	३	५	३	…	…	…
			इमा.	…	…	…	…	…	…	…	…	…
			इतर	२०	२०	१८	३५	५३	३५	…	…	…
			एकूण …	१२०	१२०	५६	७४	१३०	७४	२४६९	२०	२४६९
		२०२२-२०२३	अजा.	५	५	४	५	९	५	…	…	…
		(अंदाजे)	अज.	९०	९०	३४	६२	९६	६२	…	…	…
			विजा/भज.	५	५	२	२	४	२	…	…	…
			इमा.	…	…	…	…	…	…	…	…	…
			इतर	२०	२०	६८	४०	१०८	४०	…	…	…
			एकूण …	१२०	१२०	१०८	१०९	२१७	१०९	४०००	३०	४०३०
	जिल्हा यवतमाळ :											
(६)	शासकीय तांत्रिक विद्यालय केंद्र, पांढरकवडा.	२०२०-२०२१	अजा.	…	…	३	७	१०	७	…	…	…
		(प्रत्यक्ष)	अज.	…	…	४	७	११	७	…	…	…
			विजा/भज.	…	…	१६	२०	३६	२०	…	…	…
			इमा.	…	…	२३	२१	४४	२१	…	…	…
			इतर	…	…	५	४	९	४	…	…	…
			एकूण …	६०	६०	५१	५९	११०	५९	३८३९	…	३८३९
		२०२१-२०२२	अजा.	…	…	८	३	११	…	…	…	…
		(अपेक्षित)	अज.	…	…	४	४	८	…	…	…	…
			विजा/भज.	…	…	८	९	१७	..	…	…	…
			इमा.	…	…	१४	१९	३३	…	…	…	…
			इतर	…	…	८	५	१३	…	…	…	…
			एकूण …	६०	६०	४२	४०	८२	…	३९२७	…	३९२७
		२०२२-२०२३	अजा.	…	…	६	५	११	…	…	…	…
		(अंदाजे)	अज.	…	…	२३	६	२९	…	…	…	…
			विजा/भज.	…	…	३९	१३	५२	…	…	…	…
			इमा.	…	…	३९	१५	५४	…	…	…	…
			इतर	…	…	३	३	६	…	…	…	…
			एकूण …	६०	६०	११०	४२	१५२	…	५१९९	…	५१९९

तक्ता क्र. २-(चालू)

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
	जिल्हा नागपूर											
(७)	शासकीय तंत्र माध्यमिक शाळा केंद्र, देवलापार.	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)	अजा.	१८	७	१८	७	२५	...	...	...	...
			अज.	५९	६५	५९	६५	१२४	...	...	...	...
			विजा/भज.	९	२०	९	२०	२९	...	...	...	...
			इमा.	२३	१५	२३	१५	३८	...	...	...	...
			इतर	१०	१३	१०	१३	२३	...	...	...	...
			एकूण ...	११९	१२०	११९	१२०	२३९	१०९	२६.१९	३.५४	२९.७३
		२०२१-२०२२ (अपेक्षित)	अजा.	८	१८	८	१८	२६	...	...	...	...
			अज.	६९	५९	६९	५९	१२८	...	...	...	...
			विजा/भज.	१७	९	१७	९	२६	...	...	...	...
			इमा.	१९	२३	१९	२३	४२	...	...	...	...
			इतर	७	१०	७	१०	१७	...	...	...	...
			एकूण ...	१२०	११९	१२०	११९	२३९	...	...	...	...
		२०२२-२०२३ (अंदाजे)	अजा.	७	८	...	८	७	...	...	...	...
			अज.	७०	६९	...	६९	७०	...	...	...	...
			विजा/भज.	१६	१७	...	१७	१६	...	...	...	...
			इमा.	२०	१९	...	१९	२०	...	...	...	...
			इतर	७	७	...	७	७	...	...	...	...
			एकूण ...	१२०	१२०	...	१२०	१२०	१०९	२६.१९	३.५४	२९.७३
	जिल्हा गडचिरोली :											
(८)	शासकीय तंत्र माध्यमिक शाळा केंद्र, आरमोरी.	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)	अजा.	१६	१६	२२	१७	३९	१५	...	...	...
			अज.	८	८	२२	२८	५०	२७	...	...	...
			विजा/भज.	१३	१३	२०	२५	४५	२४	...	...	...
			इमा.	२३	२३	७६	६८	१४४	६६	...	...	...
			विमाप्र. (SBC)	२	२	६	३	९	३	...	...	...
			इतर	५८	५८	२	६	८	५	...	...	...
			एकूण ...	१२०	१२०	१४८	१४७	२९५	१४०	४७५०	५९	४८०९
		२०२१-२०२२ (अपेक्षित)	अजा.	१६	१६	२६	२१	४७	...	...	...	...
			अज.	८	८	१७	१८	३५	...	...	...	...
			विजा/भज.	१३	१३	१४	१९	३३	...	...	...	...
			इमा.	२३	२३	७५	७४	१४९	...	...	...	...
			विमाप्र. (SBC)	२	२	५	६	११	...	...	...	...
			इतर	५८	५८	३	२	५	...	...	...	...
			एकूण ...	१२०	१२०	१४०	१४०	२८०	...	५५००	१२५	५६२५

तक्ता क्र. २-(चालू)

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
		२०२२-२०२३	अजा.	१६	१६	१६	१६	३२	...	...	...	...
		(अंदाजे)	अज.	८	८	८	८	१६	...	...	...	...
			विजा/भज.	१३	१३	१३	१३	२६	...	...	...	...
			इमा.	२३	२३	२३	२३	४६	...	...	...	...
			विमाप्र. (SBC)	२	२	२	२	४	...	...	...	...
			इतर	५८	५८	५८	५८	११६	...	...	...	...
			एकूण ...	१२०	१२०	१२०	१२०	२४०	...	६०००	...	६०००
	जिल्हा गडचिरोली :											
(९)	शासकीय तंत्र माध्यमिक शाळा केंद्र, गडचिरोली.	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)	अजा.	१६	१६	२३	१९	४२	१९	...	...	...
			अज.	८	८	४	१२	१६	१२	...	...	...
			विजा/भज.	१३	१३	३	७	१०	७	...	...	...
			इमा.	२३	२३	२५	३६	६१	३६	...	...	...
			विमाप्र. (SBC)	२	२	...	२	२	२	...	...	...
			इतर	५८	५८	...	१	१	१	...	...	...
			एकूण ...	१२०	१२०	५५	७७	१३२	७७	२५३०	...	२५३०
		२०२१-२०२२	अजा.	१६	१६	१६	१५	३१	१५	...	...	...
		(अपेक्षित)	अज.	८	८	८	५	१३	५	...	...	...
			विजा/भज.	१३	१३	१३	२	१५	२	...	...	...
			इमा.	२३	२३	२३	१७	४०	१७	...	...	...
			विमाप्र. (SBC)	२	२	२	...	२	...	...	...	...
			इतर	५८	५८	५८	...	५८	...	...	...	...
			एकूण ...	१२०	१२०	१२०	३९	१५९	३९	२९००	१५०	३०५०
		२०२२-२०२३	अजा.	१६	१६	१६	१६	३२	...	...	...	...
		(अंदाजे)	अज.	८	८	८	८	१६	...	...	...	...
			विजा/भज.	१३	१३	१३	१३	२६	...	...	...	...
			इमा.	२३	२३	२३	२३	४६	...	...	...	...
			विमाप्र. (SBC)	२	२	२	२	४	...	...	...	...
			इतर	५८	५८	५८	५८	११६	...	...	...	...
			एकूण ...	१२०	१२०	१२०	१२०	२४०	...	३३००	१५०	३४५०

तक्ता क्र. २-(चालू)

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
	जिल्हा गडचिरोली :											
(१०)	शासकीय तंत्र माध्यमिक शाळा	२०२०-२०२१	अजा.	८	८	२६	३२	५८	३१	…	…	…
	केंद्र, कुरखेडा.	(प्रत्यक्ष)	अज.	१६	१६	५३	४७	१००	४४	…	…	…
			विजा/भज.	१३	१३	१०	१०	२०	१०	…	…	…
			इमा.	२५	२५	५२	५०	१०२	४३	…	…	…
			विमाप्र. (SBC)	…	…	१	४	५	४	…	…	…
			इतर	५८	५८	८	५	१३	५	…	…	…
			एकूण …	१२०	१२०	१५०	१४८	२९८	१३७	३२२८	…	३२२८
		२०२१-२०२२	अजा.	८	८	३५	२६	६१	…	…	…	….
		(अपेक्षित)	अज.	१६	१६	५९	५३	११२	…	…	…	…
			विजा/भज.	१३	१३	३	१०	१३	…	…	…	…
			इमा.	२५	२५	३७	५२	८९	…	…	…	…
			विमाप्र. (SBC)	…	…	…	१	१	…	…	…	…
			इतर	५८	५८	१६	८	२४	…	…	…	…
			एकूण …	१२०	१२०	१५०	१५०	३००	…	४५००	१०००	५५००
		२०२२-२०२३	अजा.	८	८	३५	२६	६१	…	…	…	…
		(अंदाजे)	अज.	१६	१६	५९	५३	११२	…	…	…	…
			विजा/भज.	१३	१३	५	१०	१५	…	…	…	…
			इमा.	२५	२५	३५	५२	८७	…	…	…	…
			विमाप्र. (SBC)	…	…	…	१	१	…	…	…	…
			इतर	५८	५८	१६	८	२४	…	…	…	…
			एकूण …	१२०	१२०	१५०	१५०	३००	…	५०००	१५००	६५००
	जिल्हा चंद्रपूर :											
(११)	शासकीय तंत्र माध्यमिक शाळा	२०१९-२०२०	अजा.	१७	१७	२०	२१	४१	२१	…	…	…
	केंद्र, चिमूर.	(प्रत्यक्ष)	अज.	९	९	२१	२१	४२	२१	…	…	…
			विजा/भज.	३	३	११	२२	३३	२२	…	…	…
			इमा.	…	…	…	…	…	…	…	…	…
			इतर	९१	९१	७१	७२	१४३	७२	…	…	…
			एकूण …	१२०	१२०	१२३	१३६	२५९	१३६	१७६८	…	१७६८

तक्ता क्र. २-(चालू)

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
		२०२१-२०२२	अजा.	१७	१७	...	२०	२०	२१	...	...	...
		(अपेक्षित)	अज.	९	९	...	२१	२१	२१	...	...	...
			विजा/भज.	३	३	...	११	११	२२	...	...	...
			इमा.	...	...	...	...	...	...	...	...	...
			इतर	९१	९१	...	७१	७१	७०	...	...	...
			एकूण ...	१२०	१२०	...	१२३	१२३	१३४	...	...	...
		२०२२-२०२३	अजा.	१७	१७	...	...	...	...	...	...	...
		(अंदाजे)	अज.	९	९	...	...	...	...	...	...	...
			विजा/भज.	३	३	...	...	...	...	४.००	०.५०	४.५०
			इमा.	...	...	...	...	...	...	...	...	...
			इतर	९१	९१	...	...	...	...	...	...	...
			एकूण ...	१२०	१२०	...	...	...	...	४.००	०.५०	४.५०
	जिल्हा चंद्रपूर :											
(१२)	शासकीय तंत्र माध्यमिक शाळा केंद्र, राजूरा.	२०२०-२०२१	अजा.	१७	१७	११	१२	२३	१२	...	...	...
		(प्रत्यक्ष)	अज.	८	८	४	१०	१४	१०	...	...	...
			विजा/भज.	१३	१३	८	१५	२३	११	...	...	...
			इमा.	...	...	...	...	...	...	...	...	...
			इतर	८२	८२	६०	६६	१२६	६२	...	...	...
			एकूण ...	१२०	१२०	८३	१०३	१८६	९५	६८.००	१.६३	६९.६३
		२०२१-२०२२	अजा.	१७	१७	४	११	१५	११	...	...	...
		(अपेक्षित)	अज.	८	८	५	४	९	४	...	...	...
			विजा/भज.	१३	१३	२	८	१०	८	...	...	...
			इमा.	...	...	...	...	...	...	...	...	...
			इतर	८२	८२	२३	६०	८३	६०	...	...	...
			एकूण ...	१२०	१२०	३४	८३	११७	८३	६०.००	०.७५	६०.७५
		२०२२-२०२३	अजा.	१७	१७	१५	४	१९	४	...	...	...
		(अंदाजे)	अज.	८	८	१५	५	२०	५	...	...	...
			विजा/भज.	१३	१३	१०	२	१२	२	...	...	...
			इमा.	...	...	...	...	...	...	...	...	...
			इतर	८२	८२	५०	२३	७३	२३	...	...	...
			एकूण ...	१२०	१२०	९०	३४	१२४	३४	६५.००	०.७५	६५.७५

तक्ता क्र. २-(चालू)

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
	जिल्हा अमरावती :											
(१३)	शासकीय तांत्रिक विद्यालय केंद्र, धारणी.	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)	अजा.	१२	१२	१०	१२	२२	१२	...	...	...
			अज.	१८	१८	९	७	१६	७	...	...	...
			विजा/भज.	१२	१२	२३	१६	३९	१६	७०६.९२	११०.३६	८१७.२९
			इमा.	...	...	...	...	...	...	...	...	...
			इतर	७८	७८	४८	४३	९१	४३	...	...	...
			एकूण ...	१२०	१२०	९०	७८	१६८	७८	७०६.९२	११०.३६	८१७.२९
		२०२१-२०२२ (अपेक्षित)	अजा.	१२	१२	९	११	३८	११	...	...	...
			अज.	१८	१८	९	८	२८	८	...	...	...
			विजा/भज.	१२	१२	२२	१९	२४	१९	१०७८.००	१३०	१२०८
			इमा.	...	...	...	...	...	...	...	...	...
			इतर	७८	७८	४६	४१	५५	४१	...	...	...
			एकूण ...	१२०	१२०	८६	७९	१४५	७९	१०७८.००	१३०	१२०८
		२०२२-२०२३ (अंदाजे)	अजा.	१२	१२	१२	१०	२२	१०	...	...	...
			अज.	१८	१८	१४	१६	३०	१६	११८५	१४३	१३२८
			विजा/भज.	१२	१२	१०	१२	२२	१२	...	...	...
			इमा.	...	...	...	...	...	...	...	...	...
			इतर	७८	७८	७८	६८	१४६	६८	...	...	...
			एकूण ...	१२०	१२०	११४	१०६	२२०	१०६	११८५	१४३	१३२८
	जिल्हा पुणे :											
(१४)	शासकीय तांत्रिक विद्यालय केंद्र, घोडेगाव.	२०२०-२०२१ (प्रत्यक्ष)	अजा.	४	४	२	३	५	५	...	...	...
			अज.	९०	९०	१८	१७	३५	३५	...	...	...
			विजा/भज.	३	३	१	३	४	४	...	...	...
			इमा.	...	...	...	...	...	...	...	...	...
			इतर	२३	२३	६८	५८	१२६	१२६	...	...	...
			एकूण ...	१२०	१२०	८९	८१	१७०	१७०	४०५६६	...	४०५६६

तक्ता क्र. २-(चालू)

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
		२०२१-२०२२	अजा.	...	...	...	३	३	३	...	...	...
		(अपेक्षित)	अज.	...	...	१५	१५	३०	३०	...	...	...
			विजा/भज.	...	...	५	१	६	६	...	...	...
			इमा.	...	...	...	...	...	...	...	...	...
			इतर	...	...	६५	६७	१३२	१३२	...	...	...
			एकूण ...	१२०	१२०	८५	८६	१७१	१७१	४२२६१	...	४२२६१
		२०२२-२०२३	अजा.	...	...	९	३	१२	...	...	...	...
		(अंदाजे)	अज.	...	...	१०	१२	२२	...	...	...	...
			विजा/भज.	...	...	४	८	१२	...	...	...	...
			इमा.	...	...	...	...	...	...	...	...	...
			इतर	...	...	३२	५१	८३	...	...	...	
			एकूण ...	१२०	१२०	५५	७४	१२९	...	६३०००	...	६३०००
	अमरावती विभाग :											
(१५)	शासकीय तांत्रिक विद्यालय केंद्र, सदोबा सावळी	२०२०-२०२१	अजा.	...	...	२४	२३	४७	२३	...	...	...
		(प्रत्यक्ष)	अज.	...	...	१६	१८	३४	१८	...	...	...
			विजा/भज.	...	...	१३	१६	२९	१६	...	...	...
			इमा.	...	...	२०	२३	४३	२३	...	...	...
			इतर	...	...	७	२०	२७	२०	...	...	...
			एकूण ...	६०	६०	८०	१००	१८०	१००	...	...	...
		२०२१-२०२२	अजा.	...	...	...	२४	२४	...	...	...	...
		(अपेक्षित)	अज.	...	...	...	१६	१६	...	...	...	...
			विजा/भज.	...	...	...	१३	१३	...	...	...	...
			इमा.	...	...	...	२०	२०	...	...	...	...
			इतर	...	...	...	७	७	...	...	...	...
			एकूण ...	६०	६०	...	८०	८०	...	...	...	...
		२०२२-२०२३	अजा.	...	...	२३	१७	४०	...	...	...	...
		(अंदाजे)	अज.	...	...	१८	१७	३५	...	...	...	...
			विजा/भज.	...	...	१६	४७	६३	...	...	...	...
			इमा.	...	...	२३	१२	३५	...	...	...	...
			इतर	...	...	२०	१०	३०	...	...	...	...
			एकूण ...	६०	६०	१००	१०३	२०३	...	...	...	...

शिल्प कारागीर प्रशिक्षण योजना

(एक) प्रस्तावनात्मक :-

जनजाती क्षेत्रातील विद्यार्थ्यांना शिल्प कारागीर प्रशिक्षण देण्याच्या अनुषंगाने शासनाने एकूण ६१ औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था जनजाती क्षेत्रात सुरू केल्या आहेत.

शिल्प कारागीर प्रशिक्षण योजनेअंतर्गत राज्यात जनजाती क्षेत्रात असलेल्या ६१ औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांमधून देण्यात येणाऱ्या प्रशिक्षणाची मुख्य उद्दिष्टे खालीलप्रमाणे आहेत :–

१. माध्यमिक पातळीपर्यंत (शालांत परीक्षा उत्तीर्ण किंवा अनुत्तीर्ण) शिक्षण घेतलेल्या युवकांना योग्य व्यावसायिक प्रशिक्षण देऊन त्यांच्यामध्ये रोजगार मिळविण्याची वा स्वयंरोजगार करण्याची क्षमता निर्माण करून बेरोजगारीचे प्रमाण कमी करणे.

२. औद्योगिक कारखान्यांना निरनिराळ्या व्यवसायातून लागणा-या कुशल कारागीरांचा सतत पुरवठा करून औद्योगिकीकरणास चालना देणे; आणि

३. पध्दतशीर व्यावसायिक प्रशिक्षण देऊन उत्पादनाची गती व दर्जा वाढविणे.

औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांमध्ये व्यवसाय पाठ्यक्रम शिकविले जातात व व्यवसाय प्रशिक्षणाचा कालावधी व्यवसाय अभ्यासक्रमाच्या स्वरूपावर अवलंबून असून तो एक किंवा दोन वर्ष कालावधीचा असतो. राष्ट्रीय व्यावसायिक प्रशिक्षण परिषदेतर्फे या संस्थांतील व्यवसायांच्या अखिल भारतीय स्तरावर परीक्षा घेतल्या जातात व उत्तीर्ण प्रशिक्षणार्थ्यांना प्रमाणपत्र प्रदान केली जातात.

योजनेची सद्यःस्थिती :-

- आदिवासी उपयोजनेंतर्गत ६१ शासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था कार्यरत असून त्यांची एकूण प्रवेश क्षमता १७,१३० आहे.
- आदिवासी व्यवसाय शिक्षणाचे सार्वत्रिकरण योजनेंतर्गत अनुसूचित जमातीच्या प्रशिक्षणार्थ्यांकरिता खालीलप्रमाणे योजना सुरू करण्यात आल्या आहेत.

(अ) **निवासी आश्रमशाळेचे रुपांतर निवासी औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांमध्ये करणे** :—आदिवासी उपयोजनांतर्गत व्यवसाय शिक्षणाचे सार्वत्रिकरण करणे या योजनेअंतर्गत २८ आश्रमशाळांचे रुपांतर निवासी व्यवसाय प्रशिक्षण आश्रमशाळेत (आय.टी.आय.) मध्ये करण्यात आलेले असून त्यापैकी १४ आश्रमशाळा वर्ष २००५–२००६ मध्ये, वर्ष २००६-२००७ मध्ये ८ आश्रमशाळा व वर्ष २००८-२००९ मध्ये ६ आश्रमशाळांचे रुपांतर करुन आश्रम औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था सुरू करण्यात आलेल्या आहेत.

(ब) **कमी मागणीऐवजी जादा मागणीचे व्यवसाय सुरू करणे** :—नवीन आधुनिक तंत्रज्ञान व आधुनिक यंत्रसामुग्रीचा वापर औद्योगिक आस्थापनेत होत असल्यामुळे सध्या सुरू असलेल्या पारंपरिक कौशल्याची कमी मागणी आहे त्यामुळे औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांमध्ये कमी मागणीऐवजी जादा मागणीचे व्यवसाय सुरू करणे आवश्यक असते.

१. वर्ष २००४-२००५ मध्ये १७ व्यवसाय कमी मागणी ऐवजी जादा मागणीचे व्यवसाय सुरू करण्यात आले आहेत.

२. वर्ष २००५-२००६ मध्ये ११८ व्यवसाय कमी मागणी ऐवजी जादा मागणीचे व्यवसाय सुरू करण्यात आले आहेत.

(क) **नवीन अधिकचे व्यवसाय आदिवासी औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांमध्ये सुरू करणे** :—अनुसूचित जमातीच्या उमेदवारांना नवीन व आधुनिक तंत्रज्ञान प्राप्त होण्यासाठी व त्याद्वारे रोजगारांच्या संधी उपलब्ध होतील यासाठी सुरू असलेल्या आदिवासी औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांमध्ये नवीन अधिकचे व्यवसाय सुरू करणे.

१. वर्ष २००४-२००५ मध्ये १३ आदिवासी औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांमध्ये १८ नवीन व्यवसाय सुरू करण्यात आले आहेत.

२. वर्ष २००५-२००६ मध्ये १४ आदिवासी औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांमध्ये १४ नवीन व्यवसाय सुरू करण्यात आले आहेत.

(ड) **आदिवासी महिलांचे सक्षमीकरण करणे** :—

१. औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था, नंदूरबार व गडचिरोली यामध्ये प्रत्येकी ६ व्यवसाय अनुसूचित जमातींच्या महिलांकरिता सुरू करण्यात आलेले आहेत.

२. ५ महिलांच्या औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांमध्ये ९ व्यवसाय अभ्यासक्रम दुसऱ्या पाळीमध्ये व १८ नवीन व्यवसाय अभ्यासक्रम अनुसूचित जमातींच्या महिलांसाठी सुरू करण्यात आलेले आहेत.

३. आदिवासी २२ व १३ औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांमध्ये अनुक्रमे एक व्यवसाय व दोन व्यवसाय अनुसूचित जमातीच्या महिलांकरिता सुरू करण्यात आलेले आहेत.

आदिवासी व्यवसाय शिक्षणाचे सार्वत्रिकरण योजनेंतर्गत अनुसूचित जमातींच्या प्रशिक्षणार्थ्यांना देण्यात येणाऱ्या विशेष सुविधा—

(१) आदिवासी विभागाने विहित केलेल्या नियमांना अनुसरुन वसतिगृहात राहणाऱ्या व वसतिगृहाबाहेर राहणाऱ्या प्रशिक्षणार्थ्यांना दरमहा अनुक्रमे रु. ६०० व रु. ५०० प्रतिमाह निर्वाह भत्ता देण्यात येतो.

(२) आदिवासी प्रशिक्षणार्थ्यांना ५६ आदिवासी उपयोजनेंतर्गत सुरू करण्यात आलेल्या संस्थांमध्ये मुले व मुलींकरीता स्वतंत्र वसतिगृहाची सोय करण्यात आली आहे.

"औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांसाठीची आर्थिक तरतूद आदिवासी विकास विभाग यांचेकडून तर काही प्रमाणात शिक्षण व सेवायोजन विभागाकडून करण्यात येते. वर्ष २०२१-२०२२ मध्ये ज्या औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांना आदिवासी विकास विभागाकडून आर्थिक तरतूद करण्यात आलेली होती त्यांच्या प्रवेश क्षमतेचा तपशील सोबतच्या **प्रपत्र १** मध्ये दर्शविला आहे." व निवासी आश्रम औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांच्या प्रवेश क्षमतेचा तपशील **प्रपत्र २** मध्ये दर्शविलेला आहे.

प्रपत्र–१

शासकीय आदिवासी औ. प्र. संस्थांमधील व्यवसाय निहाय प्रवेश क्षमतेबाबतची माहिती २०२१-२२

अनु-क्रमांक व्यवसायाचे नाव	ठाणे			पालघर								रायगड		पुणे		नाशिक									धुळे		
	शहापूर १	मुरबाड २	एकूण	पालघर ३	बाणगाव ४	जव्हार ५	वाडा ६	तलासरी ७	मोखाडा ८	विक्रमगड ९	एकूण	कर्जत १०	एकूण	माणिकडोह ११	एकूण	दिंडोरी १२	कळवण १३	पेठ १४	सुरगाणा १५	इगतपूरी १६	सटाणा १७	त्रिंबकेश्वर १८	देवळा १९	एकूण	शिरपूर २०	पिंपळनेर २१	एकूण
१. सुतारकाम	…	…	…	…	२४	…	…	२४	…	…	४८	…	…	…	…	२४	…	…	…	…	…	…	…	२४	…	…	…
२. यांत्रिक कर्षित्र	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…
३. संधाता	४०	४०	८०	…	४०	४०	४०	४०	२०	२०	२००	४०	४०	२०	२०	४०	४०	४०	४०	४०	२०	…	२०	२४०	…	२०	२०
४. नळ कारागीर	…	…	…	…	२४	…	…	२४	…	…	४८	४८	४८	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…
५. पत्रे कारागीर	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	४०	…	…	…	…	…	…	…	४०	…	…	…
६. एस.सी.व्ही.टी. जनरल फिटर-कम-मेकॅनिक	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…
७. एस.सी.व्ही.टी. कॅबिनेट फर्निचर मेकिंग	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…
८. प्लास्टिक प्रोसेसिंग ऑपरेटर	…	…	…	…	४०	…	…	…	…	…	४०	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…
९. यांत्रिक डिझेल	…	…	…	…	४८	४८	…	…	…	२४	१२०	…	…	४८	४८	४८	…	…	…	…	…	…	२४	७२	…	…	…
१०. पंप ऑपरेटर-कम-मेकॅनिक	२०	…	२०	२०	…	…	…	…	…	…	२०	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…
११. इंटेरिअर डेकोरेशन ॲन्ड डिझायनिंग.	…	…	…	…	२४	…	…	…	…	…	२४	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…
१२. मेकॅ.ऑटो इले. ॲन्ड इलेक्ट्रॉनिक्स.	…	२०	२०	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	२०	…	…	…	…	…	२०	…	…	…
१३. सुईंग टेक्नॉलॉजी (जुने नाव कर्तन व शिवण)	…	२०	२०	…	२०	२०	२०	४०	२०	२०	१४०	४०	४०	…	…	…	२०	२०	२०	…	२०	…	…	८०	…	…	…
१४. ड्रेस मेकींग	२०	२०	४०	२०	…	२०	…	…	२०	…	६०	…	…	२०	२०	…	…	२०	…	२०	२०	…	२०	८०	२०	२०	४०
१५. बेसिक कॉस्मेटोलॉजी	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…
१६. बेकर ॲण्ड कन्फेशनर	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…
१७. फॅशन डिझायनिंग टेक्नो. (जुने नाव फॅशन टेक्नॉलॉजी)	२०	…	२०	…	…	…	२०	…	…	…	२०	४०	४०	…	…	…	२०	…	…	…	२०	२०	…	६०	…	…	…
१८. कॉम्प्युटर ऑपरेटर-कम-प्रोग्रामिंग असिस्टंट.	४८	…	४८	२४	४८	…	…	४८	…	२४	१४४	…	…	२४	२४	४८	२४	४८	…	४८	४८	२४	२४	२६४	२४	…	२४

प्रपत्र–१ (चालू)

	१	२		३	४	५	६	७	८	९		१०		११		१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९		२०	२१	
१९. एस.सी.व्ही.टी.-लघुलेखन (मराठी)	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
२०. तारतंत्री	...	...	...	...	४०	४०	...	४०	२०	...	१४०	...	...	४०	४०	४०	४०	४०	...	...	४०	...	२०	१८०	...	...	...
२१. आरेखक स्थापत्य	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
२२. रंगारी (जनरल)	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	८०	८०	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
२३. यांत्रिक प्रशितण व वातानुकूलीकरण	...	...	...	४८	४८	...	...	४८	...	...	१४४	...	...	...	...	४८	...	...	...	...	...	...	...	४८	४८	...	४८
२४. यांत्रिक इलेक्ट्रॉनिक्स	...	...	...	...	२४	...	...	...	...	...	२४	...	...	...	...	४८	४८	...	...	...	२४	...	...	१२०	२४	...	२४
२५. यांत्रिक मोटारगाडी	४८	...	४८	...	४८	४८	...	...	...	...	९६	...	...	४८	४८	९६	४८	४८	...	४८	४८	...	२४	३१२	...	...	...
२६. वीजतंत्री	६०	४०	१००	४०	४०	१००	४०	४०	...	२०	२८०	६०	६०	...	...	४०	४०	४०	४०	४०	४०	४०	४०	३२०	४०	...	४०
२७. यंत्रकारागीर	...	...	...	...	४०	...	...	...	...	...	४०	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
२८. जोडारी	६०	२०	८०	४०	४०	४०	...	४०	...	...	१६०	६०	६०	२०	२०	८०	४०	४०	४०	४०	४०	४०	४०	३६०	४०	४०	८०
२९. कातारी	४०	...	४०	...	८०	...	...	...	...	...	८०	...	...	४०	४०	४०	४०	...	...	...	...	...	...	८०	...	...	...
३०. यंत्रकारागीर (घर्षक)	४०	...	४०	...	४०	...	...	...	...	...	४०	...	...	६०	६०	४०	४०	...	...	...	...	४०	...	१२०	...	...	...
३१. इन्फॉरमेशन ॲन्ड कम्युनिकेशन ॲन्ड टेक्नॉलॉजी ॲन्ड सिस्टीम मेंटेनन्स.	...	...	...	...	२४	...	...	...	...	...	२४	२४	२४	२४	२४	४८	...	...	...	...	...	...	...	४८	२४	...	२४
३२. मेकॅनिक कन्झ्युमर इलेक्ट्रॉनिक्स	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
३३. विव्हींग टेक्निशियन	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
३४. टेक्सटाईल वेट प्रोसेसिंग टेक्निशियन.	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
३५. टूल ॲण्ड डायमेकर (प्रेस टुल्स, जिग्स ॲण्ड फिक्चर).	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	४८	४८	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
३६. टूल ॲन्ड डायमेकर (डाईज ॲन्ड मोल्ड).	...	...	...	...	४८	...	...	...	...	२४	७२	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
३७. मेकॅनिक मशीन टूल्स मेंटेनन्स.	...	...	...	...	४८	...	...	...	...	...	४८	...	...	२४	२४	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...

प्रपत्र–१ (चालू)

	१	२		३	४	५	६	७	८	९		१०		११		१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९		२०	२१	
३८. कम्प्युटर हार्डवेअर ॲन्ड नेटवर्क मेंटेनन्स.	...	...	...	...	...	२४	...	...	...	...	२४	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
३९. संधाता (GMAW & GTAW)	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	४०	४०	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
४०. स्पिनिंग टेक्नीशियन	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
४१. हाउस कीपर जनरल	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	४८	४८	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
४२. फुड प्रोडक्शन (जनरल)	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	४८	४८	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
४३. फुड ॲण्ड बेवरेज सर्व्हीस	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	४०	४०	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
४४. टेक्सटाईल मॅकेट्रॉनिक्स	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
एकूण ...	३९६	१६०	५५६	१९२	७८८	३८०	१२०	३४४	८०	१३२	२०३६	४४८	४४८	५३६	५३६	६८०	४००	३१६	१४०	२३६	३२०	१६४	२१२	२४६८	२२०	८०	३००

प्रपत्र-१ (चालू)

अनु-क्रमांक व्यवसायाचे नाव	नंदूरबार							जळगाव			अहमदनगर		नांदेड		अमरावती			यवतमाळ						नागपूर	
	नंदुर-बार	नवापूर	तळोदा	अक्कल-कुवा	शहादा	अक्राणी	एकूण	यावल	चोपडा	एकूण	राजूर	एकूण	किन-वट	एकूण	चिखल-दरा	धारणी	एकूण	पांढर-कवडा	आर्णी	राळेगाव	मारेगाव	कळंब	एकूण	पार-शिवनी	एकूण
	२२	२३	२४	२५	२६	२७		२८	२९		३०		३१		३२	३३		३४	३५	३६	३७	३८		३९	
१. सुतारकाम	२४	…	…	…	…	२४	४८	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	२४	२४
२. यांत्रिक कर्षित्र	४०	…	…	…	…	…	४०	२०	…	२०	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	२०	२०	…	…
३. संधाता	४०	४०	२०	४०	४०	…	१८०	…	४०	४०	२०	२०	४०	४०	४०	४०	८०	४०	४०	४०	४०	…	१६०	४०	४०
४. नळ कारागीर	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	२४	२४	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…
५. पत्रे कारागीर	…	४०	…	…	…	…	४०	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…
६. एस.सी.व्ही.टी. जनरल फिटर-कम-मेकॅनिक	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…
७. एस.सी.व्ही.टी. कॅबिनेट फर्निचर मेकिंग	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…
८. प्लास्टिक प्रोसेसिंग ऑपरेटर	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…
९. यांत्रिक डिझेल	४८	…	२०	…	….	…	६८	…	४८	४८	…	…	२४	२४	४८	…	४८	४८	…	…	…	…	४८	…	…
१०. पंप ऑपरेटर-कम-मेकॅनिक	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…
११. इंटेरिअर डेकोरेशन ॲन्ड डिझायनिंग.	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…
१२. मेकॅ.ऑटो इले. ॲन्ड इलेक्ट्रॉनिक्स.	…	…	…	…	…	…	…	…	४०	४०	…	…	…	…	…	…	…	२०	…	…	…	…	२०	…	…
१३. सुईंग टेक्नॉलॉजी (जुने नाव कर्तन व शिवण)	…	२०	…	२०	…	२०	६०	…	४०	४०	२०	२०	२०	२०	२०	२०	४०	२०	…	२०	२०	…	६०	२०	२०
१४. ड्रेस मेकिंग	२०	२०	२०	…	४०	…	१००	२०	४०	६०	४०	४०	२०	२०	२०	…	२०	…	२०	२०	…	४०	८०	२०	२०
१५. बेसिक कॉस्मेटोलॉजी	…	२४	…	…	…	…	२४	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	२४	२४	२४	२४	२४	१२०	…	…
१६. बेकर ॲण्ड कन्फेशनर	…	…	२४	…	…	२४	४८	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…
१७. फॅशन डिझायनिंग टेक्नो. (जुने नाव फॅशन टेक्नॉलॉजी)	२०	२०	…	…	…	…	४०	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	२०	…	…	…	…	२०	…	…
१८. कॉम्प्युटर ऑपरेटर-कम-प्रोग्रामिंग असिस्टंट.	७२	२४	२४	…	२४	…	१४४	२४	…	२४	…	…	२४	२४	४८	४८	९६	…	…	४८	२४	…	७२	…	…

प्रपत्र-१ (चालू)

	२२	२३	२४	२५	२६	२७		२८	२९		३०		३१		३२	३३		३४	३५	३६	३७	३८		३९	
१९. एस.सी.व्ही.टी.-लघुलेखन (मराठी)	४०	…	…	…	…	…	४०	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…
२०. तारतंत्री	४०	४०	२०	…	२०	२०	१४०	४०	…	४०	…	…	२०	२०	४०	४०	८०	४०	…	२०	…	…	६०	…	…
२१. आरेखक स्थापत्य	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…
२२. रंगारी (जनरल)	४०	…	…	…	…	…	४०	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…
२३. यांत्रिक प्रशितण व वातानुकूलीकरण	४८	…	…	…	…	…	४८	४८	…	४८	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…
२४. यांत्रिक इलेक्ट्रॉनिक्स	४८	…	…	…	…	…	४८	…	…	…	…	…	…	…	…	२४	२४	२४	२४	…	…	…	४८	…	…
२५. यांत्रिक मोटारगाडी	४८	४८	…	…	४८	…	१४४	…	…	…	…	…	२४	२४	४८	…	४८	४८	…	…	४८	…	९६	…	…
२६. वीजतंत्री	४०	४०	…	४०	४०	…	१६०	…	४०	४०	४०	४०	२०	२०	४०	…	४०	४०	४०	४०	४०	४०	२००	४०	४०
२७. यंत्रकारागीर (घर्षक)	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…
२८. जोडारी	८०	४०	…	४०	२०	२०	२००	…	…	…	४०	४०	२०	२०	४०	४०	८०	२०	४०	४०	४०	४०	१८०	…	…
२९. कातारी	८०	४०	…	…	…	…	१२०	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…
३०. यंत्रकारागीर	४०	४०	…	…	…	…	८०	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…
३१. इन्फॉरमेशन ॲन्ड कम्युनिकेशन ॲन्ड टेक्नॉलॉजी ॲन्ड सिस्टीम मेंटेनन्स.	४८	…	२४	…	…	…	७२	…	…	…	…	…	…	…	२४	४८	७२	२४	…	…	…	४८	७२	२४	२४
३२. मेकॅनिक कन्झ्युमर इलेक्ट्रॉनिक्स	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	४८	…	…	४८	…	…
३३. विव्हींग टेक्निशियन	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	४८	…	…	…	…	४८	…	…
३४. टेक्सटाईल वेट प्रोसेसिंग टेक्निशियन.	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	४०	…	…	…	…	४०	…	…
३५. टूल ॲण्ड डायमेकर (प्रेस टुल्स, जिग्स ॲण्ड फिक्चर).	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…
३६. टूल ॲन्ड डायमेकर (डाईज ॲन्ड मोल्ड).	४८	…	…	…	…	…	४८	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…
३७. मेकॅनिक मशीन टूल्स मेंटेनन्स.	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…

प्रपत्र–१ (चालू)

	२२	२३	२४	२५	२६	२७		२८	२९		३०		३१		३२	३३		३४	३५	३६	३७	३८		३९	
३८. कम्प्युटर हार्डवेअर ॲन्ड नेटवर्क मेंटेनन्स.	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
३९. संधाता (GMAW & GTAW)	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
४०. स्पिनिंग टेक्नीशियन	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	२०	...	...	...	...	२०	...	...
४१. हाउस कीपर जनरल	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
४२. फुड प्रोडक्शन (जनरल)	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
४३. फुड ॲण्ड बेवरेज सर्व्हीस	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
४४. टेक्सटाईल मॅकेट्रॉनिक्स	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	२४	...	...	...	...	२४	...	...
एकूण ...	८६४	४३६	१५२	१४०	२३२	१०८	१९३२	१५२	२४८	४००	१८४	१८४	२१२	२१२	३६८	२६०	६२८	५००	१८८	३००	२३६	२१२	१४३६	१६८	१६८

प्रपत्र-१ (चालू)

अनु- क्रमांक व्यवसायाचे नाव	चंद्रपूर राजूरा ४०	जिवती ४१	पोंभूर्णा ४२	गोंड-पिपरी ४३	चिमूर ४४	कोर-पना ४५	भद्रा-वती ४६	एकूण	गडचिरोली गड-चिरोली ४७	आला-पल्ली ४८	देसाई-गंज ४९	कोरची ५०	कुर-खेडा ५१	आर-मोरी ५२	चामोर्शी ५३	एटा-पल्ली ५४	सिरोंचा ५५	भामरा-गड ५६	मुलचेरा ५७	एकूण	गोंदिया धानोरा ५८	देवरी ५९	अर्जुनी-मोरगाव ६०	साले-कसा ६१	एकूण	सर्व एकूण
१. सुतारकाम	…	…	…	…	२४	…	…	२४	…	…	…	२४	…	…	…	२४	२४	२४	…	९६	…	…	…	२४	२४	२८८
२. यांत्रिक कर्षित्र	…	…	…	…	…	…	…	…	४०	२०	४०	…	…	…	…	…	…	…	…	१००	…	…	…	…	…	१८०
३. संधाता	४०	…	…	४०	४०	२०	…	१४०	४०	४०	४०	४०	…	४०	४०	४०	…	२०	…	३००	…	४०	२०	४०	१००	१७००
४. नळ कारागीर	…	…	…	२४	…	…	२४	४८	…	२४	२४	…	…	…	…	…	…	…	…	४८	२४	…	…	…	२४	२४०
५. पत्रे कारागीर	…	…	…	…	…	…	…	…	२०	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	२०	…	…	…	…	…	१००
६. एस.सी.व्ही.टी. जनरल फिटर-कम-मेकॅनिक	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…
७. एस.सी.व्ही.टी. कॅबिनेट फर्निचर मेकिंग	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…
८. प्लास्टिक प्रोसेसिंग ऑपरेटर	…	…	…	…	…	…	…	…	४०	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	४०	…	…	…	…	…	८०
९. यांत्रिक डिझेल	४८	…	…	४८	…	४८	…	१४४	४८	…	४८	…	४८	…	२४	…	…	…	…	१६८	४८	४८	४८	४८	१९२	९८०
१०. पंप ऑपरेटर-कम-मेकॅनिक	…	…	…	…	…	…	२०	२०	…	…	…	…	२०	…	…	…	…	…	२०	४०	…	…	…	…	…	१००
११. इंटेरिअर डेकोरेशन ॲन्ड डिझायनिंग.	…	…	…	…	…	…	…	…	२४	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	२४	…	…	…	…	…	४८
१२. मेकॅ.ऑटो इले. ॲन्ड इलेक्ट्रॉनिक्स.	२०	…	…	…	…	…	…	२०	२०	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	२०	…	…	…	…	…	१४०
१३. सुईंग टेक्नॉलॉजी (जुने नाव कर्तन व शिवण)	२०	२०	२०	२०	२०	२०	२०	१४०	४०	…	२०	४०	२०	२०	२०	२०	२०	२०	२०	२४०	२०	२०	२०	२०	८०	१०००
१४. ड्रेस मेकिंग	…	…	…	२०	२०	२०	…	६०	२०	२०	…	२०	२०	४०	२०	२०	२०	२०	…	२००	२०	२०	२०	२०	८०	९२०
१५. बेसिक कॉस्मेटोलॉजी	…	…	…	…	…	…	२४	२४	४८	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	४८	…	२४	…	…	२४	२४०
१६. बेकर ॲण्ड कन्फेशनर	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	४८
१७. फॅशन डिझायनिंग टेक्नो. जुने नाव फॅशन टेक्नॉलॉजी	२०	…	…	…	…	…	…	२०	२०	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	२०	…	…	…	…	…	२४०
१८. कॉम्प्युटर ऑपरेटर-कम-प्रोग्रामिंग असिस्टंट.	…	२४	२४	…	…	…	…	४८	४८	२४	२४	…	…	…	…	…	…	…	…	९६	…	…	…	…	…	१००८

प्रपत्र–१ (चालू)

	४०	४१	४२	४३	४४	४५	४६		४७	४८	४९	५०	५१	५२	५३	५४	५५	५६	५७		५८	५९	६०	६१		
१९. एस.सी.व्ही.टी.-लघुलेखन (मराठी)	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	४०
२०. तारतंत्री	४०	२०	४०	४०	४०	४०	...	२२०	४०	४०	४०	...	...	...	...	४०	४०	४०	२०	२६०	...	४०	२०	४०	१००	१२८०
२१. आरेखक स्थापत्य	...	...	...	...	...	...	...	...	४८	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	४८	२०	...	...	...	२०	६८
२२. रंगारी (जनरल)	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	२०	...	...	...	...	...	...	...	२०	...	...	...	...	...	१४०
२३. यांत्रिक प्रशितण व वातानुकूलीकरण	...	२४	...	...	...	...	४८	७२	४८	४८	...	...	...	४८	४८	...	...	...	...	१९२	...	...	४८	...	४८	६४८
२४. यांत्रिक इलेक्ट्रॉनिक्स	२४	२४	२४	...	...	...	...	७२	४८	२४	४८	...	२४	...	...	...	...	...	२४	१६८	...	...	...	...	...	५२८
२५. यांत्रिक मोटारगाडी	७२	...	...	४८	...	...	...	१२०	४८	४८	४८	...	...	...	...	...	...	...	...	१४४	...	४८	...	...	४८	११२८
२६. वीजतंत्री	४०	४०	४०	४०	...	...	...	१६०	४०	४०	४०	४०	४०	४०	४०	...	...	...	...	२८०	४०	४०	२०	४०	१४०	१९२०
२७. यंत्रकारागीर (घर्षक)	...	...	...	...	...	...	...	...	४०	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	४०	...	...	...	...	...	८०
२८. जोडारी	४०	४०	४०	४०	४०	४०	...	२४०	४०	४०	४०	...	...	...	...	४०	४०	४०	४०	२८०	...	४०	...	२०	६०	१८६०
२९. कातारी	४०	...	...	...	...	...	...	४०	४०	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	४०	...	...	...	...	...	४४०
३०. यंत्रकारागीर	४०	...	...	...	...	...	...	४०	४०	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	४०	...	...	...	...	...	४२०
३१. इन्फॉरमेशन ॲन्ड कम्यु-निकेशन ॲन्ड टेक्नॉलॉजी ॲन्ड सिस्टीम मेंटेनन्स.	२४	...	...	...	...	...	२४	४८	४८	२४	...	...	...	४८	२४	...	...	...	...	१४४	...	...	२४	२४	४८	६२४
३२. मेकॅनिक कन्झ्युमर इलेक्ट्रॉनिक्स	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	४८
३३. विव्हींग टेक्निशियन	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	४८
३४. टेक्सटाईल वेट प्रोसेसिंग टेक्निशियन.	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	४०
३५. टूल ॲण्ड डायमेकर (प्रेस टुल्स, जिग्स ॲण्ड फिक्चर).	...	...	...	...	...	...	...	...	२४	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	२४	...	...	...	...	...	७२
३६. टूल ॲन्ड डायमेकर (डाईज ॲन्ड मोल्ड).	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	१२०
३७. मेकॅनिक मशीन टूल्स मेंटेनन्स.	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	७२

प्रपत्र-१ (चालू)

	४०	४१	४२	४३	४४	४५	४६		४७	४८	४९	५०	५१	५२	५३	५४	५५	५६	५७		५८	५९	६०	६१		
३८. कम्प्युटर हार्डवेअर ॲन्ड नेटवर्क मेंटेनन्स.	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	२४
३९. संधाता (GMAW & GTAW)	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	४०
४०. स्पिनिंग टेक्नीशियन	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	२०
४१. हाउस कीपर जनरल	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	४८
४२. फुड प्रोडक्शन (जनरल)	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	४८
४३. फुड ॲण्ड बेवरेज सर्व्हीस	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	४०
४४. टेक्सटाईल मॅकेट्रॉनिक्स	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	२४
एकूण ...	४६८	१९२	१८८	३२०	१८४	१८८	१६०	१७००	९१२	३९२	४१२	१८४	१७२	२३६	२१६	१८४	१४४	१६४	१२४	३१४०	१७२	३२०	२२०	२७६	९८८	१७१३२

प्रपत्र–२

शासकीय आदिवासी आश्रम औ. प्र. संस्थांमधील व्यवसाय निहाय प्रवेश क्षमतेबाबतची माहिती (२०२१-२२)

अनु-		ठाणे				नाशिक					नंदुरबार			धुळे			जळगाव		अहमदनगर		
क्रमांक	व्यवसायाचे नाव	कारेगाव	शेणवे	डोंगारी	एकूण	बोरी-पाडा	अंबुपाडा	आसर-बारी	ननाशी	एकूण	मांडवी	शिरवे	एकूण	सुकापूर	नवापाडा	एकूण	जोंधन खेडा	एकूण	मवेशी	केळी-कोतूळ	एकूण
		१	२	३		४	५	६	७		८	९		१०	११		१२		१३	१४	
१.	संधाता	...	...	...	...	...	...	२०	...	२०	...	...	...	...	...	...	२०	२०	...	...	...
२.	एससीव्हीटी – जनरल फिटर-कम-मेकॅनिक	...	...	२०	२०	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
३.	एससीव्हीटी – कॅबिनेट फर्निचर मेकर.	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
४.	सुईंग टेक्नॉलॉजी (कर्तन व शिवण)	२०	२०	...	४०	...	...	२०	...	२०	२०	२०	४०	२०	२०	४०	२०	२०	...	...	...
५.	ड्रेस मेकींग	...	२०	...	२०	२०	२०	...	...	४०	२०	...	२०	...	...	...	...	...	...	...	...
६.	फॅशन डिझाईनिंग टेक्नॉलॉजी	...	...	...	...	...	...	...	२०	२०	...	...	...	...	...	...	...	...	...	२०	२०
७.	कॉम्प्युटर ऑपरेटर-कम-प्रोग्रॅमिंग असिस्टंट	...	...	...	...	...	...	२४	२४	४८	...	२४	२४	...	२४	२४	...	...	२४	२४	४८
८.	यांत्रिक मोटारगाडी	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	२४	२४	...	२४	२४	...	...	...	...	...
९.	तारतंत्री	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	२०	...	२०
१०.	वीजतंत्री	२०	...	२०	४०	२०	...	२०	२०	६०	...	२०	२०	२०	२०	४०	२०	२०	...	२०	२०
११.	जोडारी	...	...	...	...	२०	४०	...	२०	८०	...	...	...	२०	...	२०	...	...	२०	...	२०
१२.	मेकॅनिक कन्झ्युमर इलेक्ट्रॉनिक्स	...	२४	...	२४	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
	...	४०	६४	४०	१४४	६०	६०	८४	८४	२८८	४०	८८	१२८	६०	८८	१४८	६०	६०	६४	६४	१२८

प्रपत्र-२ (चालू)

अनु-क्रमांक	व्यवसायाचे नाव	नांदेड पाटोदा १५	एकूण	हिंगोली जाम-गव्हान १६	एकूण	यवतमाळ आंतरगाव १७	हर्षी १८	एकूण	अमरावती चिखली १९	सुसरदा २०	एकूण	गडचिरोली रामगड २१	जांबीया २२	खमेन-चिरु २३	कोर्ची २४	एकूण	चंद्रपूर मंगी २५	देवाडा २६	एकूण	गोंदिया बिजेपार २७	एकूण	नागपूर बेलदा २८	एकूण	सर्व एकूण
१.	संधाता	...	...	...	...	...	...	...	...	२०	२०	...	...	...	...	...	...	२०	२०	...	...	...	...	८०
२.	एससीव्हीटी – जनरल फिटर-कम-मेकॅनिक	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	२०
३.	एससीव्हीटी – कॅबिनेट फर्निचर मेकर.	...	...	....	...	...	...	...	...	...	...	२४	...	...	...	२४	...	...	...	...	...	...	...	२४
४.	सुईंग टेक्नॉलॉजी (कर्तन व शिवण)	२०	२०	...	...	२०	२०	४०	...	२०	२०	२०	...	२०	...	४०	...	२०	२०	२०	२०	२०	२०	३४०
५.	ड्रेस मेकींग	...	...	...	...	...	...	...	२०	...	२०	२०	...	२०	...	४०	...	...	...	...	...	...	...	१४०
६.	फॅशन डिझाइनिंग टेक्नॉलॉजी	...	...	२०	२०	...	...	...	...	...	...	...	...	...	२०	२०	२०	...	२०	...	...	...	...	१००
७.	कॉम्प्युटर ऑपरेटर-कम-प्रोग्रॅमिंग असिस्टंट	...	...	२४	२४	...	...	...	...	...	...	...	...	...	२४	२४	२४	...	२४	...	...	...	...	२१६
८.	यांत्रिक मोटारगाडी	२४	२४	...	...	...	२४	२४	...	२४	२४	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	१२०
९.	तारतंत्री	...	...	२०	२०	...	२०	२०	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	६०
१०.	वीजतंत्री	२०	२०	...	...	२०	...	२०	२०	...	२०	२०	२०	...	...	४०	...	२०	२०	२०	२०	२०	२०	३६०
११.	जोडारी	२०	२०	...	...	२०	२०	४०	२०	२०	४०	२०	२०	...	२०	६०	२०	२०	४०	२०	२०	२०	२०	३६०
१२.	मॅकेनिक कन्झ्युमर इलेक्ट्रॉनिक्स	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	२४
	एकूण बेरीज ...	८४	८४	६४	६४	६०	८४	१४४	६०	८४	१४४	१०४	४०	४०	६४	२४८	६४	८०	१४४	६०	६०	६०	६०	१८४४

सहकार, पणन व वस्त्रोद्योग विभाग

(सहकार)

समग्र कार्यक्रम :

आदिवासी सहकारी संस्थांना दिलेल्या अर्थसहाय्याचा आढावा—

आदिवासी सेवा सहकारी संस्थांची पुनर्रचना कार्यक्रमांतर्गत पुर्वीच्या आदिवासी सहकारी संस्था अवसायनात काढून महाराष्ट्र राज्यात एकूण ९३८ आदिवासी विविध कार्यकारी सहकारी संस्था स्थापन करण्यात आल्या आहेत. सदर संस्थांना व्यवस्थापकीय अनुदान, व्याज अनुदान, भाग भांडवल इ. विविध प्रकारचे अर्थसहाय्य तदर्थ स्वरूपात (ॲडव्हॉक बेसीसवर) सन १९९०-१९९१ पासून देण्यात आले आहे. आता शासनाचा आदिवासी विकास विभागाकडील शासन निर्णय क्रमांक आविम-१०९६/प्र.क्र.-९३/का-३, दि. ३१ मार्च १९९८ अन्वये आदिवासी विविध कार्यकारी संस्थांना अर्थसहाय्य देण्याच्या खालील योजनांना पुढीलप्रमाणे मंजुरी देण्यात आली आहे.

सन २०१९-२०२० ची आकडेवारी ही माहे मार्च २०२० अखेरची खर्चाची आकडेवारी आहे

(१) **आदिवासी विविध कार्यकारी सहकारी संस्थांना भागभांडवली अंशदान :—** आदिवासी विविध कार्यकारी सहकारी संस्थांच्या सभासदांना शेतीसाठी कर्ज वाटप, शेतीसाठी आवश्यक खते, बी-बियाने व इतर निविष्ठा पुरवठा, रास्त भाव दुकान चालविणे, दुग्धव्यवसाय, मत्स्यव्यवसाय इत्यादी व्यवसायासाठी कर्ज उभारणी करावी लागते. ही कर्ज उभारणी संस्थेच्या भागभांडवलाच्या पटीशी संबंधित असल्याने या संस्थांचा भागभांडवली पाया पक्का करण्यासाठी एकूण ९३८ संस्थांसाठी प्रती संस्था रु. ५०,००० याप्रमाणे भागभांडवली अंशदान देण्यात येते. या योजनेखाली खालीलप्रमाणे अर्थसहाय्य देण्यात येते.

(रक्कम रुपये लाखात)

२०१७-२०१८		२०१८-२०१९		२०१९-२०२०		२०२०-२०२१	
तरतूद	खर्च	तरतूद	खर्च	तरतूद	खर्च	तरतूद	खर्च
...	...	...	...	...	...	...	...

(२) **पुनर्रचित आदिवासी विविध कार्यकारी सहकारी संस्थांना व्यवस्थापकीय अनुदान :—** या संस्थांचा आर्थिक पाया मजबूत नसल्याने सुरुवातीची काही वर्षे त्यांना कर्मचाऱ्यांचे वेतन, कार्यालयीन खर्च, भाडे इत्यादींसाठी येणाऱ्या खर्चाचा बोजा व सभासदांची सामाजिक, आर्थिक परिस्थिती लक्षात घेता तसेच या संस्थांचे सुरूवातीचे व्यवहार मर्यादित राहतात, हे लक्षात घेता प्रती संस्था रु. १०,००० प्रती वर्षी याप्रमाणे सन २००५-२००६ पर्यंत ९३८ संस्थांना देण्याची योजना आहे. या योजनेसाठी खालीलप्रमाणे अर्थसहाय्य देण्यात आलेले आहे.

(रक्कम रुपये लाखात)

२०१७-२०१८		२०१८-२०१९		२०१९-२०२०		२०२०-२०२१	
तरतूद	खर्च	तरतूद	खर्च	तरतूद	खर्च	तरतूद	खर्च
११.८०	११.८०	११.८०	११.८०	११.८०	३.२०	...	...

(३) **पुनर्रचित आदिवासी विविध कार्यकारी सहकारी संस्थांना स्वस्त धान्य दुकानासाठी व्यवस्थापकीय अनुदान :—** नवीन आदिवासी विविध कार्यकारी सहकारी संस्थांमार्फत चालविण्यात येणाऱ्या स्वस्त धान्य दुकानांना येणारा तोटा भरून काढण्यासाठी रु. २,५०० पर्यंत प्रतिवर्षी किंवा प्रत्यक्ष येणारा तोटा यात जे कमी असेल एवढे अनुदान ५ वर्षापर्यंत देण्यात येते. या योजनेसाठी खालीलप्रमाणे अर्थसहाय्य देण्यात आलेले आहे.

(रक्कम रुपये लाखात)

२०१७-२०१८		२०१८-२०१९		२०१९-२०२०		२०२०-२०२१	
तरतूद	खर्च	तरतूद	खर्च	तरतूद	खर्च	तरतूद	खर्च
...	...	...	...	...	...	...	...

(४) **आदिवासी विविध कार्यकारी सहकारी संस्थांचे भाग खरेदी करण्यासाठी ७ वर्षे मुदतीचे बिनव्याजी कर्ज :—** जुन्या संस्थेत सभासद न झालेले तसेच खातेफोड झाल्यानंतर नवीन झालेले भूधारकांना नवीन संस्थेचे सभासद होण्यासाठी व आदिवासी उपयोजनेखाली राबविण्यात येत असलेल्या योजनांचा फायदा मिळविण्यासाठी प्रत्येक आदिवासींना भाग खरेदीसाठी रुपये १०० पर्यंत भाग खरेदीसाठी बिनव्याजी कर्ज देण्यात येते. हे कर्ज पाच हप्त्यात परत करावयाचे असून, पहिला हप्ता कर्ज दिल्याच्या तारखेपासून तिसऱ्या वर्षी देय होतो. या योजनेखाली खालीलप्रमाणे अर्थसहाय्य देण्यात आलेले आहे.

(रक्कम रुपये लाखात)

२०१७-२०१८		२०१८-२०१९		२०१९-२०२०		२०२०-२०२१	
तरतूद	खर्च	तरतूद	खर्च	तरतूद	खर्च	तरतूद	खर्च
५२.४५	७४.००	३.००	...	८५.१०	...	...	...

महसूल व वन विभाग

(जनजाती क्षेत्र उपयोजना)

प्रधान मुख्य वनसंरक्षक, म. रा., नागपूर

कार्यक्रम व त्यातील कर्मचाऱ्यांची संख्या दर्शविणारे विवरणपत्र

तक्ता क्र. १

कर्मचारीविषयक गोषवारा :

अ. क्र.	कार्यक्रम क्रमांक व नाव			कर्मचाऱ्यांची संख्या २०२१-२०२२	कर्मचाऱ्यांची संख्या २०२२-२०२३
१.	निर्देशन व प्रशासन	...	...	...	...
२.	वन संशोधन	...	...	...	...
३.	शिक्षण व प्रशिक्षण	...	...	...	...
४.	वनसंरक्षण व विकास	...	...	...	...
५.	वृक्षारोपन योजना	...	...	...	...
६.	वनोत्पादन	...	...	...	...
७.	वन दळणवळण व इमारती	...	...	...	...
८.	वन्यप्राणी व्यवस्थापन व निसर्ग संवर्धन	...	...	...	...
९.	वने, उपवने व कल्याणविषयक कार्यक्रम	...	...	...	...
१०.	वन विकास महामंडळ मर्यादित	...	...	...	...
			एकूण ...	निरंक	निरंक

सर्व कार्यक्रमातील कर्मचाऱ्यांची संख्या, पदनाम व वेतनमान दर्शविणारे विवरणपत्र

तक्ता क्र. २

अनुक्रमांक	पदनाम	वेतनमान		पदसंख्या २०२१-२०२२	पदसंख्या २०२२-२०२३
१	२	३		४	५
१.	राजपत्रित	रुपये			
	सहायक वनसंरक्षक	९,३००—३४,८००		...	...
	वनक्षेत्रपाल	९,३००—३४,८००		...	...
			एकूण ...	...	...
२.	अराजपत्रित-वर्ग ३				
	वनपाल	५,२००-२०,२००		...	...
	वनरक्षक	५,२००-२०,२००		...	...
	लेखापाल	५,२००-२०,२००		...	...
	लिपिक	५,२००-२०,२००		...	...
	वाहन चालक	५,२००-२०,२००		...	...
			एकूण ...	...	...
१.	अराजपत्रित-वर्ग ४				
	चौकीदार	४,४४०-७,४४०		...	...
	स्वच्छक	४,४४०-७,४४०		...	...
	महावत	५,२००-२०,२००		...	...
	गवत कापणारा	४,४४०-७,४४०		...	...
			एकूण ...	...	...
			एकूण बेरीज...	निरंक	निरंक

कार्यक्रम क्र. ४-वनसंरक्षण व विकास

तक्ता क्र. १

(दोन) वित्तीय आवश्यकता :

(रुपये हजारात)

तपशील	प्रत्यक्ष, २०२०-२०२१			अर्थसंकल्प, २०२१-२०२२			सुधारित अंदाज, २०२१-२०२२			प्रस्तावित, २०२२-२०२३		
	योजनेतर	योजनांतर्गत	एकूण	योजनेतर	योजनांतर्गत	एकूण	योजनेतर	योजनांतर्गत	एकूण	योजनेतर	योजनांतर्गत	एकूण
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
(अ) कार्यवार वर्गीकरण—												
(१) आदिवासी मार्फत रोपे तयार करणे	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
(२) वैरण साधन संपत्तीचा विकास	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
(३) मृदसंधारणार्थ वनीकरण (क्षेत्र)	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
(४) खालावलेल्या वनांचे पुनर्वनीकरण	...	१०,८४,७७	१०,८४,७७	...	११,९३,२५	...	...	११,९३,२५	...	...	१३,१२,५८	१३,१२,५८
(५) लागवड कार्यक्रम	...	१,७३,७७	१,७३,७७	...	१,९१,१५	...	...	१,९१,१५	...	...	२,१०,२७	२,१०,२७
(६) अक्कलकुवा धडगाव विशेष कृती कार्यक्रम.	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
(७) विदर्भ विकास कार्यक्रमा अंतर्गत (बांबु लागवड)	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
एकूण—(अ)–स्थूल	...	१२,५८,५४	१२,५८,५४	...	१३,८४,४०	...	...	१३,८४,४०	...	...	१५,२२,८४	१५,२२,८४
(ब) उद्दिष्टवार वर्गीकरण—												
(१) आदिवासी मार्फत रोपे तयार करणे												
मजुरी	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
साहित्य व पुरवठा	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
एकूण—(१)–निव्वळ	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
(२) वैरण साधन संपत्तीचा विकास–												
मजुरी	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
साहित्य व पुरवठा	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
एकूण—(२)–निव्वळ	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
(३) मृदसंधारणार्थ वनीकरण (क्षेत्र)–												
मजुरी	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
साहित्य व पुरवठा	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
एकूण—(३)–निव्वळ	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...

तक्ता एक (चालू)

(रुपये हजारात)

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
(४) खालावलेल्या वनांचे पुनर्वनीकरण												
वेतन	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
मजुरी	...	८,६७,८२	८,६७,८२	...	९,५४,६०	...	...	९,५४,६०	...	...	१०,५०,०६	१०,५०,०६
साहित्य व पुरवठा	...	२,१६,९५	२,१६,९५	...	२,३८,६५	...	...	२,३८,६५	...	...	२,६२,५२	२,६२,५२
इतर	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
एकूण—(४)—निव्वळ	...	१०,८४,७७	१०,८४,७७	...	११,९३,२५	...	...	११,९३,२५	...	...	१३,१२,५७.५	१३,१२,५८
(५) लागवड कार्यक्रम												
मजुरी	...	१,३९,०२	१,३९,०२	...	१,५२,९२	...	...	१,५२,९२	...	...	१,६८,२१	१,६८,२१
साहित्य व पुरवठा	...	३४,७५	३४,७५	...	३८,२३	...	...	३८,२३	...	...	४२,०५	४२,०५
एकूण—(५)—निव्वळ	...	१,७३,७७	१,७३,७७	...	१,९१,१५	...	...	१,९१,१५	...	...	२,१०,२७	२,१०,२७
(६) अक्कलकुवा धडगाव विशेष कृती कार्यक्रम												
मजुरी	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
साहित्य व पुरवठा	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
एकूण—(६)—निव्वळ	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
(७) विदर्भ विकास कार्यक्रमा अंतर्गत (बांबु लागवड)												
मजुरी	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
साहित्य व पुरवठा	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
एकूण—(७)—निव्वळ	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
(क) वित्त व्यवस्थेची साधने—												
(१) मागणी क्रमांक टी-५ प्रधान शीर्ष-२४०६ वनीकरण व वन्यजीव	...	१०,८४,७७	१०,८४,७७	...	११,९३,२५	...	...	११,९३,२५	...	...	१३,१२,५७.५	१३,१२,५८
(२) मागणी क्रमांक टी-६ प्रधान शीर्ष-४४०६ वनावरील भांडवली खर्च	...	१,७३,७७	१,७३,७७	...	१,९१,१५	...	...	१,९१,१५	...	...	२,१०,२७	२,१०,२७
एकूण—(क)—स्थूल	...	१२,५८,५४	१२,५८,५४	...	१३,८४,४०	...	...	१३,८४,४०	...	...	१५,२२,८४	१५,२२,८४

कार्यक्रम क्र. ५-वृक्षारोपन योजना

तक्ता क्र. १

(दोन) वित्तीय आवश्यकता :

(रुपये हजारात)

तपशील	प्रत्यक्ष, २०२०-२०२१			अर्थसंकल्प, २०२१-२०२२			सुधारित अंदाज, २०२१-२०२२			प्रस्तावित, २०२२-२०२३		
	योजनेतर	योजनांतर्गत	एकूण	योजनेतर	योजनांतर्गत	एकूण	योजनेतर	योजनांतर्गत	एकूण	योजनेतर	योजनांतर्गत	एकूण
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
(अ) कार्यवार वर्गीकरण—												
(१) मध्यवर्ती रोपमळे	...	४,३३,१८	४,३३,१८	...	४,७६,५०	४,७६,५०	...	४,७६,५०	४,७६,५०	...	५,२४,१५	५,२४,१५
(२) सर्वोपयोगी वृक्षांची लागवड	...	१०,११,११	१०,११,११	...	११,१२,२२	११,१२,२२	...	११,१२,२२	११,१२,२२	...	१२,२३,४४	१२,२३,४४
(३) भरीव वनीकरण	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
एकूण—(अ) स्थूल	...	१४,४४,२९	१४,४४,२९	...	१५,८८,७२	१५,८८,७२	...	१५,८८,७२	१५,८८,७२	...	१७,४७,५९	१७,४७,५९
(ब) उद्दिष्टवार वर्गीकरण—												
(१) मध्यवर्ती रोपमळे—												
वेतन	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
मजुरी	...	२,५९,९१	२,५९,९१	...	२,८५,९०	२,८५,९०	...	२,८५,९०	२,८५,९०	...	३,१४,४९	३,१४,४९
साहित्य व पुरवठा	...	१,७३,२७	१,७३,२७	...	१,९०,६०	१,९०,६०	...	१,९०,६०	१,९०,६०	...	२,०९,६६	२,०९,६६
एकूण	...	४,३३,१८	४,३३,१८	...	४,७६,५०	४,७६,५०	...	४,७६,५०	४,७६,५०	...	५,२४,१४.७८	५,२४,१५
(२) सर्वोपयोगी वृक्षांची लागवड–												
वेतन	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
मजुरी	...	८,०८,८९	८,०८,८९	...	८,८९,७८	८,८९,७८	...	८,८९,७८	८,८९,७८	...	९,७८,७५	९,७८,७५
साहित्य व पुरवठा	...	२,०२,२२	२,०२,२२	...	२,२२,४४	२,२२,४४	...	२,२२,४४	२,२२,४४	...	२,४४,६९	२,४४,६९
एकूण	...	१०,११,११	१०,११,११	...	११,१२,२२	११,१२,२२	...	११,१२,२२	११,१२,२२	...	१२,२३,४४	१२,२३,४४
(३) भरीव वनीकरण कार्यक्रम—												
मजुरी	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
साहित्य व पुरवठा	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
एकूण	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
एकूण—(ब) स्थूल	...	१४,४४,२९	१४,४४,२९	...	१५,८८,७२	१५,८८,७२	...	१५,८८,७२	१५,८८,७२	...	१७,४७,५९	१७,४७,५९

तक्ता एक (चालू)

(रुपये हजारात)

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
(क) वित्त व्यवस्थेची साधने—												
(१) मागणी क्रमांक टी-५												
प्रधान शीर्ष-२४०६												
वनीकरण व वन्यजीव	…	४,३३,१८	४,३३,१८	…	४,७६,५०	४,७६,५०	…	४,७६,५०	४,७६,५०	…	५,२४,१४.७८	५,२४,१५
(२) मागणी क्रमांक टी-६												
प्रधान शीर्ष-४४०६												
वन्यजीव यावरील भांडवली खर्च	…	१०,११,११	१०,११,११	…	११,१२,२२	११,१२,२२	…	११,१२,२२	११,१२,२२	…	१२,२३,४४.२	१२,२३,४४
एकूण—(क)—स्थूल	…	१४,४४,२९	१४,४४,२९	…	१५,८८,७२	१५,८८,७२	…	१५,८८,७२	१५,८८,७२	…	१७,४७,५९	१७,४७,५९

कार्यभाराचा सारांश व वित्तीय आवश्यकताचे स्पष्टीकरण

तक्ता क्र. २

योजनेचे नाव	बाब	वर्ष प्रत्यक्ष, २०२०-२०२१ क्षेत्र (हेक्टरमध्ये)	वर्ष अंदाजित, २०२१-२०२२ क्षेत्र (हेक्टरमध्ये)	वर्ष अंदाजित, २०२२-२०२३ क्षेत्र (हेक्टरमध्ये)
1	2	3	4	5
१. वैरण संपत्तीचा विकास	लागवड पूर्व प्रथम वर्ष द्वितीय वर्ष तृतीय वर्ष			
२. संयुक्त वन व्यवस्थापन	लागवड पूर्व प्रथम वर्ष द्वितीय वर्ष तृतीय वर्ष			
३. खालावलेल्या वनांचे पुनर्वनीकरण	लागवड पूर्व प्रथम वर्ष द्वितीय वर्ष तृतीय वर्ष	सदर जिल्हास्तरीय आदिवासी उपयोजना या जिल्हास्तरावर राबविल्या जात असल्याने भौतिक साध्य तसेच प्रस्तावित लक्ष याबाबतची माहिती या स्तरावरुन नमुद करता येणे शक्य नाही.		
४. किरकोळ वनोत्पादनाचा विकास	लागवड पूर्व प्रथम वर्ष द्वितीय वर्ष तृतीय वर्ष			
५. लागवड कार्यक्रम	लागवड पूर्व प्रथम वर्ष द्वितीय वर्ष तृतीय वर्ष			
६. अक्कलकुवा, धडगाव (विशेष कृती कार्यक्रम)	लागवड पूर्व प्रथम वर्ष द्वितीय वर्ष तृतीय वर्ष			

कार्यभाराचा सारांश व वित्तीय आवश्यकताचे स्पष्टीकरण

तक्ता दोन

योजनेचे नाव	बाब	वर्ष प्रत्यक्ष, २०२०-२०२१ क्षेत्र (हेक्टरमध्ये)	वर्ष अंदाजित, २०२१-२०२२ क्षेत्र (हेक्टरमध्ये)	वर्ष प्रस्तावित, २०२२-२०२३ क्षेत्र (हेक्टरमध्ये)
1	2	3	4	5
१. विदर्भ विकास कार्यक्रमाअंतर्गत (बांबु लागवड)	लागवड पूर्व प्रथम वर्ष द्वितीय वर्ष तृतीय वर्ष चतुर्थ वर्ष पंचम वर्ष	सदर जिल्हास्तरीय आदिवासी उपयोजना या जिल्हास्तरावर राबविल्या जात असल्याने भौतिक साध्य तसेच प्रस्तावित लक्ष याबाबतची माहिती या स्तरावरुन नमुद करता येणे शक्य नाही.		
२. सर्वोपयोगी वृक्षांची लागवड	लागवड पूर्व प्रथम वर्ष द्वितीय वर्ष तृतीय वर्ष			

कार्यक्रम क्र. ६-वनोत्पादन

तक्ता क्र. १

(दोन) वित्तीय आवश्यकता : (रुपये हजारात)

तपशील	प्रत्यक्ष, २०२०-२०२१			अर्थसंकल्प, २०२१-२०२२			सुधारित अंदाज, २०२१-२०२२			प्रस्तावित, २०२२-२०२३		
	योजनेतर	योजनांतर्गत	एकूण	योजनेतर	योजनांतर्गत	एकूण	योजनेतर	योजनांतर्गत	एकूण	योजनेतर	योजनांतर्गत	एकूण
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
(अ) कार्यवार वर्गीकरण—वन समूपयोजन—												
(१) अनुसूचित जमातीच्या मालकीचे जमिनीवरील झाडे तोडून विल्हेवाट लावणे.	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…
(२) शासकीय अभिकरणाकडून वन समूपयोजन वनोत्पादने.	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…
(३) गौण वनोत्पादनाचा विकास	…	४,२४,९९	४,२४,९९	…	४,६७,४९	४,६७,४९	…	४,६७,४९	४,६७,४९	…	५,१४,२४	५,१४,२४
एकूण	…	४,२४,९९	४,२४,९९	…	४,६७,४९	४,६७,४९	…	४,६७,४९	४,६७,४९	…	५,१४,२४	५,१४,२४
(ब) उद्दिष्टवार वर्गीकरण—												
(१) अनुसूचित जमातीच्या मालकीचे जमिनीवरील झाडे तोडून विल्हेवाट लावणे.												
मजुरी	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…
वेतन	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…
प्रवास खर्च	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…
कार्यालयीन खर्च	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…
साहित्य व पुरवठा	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…
एकूण	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…
(२) शासकीय अभिकरणाकडून वन समूपयोजन वनोत्पादने.												
मजुरी	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…
वेतन	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…
प्रवास खर्च	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…
कार्यालयीन खर्च	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…
साहित्य व पुरवठा	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…
परिरक्षण	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…
इतर	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…
एकूण	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…	…

तक्ता एक (चालू)

(रुपये हजारात)

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
(३) गौण वनोत्पादनाचा विकास—												
मजुरी	...	३,३९,९९	३,३९,९९	...	३,७३,९९	३,७३,९९	...	३,७३,९९	३,७३,९९	...	४,११,३९	४,११,३९
साहित्य व पुरवठा	...	८५,००	८५,००	...	९३,४९.८	९३,५०	...	९३,४९.८	९३,५०	...	१,०२,८५	१,०२,८५
एकूण (३)	...	४,२४,९९	४,२४,९९	...	४,६७,४९	४,६७,४९	...	४,६७,४९	४,६७,४९	...	५,१४,२४	५,१४,२४
एकूण (ब)	...	४,२४,९९	४,२४,९९	...	४,६७,४९	४,६७,४९	...	४,६७,४९	४,६७,४९	...	५,१४,२४	५,१४,२४
(क) वित्त व्यवस्थेची साधने—												
(१) मागणी क्रमांक टी-५ प्रधान शीर्ष-२४०६ वनीकरण व वन्यजीव	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
(२) मागणी क्रमांक टी-६ प्रधान शीर्ष-४४०६ वनावरील भांडवली खर्च	...	४,२४,९९	४,२४,९९	...	४,६७,४९	४,६७,४९	...	४,६७,४९	४,६७,४९	...	५,१४,२४	५,१४,२४
एकूण—(निव्वळ)	...	४,२४,९९	४,२४,९९	...	४,६७,४९	४,६७,४९	...	४,६७,४९	४,६७,४९	...	५,१४,२४	५,१४,२४

कार्यभाराचा सारांश व वित्तीय आवश्यकताचे स्पष्टीकरण

तक्ता दोन

योजनेचे नाव	बाब	वर्ष प्रत्यक्ष, २०२०-२०२१	वर्ष अंदाजित, २०२१-२०२२	वर्ष प्रस्तावित, २०२२-२०२३
१	२	३	४	५
गौण वनोत्पादनाचा विकास	लागवड पूर्व प्रथम वर्ष द्वितीय वर्ष तृतीय वर्ष	सदर जिल्हास्तरीय आदिवासी उपयोजना या जिल्हास्तरावर राबविल्या जात असल्याने भौतिक साध्य तसेच प्रस्तावित लक्ष याबाबतची माहिती या स्तरावरुन नमुद करता येणे शक्य नाही.		

कार्यक्रम क्र. ७-दळणवळण व इमारती

तक्ता क्र. १

(दोन) वित्तीय आवश्यकता :

(रुपये हजारात)

तपशील	प्रत्यक्ष, २०२०-२०२१			अर्थसंकल्प, २०२१-२०२२			सुधारित अंदाज, २०२१-२०२२			प्रस्तावित, २०२२-२०२३		
	योजनेतर	योजनांतर्गत	एकूण	योजनेतर	योजनांतर्गत	एकूण	योजनेतर	योजनांतर्गत	एकूण	योजनेतर	योजनांतर्गत	एकूण
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
(अ) कार्यवार वर्गीकरण—												
दळणवळण व इमारती	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
एकूण	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
(ब) उद्दिष्टवार वर्गीकरण—												
दळणवळण व इमारती												
वेतन	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
मजुरी	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
प्रवास खर्च	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
साहित्य पुरवठा	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
एकूण	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
एकूण (ब)	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
(क) वित्त व्यवस्थेची साधने—												
(१) मागणी क्रमांक टी-५ प्रधान शीर्ष-२४०६ वनीकरण व वन्यजीवन	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
(२) मागणी क्रमांक टी-६ प्रधान शीर्ष-४४०६ वनावरील भांडवली खर्च	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
एकूण—(क)	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...

कार्यभाराचा सारांश व वित्तीय आवश्यकतेचे स्पष्टीकरण

तक्ता दोन

अनुक्रमांक	कामाचे विवरण	बाब	वर्ष प्रत्यक्ष, २०२०-२०२१	वर्ष अंदाजित, २०२१-२०२२	वर्ष प्रस्तावित, २०२२-२०२३
१	२	३	४	५	६
१.	रस्त्यांचे बांधकाम (कि. मी.)				
	खडीचे रस्ते				
	मुरूमांचे रस्ते				
	मातीचे रस्ते				
२.	पुलांचे बांधकाम				
३.	इमारतींचे बांधकाम				
	कर्मचाऱ्यांचे निवासस्थान	सदर जिल्हास्तरीय आदिवासी उपयोजना या जिल्हास्तरावर राबविल्या जात असल्याने भौतिक साध्य तसेच प्रस्तावित लक्ष याबाबतची माहिती या स्तरावरुन नमुद करता येणे शक्य नाही.			
	प्रकार–१				
	प्रकार–२				
	प्रकार–३				
	प्रकार–४				
	प्रकार–५				
	प्रशासकीय इमारती				
	विश्रामगृहे				
	विहीरीचे बांधकाम				

कार्यक्रम क्र. ८–निसर्ग संवर्धन व वन्य प्राण्यांचे परिरक्षण

तक्ता क्र. १

(दोन) वित्तीय आवश्यकता : (रुपये हजारात)

तपशील	प्रत्यक्ष, २०२०-२०२११			अर्थसंकल्प, २०२१-२०२२			सुधारित अंदाज, २०२१-२०२२			प्रस्तावित, २०२२-२०२३		
	योजनेतर	योजनांतर्गत	एकूण	योजनेतर	योजनांतर्गत	एकूण	योजनेतर	योजनांतर्गत	एकूण	योजनेतर	योजनांतर्गत	एकूण
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
(अ) कार्यवार वर्गीकरण—												
(१) निसर्ग संवर्धन व वन्य प्राण्यांचे परिरक्षण.	...	...	...	...	...		...	...	...	...	...	...
एकूण (अ)	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
(ब) उद्दिष्टवार वर्गीकरण—												
(१) निसर्ग संवर्धन व वन्य प्राण्यांचे परिरक्षण												
वेतन	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
मजुरी	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
प्रवास खर्च	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
कार्यालयीन खर्च	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
साहित्य पुरवठा	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
इतर	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
एकूण (ब)	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
(क) वित्त व्यवस्थेची साधने—												
(१) मागणी क्रमांक टी-४ प्रधान शीर्ष-२४०६												
वनीकरण व वन्यजीवन	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
एकूण—(क)	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...

कार्यभाराचा सारांश व वित्तीय आवश्यकताचे स्पष्टीकरण

तक्ता दोन

बाब	वर्ष प्रत्यक्ष, २०२०-२०२१	वर्ष अंदाजित, २०२१-२०२२	वर्ष प्रस्तावित, २०२२-२०२३
१	२	३	४
१. रस्त्यांचे बांधकाम (कि. मी.)	...	...	...
२. मोऱ्यांचे बांधकाम (रूपये)	...	...	...
३. इमारतींचे बांधकाम	...	...	...
४. तलावांचे बांधकाम (रूपये)	...	...	...
५. विहीरींचे बांधकाम (रूपये)	...	...	...
६. इतर कामे	...	...	...

कार्यक्रम क्र. ९–वने, उपवने आणि कल्याण विषयक कार्यक्रम

तक्ता क्र. १

(दोन) वित्तीय आवश्यकता : (रुपये हजारात)

तपशील	प्रत्यक्ष, २०२०-२०२१			अर्थसंकल्प, २०२१-२०२२			सुधारित अंदाज, २०२१-२०२२			प्रस्तावित, २०२२-२०२३		
	योजनेतर	योजनांतर्गत	एकूण	योजनेतर	योजनांतर्गत	एकूण	योजनेतर	योजनांतर्गत	एकूण	योजनेतर	योजनांतर्गत	एकूण
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
(अ) कार्यवार वर्गीकरण—												
(१) वन कामगार कल्याण	...	९५,००	९५,००	...	१,०४,५०	१,०४,५०	...	१,०४,५०	१,०४,५०	...	१,१४,९५	१,१४,९५
(२) आदिवासी लाभार्थ्यांना कुकींग गॅस, सोलर कुकर पुरवठा करणे. (आदि. उपयोजना)	..	६८,१४	६८,१४	...	...	...	...	...	...	...	...	...
(३) संयुक्त वन व्यवस्थापन		४,३७,१८	४,३७,१८	...	४,८०,९०	४,८०,९०	...	४,८०,९०	४,८०,९०	...	५,२८,९९	५,२८,९९
(४) वनसंरक्षण योजना	...	५,६२,५५	५,६२,५५	...	६,१८,८१	६,१८,८१	...	६,१८,८१	६,१८,८१	...	६,८०,६९	६,८०,६९
(५) वनक्षेत्रात पर्यटन स्थळांचा विकास	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
(६) आदिवासी क्षेत्रात पर्यावरणीय पर्यटना अंतर्गत व्याघ्र प्रकल्पाखाली रोजगार निर्माण करणे.	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
(७) नावीन्यपूर्ण योजना	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
(८) वनतळी बांधणे (दगडी बंधाऱ्याचे बांधकाम)	...	१३,८५,००	१३,८५,००	...	१३,४६,६३	१३,४६,६३	...	१३,४६,६३	१३,४६,६३	...	१४,८१,२९	१४,८१,२९
एकूण (अ)	...	२५,४७,८७	२५,४७,८७	...	२५,५०,८३	२५,५०,८३	...	२५,५०,८३	२५,५०,८३	...	२८,०५,९१.६	२८,०५,९२
(ब) उद्दिष्टवार वर्गीकरण—												
(१) वन कामगार कल्याण	...	९५,००	९५,००	...	१,०४,५०	१,०४,५०	...	१,०४,५०	१,०४,५०	...	१,१४,९५	१,१४,९५
(२) आदिवासी लाभार्थ्यांना कुकींग गॅस, सोलर कुकर पुरवठा करणे. (आदि. उपयोजना)	...	६८,१४	६८,१४	...	...	...	...	...	...	...	...	...
(३) संयुक्त वन व्यवस्थापन	...	४,३७,१८	४,३७,१८	...	४,८०,९०	४,८०,९०	...	४,८०,९०	४,८०,९०	...	५,२८,९८	५,२८,९९
(४) वनसंरक्षण योजना	...	५,६२,५५	५,६२,५५	...	६,१८,८१	६,१८,८१	...	६,१८,८१	६,१८,८१	...	६,८०,६८.५५	६,८०,६९
(५) वनक्षेत्रात पर्यटन स्थळांचा विकास	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
(६) आदिवासी क्षेत्रात पर्यावरणीय पर्यटन अंतर्गत व्याघ्र प्रकल्पाखाली रोजगार निर्माण करणे.	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
(७) नावीन्यपूर्ण योजना	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
(८) वनतळी बांधणे (दगडी बंधाऱ्याचे बांधकाम)	...	१३,८५,००	१३,८५,००	...	१३,४६,६३	१३,४६,६३	...	१३,४६,६३	१३,४६,६३	...	१४,८१,२९.३	१४,८१,२९
एकूण	...	२५,४७,८७	२५,४७,८७	...	२५,५०,८३	२५,५०,८३	...	२५,५०,८३	२५,५०,८३	...	२८,०५,९१.६	२८,०५,९२
एकूण—(ब)	...	२५,४७,८७	२५,४७,८७	...	२५,५०,८३	२५,५०,८३	...	२५,५०,८३	२५,५०,८३	...	२८,०५,९१.६	२८,०५,९२
एकूण—(ब) स्थूल	...	२५,४७,८७	२५,४७,८७	...	२५,५०,८३	२५,५०,८३	...	२५,५०,८३	२५,५०,८३	...	२८,०५,९१.६	२८,०५,९२
एकूण—(ब) निव्वळ	...	२५,४७,८७	२५,४७,८७	...	२५,५०,८३	२५,५०,८३	...	२५,५०,८३	२५,५०,८३	...	२८,०५,९१.६	२८,०५,९२

तक्ता एक (चालू)

(रुपये हजारात)

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
(क) वित्त व्यवस्थेची साधने—												
(१) मागणी क्रमांक टी-५												
प्रधान शीर्ष-२४०६												
वनीकरण व वन्यजीवन	...	११,६२,८७	११,६२,८७	...	१२,०४,२०	१२,०४,२०	...	१२,०४,२०	१२,०४,२०	...	१३,२४,६२.३	१३,२४,६२
(२) मागणी क्रमांक टी-६												
प्रधान शीर्ष-४४०६												
वनावरील भांडवली खर्च	...	१३,८५,००	१३,८५,००	...	१३,४६,६३	१३,४६,६३	...	१३,४६,६३	१३,४६,६३	...	१४,८१,२९	१४,८१,२९
एकूण (क)-१४९६	...	२५,४७,८७	२५,४७,८७	...	२५,५०,८३	२५,५०,८३	...	२५,५०,८३	२५,५०,८३	...	२८,०५,९१.६	२८,०५,९२
एकूण—(क) स्थूल	...	२५,४७,८७	२५,४७,८७	...	२५,५०,८३	२५,५०,८३	...	२५,५०,८३	२५,५०,८३	...	२८,०५,९१.६	२८,०५,९२
एकूण—(क) निव्वळ	...	२५,४७,८७	२५,४७,८७	...	२५,५०,८३	२५,५०,८३	...	२५,५०,८३	२५,५०,८३	...	२८,०५,९१.६	२८,०५,९२

कार्यक्रम क्र. १०–वनविकास महामंडळ मर्यादित, महाराष्ट्र राज्य

तक्ता क्र. १

(दोन) वित्तीय आवश्यकता :

(रुपये हजारात)

तपशील	प्रत्यक्ष, २०२०-२०२१			अर्थसंकल्प, २०२१-२०२२			सुधारित अंदाज, २०२१-२०२२			प्रस्तावित, २०२२-२०२३		
	योजनेतर	योजनांतर्गत	एकूण	योजनेतर	योजनांतर्गत	एकूण	योजनेतर	योजनांतर्गत	एकूण	योजनेतर	योजनांतर्गत	एकूण
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
(अ) कार्यवार वर्गीकरण—												
वनविकास महामंडळास भाग भांडवल	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
एकूण (अ)	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
(ब) उद्दिष्टवार वर्गीकरण—												
वनविकास महामंडळास भाग भांडवल	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
एकूण (ब)	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
(क) वित्त व्यवस्थेची साधने—												
(१) मागणी क्रमांक टी-५ प्रधान शीर्ष-४४०६ वनीकरण व वन्यजीवन यावरील भांडवली खर्च	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
एकूण—(क)	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...

कार्यभाराचा सारांश व वित्तीय आवश्यकताचे स्पष्टीकरण

तक्ता दोन

	पर्यटन स्थळांचा विकास		
	प्रत्यक्ष, २०२०-२०२१	अंदाजित, २०२१-२०२२	प्रस्तावित, २०२२-२०२३
१	२	३	४
१. रस्ते (कि. मी.)	...	...	...
२. पूल (संख्या)	...	...	...
३. इमारती (संख्या)	...	...	...
४. पर्यटन स्थळांचा विकास	...	...	...

कार्यभाराचा सारांश व वित्तीय आवश्यकताचे स्पष्टीकरण

तक्ता दोन

योजनेचे नाव	बाब	वर्ष		
		प्रत्यक्ष, २०२०-२०२१ क्षेत्र (हेक्टर)	प्रत्यक्ष, २०२१-२०२२ क्षेत्र (हेक्टर)	प्रत्यक्ष, २०२२-२०२३ क्षेत्र (हेक्टर)
१	२	३	४	५
वनविकास महामंडळास भाग भांडवल देणे.	...	...	...	...

महाराष्ट्र राज्य विद्युत वितरण कंपनी मर्यादित

वार्षिक योजना २०२२-२०२३ (कार्यक्रम अंदाजपत्रक)

१. महावितरण कंपनीची कार्ये व कर्तव्ये :—

(अ) कंपनी मुख्यतः वीज वितरणाच्या व्यवसायामध्ये असेल आणि त्यानुसार वितरण व्यवसायासाठी आवश्यक असणारी महाराष्ट्र राज्य विद्युत मंडळाच्या (बोर्ड) च्या मालमत्ता, मालमत्तेसंबंधी हितसंबंध, हक्क आणि दायित्वे निहित असेल, विद्युत अधिनियम २००३ च्या भाग बारावी (बोर्डाची मान्यता) (आणि त्या अंतर्गत अधिसूचित हस्तांतरण योजना) च्या तरतुदीनुसार मंडळाची मान्यता घेण्याचा महाराष्ट्र सरकारचा निर्णय आणि या संदर्भातील ठराव, परिपत्रके, अध्यादेश व अधिसूचना आणि कंपनी पुढील निर्णय घेईल आणि कंपनी विद्युत अधिनियम २००३ च्या कलम १४ च्या तरतुदीनुसार वितरण परवानाधारक म्हणून काम करेल.

(ब) उप पारेषण, वितरण, पुरवठ्याची तरतूद, पुरवठा, वहन, खरेदी, विक्री, आयात, निर्यात व विजेचा व्यापार करणे, विद्युत नियामक आयोगाच्या निर्देशानुसार वितरणात खुल्या प्रवेशाचा परिचय करून देणे.

(क) विजेच्या वितरणाच्या प्रयोजनार्थ प्रकल्प सहयोगी लाईन्स आणि त्यांच्याशी संबंधित सर्व गोष्टी संपादित करणे, स्थापन करणे, बांधणे, हाती घेणे, उभारणे, मांडणे, त्यांचा उपयोग करणे, कार्यान्वित करणे, व्यवस्थापन करणे, भाड्याने तसेच भाडेपट्ट्याने देणे, खरेदी करणे, विक्री करणे, सुस्थितीत ठेवणे, त्यांचे परिवर्तन करणे, फेरफार करणे, नुतनीकरण करणे, आधुनिकीकरण करणे, त्या संबंधात काम करणे व वापर करणे, त्यात उपकेंद्रे, नागरी बांधकाम वितरणे केंद्रे, केबल्स, तारा (वायर्स), तारमार्ग (लाईन्स), संचायक (ॲक्युम्युलेटर), संयंत्रे, चलित्र (मीटर्स), मापी (मीटर) उपकरण, सामुग्री व विजेचे उत्पादन, निर्मिती, वापर साठवण, मोजणी व वितरण लाईन्स (एल.टी.ॲन्ड एच.टी. ११/२२/३३ के.व्ही.) समावेश होतो.

(ड) विद्युत शक्ती (इलेक्ट्रिक पॉवर) यांची खरेदी, आयात, निर्यात, व्यवसाय किंवा त्यातील अन्य देवघेव यांचे कामकाज पुढे चालू ठेवणे आणि इलेक्ट्रिक उपकेंद्रे, असोशिएट्स, लाईन्स (एल.टी. व एच.टी. ११/२२/३३ के.व्ही.) यांचे कार्यचालन व परीक्षण आणि (इलेक्ट्रिक पॉवर), विद्युत वीजेचा वापर, साठवण व मागणी तसेच वितरण व पुरवठा यांच्याशी संबंधित असणाऱ्या संबंधितांच्या कार्यक्रमांमध्ये सहकार्य देणे, सहाय्य करणे व सल्ला देणे.

(इ) उच्च व्होल्टेजच्या (हाय व्होल्टेज) (११/२२/३३ के. व्ही.) आणि कमी व्होल्टेजच्या तारांमार्फत आणि सहयोगी उपकेंद्रामार्फत इलेक्ट्रिक डिस्ट्रीब्युशन लाईन्स आणि किंवा नेटवर्क उभारणे, स्थापन करणे, बांधकाम करणे, ते स्वीकारणे, उभारणे, मांडणे, उपयोगात आणणे, चालवणे, व्यवस्थापन करणे, ते भाड्याने देणे, भाडेपट्ट्याने देणे, खरेदी करणे, विक्री करणे ते सुस्थितीत ठेवणे, ते परिवर्धित करणे, त्यात फेर करणे, त्याचे नूतनीकरण करणे, त्यांचे आधुनिकीकरण करणे त्या संबंधात काम करणे, व त्याचा वापर करणे आणि त्यात महाराष्ट्र राज्य व अन्यत्र कुठेही असलेले वितरण केंद्रासह सहयोगी उपकेंद्रे, केबल्स, तारा (वायर्स), संचायक (ॲक्युम्युलेटर), संयंत्रे, चलित्र (मीटर्स), मापी (मीटर्स), उपकरणे, सामुग्री संगणक व अन्सिलरी वितरण सेवांशी संबंधित असणारी सामग्री, विद्युत ऊर्जेचा पुरवठा, स्काडा आणि ए.एम.आर. सिस्टिम टेलिकम्युनिकेशन आणि टेलिमिटरिंग उपकरणे यांचा समावेश होता. इतरांकरिता व इतरांच्या वतीने हाय व्होल्टेज (११/२२/३३ के.व्ही.) आणि लो व्होल्टेज लाईन्स आणि संलग्न उपकेंद्रे, उपकरणे, साधने, केबल्स, वायर्स यांची उभारणी, कार्यचालन, परीक्षण, व्यवस्थापन हाती घेणे.

२. कंपनीची माहिती :—

वीज वाहिनीतील तूट कमी करण्याकरिता मराविविकंम मध्ये एप्रिल २००३ पासून महावितरण कंपनीकडून कार्यक्रम राबविण्यात येत आहे. या सुधारणा कार्यक्रमांतर्गत विविध उपक्रम सुरु करण्यात आले.

१. ऊर्जा लेखांकन :—

परिमंडळ, मंडळ विभागीय आणि वाहिनी स्तरावर ऊर्जा लेखांकन करून त्याचा मासिक आढावा घेण्यात येतो.

२. तांत्रिक हानी कमी करण्यासाठी अन्य विभागांमार्फत तसेच क्षेत्रीय कार्यालयातर्फे खालील उपाययोजना करण्यात येत आहे :—

- वितरण प्रणाली सुधारणेसाठी पायाभूत सुविधा वाढवून तांत्रिक हानी कमी करण्यासाठी खालील कामे नियोजित आहेत.

(अ) नवीन उपकेंद्रांची उभारणी.

(ब) अस्तित्वातील उपकेंद्रांची क्षमता वाढविणे (Augmentation).

(क) नवीन उच्च दाब वीज वाहिन्या.

(ड) नवीन लघु दाब वीज वाहिन्या.

(इ) नवीन रोहित्रे.

वरील सर्व बाबींमुळे वितरण जाळे सशक्त होऊन तांत्रिक हानी कमी होण्यास मदत होणार आहे.

३. वाणिज्यिक हानी कमी करण्यासाठी खालील उपाय योजिले आहेत :—

- महावितरणमध्ये Centralised Billing पद्धतीची अंमलबजावणी
- वाणिज्यिक नुकसान कमी करण्यासाठी घरगुती, वाणिज्यिक व औद्योगिक (RCI) ग्राहकांचा बिलिंग (Billing Efficiency) वाढविण्याचे प्रयत्न करण्यात येत आहे.
- त्यासाठी अत्याधुनिक तंत्रज्ञानावर आधारित स्वयंचलित मीटर वाचन (एएमआर), कॉमन मिटर रिडिंग इन्स्ट्रमेंट (CMRI) आर. एफ. (रेडिओ फ्रिक्वेन्सी), आय. आर. (इन्फ्रा रेड) मीटर व फोटो मिटर रिडींग याचा वापर करण्यात येत आहे.

- मोबाईल ॲपव्दारे मिटर रिडिंगची संकल्पना राबविण्यात येत आहे.

राज्यातील विज चोरीला आळा घालण्यासाठी महावितरण कंपनीतर्फे विविध उपाययोजना राबविल्या जातात. त्याचा तपशील पुढीलप्रमाणे आहे.

१) राज्यात आज रोजी एकूण कायम स्वरूपी ४३ फिरते पथक आपआपल्या कार्यक्षेत्रात नियमीतपणे विद्युत संचाची तपासणी करून विद्युत संचातील अनियमितता व वीज चोरीचे प्रकार शोधून काढण्यासाठी कार्यरत आहेत.

२) प्रविभागीय/विभागीय/उपविभागीय पातळीवर ऊर्जा लेखांकन करण्यात येते. निर्धारित विज गळती पेक्षा जास्त गळती असल्याचे आढळून आल्यास संबंधित विभागात लक्ष केंद्रित करून विज गळती कमी करण्याचा प्रयत्न करण्यात येत आहे.

४. वितरण हानीची सद्यःस्थिती खालीलप्रमाणे आहे :—

वर्ष%				वितरण हानी	तांत्रिक व वाणिज्यिक हानी
२०१५-२०१६	...	...	...	१४.५१ %	१८.७९ %
२०१६-२०१७	...	...	...	१४.६८ %	१८.८८ %
२०१७-२०१८	...	...	...	१३.९० %	१७.४१ %
२०१८-२०१९	...	...	...	१३.६३ %	१६.९४ %
२०१९-२०२०	...	...	...	१५.९१ %	२१.३२ %
२०२०-२०२१ सप्टेंबर पर्यंत तात्पुरते) ...			...	१९.१४ %	३४.१९ %

३. भारनियमन :—

वीज उपलब्धतेत वाढ करण्याचा कालबद्ध कार्यक्रम योग्य रीतीने अंमलात आणल्याने तसेच वीज वितरणासाठी सक्षम प्रणाली उभारल्याने महावितरणच्या वीज उपलब्धतेत वाढ झाली व त्यामुळे राज्यात माहे मार्च २०१६ पासून भारनियमन रद्द करण्यात आलेले आहे. परंतु आणीबाणीच्या परिस्थितीमध्ये वीजेची मागणी व उपलब्धता यामध्ये तफावत निर्माण झाल्यास विज प्रणालीच्या सुरक्षिततेसाठी व महाराष्ट्र विद्युत नियामक आयोगाच्या मार्गदर्शक तत्वानुसार तात्पुरत्या स्वरुपाचे भारनियमन करण्यात येते.

सन २०२०-२०२१ (नाव्हेंबर २०२० पर्यंत) मध्ये महावितरणची कमाल मागणी २००४२ मे. वॅ. इतकी गेलेली आहे. सध्या राज्यात जेवढी विजेची मागणी आहे, तेवढी वीज उपलब्ध आहे. त्यामुळे विजेच्या मागणी एवढा वीज पुरवठा केला जातो.

- राज्यातील सर्व अकृषक वाहिन्या भारनियमनमुक्त केल्या आहेत.
- स्वतंत्र वाहिन्यांवरील उपसा जलसिंचन योजनांना १६ तास ३ फेज वीज उपलब्धता (आठवड्यातून एक दिवस साप्ताहिक सुट्टीसह) देण्यात येत आहे.
- तसेच पाण्याचे योग्य नियोजन करण्यासाठी तसेच कृषी पंपांसाठी आवश्यक असलेला विद्युत पुरवठा लक्षात घेऊन शासन निर्णय व महाराष्ट्र विद्युत नियामक आयोगाच्या मार्गदर्शक तत्वानुसार राज्यातील कृषी वाहिन्यांवरील कृषी ग्राहकांना रात्रीच्या काळात १० तास किंवा दिवसा ८ तास ३ फेज वीजेची उपलब्धता चक्राकार पद्धतीने देण्यात येते.
- आणीबाणीच्या परिस्थितीत गरज पडल्यास वीज प्रणालीच्या सुरक्षिततेसाठी टप्प्याटप्प्याने तात्पुरत्या कालावधीसाठी भारनियमन लागू करण्यात येते. तसेच फक्त स्थानिक पातळीवर अचानक काही तांत्रिक अडचणी उद्भवल्यास आवश्यकतेनुसार तात्पुरते भारनियमनाचे नियोजन करून ग्राहकांना सुरळीतपणे विद्युत पुरवठा केला जातो.

४. कृषिपंप ऊर्जीकरण :—

महावितरण कंपनीमध्ये कृषी ऊर्जीकरणाची स्थिती खालीलप्रमाणे आहे—

मागील ७ वर्षात महावितरण कंपनीमार्फत देण्यात आलेल्या कृषीपंप वीज जोडण्या खालीलप्रमाणे—

अ.क्र.	वर्ष			दिलेल्या कृषीपंप वीज जोडण्या
१.	२०१३-२०१४	...	...	१,२४,७६९
२.	२०१४-२०१५	...	...	१,४७,९९३
३.	२०१५-२०१६	...	...	१,३०,०००
४.	२०१६-२०१७	...	...	१,२५,५२२
५.	२०१७-२०१८	...	...	६६,१७४
६.	२०१८-२०१९	...	...	६६,४७९
७.	२०१९-२०२०	...	...	९६,३२७
			एकूण...	७,५७,२६४

५. योजना :—

आदिवासी उपाययोजने अंतर्गत विद्युत विकास क्षेत्रामध्ये महावितरण मार्फत खालील योजना राबविण्यात येतात.

(अ) आदिवासी उपयोजना (जिल्हास्तर) :

सदरील योजना आदिवासी क्षेत्र (टीएसपी) तसेच आदिवासी क्षेत्राबाहेरील (ओटीएसपी) आदिवासी लाभार्थ्यांकरीता राबविली जाते.ह्या योजनेतील ८५ टक्के निधी हा टिएसपी क्षेत्रातील तर उर्वरित निधी हा टीएसपी क्षेत्रातील तर उर्वरित निधी हा ओटीएसपी क्षेत्रातील आदिवासी लाभार्थ्यांकरीता खर्च केला जातो. ह्या योजनेत प्रामुख्याने आदिवासी शेतकरी लाभार्थ्यांना त्यांच्या कृषिपंपास वीज पुरवठा देणे, आदिवासी लाभार्थ्यांना घरगुती वीज जोडण्या देणे तसेच आदिवासी क्षेत्रातील विद्युतीकरण न झालेल्या वाडी/पाड्यांचे विद्युतीकरण करणे ही कामे केली जातात.

- सन २०१९-२० मध्ये ह्या योजनेमध्ये शासनाकडून टीएसपी क्षेत्राकरीता रुपये ९८.५१ कोटी तर ओटीएसपी क्षेत्राकरीता रुपये १६.५० कोटी इतका निधी प्राप्त झाला आहे. ह्या योजनेत माहे ऑगस्ट-२०२१ अखेर झालेल्या कामाची प्रगती खालीलप्रमाणे–

अ.क्र.		तपशील	टि.एस.पी.		ओ. टी. एस. पी.	
			लक्ष्य	साध्य	लक्ष्य	साध्य
१.	भौतिक उद्दिष्टे	कृषिपंप ऊर्जिकरण	६७५	४९२	२५८	१०१
२.		घरगुती वीज जोडण्या	१७३७	११८२	९३८	४८७
३.		वाडीपाडा विद्युतीकरण	३११	७४	२	१
४.		उच्चदाब वाहिनी	६९८.९७ कि. मी.	५५५.६६ कि. मी.	१३५.५१ कि. मी.	१०२.४० कि. मी.
५.		लघुदाब वाहिनी	७०३.४४ कि. मी.	५५०.२९ कि. मी.	१३७.५१ कि. मी.	७८.६१ कि. मी.
६.		वितरण रोहित्रे	१२५०	१०१५	३०४	२३९
७.		**प्राप्त निधी**	**रु. ९८.५१ कोटी**		**रु. १६.५० कोटी**	
८.		**खर्च**	**रु. ९४.५० कोटी**		**रु. १४.४६ कोटी**	

उर्वरित कामे प्रगतीपथावर आहेत.

- सन २०२०-२१ मध्ये ह्या योजनेमध्ये शासनाकडून टीएसपी क्षेत्राकरीता रुपये ७३.२८ कोटी तर ओटीएसपी क्षेत्राकरीता रुपये १७.८९ कोटी इतका निधी प्राप्त झाला आहे. ह्या योजनेत माहे ऑगस्ट-२०२१ अखेर झालेल्या कामाची प्रगती खालीलप्रमाणे–

अ.क्र.		तपशील	टि.एस.पी.		ओ. टी. एस. पी.	
			लक्ष्य	साध्य	लक्ष्य	साध्य
१.	भौतिक उद्दिष्टे	कृषिपंप ऊर्जिकरण	५७६	११	४६८	२०
२.		घरगुती वीज जोडण्या	१२७३	३१०	७८५	२४५
३.		वाडीपाडा विद्युतीकरण	३२४	६	...	...
४.		उच्चदाब वाहिनी	५८९.४५ कि. मी.	८९.९२ कि. मी.	२२८.८८ कि. मी.	२६.३६ कि. मी.
५.		लघुदाब वाहिनी	९२७.०३ कि. मी.	१२५.५२ कि. मी.	१४०.७९ कि. मी.	२१.८१ कि. मी.
६.		वितरण रोहित्रे	१०९६	१७१	४८३	६४
७.		**प्राप्त निधी**	**रु.७३.२८ कोटी**		**रु. १७.८९ कोटी**	
८.		**खर्च**	**रु. २२.५० कोटी**		**रु. ३.८२ कोटी**	

उर्वरित कामे प्रगतीपथावर आहेत.

- सन २०२०-२१ करिता शासनाकडून टिएसपी क्षेत्राकरीता रुपये ८४.०७ कोटी तर ओटीएसपी क्षेत्राकरीता रुपये २६.८२ कोटी इतक्या निधीची मंजुरी देण्यात आली आहे. त्या निधीतून करावयाची कामे पुढीलप्रमाणे–

अ.क्र.		तपशील	टि.एस.पी.	ओ. टी. एस. पी.
१.	भौतिक उद्दिष्टे	**निधीची मंजुरी**	**रु. ८४.०७ कोटी**	**रु. २६.८२ कोटी**
२.		कृषिपंप ऊर्जिकरण	६००	१८०
३.		घरगुती वीज जोडण्या	२५०	७००
४.		वाडीपाडा विद्युतीकरण	२०	१०

(ब) विशेष घटक योजना (जिल्हास्तर) :

- या योजनेद्वारे अनुसूचित जाती व नवबौद्ध लाभार्थ्यांना कृषीपंप व घरगुती जोडणी देणे, दलित वस्त्यातील पथदिव्यांचे विद्युतीकरण इ. कामे केली जातात.

- महाराष्ट्र शासनाच्या जिल्हा नियोजन व विकास मंडळामार्फत विशेष घटक योजनेअंतर्गत दरवर्षी महावितरण कंपनीस कर्जाऊ स्वरुपात निधी उपलब्ध करून दिला जातो. कर्जाचा व्याजदर ११.५ टक्के इतका होता. सन २०१३-२०१४ पासून राज्य शासनाकडून शासन निर्णय क्र. संकिर्ण-५-ऊर्जा/१८९ क्र.प्र./२०१३, दि. ३०-१२-२०१३ अन्वये अनुदान स्वरूपात देण्यास मान्यता दिलेली आहे.

- वर्ष २०१९-२० मध्ये शासनाकडून या योजनेकरिता रु. १४५.७१ कोटी एवढ्या रकमेची तरतूद करण्यात आली होती. ह्या योजनेत माहे ऑगस्ट-२०२१ अखेर झालेल्या कामाची प्रगती खालीलप्रमाणे—

तपशील		वि. घ. यो.	
		लक्ष्य	साध्य
भौतिक उद्दिष्टे	कृषिपंप ऊर्जिकरण	२३६२	१२९०
	घरगुती वीज जोडण्या	२७७४	२१७५
	पथदिव्यांचे विद्युतीकरण	२३४७	१८५८
	प्राप्त निधी	**रु. १४५.७१ कोटी**	
	खर्च	**रु. १२६.०४ कोटी**	

उर्वरित कामे प्रगतीपथावर आहेत.

- वर्ष २०२०-२१ मध्ये शासनाकडून या योजनेकरिता रु. १५८.२० कोटी एवढ्या रकमेची तरतूद करण्यात आली होती. ह्या योजनेत माहे ऑगस्ट-२०२१ अखेर झालेल्या कामाची प्रगती खालीलप्रमाणे—

तपशील		वि. घ. यो.	
		लक्ष्य	साध्य
भौतिक उद्दिष्टे	कृषिपंप ऊर्जिकरण	३४३९	६२२
	घरगुती वीज जोडण्या	२१२९	९८७
	पथदिव्यांचे विद्युतीकरण	५७९	७५
	प्राप्त निधी	**रु. १५८.२० कोटी**	
	खर्च	**रु. ४३.४० कोटी**	

- वर्ष २०२१-२२ करिता योजनेअंतर्गत शासनाकडून रु. १५४.८१ कोटी इतक्या निधीची मंजूरी देण्यात आली आहे. ह्या निधीतून करावयाची कामे खालीलप्रमाणे—

तपशील		वि. घ. यो.
		लक्ष्य
भौतिक उद्दिष्टे	कृषिपंप ऊर्जिकरण	२१००
	घरगुती वीज जोडण्या	२२००
	पथदिव्यांचे विद्युतीकरण	१८००
	प्रस्तावित निधी	**रु. १५२.८१ कोटी**

उद्योजकता विकास प्रशिक्षण कार्यक्रम
(जिल्हास्तरीय योजनांतर्गत योजना)

सुशिक्षित बेरोजगारांना स्वयंरोजगारासाठी प्रवृत्त करण्याच्या दृष्टीने उद्योजकता प्रशिक्षण कार्यक्रम राबविला जातो. सदर प्रशिक्षण कार्यक्रमात मार्गदर्शक शिबिरे व प्रशिक्षण शिबिरे घेतली जातात. त्यामध्ये उद्योग/सेवा यांकरिता मार्गदर्शन देणे, जागेसंबंधी आवश्यक तरतुदी, प्रकल्प अहवाल तयार करणे, निरनिराळे परवाने मिळविण्याच्या पध्दती, विक्रीकरिता आवश्यक बाबी इत्यादींबाबत उपयुक्त माहिती दिली जाते. या योजनेमध्ये महाराष्ट्र उद्योजकता विकास केंद्र, मिटकॉन व उद्योग संचालनालयाने मान्यता दिलेल्या अशासकीय कुशल प्रशिक्षक संस्थांमार्फत खालीलप्रमाणे प्रशिक्षण कार्यक्रम घेण्यात येतात :—

(अ) **उद्योजकता परिचय कार्यक्रम (१ दिवशीय, अनिवासी) :-**

(ब) **उद्योजकता विकास प्रशिक्षण कार्यक्रम (१२ दिवशीय, निवासी) :-**

(क) **तांत्रिक प्रशिक्षण कार्यक्रम (१५ दिवस ते २ महिने, अनिवासी) :-**

उद्योजकता विकास प्रशिक्षण कार्यक्रम
आदिवासी उपयोजना (जनजाती क्षेत्रांतर्गत)

(रु. लाखात)

वर्ष	नियतव्यय	तरतूद	खर्च	उद्दिष्ट	साध्य
२०१५-२०१६	२८.३०	२८.३०	२७.३०	९४३	८७४
२०१६-२०१७	३३.३४	३३.३४	३३.३१	१११३	९९१
२०१७-२०१८	३८.१०	३८.१०	४.४८	१२७०	१४२
२०१८-२०१९	२५.८०	३९.१०	३६.८८	१३०४	१०३८
२०१९-२०२०	२७.००	४०.३०	३८.७१	१२०९	९५७
२०२०-२०२१	२०.००	३३.३०	...	...	...
२०२१-२०२२ (माहे डिसेंबर २०२२ पर्यंत)	२२.००	३७.३०	...	१२४३	...

आदिवासी उपयोजना (जनजाती क्षेत्राबाहेरील)

(रु. लाखात)

वर्ष	नियतव्यय	तरतूद	खर्च	उद्दिष्ट	साध्य
२०१५-२०१६	२८.९५	२८.९५	२८.५९	९६५	८४०
२०१६-२०१७	३१.७०	३१.७०	३१.१५	१०५८	१०२१
२०१७-२०१८	३४.१०	३४.१०	२.६०	११३७	८०
२०१८-२०१९	३१.२५	३६.२५	३६.३२	१२०९	१०५०
२०१९-२०२०	३२.४०	३८.४०	३४.९५	११५२	६८३
२०२०-२०२१	३७.४५	३७.४५	...	...	...
२०२१-२०२२ (माहे डिसेंबर २०२२ पर्यंत)	२६.३३	३५.४३	...	११८२	...

- **सन २०२०-२१ या आर्थिक वर्षात कोव्हिड-१९ च्या जागतिक महामारीमुळे योजनेस स्थगिती देण्यात आल्याने खर्च, उद्दिष्ट निरंक झालेला आहे.**

सुधारित बीज भांडवल योजना (एसएमएस)
(जिल्हास्तरीय योजनांतर्गत योजना)

पात्रता :-

१. कमीत कमी ७ वी पास

२. वयोमर्यादा १८ ते ५० वर्षे

३. अर्जदार महाराष्ट्राचा किमान १५ वर्षांचा रहिवासी असावा.

वैशिष्ट्ये :-

शासन निर्णय, उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभाग, क्र. इपीपी-२००७/(११९८)/उ.–७, दि. १८ मे २००७ नुसार खालील प्रमाणे धोरणात्मक बदल करण्यात आलेले आहेत :--

१. प्रकल्प मर्यादा रु. २५.०० लाखापर्यंत आहे;

२. बीज भांडवल कर्जाची कमाल मर्यादा रु. ३.७५ लाखापर्यंत आहे.

३. बँक कर्ज ७५ टक्के.

४. रुपये दहा लाखांपेक्षा कमी प्रकल्प खर्च असलेल्या प्रकल्पांमध्ये बीज भांडवल कर्जाचे प्रमाण पुढीलप्रमाणे राहील—

(१) सर्वसाधारण प्रवर्गातील लाभधारकांसाठी ... ... १५ टक्के

(२) अनु. जाती/जमाती, अपंग, विमुक्त व भटक्या जाती/ जमाती आणि इतर मागासवर्गीय उमेदवारांना... ... २० टक्के.

५. बीज भांडवल सहाय्यावर आकारावयाचे व्याज :- बीज भांडवलाची रक्कम मृदू कर्ज (सॉफ्ट लोन) म्हणून दरसाल ६ टक्के व्याजाने देण्यात यावे.

६. बीज भांडवल कर्जाच्या रकमेची विहित कालावधीत परतफेड करण्यात आली नाही तर थकित रकमेवर द. सा. द. शे. १ टक्के दंडनीय व्याज आकारण्यात येईल.

७. बीज भांडवल कर्जाच्या रकमेची विहित कालावधीत परतफेड करणाऱ्या लाभार्थींना ३ टक्के रिबेट देण्यात येईल.

८. शासन निर्णय, दिनांक १५ सप्टेंबर २००३ अनुसार कर्जदाराने थकित मुद्दल व व्याज एकरकमी भरणा केल्यास त्यास दंडनीय व्याज माफ आहे. अशा प्रकरणांमध्ये द. सा. द. शे. १ टक्के दराने दंडनीय व्याज आकारण्यात येणार आहे व वरील व्याज पूर्वलक्षी प्रभावाने दि. १-१०-१९९३ पासूनच्या सर्व चालू प्रकरणांना लागू आहे.

९. सदर योजना वाहन व्यवसाय, व्यापार व सेवा उद्योगांसाठी लागू आहे.

१०. कर्जाची परतफेड ७ वर्षांच्या आत करावयाची असून सुरूवातीची ३ वर्षे विलंबावधी (वाहनांसाठी सहा महिने) निश्चित करण्यात येईल.

सुधारित बीज भांडवल योजना
आदिवासी उपयोजना (जनजाती क्षेत्रांतर्गत)

(रु. लाखात)

वर्ष	नियतव्यय	तरतूद	खर्च	उद्दिष्ट	साध्य
२०१५-२०१६	३०.०३	३०.०३	२७.२२	५१	८३
२०१६-२०१७	३२.८०	३२.८०	२८.१५	५४	८१
२०१७-२०१८	३६.५५	३६.५५	२८.९५	६१	४९
२०१८-२०१९	३४.८०	३६.०५	३३.४८	६०	६७
२०१९-२०२०	३८.९०	३३.४१	२३.४८	५६	३४
२०२०-२०२१	३१.४०	२९.९०	...	...	...
२०२१-२०२२	२६.९०	२१.४०	...	३६	...
(माहे डिसेंबर २०२२ पर्यंत)					

आदिवासी उपयोजना (जनजाती क्षेत्राबाहेरील)

(रु. लाखात)

वर्ष	नियतव्यय	तरतूद	खर्च	उद्दिष्ट	साध्य
२०१५-२०१६	२७.१४	२७.१४	१९.०१	४८	५८
२०१६-२०१७	३०.१२	३०.१२	२२.७९	५२	७२
२०१७-२०१८	२९.७०	२९.७०	२०.७४	५३	३९
२०१८-२०१९	२६.४५	२६.२०	२२.३०	४६	४८
२०१९-२०२०	४२.७१	२७.२०	१८.६२	४८	२२
२०२०-२०२१	१८.६४	१७.१२	...	...	...
२०२१-२०२२	१७.९९	१६.३५	...	२८	...
(माहे डिसेंबर २०२२ पर्यंत)					

- **सन २०२०-२१ या आर्थिक वर्षात कोव्हिड-१९ च्या जागतिक महामारीमुळे योजनेस स्थगिती देण्यात आल्याने खर्च, उद्दिष्ट निरंक झालेला आहे.**

जिल्हा उद्योग केंद्र कर्ज योजना
(जिल्हास्तरीय योजनांतर्गत योजना)

निमशहरी व ग्रामीण भागात सुक्ष्म उद्योगांना आर्थिक सहाय्य उपलब्ध करून त्यांचा विकास साधणे व याद्वारे अधिक रोजगारसंधी व स्वयंरोजगार निर्माण करण्यासाठी जिल्हा उद्योग केंद्र कर्ज योजना सुरू करण्यात आली. ही योजना जिल्हास्तरीय योजना असून जिल्हास्तरावर जिल्हा उद्योग केंद्र कार्यालयामार्फत राबविली जाते.

पात्रता :-

१. शिक्षणाची व वयाची अट नाही.

२. उद्योग, लघु उद्योग नोंदणीस पात्र असावा.

३. उद्योगामधील यंत्रसामग्री गुंतवणूक रु. २ लाखाचे आत असावी.

४. १ लाख लोकवस्ती (१९८१ प्रगणनेनुसार) असणाऱ्या गावांमध्ये उद्योग सुरू करता येतो.

५. चालू उद्योगाचा विस्तार करण्यासाठीही या योजनेचा लाभ घेता येतो.

वैशिष्ट्ये :-

१. ६५ ते ७५ टक्के बँक कर्ज.

२. सर्वसाधारण प्रवर्गासाठी २० टक्के बीज भांडवल जास्तीत जास्त मर्यादा रु. ४०,०००.
अनु. जाती/जमातीच्या लाभार्थीस ३० टक्के कमाल मर्यादा रु. ६०,००० पर्यंत.

३. व्याजाचा दर ४ टक्के राहील.

४. लाभार्थ्यास स्वतःचे ५ टक्के भांडवल.

५. बीज भांडवल कर्जाची परतफेड ४ वर्षे.

जिल्हा उद्योग केंद्र कर्ज योजना

आदिवासी उपयोजना (जनजाती क्षेत्रांतर्गत)

(रु. लाखात)

वर्ष	नियतव्यय	तरतूद	खर्च	उद्दिष्ट	साध्य
२०१५-२०१६	७.७३	७.७३	७.७३	२०	२७
२०१६-२०१७	८.५०	८.५०	८.२०	२२	२३
२०१७-२०१८	८.९०	८.९०	४.८७	२३	१३
२०१८-२०१९	१५.००	८.७०	५.२६	२२	१५
२०१९-२०२०	७.७०	७.७०	१.९०	२०	६
२०२०-२०२१	९.३०	५.१०	...	...	...
२०२१-२०२२ (माहे डिसेंबर २०२२ पर्यंत)	७.७०	१.४०	...	३	...

आदिवासी उपयोजना (जनजाती क्षेत्राबाहेरील)

(रु. लाखात)

वर्ष	नियतव्यय	तरतूद	खर्च	उद्दिष्ट	साध्य
२०१५-२०१६	२३.२९	२३.२९	१०.२४	६०	३२
२०१६-२०१७	१३.३०	१३.३०	१०.५२	३६	२८
२०१७-२०१८	१४.५५	१४.५५	८.२८	३८	२७
२०१८-२०१९	११.८०	११.८०	९.९७	३१	२६
२०१९-२०२०	१३.९५	१३.९५	४.४५	३६	१२
२०२०-२०२१	७.३०	७.४०	...	...	...
२०२१-२०२२ (माहे डिसेंबर २०२२ पर्यंत)	५.०५	५.२५	...	१३	...

- **सन २०२०-२१ या आर्थिक वर्षात कोव्हिड-१९ च्या जागतिक महामारीमुळे योजनेस स्थगिती देण्यात आल्याने खर्च, उद्दिष्ट निरंक झालेला आहे.**

नगर विकास विभाग

महाराष्ट्र सुवर्ण जयंती नगरोत्थान महाअभियानाअंतर्गत प्रकल्पात आदिवासी उपयोजना क्षेत्रातील नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थांना त्यांचा हिस्सा उपलब्ध करून देणे :-

- "महाराष्ट्र सुवर्ण जयंती नगरोत्थान महाअभियानाअंतर्गत" राज्यातील नागरी भागात पाणी पुरवठा, भुयारी गटार, रस्ते विकास यासारख्या पायाभूत प्रकल्प मंजूर करण्यात येतात.
- "महाराष्ट्र सुवर्ण जयंती नगरोत्थान महाअभियानाअंतर्गत" मंजूर प्रकल्पात त्या योजनेतील वित्तीय आकृतीबंधानुसार "ड" वर्ग महानगरपालिकासाठी ३० टक्के, "अ" वर्ग नगरपालिकासाठी २५ टक्के, "ब" वर्ग नगरपालिकासाठी १५ टक्के, "क" वर्ग नगरपालिका/नगरपंचायतीसाठी १० टक्के याप्रमाणे नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थांना हिस्सा उभारणे आवश्यक असते.
- सदर योजनेअंतर्गत जव्हार नगरपरिषद, डहाणू नगरपरिषद, त्रिंबकेश्वर नगरपरिषद, इगतपुरी नगरपरिषद, नंदुरबार नगरपरिषद, तळोदा नगरपरिषद, नवापुर नगरपरिषद, चिखलदरा नगरपरिषद, पांढरकवडा नगरपरिषद, किनवट नगरपरिषद, शहापुर नगरपंचायत, कळवण नगरपंचायत, सुरगणा नगरपंचायत, पेठ नगरपंचायत, धडगाव नगरपंचायत, सिरोंचा नगरपंचायत, अहेरी नगरपंचायत, एटापल्ली नगरपंचायत, धानोरा नगरपंचायत, कुरखेडा नगरपंचायत, कोरची नगरपंचायत, भामरागड नगरपंचायत, विक्रमगड नगरपंचायत, तलासरी नगरपंचायत, वाडा नगरपंचायत, मोखाडा नगरपंचायत, धारणी नगरपंचायत या २७ नगरपरिषदा/नगरपंचायतींचा समावेश करण्यात आलेला आहे.
- सबब, सन २०२१-२२ साठी रु. १० कोटी इतका निधी प्रस्तावित करण्यात आलेला आहे.

आदिवासी नागरी वस्ती योजना :-

- "नागरी आदिवासी वस्ती सुधारणा योजना" ही आदिवासी विकास विभागाअंतर्गत आदिवासी उपयोजना क्षेत्रातील नगरपरिषदांच्या कार्यक्षेत्रात आदिवासी वस्त्यांमधील विकासकामांसाठी निधी उपलब्ध करून देण्यात येतो.
- "नागरी आदिवासी वस्ती सुधारणा योजना" या योजनेची मार्गदर्शक तत्वे तथा कार्यपद्धती, दिनांक ६ फेब्रुवारी, २००७ अन्वये निश्चित करण्यात आलेली आहे.
- सदर योजनेअंतर्गत जव्हार नगरपरिषद, डहाणू नगरपरिषद, त्रिंबकेश्वर नगरपरिषद, इगतपुरी नगरपरिषद, नंदुरबार नगरपरिषद, तळोदा नगरपरिषद, नवापुर नगरपरिषद, चिखलदरा नगरपरिषद, पांढरकवडा नगरपरिषद, किनवट नगरपरिषद, शहापुर नगरपंचायत, कळवण नगरपंचायत, सुरगणा नगरपंचायत, पेठ नगरपंचायत, धडगाव नगरपंचायत, सिरोंचा नगरपंचायत, अहेरी नगरपंचायत, एटापल्ली नगरपंचायत, धानोरा नगरपंचायत, कुरखेडा नगरपंचायत, कोरची नगरपंचायत, भामरागड नगरपंचायत, विक्रमगड नगरपंचायत, तलासरी नगरपंचायत, वाडा नगरपंचायत, मोखाडा नगरपंचायत, धारणी नगरपंचायत या २७ नगरपरिषदा/नगरपंचायतींचा समावेश करण्यात आलेला आहे.
- सदर योजनेअंतर्गत आदिवासी वस्त्यांमधील अंतर्गत रस्ते, गटारे, सांडपाणी व्यवस्था, वीजेची सोय, आरोग्य विषयक सोयी, शिक्षण विषयक सोयी त्याचप्रमाणे आदिवासींकडून निर्मित वस्तुंची विपणन व्यवस्था यासह इतर प्राथमिक सुविधा इत्यादीसाठी निधी वितरीत करण्यात येतो.
- सदर योजनेसाठीचा निधी आदिवासी विकास विभागाकडून अर्थसंकल्पित करण्यात येतो.
- सन २०२१-२२ साठी रु. २५ कोटी इतका निधी प्रस्तावित करण्यात आलेला आहे.

जनजाती विभागातील नगरपरिषदांना त्यांच्या विकास योजनांसाठी द्यावयाच्या आर्थिक सहाय्याबद्दल माहिती

कार्यक्रम कार्यभाराचा सारांश व वित्तीय आवश्यकतांचे स्पष्टीकरण–

(रुपये लाखात)

अनुक्रमांक	जिल्हा/नगरपालिका	दिलेले आर्थिक सहाय्य						२०२०-२०२१ मधील देय सहाय्य		
		२०१८-२०१९			२०१९-२०२०					
		अनुदान	कर्ज	एकूण	अनुदान	कर्ज	एकूण	अनुदान	कर्ज	एकूण
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
(अ)		रुपये	रुपये	रुपये	रुपये	रुपये	रुपये	रुपये	रुपये	रुपये
कोकण विभाग—										
१.	पालघर (जव्हार, डहाणू न. प.)	३०१.८५	...	३०१.८५	१५५	...	१५५	१३८	...	१३८
नाशिक विभाग—										
२.	नाशिक (त्रिंबक, इगतपूरी न. प.)	...	...	...	...	...	...	...	...	...
३.	नंदूरबार (नंदूरबार, तळोदे, नवापूर न. प.)	२९८.१४	...	२९८.१४	२५७	...	२५७	२२९	...	२२९
अमरावती विभाग—										
४.	अमरावती (चिखलधरा न. प.)	...	...	...	...	...	...	...	...	...
५.	यवतमाळ (पांढरकवडा न. प.)	...	...	...	२१४	...	२१४	१९१	...	१९१
औरंगाबाद विभाग—										
६.	नांदेड (किनवट न. प.)	...	...	...	२१४	...	२१४	१९१	...	१९१
	एकूण (अ) जनजाती क्षेत्राची बेरीज ...	५९९.९९	...	५९९.९९	८४०	...	८४०	७४९	...	७४९

टिप :— सन २००९-२०१० पासून योजनेचे संनियंत्रण जिल्हाधिकारी यांचेकडे आहे.

सार्वजनिक बांधकाम विभाग

(जनजाती क्षेत्र उपयोजना)

१. जनजाती क्षेत्र उपयोजनेतील रस्ते व इमारतीची कामे

(१) प्रस्तावना :

महाराष्ट्र राज्यातील जनजाती क्षेत्रातील सामाजिक व आर्थिक विकासाचा वेग त्याच क्षेत्रातील बिगर जनजाती क्षेत्रातील वेगाइतका वाढविण्याकरिता शासनाने पंचवार्षिक योजनेत एक जनजाती क्षेत्र उपयोजना निर्माण केली आहे. या जनजाती क्षेत्र उपयोजनेत ठाणे, रायगड, पुणे, अहमदनगर, धुळे, नाशिक, जळगाव, अमरावती, यवतमाळ, नागपूर, भंडारा, चंद्रपूर, गडचिरोली आणि नांदेड या १४ जिल्ह्यांतील ६८ तहसिलमधील ६,७३१ गावांच्या समुहाचे एकत्रित विकास कार्य समाविष्ट आहे.

जनजाती क्षेत्र उपयोजनेत विविध प्रकारच्या रस्ते, इमारती बांधणीच्या कार्यक्रमाचा समावेश आहे. रस्त्याच्या बांधकामांचे तसेच पूल व मोऱ्यांचे बांधकामाच्या खर्चाचे दर हे प्रचलित जिल्हा दरसूचीवर अवलंबून असतात. आदिवासी क्षेत्रातील रस्ते व पुलांच्या बांधकामात कामाचा खर्चाच्या १० टक्क्याप्रमाणे वाढीव रक्कम अनुज्ञेय आहे.

जनजाती क्षेत्रातील व बिगर जनजाती क्षेत्रातील रस्ते बांधणीचे भौतिक व संकल्पचित्राचे निकष सारखेच असतात. फक्त जनजाती क्षेत्रातील रस्त्याच्या बांधकामाचे दर दुर्गम डोंगराळ व अंतर्गत भागातील असे असल्यामुळे साहित्य व मजुरीवर अपेक्षित खर्च जास्त होतो. यास्तव हे बिगर जनजाती क्षेत्रातील दरापेक्षा काही प्रमाणात जास्त असतात.

२०१२-२०१३ च्या वार्षिक योजनेखाली आदिवासी उपयोजनांतर्गत राज्यस्तरीय रस्ते योजनेसाठी रू. १७०६.९२ लाख नियतव्यय मंजूर आहे. आदिवासी उपयोजना क्षेत्रातील २०११ जनगणनानुसार ३१-३-२०२० रोजी बारमाही व आठमाही रस्त्याने जोडलेल्या गावांची संख्या खालील प्रमाणे–

अ. क्र.	एकूण गावे	बारमाही रस्त्याने जोडलेली	आठमाही रस्त्याने जोडलेली	उर्वरित गावे
१. १ ते २००	४८९१	४६१७	१७७	९७
२. २०० ते ४९९	७९०७	७७१६	१४६	४५
३. ५०० ते ९९९	१३७६७	१३६६५	८५	१७
४. १,००० ते १,४९९	७९१८८	८८०९	३०	१३
५. १५०० पेक्षा जास्त लोकसंख्या	१४१०३	१४०७३	२३	७
एकूण ...	४७८५६	४८८८०	४६१	१७९

जनजाती क्षेत्र उपयोजनेखालील कार्यक्रमांचे नियोजन व संनियंत्रण करण्यासाठी सार्वजनिक बांधकाम विभाग, मंत्रालयामध्ये खाली दर्शविलेल्या अस्थायी जागा मंजूर करण्यात आल्या आहेत.

The below mentioned temporary posts have been sanctioned in the Public Works Department, Mantralaya for the work relating to planning and monitoring programmes under the Tribal Area Sub-Plan.

मागणी क्र.-एच-६, २०५९-सार्वजनिक बांधकाम, ८०-सर्वसाधारण,
००.(०१) संचालन व प्रशासन, सार्वजनिक बांधकाम विभाग (खुद्द)

अनुक्रमांक Sr. No.	पदनाम Designation of Post	वेतन श्रेणी Pay Scale	जागांची संख्या No. of posts
	उपअभियंता	रु. ९,३००–३४,८०० ग्रेड वेतन ५,४०० (विशेष वेतन फक्त रु. ३००)	१
1	Deputy Engineer ...	Rs. 9,300--34,800 Grade Pay 5,400 (Special pay only Rs. 300)	1

जनजाती क्षेत्र उपयोजनाअंतर्गत (१) रस्ते (२) पूल व (३) इमारतींच्या कामाचा कार्यभार सोबत तक्ता क्र. १, २ व ३ मध्ये दर्शविला आहे.

तक्ता क्रमांक १
कार्यक्रम अंदाजपत्रक–सन २०२२-२०२३
राज्य मार्ग

सन २०२१-२०२२ व २०२२-२०२३ या वर्षात रस्त्यांच्या कामाकरिता केलेली आर्थिक तरतूद व कामांची प्रत्यक्ष झालेली प्रगती

	जिल्हा	वर्षाच्या सुरवातीला अस्तित्वात असलेली रस्त्यांची एकूण लांबी (कि. मी. मध्ये)	सन २०२१–२०२२ साली संभाव्य क्रियाशील प्रगती				सन २०२२–२०२३ चा कार्यक्रम			
			२०२१–२०२२ मध्ये चालू असलेल्या रस्त्यांची लांबी (कि. मी. मध्ये)	२०२१–२०२२ मध्ये रस्त्यांच्या कामा-करिता अर्थसंकल्पीय तरतूद (रु. लाखात)	२०२१–२०२२ मध्ये रस्त्यांच्या कामा-वरील संभाव्य खर्च (रु. लाखात)	रकाना ३ मधील कामांची क्रियाशील प्रगती (कि. मी. मध्ये)	२०२१–२०२२ मध्ये प्रगती पथावर असलेल्या रस्त्यांची लांबी (कि. मी. मध्ये)	२०२२–२०२३ मध्ये प्रस्तावित केलेल्या नवीन रस्त्यांची लांबी (कि. मी. मध्ये)	२०२२–२०२३ मध्ये पूर्ण होणाऱ्या कामांची अपेक्षित लांबी (कि. मी. मध्ये)	२०२२–२०२३ मध्ये चालू व नवीन कामांसाठी वित्तीय आवश्यकता (रु. लाखात)
	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
१.	ठाणे	...	...	...	...	...	...	...	...	...
२.	पालघर	...	...	...	...	...	...	...	...	...
३.	रायगड	१९.६३	१३.५०	४.११	५३५	१२.२५	११	१३	१७	५८०
४.	नाशिक	१४०.३५	...	...	...	...	...	...	...	...
५.	धुळे	१०१.१२	...	...	...	...	...	...	...	...
६.	नंदूरबार	...	...	...	...	...	...	...	...	...
७.	जळगाव	...	...	...	...	...	...	...	...	...
८.	अहमदनगर	९२९.९०	...	...	...	...	...	...	...	...
९.	पुणे (उत्तर)	१२०.६१	४.००	१६०	१६०	४	४	...	४	१६०
१०.	नांदेड/भोकर	४५.९०	...	...	...	...	...	...	...	...
११.	हिंगोली	...	...	...	...	...	...	...	...	...
१२.	अमरावती	६१३.४८	...	...	...	...	...	...	...	...
१३.	यवतमाळ	४४५.६०	...	...	...	...	...	...	...	...
१४.	नागपूर	४०	...	...	...	...	...	...	...	६०
१५.	भंडारा	...	...	...	...	...	...	...	...	...
१६.	गोंदिया	१९०	३०	...	...	...	...	...	...	६५
१७.	चंद्रपूर	...	...	...	...	...	...	...	...	...
१८.	गडचिरोली	८२०.९०	...	...	...	...	...	...	...	...
१९.	बुलढाणा	...	...	...	...	...	...	...	...	...
२०.	अकोला	...	...	...	...	...	...	...	...	...
२१.	वाशिम	...	...	...	...	...	...	...	...	...
२२.	खामगाव	४६.५०	...	...	...	...	...	...	...	...
२३.	वर्धा	...	...	...	...	...	...	...	...	...
२४.	जा. बँ. प्र. अकोला	...	...	...	...	...	...	...	...	...

तक्ता क्रमांक १
कार्यक्रम अंदाजपत्रक–सन २०२२–२०२३
प्रमुख जिल्हा मार्ग

सन २०२१-२०२२ व २०२२-२०२३ या वर्षात रस्त्यांच्या कामाकरिता केलेली आर्थिक तरतूद व कामांची प्रत्यक्ष झालेली प्रगती

	जिल्हा	वर्षाच्या सुरवातीला अस्तित्वात असलेली रस्त्यांची एकूण लांबी (कि. मी. मध्ये)	सन २०२१–२०२२ साली संभाव्य क्रियाशील प्रगती				सन २०२२–२०२३ चा कार्यक्रम			
			२०२१–२०२२ मध्ये चालू असलेल्या रस्त्यांची लांबी (कि. मी. मध्ये)	२०२१–२०२२ मध्ये रस्त्यांच्या कामा-करिता अर्थसंकल्पीय तरतूद (रु. लाखात)	२०२१–२०२२ मध्ये रस्त्यांच्या कामा-वरील संभाव्य खर्च (रु. लाखात)	रकाना ३ मधील कामांची क्रियाशील प्रगती (कि. मी. मध्ये)	२०२१–२०२२ मध्ये प्रगती पथावर असलेल्या रस्त्यांची लांबी (कि. मी. मध्ये)	२०२२–२०२३ मध्ये प्रस्तावित केलेल्या नवीन रस्त्यांची लांबी (कि. मी. मध्ये)	२०२२–२०२३ मध्ये पूर्ण होणाऱ्या कामांची अपेक्षित लांबी (कि. मी. मध्ये)	२०२२–२०२३ मध्ये चालू व नवीन कामांसाठी वित्तीय आवश्यकता (रु. लाखात)
	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
१.	ठाणे	३३७.९८	१८०	९५३.४३	१३००	१८०	१८०	…	११५	९००
२.	पालघर	५८५.८५	३२५	२२३५	२७००	३२५	३२५	…	२३०	२३००
३.	रायगड	६६.१०	३७	२८५.८२	३१५.३५	२२.२५	१७.२५	३.४५	१४.६५	१०१६.२८
४.	नाशिक	३३३.८१	२६५.८०	१७६९.२५	१७६९.२५	२६५.८०	…	…	२६५.८०	…
५.	धुळे	१३५.०८	२३.६४	३०९.५१	३१३.४६	१४.२२	१४.२२	२४.४३	१४.२२	५३६०.००
६.	नंदूरबार	१७८३.२५	१४९.३०	१५३६.१८	३२२६.४९	९३.७०	५९.२०	२५७.६०	१२८.४५	८९५.००
७.	जळगाव	२०	७.३०	१३२.९३	१३२.९३	२	७.३०	२	२	६००.००
८.	अहमदनगर	…	…	…	…	…	…	…	…	…
९.	पुणे (उत्तर)	३६०.४२	४.००	१३०	१३०	…	२	…	४	१३०
१०.	परभणी	…	…	…	…	…	…	…	…	…
११.	नांदेड/भोकर	३४७.२०	३.२५	९७.६३	१४८.०७	३.२५	३.२५	२३.५५	२६.८०	२३५५
१२.	हिंगोली	७२.००	…	…	…	…	…	…	…	…
१३.	अमरावती	५०९.९४	…	…	…	…	…		…	…
१४.	यवतमाळ	३४०.३२	७	७८३.८४	२४९.३५	…	७ (सुधा)	…	५ (सुधा)	१५००
		…	…	…	…	…	३ (नवीन)	…	२ (नवीन)	…
१५.	नागपूर	८०.३५	४२	१५०६	२९००	३५	३५	…	३५	३५००
१६.	भंडारा	…	…	…	…	…	…	…	…	…
१७.	गोंदिया	३०५.२०	६५	७२२	९८५.५०	५५	८५	…	८५	१२००
१८.	चंद्रपूर	१०१८.७५	५५.९०	२८६.२७	३००	१९.५०	५.००	७.००	६.००	३५०.००
१९.	गडचिरोली	८१०.८०	…	…	…	…	…	…	…	…
२०.	वाशिम	…	…	…	…	…	…	…	…	…
२१.	अकोला	…	…	…	…	…	…	…	…	…
२२.	खामगाव	७६.००	५.००	…	६३.८८	५.००	५.००	…	५.००	…
२३.	बुलढाणा	….	…	…	…	…	…	…	…	…
२४.	वर्धा	४१.७५	३०.००	२१७.७५	२२१.७५	२१.७५	२१.७५	२१.७५	२१.७५	८००.००
२५.	जा. बँ. प्र. अकोला	…	…	…	…	…	…	…	…	…

तक्ता क्रमांक १
कार्यक्रम अंदाजपत्रक–सन २०२२-२०२३
इतर जिल्हा मार्ग

सन २०२१-२०२२ व २०२२-२०२३ या वर्षात रस्त्यांच्या कामाकरिता केलेली आर्थिक तरतूद व कामांची प्रत्यक्ष झालेली प्रगती

जिल्हा	वर्षाच्या सुरवातीला अस्तित्वात असलेली रस्त्यांची एकूण लांबी (कि. मी. मध्ये)	सन २०२१–२०२२ साली संभाव्य क्रियाशील प्रगती				सन २०२२–२०२३ चा कार्यक्रम			
		२०२१–२०२२ मध्ये चालू असलेल्या रस्त्यांची लांबी (कि. मी. मध्ये)	२०२१–२०२२ मध्ये रस्त्यांच्या कामा-करिता अर्थसंकल्पीय तरतूद (रु. लाखात)	२०२१–२०२२ मध्ये रस्त्यांच्या कामा-वरील संभाव्य खर्च (रु. लाखात)	रकाना ३ मधील कामांची क्रियाशील प्रगती (कि. मी. मध्ये)	२०२१–२०२२ मध्ये प्रगती पथावर असलेल्या रस्त्यांची लांबी (कि. मी. मध्ये)	२०२२–२०२३ मध्ये प्रस्तावित केलेल्या नवीन रस्त्यांची लांबी (कि. मी. मध्ये)	२०२२–२०२३ मध्ये पूर्ण होणाऱ्या कामांची अपेक्षित लांबी (कि. मी. मध्ये)	२०२२–२०२३ मध्ये चालू व नवीन कामांसाठी वित्तीय आवश्यकता (रु. लाखात)
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
साकव									
१. ठाणे	...	...	...	...	...	...	...	...	...
२. पालघर	...	...	...	...	...	...	...	...	...
३. रायगड	...	...	...	...	...	...	...	...	...
४. अमरावती	...	...	...	...	...	...	...	...	...
५. पुणे (उत्तर)	२२५७.१०	...	...	...	...	...	...	...	...
६. नाशिक	...	...	...	...	...	...	...	...	...
७. अकोला	...	...	...	...	...	...	...	...	...
८. वाशिम	...	...	...	...	...	...	...	...	...
९. बुलढाणा	...	...	...	...	...	...	...	...	...
१०. जळगाव	...	...	...	...	...	...	...	...	...
११. हिंगोली	...	...	...	...	...	...	...	...	...
१२. नांदेड/भोकर	३०.००	०.६५	३१.९८	१००	०.६५	०.६५	८.६५	९.३०	६९२
१३. चंद्रपूर	...	...	...	...	...	...	...	...	...
१४. वर्धा	...	...	...	...	...	...	...	...	...
१५. नागपूर	...	...	...	...	...	...	...	...	...
१६. भंडारा	...	...	...	...	...	...	...	...	...
१७. गोंदिया	...	...	...	...	...	...	...	...	...
१८. खामगाव	...	...	...	...	...	...	...	...	...
१९. गडचिरोली	२३४६.२६	७९.२०	१०१२.१०	१६१४.५०	३०	४९	५०	४०	३०००
२०. धुळे	३१२.१८	११७	६७.६६	१३५.८३	११७	११७	९०	१२६	४०५
२१. नंदुरबार	४२७	९६.४८	५४२.०१	१९४३.४०	३७	६४.४८	७५	८७.७०	२७१०.१४

तक्ता क्रमांक १
कार्यक्रम अंदाजपत्रक–सन २०२२-२०२३
इतर जिल्हा मार्ग

सन २०२१-२०२२ व २०२२-२०२३ या वर्षात रस्त्यांच्या कामाकरिता केलेली आर्थिक तरतूद व कामांची प्रत्यक्ष झालेली प्रगती

	जिल्हा	वर्षाच्या सुरवातीला अस्तित्वात असलेली रस्त्यांची एकूण लांबी (कि. मी. मध्ये)	सन २०२१–२०२२ साली संभाव्य क्रियाशील प्रगती: २०२१–२०२२ मध्ये चालू असलेल्या रस्त्यांची लांबी (कि. मी. मध्ये)	२०२१–२०२२ मध्ये रस्त्यांच्या कामा-करिता अर्थसंकल्पीय तरतूद (रु. लाखात)	२०२१–२०२२ मध्ये रस्त्यांच्या कामा-वरील संभाव्य खर्च (रु. लाखात)	रकाना ३ मधील कामांची क्रियाशील प्रगती (कि. मी. मध्ये)	सन २०२२–२०२३ चा कार्यक्रम: २०२१–२०२२ मध्ये प्रगती पथावर असलेल्या रस्त्यांची लांबी (कि. मी. मध्ये)	२०२२–२०२३ मध्ये प्रस्तावित केलेल्या नवीन रस्त्यांची लांबी (कि. मी. मध्ये)	२०२२–२०२३ मध्ये पूर्ण होणाऱ्या कामांची अपेक्षित लांबी (कि. मी. मध्ये)	२०२२–२०२३ मध्ये चालू व नवीन कामांसाठी वित्तीय आवश्यकता (रु. लाखात)
	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
						ग्रामीण रस्ते				
१.	ठाणे	१६०.००	९५	८४९.१०	१६००	९५	९५	...	६०	१०५०
२.	पालघर	५७१.९८	४२५	३५३६.७३	३५००	४२५	४२५	...	३१०	३४००
३.	रायगड	...	...	...	...	...	...	...	...	...
४.	यवतमाळ	२०१५	...	...	...	...	...	...	...	...
५.	पुणे (उत्तर)	१०७७.६०	२०	६००	६००	...	२०	...	२०	६००
६.	नाशिक	२६५४.३९	...	...	...	...	...	...	...	...
७.	अकोला	...	...	...	...	...	...	...	...	...
८.	खामगांव	...	...	...	...	...	...	...	...	...
९.	नंदूरबार	८९०	३५१.३८	२०९८.६२	३७२६.४४	१७६.१०	१६९.७८	२४२.१४	१६५.४०	६४०२
१०.	अहमदनगर	९३०.७५	डांबरीकरण ४६.४०	(५ मोऱ्या) ५७.९८	१४२७.१९	खडीकरण ४६.४०	खडीकरण ४६.४०	खडीकरण ४२.०४	खडीकरण ८८.४४	२४७८.१९
		...	...	...	...	डांबरीकरण ...	डांबरीकरण ...	डांबरीकरण ...	डांबरीकरण ...	...
११.	धुळे	११५५.६३	६७.७८	२८६.२२	८७०	६७.७८	६७.७८	३०	६७.७८	५००
१२.	गडचिरोली	...	...	...	...	...	...	...	...	...
१३.	अमरावती	३६५८.९८	१४.००	१०२.२१	८०.००	१२ कामे पूर्ण २ कामे प्रगतीत	२.००	...	२.००	८०
१४.	बुलढाणा	...	...	...	...	...	...	...	...	...
१५.	चंद्रपूर	...	...	...	...	...	...	...	...	...
१६.	वर्धा	...	...	...	...	...	...	...	...	...
१७.	नागपूर	२२०	७५	१६५	१६५	२५	७५	...	९०	३५५
१८.	वाशिम	...	...	...	...	...	...	...	...	...
१९.	नांदेड/भोकर	७५	३७.२६	३६०.७३	१४३४.३०	३७.२६	३७.२६	५४.२९	४५.७८	२९८५.९५
२०.	हिंगोली	२२	१२	१८६.९९	७७५	१२	१२	...	१२	१०००
२१.	खामगांव	...	...	...	...	...	...	...	...	...
२२.	भंडारा	१६०.०४	२०	६०	७५	५	२०	...	२७	१३८
२३.	गोंदिया	५२०.४५	८०	१२५	१०२	३५	८५	...	९५	२७०

तक्ता क्रमांक १
कार्यक्रम अंदाजपत्रक–सन २०२२-२०२३
किमान गरजा कार्यक्रम

सन २०२१-२०२२ व २०२२-२०२३ या वर्षात रस्त्यांच्या कामाकरिता केलेली आर्थिक तरतूद व कामांची प्रत्यक्ष झालेली प्रगती

	जिल्हा	वर्षाच्या सुरवातीला अस्तित्वात असलेली रस्त्यांची एकूण लांबी (कि. मी. मध्ये)	सन २०२१–२०२२ साली संभाव्य क्रियाशील प्रगती				सन २०२२–२०२३ चा कार्यक्रम			
			२०२१–२०२२ मध्ये चालू असलेल्या रस्त्यांची लांबी (कि. मी. मध्ये)	२०२१–२०२२ मध्ये रस्त्यांच्या कामा-करिता अर्थसंकल्पीय तरतूद (रु. लाखात)	२०२१–२०२२ मध्ये रस्त्यांच्या कामा-वरील संभाव्य खर्च (रु. लाखात)	रकाना ३ मधील कामांची क्रियाशील प्रगती (कि. मी. मध्ये)	२०२१–२०२२ मध्ये प्रगती पथावर असलेल्या रस्त्यांची लांबी (कि. मी. मध्ये)	२०२२–२०२३ मध्ये प्रस्तावित केलेल्या नवीन रस्त्यांची लांबी (कि. मी. मध्ये)	२०२२–२०२३ मध्ये पूर्ण होणाऱ्या कामांची अपेक्षित लांबी (कि. मी. मध्ये)	२०२२–२०२३ मध्ये चालू व नवीन कामांसाठी वित्तीय आवश्यकता (रु. लाखात)
	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
१.	ठाणे	...	...	...	...	...	...	...	...	...
२.	रायगड	...	...	...	...	...	...	...	...	...
३.	नाशिक	...	...	...	...	...	...	...	...	...
४.	धुळे	...	...	...	...	...	...	...	...	...
५.	नंदूरबार	...	...	...	...	...	...	...	...	...
६.	जळगाव	...	...	...	...	...	...	...	...	...
७.	अहमदनगर	२८.६०	...	...	...	...	...	...	...	...
८.	पुणे (उत्तर)	...	...	...	...	...	...	...	...	...
९.	परभणी	...	...	...	...	...	...	...	...	...
१०.	नांदेड/भोकर	७९.७०	...	...	...	...	...	...	...	...
११.	हिंगोली	२२.००	...	...	...	...	...	...	...	...
१२.	अमरावती	...	...	...	...	...	...	...	...	...
१३.	यवतमाळ	७५२.००	...	...	...	...	...	...	...	...
		...	...	...	...	...	...	...	...	...
१४.	नागपूर	...	...	...	...	...	...	...	...	...
१५.	भंडारा	...	...	...	...	...	...	...	...	...
१६.	गोंदिया	...	...	...	...	...	...	...	...	...
१७.	चंद्रपूर	...	...	...	...	...	...	...	...	...
१८.	गडचिरोली	...	...	...	...	...	...	...	...	...
१९.	वाशिम	...	...	...	...	...	...	...	...	...
२०.	खामगाव	...	...	...	...	...	...	...	...	...
२१.	अकोला	...	...	...	...	...	...	...	...	...
२२.	बुलढाणा	...	...	...	...	...	...	...	...	...
२३.	वर्धा	...	...	...	...	...	...	...	...	...

तक्ता क्रमांक १

कार्यक्रम अंदाजपत्रक–सन २०२२-२०२३

मोठे पूल

सन २०२१-२०२२ व २०२२-२०२३ या वर्षात रस्त्यांच्या कामाकरिता केलेली आर्थिक तरतूद व कामांची प्रत्यक्ष झालेली प्रगती

			सन २०२१–२०२२ साली संभाव्य क्रियाशील प्रगती				सन २०२२–२०२३ चा कार्यक्रम			
	जिल्हा	वर्षाच्या सुरवातीला अस्तित्वात असलेल्या पूलांच्या कामाची संख्या (३१/३/२१)	२०२१–२०२२ मध्ये चालू असलेल्या पूलांच्या कामाची संख्या	२०२१–२०२२ मध्ये पुलांच्या कामा-करिता अर्थसंकल्पीय तरतूद (रु. लाखात)	२०२१–२०२२ मध्ये पुलांच्या कामा-वरील संभाव्य खर्च (रु. लाखात)	रकाना ३ मधील कामांची क्रियाशील प्रगती संख्या	२०२१–२०२२ मध्ये प्रगती पथावर असलेल्या कामाची संख्या	२०२२–२०२३ मध्ये प्रस्तावित केलेल्या नवीन कामाची संख्या	२०२२–२०२३ मध्ये पूर्ण होणाऱ्या कामांची अपेक्षित संख्या	२०२२–२०२३ मध्ये चालू व नवीन कामांसाठी वित्तीय आवश्यकता (रु. लाखात)
	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
१.	ठाणे	...	...	...	...	...	...	...	...	...
२.	पालघर	९	५	५१२.३०	२८८	५	५	...	...	२४०
३.	रायगड	...	...	...	...	...	...	...	...	...
४.	नाशिक	...	...	...	...	...	...	...	...	...
५.	धुळे	...	...	...	...	...	...	...	...	...
६.	नंदूरबार	११	१४	८३५.१४	११९५	७	१४	७	११	३२५०
७.	जळगाव	...	...	...	...	...	...	...	...	...
८.	अहमदनगर	...	...	...	...	...	...	...	...	...
९.	पुणे (उत्तर)	३	२	४००	४००	...	२	...	२	४.००
१०.	नांदेड/भोकर	३	...	...	...	...	...	१	१	५००.००
११.	हिंगोली	...	...	...	...	...	...	...	...	...
१२.	अमरावती	४९	...	...	...	...	...	...	...	...
१३.	यवतमाळ	...	...	...	...	...	...	...	...	...
१४.	नागपूर	८	...	...	...	...	...	...	...	...
१५.	भंडारा	६	...	...	...	...	...	...	...	...
१६.	गोंदिया	८	...	...	...	...	...	...	...	...
१७.	चंद्रपूर	१२.००	...	...	...	...	१.००	१	...	३००.००
१८.	गडचिरोली	४३	...	...	...	...	...	...	...	७०००
१९.	बुलढाणा	...	...	...	...	...	...	...	...	...
२०.	वर्धा	...	...	...	...	...	...	...	...	...
२१.	खामगाव	...	...	...	...	...	...	...	...	...
२२.	अकोला	...	...	...	...	...	...	...	...	...
२३.	वाशिम	...	...	...	...	...	...	...	...	...
२४.	जा. बँ. प्र. अकोला	...	...	...	...	...	...	...	...	...

तक्ता क्रमांक २

कार्यक्रम अंदाजपत्रक–सन २०२२-२०२३

लहान पूल

सन २०२१-२०२२ व २०२२-२०२३ या वर्षात रस्त्यांच्या कामाकरिता केलेली आर्थिक तरतूद व कामांची प्रत्यक्ष झालेली प्रगती

	जिल्हा	वर्षाच्या सुरवातीला अस्तित्वात असलेल्या पुलांच्या कामाची संख्या ३१-३-२०२१	सन २०२१–२०२२ साली संभाव्य क्रियाशील प्रगती				सन २०२२–२०२३ चा कार्यक्रम			
			२०२१–२०२२ मध्ये चालू असलेल्या पुलांच्या कामांची संख्या	२०२१–२०२२ मध्ये पूलांच्या कामा-करिता अर्थसंकल्पीय तरतूद (रु. लाखात)	२०२१–२०२२ मध्ये पूलाच्या कामा-वरील संभाव्य खर्च (रु. लाखात)	रकाना ३ मधील कामांची क्रियाशील प्रगती (संख्या)	२०२१–२०२२ मध्ये प्रगतीपथावर असलेल्या कामांची संख्या	२०२२–२०२३ मध्ये प्रस्तावित केलेल्या नवीन कामांची संख्या	२०२२–२०२३ मध्ये पूर्ण होणाऱ्या कामांची अपेक्षित संख्या	२०२२–२०२३ मध्ये चालू व नवीन कामांसाठी वित्तीय आवश्यकता (रु. लाखात)
	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
१.	ठाणे	४	१	४८.५४	४०	१	१	...	१	२०
२.	पालघर	४३	१३	५२५.४७	३५०	१३	१३	...	८	९००
३.	रायगड	...	...	...	...	...	...	...	...	...
४.	नाशिक	२२	२२	...	...	२२	२२	...	...	...
५.	धुळे	४६	७	१००.२१	३०१.६७	७	...	३	१	२५०
६.	नंदूरबार	२९	४०	९१०.८७	१४०७.१०	१६	३७	२४	३८	३२२४
७.	जळगाव	३	३	१५९.९२	१५९.९२	३	३	३	३	१८०
८.	अहमदनगर	...	...	...	...	...	...	...	...	...
९.	पुणे (उत्तर)	२१	...	...	...	...	...	...	...	...
१०.	नांदेड/भोकर	४८	८	३९१	१०७५	५	३	१०	८	११००
११.	हिंगोली	...	...	...	...	...	...	...	...	...
१२.	अमरावती	१४२	...	...	...	...	...	...	...	...
१३.	यवतमाळ	...	...	...	...	...	...	...	...	१००
१४.	नागपूर	७	३	१६५	२१०	३	३	...	३	१८५
१५.	भंडारा	२२	...	...	...	...	...	...	...	...
१६.	गोंदिया	३२	६	१७०	२१०	६	६	...	६	२९५
१७.	चंद्रपूर	९९	५	...	२३०	३	२	...	२	२००.००
१८.	गडचिरोली	३७५	१५	४११.९६	६२५	८	७	१०	६	५०००.००
१९.	खामगाव	...	...	...	...	...	...	...	...	...
२०.	बुलढाणा	...	...	...	...	...	...	...	...	...
२१.	वाशिम	...	...	...	...	...	...	...	...	...
२२.	अकोला	...	...	...	...	...	...	...	...	...
२३.	वर्धा	...	...	...	...	...	...	...	...	...

तक्ता क्रमांक ३
कार्यक्रम अंदाजपत्रक–सन २०२२-२०२३
प्रशासकीय इमारती

सन २०२१-२०२२ व २०२२-२०२३ या वर्षात इमारतींच्या कामाकरिता केलेली आर्थिक तरतूद व कामांची प्रत्यक्ष झालेली प्रगती

	जिल्हा	वर्षाच्या सुरवातीला अस्तित्वात असलेल्या इमारतीचे क्षेत्र (चौ. मी. मध्ये) ३१-३-२०२१	सन २०२१–२०२२ साली संभाव्य क्रियाशील प्रगती				सन २०२२–२०२३ चा कार्यक्रम			
			२०२१–२०२२ मध्ये चालू असलेल्या इमारतीच्या कामाचे क्षेत्र (चौ. मी. मध्ये)	२०२१–२०२२ मध्ये इमारतीच्या कामा-करिता अर्थसंकल्पीय तरतूद (रु. लाखात)	२०२१–२०२२ मध्ये इमारतीच्या कामा-वरील संभाव्य खर्च (रु. लाखात)	रकाना ३ मधील कामांची क्रियाशील प्रगती (चौ. मी. मध्ये)	२०२१–२०२२ मध्ये प्रगती पथावर असलेल्या इमारतीचे क्षेत्र (चौ. मी. मध्ये)	२०२२–२०२३ मध्ये प्रस्तावित केलेल्या नवीन इमारतीचे क्षेत्र (चौ. मी. मध्ये)	२०२२–२०२३ मध्ये पूर्ण होणाऱ्या इमारतींच्या कामांचे अपेक्षित क्षेत्र (चौ. मी. मध्ये)	२०२२–२०२३मध्ये चालू व नवीन कामांसाठी वित्तीय आवश्यकता (रु. लाखात)
	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
१.	ठाणे	...	...	...	...	...	...	...	...	...
२.	पालघर	...	...	...	...	...	...	...	...	...
३.	रायगड	...	...	...	...	...	...	...	...	...
४.	नाशिक	...	...	...	...	...	...	...	...	...
५.	धुळे	...	...	...	...	...	...	...	...	...
६.	नंदुरबार	...	...	...	...	...	...	...	...	...
७.	जळगाव	...	...	...	...	...	...	...	...	...
८.	अहमदनगर	...	...	...	...	...	...	...	...	...
९.	पुणे (उत्तर)	२९७३८.७७	...	...	...	...	...	...	...	...
१०.	नांदेड/भोकर	...	...	...	...	...	...	...	...	...
११.	हिंगोली	...	...	...	...	...	...	...	...	...
१२.	अमरावती	...	...	...	...	...	...	...	...	...
१३.	यवतमाळ	४७५९.८१	...	...	...	...	...	...	...	...
१४.	नागपूर	...	...	...	...	...	...	...	...	...
१५.	भंडारा	...	...	...	...	...	...	...	...	...
१६.	गोंदिया	...	...	...	...	...	...	...	...	...
१७.	चंद्रपूर	...	...	...	...	...	...	...	...	...
१८.	गडचिरोली	१४२३८.९४	...	...	...	...	...	...	...	...
१९.	वाशिम	...	...	...	...	...	...	...	...	...
२०.	बुलढाणा	...	...	...	...	...	...	...	...	...
२१.	खामगाव	...	...	...	...	...	...	...	...	...
२२.	वर्धा	...	...	...	...	...	...	...	...	...
२३.	अकोला	...	...	...	...	...	...	...	...	...
२४.	जा. बँ. प्र. अकोला	...	...	...	...	...	...	...	...	...

तक्ता क्रमांक ३

कार्यक्रम अंदाजपत्रक–सन २०२२–२०२३

(२) कार्यात्मक इमारती (अ) शैक्षणिक

सन २०२१–२०२२ व २०२२–२०२३ या वर्षात इमारतींच्या कामाकरिता केलेली आर्थिक तरतूद व कामांची प्रत्यक्ष झालेली प्रगती

	जिल्हा	वर्षाच्या सुरवातीला अस्तित्वात असलेल्या इमारतींचे क्षेत्र (३१/३/२०२१)	सन २०२१–२०२२ साली संभाव्य क्रियाशील प्रगती				सन २०२२–२०२३ चा कार्यक्रम			
			२०२१–२०२२ मध्ये चालू असलेल्या इमारतींच्या कामाचे क्षेत्र (चौ. मी. मध्ये)	२०२१–२०२२ मध्ये इमारतींच्या कामा-करिता अर्थसंकल्पीय तरतूद (रु. लाखात)	२०२१–२०२२ मध्ये इमारतींच्या कामा-वरील संभाव्य खर्च (रु. लाखात)	रकाना ३ मधील कामांची क्रियाशील प्रगती (चौ. मी. मध्ये)	२०२१–२०२२ मध्ये प्रगतीपथावर असलेल्या इमारतींचे क्षेत्र (चौ. मी. मध्ये)	२०२२–२०२३ मध्ये प्रस्तावित केलेल्या नवीन इमारतींचे क्षेत्र (चौ. मी. मध्ये)	२०२२–२०२३ मध्ये पूर्ण होणाऱ्या इमारतींच्या कामांचे अपेक्षित क्षेत्र (चौ. मी. मध्ये)	२०२२–२०२३ मध्ये चालू व नवीन कामांसाठी वित्तीय आवश्यकता (रु. लाखात)
	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
१.	ठाणे	...	...	...	...	...	...	...	...	...
२.	पालघर	...	...	...	...	...	...	...	...	...
३.	रायगड	...	...	...	...	...	...	...	...	...
४.	नाशिक	...	...	...	...	...	...	...	...	...
५.	धुळे	...	...	...	...	...	...	...	...	...
६.	नंदूरबार	...	...	...	...	...	...	...	...	...
७.	जळगाव	...	...	...	...	...	...	...	...	...
८.	अहमदनगर	...	५९०१.०७	२२३.५९	२२३.५९	५९०१.०७	५९०१.०७	...	...	...
९.	पुणे (उत्तर)	४७८८९.१६	११०२६.००	४.३३	८.००	...	४.३३	...	...	...
१०.	नांदेड/भोकर	२१४९४.००	...	...	...	...	...	...	...	...
११.	हिंगोली	५४७४.३६	...	...	...	...	...	...	...	...
१२.	अमरावती	१९६७७.८७	...	...	...	...	...	...	...	...
१३.	यवतमाळ	...	२११४.१६	...	...	...	...	...	...	...
१४.	नागपूर	...	...	...	...	...	...	...	...	...
१५.	भंडारा	...	...	...	...	...	...	...	...	...
१६.	गोंदिया	...	...	...	...	...	...	...	...	...
१७.	चंद्रपूर	१०२३.८७	...	...	...	...	...	...	...	...
१८.	गडचिरोली	५६६१०.००	...	...	...	...	...	...	...	...
१९.	बुलढाणा	...	...	...	...	...	...	...	...	...
२०.	खामगाव	...	...	...	...	...	...	...	...	...
२१.	अकोला	...	...	...	...	...	...	...	...	...
२२.	वर्धा	...	...	...	...	...	...	...	...	...
२३.	वाशिम	...	...	...	...	...	...	...	...	...

तक्ता क्रमांक ३

कार्यक्रम अंदाजपत्रक–सन २०२२–२०२३

(२) कार्यात्मक इमारती (अ) वैद्यकीय

सन २०२१–२०२२ व २०२२–२०२३ या वर्षात इमारतींच्या कामाकरिता केलेली आर्थिक तरतूद व कामांची प्रत्यक्ष झालेली प्रगती

			सन २०२१–२०२२ साली संभाव्य क्रियाशील प्रगती				सन २०२२–२०२३ चा कार्यक्रम			
	जिल्हा	वर्षाच्या सुरवातीला अस्तित्वात असलेल्या इमारतींचे क्षेत्र (३१/३/२०२१)	२०२१–२०२२ मध्ये चालू असलेल्या इमारतींच्या कामाचे क्षेत्र (चौ. मी. मध्ये)	२०२१–२०२२ मध्ये इमारतींच्या कामा-करिता अर्थसंकल्पीय तरतूद (रु. लाखात)	२०२१–२०२२ मध्ये इमारतींच्या कामा-वरील संभाव्य खर्च (रु. लाखात)	रकाना ३ मधील कामांची क्रियाशील प्रगती (चौ. मी. मध्ये)	२०२१–२०२२ मध्ये प्रगतीपथावर असलेल्या इमारतींचे क्षेत्र (चौ. मी. मध्ये)	२०२२–२०२३ मध्ये प्रस्तावित केलेल्या नवीन इमारतींचे क्षेत्र (चौ. मी. मध्ये)	२०२२–२०२३ मध्ये पूर्ण होणाऱ्या इमारतींच्या कामांचे अपेक्षित क्षेत्र (चौ. मी. मध्ये)	२०२२–२०२३ मध्ये चालू व नवीन कामांसाठी वित्तीय आवश्यकता (रु. लाखात)
	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
१.	ठाणे	...	...	...	...	...	...	...	...	...
२.	पालघर	...	...	...	...	...	...	...	...	...
३.	रायगड	...	...	...	...	...	...	...	...	...
४.	नाशिक	...	...	...	...	...	...	...	...	...
५.	धुळे	...	...	...	...	...	...	...	...	...
६.	नंदूरबार	...	...	...	...	...	...	...	...	...
७.	जळगाव	...	...	...	...	...	...	...	...	...
८.	अहमदनगर	...	...	...	...	...	...	...	...	...
९.	पुणे (उत्तर)	१३२३०.१५	...	२३१२.००	२३१२.००	...	...	...	...	...
१०.	नांदेड/भोकर	...	...	...	...	...	...	...	...	...
११.	हिंगोली	...	...	...	...	...	...	...	...	...
१२.	अमरावती	१५६२८.४१	...	...	...	...	...	...	...	...
१३.	यवतमाळ	...	...	...	...	...	...	...	...	...
१४.	नागपूर	...	...	...	...	...	...	...	...	...
१५.	भंडारा	...	...	...	...	...	...	...	...	...
१६.	गोंदिया	...	...	...	...	...	...	...	...	...
१७.	चंद्रपूर	...	...	...	...	...	...	...	...	...
१८.	गडचिरोली	...	...	...	...	...	...	...	...	...
१९.	खामगाव	...	...	...	...	...	...	...	...	...
२०.	वर्धा	...	...	...	...	...	...	...	...	...
२१.	अकोला	...	...	...	...	...	...	...	...	...
२२.	वाशिम	...	...	...	...	...	...	...	...	...
२३.	बुलढाणा	...	...	...	...	...	...	...	...	...
२४.	जा. बँ. प्र. अकोला	...	...	...	...	...	...	...	...	...

तक्ता क्रमांक ३

कार्यक्रम अंदाजपत्रक–सन २०२२-२०२३

(२) कार्यात्मक इमारती (उ) पोलीस इमारती

सन २०२१-२०२२ व २०२२-२०२३ या वर्षात इमारतींच्या कामाकरिता केलेली आर्थिक तरतूद व कामांची प्रत्यक्ष झालेली प्रगती

जिल्हा	वर्षाच्या सुरवातीला अस्तित्वात असलेल्या इमारतींचे क्षेत्र (३१/३/२०२१)	सन २०२१–२०२२ साली संभाव्य क्रियाशील प्रगती				सन २०२२–२०२३ चा कार्यक्रम			
		२०२१–२०२२ मध्ये चालू असलेल्या इमारतींच्या कामाचे क्षेत्र (चौ. मी. मध्ये)	२०२१–२०२२ मध्ये इमारतींच्या कामा-करिता अर्थसंकल्पीय तरतूद (रु. लाखात)	२०२१–२०२२ मध्ये इमारतींच्या कामा-वरील संभाव्य खर्च (रु. लाखात)	रकाना ३ मधील कामांची क्रियाशील प्रगती (चौ. मी. मध्ये)	२०२१–२०२२ मध्ये प्रगतीपथावर असलेल्या इमारतींचे क्षेत्र (चौ. मी. मध्ये)	२०२२–२०२३ मध्ये प्रस्तावित केलेल्या नवीन इमारतींचे क्षेत्र (चौ. मी. मध्ये)	२०२२–२०२३ मध्ये पूर्ण होणाऱ्या इमारतींच्या कामांचे अपेक्षित क्षेत्र (चौ. मी. मध्ये)	२०२२–२०२३ मध्ये चालू व नवीन कामांसाठी वित्तीय आवश्यकता (रु. लाखात)
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
१. ठाणे	...	...	...	...	...	...	...	...	...
२. पालघर	...	...	...	...	...	...	...	...	...
३. रायगड	...	...	...	...	...	...	...	...	...
४. नाशिक	...	...	...	...	...	...	...	...	...
५. धुळे	...	...	...	...	...	...	...	...	...
६. नंदूरबार	...	...	...	...	...	...	...	...	...
७. जळगाव	...	...	...	...	...	...	...	...	...
८. अहमदनगर	...	...	...	...	...	...	...	...	...
९. पुणे (उत्तर)	१५८७८.९५	...	...	...	...	...	...	...	...
१०. नांदेड/भोकर	...	...	...	...	...	...	...	...	...
११. हिंगोली	...	...	...	...	...	...	...	...	...
१२. अमरावती	८४४९.६२	...	...	...	...	...	...	...	...
१३. यवतमाळ	...	...	...	...	...	...	...	...	...
१४. नागपूर	...	...	...	...	...	...	...	...	...
१५. भंडारा	...	...	...	...	...	...	...	...	...
१६. गोंदिया	...	...	...	...	...	...	...	...	...
१७. चंद्रपूर	...	...	...	...	...	...	...	...	...
१८. गडचिरोली	...	...	...	...	...	...	...	...	...
१९. खामगाव	...	...	...	...	...	...	...	...	...
२०. वर्धा	...	...	...	...	...	...	...	...	...
२१. अकोला	...	...	...	...	...	...	...	...	...
२२. वाशिम	...	...	...	...	...	...	...	...	...
२३. बुलढाणा	...	...	...	...	...	...	...	...	...

तक्ता क्रमांक ३
कार्यक्रम अंदाजपत्रक–सन २०२२-२०२३
(२) कार्यात्मक इमारती, (इतर)

सन २०२१-२०२२ व २०२२-२०२३ या वर्षात इमारतींच्या कामाकरिता केलेली आर्थिक तरतूद व कामांची प्रत्यक्ष झालेली प्रगती

जिल्हा	वर्षाच्या सुरवातीला अस्तित्वात असलेल्या इमारतींचे क्षेत्र (३१/३/२०२१)	सन २०२१–२०२२ साली संभाव्य क्रियाशील प्रगती				सन २०२२–२०२३ चा कार्यक्रम			
		२०२१–२०२२ मध्ये चालू असलेल्या इमारतींच्या कामाचे क्षेत्र (चौ. मी. मध्ये)	२०२१–२०२२ मध्ये इमारतींच्या कामा-करिता अर्थसंकल्पीय तरतूद (रु. लाखात)	२०२१–२०२२ मध्ये इमारतींच्या कामा-वरील संभाव्य खर्च (रु. लाखात)	रकाना ३ मधील कामांची क्रियाशील प्रगती (चौ. मी. मध्ये)	२०२१–२०२२ मध्ये प्रगतीपथावर असलेल्या इमारतींचे क्षेत्र (चौ. मी. मध्ये)	२०२२–२०२३ मध्ये प्रस्तावित केलेल्या नवीन इमारतींचे क्षेत्र (चौ. मी. मध्ये)	२०२२–२०२३ मध्ये पूर्ण होणाऱ्या इमारतींच्या कामांचे अपेक्षित क्षेत्र (चौ. मी. मध्ये)	२०२२–२०२३ मध्ये चालू व नवीन कामांसाठी वित्तीय आवश्यकता (रु. लाखात)
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
१. ठाणे	...	...	...	...	...	...	...	...	...
२. पालघर	...	...	...	...	...	...	...	...	...
३. रायगड	...	...	...	...	...	...	...	...	...
४. नाशिक	...	...	...	...	...	...	...	...	...
५. धुळे	...	...	...	...	...	...	...	...	...
६. नंदूरबार	...	...	...	...	...	...	...	...	...
७. जळगाव	...	...	...	...	...	...	...	...	...
८. अहमदनगर	...	...	...	...	...	...	...	...	...
९. पुणे (उत्तर)	...	...	...	...	...	...	...	...	...
१०. नांदेड/भोकर	...	...	...	...	...	...	...	...	...
११. हिंगोली	...	...	...	...	...	...	...	...	...
१२. अमरावती	४३९५२.९३	...	...	...	...	...	...	...	...
१३. यवतमाळ	...	...	...	...	...	...	...	...	...
१४. नागपूर	...	...	...	...	...	...	...	...	...
१५. भंडारा	...	...	...	...	...	...	...	...	...
१६. गोंदिया	...	...	...	...	...	...	...	...	...
१७. चंद्रपूर	...	...	...	...	...	...	...	...	...
१८. गडचिरोली	३२३३०.००	...	...	...	...	...	...	...	...
१९. खामगाव	...	...	...	...	...	...	...	...	...
२०. वर्धा	...	...	...	...	...	...	...	...	...

तक्ता क्रमांक ३
कार्यक्रम अंदाजपत्रक–सन २०२२-२०२३
(३) निवासी इमारती

सन २०२१-२०२२ व २०२२-२०२३ या वर्षात इमारतींच्या कामाकरिता केलेली आर्थिक तरतूद व कामांची प्रत्यक्ष झालेली प्रगती

	जिल्हा	वर्षाच्या सुरवातीला अस्तित्वात असलेल्या इमारतींचे क्षेत्र (३१/३/२०२१)	सन २०२१–२०२२ साली संभाव्य क्रियाशील प्रगती				सन २०२२–२०२३ चा कार्यक्रम			
			२०२१–२०२२ मध्ये चालू असलेल्या इमारतींच्या कामाचे क्षेत्र (चौ. मी. मध्ये)	२०२१–२०२२ मध्ये इमारतींच्या कामा-करिता अर्थसंकल्पीय तरतूद (रु. लाखात)	२०२१–२०२२ मध्ये इमारतींच्या कामा-वरील संभाव्य खर्च (रु. लाखात)	रकाना ३ मधील कामांची क्रियाशील प्रगती (चौ. मी. मध्ये)	२०२१–२०२२ मध्ये प्रगतीपथावर असलेल्या इमारतींचे क्षेत्र (चौ. मी. मध्ये)	२०२२–२०२३ मध्ये प्रस्तावित केलेल्या नवीन इमारतींचे क्षेत्र (चौ. मी. मध्ये)	२०२२–२०२३ मध्ये पूर्ण होणाऱ्या इमारतींच्या कामांचे अपेक्षित क्षेत्र (चौ. मी. मध्ये)	२०२२–२०२३ मध्ये चालू व नवीन कामांसाठी वित्तीय आवश्यकता (रु. लाखात)
	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
१.	ठाणे	...	...	...	...	...	...	...	...	...
२.	पालघर	...	...	...	...	...	...	...	...	...
३.	रायगड	...	...	...	...	...	...	...	...	...
४.	नाशिक	...	...	...	...	...	...	...	...	...
५.	धुळे	...	...	...	...	...	...	...	...	...
६.	नंदूरबार	...	...	...	...	...	...	...	...	...
७.	जळगाव	...	...	...	...	...	...	...	...	...
८.	अहमदनगर	३५७१२.४८	४०८२.०३	२१५०.८०	२१५०.८०	४०८२.०३	४०८२.०३	२२३२.०३	६३३४.०६	९७६.०७
९.	पुणे (उत्तर)	३७४३७.७३	...	१३५.३०	१३५.३०	१३५.३०	...	...	१३५.३०	...
१०.	नांदेड/भोकर	...	...	...	...	...	...	...	...	...
११.	हिंगोली	...	...	...	...	...	...	...	...	...
१२.	अमरावती	२९९३०.१९	...	...	...	...	...	...	...	...
१३.	यवतमाळ	६३११.४६	...	...	...	...	...	...	...	...
१४.	नागपूर	...	...	...	...	...	...	...	...	...
१५.	भंडारा	...	...	...	...	...	...	...	...	...
१६.	गोंदिया	...	...	...	...	...	...	...	...	...
१७.	चंद्रपूर	...	...	...	...	...	...	...	...	...
१८.	गडचिरोली	५५३१०.००	...	...	...	...	...	...	...	...
१९.	बुलढाणा	...	...	...	...	...	...	...	...	...
२०.	खामगाव	...	...	...	...	...	...	...	...	...
२१.	अकोला	...	...	...	...	...	...	...	...	...
२२.	अकोला (जागतिक बँक)									
२३.	वर्धा	...	...	...	...	...	...	...	...	...
२४.	वाशिम	...	...	...	...	...	...	...	...	...

महिला व बालविकास विभाग

एकात्मिक बालविकास सेवायोजना (आदिवासी)

एकात्मिक बालविकास सेवा योजनेअंतर्गत राज्यात ८५ आदिवासी प्रकल्प सध्या कार्यरत असून त्यामध्ये १६०२० अंगणवाडी केंद्र व २४६१ मिनी अंगणवाडी केंद्र मंजूर आहेत. त्यामध्ये बालमृत्युचे प्रमाण कमी करणे, तसेच बालके, गरोदर स्त्रिया व स्तनदा माता यांच्या मधील कुपोषणाचे प्रमाण कमी करणेसाठीचे प्रमुख उद्दिष्टे आहेत. ८५ आदिवासी प्रकल्पांपैकी २४ अतिसंवेदनशील आदिवासी प्रकल्पात सन १९९७ पासून नवसंजीवन योजना कार्यान्वित करण्यात आली आहे.

वरील उद्दिष्टे साध्य करण्यासाठी प्रभावी आरोग्य विषयक सुविधा उपलब्ध करून देण्यात येतात.

बालमृत्यु व अतिकुपोषणाचे प्रमाण जास्त असण्यासाठी मुख्यत्त्वेकरून खालील बाबी कारणीभूत आहेत—

(१) जन्मतः मुलाचे कमी वजन (२,५०० ग्रॅम पेक्षा कमी);

(२) गरोदरपणातील आरोग्याची काळजी न घेणे;

(३) गरोदरपणातील रक्तक्षय;

(४) प्रसूति दरम्यान व प्रसूतिपश्चात, निर्माण झालेल्या समस्या;

(५) मुलांचे दिर्घ आजार;

(६) आजारपणातील उपचाराची तत्परता व गुणात्मकता;

(७) शुध्द व निर्जंतूक पिण्याच्या पाण्याचा पुरवठा;

(८) आदिवासी लोकांतील अनिष्ट रूढी, परंपरा व अंधश्रध्दा इत्यादी;

(९) गरीबी;

(१०) कमी वयात गरोदरपणात, वारंवार गर्भारपण तसेच दोन प्रसूतिमधील कमी अंतर;

(११) महिलांमध्ये आरोग्य व पोषणविषयक शिक्षणाचा अभाव;

(१२) जनजागृतीचा अभाव.

बालमृत्यु :

राज्यात उपलब्ध असलेल्या आकडेवारीनुसार सर्वसाधारणतः एकूण होणाऱ्या सर्व बालमृत्युपैकी सुमारे ५० टक्के बालमृत्यु हे जन्मल्यापासून १ महिन्याच्या आत होतात. अशा बालमृत्युसाठी प्रमुख कारणे खालीलप्रमाणे आहेत—

१. स्त्रियांमधील शारीरिक अशक्तपणा, कुपोषणस्थिती;

२. अस्वच्छ जागी व अकुशलपणे हाताळलेली बाळंतपणे;

३. अपूर्ण दिवसाची बाळंतपणे;

४. गरोदर स्त्रियांमधील रक्तक्षय व प्रसूति दरम्यान तसेच प्रसूतिपश्चात रक्तस्त्राव;

५. नवजात अर्भकामधील आजारपण, जसे प्रसूति दरम्यान अर्भकाचे श्वास गुदमरून होणारे मृत्यु (निओनेटल ॲसफीकशीया इंट्रायुटेराइन फिटलडिसटेस), हायपोथरमिया, हायपोग्लायसेमिया सेप्टीसिमिया, जन्माचे वेळी डोक्यास इजा (मार), जन्मतः जंतूसंसर्ग इत्यादी;

६. उशीरा स्तनपानास सुरूवात करणे व बाळास निव्वळ स्तनपान न देणे;

७. मातांमधील हिवताप, क्षय स्तनदाह, रक्तक्षय इत्यादी आजारपण;

८. अस्वच्छता;

९. गरोदरपणात व नवजात अर्भकाचे घेण्याच्या काळजी विषयीचे अज्ञान.

बालमृत्यु व कुपोषण कमी करण्यासाठी नियोजन :

१. जिल्हा सरासरी पेक्षा अतिकुपोषित बालकांचे प्रमाण जास्त असलेली गावे शोधून काढणे;

२. अतिदुर्गम व पावसाळ्यामध्ये संपर्क तुटणाऱ्या गावांची यादी तयार करणे;

३. मागील वर्षात संसर्गजन्य रोगाच्या साथी आल्या असलेल्या गावांची यादी तयार करणे;

४. श्रेणी ३ व ४ मधील बालकांची यादी तयार करणे;

५. मागील वर्षी एकदाही आरोग्य तपासणी न झालेल्या बालकांची अंगणवाडीनिहाय यादी तयार करणे;

६. तीन महिन्यापेक्षा जास्त कालावधीसाठी श्रेणी ३ व ४ कुपोषितामध्ये असलेल्या तसेच सतत आजारी असलेल्या मुलांची अंगणवाडीनिहाय यादी तयार करणे;

७. मागील तीन वर्षाची आकडेवारी तयार करून विश्लेषणात्मक तक्ते, प्रकल्प, सेक्टर अंगणवाडीस्तरावर यादी तयार करून आढावा घेण्यासाठी त्यांचा उपयोग करणे;

८. अंगणवाडीस्तरावर तसेच प्रकल्पस्तरावर कुपोषण व बालमृत्यु दर्शविणारे नकाशे तयार करणे. यामध्ये बालमृत्युसाठी लाल रंग व कुपोषणासाठी निळा रंग वापरणे;

९. अंगणवाडीस्तरावर खाजगी डॉक्टरांची यादी तयार करणे;

१०. प्रकल्पामध्ये अस्तित्वात असलेल्या स्वयंसेवी सस्थांची यादी तयार करणे, जेणेकरून खाजगी डॉक्टर व स्वयंसेवी संस्था यांचा कार्यक्रमामध्ये सहभाग मिळविता येईल;

११. प्रत्येक बिटस्तरावर दिर्घ आजारी/अतिकुपोषित असलेल्या मुलांचे रोगनिदान व उपचार करण्यासाठी बालरोग विशेषज्ञ शिबिरे आयोजित करणे;

१२. महिलांमध्ये वैयक्तिक व परिसर स्वच्छता, शुध्द पिण्याचे पाणी, पोषण व आरोग्य याबाबत जाणीव निर्माण करण्यासाठी महिला मेळावे आयोजित करणे;

१३. महिलांसोबत अंतर व्यक्तिगत सुसंवाद साधण्यासाठी प्रशिक्षण शिबिरे आयोजित करून त्यामध्ये जन्मल्याबरोबर लवकर स्तनपान, पहिले सहा महिने निव्वळ स्तनपान, बाळ सहा महिन्याचे होताच वरचा आहार सुरू करणे, आजारपणात स्तनपान/जेवण सुरू ठेवणे इत्यादी कुपोषण प्रतिबंधक उपाययोजना, तसेच गरोदरपणातील काळजी व नवजात अर्भकाची घरी घ्यावयाची काळजी याबाबत मातांना माहिती देणे;

१४. आरोग्य सेविका, अंगणवाडी सेविका व प्रशिक्षित दाई यांना ०-६ वर्ष मुलांमधील हगवण, अतिसाराचे आजार, श्वसनदाह (रेस्पीरेटरी ट्राक्ट इनफेक्शन) हायपोथरमिया, हायपोग्लासिमिया, सेप्टिसिमिया, ताप इत्यादी आजारामध्ये व्यवस्थापन करण्याच्या कौशल्यात वाढ करण्यासाठी तीन दिवसांचे प्रशिक्षण कार्यक्रम आयोजित करणे.

१५. अंगणवाडी क्षेत्रातील तीव्र कमी वजनाच्या बालकांची यादी अंगणवाडीत व ग्रामपंचायतीत लावणे.

पूरक पोषण आहार :

१. **घरपोच आहार (THR)** :— ६ महिने ते ३ वर्षे वयोगटातील बालके, गरोदर व स्तनदा माता, ६ महिने ते ६ वर्षे वयोगटातील तीव्र कमी वजनाची बालके तसेच ११ ते १४ वयोगटातील शाळेत न जाणाऱ्या किशोरवयीन मुली यांना घरपोच आहार (THR) पुरवठा करण्यात येतो. घरपोच आहार (THR) मध्ये प्रति लाभार्थी प्रति दिन कच्चे धान्य व किराणा माल २ महिन्यातून एकदा ५० दिवसांसाठी देण्यात येतो. त्याची पॅकींग साईज खालीलप्रमाणे आहे.

अ.क्र.	लाभार्थी प्रकार	पाककृतीमधील धान्याचा प्रकार	प्रति दिन प्रति लाभार्थी द्यावयाचे प्रमाण (वजन ग्रॅम)	५० दिवसांसाठी एकूण वजन (ग्रॅम)	उष्मांक (कि. कॅलरीज)	प्रथिने (ग्रॅम)
१.	६ महिने ते ३ वर्षे वयोगटातील बालके-(THR) ...	चवळी/चना	३०	१५००	९६.०८/८६.१२	६.३८/५.६३
		मूग डाळ/मसूर डाळ	२०	१०००	६५.१५/६४.४८	४.७८/४.८७
		गहू	८०	४०००	२५७.५५	८.४७
		मिरची पावडर	४	२००	९.४६	०.५१
		हळदी पावडर	४	२००	११.२२	०.३१
		मीठ	८	४००	...	...
		साखर	२०	१०००	७९.६०	०.०२
		एकूण—	**१६६**	**८३००**	**५१९.०६/५०८.४३**	**२०.४७/१९.८१**
२.	गरोदर स्त्रिया व स्तनदा माता तसेच ११ ते १४ वयोगटातील शाळाबाह्य किशोरवयीन मुली-(THR) ...	चवळी/चना	४०	२०००	१२८.११/११४.८०	८.५/४.५१
		मूग डाळ/मसूर डाळ	३१.५	१५७५	१०२.६१/१०१.५६	७.५२/७.६७
		गहू	८८	४४००	२८३.३१	९.३२
		मिरची पावडर	४	२००	९.४६	०.५१
		हळदी पावडर	४	२००	११.२२	०.३१
		मीठ	८	४००	...	...
		साखर	२०	१०००	७९.६०	०.०२
		एकूण—	**१९५.५**	**९७७५**	**६१४.३१/५९९.९५**	**२६.१८/२५.३४**
३.	६ महिने ते ६ वर्षे वयोगटातील तीव्र कमी वजनाची बालके (अतिरिक्त आहार)-(THR) ...	चवळी/चना	२०	१०००	६४.०५/५७.४१	४.२५/३.७५
		मूग डाळ/मसूर डाळ	१५	७५०	४८.८६/४८.३६	३.५८/३.६५
		गहू	६०	३०००	१९३.१६	६.३५
		मिरची पावडर	१	५०	२.३७	०.१३
		हळदी पावडर	१	५०	२.८१	०.०८
		मीठ	६	३००	...	...
		एकूण—	**१०३**	**५१५०**	**३११.२५/३०४.११**	**१४.३९/१३.९६**
४.	३ ते ६ वर्षे वयोगटातील बालके– (गरम ताजा आहाराऐवजी सद्यस्थितीत कच्चे धान्य-THR) ...	चना	३०	१५००	८६.१२	५.६३
		मूग डाळ/मसूर डाळ	२०	१०००	६५.१५/६४.४८	४.७८/४.८७
		गहू	३८	१९००	१२२.३४	४.०२
		तांदूळ	३८	१९००	१३५.४१	३.०२
		मिरची पावडर	४	२००	९.५०	०.५१
		हळदी पावडर	४	२००	११.२२	०.३१
		मीठ	८	४००	...	...
		साखर	२०	१०००	७९.६०	०.०२
		एकूण—	**१६२**	**८१००**	**५०९.३४/५०८.६७**	**१८.२९/१८.३८**

२. **गरम ताजा आहार (HCM)** :— ३ वर्षे ते ६ वर्षे वयोगटातील बालके यांना गरम ताजा आहारांतर्गत महिला मंडळ व बचत गटांमार्फत सकाळचा नास्ता व दुपारचे जेवण पुरविण्यात येते. सदरचा गरम ताजा आहार लाभार्थ्यांना अंगणवाडीतच खाऊ घालण्यात येते. तथापि, मार्च २०२० पासून राज्यात कोरोना-१९ विषाणूचा प्रादुर्भाव वाढल्याने अंगणवाडीत दिला जाणारा गरम ताजा आहार बंद करून त्याऐवजी घरपोच आहार (THR) देण्यात येत आहे. घरपोच आहार (THR) यामध्ये वरील प्रमाणे आहार देण्यात येत आहे.

३. गावकरी, महिला मंडळ यांच्या लोकसहभागातून सहकार्याने अंगणवाडीमधील पूरक पोषण आहारामध्ये पोषण मूल्ये वाढविण्यासाठी गूळ, पालक तुळशीची पाने, शेवग्याची पाने इत्यादी पौष्टिक पदार्थाचा समावेश करणे;

४. लाभार्थ्यांना पुरविण्यात येणारा (THR) चे गुणवत्तेसंबंधी संनियंत्रण करण्यासाठी नमुने, प्रयोगशाळा तपासण्यासाठी नियमितपणे पाठविणे व गुणवत्तेसंबंधी खबरदारी घेणे;

५. अंगणवाडी लाभधारकांना शासनाने विहित केलेल्या प्रमाणामध्ये पोषण मूल्ये मिळत असल्याची खात्री करणे तसेच पूरक पोषण आहार ताजा व रूचकर राहील याबाबत खात्री करणे. यासाठी प्रत्येक अंगणवाडी परिक्षेत्रात माता समिती गठीत करण्यात येत आहे;

६. पूरक पोषण आहारामध्ये खंड पडू नये म्हणून पावसाळ्यामध्ये अतिदुर्गम व आदिवासी क्षेत्रामध्ये व डोंगराळ भागामधील गावासाठी/वाड्यामध्ये दळणवळणाचा तुटणारा संपर्क लक्षात घेता आदिवासी क्षेत्रात पावसाळ्याच्या दरम्यान जिथे बचत गट नाहीत तेथे ३ महिने पुरेल एवढा पूरक पोषण आहारासाठी आवश्यक धान्यादी मालाचा साठा तसेच २ महिने पुरेल एवढे (THR) चा साठा उपलब्ध करणे;

७. महिलांना पोषण संबंधी तसेच घरी उपलब्ध असलेल्या खाद्यादी पदार्थामधून सकस आहार कसा तयार करता येईल व अतिकुपोषित मुलांना खाऊ घालावयाच्या आहारासंबंधी जागरूकता निर्माण करणे. या संदर्भात बचत गटांना/महिला मंडळांना प्रशिक्षण देणे सुरु आहे.

कोविड-१९ साथीच्या लॉकडाऊन कालावधीतील उपक्रम :

१. पूरक पोषण आहाराचा पुरवठा :— माहे मार्च २०२० पासून कोवीड-१९ साथीच्या कालावधीत ३ वर्षे ते ६ वर्षे वयोगटातील लाभार्थी अंगणवाडीत एकत्र येऊन गरम ताजा आहार खातांना संसर्ग होऊ नये म्हणून आदिवासी क्षेत्रातील लाभार्थ्यांना घरपोच आहार (THR) अंतर्गत कच्चे धान्य व किराणा मालाचे वाटप करण्यात येत आहे. यामध्ये स्थलांतरीत (Migrate) लाभार्थ्यांचा समावेश करण्यात आलेला आहे.

२. शालेय पूर्व शिक्षण :— मार्च २०२० पासून कोविड-१९ संसर्गीक साथीच्या कालावधीत बालकांना कोरोनाची लागण होऊ नये म्हणून अंगणवाडीतील बालकांच्या पालकांचे व्हॉट्सअॅप गृप तयार करण्यात आलेले आहेत. या व्हॉट्सअॅपमध्ये पालकांचा सहभाग आहे. या पालकांद्वारे ३ वर्षे ते ६ वर्षे वयोगटातील बालकांना पूर्व शालेय शिक्षण देण्यात येत आहे. तसेच व्हॉट्सअॅप गृपद्वारे पूर्व शालेय शिक्षणांतर्गत आकार बाल शिक्षणक्रमाचे विविध थीमवर आधारित वेळापत्रक तयार करण्यात आले आहे. त्यावेळापत्रकानुसार रोज एक कृतीचा व्हिडीओ पालकांना व्हॉट्सअॅप द्वारे पाठविण्यात येत आहे. त्याप्रमाणे पालक बालकांची कृती घेत असून त्याबाबतचे व्हिडीओ या कार्यालयास पाठविण्यात येत आहेत. या उपक्रमाला अत्यंत चांगला प्रतिसाद प्राप्त होत आहे.

३. Home Based VCDC :— कोविड-१९ संसर्गीक साथीच्या कालावधीमध्ये बालकांना कोरोनाची लागण होऊ नये म्हणून ग्राम बाल विकास केंद्र (VCDC) चे Home Based VCDC केंद्रात रुपांतर करण्यात आलेले आहे. आदिवासी क्षेत्रातील बालकांना होम बेस्ड VCDC चा लाभ देण्यात येत असून सदर लाभार्थ्यांना Energy Dense Nutritious food (EDNF) देण्यात येत आहे. जानेवारी, २०२२ पासून नियमित ग्राम बाल विकास केंद्र (VCDC) सुरु करण्यात आली आहे.

४. वृद्धी संनियंत्रण :— कोविड-१९ संसर्गीक साथीच्या कालावधीमध्ये अति-तीव्र कमी वजनाच्या बालकांच्या गृहभेटींवर विशेष भर देण्यात आलेला आहे. तसेच माहे जुलै २०२० पासून सोशल डिस्टन्सींगचे पालन करून बालकांचे वजन घेणे व वृध्दीचे संनियंत्रण करणे हा कार्यक्रम सुरु करण्यात आलेला आहे.

५. आपत्ती व्यवस्थापनात सहभाग :— राज्य शासनाच्या आपत्ती व्यवस्थापन विभागाने दिलेल्या आदेशास अनुसरून आदिवासी क्षेत्रातील अंगणवाडी कर्मचारी यांनी लॉकडाऊन कालावधीत घराघरात जाऊन कोविड-१९ बाबतचे सर्वेक्षण करून या कामात मोठा सहभाग नोंदविलेला आहे. वरील कामात सहभागी होणाऱ्या अंगणवाडी कर्मचारी यांना राज्याच्या ग्राम विकास विभागाने विमा संरक्षणाचे कवच दिलेले आहे. सदर कामात सहभाग नोंदविल्यामुळे अंगणवाडी सेविका व मदतनीस यांना कोविड योद्धा म्हणून सन्मानपत्र मा. मंत्री महोदया, मा. राज्यमंत्री महोदय (मबावि) यांचे स्वाक्षरीने देण्यात येत आहे.

६. माझी कुटुंब माझी जबाबदारी :— कोविड-१९ संसर्ग झालेल्या रुग्णांचा शोध घेण्याकरिता राज्य शासनाने आयोजित केलेल्या दिनांक १५-९-२०२० ते १५-१०-२०२० या कालावधीत माझी कुटुंब माझी जबाबदारी या मोहिमेत एकात्मिक बाल विकास सेवा योजनेंतर्गत कार्यरत असलेल्या एकूण अंगणवाडी कर्मचाऱ्यांपैकी ८० टक्के कर्मचाऱ्यांनी सहभाग नोंदवून ही मोहिम यशस्वी करणेसाठी आपले योगदान दिलेले आहे. कोविड-१९ साथीच्या कालावधीत समाजात अफवा पसरवू नये याबाबत जनजागृतीसुद्धा केलेली आहे.

७. भारतरत्न डॉ. ए. पी. जे. अब्दुल कलाम अमृत आहार योजना :— लॉकडाऊनच्या काळात अमृत आहार योजनेंतर्गत खालील ३ पद्धतीने आहार पुरवठ्याची व्यवस्था करण्यात आलेली आहे.

(१) लाभार्थ्यांच्या घरी जाऊन जेवणाचा डब्बा पोहचविणे.

(२) स्थानिक महिला मंडळ बचत गटांमार्फत योजनेच्या शासन निर्णयानुसार लाभार्थ्यांना कच्चे धान्य व किराणा मालाचा पुरवठा करणे.

(३) DBT द्वारे लाभार्थ्यांच्या बँक खात्यामध्ये रक्कम जमा करणे.

अंगणवाडी लाभधारकांची आरोग्य तपासणी संदर्भसेवा :

अंगणवाडीमधील मुलांमधील आजाराचे वेळीच रोगनिदान करून योग्य तो औषधोपचार करण्यासाठी पर्यायाने बालमृत्यु व कुपोषन टाळण्याच्या उद्देशाने आरोग्य तपासणीचा मूळ उद्देश आहे—

१. आदिवासी व नवसंजीवन प्रकल्पातील अंगणवाडी लाभधारकांची आरोग्य तपासणी दर तीन महिन्यातून किमान १ वेळा व इतर क्षेत्रामधून दर महिन्यातून किमान १ वेळा करणे तसेच आजारी व अतिकुपोषित मुलांची तपासणी दर महिन्याला करणे;

२. अतितीव्र कमी वजनाच्या बालकांना ग्राम बाल विकास केंद्रामध्ये (VCDC) विशेष आहार व उपचार देणे.

३. आदिवासी तसेच दुर्गम क्षेत्रामध्ये पावसाळयात दळणवळण संपर्क तुटत असल्यामुळे ३० जून पूर्वी मोहिमस्तरावर कृतीबध्द कार्यक्रम आखून १०० टक्के लाभधारकांची आरोग्य तपासणी करणे;

४. ३ महिने किंवा जास्त कालावधीकरिता सतत आजारी असलेल्या तसेच तीव्र कमी वजनाच्या लाभधारकांची यादी करून विशेष रोग निदानासाठी व विशेष उपचारासाठी आरोग्य विभागाचे बाल तज्ज्ञांचे शिबिरे आयोजित करून योग्य तो उपचार करणे;

५. गरोदर स्त्रिया, स्तनदा माता व महिला यांचेसाठी स्त्रिरोग तज्ञांचे रोग निदान व उपचार शिबिरे आयोजित करणे;

६. अंगणवाडी लाभधारकांच्या आजारपणात तातडीने संदर्भसेवा देण्यासाठी नजिकच्या आरोग्य केंद्रात ने-आण करण्यासाठी सोयीचे व्हावे म्हणून प्राथमिक आरोग्य केंद्राचे तसेच एकात्मिक बाल विकास प्रकल्पाचे वाहन उपलब्ध करून देणे;

७. तीव्र कमी वजनाची व अतिधोक्याची बालके व आजारी मुलांची आरोग्य तपासणी व उपचार दर महिन्यात वैद्यकीय अधिकारी यांचेमार्फत करणे आवश्यक आहे;

८. आरोग्य तपासणी व उपचार करण्यासाठी पुरेशा प्रमाणात आरोग्य विभागाकडून औषधे उपलब्ध करणे.

गरोदर स्त्रिया व स्तनदा मातांची काळजी :

१. गरोदर स्त्रियांची यादी तयार करणे;

२. आरोग्य सेविका, प्रशिक्षित दाई व अंगणवाडी सेविका यांनी नियमितपणे गृहभेटी देऊन गरोदर स्त्रिया व स्तनदा मातांची काळजी घेणे;

३. अति धोक्याच्या गरोदर स्त्रियांचा शोध घेऊन त्यांची नियमितपणे आरोग्य तपासणी करणे;

४. गरोदर स्त्रियांना धनुर्वात प्रतिबंधक लस देणे;

५. गरोदर स्त्रियांना/स्तनदा मातांना आयर्न फोलिक ॲसिडच्या गोळ्या देणे;

६. गरोदर स्त्रिया/स्तनदा मातांना अंगणवाडी केंद्रामध्ये बसवून पूरक पोषण आहार देणे. (स्पॉट फिडिंग);

७. वारंवार होणारी बाळंतपणे, दोन मुलांमधील कमी अंतर, कमी वयात होणारी अपत्ये, गरोदरपणात योग्य ती काळजी न घेणे, गरोदरपणातील रक्तक्षय, गर्भविषबाधा इत्यादी आजार याबाबी बालमृत्यूस तसेच मातामृत्यूस कारणीभूत ठरतात. याबाबतची जाणीव महिलांमध्ये करून देणे;

८. स्तनदा मातांना स्तनपान, हगवणी ह्या आजारावर उपचार तसेच वैयक्तिक स्वच्छतेसंबधी आरोग्य शिक्षण देणे;

९. अंगणवाडीमधील १०० टक्के लाभधारकांचे वेळापत्रकानुसार लसीकरण केल्या जातील तसेच लसींची शित साखळी योग्यरित्या ठेवल्या जातील याबाबत खात्री बाळगणे.

वैयक्तिक व परिसर स्वच्छता :

१. अंगणवाडीमधील मुलांचे जेवणापूर्वी हात धुण्यासंबंधी शिस्त लावणे तसेच मातांनी अन्न शिजविण्यापूर्वी, अन्न मुलास भरविण्यापूर्वी तसेच शौचास नंतर साबणाने किंवा राखेने स्वच्छ हात धुण्यासंबंधी आरोग्य शिक्षण देणे;

२. मुलांची वैयक्तिक स्वच्छता योग्यरित्या राखण्यासाठी नखे कापणे, केस विंचरणे, नियमितपणे आंघोळ करणे, नाक स्वच्छ ठेवणे, दात स्वच्छ घासणे, इत्यादी विषयीची काळजी घेणे व याबाबत मातांना शिक्षण देणे;

३. पिण्यास शुध्द व निर्जंतूक केलेल्या पाण्याचा वापर तसेच योग्यरित्या पाणी साठवणे याबाबत आरोग्य शिक्षण देणे;

४. घरातील तसेच अंगणवाडीमधील परिसर स्वच्छता योग्य राहील या दृष्टीने मार्गदर्शन करणे.

पर्यवेक्षक व संनियंत्रण :

१. प्रकल्पाअंतर्गत सर्व अंगणवाडी केंद्रांना वाविप्रअ/सहा. वापिप्रअ/पर्यवेक्षिका यांनी दर महिन्यात भेटी देऊन योजनेअंतर्गत सर्व मुद्यांवर आढावा घेऊन अंगणवाडी सेविकेस मार्गदर्शन करणे;

२. पावसाळ्यामध्ये साथीचे रोग जसे ताप, हगवण, गेस्ट्रो इ. चे प्रमाण वाढते अशा परिस्थितीवर तातडीने नियंत्रण करण्यासाठी वेळीच उपाययोजना करणे जेणेकरून बालमृत्यू टाळता येतील व मुले कुपोषित होण्यापासून वाचतील;

३. केंद्र शासनाकडून पुरवठा करण्यात येणाऱ्या औषधी अंगणवाडी पेट्यांचा पुरवठा होण्यास उशीर होत असल्यास आरोग्य विभागाकडून अंगणवाडी स्तरावर प्राथमिक औषधोपचाराची औषधे उपलब्ध करून देणे;

४. मागील तीन वर्षाचे पावसाळ्याच्या कालावधीतील बालमृत्यू, अतिकुपोषण व साथीचे रोग याबाबतच्या अनिष्ट घटनांचा आढावा घेऊन त्या क्षेत्रामध्ये प्रतिबंधात्मक उपाययोजना करणे.

पोषण व आरोग्य शिक्षण :

१. पावसाळ्यात पिण्याचे पाणी निर्जंतूक व पिण्यास योग्य असे वापरण्यासंबंधाने;

२. पावसाळ्यामध्ये अतिसाराचे प्रमाण विशेष करून लहान बालकामध्ये जास्त असल्याकारणाने बालकांची घ्यावयाची काळजी संबंधाने आरोग्य शिक्षण देणे;

३. घरी उपलब्ध असलेल्या धान्यातून सकस आहार कसा करता येईल याबाबतचे पोषण शिक्षण तसेच प्रात्यक्षिके महिलांसाठी अंगणवाडी केंद्रामध्ये आयोजित करून पोषणाचा दर्जा वाढविण्यास मदत होईल यासाठी प्रयत्न करणे.

समन्वय :

१. अंगणवाडीस्तरावर सेविका व आरोग्य सेविका तसेच वैद्यकीय अधिकारी व बाल विकास प्रकल्प अधिकारी यांचेमध्ये समन्वय साधने;

२. अंगणवाडीस्तरावर आरोग्य सेविका व अंगणवाडी सेविका गृहभेटी, गरोदर स्त्रियांची तपासणी, लसीकरण, वजनवाढ देखरेख, इत्यादी कार्य सोबतीने करणे;

३. वैद्यकीय अधिकारी, बाल विकास प्रकल्प अधिकारी/सहायक बाल विकास प्रकल्प अधिकारी यांनी अंगणवाडीस संयुक्त भेटी देणे;

४. सेक्टर प्रकल्प, उपविभाग व जिल्हास्तरावर आरोग्य तसेच ए. बा. वि. से. योजनेमधील कर्मचारी व अधिकाऱ्यांनी संयुक्तपणे कार्यक्रमाचा आढावा घेणे;

५. राज्यस्तरावर आरोग्य विभाग, आदिवासी विकास विभाग १ महिला व बाल विभाग यांचेकडून आढावा घेणे;

६. एकात्मिक बाल विकास सेवा योजनेशी संबंधित आरोग्य विभागाशिवाय इतर विभाग जसे–शिक्षण विभाग, आदिवासी विकास विभाग, ग्रामीण विकास विभाग, इत्यादीसोबत समन्वय साधणे;

७. सामुदायिक वृध्दीपत्रकाचा वापर समाज जागृतीसाठी करणे.

भारतरत्न डॉ. ए. पी. जे. अब्दुल कलाम अमृत आहार योजना :

अनुसूचित क्षेत्रातील आहारातील उष्मांक व प्रथिनांच्या कमतरतेमुळे स्त्रियांमध्ये कमी वजनाची बालके जन्माला येण्याचे प्रमाण जास्त असून आदिवासी समाजामध्ये याचे प्रमाण ३३.१ टक्के एवढे असल्याचे निदर्शनास आले. आदिवासी स्त्रियांमध्ये गरोदरपणाच्या शेवटच्या तिमाही मध्ये वजन वाढीचे प्रमाण कमी असल्यामुळे या कालावधीत मातेचे आरोग्य व पोषण चांगले राहणे आवश्यक आहे. कारण त्याचा परिणाम जन्माला येणाऱ्या बालकावर देखील होतो आणि म्हणून दिनांक १८ नोव्हेंबर २०१५ च्या शासन निर्णयानुसार भारतरत्न डॉ. ए. पी. जे. अब्दुल कलाम अमृत आहार योजना दिनांक १ डिसेंबर २०१५ पासून सुरू करण्यास मान्यता देण्यात आली. सदर योजनेत अनूसूचित क्षेत्रातील अंगणवाडी/मिनी अंगणवाडी क्षेत्रातील सर्व गरोदर मातांना गरोदरपणाच्या शेवटच्या तिमाहीत व स्तनदा माता यास पहिल्या तिमाहीत एक वेळ चौरस आहार देण्यात येतो. शासन निर्णय दिनांक २ ऑगस्ट २०१६ नुसार महिलांना लाभ देण्याचा कालावधी वाढवून स्त्री गरोदर असल्याचे निश्चित झाल्यापासून तिला लाभ दिला जातो तसेच स्तनदा मातेस बाळंतपणाच्या नंतर पुढील सहा महिन्यापर्यंत सदर योजनेचा लाभ दिला जातो. सदर योजना १६ आदिवासी जिल्ह्यातील ८५ एकात्मिक बाल विकास प्रकल्पांतर्गत कार्यक्षेत्रात राबविण्यात येत होती. शासन निर्णय दिनांक ३० नोव्हेंबर २०१५ नुसार हे कार्यक्षेत्र वाढवून अनुसूचित क्षेत्र व अतिरिक्त आदिवासी उपयोजना क्षेत्रातील गावे हि यात समाविष्ट केली गेली.

तसेच शासन निर्णय दिनांक ५ ऑगस्ट २०१६ नुसार अनूसूचित क्षेत्रातील व अतिरिक्त आदिवासी उपयोजना क्षेत्रातील ७ महिने ते ६ वर्ष वयोगटातील सर्व बालकांना अंडी/केळी/ऋतुमानानुसार फळे पुरवणारा टप्पा २ सुरू करण्यात आला.

योजनेची उद्दिष्टे :

१. अनुसूचित क्षेत्रात गरोदर स्त्रिया व स्तनदा माता यांच्या आरोग्याची काळजी घेणे;

२. कमी वजनाची बालके जन्माला येण्याचे प्रमाण कमी करणे;

३. कुपोषणाला निर्मूलन;

४. स्त्रियांमधील ॲनिमियाचे प्रमाण कमी करणे.

योजनेचे लाभार्थी (अंगणवाडीत नोंदविलेले) :

१. गरोदर माता;

२. स्तनदा माता;

३. ७ महिने ते ६ वर्ष वयोगटातील लाभार्थी.

लाभाचा प्रकार :

१. गरोदर व स्तनदा मातेस महिन्यातून २५ दिवस चौरस आहार दिला जातो.

२. ७ महिने ते ६ वर्ष वयाच्या बालकांना १ अंडी (मांसाहारी मुलांकरिता) किंवा २ केळ (शाकाहारी मुलांकरिता/ऋतुमानानुसार फळ) दिले जाते.

प्रशासकीय बाबी :

१. आदिवासी व अतिदुर्गम क्षेत्रातील प्रकल्पामधील सहा. बा. वि. प्र. अ./पर्यवेक्षिका/अंगणवाडी सेविका व वाहन चालक यांची रिक्त पदे पावसाळा सुरू होण्यापूर्वी तातडीने भरणे. जर प्रकल्पांचे वाहन नादुरूस्त, निकामी अथवा निर्लेखित झाले असल्यास किंवा पुरवठा करण्यात आले नसल्यास जिल्हाधिकारी यांना तातडीची बाब म्हणून वाहन पुरवठा करण्यास विनंती करणे, जेणे करून जिल्हाधिकारी पावसाळ्यापूर्वी वाहन अधिग्रहण करून प्रकल्पास पुरवठा करणे शक्य होईल;

२. अंगणवाडी केंद्रामध्ये ग्रोथचार्ट उपलब्ध नसल्यास ते पावसाळ्यापूर्वी उपलब्ध करून देण्यात यावे;

३. प्रकल्पातील सर्व बाल विकास प्रकल्प अधिकारी/सहा. बा. वि. प्र. अ./पर्यवेक्षिका यांनी मुख्यालयी राहण्याबाबत कटाक्षाने खबरदारी घेणे.

तक्ता क्र. १

एकात्मिक बाल विकास सेवा योजनेअंतर्गत राज्यात कार्यरत असणारे आदिवासी प्रकल्प (ऑगस्ट २०२१)

अ. क्र.	जिल्हा	प्रकल्पाचे नाव	मंजूर अंगणवाडी केंद्र	कार्यरत अंगणवाडी केंद्र	मिनी अंगणवाडी केंद्र	कार्यरत मिनी अंगणवाडी केंद्र
१.	अहमदनगर	अकोले	२९६	२९६	४४	४४
२.	अहमदनगर	राजुर	२०३	२०३	५९	५९
	अहमदनगर एकूण—		**४९९**	**४९९**	**१०३**	**१०३**
३.	अमरावती	चिखलदरा	२२८	२२८	१	१
४.	अमरावती	धारणी	२४९	२४९	...	...
	अमरावती एकूण—		**४७७**	**४७७**	**१**	**१**
५.	चंद्रपूर	बल्लारपूर	७१	७१	२	२
६.	चंद्रपूर	ब्रम्हपुर	२२०	२२०	६	६
७.	चंद्रपूर	चंद्रपूर	२०६	२०६	८	८
८.	चंद्रपूर	चिमुर	२७७	२७७	११	११
९.	चंद्रपूर	गोंडपिंपरी	१३६	१३६	८	८
१०.	चंद्रपूर	जिवती	१४३	१४३	२७	२७
११.	चंद्रपूर	कोरपना	१७२	१७२	१६	१६
१२.	चंद्रपूर	पोंभुर्णा	८७	८७	३	३
१३.	चंद्रपूर	राजुरा	१८०	१८०	१५	१५
	चंद्रपूर एकूण—		**१४९२**	**१४९२**	**९६**	**९६**
१४.	धुळे	दहिवेल	२१४	२१४	३८	३८
१५.	धुळे	साक्री	२०२	२०२	१५	१५
१६.	धुळे	साक्री (पिंपळनेर)	२२७	२२७	५४	५४
	धुळे एकूण—		**६४३**	**६४३**	**१०७**	**१०७**
१७.	गडचिरोली	अहेरी	१८०	१८०	७३	७३
१८.	गडचिरोली	आरमोरी	१६२	१६२	२९	२९
१९.	गडचिरोली	भामरागड	९८	९८	३५	३५
२०.	गडचिरोली	चामोर्शी	२८८	२८८	४३	४३
२१.	गडचिरोली	देसाईगंज (वडसा)	८२	८२	५	५
२२.	गडचिरोली	धानोरा	१५९	१५९	१३६	१३६
२३.	गडचिरोली	एटापल्ली	१५६	१५६	६४	६४
२४.	गडचिरोली	गडचिरोली	१४८	१४८	४	४
२५.	गडचिरोली	कोरची	१००	१००	५०	५०
२६.	गडचिरोली	कुरखेडा	१४१	१४१	५०	५०
२७.	गडचिरोली	मुलचेरा	१०६	१०६	१०	१०
२८.	गडचिरोली	सिरोंचा	१५१	१५१	१७	१७
	गडचिरोली एकूण—		**१७७१**	**१७७१**	**५१६**	**५१६**
२९.	गोंदिया	अर्जुनी मोर	२१७	२१७	१३	१३
३०.	गोंदिया	देवरी	१९०	१९०	२९	२९
३१.	गोंदिया	सडकअर्जुनी	१५७	१५७	३२	३२
३२.	गोंदिया	सालेकसा	१६६	१६६	३५	३५
	गोंदिया एकूण—		**७३०**	**७३०**	**१०९**	**१०९**
३३.	जळगाव	चोपडा–२	१६२	१६२	७	७
३४.	जळगाव	चोपडा	१३२	१३२	१	१
	जळगाव एकूण—		**२९४**	**२९४**	**८**	**८**

तक्ता क्र. १ (चालू)

अ. क्र.	जिल्हा	प्रकल्पाचे नाव	मंजूर अंगणवाडी केंद्र	कार्यरत अंगणवाडी केंद्र	मिनी अंगणवाडी केंद्र	कार्यरत मिनी अंगणवाडी केंद्र
३५.	नागपूर	रामटेक	१९२	१९२	१०	१०
	नागपूर एकूण—		**१९२**	**१९२**	**१०**	**१०**
३६.	नांदेड	किनवट	३७०	३७०	८३	८३
३७.	नांदेड	माहूर	१३४	१३४	४०	४०
	नांदेड एकूण—		**५०४**	**५०४**	**१२३**	**१२३**
३८.	नंदूरबार	अक्कलकुवा	२०५	२०५	१२	६
३९.	नंदूरबार	अक्कलकुवा (मोलगी)	१५१	१५१	१८	१४
४०.	नंदूरबार	अक्कलकुवा–२	८९	८९	९	९
४१.	नंदूरबार	धडगाव	१९४	१९४	६१	१९
४२.	नंदूरबार	धडगाव (कुंठामोही)	१५२	१५२	२८	४
४३.	नंदूरबार	धडगाव–२	१४२	१४२	४८	१२
४४.	नंदूरबार	नंदूरबार	२४६	२४६	२	२
४५.	नंदूरबार	नंदूरबार (रनाळा)–२	१५६	१५६	६	...
४६.	नंदूरबार	नवापूर	३३७	३३७	१७	१०
४७.	नंदूरबार	शहादा (म्हसवड)–२	२६७	२६७	७	...
४८.	नंदूरबार	शहादा	१८८	१८८	४	...
४९.	नंदूरबार	तळोदा	२३८	२३८	८	४
	नंदूरबार एकूण—		**२३६५**	**२३६५**	**२२०**	**८०**
५०.	नाशिक	बागलाण	२६७	२६७	२२	२२
५१.	नाशिक	बागलाण–२	२०६	२०६	१०	१०
५२.	नाशिक	देवळा	२१२	२१२	६	६
५३.	नाशिक	दिंडोरी	१८८	१८८	४	४
५४.	नाशिक	दिंडोरी (उमराळे)–२	१७३	१७३	१	१
५५.	नाशिक	हरसुल	१९९	१९९	१०	१०
५६.	नाशिक	इगतपुरी	३२६	३२६	३४	३४
५७.	नाशिक	कळवण	१५६	१५६	२०	२०
५८.	नाशिक	कळवण–२	१३२	१३२	७	७
५९.	नाशिक	नाशिक	२०३	२०३	...	...
६०.	नाशिक	पेठ	२२८	२२८	२८	२८
६१.	नाशिक	सुरगणा	१९८	१९८	४८	४८
६२.	नाशिक	सुरगणा (बाऱ्हे)–२	१०२	१०२	३१	३१
६३.	नाशिक	त्र्यंबकेश्वर	१६२	१६२	६	६
	नाशिक एकूण—		**२७५२**	**२७५२**	**२२७**	**२२७**
६४.	पालघर	डहाणू	२६९	२६९	१३९	१३९
६५.	पालघर	डहाणू (कासा)	१५०	१५०	८१	८१
६६.	पालघर	जव्हार-२	१४१	१४१	५०	५०
६७.	पालघर	जव्हार-१	११७	११७	३६	३६
६८.	पालघर	मोखाडा	१७८	१७८	५१	५१
६९.	पालघर	पालघर	३२७	३२७	२७	२७
७०.	पालघर	पालघर (मनोर)	२३९	२३९	२३	२३
७१.	पालघर	तलासरी	२०४	२०४	४४	४४
७२.	पालघर	विक्रमगड	२४५	२४५	६२	६२
७३.	पालघर	वाडा	११३	११३	२६	२६
७४.	पालघर	वाडा–२	२२९	२२९	४२	४२
	पालघर एकूण—		**२२१२**	**२२१२**	**५८१**	**५८१**

तक्ता क्र. १ (चालू)

अ. क्र.	जिल्हा	प्रकल्पाचे नाव	मंजूर अंगणवाडी केंद्र	कार्यरत अंगणवाडी केंद्र	मिनी अंगणवाडी केंद्र	कार्यरत मिनी अंगणवाडी केंद्र
७५.	पुणे	जुन्नर	३६३	३६३	४	४
७६.	पुणे	नारायणगाव	१६३	१६३	६	६
	पुणे एकूण—		**५२६**	**५२६**	**१०**	**१०**
७७.	रायगड	कर्जत (ग्रा.)	१४०	१४०	२३	२३
७८.	रायगड	कर्जत–२	१३६	१३६	३४	३४
	रायगड एकूण—		**२७६**	**२७६**	**५७**	**५७**
७९.	ठाणे	मुरबाड	१८५	१८५	३१	३१
८०.	ठाणे	मुरबाड–२	१८१	१८१	१७	१७
८१.	ठाणे	शहापुर	२१९	२१९	७३	७३
८२.	ठाणे	शहापुर (डोलखांब)	२१८	२१८	७३	७३
	ठाणे एकूण—		**८०३**	**८०३**	**१९४**	**१९४**
८३.	यवतमाळ	घाटंजी	१४६	१४६	३४	२९
८४.	यवतमाळ	पांढरकवडा	१८०	१८०	३९	३९
८५.	यवतमाळ	राळेगाव	१५८	१५८	२६	२६
	यवतमाळ एकूण—		**४८४**	**४८४**	**९९**	**९४**
	एकूण बेरीज—		**१६०२०**	**१६०२०**	**२४६१**	**२३१६**

तक्ता क्र. २

एकात्मिक बाल विकास सेवा योजनेअंतर्गत राज्यात कार्यरत असणारे नवसंजीवन प्रकल्प (ऑगस्ट २०२१)

अ. क्र.	जिल्हा	प्रकल्पाचे नाव	मंजूर अंगणवाडी केंद्र	कार्यरत अंगणवाडी केंद्र	मिनी अंगणवाडी केंद्र	कार्यरत मिनी अंगणवाडी केंद्र
१.	अमरावती	चिखलदरा	२२८	२२८	१	१
२.	अमरावती	धारणी	२४९	२४९	...	...
	अमरावती एकूण—		**४७७**	**४७७**	**१**	**१**
३.	गडचिरोली	एटापल्ली	१५६	१५६	६४	६४
	गडचिरोली एकूण—		**१५६**	**१५६**	**६४**	**६४**
४.	नंदूरबार	अक्कलकुवा	२०५	२०५	१२	६
५.	नंदूरबार	अक्कलकुवा (मोलगी)	१५१	१५१	१८	१४
६.	नंदूरबार	अक्कलकुवा–२	८९	८९	९	९
७.	नंदूरबार	धडगाव	१९४	१९४	६१	१९
८.	नंदूरबार	धडगाव (कुंठामोही)	१५२	१५२	२८	४
९.	नंदूरबार	धडगाव-२	१४२	१४२	४८	१२
१०.	नंदूरबार	तळोदा	२३८	२३८	८	४
	नंदूरबार एकूण—		**११७१**	**११७१**	**१८४**	**६८**
११.	नाशिक	हरसुल	१९९	१९९	१०	१०
१२.	नाशिक	नाशिक	२०३	२०३	...	...
	नाशिक एकूण—		**४०२**	**४०२**	**१०**	**१०**
१३.	पालघर	डहाणू	२६९	२६९	१३९	१३९
१४.	पालघर	डहाणू (कासा)	१५०	१५०	८१	८१
१५.	पालघर	जव्हार-२	१४१	१४१	५०	५०
१६.	पालघर	जव्हार-१	११७	११७	३६	३६
१७.	पालघर	मोखाडा	१७८	१७८	५१	५१
१८.	पालघर	तलासरी	२०४	२०४	४४	४४
१९.	पालघर	वाडा	११३	११३	२६	२६
२०.	पालघर	वाडा–२	२२९	२२९	४२	४२
	पालघर एकूण—		**१४०१**	**१४०१**	**४६९**	**४६९**
२१.	ठाणे	मुरबाड	१८५	१८५	३१	३१
२२.	ठाणे	मुरबाड–२	१८१	१८१	१७	१७
२३.	ठाणे	शहापुर	२१९	२१९	७३	७३
२४.	ठाणे	शहापुर (डोलखांब)	२१८	२१८	७३	७३
	ठाणे एकूण—		**८०३**	**८०३**	**१९४**	**१९४**
	एकूण बेरीज—		**४४१०**	**४४१०**	**९२२**	**८०६**

तक्ता क्रमांक ४५
एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना (विवरणपत्र-३)
आदिवासी प्रकल्पातील पूरक पोषण खाद्य सेवा (आयसीडीएस)

अ.क्र.	जिल्ह्याचे नाव	जिल्ह्यातील एकूण प्रकल्प (आदिवासी)	अंगणवाडी व मिनी केंद्राची संख्या			लक्षित लाभार्थीची एकूण संख्या			समाविष्ट झालेल्या प्रत्यक्ष लाभार्थीची संख्या			प्रमाणित ३०० दिवसांपैकी प्रत्यक्ष पोषण दिवसांची संख्या		
			२०२०-२०२१ (मार्च २०२१)	२०२१-२०२२ (ऑगस्ट २०२१)	२०२२-२०२३ (अंदाजित)	२०२०-२०२१ (मार्च २०२१)	२०२१-२०२२ (ऑगस्ट २०२१)	२०२२-२०२३ (अंदाजित)	२०२०-२०२१ (मार्च २०२१)	२०२१-२०२२ (ऑगस्ट २०२१)	२०२२-२०२३ (अंदाजित)	२०२०-२०२१	२०२१-२०२२	२०२२-२०२३
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५
१	अहमदनगर	२	६०२	६०२	६०२	२४९४०	२४६५५	२४९०२	२४६९३	२४४३०	२४६७४	३००	३००	३००
२	अमरावती	२	४७८	४७८	४७८	४०३२७	४१६८६	४२१०३	३९९२८	४१३७८	४१७९२	३००	३००	३००
३	चंद्रपूर	९	१५९०	१५८८	१५८८	७७१२६	७७९६९	७८७४७	७६३६२	७७८७६	७८६५५	३००	३००	३००
४	धुळे	३	७४६	७५०	७५०	५८८८३	६३४२४	६३५५८	५८३००	६२४१५	६३०३९	३००	३००	३००
५	गडचिरोली	१२	२२८७	२२८७	२२८७	१०२५९०	१०५४१२	१०५४६६	१०१५७४	१०३९३८	१०४९७७	३००	३००	३००
६	गोंदिया	४	८३९	८३९	८३९	४३५३९	४४०२३	४४४६३	४३१०८	४३४५८	४३८९३	३००	३००	३००
७	जळगाव	२	३०१	३०२	३०२	२७८६८	२८४३३	२८७१७	२७५९२	२८४१७	२८७०१	३००	३००	३००
८	नागपूर	१	२०२	२०२	२०२	१२०३९	१२१५०	१२२७२	११९२०	१२०४२	१२१६२	३००	३००	३००
९	नांदेड	२	६२७	६२७	६२७	३४२९७	३५३४४	३५०९७	३३९५७	३४२५२	३४५९५	३००	३००	३००
१०	नंदूरबार	१२	२४९१	२५८५	२५८५	१८६१२१	१९२०२९	१९३९२९	१८४२७८	१९१९४४	१९३८६३	३००	३००	३००
११	नाशिक	१४	२९७२	२९७९	२९७९	२२७२७२	२२९०७०	२३१३६१	२२५०२२	२२८४५४	२३०७३९	३००	३००	३००
१२	पालघर	११	२७९३	२७९३	२७९३	१७४५७६	१८१५५३	१८२५६९	१७२८४८	१८०५७४	१८२३८०	३००	३००	३००
१३	पुणे	२	५३६	५३६	५३६	२४०५२	२६४८९	२६७५४	२३८१४	२६०३२	२६२९२	३००	३००	३००
१४	रायगड	२	३३४	३३३	३३३	१९६१९	१९७२८	१९९२५	१९४२५	१९४१८	१९६१२	३००	३००	३००
१५	ठाणे	४	९९७	९९७	९९७	५१६१२	५२५०२	५१५२७	५११०१	५०५८५	५१०९१	३००	३००	३००
१६	यवतमाळ	३	५८३	५८३	५८३	२९४३१	२९१००	२९३९१	२९१४०	२८८६४	२९१५३	३००	३००	३००
	एकूण	८५	१८३७८	१८४८१	१८४८१	११३४२९२	११६३५६७	११७०७८१	११२३०६२	११५४०७७	११६५६१८	३००	३००	३००

प्रपत्र क्रमांक-२

एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना (विवरणपत्र-७)

आदिवासी प्रकल्पातील ० ते ५ वर्षे वयोगटातील मुला-मुलींच्या कुपोषणाच्या सद्यःस्थितीचे विवरणपत्रक

अ.क्र.	जिल्ह्याचे नांव	० ते ५ वर्षे वयोगटातील मुले/मुली २०२०-२०२१ (मार्च २०२१)				० ते ५ वर्षे वयोगटातील मुले/मुली २०२१-२०२२ (ऑगस्ट २०२१)				० ते ५ वर्षे वयोगटातील मुले/मुली २०२२-२०२३ (अंदाजित)			
		एकूण वजन घेतलेली मुले	सर्वसाधारण	कमी वजनाची	तीव्र कमी वजनाची	एकूण वजन घेतलेली मुले	सर्वसाधारण	कमी वजनाची	तीव्र कमी वजनाची	एकूण वजन घेतलेली मुले	सर्वसाधारण	कमी वजनाची	तीव्र कमी वजनाची
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४
१	अहमदनगर	१९३७९	१५६६२	२९९२	७२५	१९०२८	१५५६४	२७७२	६९२	१९२६८	१५५०८	३०२७	७३३
२	अमरावती	३०२७३	२०७४६	७७७९	१७४८	३०७१४	१९७०४	८८५८	२१५२	३१४५९	२०८११	८४५५	२१९३
३	चंद्रपूर	६०३२४	५४१३८	५२७१	९१५	५८२८०	५०९९७	६०३१	१२५२	५९१०३	५१८३०	५९८०	१२९३
४	धुळे	४५०८४	३८९०६	५०५६	११२२	४८६३९	४२११७	५२३४	१२८८	४९३९५	४३०४०	५१४०	१२१५
५	गडचिरोली	७५४११	५६६६९	१४६३७	४१०५	७६९२२	५८०७८	१४७३३	४१११	७९७०३	६०३३०	१४५९८	४७७५
६	गोंदिया	३३३४२	२९२७७	३३६७	६९८	३२६८४	२८४०२	३४०८	८७४	३३३१९	२९१८७	३३६४	७६८
७	जळगाव	२१९८५	१९९०६	१८९३	१८६	२१९७२	१८४४१	२९५१	५८०	२२५६४	१९१७४	२९३६	४५४
८	नागपूर	९२१३	८५१९	६०७	८७	९२२९	८५५१	५८८	९०	९३७९	८७१७	५७६	८६
९	नांदेड	२६३८१	२५४७०	७९०	१२१	२५८९९	२४८९५	८५६	१४८	२५४०३	२४४५०	८०४	१४९
१०	नंदूरबार	१४११४७	९४५२७	३६०७२	१०५४८	१४५२५४	९५९१३	३७३१८	१२०२३	१४७४२३	९७७३४	३८२२१	११४६८
११	नाशिक	१७४६२०	१४९५८१	१९६५२	५३८७	१७७३९४	१५३१२८	१८८०५	५४६१	१७७४५६	१५४१२१	१८३७८	४९५७
१२	पालघर	१४००१७	१०३३०९	३१०९७	५६११	१४३४२५	१०३५७८	३३०८८	६७५९	१४८५२२	११०१११	३२४१२	५९९९
१३	पुणे	२१९३२	२०५५४	१२५८	१२०	२१८८६	२०३२०	१३७९	१८७	२२३९७	२०९५०	१२८५	१६२
१४	रायगड	१५०६७	१३९२३	९१४	२३०	२१३६९	१४२७८	६५२५	५६६	१५३२७	१४१२३	९५०	२५४
१५	ठाणे	४०४७२	३२१४६	६७६७	१५५९	३९६८३	३१७०३	६४६३	१५१७	४०७८८	३३२०३	६२०६	१३७९
१६	यवतमाळ	२२८२०	२००५५	२२६७	४९८	२१९६८	१९०७४	२२४६	६४८	२२७५१	१९८२७	२३३०	५९४
	एकूण	८७७४६७	७०३३८८	१४०४१९	३३६६०	८९४३४६	७०४७४३	१५१२५५	३८३४८	९०४२५७	७२३११६	१४४६६२	३६४७९

तक्ता क्र. ३

आदिवासी प्रकल्पातील ६ महिने ते ६ वर्षे वयोगटातील बालके, गरोदर व स्तनदा माता, किशोरवयीन मुली या लाभार्थ्यांना, प्रतिदिनी द्यावयाचा आहार व आर्थिक निकष तपशील खालीलप्रमाणे—

अ. क्र.	लाभार्थी प्रकार	आहाराचे प्रमाण व स्वरुप	प्रतिदिन प्रति लाभार्थी आहार खर्चाची दर मर्यादा	पूरक पोषण आहाराचा प्रकार
१.	६ महिने ते ३ वर्षे पर्यंतची सर्वसाधारण बालके	५०० उष्मांक आणि १२ ते १५ ग्रॅम प्रथिने.	रु. ८.००	आहार घरी नेवून खाण्यासाठी. (Take Home Ration).
२.	३ वर्षे ते ६ वर्षे पर्यंतची सर्वसाधारण बालके	५०० उष्मांक आणि १२ ते १५ ग्रॅम प्रथिने	रु. ८.००	सकाळचा नाश्ता, दुपारचे जेवण (अंगणवाडीत आहार खाऊ घालण्यासाठी).
३.	६ महिने ते ३ वर्षे पर्यंतची तीव्र कमी वजनाची बालके	८०० उष्मांक आणि २० ते २५ ग्रॅम प्रथिने	रु. १२.००	आहार घरी नेवून खाण्यासाठी. (Take Home Ration).
४.	३ वर्षे ते ६ वर्षे पर्यंतची तीव्र कमी वजनाची बालके	८०० उष्मांक आणि २० ते २५ ग्रॅम प्रथिने	रु. १२.००	सकाळचा नाश्ता, दुपारचे जेवण (अंगणवाडीत आहार खाऊ घालण्यासाठी). (Take Home Ration).
५.	गरोदर स्त्रिया, स्तनदा माता, तसेच ११ ते १४ वयोगटातील शाळाबाह्य किशोरवयीन मुली	६०० उष्मांक आणि १८ ते २० ग्रॅम प्रथिने	रु. ९.५०	आहार घरी नेवून खाण्यासाठी. (Take Home Ration).

तक्ता क्र. ४

नवसंजीवन प्रकल्पांतर्गत पूरक आहार योजनेची फलश्रुती

अ.क्र.	निर्देशांक	धारणी	चिखलदरा	एट्टापल्ली	नाशिक	हरसूल	अक्कलकुवा	अक्कलकुवा (मोलगी)	अक्कलकुवा-२	धडगाव	धडगाव (कुंठामोही)	धडगाव-२	तळोदा	डहाणू	डहाणू (कासा)	जव्हार	जव्हार -२	मोखाडा	मुरबाड	मुरबाड-२	शहापूर	शहापूर (डोलखांब)	तलासरी	वाडा	वाडा -२	एकूण
१.	**अतीतीव्र कमी वजनाची बालके (टक्केवारी)**																									
	ऑगस्ट–२०१७	८.१६	६.३८	३.३८	२.१७	७.५१	५.१०	५.३०	८.१४	८.३१	७.४०	८.८८	५.७१	३.८२	४.५१	१३.०३	१०.४४	५.८०	१.१८	२.१२	३.५१	२.९१	२.४९	७.१०	४.०१	५.२३
	ऑगस्ट–२०१८	९.२७	५.७१	४.६०	३.४१	१०.१५	५.३४	५.०३	७.००	९.९०	८.१०	१०.३८	६.३९	३.६१	४.६७	११.४८	९.०५	५.०२	१.२५	२.०६	३.६०	३.७४	२.६८	६.४६	३.१४	५.५६
	ऑगस्ट–२०१९	८.०९	८.८७	६.११	५.५९	६.५४	८.४५	१०.४४	९.६९	१०.४८	७.७०	११.०६	४.९३	३.३४	५.०१	९.४६	१२.५२	४.८१	३.०६	७.०७	३.७१	१.६९	२.५६	४.४७	४.६५	६.२६
	ऑगस्ट–२०२०	७.८७	७.५७	५.९१	४.२५	१०.१३	५.७६	५.६६	८.१७	१०.८३	९.८०	१२.२२	६.९०	३.४७	४.८६	१२.५१	८.७६	४.७४	१.९८	२.७४	४.३५	४.९५	३.८१	७.०४	३.७४	६.१५
	ऑगस्ट–२०२१	७.१४	६.६६	५.९३	३.१८	७.१२	६.४४	५.९५	९.८१	१०.५०	१०.५२	१२.५१	७.१३	३.६१	४.५३	११.६०	८.८८	४.२६	१.७६	३.१०	४.०७	६.०४	३.२४	७.१८	३.५६	६.०१
२.	**बालमृत्यू दर ० ते १ वर्ष (IMR)**																									
	ऑगस्ट–२०१७	४८	३७	६	४१	३४	१६	३०	२९	२०	१६	२८	७	१४	११	३५	१४	८	५	८	१६	११	१७	१०	६	२१
	ऑगस्ट–२०१८	५३	३७	२६	२६	२२	१९	१७	३९	२७	२४	१५	२३	१५	६	३३	१९	१२	१	८	१५	१६	१३	२१	१२	२२
	ऑगस्ट–२०१९	१७	३४	१४	२३	१६	२५	३३	२६	३५	२२	२३	११	७	...	१९	१३१	१०	१७	१९	...	...	...	६	१५	२०
	ऑगस्ट–२०२०	४३	३९	१४	१३	१३	२०	११	२९	१८	२१	२०	१९	१३	४	३५	१६	९	३	१	८	८	१०	६	१०	१७
	ऑगस्ट–२०२१	३९	३२	१९	१३	१२	१५	१५	३६	९	१४	१६	१०	१४	६	२७	१८	१३	७	१३	९	७	४	३	१२	१६

तक्ता क्र. ५

एकात्मिक बालविकास सेवा योजना

विविध कार्यक्रमांचे सुचकांची माहिती (माहे ऑगस्ट २०१७-२०२१)

अ. क्र.	विवरण	महिना व वर्ष	राज्य	आदिवासी	नवसंजीवन
१.	एकूण प्रकल्प संख्या	ऑगस्ट–२०२१	५५३	८५	२४
२.	मंजूर अंगणवाडी केंद्र संख्या	ऑगस्ट–२०२१	९७४७५	१६०२०	४४१०
३.	कार्यान्वित अंगणवाडी केंद्र संख्या	ऑगस्ट–२०२१	९७४७५	१६०२०	४४१०
४.	मंजूर मिनी अंगणवाडी केंद्र संख्या	ऑगस्ट–२०२१	१३०११	२४६१	९२२
५.	कार्यरत मिनी अंगणवाडी केंद्र संख्या	ऑगस्ट–२०२१	१२६७६	२३१६	८०६
		ऑगस्ट–२०१७	४१९९८९९	९७९६७४	२९९२५९
		ऑगस्ट–२०१८	६१८७८५८	९७३५६१	३०२२५४
६.	पूरक पोषण लाभार्थ्यांची संख्या	ऑगस्ट–२०१९	६१६१५९८	९३७३८३	२८१३४८
		ऑगस्ट–२०२०	७७१२०२०	११३६८०३	३४८६७०
		ऑगस्ट–२०२१	७८४६९२२	११५४०७७	३५३४७७
		ऑगस्ट–२०१७	८२००४	१४११७	४७००
		ऑगस्ट–२०१८	७६६९१	१२६५९	४०२८
७.	जिवंत जन्म	ऑगस्ट–२०१९	७६३०६	१२६०१	४००५
		ऑगस्ट–२०२०	८०९९०	१२९३६	४०३८
		ऑगस्ट–२०२१	७८८३२	१३१८४	४२५६
		ऑगस्ट–२०१७	९१९	१८९	९५
		ऑगस्ट–२०१८	१३४५	३१४	१४०
८.	बालमृत्यू ० ते १ वर्ष	ऑगस्ट–२०१९	१०७४	१९१	७९
		ऑगस्ट–२०२०	१००२	१७४	६८
		ऑगस्ट–२०२१	१०२७	१७७	७४
		ऑगस्ट–२०१७	१.१	१.३	२.०
		ऑगस्ट–२०१८	१.८	२.५	३.५
९.	बालमृत्यू ० ते १ वर्ष (टक्केवारी)	ऑगस्ट–२०१९	१.४१	१.५२	१.९७
		ऑगस्ट–२०२०	१.२४	१.३५	१.६८
		ऑगस्ट–२०२१	१.३०	१.३४	१.७४
		ऑगस्ट–२०१७	३३८	७२	३८
		ऑगस्ट–२०१८	३०१	६९	२४
१०.	मृत्यू १ ते ५ वर्ष	ऑगस्ट–२०१९	३१४	७९	३७
		ऑगस्ट–२०२०	२६८	७३	३८
		ऑगस्ट–२०२१	३२३	७५	३३
		ऑगस्ट–२०१७	०.४१	०.५१	०.८१
		ऑगस्ट–२०१८	०.३९	०.५५	०.६०
११.	मृत्यू १ ते ५ वर्ष (टक्केवारी)	ऑगस्ट–२०१९	०.४१	०.६३	०.९२
		ऑगस्ट–२०२०	०.३३	०.५६	०.९४
		ऑगस्ट–२०२१	०.४१	०.५७	०.७८
		ऑगस्ट–२०१७	५९६०५९२	८९४२८२	२६६४४३
		ऑगस्ट–२०१८	५९०९१६०	८७२९२१	२६५९८९
१२.	एकूण वजन घेतलेली मुले	ऑगस्ट–२०१९	५८६४८०७	८६८२०७	२६१२६९
		ऑगस्ट–२०२०	५७३४३७०	८९८३०७	२७१७०७
		ऑगस्ट–२०२१	६१३०३६१	८९४३४६	२७१६२९

तक्ता क्र. ५ (चालु)

अ. क्र.	विवरण	महिना व वर्ष	राज्य	आदिवासी	नवसंजीवन
		ऑगस्ट–२०१७	५३३३९१६	७२६६०२	१९२४२५
		ऑगस्ट–२०१८	५२४५११६	६९२९४८	१८८८३८
१३.	सर्वसाधारण श्रेणीमधील मुले	ऑगस्ट–२०१९	५१३७२०४	६८०४४३	१८१९३२
		ऑगस्ट–२०२०	५०७३८८०	६९६६२९	१८२९०७
		ऑगस्ट–२०२१	५५३१६८८	७०४७४३	१९०१४७
		ऑगस्ट–२०१७	५४२६०१	१३६८८७	६००९१
		ऑगस्ट–२०१८	५७३०६३	१४५७५०	६२३४९
१४.	मध्यम कमी वजनाची	ऑगस्ट–२०१९	६०९८६५	१४८६१४	६२९९३
		ऑगस्ट–२०२०	५५०६५३	१५९६८७	७००७४
		ऑगस्ट–२०२१	५००२६५	१५१२५५	६४४३६
		ऑगस्ट–२०१७	८४०७५	३०७९३	१३९२७
		ऑगस्ट–२०१८	९०९८१	३४२२३	१४८०२
१५.	तीव्र कमी वजनाची	ऑगस्ट–२०१९	११७७३८	३९१५०	१६३४४
		ऑगस्ट–२०२०	११०१६७	४१९९१	१८७२६
		ऑगस्ट–२०२१	९८४०८	३८३४८	१७०४६
		ऑगस्ट–२०१७	१.४१	३.४४	५.५२
		ऑगस्ट–२०१८	१.५४	३.९२	५.५६
१६.	तीव्र कमी वजनाची (टक्केवारी)	ऑगस्ट–२०१९	२.०१	४.५१	६.२६
		ऑगस्ट–२०२०	१.९२	४.६७	६.८९
		ऑगस्ट–२०२१	१.६१	४.२९	६.२८

जलसंपदा विभाग

सूर्या प्रकल्प

प्रस्तावना :

सूर्या प्रकल्पास जानेवारी २००४ मध्ये रु. ३७९२६.०० लक्ष एवढ्या रकमेस पाचवी सुधारित प्रशासकीय मान्यता मिळालेली आहे. सदरहू प्रकल्प हा बांधकामाधीन प्रकल्प आहे. प्रकल्पातील धरण व उन्नेयी बंधारा पूर्ण झालेला असून कालव्याची कामे अपूर्ण आहेत.

प्रकल्पाचे कालवे वनजमिनीतून जात असल्याने वनजमीन संपादनातील अडचणीमुळे डावा तीर कालव्याची कामे अपूर्ण आहेत. प्रकल्पात जून २०१७ अखेर १२४९० हेक्टर सिंचनक्षमता निर्माण झाली असून प्रकल्पाची एकूण क्षमता १४६९६ हेक्टर आहे. सूर्या प्रकल्पांतर्गत २२६.९३ द.ल.घ.मी. पाणी साठा बिगरसिंचनासाठी आरक्षित झाल्याने प्रकल्पाचा सुधारित जलनियोजन प्रस्ताव [६६६४ हे. (४५ टक्के) सिंचन क्षमता कपात] कोंकण पाटबंधारे विकास महामंडळ, ठाणे यांचे पत्र क्र. कोंपाविमं/तां. ५/सुर्या/१३६२/सन २०१७, दि. ८-५-२०१७ अन्वये मान्यतेच्या पुढील कार्यवाहीस्तव शासनास सादर करण्यात आला आहे.

सन २०२१-२०२२ चा बांधकाम कार्यक्रम रु. १.०० लक्ष होता. सन २०२२-२०२३ चा कार्यक्रम रु. ३५०००.०० लक्ष इतक्या व्याप्तीचा करण्यात आलेला आहे.

विभागाकडील प्रगतीपथावरील १ मोठा प्रकल्प (पाचवे सुधारित प्रशासकीय मान्यता प्राप्त) व निधी अभावी प्रलंबित कामे करण्याकरिता सन २०२२-२०२३ मध्ये खालीलप्रमाणे निकडीची कामे करणे आवश्यक आहेत.

१. वनजमीन हस्तांतरण प्रस्ताव अंतिम मान्यता मिळणेस्तव वन विभागास उर्वरीत १४८.०९ हे. पर्यायी जमीनीचे हस्तांतरण करणे.

२. प्रलंबित खाजगी भूसंपादन प्रस्ताव रक्कम रु. ४८०००.०० लक्ष (अंदाजित).

३. प्रलंबित देयके रु. १६१.०० लक्ष.

४. सुर्या डावा तीर कालवा कि.मी. ३३ ते ४७ वरील बंदिस्त नलिका वितरण प्रणालीचे काम ३००० लक्ष.

या व्यतिरिक्त प्रकल्पास सन २००३ मध्ये केंद्र शासनाकडून वनजमीन संपादन प्रस्तावास तत्वतः मान्यता मिळालेली आहे. वनविभागास नक्त वर्तमान मूल्य पर्यायी वनीकरण व दंडणीय वनीकरणाची एकूण रक्कम रपये २७,०१३.१९ लक्ष अदा करण्यात आली आहे. याअनुषंगाने सदर प्रकल्पास फेर मान्यता प्राप्ततेच्या अनुषंगाने अपेक्षित कार्यवाही प्रगतीपथावर आहे.

सुर्या प्रकल्पांतर्गत सुर्या नदीवर दोन धरणे असून कवडास उन्नेयी बंधाऱ्याचे बांधकाम सन १९७५ मध्ये सुरू करण्यात येवून सन १९७८ मध्ये व मुख्य धामणी धरणाचे बांधकाम सन १९७८ मध्ये सुरू करण्यात येवून सन १९९० मध्ये पूर्ण करण्यात आलेले आहे. सद्यस्थितीत १०० टक्के पाणीसाठा निर्माण झालेला आहे.

सुर्या प्रकल्पांतर्गत कवडास उन्नेयी बंधाऱ्यापासून निघणाऱ्या उजवा तीर कालव्याची लांबी २८.५१ कि. मी. व डावा तीर कालव्याची लांबी ४७ कि. मी. आहे. उजवा तीर कालव्याचे काम हे मुख्य कालवा विरणप्रणालीसह सन १९९३ मध्ये पूर्ण झालेले आहे. परंतू कि. मी ३४ ते ४७ मधील मुख्य डावा तीर कालवा तसेच वितरणप्रणालीचे काम वनजमीन संपादन अभावी अद्यापही करता आलेले नाही. वनजमीन हस्तांतरण अंतिम टप्प्यात असून आताचे किंमतीनुसार रु. ६१.९० कोटीची कामे बंदिस्त तालिका वितरणप्रणालीमध्ये (PDN) प्रस्तावित असून सुर्या प्रकल्पाच्या प्रशासकीय मान्यतेस्तव सादर करावयाच्या प्रस्तावित ६ व्या सुधारित प्रकल्प अहवालात अंतर्भूत आहेत.

बांधकामे व आस्थापना मिळून २०२२-२३ करीता कार्यक्रम अंदाजपत्रकास रु. ३५०००.०० लक्ष एवढी मागणी करण्यात येत आहे.

(जनजाती क्षेत्र उपयोजना)

कार्यालयीन अंदाजपत्रक

जनजाती क्षेत्र उपयोजनेखाली असलेल्या मोठ्या पाटबंधारे प्रकल्पाची प्रस्तावना (सूर्या प्रकल्प)

१.	प्रकल्पाचे नाव	सूर्या प्रकल्प
२.	नदीचे नाव	सूर्या नदी
३.	गाव (धरण स्थळ)	धामणी
४.	तालुका	विक्रमगड
५.	जिल्हा	पालघर
६.	धरणाचा प्रकार	दगडी धरण
७.	प्रशासकीय मान्यता (महिना व वर्ष)...	जानेवारी १९७४
८.	मूळ किंमत (रु. लक्ष) (जानेवारी १९७४)	रु. १,८९०.८३ लक्ष
९.	सुधारित प्रशासकीय मान्यतेनूसार किंमत (रु. लक्ष)	रु. ३७,९२५.८३ लक्ष
१०.	केंद्रीय जल आयोगाची मान्यता (महिना/वर्ष)	सप्टेंबर १९७५
११.	३१ मार्च २०२१ पर्यंतचा एकूण खर्च (रु. लक्ष)	रु. ६३४४६.०० लक्ष
१२.	प्रकल्प पूर्ण झाल्यावर निर्माण होणारी सिंचन क्षमता (हेक्टर)	२७,१८८ हेक्टर
१३.	३० जून २०२१ पर्यंत निर्माण झालेली एकूण सिंचन क्षमता (हेक्टर)... ...	२३,१०७ हेक्टर
१४.	३० जून २०२२ पर्यंत निर्माण होणारी अतिरिक्त संभाव्य सिंचन क्षमता (हेक्टर) ...	६५० हेक्टर
१५.	पाण्याचा नियोजित एकूण वापर तलांक ११८.६० मी....	२८६.३१ द.ल.घ.मी.
१६.	२०१९-२०२० मध्ये एकूण सिंचित झालेले क्षेत्र (हेक्टर)...	१२१२२.३ हेक्टर
१७.	डाव्या कालव्याची लांबी (कि. मी.)...	४७ कि. मी. (मुख्य) [कि.मी. ३४ च्या पुढे कपात प्रस्तावित]
१८.	उजव्या कालव्याची लांबी (कि. मी.)...	२८.५१ कि. मी.
१९.	प्रकल्पबाधित गावांची संख्या	११ गावे
२०.	जनजाती क्षेत्रात किती लाभ आहे	१४८५१.८० हेक्टर (पीकक्षेत्र)
२१.	नियंत्रक अधिकारी	अधीक्षक अभियंता, ठाणे पाटबंधारे मंडळ, ठाणे

कोंकण पाटबंधारे विकास महामंडळ, ठाणे

सूर्या प्रकल्प

तक्ता एक

(दोन) वित्तीय आवश्यकता : (रुपये लाखात)

अ. क्र.	वर्गीकरण	प्रत्यक्ष खर्च, २०२०–२०२१			अर्थसंकल्प, २०२१–२०२२			सुधारित अंदाज, २०२१–२०२२			अर्थसंकल्प, २०२२–२०२३		
		योजनांतर्गत	योजनेतर	एकूण	योजनांतर्गत	योजनेतर	एकूण	योजनांतर्गत	योजनेतर	एकूण	योजनांतर्गत	योजनेतर	एकूण
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४
(अ)–कार्याचे वर्गीकरण–													
१.	मोठा प्रकल्प–सूर्या प्रकल्प ...	२.००	...	२.००	१.००	...	१.००	१.००	...	१.००	३५०००.००	...	३५०००.००
२.	मध्यम प्रकल्प ...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
	एकूण–(अ)	२.००	...	२.००	१.००	...	१.००	१.००	...	१.००	३५०००.००	...	३५०००.००
(ब)–उद्दिष्टवार वर्गीकरण–		**नवनिर्मित पालघर जिल्ह्यातील सिंचन व्यवस्थापनासाठी निर्मित पालघर पाटबंधारे विभाग, मनोर या विभागाच्या आस्थापनेचे वेतन मुख्य लेखाशीर्ष २७०१ मोठे व मध्यम पाटबंधारे, ८० सर्वसाधारण, ००१ संचालन व प्रशासन, (०४) व्यवस्थापन आस्थापना या प्रधान लेखाशीर्षांतर्गत अदा केले जाते.**											
१.	वेतन ...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
२.	प्रवास खर्च ...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
३.	कार्यालयीन खर्च ...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
४.	इतर खर्च ...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
५.	महामंडळातील कर्मचारी, से. नि. वे. अंशराशीकरण, रजा रोखीकरण ...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
६.	कर्ज मुद्दल ...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
७.	रोख्यावरील व्याज ...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
८.	कमिशन, कर्ज रोखे ...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
९.	उभारणीचे खर्च ...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
१०.	आंतरलेखा बदल ...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
११.	अनुदान (हमी शुल्क) ...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
	वजा	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
	निलंबन	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
	एकूण (ब) (निव्वळ)	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...

तक्ता एक (चालू)

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४
(क)–वित्तलब्धीची साधने :													
१.	शासनाकडून अपेक्षित अंशदान ३० टक्के (कामासाठी व आस्थापनेसाठी) आकस्मिकता निधीमधून प्राप्त झालेले शा. अंशदान ...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
२.	अे. आय. बी. पी. ...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
३.	मा. पा. वि. सं. म.(SPV) ...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
४.	एल. आय. सी. ...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
५.	हुडको ...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
६.	नाबार्ड ...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
७.	व्याजासाठी ...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
८.	मुद्दलासाठी ...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
९.	पाणीपट्टी व इतर जमा ...	२८००.००	...	२८००.००	३१५०.३४	...	३१५०.३४	३१५०.३४	...	३१५०.३४	३३००.००	...	३३००.००
१०.	म.कृ.खो.वि.मं. कडून प्राप्त होणारी व्याजाची रक्कम ...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
११.	भाग भांडवली अंशदान (सिडको)...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
	एकूण (क) (स्थूल)	२८००.००	...	२८००.००	३१५०.३४	...	३१५०.३४	३१५०.३४	...	३१५०.३४	३३००.००	...	३३००.००
	वजा (३४५१ कडून २७०१ कडे वर्ग)	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
	एकूण (क) (निव्वळ)	२८००.००	...	२८००.००	३१५०.३४	...	३१५०.३४	३१५०.३४	...	३१५०.३४	३३००.००	...	३३००.००

कर्मचारी गोषवाऱ्यातील पदे व वेतनश्रेणी दर्शविणारे विवरणपत्र

(R. T.)

अ.क्र.	पदनाम	सुधारित वेतनसंरचना		एकूण पदे		
		वेतन बॅन्ड	ग्रेड वेतन	२०१९-२०	२०२०-२१	२०२१-२२
१	२	३	४	५	६	७
	राजपत्रित					
१.	कार्यकारी अभियंता	६७,७००-२,०८,७००	६,६००	१	१	१
२.	उपकार्यकारी अभियंता/सहा. अभियंता श्रेणी-१/ उपविभागीय अभियंता/अधिकारी	५६,१००-१,७७,५००	५,४००	५	५	५
३.	शाखा अभियंता/	४१,८००-१,३२,३००	४,४००	१९	१९	१९
	अराजपत्रित वर्ग-३					
१.	कनिष्ठ अभियंता	३५,४००-१,१२,४००	...	...	...	...
२.	विभागीय लेखापाल ...	४४,९००-१,४२,४००	...	१	१	१
३.	प्रथम लिपिक	३५,४००-१,१२,४००	...	१	१	१
४.	वरिष्ठ लिपिक	२५,५००-८१,१००	...	९	९	९
५.	कनिष्ठ लिपिक/टंकलेखक/संगणक ...	१९,९००-६३,२००	...	२०	२०	२०
६.	भांडारपाल	३५,४००-१,१२,४००	...	१	१	१
७.	सहायक भांडारपाल	१९,९००-६३,२००	...	१	१	१
८.	स्था. अभियांत्रिकी सहायक... ...	२५,५००-८१,१००	...	८	८	८
९.	लघुलेखक (निम्नश्रेणी)	३८,६००-१,२२,८००	...	१	१	१
१०.	आरेखक (श्रेणी-१)	३५,४००-१,१२,४००	...	१	१	१
११.	आरेखक (३)	२५,५००-८१,१००	...	४	४	४
१२.	वाहन चालक	१९,९००-६३,२००	...	४	४	४
१३.	दप्तर कारकून	१९,९००-६३,२००	...	६	६	६
१४.	मोजणीदार	१९,९००-६३,२००	...	८	८	८
१५.	संदेशक	२१,७००-६९,१००	...	२	२	२
१६.	कालवा निरीक्षक	१९,९००-६३,२००	...	१६	१६	१६
	अराजपत्रित वर्ग-४					
१.	नाईक	१६,६००-५२,४००	...	१	१	१
२.	शिपाई	१५,०००-४७,६००	...	१५	१५	१५
३.	चौकीदार	१५,०००-४७,६००	...	५	५	५
४.	कालवा टपाली	१५,०००-४७,६००	...	२	२	२
५.	कालवा चौकीदार	१५,०००-४७,६००	...	६	६	६
			एकूण ...	१३७	१३७	१३७

कर्मचारी गोषवाऱ्यातील पदे व वेतनश्रेणी दर्शविणारे विवरणपत्र

रुपांतरित अस्थायी पदे (C. R. T.)

अ.क्र.	पदनाम		सुधारित वेतनसंरचना		एकूण पदे		
			वेतन बॅन्ड	ग्रेड वेतन	२०१९-२०	२०२०-२१	२०२१-२२
१	२		३	४	५	६	७
अराजपत्रित वर्ग-३							
१.	हजेरी लिपिक	...	१९,९००-६३,२००	...	१	...	...
२.	वाहन चालक	...	१९,९००-६३,२००	...	६	५	३
३.	कारकून	...	२५,५००-८१,१००	...	३	...	...
४.	रोजनोंद वहीपाल	...	१९,९००-६३,२००	...	१	१	१
५.	विजतंत्री यंत्रचालक	...	२५,५००-८१,१००	...	३	२	२
६.	मीटर वाचक	...	१९,९००-६३,२००	...	१	...	...
७.	कालवा निरीक्षक	...	१९,९००-६३,२००	...	३	२	२
८.	सुतार	...	१९,९००-६३,२००	...	१	१	१
	अराजपत्रित वर्ग-४						
१.	मुकादम	...	१६,६००-५२,४००	...	४	...	...
२.	मदतनीस	...	१६,६००-५२,४००	...	५	४	४
३.	प्रयोगशाळा परिचर	...	१६,६००-५२,४००	...	१	१	१
४.	चौकीदार	...	१६,६००-५२,४००	...	१४	११	११
५.	मजूर	...	१६,६००-५२,४००	...	३२	२६	२४
				एकूण ...	७५	५३	४९

तक्ता दोन

TABLE–II

(तीन) कार्यक्रमांच्या कार्यभाराचा गोषवारा (मोठे प्रकल्प)

(III) Programme Work-load Summary (Major Project) (रुपये लाखात)

अ. क्र. Serial No.	कार्य/बाब Activity/Item				प्रकल्पाचे नाव सूर्या Surya	
1	2				3	
१)	भूसंपादन—					
1)	Land Acquisition---					
	(अ) खाजगी क्षेत्र					
	(a) Private Land	...	...	...	...	...
	एकूण (हेक्टर)					
	Total (He.)	...	...	...	...	...
	३१-३-२०२१ पर्यंत प्रगती					
	Progress upto 31-3-2021	...	...	...	275.928 He.	...
	२०२१-२०२२ मधील अंदाजित प्रगती					
	Estimated Progress in 2021-2022	...	...	...	...	...
	(ब) सरकारी क्षेत्र					
	(c) Government Land	...	...	...	...	...
	एकूण (हेक्टर)					
	Total (He.)	...	...	...	...	...
	३१-३-२०२१ पर्यंत प्रगती					
	Progress upto 31-3-2021...	...	...	275.03 He.	...	
	२०२१-२०२२ मधील अंदाजित प्रगती					
	Estimated Progress in 2021-2022	...	...	...	...	...
	(क) वन क्षेत्र					
	(c) Forest Land	...	...	...	...	...
	एकूण (हेक्टर)					
	Total (He.)	...	...	...	...	...
	३१-३-२०२१ पर्यंत प्रगती					
	Progress upto 31-3-2021	...	...	...	1419.121 He.	...
	२०२१-२०२२ मधील अंदाजित प्रगती					
	Estimated Progress in 2021-2022	...	...	...	...	...
२)	शीर्ष कामे—					
2)	Head Works---					
	(अ) खोदकाम					
	(a) Excavation	...	...	...	...	...
	एकूण (घ. मी.)					
	Total (cu. m.)	...	...	...	...	...
	३१-३-२०२१ पर्यंत प्रगती					
	Progress upto 31-3-2021	...	...	...	455050.00	...
	२०२१-२०२२ मधील अंदाजित प्रगती					
	Estimated Progress in 2021-2022	...	...	...	...	...
	(ब) दगडी काम					
	(b) Masonry	...	...	...	...	...
	एकूण (घ. मी.)					
	Total (cu. m.)	...	...	...	...	...
	३१-३-२०२१ पर्यंत प्रगती					
	Progress upto 31-3-2021	...	...	...	625270.00	...
	२०२१-२०२२ मधील अंदाजित प्रगती					
	Estimated Progress in 2021-2022	...	...	...	...	...
	(क) संधानक					
	(c) Concrete	...	...	...	...	...
	एकूण (घ. मी.)					
	Total (cu. m.)	...	...	...	...	...
	३१-३-२०२१ पर्यंत प्रगती					
	Progress upto 31-3-2021	...	...	...	31625.00	...
	२०२१-२०२२ मधील अंदाजित प्रगती					
	Estimated Progress in 2021-2022	...	...	...	...	...

तक्ता दोन (चालू)

1	2				3	
	(ड) मातीकाम					
	(d) Earth work					
	एकूण (घ. मी.)					
	Total (cu. m.)	...	...	...	...	...
	३१-३-२०२१ पर्यंत प्रगती					
	Progress upto 31-3-2021	...	...	...	568305.00	...
	२०२१-२०२२ मधील अंदाजित प्रगती					
	Estimated Progress in 2021-2022	...	...	...	...	...
	(इ) दरवाजे					
	(e) Gates					
	एकूण (संख्या)					
	Total (Numbers)	...	...	...	5 Nos.	...
	३१-३-२०२१ पर्यंत प्रगती					
	Progress upto 31-3-2021	...	...	...	...	...
	२०२१-२०२२ मधील अंदाजित प्रगती					
	Estimated Progress in 2021-2022	...	...	...	...	...
३)	कालवे व शाखा—					
3)	Canal and branches---					
	(अ) खोदकाम					
	(a) Excavation	...	...	...	...	...
	एकूण (घ. मी.)					
	Total (cu. m.)	...	...	...	...	...
	३१-३-२०२१ पर्यंत प्रगती					
	Progress upto 31-3-2021	...	...	...	10100.00	...
	२०२१-२०२२ मधील अंदाजित प्रगती					
	Estimated Progress in 2021-2022	...	...	...	...	...
	(ब) भराव					
	(b) Embankment					
	एकूण (घ. मी.)					
	Total (cu. m.)	...	...	...	3019921.00	...
	३१-३-२०२१ पर्यंत प्रगती					
	Progress upto 31-3-2021	...	...	...	...	...
	२०२१-२०२२ मधील अंदाजित प्रगती					
	Estimated Progress in 2021-2022	...	...	...	...	...
	(क) अस्तर					
	(c) Lining					
	एकूण (चौ. मी.)					
	Total (Sq. meters)	...	...	...	1178968.00	...
	३१-३-२०२१ पर्यंत प्रगती					
	Progress upto 31-3-2021	...	...	...	...	...
	२०२१-२०२२ मधील अंदाजित प्रगती					
	Estimated Progress in 2021-2022	...	...	...	...	...
	(ड) कालव्यावरील बांधकामे					
	(d) C. D. Works					
	एकूण (संख्या)					
	Total (Numbers)	...	...	...	931	...
	३१-३-२०२१ पर्यंत प्रगती					
	Progress upto 31-3-2021	...	...	...	824	...
	२०२१-२०२२ मधील अंदाजित प्रगती					
	Estimated Progress in 2021-2022	...	...	...	100	...
४)	वितरिका—					
4)	Distributories---	...	...	...	...	...
	वितरण व्यवस्था (हेक्टर)—					
	Distribution System (He.)---	...	...	...	14696.49	...

तापी पाटबंधारे विकास महामंडळ, जळगाव

(जनजाती क्षेत्र उपयोजना)

कार्यक्रम अंदाजपत्रक

जनजाती क्षेत्र उपयोजनेखाली असलेल्या मोठ्या पाटबंधारे प्रकल्पाची प्रस्तावना

अ.क्र.	प्रकल्पाचे नाव	पुनंद
१.	प्रकल्पाचे नाव	पुनंद प्रकल्प
२.	नदीचे नाव	पुनंद नदी
३.	गाव (धरण स्थळ)	सुपळे दिगर
४.	तालुका	कळवण
५.	जिल्हा	नाशिक
६.	धरणाचा प्रकार	माती धरण, नदीपात्रात द्वारसहित, दगडी सांडवा.
७.	प्रशासकीय मान्यता (महिना व वर्ष)	मूळ मे १९८१, प्रथम सुप्रमा-जानेवारी १९९९ द्वितीय सुधारित दि. ४-११-२००८. सुप्रमा-शासनास दि. १२-०७-२०२१ प्रस्तावित.
८.	मूळ किंमत	रु. ९१४.५२ लक्ष
९.	सुधारित प्रशासकीय मान्यतेनुसार किंमत	रु. ४६२१६.७० लक्ष
१०.	तृतीय सु. प्र. मा. प्रस्तावित	रु. ६०७६९.७० लक्ष
११.	केंद्रीय जल आयोगाची मान्यता (महिना व वर्ष)	मे २००९
१२.	दिनांक ३१ मार्च २०२१ पर्यंत एकूण खर्च (इटीपी सह)	रू. ४५८६२.३६ लक्ष (पीकक्षेत्र)
१३.	प्रकल्प पूर्ण झाल्यावर निर्माण होणारी सिंचन क्षमता	१२६६२ हेक्टर
१४.	दिनांक ३० जून २०२० पर्यंत निर्माण झालेली एकूण सिंचन क्षमता ...	११०७२ हेक्टर (पीकक्षेत्र)
१५.	दिनांक ३० जून २०२१ पर्यंत निर्माण होणारी संभाव्य एकूण सिंचन क्षमता ...	११०७२ हेक्टर (पीकक्षेत्र)
१६.	पाण्याचा नियोजित एकूण वापर	३६.९९ द.ल.घ.मी.
१७.	२०१८-२०१९ मध्ये एकूण सिंचित क्षेत्र	४६९० हेक्टर (प्रत्यक्ष व अप्रत्यक्ष)
१८.	डाव्या कालव्याची लांबी	५८.४० कि. मी.
१९.	उजव्या कालव्याची लांबी	१०१.६७ कि. मी.
२०.	प्रकल्पबाधित गावांची संख्या	३ गावे, ४ पाडे
२१.	जनजाती क्षेत्रात किती लाभ आहे	७२२७.९८ हेक्टर
२२.	नियंत्रक अधिकारी	अधीक्षक अभियंता, धुळे पाटबंधारे प्रकल्प मंडळ, धुळे.

तापी पाटबंधारे विकास महामंडळ, जळगाव

तक्ता दोन

(दोन) वित्तीय आवश्यकता : (रुपये लाखात)

अ. क्र.	वर्गीकरण	प्रत्यक्ष खर्च, २०२०–२०२१			अर्थसंकल्प, २०२१–२०२२			सुधारित अंदाज, २०२१–२०२२			अर्थसंकल्प, २०२२–२०२३		
		योजनांतर्गत	योजनेतर	एकूण	योजनांतर्गत	योजनेतर	एकूण	योजनांतर्गत	योजनेतर	एकूण	योजनांतर्गत	योजनेतर	एकूण
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४
(अ)–कार्याचे वर्गीकरण–													
१.	जनजाती क्षेत्र उपयोजना (लघु पाटबंधारे)	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
	एकूण–(अ)	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
(ब)–उद्दिष्टवार वर्गीकरण–													
१.	वेतन	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
२.	मजुरी	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
३.	प्रवास खर्च	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
४.	कार्यालयीन खर्च	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
५.	पेट्रोल	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
६.	बांधकामे	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
७.	हत्यारे व संयंत्रे	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
८.	परिरक्षण	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
९.	आंतरलेखा बदल	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
१०.	निलंबन	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
	एकूण–(ब) (स्थूल)	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
	वजा	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
	निलंबन	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
	जमा व वसुली	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
	एकूण (ब) (निव्वळ)	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
(क)	वित्त व्यवस्थेची साधने												
१)	२७०१	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
२)	२७०२	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
३)	४७०२	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
	एकूण–(क) (स्थूल)	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
	वजा	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
	४७०२	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
	एकूण (क) (निव्वळ)	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...

तापी पाटबंधारे विकास महामंडळ, जळगाव

तक्ता दोन

(दोन) वित्तीय आवश्यकता :

(रुपये लाखात)

अ. क्र.	वर्गीकरण	प्रत्यक्ष खर्च, २०२०–२०२१			अर्थसंकल्प, २०२१–२०२२			सुधारित अंदाज, २०२१–२०२२			अर्थसंकल्प, २०२२–२०२३		
		योजनांतर्गत	योजनेतर	एकूण	योजनांतर्गत	योजनेतर	एकूण	योजनांतर्गत	योजनेतर	एकूण	योजनांतर्गत	योजनेतर	एकूण
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४
(अ)–कार्याचे वर्गीकरण—													
	पुनंद प्रकल्प ...	१०८६.५१	...	१०८६.५१	११००.००	...	११००.००	११००.००	...	११००.००	१२००.००	...	१२००.००
	एकूण–(अ)	१०८६.५१	...	१०८६.५१	११००.००	...	११००.००	११००.००	...	११००.००	१२००.००	...	१२००.००
(ब)–उद्दिष्टवार वर्गीकरण–													
१.	आस्थापना ...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
२.	हत्यारे व संयंत्रे ...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
३.	बांधकामे व भूसंपादन ...	१०८६.५१	...	१०८६.५१	११००.००	...	११००.००	११००.००	...	११००.००	१२००.००	...	१२००.००
४.	आंतरलेखा बदल ...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
५.	निलंबन ...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
	एकूण–(ब) (स्थूल)	१०८६.५१	...	१०८६.५१	११००.००	...	११००.००	११००.००	...	११००.००	१२००.००	...	१२००.००
	निलंबन	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
	जमा व वसुली	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
	आस्थापना	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
	कामे	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
	एकूण (ब) (निव्वळ)	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
(क)	वित्त व्यवस्थेची साधने												
	४७०१ ...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
	एकूण–(क) (स्थूल)	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
	वजा	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
	४७०१	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
	एकूण (क) (निव्वळ)	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...

तापी पाटबंधारे विकास महामंडळ, जळगाव

तक्ता दोन

(दोन) वित्तीय आवश्यकता :

(रुपये लाखात)

अ. क्र.	वर्गीकरण	प्रत्यक्ष खर्च, २०२०–२०२१			अर्थसंकल्प, २०२१–२०२२			सुधारित अंदाज, २०२१–२०२२			अर्थसंकल्प, २०२२–२०२३		
		योजनांतर्गत	योजनेतर	एकूण	योजनांतर्गत	योजनेतर	एकूण	योजनांतर्गत	योजनेतर	एकूण	योजनांतर्गत	योजनेतर	एकूण
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४
जनजाती क्षेत्र उपयोजना—													
१.	हरणबारी (डावा कालवा) ...	...	...	...	१६५	...	१६५	१६५	...	१६५	२५००.००	...	२५००.००
२.	कोरडी ...	११९.९१	१०७.१७	२२७.९८	६००.००	...	६००.००	...	...	...	५००.००	...	५००.००
३.	देहली ...	६०५.९०	१८०.८१	७८६.७१	१४००.००	...	१४००.००	१४००.००	...	१४००.००	१५००.००	...	१५००.००
४.	नागन ...	६९.११	८४.११	१५३.२२	६००.००	...	६००.००	...	...	...	६००.००	...	६००.००
५.	दरा ...	२१२.५९	६८.४१	२८१.००	२५.००	...	२५.००	२०००.००	...	२०००.००	१०००.००	...	१०००.००
	एकूण (स्थूल)	१००७.५१	४४०.५	१४४८.०१	२७९०	...	२७९०.००	३५६५.००	...	३५६५.००	६१००.००	...	६१००.००

तापी पाटबंधारे विकास महामंडळ, जळगाव

(दोन) कार्यक्रमांच्या कार्यभाराचा गोषवारा (मोठे प्रकल्प)

(II) Programme Work-load Summary (Major Project)

अ. क्र. Serial No. 1	कार्य/बाब Activity/Item 2					पुनंद Punand 3
१) 1)	भू-संपादन— Land Acquisition---					
	(अ) खाजगी क्षेत्र (a) Private Land	...	...	...	...	...
	एकूण (हेक्टर) Total (He.)	...	...	...	...	803.00 हे.
	३१-३-२०२१ पर्यंत प्रगती Progress upto 31-3-2021	...	...	...	...	697.43 हे.
	२०२१-२०२२ मधील अंदाजित प्रगती Estimated Progress in 2021-2022	...	...	...	...	66.00
	(ब) सरकारी क्षेत्र (c) Government Land	...	...	...	...	13.87 हे.
	एकूण (हेक्टर) Total (He.)	...	...	...	...	13.87 हे.
	३१-३-२०२१ पर्यंत प्रगती Progress upto 31-3-2021	...	...	...	...	15.94
	२०२१-२०२२ मधील अंदाजित प्रगती Estimated Progress in 2021-2022	...	...	...	...	15.94
	(क) वन क्षेत्र (c) Forest Land	...	...	...	...	59.76
	एकूण (हेक्टर) Total (He.)	...	...	...	...	59.76
	३१-३-२०२१ पर्यंत प्रगती Progress upto 31-3-2021	...	...	...	...	...
	२०२१-२०२२ मधील अंदाजित प्रगती Estimated Progress in 2021-2022	...	...	...	...	...
२) 2)	शीर्ष कामे— Head Works---					
	(अ) खोदकाम (a) Excavation	...	...	...	...	455500
	एकूण (घ. मी.) Total (cu. m.)	...	...	...	...	...
	३१-३-२०२१ पर्यंत प्रगती Progress upto 31-3-2021	...	...	...	...	446040
	२०२१-२०२२ मधील अंदाजित प्रगती Estimated Progress in 2021-2022	...	...	...	...	...
	(ब) दगडी काम (b) Masonry	...	...	...	...	...
	एकूण (घ. मी.) Total (cu. m.)	...	...	...	...	162690
	३१-३-२०२१ पर्यंत प्रगती Progress upto 31-3-2021	...	...	...	...	162690
	२०२१-२०२२ मधील अंदाजित प्रगती Estimated Progress in 2021-2022	...	...	...	...	...
	(क) संधानक (c) Concrete	...	...	...	...	...
	एकूण (घ. मी.) Total (cu. m.)	...	...	...	...	22650
	३१-३-२०२१ पर्यंत प्रगती Progress upto 31-3-2021	...	...	...	...	22144
	२०२१-२०२२ मधील अंदाजित प्रगती Estimated Progress in 2021-2022	...	...	...	...	300

1	2					3
	(ड) मातीकाम					
	(d) Earth work					
	एकूण (घ. मी.)					
	Total (cu. m.)	...	...	...	...	1466680
	३१-३-२०२१ पर्यंत प्रगती					
	Progress upto 31-3-2021	...	...	...	...	1466680
	२०२१-२०२२ मधील अंदाजित प्रगती					
	Estimated Progress in 2021-2022	...	...	...	...	...
	(इ) दरवाजे					
	(e) Gates	...	...	...	...	...
	एकूण (संख्या)					
	Total (Numbers)	...	...	...	...	4
	३१-३-२०२१ पर्यंत प्रगती					
	Progress upto 31-3-2021	...	...	...	...	4
	२०२१-२०२२ मधील अंदाजित प्रगती					
	Estimated Progress in 2021-2022	...	...	...	...	...
३)	कालवे व शाखा—					
3)	Canal and branches---					
	(अ) खोदकाम					
	(a) Excavation	...	...	...	...	2421110.00
	एकूण (घ. मी.)					
	Total (cu. m.)	...	...	...	...	228204
	३१-३-२०२१ पर्यंत प्रगती					
	Progress upto 31-3-2021	...	...	...	...	90.00
	२०२१-२०२२ मधील अंदाजित प्रगती					
	Estimated Progress in 2021-2022	...	...	...	...	5000
	(ब) भराव					
	(b) Embankment					
	एकूण (घ. मी.)					
	Total (cu. m.)	...	...	...	...	1816650
	३१-३-२०२१ पर्यंत प्रगती					
	Progress upto 31-3-2021	...	...	...	...	441808
	२०२१-२०२२ मधील अंदाजित प्रगती					
	Estimated Progress in 2021-2022	...	...	...	...	100
	(क) अस्तर					
	(c) Lining					
	एकूण (चौ. मी.)					
	Total (Sq. metre)	...	...	...	...	...
	३१-३-२०२१ पर्यंत प्रगती					
	Progress upto 31-3-2021	...	...	...	...	...
	२०२१-२०२२ मधील अंदाजित प्रगती					
	Estimated Progress in 2021-2022	...	...	...	...	...
	(ड) कालव्यावरील बांधकामे					
	(d) C. D. Works					
	एकूण (संख्या)					
	Total (Numbers)	...	...	...	...	1044
	३१-३-२०२१ पर्यंत प्रगती					
	Progress upto 31-3-2021	...	...	...	...	970
	२०२१-२०२२ मधील अंदाजित प्रगती					
	Estimated Progress in 2021-2022	...	...	...	...	30
४)	वितरिका—					
4)	Distributories---	...	...	...	...	64
	वितरण व्यवस्था (हेक्टर)—					
	Distribution System (Ha.)---	...	...	...	...	12662 हे.
	३१-३-२०२१ पर्यंत प्रगती					
	Progress upto 31-3-2021	...	...	...	...	11072 हे.
	२०२१-२०२२ मधील अंदाजित प्रगती					
	Estimated Progress in 2021-2022	...	...	...	...	...

(३) कार्यक्रमाच्या कार्यभाराचा गोषवारा व वित्तीय आवश्यकतांचे स्पष्टीकरण : मध्यम प्रकल्प

(III) Programme workload summary and explanation of financial requirements : Medium Project

(अ) खालील तक्त्यामध्ये प्रकल्पावरील प्रगती दर्शविली आहे—

(a) The following table gives the physical progress of the projects--

तक्ता दोन-(अ)

TABLE II –(A)

	कार्य/बाब (प्रकल्प) Activity (Project)	मूळ अंदाजित खर्च (रुपये लाखांत) Original estimated cost in lakhs of Rs.	अगदी अलिकडचा सुधारित खर्च (रुपये लाखांत) Latest received cost in lakhs of Rs.	३१-३-२०२१ पर्यंत पूर्ण झालेल्या कामाची टक्केवारी Percentage of work completed upto 31-3-2021	२०२१-२०२२ मधील चालू बांधकामाची अंदाजित टक्केवारी Estimated percentage of progress of work during 2021-2022	२०२१-२०२२ मधील चालू बांधकामाची सुधारित अंदाजित टक्केवारी Revised estimated percentage of progress of work during 2021-2022	२०२२-२०२३ मधील चालू बांधकामाची अंदाजित टक्केवारी Estimated percentage of progress of work during 2022-2023	शेरा जनजाती क्षेत्रातील कामाची रकाना नं. ७ ची टक्केवारी Remarks percentage of Col. (7) for Tribal Sub-Plan works
	1	2	3	4	5	6	7	8
	प्रकल्प क्षेत्रास आंशिक/पूर्ण फायदा मिळणारे प्रकल्प— Projects fully or partially benefitting the Tribal Area----							
	देहली	395.10	24649.00	Dam 80%	20	...	...	100%
1.	Dehli	...	...	Canal 90%	10	...	...	100%
		...	...	Dy Nil	10	...	50%	100%
	हरणबारी							
1.	Haranbari	Project is completed and with S. E. and Admn. Command Area Development Authority, Jalgaon						
	रंगावली							
1.	Rangavali	...	...	...	...	...	...	...
	नागन	709.13	9262.35	Dam 98%	2%	1%	1%	100%
1.	Nagan	...	...	Canal 35%	40%	30%	50%	100%
		...	...	Dy 5%	20%	10%	85%	100%
	दरा	609.00	11761.70	Dam 100%	...	...	...	...
1.	Dara	...	...	Canal 25%	...	...	75	100%
		...	...	Dy 0%	...	...	100	100%

मध्यम प्रकल्प

जनजाती क्षेत्र योजना

तक्ता दोन (अ)

जिल्हा	प्रकल्पाची संख्या	प्रकल्पाचे नाव	अंतिम सिंचन क्षमता (हे.)	जनजाती क्षेत्रास मिळणाऱ्या फायद्याची टक्केवारी	बांधकाम मंडळ
नाशिक	१	हरणबारी	...	...	Project is Completed and with S. E. and Admn. Command Area Development Authority, Nashik.
धुळे	४	पांझण डावा कालवा	...	...	Project is Completed and with S. E. and Admn. Command Area Development Authority, Nashik.
		अनेर	...	...	
		रंगावली	...	...	
		देहली	३४८१-००	१०० टक्के	Dhule Irrigation Project Circle, Dhule.

सुप्रमा मान्यता दिल्यानंतर केलेल्या भौतिक प्रगती दर्शविणारा तक्ता (कालावधी १ ऑक्टोबर २०१४ ते २३ जून २०१८)

अ.क्र.	महामंडळाचे/प्रकल्पाचे नाव	मंजूर सुप्रमा किंमत (रु. कोटी)	मंजूर दिनांक	एकूण सिंचन क्षेत्र (हेक्टर)			प्रकल्पावर सद्यःस्थितीत झालेली भौतिक प्रगती	शेरा
				एकूण	उर्वरीत	सुप्रमा दिल्यानंतर निर्मित क्षेत्र		
१.	शेळगाव बॅरेज मध्यम प्रकल्प ता. व जि. जळगाव	९६८.९७	०९-०९-२०१९	GCA–९९७५ Hq. CCA–९५८९ Hq. ICA–९१२८ Hq.	GCA–९९७५ Hq. CCA–९५८९ Hq. ICA–९१२८ Hq.	...	(१) मातीधरण— (अ) डाव्या तीरावरील भरावाचे काम - ९५ टक्के काम पूर्ण. (ब) उजव्या तीरावरील भरावाचे काम - ८५ टक्के काम पूर्ण. (२) सांडवा काम-१६३.२४ मी. - १०० टक्के काम पूर्ण. (३) प्रस्तंभ— (अ) १ ते ४ प्रस्तंभांचे काम-१८९.०० मी. तलांका पर्यंत पूर्ण. (ब) ५ - ६ प्रस्तंभांचे काम-१८७.०० मी. तलांका पर्यंत पूर्ण. (४) जलक्षोभनाशक रचना (E.D.A.) - (क) ६ ते १९ प्रस्तंभंगाचे काम १८१.०० मी. तलांक पर्यंत पूर्ण. (५) विभाजक भिंत (Divide Wall) - १०० टक्के काम पूर्ण. (६) गुंताव भिंत (Key Wall)-मार्गदर्शक भिंत (Guide Wall) - १०० टक्के काम पूर्ण.	प्रकल्प बांधकामावस्थेत असून मुख्य धरणाचे बांधकाम भौतिकदृष्ट्या ८४ टक्के पूर्ण झालेले आहे. (अ) मुख्य धरण खर्च– मार्गदर्शक भिंत- रु. ४४६.७१ कोटी (ब) भूसंपादन- रु. १४१.४६ कोटी (क) पुल संकल्पन-रु. ३८.०८ कोटी (ड) ई.टी.पी.- रु.५२.३१ कोटी एकूण -रु. ६७८.५६ कोटी
२.	दिघी-३	१४.९८	०३-१०-२०१६	३३८	...	३३८	धरण पूर्ण, साठवण तलाव असल्यामुळे कालवे व वितरण प्रणाली नाही.	
३.	अटलगव्हाण	२१.०२	२३-११-२०१६	३४०	...	३४०	धरण पूर्ण, साठवण तलाव असल्यामुळे कालवे व वितरण प्रणाली नाही.	
४.	नशिराबाद (मुर्दापूर)	२३.९८	०२-०५-२०१५	९४२	५८५	३५७	धरण पूर्ण, पूर्वीची सिंचन प्रणाली पूर्ण, मा.का.सं. ता.पा.वि.म.जळगाव यांचे तोंडी निर्देशान्वये उंचीवाढ रद्द करणेबाबत नियामक मंडळ बैठकीचा प्रस्ताव महामंडळात सादर.	
	निम्नपाझरा (अक्कलपाडा) मध्यम प्रकल्प, ता. साक्री, जि. धुळे	५५६.२९	१२-०९-२०१६	७५८५	४३६६	३२१९	धरण पूर्ण, धरण कालवा पूर्ण, वितरण प्रणाली ९५ टक्के सिंचन क्षमता पूर्ण विकसित.	
६.	देहली मध्यम प्रकल्प ता. अक्कलकुवा, जि. नंदुरबार	२४६.४९	१२-०९-२०१६	३४८१	३४८१	...	प्रकल्पाचे माती धरणाचे ८० टक्के, सांडवा १०० टक्के विमोचक ९५ टक्के, कालवा ५० टक्के, पुनर्वसन ८५ टक्के काम झालेले आहे.	घळभरणी सन २०१९-२० मध्ये प्रस्तावित.
७.	ल.पा.यो. धनपूर ता. तळोदा, जि. नंदुरबार	२१.२१	३०-०५-२०१५	४९०	४९०	...	प्रकल्पाची घळभरणी पूर्ण झाली असून बंदिस्त नलिका वितरण प्रणालीद्वारे वितरण व्यवस्थेची कामे हाती घेण्याच्या अनुषंगाने आवश्यक कार्यवाही सुरु.	धरण ३.१८ दलघमी पाणी साठ्यासाठी साठवणक्षम झाले आहे.

सार्वजनिक आरोग्य विभाग

आरोग्य सेवा

(आदिवासी उपयोजना)

प्रास्ताविक :—

आदिवासी लोकांना पुरेशा प्रमाणात आरोग्य सेवा उपलब्ध व्हाव्यात म्हणून १९७६ सालापासून शासनाने आदिवासी उपयोजना स्वतंत्रपणे राज्यातील १५ जिल्ह्यात राबविण्याचे ठरविले आहे.

आदिवासी योजना राबविण्याची ध्येय व साध्ये खालीलप्रमाणे आहेत :–

१) आदिवासी लोकांचे जीवनमान सुधारणे.

२) आदिवासी विभाग व इतर विभाग यातील विकासातील तफावत कमी करणे.

वरील उद्दिष्टे व साध्ये गाठण्याकरीता तसेच पुरेशा आरोग्य सेवा पुरविण्याकरीता खालील आरोग्य सेवांचे प्रमाण ठरविण्यात आलेले आहे :—

१) प्रत्येक पाचव्या प्रा. आ. केंद्रामागे ३० खाटा असलेले एक ग्रामीण रुग्णालय स्थापन करणे.

२) २०,००० आदिवासी व डोंगरी लोकसंख्येमागे एक प्रा. आ. केंद्र स्थापन करणे.

३) ३,००० आदिवासी व डोंगरी लोकसंख्येमागे एक उपकेंद्र स्थापन करणे.

४) १,००० आदिवासी लोकसंख्येस किंवा प्रत्येक खेड्यामागे एक आरोग्य मार्गदर्शक नेमणे.

५) प्रत्येक खेड्यामागे एका दाईस प्रशिक्षण देणे.

राज्यात आदिवासी उपयोजना १९७६ पासून स्वतंत्रपणे राबविण्यात आल्यापासून खालील आरोग्य सेवा कार्यान्वित आहेत :–

१) ग्रामीण रुग्णालय स्थापन करणे.

२) प्राथमिक आरोग्य केंद्रे स्थापन करणे.

३) प्राथमिक आरोग्य पथके स्थापन करणे.

४) फिरत्या आरोग्य पथकांची स्थापना करणे.

४)-(अ) केंद्रीय आरोग्य पथकाची स्थापना.

५) उपकेंद्राची स्थापना करणे.

६) आरोग्य संस्थांची बांधकामे करणे.

७) राष्ट्रीय आरोग्य कार्यक्रम राबविणे.

८) साथरोगांचे नियंत्रण करणे.

९) आश्रम शाळेतील विद्यार्थ्यांची वैद्यकीय तपासणी करणे.

१०) आदिवासी विद्यार्थ्यांना सुश्रुषा, क्ष-किरण व प्रयोगशाळा यांचे खास प्रशिक्षण देणे.

११) फिरत्या दुरूस्ती व काळजीवाहू वाहन पथकाची स्थापना करणे.

१२) विशेष कृती कार्यक्रम राबविणे.

१३) अतिदुर्गम गावांना आरोग्य सुविधा पुरविणे.

१४) दुर्गम, अतिदुर्गम, डोंगराळ भागातील गावात आरोग्य संस्था मंजूर करणे.

१५) संवेदनशील एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प.

१६) जनजाती क्षेत्राबाहेरील उपयोजना.

१७) अतिदुर्गम संवेदनशील क्षेत्रातील ग्रामीण रुग्णालयात पाणी नमुने तपासणीसाठी प्रयोगशाळांची स्थापना.

१८) आदिवासी क्षेत्रातील प्राथमिक आरोग्य केंद्रात प्रयोगशाळा सुविधा मंजूर करणे.

१९) पाणी शुद्धीकरणासाठी पाड्यापाड्यात स्वयंसेवकांची नेमणूक करणे.

२०) अतिसंवेदनशील (आयटीडीपी) क्षेत्रात मानधनावर वैद्यकीय अधिकाऱ्यांची नेमणूक करणे.

२१) अति संवेदनशील आदिवासी विकास प्रकल्पांतर्गत—

(अ) गर्भवती स्त्रियांना मातृत्व अनुदान नियुक्ती.

(ब) मानसेवी बालरोग तज्ञांची नियुक्ती.

(क) दाईच्या मासिक सभा.

(ड) धारणी, चिखलदरा (जि. अमरावती) येथील मानसेवी बालरोगी तज्ञांना मानधन.

(इ) आय. टी. डी. पी. क्षेत्रात ग्रामीण रुग्णालये/प्रा. आ. कें. औषधी अनुदानात वाढ.

(फ) प्रा. आ. केंद्राच्या इंधन दुरूस्ती अनुदानात वाढ.

(स) आदिवासी क्षेत्रातील आंतररुग्ण बालकांच्या एका नातेवाईकास प्रति दिन रु. ४० प्रमाणे रोजगार रक्कम अदा करणे.

(म) ज्या आरोग्य संस्थांमध्ये वाहने नाहीत अशा आरोग्य संस्थांना कंत्राटी पद्धतीने वाहने पुरविणे.

आरोग्य सेवा

समग्र कार्यक्रम

बिगर आदिवासी विभागामध्ये किंवा विशेषप्रकारे आदिवासी विभागातील लोकांच्या आरोग्याची काळजी घेणे हे आरोग्य सेवा खात्याचे प्रमुख कार्य आहे. आरोग्य दक्षतेद्वारे आदिवासी विभागातील लोकांची उन्नती करणे हा कल्याणकारी राज्याचा प्रमुख घटक आहे.

आदिवासी उपयोजनेखाली राबविल्या जाणाऱ्या आरोग्य कार्यक्रमांची ध्येये आणि उद्दिष्टे खालीलप्रमाणे आहेत :—

१) बिगर आदिवासी भागातील विकास व आदिवासी भागातील विकास यामधील दरी कमी करणे.

२) आदिवासी समाजाचे राहणीमान उंचावण्याच्या दृष्टीने प्रयत्न करणे.

३) मूळ आदिवासी भागात आरोग्य सुविधा उपलब्ध करून देणे.

४) बिगर आदिवासी भागात विखुरलेल्या आदिवासींना आरोग्य सुविधा उपलब्ध करणे.

५) ग्रामीण आरोग्याची दक्षता व हिवताप, क्षय, कुष्ठरोग इ. रोगांचे निर्मूलन यावर अधिक भर देणे.

६) माता बाल संगोपन कार्यक्रमांतर्गत भरपूर सोयी उपलब्ध करून देणे.

७) लोकसंख्येच्या प्रमाणात आरोग्य सुखसोयी देणाऱ्या संस्थांतील कमतरता दूर करणे.

महत्वाच्या कार्यक्रमांवरील गोषवारा खालीलप्रमाणे आहे—

(१) प्राथमिक आरोग्य पथके/प्राथमिक आरोग्य केंद्रे :-

आदिवासी विभागात प्राथमिक आरोग्य केंद्र, प्राथमिक आरोग्य पथके, आयुर्वेदिक दवाखाने, ॲलोपॅथिक दवाखाने, जिल्हा परिषद दवाखाने इत्यादींद्वारे आरोग्य सेवा उपलब्ध होतात. ह्या संस्था जिल्हा आरोग्य अधिकारी जिल्हा परिषदेच्या नियंत्रणाखाली काम करत असतात आणि जिल्हा परिषदेच्या आरोग्य खात्यावर सहसंचालक, आरोग्य सेवा संचालनालय, मुंबई यांचे नियंत्रण असते. खालील तक्त्यात थोडक्यात कार्यक्रमाचा गोषवारा वर्षानुरूप दिलेला आहे :-

अ.क्र.	बाब		२०१९-२०२०	२०२०-२०२१	२०२१-२०२२ (नोव्हेंबर अखेर)
१.	एकूण आंतररुग्ण	...	१५३११४	१५६५८२	१२१४९०
२.	एकूण बाह्यरुग्ण	...	२६७०३६६	२७०४६२१	१८३६८०९

(२) राष्ट्रीय हिवताप निर्मुलन योजना :-

देशातील आदिवासी उपयोजनेसह सर्व भारतात हिवतापाचे पुनरागमन ही एक चिंतेची बाब अलिकडील वर्षात झाली आहे. चंद्रपूर, ठाणे, नाशिक, धुळे, अमरावती, पुणे, अहमदनगर आणि इतर जिल्ह्यात दिसून येते. भारत सरकारने हिवताप निर्मुलनासाठी ही उपयोजना आखली त्यात फवारणीवर योग्य देखरेख व इतर प्रतिबंधक उपाय यांचा समावेश आहे.

अ.क्र.	बाब		२०१९-२०२०	२०२०-२०२१	२०२१-२०२२ (ऑक्टो. अखेर)
१.	गोळा केलेल्या एकूण रक्त नमुन्यांची संख्या	...	१७२९३९३५	१०८५६४३०	११५८३१७
२.	एकूण रक्त नमुने तपासलेले	...	१७२९३९३५	१०८५६४३०	११५८३१७
३.	एकूण हिवताप रुग्ण आढळलेले	...	९४९१	१२२९४	१२९५५

(३) राष्ट्रीय हत्तीरोग नियंत्रण योजना :–

संचालक राष्ट्रीय, हिवताप निर्मुलन योजना, दिल्ली यांचेकडून मिळालेल्या आदेशानुसार सहसंचालक, आरोग्य सेवा (हिवताप व हत्तीरोग), पुणे यांच्या मार्गदर्शनाखाली ही योजना राबविली जाते. सहायक संचालक (हत्तीरोग), पुणे हे पथकाचे कार्य समन्वित करतात.

अ.क्र.	बाब		२०१९-२०२०	२०२०-२०२१	२०२१-२०२२ (ऑक्टो. अखेर)
१.	रक्तदूषित रोगी (बाह्य लक्षणे)	...	११८७	४५०	९२२
२.	आढळून आलेल्या रुग्णांपैकी औषधोपचारीत रुग्णांची आकडेवारी	...	११८७	४५०	९२२

(४) पटकी नियंत्रण कार्यक्रम :–

या योजनेचे मूळ उद्दिष्ट असे आहे की, पटकी रोगाचा प्रादुर्भाव इतका कमी करावयाचा आहे की, तो सार्वजनिक आरोग्याचा प्रश्न राहणार नाही. हे उद्दिष्ट साध्य करण्याकरीता संनिरीक्षण, पिण्याच्या पाणी पुरवठ्याचे नियमित शुध्दीकरण, निदानांच्या सोयी, तातडीने उपाययोजना प्रतिबंधक लस टोचणी इत्यादी उपाययोजना करण्यात येतात.

अ.क्र.	पटकी			२०१९-२०२०	२०२०-२०२१	२०२१-२०२२ (ऑक्टो. अखेर)
१.	पटकी लागण संख्या	...	...	२४५	७१	१७६
२.	पटकी मृतांची संख्या	...	...	३	...	...

(५) राष्ट्रीय कुष्ठरोग निर्मुलन कार्यक्रम :-

या योजनेचा मुख्य कार्यभाग म्हणजे (१) सर्व कुष्ठरुग्णांना प्राथमिक अवस्थेत आणि विकृती येण्यापूर्वी शोधून काढणे, (२) त्यांच्यावर बहुविध औषधोपचार करणे की, जेणेकरून समाजामधील कुष्ठरोग्याच्या संसर्गाचे प्रमाण कमी होईल. सदर कार्य कुष्ठरोग नियंत्रण योजनांतर्गत राज्य शासन, स्थानिक स्वराज्य संस्था व सेवाभावी संस्थांमार्फत करण्यात येते.

अ.क्र.	निर्देशांक		२०१९-२०२०	२०२०-२०२१	२०२१-२०२२ (नोव्हें. अखेर)
१.	एकूण शिल्लक कुष्ठरुग्ण	...	२६१६	२८७६	२३१४
२.	कुष्ठरुग्णांचे दर दहा हजार लोकसंख्येमागे प्रमाण	...	२.५१	२.६८	२.१३
३.	नवीन शोधलेले कुष्ठरुग्ण	...	४३७१	३४७८	२०१६
४.	नवीन शोधलेल्या कुष्ठरुग्णांचे दर एक लाख लोकसंख्येमागे प्रमाण		४१.९१	३२.४४	१८.५८
५.	नवीन शोधलेल्या कुष्ठरुग्णांपैकी—				
	(अ) मुलांचे शेकडा प्रमाण	...	८.६३	८.६२	५.३८
	(ब) सांसर्गिक रुग्णांचे शेकडा प्रमाण	...	५१.१७	५१.५८	५३.१९
	(क) स्त्रियांचे शेकडा प्रमाण	...	४७.३३	४४.८६	४७.०९
	(ड) दृश्य स्वरुपात विकृती असलेल्यांचे शेकडा प्रमाण	...	२.३४	१.००	०.४६
६.	एकूण बरे झालेले कुष्ठरुग्ण	...	४६०८	३४१०	२४५६

(६) शालेय आरोग्य तपासणी :-

महाराष्ट्रात एप्रिल ते जून दरम्यान सर्व शाळांना उन्हाळी सुट्ट्या असतात. कोविड संसर्ग परिस्थितीमुळे राष्ट्रीय बाल स्वास्थ्य कार्यक्रम अंतर्गत माहे जुलै-२०२१ ते सप्टेंबर-२०२१ अखेर ४०९४८ शाळापैकी एकूण ३१७१ शाळांची तपासणी झालेली असून तपासलेल्या विद्यार्थ्यांची संख्या (६ ते १८) वयोगटात आहे.

बाब		२०१९-२०२०	२०२०-२०२१	२०२१-२०२२ (सप्टेंबर अखेर)
किती विद्यार्थी तपासले	...	६३१६४०४	निरंक	३३२८५७

(७) माता व बालसंगोपन कार्यक्रम :-

अ.क्र.	प्रशिक्षित व्यक्तींमार्फत प्रसूति सेवा		२०१९-२०२०	२०२०-२०२१	२०२१-२०२२ (माहे सप्टें. २०२१ पर्यंत)
१.	प्रशिक्षित दाई	...	४३१३	४७१७	१८२०
२.	परिचारिका/डॉक्टर	...	३६५५	३५८५	२२४१
३.	एकूण घरी झालेल्या प्रसूति (१+२)	...	७९६८	८३०२	४०६१
४.	दवाखाना	...	८५९७१४	५४६९००	२४४१५०
५.	एकूण प्रसूति (३+४)		८६७६८२	५५५२०२	२४८२११

(८) राज्य आरोग्य परिवहन संघटना :-

या संघटनेमार्फत राज्यातील वैद्यकीय आणि सार्वजनिक आरोग्य विभागाच्या व बिगर आदिवासी विभागातील वाहनांची नियमित देखभाल व तपासणी करण्यात येते. आदिवासी उपयोजनेखालील वाहनांची स्थिती खालीलप्रमाणे आहे.

अ.क्र.	बाब			२०१९-२०२०	२०२०-२०२१	२०२१-२०२२
१.	आदिवासी उपयोजनेखालील वाहने	...	...	८७१	७६६	७६९
२.	रस्त्यावर धावणारी	...	...	७३१	६२८	६०२
३.	रस्त्यावर धावू न शकणारी	...	...	१४०	१३८	१६७

वैद्यकीय

कुटीर रुग्णालये :-

सद्यःस्थितीला आदिवासी उपयोजनेखालील दोन कुटीर रुग्णालये कार्यरत आहेत. त्यांच्यामार्फत आदिवासी लोकांना रोगोत्तर सेवेचा लाभ मिळतो. प्राथमिक पथके प्राथमिक आरोग्य केंद्रे इत्यादीमार्फत निर्देशित केलेल्या रुग्णावर विशेष उपचार केले जातात. खालील तक्त्यात थोडक्यात कार्यभाराचा गोषवारा दिलेला आहेः

अ.क्र.	रुग्णालयाचे नाव			बाह्यरुग्ण		आंतररुग्ण	
				२०२०-२०२१	२०२१-२०२२	२०२०-२०२१	२०२१-२०२२
१.	जव्हार	...	...	३७१९०	४६७८३	१३९१४	१०६२८
२.	तळोदा	...	...	११३७०	१०९३१	३७७५	२२१६
		एकूण	...	४८५६०	५७७१४	१७६८९	१२८४४

जनजाती उपयोजना

(रुपये लाखात)

अ.क्र.	योजनेचे नाव		अर्थसंकल्पित अंदाज २०१९-२०२०	सुधारित अंदाज २०१९-२०२०	अर्थसंकल्पित अंदाज २०२०-२०२१
१	२		३	४	५
१.	(०१) (०४) राष्ट्रीय नागरी आरोग्य अभियान (राज्य हिस्सा) (२२१० एफ ८६३)	...	१०१०.९५	२४३५.७७	१०१०.९५
२.	(०१) (०५) राष्ट्रीय आयुष अभियान (केंद्र हिस्सा) (२२१० एफ ९८१)	...	४१३.००	४१३.००	३२३.३९
३.	(०१) (१६) राष्ट्रीय ग्रामीण आरोग्य अभियान राज्य आरोग्य संस्थांना सहायक अनुदान योजना (२२१० ई ४५५)	...	९२००.००	१४२००.००	१००००.००
४.	(०१) (२३) राष्ट्रीय मानसिक आरोग्य कार्यक्रम (केंद्र हिस्सा) (२२१० एफ ८०९)	...	...	...	०.०१
५.	(०१) (२४) राष्ट्रीय मानसिक आरोग्य कार्यक्रम (राज्य हिस्सा) (२२१० एफ ९२५)	...	...	...	०.०१
६.	(०१) (२६) कर्करोग, मधुमेह, हृदयरोग, पक्षाघात प्रतिबंध व नियंत्रण यासाठी राष्ट्रीय कार्यक्रम (केंद्र हिस्सा) (२२१० एफ ८५४)	...	...	४५.४०	०.०१
७.	(०१) (४०) कर्करोग, मधुमेह, हृदयरोग, पक्षाघात प्रतिबंध व नियंत्रण यासाठी राष्ट्रीय कार्यक्रम (राज्य हिस्सा) (२२१० एफ ९७२)	...	...	...	०.०१
८.	(०७) आयुष्यमान भारत कार्यक्रम (०७) (०१) प्रधानमंत्री जन आरोग्य योजना	...	२०००.००	२४५७.८१	१५००.००
९.	१०३, माता व बाल आरोग्य (०२) प्रधानमंत्री सुरक्षित मातृत्व सहयोग कार्यक्रम (०२) (०१) प्रधानमंत्री मातृत्व वंदना योजना जनजाती क्षेत्राबाहेरील उपयोजना (२२११ १४४१)	...	१६४३.९८	१६४३.९८	१५००.००
१०.	महात्मा ज्योतिबा फुले जन आरोग्य योजना (२२१० जी २८९)	...	१५००.००	९७५१.६९	५०००.००
११.	राष्ट्रीय आयुष मिशन (२२१० एफ ९९९)	...	...	०.०१	३००.००
१२.	राष्ट्रीय आरोग्य अभियान (केंद्र हिस्सा) (२२१० एफ ७३८)	...	१३८६९.३२	१७२३९.३२	१३९३१.३४
१३.	राष्ट्रीय नागरी आरोग्य अभियान (केंद्र हिस्सा) (२२१० एफ ७४७)	...	१५१६.४२	३६५३.६६	१५१६.४२
१४.	स्वर्गीय बाळासाहेब ठाकरे रस्ते अपघात योजना	...	...	...	०.०१
	एकूण	**...**	३११५३.६७	५१८४०.६४	३५०८२.१५

(३) कार्यक्रम कार्यभाराचा सारांश व वित्तीय आवश्यकतांचे स्पष्टीकरण

तक्ता क्र. एक

१ एप्रिल २०२० रोजी अस्तित्वात असलेल्या संस्थांचे जिल्हावार वितरण खालील तक्त्यात दिलेले आहे.

अनु.क्र.	जिल्ह्याचे नाव		प्राथमिक आरोग्य केंद्र	एकूण प्राथमिक आरोग्य पथके	आयुर्वेदिक दवाखाने	ॲलोपॅथिक दवाखाने	एकूण फिरती आरोग्य पथके
१	२		३	४	५	६	७
१.	ठाणे	...	१५	३	...	...	...
२.	रायगड	...	३	...	...	...	...
३.	नाशिक	...	५२	...	...	...	...
४.	धुळे	...	१४	...	...	...	...
५.	नंदूरबार	...	५६	८	५	...	...
६.	जळगाव	...	२	...	...	...	...
७.	अहमदनगर	...	९	...	...	...	...
८.	गोंदिया	...	१९	...	१०	२	४
९.	पुणे	...	८	...	१	...	...
१०.	नांदेड	...	१४	...	...	...	...
११.	अमरावती	...	११	३	३	...	३
१२.	यवतमाळ	...	१९	१	...	...	१
१३.	नागपूर	...	४	...	...	...	...
१४.	चंद्रपूर	...	८	...	...	१	३
१५.	गडचिरोली	...	४७	३३	४	...	...
१६.	पालघर	...	३६	१८	४	...	३
	एकूण	...	३१७	६६	२७	३	१४

तक्ता क्र. दोन

आदिवासी भागातील जिल्हावार प्राथमिक आरोग्य पथके ॲलोपॅथिक दवाखान्याविषयी सर्वसाधारण माहिती दर्शविणारा तक्ता.

अ.क्र.	जिल्हा	वर्ष	प्राथमिक आरोग्य केंद्र	प्राथमिक आरोग्य पथके	आयुर्वेदिक दवाखाने	फिरती आरोग्य पथके	ॲलोपॅथिक दवाखाने	जिल्हा परिषद दवाखाने	बाह्यरुग्ण	आंतररुग्ण
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
१.	ठाणे	२०१९-२०२०	१५	३	...	...	...	२	२१९०९१	५७३८
		२०२०-२०२१	१५	३	...	...	...	२	२१९०९१	५८३८
		२०२१-२०२२ (नोव्हें. २१ पर्यंत)	१५	३	...	...	...	२	१५०३२५	४५५२
२.	रायगड	२०१९-२०२०	३	...	...	...	...	...	२२०११	६८१
		२०२०-२०२१	३	...	...	...	...	...	२३०११	७०१
		२०२१-२०२२ (नोव्हें. २१ पर्यंत)	३	...	...	...	...	...	१४७०२	३८१
३.	नाशिक	२०१९-२०२०	५२	...	...	...	...	...	४३०९६८	२९९५६
		२०२०-२०२१	५२	...	...	...	...	...	४४०३६८	३०१५६
		२०२१-२०२२ (नोव्हें. २१ पर्यंत)	५२	...	...	...	...	...	२८९८२२	२१४७२
४.	धुळे	२०१९-२०२०	१४	...	...	...	...	...	१०१५४२	६९९४
		२०२०-२०२१	१४	...	...	...	...	...	१०१९४२	७३९४
		२०२१-२०२२ (नोव्हें. २१ पर्यंत)	१४	...	...	...	...	...	७१२९८	१०८३९
५.	नंदूरबार	२०१९-२०२०	५६	८	५	...	...	...	३१७३७४	२५८९९
		२०२०-२०२१	५६	८	५	...	...	...	३१६४७४	२६९३७
		२०२१-२०२२ (नोव्हें. २१ पर्यंत)	५६	८	५	...	...	...	२११७१९	२१६७२
६.	जळगाव	२०१९-२०२०	२	...	...	...	...	...	१३१००	३८९
		२०२०-२०२१	२	...	...	...	...	...	१२०८०	४०३
		२०२१-२०२२ (नोव्हें. २१ पर्यंत)	२	...	...	...	...	...	१०११८	३४८
७.	अहमदनगर	२०१९-२०२०	९	...	...	...	...	...	७०९००	५१११
		२०२०-२०२१	९	...	...	...	...	...	७१५७१	५२९०
		२०२१-२०२२ (नोव्हें. २१ पर्यंत)	९	...	...	...	...	...	३७७०४	१५७३
८.	गोंदिया	२०१९-२०२०	१९	...	१०	४	२	...	१५२५००	६८९७
		२०२०-२०२१	१९	...	१०	४	२	...	१४७७९५	७६७४
		२०२१-२०२२ (नोव्हें. २१ पर्यंत)	१९	...	१०	४	२	...	११२४४७	७०२८
९.	पुणे	२०१९-२०२०	८	...	१	...	...	...	८५३२०	२२९९
		२०२०-२०२१	८	...	१	...	...	...	८५७३२	२३२७
		२०२१-२०२२ (नोव्हें. २१ पर्यंत)	८	...	१	...	...	...	५५९४३	१८८३
१०.	नांदेड	२०१९-२०२०	१४	...	...	...	...	...	१३४०६९	६९८८
		२०२०-२०२१	१४	...	...	...	...	...	१३५००९	७३२५
		२०२१-२०२२ (नोव्हें. २१ पर्यंत)	१४	...	...	...	...	...	८३६२०	३४५९

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
११.	अमरावती	२०१९-२०२०	११	३	३	३	...	...	१२६९३२	५८७७
		२०२०-२०२१	११	३	३	३	...	...	१२७१८७	५९९१
		२०२१-२०२२ (नोव्हें. २१ पर्यंत)	११	३	३	३	...	...	६०७७८	३५८०
१२.	यवतमाळ	२०१९-२०२०	१९	१	...	१	...	...	१११३६०	४७९५
		२०२०-२०२१	१९	१	...	१	...	...	१११४३८	४४९५
		२०२१-२०२२ (नोव्हें. २१ पर्यंत)	१९	१	...	१	...	...	७५००८	५९८८
१३.	नागपूर	२०१९-२०२०	४	...	...	...	...	...	३९९२०	१२६०
		२०२०-२०२१	४	...	...	...	...	...	४०८१३	१३८३
		२०२१-२०२२ (नोव्हें. २१ पर्यंत)	४	...	...	...	...	...	३०५१०	१२३७
१४.	चंद्रपूर	२०१९-२०२०	८	...	...	३	१	...	८४४०५	७१९९
		२०२०-२०२१	८	...	...	३	१	...	८३६९०	७६५९
		२०२१-२०२२ (नोव्हें. २१ पर्यंत)	८	...	...	३	१	...	५५६३८	३३४७
१५.	गडचिरोली	२०१९-२०२०	४७	३३	४	...	...	...	३८०९८८	२२८४४
		२०२०-२०२१	४७	३३	४	...	...	...	३९०४९२	२२४४१
		२०२१-२०२२ (नोव्हें. २१ पर्यंत)	४७	३३	४	...	...	...	२८५५६७	२१६४७
१६.	पालघर	२०१९-२०२०	३६	१८	४	३	...	५	३७९८८६	२०१८७
		२०२०-२०२१	३६	१८	४	३	...	५	३८७९२८	२०५६८
		२०२१-२०२२ (नोव्हें. २१ पर्यंत)	३६	१८	४	३	...	५	२९१६१०	१२४८४
	एकूण ...	२०१९-२०२०	३१७	६६	२७	१४	३	७	२६७०३६६	१५३११४
		२०२०-२०२१	३१७	६६	२७	१४	३	७	२७०४६२१	१५६५८२
		२०२१-२०२२ (नोव्हें. २१ पर्यंत)	३१७	६६	२७	१४	३	७	१८३६८०९	१२१४९०

तक्ता क्रमांक ३

माता बाल संगोपण कार्यक्रम (सन २०२१-२०२२)—संख्या लाखांत

अनु. क्रमांक	जिल्ह्याचे नाव	वर्ष	गरोदर माता नोंदणी उद्दिष्ट	गरोदर माता नोंदणी साध्य	१२ आठवड्याच्या आत उद्दिष्ट	१२ आठवड्याच्या आत साध्य	प्रसुतीची माहिती उद्दिष्ट	प्रसुतीची माहिती साध्य	प्रसुतीची माहिती संस्थेत झालेल्या प्रसुती
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
१.	ठाणे	२०२०-२०२१ ...	३९३७२	३५८३१	३५४३५	३२६१६	३५९७२	२१४९२	२१४४०
	झालेले काम २०२१-२२ (सप्टें. २०२१ अखेर) (A)	२०२१-२०२२ ...	१९६८६	१९१०४	१७७१८	१७०९९	१७९८६	११५१६	११४९३
	अंदाजित काम २०२१-२२(ऑक्टो. २०२१ ते मार्च २०२२ अखेर) (E)*	२०२१-२०२२ ...	१९६८६	१६७२७	१७७१८	१५५१७	१७९८६	९९७६	९९४७
	अंदाजित काम	२०२२-२०२३ ...	३९३७२	...	३५४३५	...	३५९७२	...	...
२.	पालघर	२०२०-२०२१ ...	३७५२८	३६०३०	३३७७५	३३१८९	३४२८७	३००१५	२९७३९
	झालेले काम २०२१-२२ (सप्टें. २०२१ अखेर) (A)	२०२१-२०२२ ...	१८७६४	१९६८५	१६८८७	१८२५१	१७१४३	११५६९	११४२२
	अंदाजित काम २०२१-२२ (ऑक्टो. २०२१ ते मार्च २०२२ अखेर) (E)*	२०२१-२०२२ ...	१८७६४	१६३४५	१६८८७	१४९३८	१७१४३	१८४४६	१८३१७
	अंदाजित काम	२०२२-२०२३ ...	३७५२८	...	३३७७५	...	३४२८७	...	...
३.	रायगड	२०२०-२०२१ ...	२४२३१	३३५०३	२१८०७	२६८९५	२२१९१	२४४५७	२४०७२
	झालेले काम २०२१-२२ (सप्टें. २०२१ अखेर) (A)	२०२१-२०२२ ...	१२११६	१७२०८	१०९०४	१३०९९	११०९६	१०८५७	१०७६४
	अंदाजित काम २०२१-२२ (ऑक्टो. २०२१ ते मार्च २०२२ अखेर) (E)*	२०२१-२०२२ ...	१२११६	१६२९५	१०९०४	१३७९६	११०९६	१३६००	१३३०८
	अंदाजित काम	२०२२-२०२३ ...	२४२३१	...	२१८०७	...	२२१९१	...	...
४.	नाशिक	२०२०-२०२१ ...	८५३२९	८२४५७	७६७९६	७३८९०	७७९६०	५४८४८	५४६१७
	झालेले काम २०२१-२२ (सप्टें. २०२१ अखेर) (A)	२०२१-२०२२ ...	४२६६५	४४२४५	३८३९८	३८९९३	३८९८०	२५९१६	२५८२६
	अंदाजित काम २०२१-२२ (ऑक्टो. २०२१ ते मार्च २०२२ अखेर) (E)*	२०२१-२०२२ ...	४२६६५	३८२१२	३८३९८	३४८९७	३८९८०	२८९३२	२८७९१
	अंदाजित काम	२०२२-२०२३ ...	८५३२९	...	७६७९६	...	७७९६०	...	...
५.	धुळे	२०२०-२०२१ ...	३६०६७	३५८४२	३२४६०	३२४१५	३२९५२	२२४३०	२२३७५
	झालेले काम २०२१-२२ (सप्टें. २०२१ अखेर) (A)	२०२१-२०२२ ...	१८०३३	२०८७१	१६२३०	१८३६२	१६४७६	११७७५	११७२४
	अंदाजित काम २०२१-२२ (ऑक्टो. २०२१ ते मार्च २०२२ अखेर) (E)*	२०२१-२०२२ ...	१८०३३	१४९७१	१६२३०	१४०५३	१६४७६	१०६५५	१०६५१
	अंदाजित काम	२०२२-२०२३ ...	३६०६७	...	३२४६०	...	३२९५२	...	...
६.	नंदुरबार	२०२०-२०२१ ...	३५७९०	३८५४०	३२२११	३४६३२	३२६९९	३१३३२	२६५३६
	झालेले काम २०२१-२२ (सप्टें. २०२१ अखेर) (A)	२०२१-२०२२ ...	१७८९५	२१६२३	१६१०५	१८६३५	१६३४९	१५४४६	१२९०२
	अंदाजित काम २०२१-२२ (ऑक्टो. २०२१ ते मार्च २०२२ अखेर) (E)*	२०२१-२०२२ ...	१७८९५	१६९१७	१६१०५	१५९९७	१६३४९	१५८८६	१३६३४
	अंदाजित काम	२०२२-२०२३ ...	३५७९०	...	३२२११	...	३२६९९	...	...
७.	जळगाव	२०२०-२०२१ ...	७२७८६	७३२९२	६५५०७	७०५९७	६६५००	६२८३९	६२८२५
	झालेले काम २०२१-२२ (सप्टें. २०२१ अखेर) (A)	२०२१-२०२२ ...	३६३९३	३९४४२	३२७५४	३८७१९	३३२५०	२९८९९	२९८९१
	अंदाजित काम २०२१-२२ (ऑक्टो. २०२१ ते मार्च २०२२ अखेर) (E)*	२०२१-२०२२ ...	३६३९३	३३८५०	३२७५४	३१८७८	३३२५०	३२९४०	३२९३४
	अंदाजित काम	२०२२-२०२३ ...	७२७८६	...	६५५०७	...	६६५००	...	...
८.	अहमदनगर	२०२०-२०२१ ...	७५१५४	७४०९५	६७६३९	६९०५६	६८६६४	५४८०८	५४७३४
	झालेले काम २०२१-२२ (सप्टें. २०२१ अखेर) (A)	२०२१-२०२२ ...	३७५७७	३९५९७	३३८१९	३६९१०	३४३३२	२०७९४	२०७७६
	अंदाजित काम २०२१-२२ (ऑक्टो. २०२१ ते मार्च २०२२ अखेर) (E)*	२०२१-२०२२ ...	३७५७७	३४४९८	३३८१९	३२१४६	३४३३२	३४०१४	३३९५८
	अंदाजित काम	२०२२-२०२३ ...	७५१५४	...	६७६३९	...	६८६६४	...	...

तक्ता क्रमांक ३ *(चालू)*

१	२	३		४	५	६	७	८	९	१०
९. पुणे		२०२०-२०२१	...	८५६३२	८६७७३	७७०६९	७५११०	७८२३६	७६८६५	७६८६५
	झालेले काम २०२१-२२ (सप्टें. २०२१ अखेर) (A)	२०२१-२०२२	...	४२८१६	४८२४१	३८५३४	३९४२९	३९११८	२९८२०	२९८१६
	अंदाजित काम २०२१-२२ (ऑक्टो. २०२१ ते मार्च २०२२ अखेर) (E)*	२०२१-२०२२	...	४२८१६	३८५३२	३८५३४	३५६८१	१९११८	४७०४५	४७०४९
	अंदाजित काम	२०२२-२०२३	...	८५६३२	...	७७०६९	...	७८२३६	...	...
१०. नांदेड		२०२०-२०२१	...	५५९५३	५५००३	५०३५८	५००६६	५११२१	४४४४०	४४४१७
	झालेले काम २०२१-२२ (सप्टें. २०२१ अखेर) (A)	२०२१-२०२२	...	२७९७६	२९२०१	२५१७९	२५९४५	२५५६०	१९६०७	१९५८७
	अंदाजित काम २०२१-२२ (ऑक्टो. २०२१ ते मार्च २०२२ अखेर) (E)*	२०२१-२०२२	...	२७९७६	२५८०२	२५१७९	२४१२१	२५५६०	२४८३३	२४८३०
	अंदाजित काम	२०२२-२०२३	...	५५९५३	...	५०३५८	...	५११२१	...	...
११. अमरावती		२०२०-२०२१	...	४०८९३	३४०६३	३६८०४	३०८०५	३७३६२	२२६८९	२१२०२
	झालेले काम २०२१-२२ (सप्टें. २०२१ अखेर) (A)	२०२१-२०२२	...	२०४४७	१९७८४	१८४०२	१७८४९	१८६८१	१०८३०	१०१९९
	अंदाजित काम २०२१-२२ (ऑक्टो. २०२१ ते मार्च २०२२ अखेर) (E)*	२०२१-२०२२	...	२०४४७	१४२७९	१८४०२	१२९५६	१८६८१	११८५९	११००३
	अंदाजित काम	२०२२-२०२३	...	४०८९३	...	३६८०४	...	३७३६२	...	...
१२. यवतमाळ		२०२०-२०२१	...	४९९६१	४५२७१	४४९६५	४२८९४	४५६४६	४१४०७	४१३९५
	झालेले काम २०२१-२२ (सप्टें. २०२१ अखेर) (A)	२०२१-२०२२	...	२४९८०	२४३२२	२२४८२	२२६२२	२२८२३	१७३१२	१७३०२
	अंदाजित काम २०२१-२२ (ऑक्टो. २०२१ ते मार्च २०२२ अखेर) (E)*	२०२१-२०२२	...	२४९८०	२०९४९	२२४८२	२०२७२	२२८२३	२४०९५	२४०९३
	अंदाजित काम	२०२२-२०२३	...	४९९६१	...	४४९६५	...	४५६४६	...	...
१३. नागपूर		२०२०-२०२१	...	४०३५२	३३०६२	३६३१७	३०५२६	३६८६७	१३७७७	१३७४१
	झालेले काम २०२१-२२ (सप्टें. २०२१ अखेर) (A)	२०२१-२०२२	...	२०१७६	१९८१९	१८१५८	१८२२८	१८४३३	७३१०	७२९९
	अंदाजित काम २०२१-२२ (ऑक्टो. २०२१ ते मार्च २०२२ अखेर) (E)*	२०२१-२०२२	...	२०१७६	१३२४३	१८१५८	१२२९८	१८४३३	६४६७	६४४२
	अंदाजित काम	२०२२-२०२३	...	४०३५२	...	३६३१७	...	३६८६७	...	...
१४. गोंदिया		२०२०-२०२१	...	२१३६०	१९८७५	१९२२४	१८२१६	१९५१५	१६४९४	१६४८४
	झालेले काम २०२१-२२ (सप्टें. २०२१ अखेर) (A)	२०२१-२०२२	...	१०६८०	१२३४९	९६१२	११२६६	९७५८	७९३४	७९२२
	अंदाजित काम २०२१-२२ (ऑक्टो. २०२१ ते मार्च २०२२ अखेर) (E)*	२०२१-२०२२	...	१०६८०	७५२६	९६१२	६९५०	९७५८	८५६०	८५६२
	अंदाजित काम	२०२२-२०२३	...	२१३६०	...	१९२२४	...	१९५१५	...	...
१५. चंद्रपूर		२०२०-२०२१	...	३०५०८	२६१४५	२७४५७	२४९०१	२७८७३	२०२१०	२०१६८
	झालेले काम २०२१-२२ (सप्टें. २०२१ अखेर) (A)	२०२१-२०२२	...	१५२५४	१४७७५	१३७२९	१४११४	१३९३७	९२५०	९२३२
	अंदाजित काम २०२१-२२ (ऑक्टो. २०२१ ते मार्च २०२२ अखेर) (E)*	२०२१-२०२२	...	१५२५४	११३७०	१३७२९	१०७८७	१३९३७	१०९६०	१०९३६
	अंदाजित काम	२०२२-२०२३	...	३०५०८	...	२७४५७	...	२७८७३	...	...
१६. गडचिरोली		२०२०-२०२१	...	२०२२९	१९५७३	१८२०६	१८५९७	१८४८२	१७०९९	१६२९०
	झालेले काम २०२१-२२ (सप्टें. २०२१ अखेर) (A)	२०२१-२०२२	...	१०११५	११०६९	९१०३	१०५०२	९२४१	८३७६	७९९५
	अंदाजित काम २०२१-२२ (ऑक्टो. २०२१ ते मार्च २०२२ अखेर) (E)*	२०२१-२०२२	...	१०११५	८५०४	९१०३	८०९५	९२४१	८७२३	८२९५
	अंदाजित काम	२०२२-२०२३	...	२०२२९	...	१८२०६	...	१८४८२	...	...

(E)* माहे ऑक्टो. २०२१ ते मार्च २०२२ अखेर होणारे अंदाजित काम, हे वर्ष २०२१-२२ साठी निश्चित करण्यात आलेल्या उद्दिष्टामधून माहे सप्टेंबर २०२१ अखेर झालेले काम वजा करून काढण्यात आलेले आहे.

तक्ता क्रमांक चार

TABLE No. IV

आदिवासी भागातील प्रयोगशाळा, रेडिओलॉजी व भौतिकोपचार सेवांविषयी माहिती दर्शविणारा तक्ता–

Statement showing Districtwise Information of Laboratory Services Rendered in the Institutions in Tribal Area

			प्रयोगशाळेतील तपासणी Laboratory Examination							भौतिकोपचार दिलेल्या रुग्णांची संख्या
अनु. क्र. Sr. No.	जिल्हा District	वर्ष Year	लघवी Urine	रक्त Blood	थुंकी Sputum	मल Stools	एकूण Total	एक्स रे X-ray	सोनोग्राफी Sonography	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1.	अमरावती Amravati	2020-2021 ...	13467	253858	2122	11	269458	2033	6663	24
		2021-2022 ...	4429	249997	1478	2	255906	1395	3121	9
2.	अहमदनगर Ahmednager	2020-2021 ...	19355	516390	3189	...	538934	875	440	1667
		2021-2022 ...	20850	496359	3827	1	521037	1050	528	103
3.	चंद्रपूर Chandrapur	2020-2021 ...	34539	732889	22898	...	790326	3135	353	...
		2021-2022 ...	22519	547413	38375	...	608307	3128	602	...
4.	धुळे Dhule	2020-2021 ...	15351	284712	3991	...	304054	688	1671	18851
		2021-2022 ...	18490	317483	4790	1	340764	826	2005	22621
5.	गडचिरोली Gadchiroli	2020-2021 ...	90005	981868	245538	12	1317423	28668	21402	8436
		2021-2022 ...	22570	465592	12347	22	500531	30484	65596	7926
6.	गोंदिया Gondia	2020-2021 ...	105049	1699371	24481	11737	1840638	42207	37752	5465
		2021-2022 ...	101554	1806974	26293	12208	1947029	32904	22832	3630
7.	जळगाव Jalgaon	2020-2021 ...	26375	557832	3854	1	588062	578	5960	2871
		2021-2022 ...	29470	608248	4625	...	642343	694	7152	3445
8.	नंदुरबार Nandurbar	2020-2021 ...	49015	926363	21857	...	997235	18245	6745	2367
		2021-2022 ...	58287	1049399	26228	...	1133914	21894	8094	2840
9.	नाशिक Nashik	2020-2021 ...	166945	1215697	9398	77	1392117	8778	84	56410
		2021-2022 ...	183468	1348551	11264	56	1543339	10534	101	67692
10.	नांदेड Nanded	2020-2021 ...	9682	223108	4676	146	237612	5362	1726	81478
		2021-2022 ...	8435	209958	2626	...	221019	5422	1856	88145
11.	नागपूर Nagpur	2020-2021 ...	18939	211022	1554	79	231594	358	12	...
		2021-2022 ...	16958	227544	1819	111	246432	2	5	...
12.	पालघर Palghar	2020-2021 ...	94521	837787	18149	252	950709	9292	1786	2112
		2021-2022 ...	80816	720657	11219	172	812864	6599	349	3302
13.	पुणे Pune	2020-2021 ...	20797	375055	2159	66	398077	1955	...	48282
		2021-2022 ...	14283	328555	1924	75	344837	1011	...	27106
14.	ठाणे Thane	2020-2021 ...	26279	353874	3318	15	383486	3561	156	641
		2021-2022 ...	25392	345630	2383	8	373413	3845	124	719
15.	यवतमाळ Yavatmal	2020-2021 ...	9003	417283	4736	11	431033	...	...	6
		2021-2022 ...	4669	401955	22012	9	428645	...	...	8
16.	रायगड Raigad	2020-2021 ...	15397	177226	947	3	193573	569	...	...
		2021-2022 ...	10954	144287	793	2	156036	629	...	...
	एकूण ...	2020-2021 ...	714719	9764335	372867	12410	10864331	126304	84750	228610
		2021-2022 ...	623144	9268602	172003	12667	10076416	120417	112365	227546

तक्ता क्रमांक ५

राष्ट्रीय हत्तीरोग नियंत्रण योजना, महाराष्ट्र राज्य

आदिवासी विभागातील कार्य २०१९-२०२०, २०२०-२०२१ व २०२१-२०२२ (ऑक्टोबर अखेर)

अ. क्र.	जिल्ह्याचे नाव	आदिवासी विभागाची लोकसंख्या	वर्ष	तपासण्यात आलेल्या व्यक्ती	हत्तीरोग संबंधी पाहणी केलेल्या लोकसंख्येची टक्केवारी	दूषित व बाहय लक्षणेयुक्त रुग्ण	उपचारीत रुग्ण	रात्र चिकित्सालयात उपचार करण्यात आलेले रुग्ण
१	२	३	४	५	६	७	८	९
१.	ठाणे		२०१९-२०२०	२०७००	१७.६९	४	४	...
	(वसई)	११७०००	२०२०-२०२१	१३४७३	११.५२	...	...	...
		(ऑक्टोबर अखेर)	२०२१-२०२२	११८९८	१०.१७	१	१	...
२.	ठाणे		२०१९-२०२०	६५६२	५.६१	१२	१२	...
	(पालघर)	११७००१	२०२०-२०२१	५००४	४.२८	२	२	...
		(ऑक्टोबर अखेर)	२०२१-२०२२	५२०७	४.४५	३	३	...
३.	नांदेड		२०१९-२०२०	६५९०२	१०.८४	४४	४४	२२
		६०८०००	२०२०-२०२१	६२११४	२५.८६	१०३	१०३	११
		(ऑक्टोबर अखेर)	२०२१-२०२२	६०८५०	२३.०३	४७	४७	५
४.	अमरावती		२०१९-२०२०	६९८४८	१०.७१	९	९	२
		६५२०००	२०२०-२०२१	६९५१०	१०.२९	४	४	१
		(ऑक्टोबर अखेर)	२०२१-२०२२	४१०७८	१०.३२	१	१	१
५.	भंडारा		२०१९-२०२०	४३९८७	६.४२	५१	५१	६४
		६८५०००	२०२०-२०२१	३५०१४	५.११	१६	१६	१६
		(ऑक्टोबर अखेर)	२०२१-२०२२	१५८४०	२.३१	१	१	२
६.	भंडारा		२०१९-२०२०	४८६१	५.३४	१	१	...
	(पवनी)	९१०००	२०२०-२०२१	६०७५	६.६७	...	...	...
		(ऑक्टोबर अखेर)	२०२१-२०२२	३०२३	३.३२	...	...	...
७.	चंद्रपूर		२०१९-२०२०	६५९५६	६.३७	३६६	३६६	२५७
	(राजुरा)	१०३५७५५	२०२०-२०२१	६०८२६	५.८७	१४६	१४६	१०२
		(ऑक्टोबर अखेर)	२०२१-२०२२	३४४९४	३.३३	८१	८१	४१
८.	चंद्रपूर		२०१९-२०२०	६५९५६	६.३७	३३६	३३६	२२१
	(चंद्रपूर)	१०३५७५५	२०२०-२०२१	२०७९३	७.९०	४	४	...
		(ऑक्टोबर अखेर)	२०२१-२०२२	९४९०	३.६०	९	९	...
९.	गडचिरोली		२०१९-२०२०	४३९०४	९.१५	३०६	३०६	...
	(गडचिरोली)	५०६०४७	२०२०-२०२१	४६८०४	९.२४	११५	११५	...
		(ऑक्टोबर अखेर)	२०२१-२०२२	३९६८७	९.००	१२७	१२७	...
१०.	गडचिरोली		२०१९-२०२०	३३२३२	१२.६४	४८	४८	...
	(धानोरा)	२६३०००	२०२०-२०२१	२०७९३	७.९०	४	४	...
		(ऑक्टोबर अखेर)	२०२१-२०२२	९४९०	३.६०	९	९	...
११.	नागपूर		२०१९-२०२०	५४९५	४.४२	६	६	...
		६३६०००	२०२०-२०२१	७३३८	५.९१	२	२	...
		(ऑक्टोबर अखेर)	२०२१-२०२२	७२९४	५.८८	...	...	...
	राज्य एकूण		२०१९-२०२०	४२६४०३	७.४२	११८३	११८३	५६६
		५७४६५५८	२०२०-२०२१	३४७७४४	६.०५	३९६	३९६	१३०
		(ऑक्टोबर अखेर)	२०२१-२०२२	२३८३५१	४.१५	२७९	२७९	४९

तक्ता क्र. ६

राष्ट्रीय हिवताप निर्मूलन योजना, महाराष्ट्र राज्य

राष्ट्रीय हिवताप प्रतिरोध योजनेतील आदिवासी भागातील कार्य-२०१९-२०२०, २०२०-२०२१ व २०२१-२०२२ (ऑक्टोबर अखेर)

अ. क्र.	जिल्ह्याचे नाव	वर्ष	आदिवासी लोकसंख्या	गोळा केलेल्या रक्त नमुन्यांची संख्या: प्रत्यक्ष/अप्रत्यक्ष सर्वेक्षणांतर्गत	संबंधित सामुदायिक व भटके	एकूण	तपासलेल्या रक्त नमुन्यांची संख्या: तपासलेले एकूण रक्तनमुने	गोळा केल्यापासून १५ दिवसांत तपासलेले	आढळून आलेले एकूण हिवताप रुग्ण	हिवताप रुग्णांचे प्रतिशत प्रमाण	१५ दिवसांचे आत समूळ उपचार केलेल्या हिवताप रुग्णांची संख्या	हिवतापाने झालेले मृत्यु
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
१.	रायगड	२०१९-२०२०	१९२५८	१६७६७	४	१६७७१	१६७७१	१६७७१	३	०.०२	३	...
		२०२०-२०२१	१९७६८	१२४५८	५	१२४६३	१२४६३	१२४६३	१	०.००८	१	...
		२०२१-२०२२ (ऑक्टोबर अखेर)	२२२०२	७८५१	३	७८५४	७८५४	७८५४	१	०.०१२	१	...
२.	ठाणे	२०१९-२०२०	५८५२०३	१३३२३३	८४	१३३३१७	१३३३१७	१३३३१७	१९	०.०१	१८	...
		२०२०-२०२१	५८५२०३	७६५३८	६०	७६५९८	७६५९८	७६५९८	९	०.०१	७	...
		२०२१-२०२२ (ऑक्टोबर अखेर)	५६९२०२	३३२९१	३१७४	३६४६५	३६४६५	३६४६५	५	०.०१	३	...
३.	पालघर	२०१९-२०२०	१९०६०९४	३५३२२८	७९२	३५४०२०	३५४०२०	३५४०२०	४४	०.०१	४३	...
		२०२०-२०२१	२०१२१६८	१८२८२६	७४७७	१९०३०३	१९०३०३	१९०३०३	६	०.००३	६	...
		२०२१-२०२२ (ऑक्टोबर अखेर)	२०२७६११	१३५१८३	१४४	१३५३२७	१३५३२७	१३५३२७	६	०.००४	६	...
४.	धुळे	२०१९-२०२०	५०६८६८	९३३६७	४२	९३४०९	९३४०९	९३४०९	१	...	१	...
		२०२०-२०२१	५१३१०२	७३९६४	३३	७३९९७	७३९९७	७३९९७	४	०.०१	...	...
		२०२१-२०२२ (ऑक्टोबर अखेर)	५१९७७३	४५३४७	...	४५३४७	४५३४७	४५३४७	...	...	...	...
५.	नंदुरबार	२०१९-२०२०	१३७६९०६	२८६३४५	९१९	२८७२६४	२८७२६४	२८७२६४	२४	०.०१	२४	...
		२०२०-२०२१	१३९३४२९	१८३२९१	९३	१८३३८४	१८३३८४	१८३३८४	५	०.००२७	५	...
		२०२१-२०२२ (ऑक्टोबर अखेर)	१३९३४२९	१०५२४६	८९	१०५३३५	१०५३३५	१०५३३५	४	०.००३८	४	...
६.	जळगाव	२०१९-२०२०	४९१६९	१००९४	...	१००९४	१००९४	१००९४	...	...	...	...
		२०२०-२०२१	४९१६९	७६६६	...	७६६६	७६६६	७६६६	...	...	...	...
		२०२१-२०२२ (ऑक्टोबर अखेर)	४९१६९	६०२३	...	६०२३	६०२३	६०२३	१	०.०२	१	...
७.	नाशिक	२०१९-२०२०	१८९४६७७	३८५३३६	७०	३८५४०६	३८५४०६	३८५४०६	२	...	२	...
		२०२०-२०२१	१८९४६७७	२७९३९३	...	२७९३९३	२७९३९३	२७९३९३	...	...	...	...
		२०२१-२०२२ (ऑक्टोबर अखेर)	१८९४६७७	१४९६११	...	१४९६११	१४९६११	१४९६११	...	...	...	...
८.	अहमदनगर	२०१९-२०२०	३६००३८	७३६३८	...	७३६३८	७३६३८	७३६३८	...	...	...	...
		२०२०-२०२१	४४५१६१	५२४९१	...	५२४९१	५२४९१	५२४९१	...	...	...	...
		२०२१-२०२२ (ऑक्टोबर अखेर)	४४७९९०	२८४६९	...	२८४६९	२८४६९	२८४६९	...	...	...	...

तक्ता क्र. ६-(चालू)

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
९.	पुणे	२०१९-२०२०	२४३७९३	४३७३८	…	४३७३८	४३७३८	४३७३८	…	…	…	…
		२०२०-२०२१	२४८४१७	३३८८१	…	३३८८१	३३८८१	३३८८१	…	…	…	…
		२०२१-२०२२ (ऑक्टोबर अखेर)	२५१५०८	१८८२६	…	१८८२६	१८८२६	१८८२६	…	…	…	…
१०.	नांदेड	२०१९-२०२०	३३५५७४	६५२५५	…	६५२५५	६५२५५	६५२५५	…	…	…	…
		२०२०-२०२१	३०८९८८	२४४२३	…	२४४२३	२४४२३	२४४२३	…	…	…	…
		२०२१-२०२२ (ऑक्टोबर अखेर)	३१२६०९	२३४९७	…	२३४९७	२३४९७	२३४९७	…	…	…	…
११.	अमरावती	२०१९-२०२०	२९६६३०	६६७०४	६	६६७१०	६६७१०	६६७१०	४	०.०१	४	…
		२०२०-२०२१	२९६७४५	४५७७७	११	४५७८८	४५७८८	४५७८८	१	०.००२	१	…
		२०२१-२०२२ (ऑक्टोबर अखेर)	२९६७४५	३४७५०	९	३४७५९	३४७५९	३४७५९	३	०.०१	३	…
१२.	यवतमाळ	२०१९-२०२०	५४८१५३	१२४५७७	४०	१२४६१७	१२४६१७	१२४६१७	१	…	१	…
		२०२०-२०२१	५५४७३१	६८००१	२३०	६८००१	६७०३४	६७०३४	१	०.००१	१	…
		२०२१-२०२२ (ऑक्टोबर अखेर)	५५८०५९	४६१९६	३८	४६२३४	५००१२	४६२३४	…	…	…	…
१३.	भंडारा	२०१९-२०२०	८१५०३	२५८५४	१८२	२६०३६	२६०३६	२६०३६	२	०.०१	२	…
		२०२०-२०२१	६४६४१	१९१७२	९	१९१८१	१९१८१	१९१८१	…	…	…	…
		२०२१-२०२२ (ऑक्टोबर अखेर)	६३५५३	१०३००	२७	१०३२७	१०३२७	१०३२७	२	०.००३१	…	…
१४.	गोंदिया	२०१९-२०२०	४८२९२८	२१८१२८	४८८४	२२३०१२	२२३०१२	५३३२८	२१३	०.१०	१७८	३
		२०२०-२०२१	४८३३२४	१३९९०१	१६६२३	१५६५२४	१५६५२४	१०१७४१	३२०	०.२०	३२०	२
		२०२१-२०२२ (ऑक्टोबर अखेर)	४८३३२४	९८४२१	२४०५५	१२२४७६	१२२४७६	८२०५९	३७३	०.३०	३७३	१
१५.	चंद्रपूर	२०१९-२०२०	५९७२२०	२०९८८३	२०१८	२११९०१	२११९०१	२११९०१	५२	०.०२	५२	२
		२०२०-२०२१	६०४९५७	१६७६२२	१२६९६	१८०३१८	१८०३१८	१८०३१८	१७५	०.१०	१७५	२
		२०२१-२०२२ (ऑक्टोबर अखेर)	६०४९५७	९२४७०	११४०	९३६१०	९३६१०	९३६१०	८०	०.०९	८०	४
१६.	गडचिरोली	२०१९-२०२०	१०२१२१९	५५०८२३	४१५९६	५९२४१९	५९२४५९	५९२४५९	३१४५	०.९०	३०३६	…
		२०२०-२०२१	१०३०५१३	८२९६०५	२१०१०७	१०३९७१२	१०३९७१२	१०३९७१२	६४९१	०.६२	६४६८	८
		२०२१-२०२२ (ऑक्टोबर अखेर)	१०३०५१३	३८१०३०	२७९००	४०८९३०	४०८९३०	४०८९३०	७८५४	१.९२	७८३५	५
१७.	नागपूर	२०१९-२०२०	११६१४७	३४२१९	६१०	३४८२९	३४८२९	३४८२९	१	…	१	…
		२०२०-२०२१	११६६०२	२३४१९	७१७	२४१३६	२४१३६	२४१३६	१	…	१	…
		२०२१-२०२२ (ऑक्टोबर अखेर)	११६८७४	१६९१३	१७९	१७०९२	१७०९२	१७०९२	४	०.०२	४	…
महाराष्ट्र राज्य एकूण	…	२०१९-२०२०	१०४२१३८०	२६९११८९	५१२४७	२७४२४३६	२७४२४७६	२५७२७९२	३५११	०.१३	३३६५	५
		२०२०-२०२१	१०६२१५९५	२२२०४२८	२४८०६१	२४६८२५९	२४६७२९२	२४१२५०९	७०१४	०.२८	६९८५	१२
		२०२१-२०२२ (ऑक्टोबर अखेर)	१०६४२१९५	१२३३४२४	५६७५८	१२९०१८२	१२९३९६०	१२४९७६५	८३३३	०.६४	८३१०	१०

तक्ता क्रमांक ७

कार्यक्रम अंदाजपत्रक २०२२-२०२३

पटकी व अतिसार नियंत्रण कार्यक्रमाखाली आदिवासी भागातील कार्य

अनु-क्रमांक	जिल्ह्याचे नाव	पटकी झालेले रुग्ण								अतिसार झालेले रुग्ण							
		सन २०१८		सन २०१९		सन २०२०		सन २०२१ (ऑक्टो. २१)		सन २०१८		सन २०१९		सन २०२०		सन २०२१ (ऑक्टो. २१)	
		लागण	मृत्यू	लागण	मृत्यू	लागण	मृत्यू	लागण	मृत्यू	लागण	मृत्यू	लागण	मृत्यू	लागण	मृत्यू	लागण	मृत्यू
१.	ठाणे	७	...	...	...	...	...	...	...	३८४१	...	४६२३	...	१२८०	...	१३८९	...
२.	पालघर	...	...	...	...	...	...	१	...	३५२२	...	२९७०	...	२२०६	...	१८७३	...
३.	रायगड	...	...	...	...	...	...	...	...	७३८	...	६१५	...	१६४	...	१२१	...
४.	जळगाव	...	...	...	...	...	...	...	...	१६७८७	...	२०९७२	...	१८१	...	८७	...
५.	धुळे	...	...	३	...	५	...	...	...	९५७६	...	१०४०४	...	२८९५	...	३२०४	...
६.	नंदूरबार	...	...	४	१	...	...	...	...	२४४८	...	२५७९	...	५०९३	...	...	...
७.	नाशिक	१९५	२	२८९	...	...	...	...	...	...	...	...	...	९४२८	...	१०७०७	...
८.	अहमदनगर	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	६०२०	...	५४६१	...	१६७४	...
९.	पुणे	...	...	...	...	...	...	...	...	२९४०८	...	२९१८७	...	१४८९	...	६४४	...
१०.	नांदेड	...	...	...	...	...	...	...	...	५२८६	...	५७२६	...	३३५४	...	१५५०	...
११.	यवतमाळ	३३	...	...	...	...	...	...	...	५०६५	...	१६१८२	...	३९८२	...	१६८८	...
१२.	अमरावती	...	...	...	...	...	...	...	...	९१३२	...	८०१०	...	२६२८	...	५४८६	...
१३.	नागपूर	...	...	४	...	...	...	...	...	१५५	...	...	...	४७	...	१५७	...
१४.	चंद्रपूर	...	...	...	...	...	...	...	...	९१८६	...	५६७८	...	६९०३	...	२४८३	...
१५.	गडचिरोली	...	...	...	...	...	...	...	...	६४३८	...	८९४०	...	७१६५	...	४०७४	...
१६.	भंडारा	...	...	...	...	...	...	...	...	३९२५	...	२६७४	...	१२२८	...	९६४	...
१७.	गोंदिया	...	...	...	...	...	...	...	...	८१८	...	३१३८	...	२४८४	...	१२२८	...
	एकूण	२३५	२	३००	१	५	...	१	...	१०६३२५	...	१२७७१८	...	५५९८८	...	३७३२९	...

तक्ता क्र. ८

राष्ट्रीय कुष्ठरोग निर्मूलन कार्यक्रम

नवीन सुलभ माहिती पद्धतीवर आधारीत निर्देशकानुसार माहिती

अ. क्र.	जिल्हा	वर्ष	आदिवासी लोकसंख्या	एकूण शिल्लक कुष्ठरुग्ण	कुष्ठरुग्णांचे दर दहा हजार लोकसंख्येमागे प्रमाण	नवीन शोधलेले कुष्ठरुग्ण	नवीन कुष्ठरुग्णांचे दर एक लक्ष लोक-संख्येमागे प्रमाण	नवीन शोधलेल्या कुष्ठरुग्णांपैकी मुलांचे शेकडा प्रमाण	नवीन शोधलेल्या कुष्ठरुग्णांपैकी दृश्य स्वरुपात विकृती असलेल्यांचे शेकडा प्रमाण	नवीन शोधलेल्या कुष्ठरुग्णांपैकी सांसर्गिक रुग्णांचे शेकडा प्रमाण	नवीन शोधलेल्या कुष्ठरुग्णांपैकी स्त्रियांचे शेकडा प्रमाण	एकूण बरे झालेले कुष्ठरुग्ण
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
१.	अमरावती	२०१९-२०२०	२९८४५२	४६	१.५४	५७	१९.१०	१.७५	१.७५	७८.९५	४२.१०	२४
		२०२०-२०२१	२९८४५२	४७	१.५७	५४	१८.०९	३.७०	...	५९.२६	३१.४८	२८
		२०२१-२०२२ (Upto Nov. 21)	२९८४५२	३३	१.११	२९	९.७२	...	...	६२.०७	५३.५७	११
		२०२२-२०२३ (Estimated)	२९८४५२	४६	१.५४	५१	१७.०९	...	...	५०.००	५०.००	४०
२.	अहमदनगर	२०१९-२०२०	३०२७६८	८	०.२६	१८	५.९५	११.११	...	४४.४४	५५.६०	१३
		२०२०-२०२१	३१३५९९	३४	१.०८	३९	१२.४४	५.१०	२.६०	७६.९०	३१.४०	३५
		२०२१-२०२२ (Upto Nov. 21)	३२४७३३	८	०.२५	७	२.१६	...	...	४२.९०	५७.१४	३१
		२०२२-२०२३ (Estimated)	३३६१८१	१२	०.३६	१९	५.६५	१०.५२	...	६३.१५	४२.१०	१०
३.	चंद्रपूर	२०१९-२०२०	३३०७१७	७१	२.१५	१३३	४०.२२	६.७६	...	३६.०९	३९.८४	१३९
		२०२०-२०२१	३३४४६९	१०२	३.०५	१४६	४३.६५	८.९०	...	४३.१५	३७.६७	११२
		२०२१-२०२२ (Upto Nov. 21)	३३६६०५	८३	२.४७	१४९	४४.२७	१.६९	...	६२.७१	२७.११	७६
		२०२२-२०२३ (Estimated)	३३९७१०	९०	२.६५	१६०	४७.१०	१.८०	...	६५.४०	४०.११	१४०
४.	धुळे	२०१९-२०२०	५८४०७१	१२३	२.११	१७२	२९.४५	५.८१	...	८१.९८	४८.८०	१८९
		२०२०-२०२१	५८४०७१	११८	२.०२	१२७	२१.७४	९.४५	...	७९.५३	४२.८५	१५५
		२०२१-२०२२ (Upto Nov. 21)	५८४०७१	८७	१.४९	७२	१२.३३	११.११	...	८०.५६	३७.७३	१०८
		२०२२-२०२३ (Estimated)	५९२७७३	९०	१.५२	८५	१४.३४	...	...	५०.००	५०.००	९०
५.	गडचिरोली	२०१९-२०२०	११७१२५४	५२८	४.५१	१००८	८६.०६	९.५२	२.०८	३९.६८	४७.१२	९३९
		२०२०-२०२१	१२४२६३५	६५४	५.२६	८३२	६६.९५	८.०५	१.३२	४०.५०	५२.८८	७०२
		२०२१-२०२२ (Upto Nov. 21)	१२४२६३६	५४०	४.३५	४८५	३९.०३	८.६६	०.८२	४४.५४	५०.५०	५९९
		२०२२-२०२३ (Estimated)	१२४२६३६	५२९	४.२६	७८८	६३.४१	८.००	१.०९	४२.१०	४७.७०	७३८
६.	गोंदिया	२०१९-२०२०	३६५६४३	११०	३.०१	११८	३२.२७	३.३९	१.६९	८३.९०	४३.१६	१४०
		२०२०-२०२१	३६५६४९	१३०	३.५६	१३७	३७.४७	२.९२	...	७५.१८	४४.५२	११३
		२०२१-२०२२ (Upto Nov. 21)	३६७८८१	१३०	३.५३	१२०	३२.६२	५.००	...	७७.५०	४८.३३	९८
		२०२२-२०२३ (Estimated)	३७३३६२	१३०	३.४८	१२०	३२.१४	...	...	५०.००	५०.००	१२०
७.	जळगाव	२०१९-२०२०	७७७९७	१३	१.६७	२७	३४.७१	३.००	११.११	०.४४	५५.५६	२७
		२०२०-२०२१	७९०१२	९	१.१४	१०	१२.६६	...	...	०.७०	३०.००	१०
		२०२१-२०२२ (Upto Nov. 21)	८२१३०	१०	१.२२	५	६.०९	...	...	०.२०	६०.००	१
		२०२२-२०२३ (Estimated)	८३७७३	१०	१.१९	५	५.९७	...	...	५०.००	५०.००	१०

तक्ता क्र. ८ (चालू)

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
८.	नागपूर	२०१९-२०२०	११७१२५	१८	१.५४	४२	३५.८६	...	४.७६	२८.५७	६१.९९	३३
		२०२०-२०२१	११७१२५	२८	२.३९	३१	२६.४७	३.२२	...	५१.६१	६१.२९	२४
		२०२१-२०२२ (Upto Nov. 21)	११७१२५	२२	१.८८	२४	२०.४९	...	...	७५.००	६६.६६	२४
		२०२२-२०२३ (Estimated)	११७१२५	२४	२.०५	३०	२५.६१	...	...	...	...	१६
९.	नांदेड	२०१९-२०२०	४१७०४१	२६	०.६२	५७	१३.६७	१.७५	...	४३.८६	३८.६०	४६५
		२०२०-२०२१	४२५१३२	४८	१.१३	५३	१२.४७	...	...	४३.४०	४९.०६	२७५
		२०२१-२०२२ (Upto Nov. 21)	४३१४६६	२९	०.६७	२९	६.७२	३.४५	...	५१.७२	५३.५७	२९२
		२०२२-२०२३ (Estimated)	४३७८९५	२५	०.५७	४०	९.१३	२.००	...	५५.५०	४८.००	४२५
१०.	नंदूरबार	२०१९-२०२०	१३१६३८८	३१७	२.४१	५४०	४१.०२	७.५०	१.६०	६३.१५	४६.९०	५५६
		२०२०-२०२१	१३३६००२	३४४	२.५७	४१२	३०.८४	८.००	४.६०	६५.५०	४९.००	३८६
		२०२१-२०२२ (Upto Nov. 21)	१३५५६१६	३००	२.२१	२३१	१७.०४	६.०६	३.९०	६६.६०	४४.५०	२७३
		२०२२-२०२३ (Estimated)	१३७५२३०	४००	२.९१	४५०	३२.७२	५.००	२.९०	५०.५०	५०.००	३००
११.	नाशिक	२०१९-२०२०	१६६४०७०	२९८	१.७९	४८०	२८.८४	१०.६०	...	६१.५०	४७.२५	४८०
		२०२०-२०२१	१६८०८७८	३४५	२.०५	३७९	२२.५५	९.५०	...	५८.०५	४४.७२	३७९
		२०२१-२०२२ (Upto Nov. 21)	१६९७६८६	२१६	१.२७	१५४	९.०७	९.०९	०.६५	६६.२०	५९.६६	२४०
		२०२२-२०२३ (Estimated)	१७१४६६३	२५०	१.४६	३२०	१८.६६	९.००	...	५०.००	४८.००	३२०
१२.	पुणे	२०१९-२०२०	३९४९९३	३०	०.७६	३३	८.३५	१२.१२	९.०९	८७.८८	५५.५१	१७
		२०२०-२०२१	३९४९९३	२३	०.५८	१८	४.५६	११.११	...	८३.३३	४३.४७	९
		२०२१-२०२२ (Upto Nov. 21)	३९४९९३	१८	०.४६	७	१.७७	...	...	१००.००	३९.५८	३
		२०२२-२०२३ (Estimated)	३९४९९३	२४	०.६१	२१	५.३२	११.६२	...	९०.४०	४४.८५	९
१३.	रायगड	२०१९-२०२०	१४८२३२	२९	१.९६	६६	४४.५२	१२.१२	४.५४	२७.२७	३३.३३	५४
		२०२०-२०२१	१४८९७३	३५	२.३५	३३	२२.१५	२४.२४	६.०६	९.०९	५७.५७	२९
		२०२१-२०२२ (Upto Nov. 21)	१४९७८३	२४	१.६०	२३	१५.३६	१३.०४	...	१३.०४	३९.१३	३६
		२०२२-२०२३ (Estimated)	१५५९६१	३०	१.९२	३३	२१.१६	१५.१५	...	५०.००	५०.००	३०
१४.	ठाणे	२०१९-२०२०	८४३४७६	१९२	२.२८	२०५	२४.३०	३३.६६	...	५८.०५	४२.०२	११४
		२०२०-२०२१	८४३४७६	१५७	१.८६	२४५	२९.०५	२४.४९	...	४९.३९	३२.०४	१२३
		२०२१-२०२२ (Upto Nov. 21)	८४३४७६	१३६	१.६१	९२	१०.९१	१०.८७	...	५.४३	२५.००	८७
		२०२२-२०२३ (Estimated)	८५६०६३	१४२	१.६६	१०१	११.८०	८.९०	...	४.७५	४२.००	८२
१५.	पालघर	२०१९-२०२०	१६८७७३८	६८७	४.०७	१२१३	७१.८७	१५.९९	०.७४	३८.८३	५३.०९	१२२३
		२०२०-२०२१	१७७३६५०	६७७	३.८२	८०४	४५.३३	१४.८०	१.४९	४१.६७	५६.६०	८७६
		२०२१-२०२२ (Upto Nov. 21)	१७९८४८१	६०५	३.३६	५०१	२७.८६	१४.७७	०.८०	४३.५१	५०.०१	५६८
		२०२२-२०२३ (Estimated)	१८२३६६०	५५०	३.०२	५००	२७.४२	१०.००	...	४०.००	५०.००	५००
१६.	यवतमाळ	२०१९-२०२०	७०९९६६	१२०	१.६९	२०२	२८.४५	२.९७	...	४४.०६	५०.४९	१९५
		२०२०-२०२१	७८३९८३	१२५	१.५९	१५८	२०.१५	४.४३	...	४८.१०	५३.१६	१५४
		२०२१-२०२२ (Upto Nov. 21)	८२७४५५	७३	०.८८	८८	१०.६४	२.२७	१.१४	५९.०९	४०.९०	९
		२०२२-२०२३ (Estimated)	८३९७८४	७५	०.८९	८०	९.५३	...	...	५०.००	५०.००	७५
	एकूण ...	२०१९-२०२०	१०४२९७३१	२६१६	२.५१	४३७१	४१.९१	८.६३	२.३४	५१.१७	४७.३३	४६०८
		२०२०-२०२१	१०७२२०९९	२८७६	२.६८	३४७८	३२.४४	८.६२	१.००	५१.५८	४४.८६	३४१०
		२०२१-२०२२ (Upto Nov. 21)	१०८५२५८९	२३१४	२.१३	२०१६	१८.५८	५.३८	०.४६	५३.१९	४७.०९	२४५६
		२०२२-२०२३ (Estimated)	१०९८२२४१	२४२७	२.२१	२८०३	२५.५२	५.१२	०.२५	४७.६१	४४.५५	२९०५

तक्ता क्रमांक ९

आदिवासी विभागातील फिरती कार्यशाळेचे कार्य दर्शविणारा तक्ता

अनु. क्रमांक	ठिकाण	वर्ष	वाहनांची संख्या	महिना	किती कि.मी. धावली	किती गाड्यांची तपासणी व सर्व्हिसींग केलेले		किती किरकोळ दुरुस्त्या केल्या		किती मुख्य व किरकोळ दुरुस्त्या करून बदल केले		यांत्रिकी दुरुस्त्या किती केल्या		किती किरकोळ बॉडीच्या दुरुस्त्या केल्या		किती टचअप करून पेन्ट केल्या	
						एकूण संख्या	एकूण खर्च	एकूण संख्या	एकूण खर्च	एकूण संख्या	एकूण खर्च	एकूण संख्या	एकूण खर्च	एकूण संख्या	एकूण खर्च	एकूण संख्या	एकूण खर्च
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
१.	ठाणे	2018-2019	138	12	3312000	649	162353	207	155250	66	165600	923	483203	66	99360	66	165600
		2019-2020	138	12	3312000	649	162353	207	155250	66	165600	923	483203	66	99360	66	165600
	(Upto Dec.)	2020-2021	33	9	594000	116	29118	37	27844	12	29700	165	86661	12	17820	12	29700
	(Estimated)	2021-2022	22	12	528000	104	25882	33	24750	11	26400	147	77032	11	15840	11	26400
२.	रायगड	2018-2019	7	12	168000	33	8235	11	7875	3	8400	47	24510	3	5040	3	8400
		2019-2020	6	12	444000	28	7059	9	6750	3	7200	40	21009	3	4320	3	7200
	(Upto Dec.)	2020-2021	6	9	108000	21	5294	7	506205	2	5400	30	15757	2	3240	2	5400
	(Estimated)	2021-2022	5	12	120000	24	5882	8	5625	2	6000	33	17507	2	3600	2	6000
३.	नाशिक	2018-2019	117	12	2808000	551	137647	176	131625	56	140400	782	409672	56	84240	56	140400
		2019-2020	118	12	2832000	555	138824	177	132750	57	141600	789	413174	57	84960	57	141600
	(Upto Dec.)	2020-2021	118	9	2124000	416	104118	133	9956205	42	106200	592	309880	42	63720	42	106200
	(Estimated)	2021-2022	118	12	2832000	555	138824	177	132750	57	141600	789	413174	57	84960	57	141600
४.	धुळे	2018-2019	23	12	552000	108	27059	35	25875	11	27600	154	80534	11	16560	11	27600
		2019-2020	19	12	456000	89	22353	29	21375	9	22800	127	66528	9	13680	9	22800
	(Upto Dec.)	2020-2021	19	9	342000	67	16765	21	16031025	7	17100	95	49896	7	10260	7	17100
	(Estimated)	2021-2022	19	12	456000	89	22353	29	21375	9	22800	127	66528	9	13680	9	22800
५.	नंदुरबार	2018-2019	142	12	3408000	668	167059	213	159750	68	170400	949	497209	68	102240	68	170400
		2019-2020	143	12	3432000	673	168235	215	160875	69	171600	956	500710	69	102960	69	171600
	(Upto Dec.)	2020-2021	143	9	2574000	505	126176	161	12065603	51	128700	717	375533	51	77220	51	128700
	(Estimated)	2021-2022	144	12	3456000	678	169412	216	162000	69	172800	963	504212	69	103680	69	172800
६.	जळगाव	2018-2019	13	12	312000	61	15294	20	14625	6	15600	87	45519	6	9360	6	15600
		2019-2020	13	12	312000	61	15294	20	14625	6	15600	87	45519	6	9360	6	15600
	(Upto Dec.)	2020-2021	13	9	234000	46	11471	15	10968075	5	11700	65	34139	5	7020	5	11700
	(Estimated)	2021-2022	13	12	312000	61	15294	20	14625	6	15600	87	45519	6	9360	6	15600
७.	अहमदनगर	2018-2019	27	12	648000	127	31765	41	30375	13	32400	181	94540	13	19440	13	32400
		2019-2020	18	12	432000	85	21176	27	20250	9	21600	120	63026	9	12960	9	21600
	(Upto Dec.)	2020-2021	18	9	324000	64	15882	20	1518705	6	16200	90	47270	6	9720	6	16200
	(Estimated)	2021-2022	17	12	408000	80	20000	26	19125	8	20400	114	59525	8	12240	8	20400

तक्ता क्रमांक ९ (चालू)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
८.	पुणे	2018-2019	23	12	552000	108	27059	35	25875	11	27600	154	80534	11	16560	11	27600
		2019-2020	10	12	240000	47	11765	15	11250	5	12000	67	35015	5	7200	5	12000
	(Upto Dec.)	2020-2021	10	9	180000	35	8824	11	843705	4	9000	50	26261	4	5400	4	9000
	(Estimated)	2021-2022	16	12	384000	75	18824	24	18000	8	19200	107	56024	8	11520	8	19200
९.	नांदेड	2018-2019	28	12	672000	132	32941	42	31500	13	33600	187	98041	13	20160	13	33600
		2019-2020	28	12	672000	132	32941	42	31500	13	33600	187	98041	13	20160	13	33600
	(Upto Dec.)	2020-2021	28	9	504000	99	24706	32	23625	10	25200	140	73531	10	15120	10	25200
	(Estimated)	2021-2022	28	12	672000	132	32941	42	31500	13	33600	187	98041	13	20160	13	33600
१०.	अमरावती	2018-2019	50	12	1200000	235	58824	75	56250	24	60000	334	175074	24	36000	24	60000
		2019-2020	53	12	1272000	249	62353	80	59625	25	63600	354	185578	25	38160	25	63600
	(Upto Dec.)	2020-2021	53	9	954000	187	46765	60	44718075	19	47700	266	139183	19	28620	19	47700
	(Estimated)	2021-2022	51	12	1224000	240	60000	77	57375	24	61200	341	178575	24	36720	24	61200
११.	यवतमाळ	2018-2019	36	12	864000	169	42353	54	40500	17	43200	241	126053	17	25920	17	43200
		2019-2020	31	12	744000	146	36471	47	34875	15	37200	207	108546	15	22320	15	37200
	(Upto Dec.)	2020-2021	31	9	558000	109	27353	35	26156025	11	27900	155	81409	11	16740	11	27900
	(Estimated)	2021-2022	31	12	744000	146	36471	47	34875	15	37200	207	108546	15	22320	15	37200
१२.	गोंदिया	2018-2019	64	12	1536000	301	75294	96	72000	31	76800	428	224094	31	46080	31	76800
		2019-2020	118	12	2832000	555	138824	177	132750	57	141600	789	413174	57	84960	57	141600
	(Upto Dec.)	2020-2021	118	9	2124000	416	104118	133	9956205	42	106200	592	309880	42	63720	42	106200
	(Estimated)	2021-2022	120	12	2880000	565	141176	180	135000	58	144000	802	420176	58	86400	58	144000
१३.	चंद्रपूर	2018-2019	31	12	744000	146	36471	47	34875	15	37200	207	108546	15	22320	15	37200
		2019-2020	14	12	336000	66	16471	21	15750	7	16800	94	49021	7	10080	7	16800
	(Upto Dec.)	2020-2021	14	9	252000	49	12353	16	1181205	5	12600	70	36765	5	7560	5	12600
	(Estimated)	2021-2022	14	12	336000	66	16471	21	15750	7	16800	94	49021	7	10080	7	16800
१४.	गडचिरोली	2018-2019	151	12	3624000	711	177647	227	169875	72	181200	1010	528722	72	108720	72	181200
		2019-2020	165	12	3960000	776	194118	248	185625	79	198000	1103	577743	79	118800	79	198000
	(Upto Dec.)	2020-2021	165	9	2970000	582	145588	186	13921808	59	148500	827	433307	59	89100	59	148500
	(Estimated)	2021-2022	177	12	4248000	833	208235	266	199125	85	212400	1183	619760	85	127440	85	212400
१५.	नागपूर	2018-2019	1	12	24000	5	1176	2	1125	...	1200	7	3501	...	720	...	1200
		2019-2020	7	12	168000	33	8235	11	7875	3	8400	47	24510	3	5040	3	8400
	(Upto Dec.)	2020-2021	7	9	126000	25	6176	8	5906025	3	6300	35	18383	3	3780	3	6300
	(Estimated)	2021-2022	10	12	240000	47	11765	15	11250	5	12000	67	35015	5	7200	5	12000
१६.	पालघर																
	(Upto Dec.)	2020-2021	103	9	1854000	364	90882	116	86906025	37	92700	516	270489	37	55620	37	92700
	(Estimated)	2021-2022	86	12	2064000	405	101176	129	96750	41	103200	575	301126	41	61920	41	103200
	एकूण ...	2018-2019	828	12	19872000	4005	1001176	1277	957375	408	1021200	5690	2979751	408	612720	408	1021200
		2019-2020	871	12	20904000	4146	1036471	1322	991125	423	1057200	5890	3084796	423	634320	423	1057200
	(Upto Dec.)	2020-2021	766	9	13788000	2739	684706	873	654750	279	698400	3891	2037856	279	419040	279	698400
	(Estimated)	2021-2022	769	12	18456000	3694	923529	1178	883125	377	942000	5248	2748654	377	565200	377	942000

तक्ता क्रमांक १०
TABLE No. X
आदिवासी विभागातील रस्त्यावर धावू न शकणाऱ्या गाड्यांची स्थिती दर्शविणारा तक्ता

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा District	वर्ष Year	आदिवासी विभागातील एकूण गाड्यांची संख्या Total No. of Vehicles in Tribal Areas	धावू न शकणाऱ्या गाड्यांची आकडेवारी No. of Off Road Vehicles: ० ते १५ दिवस 0 to 15 days	१६ ते ३० दिवस 16 to 30 days	३० दिवसांपेक्षा जास्त More than 30 days	रुग्णवाहिका Ambulance	अपघात झालेल्या गाड्यांची संख्या No. of Vehicles met with accident	धावू न शकणाऱ्या Off Road	धावू शकणाऱ्या On Road
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
१.	ठाणे	2018-2019	138	...	...	...	1	...	1	137
	Thane	2019-2020	138	1	2	...	1	2	6	132
		2020-2021 (Upto Dec.)	33	...	...	2	2	...	4	29
		2021-2022 (Estimated)	22	...	...	...	1	...	1	21
२.	रायगड	2018-2019	7	...	...	...	...	...	...	7
	Raigad	2019-2020	6	...	...	...	2	...	2	4
		2020-2021 (Upto Dec.)	6	...	...	...	2	...	2	4
		2021-2022 (Estimated)	5	...	...	...	1	...	1	4
३.	नाशिक	2018-2019	117	...	...	1	1	2	4	113
	Nashik	2019-2020	118	...	...	...	...	...	...	118
		2020-2021 (Upto Dec.)	118	...	...	...	...	...	...	118
		2021-2022 (Estimated)	118	...	...	33	8	...	41	77
४.	धुळे	2018-2019	23	...	...	...	...	...	...	23
	Dhule	2019-2020	19	...	...	4	...	...	4	15
		2020-2021 (Upto Dec.)	19	...	...	4	...	...	4	15
		2021-2022 (Estimated)	19	...	...	3	1	...	4	15
५.	नंदुरबार	2018-2019	142	...	1	1	1	...	3	139
	Nandurbar	2019-2020	143	...	...	30	3	...	33	110
		2020-2021 (Upto Dec.)	143	...	...	30	3	...	33	110
		2021-2022 (Estimated)	144	...	...	27	5	...	32	112
६.	जळगाव	2018-2019	13	...	...	...	...	...	...	13
	Jalgaon	2019-2020	13	...	...	...	...	...	...	13
		2020-2021 (Upto Dec.)	13	...	...	...	...	...	...	13
		2021-2022 (Estimated)	13	...	...	...	...	...	...	13
७.	अहमदनगर	2018-2019	27	...	...	...	...	...	...	27
	Ahmednagar	2019-2020	18	...	...	2	...	...	2	16
		2020-2021 (Upto Dec.)	18	...	...	2	...	...	2	16
		2021-2022 (Estimated)	17	...	...	1	2	...	3	14
८.	पुणे	2018-2019	23	...	...	2	1	...	3	20
	Pune	2019-2020	10	...	...	...	...	...	...	10
		2020-2021 (Upto Dec.)	10	...	...	...	...	...	...	10
		2021-2022 (Estimated)	16	...	...	...	1	...	1	15
९.	नांदेड	2018-2019	28	...	...	1	...	...	1	27
	Nanded	2019-2020	28	2	...	2	...	...	4	24
		2020-2021 (Upto Dec.)	28	2	...	2	...	...	4	24
		2021-2022 (Estimated)	28	...	...	...	...	1	1	27
१०.	अमरावती	2018-2019	50	...	...	3	1	...	4	46
	Amravati	2019-2020	53	...	...	3	5	...	8	45
		2020-2021 (Upto Dec.)	53	...	...	3	5	...	8	45
		2021-2022 (Estimated)	51	...	...	2	5	...	7	44
११.	यवतमाळ	2018-2019	36	...	...	1	...	...	1	35
	Yavatmal	2019-2020	31	...	...	...	8	...	8	23
		2020-2021 (Upto Dec.)	31	...	...	...	8	...	8	23
		2021-2022 (Estimated)	31	...	...	...	7	...	7	24
१२.	गोंदिया	2018-2019	64	...	...	3	2	1	6	58
	Gondia	2019-2020	118	3	...	20	5	...	28	90
		2020-2021 (Upto Dec.)	118	3	...	20	5	...	28	90
		2021-2022 (Estimated)	120	...	...	2	12	1	15	105

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
१३.	चंद्रपुर	2018-2019	31	...	...	...	...	...	...	31
	Chandrapur	2019-2020	14	1	...	...	...	...	1	13
		2020-2021 (Upto Dec.)	14	1	...	...	...	...	1	13
		2021-2022 (Estimated)	14	...	...	1	3	...	4	10
१४.	गडचिरोली	2018-2019	151	...	...	10	1	3	14	137
	Gadchiroli	2019-2020	165	...	...	...	37	5	42	123
		2020-2021 (Upto Dec.)	165	...	...	...	37	5	42	123
		2021-2022 (Estimated)	177	2	...	...	40	5	47	130
१५.	नागपूर	2018-2019	1	...	...	...	...	...	...	1
	Nagpur	2019-2020	7	1	...	...	1	...	2	5
		2020-2021 (Upto Dec.)	7	1	...	...	1	...	2	5
		2021-2022 (Estimated)	10	...	...	1	2	1	4	6
१६.	पालघर	2020-2021 (Upto Dec.)	103	1	2	...	1	2	25	78
	Palghar	2021-2022 (Estimated)	86	...	...	...	16	2	18	68
	एकूण ...	2018-2019	828	...	1	20	7	6	34	794
	Total ...	2019-2020	871	8	2	61	62	7	140	731
		2020-2021 (Upto Dec.)	766	7	...	63	63	5	138	628
		2021-2022 (Estimated)	769	2	...	70	87	8	167	602

तक्ता क्रमांक ११

तक्ता क्र.

TABLE

आदिवासी विभागातील

Information of Vehicles

अनु.क्र. Sr. No.	जिल्ह्याचे नाव Name of District	वर्ष Years	वाहनांची संख्या No. of Vehicles	किती केंद्रासाठी वाहने मिळाली No. of centres to which Vehicles are allotted	गाड्यांची स्थिती Conditions of Vehicles — धावू न शकणाऱ्या Off Road	धावू शकणाऱ्या On Road	वर्षात किती कि. मी. धावली Kilometres Covered during the Year
1	2	3	4	5	6	7	8
१.	ठाणे Thane	2018-2019	138	...	1	137	3288000
		2019-2020	138	...	6	132	3168000
		2020-2021 (Upto Dec.)	33	...	4	29	522000
		2021-2022 (Estimated)	22	...	1	21	504000
२.	रायगड Raigad	2018-2019	7	...	...	7	168000
		2019-2020	6	...	2	4	96000
		2020-2021 (Upto Dec.)	6	...	2	4	72000
		2021-2022 (Estimated)	5	...	1	4	96000
३.	नाशिक Nashik	2018-2019	117	1	4	113	2712000
		2019-2020	118	...	...	118	2832000
		2020-2021 (Upto Dec.)	118	...	...	118	2124000
		2021-2022 (Estimated)	118	...	41	77	1848000
४.	धुळे Dhule	2018-2019	23	...	...	23	552000
		2019-2020	19	...	4	15	360000
		2020-2021 (Upto Dec.)	19	...	4	15	270000
		2021-2022 (Estimated)	19	...	4	15	360000
५.	नंदुरबार Nandurbar	2018-2019	142	...	3	139	3336000
		2019-2020	143	...	33	110	2640000
		2020-2021 (Upto Dec.)	143	...	33	110	1980000
		2021-2022 (Estimated)	144	...	32	112	2688000
६.	जळगाव Jalgaon	2018-2019	13	...	...	13	312000
		2019-2020	13	...	...	13	312000
		2020-2021 (Upto Dec.)	13	...	...	13	234000
		2021-2022 (Estimated)	13	...	...	13	312000
७.	अहमदनगर Ahmednagar	2018-2019	27	...	...	27	648000
		2019-2020	18	...	2	16	384000
		2020-2021 (Upto Dec.)	18	...	2	16	288000
		2021-2022 (Estimated)	17	...	3	14	336000
८.	पुणे Pune	2018-2019	23	...	3	20	480000
		2019-2020	10	...	...	10	240000
		2020-2021 (Upto Dec.)	10	6	...	10	180000
		2021-2022 (Estimated)	16	...	1	15	360000
९.	नांदेड Nanded	2018-2019	28	...	1	27	648000
		2019-2020	28	...	4	24	576000
		2020-2021 (Upto Dec.)	28	...	4	24	432000
		2021-2022 (Estimated)	28	...	1	27	648000
१०.	अमरावती Amravati	2018-2019	50	3	4	46	1104000
		2019-2020	53	...	8	45	1080000
		2020-2021 (Upto Dec.)	53	...	8	45	810000
		2021-2022 (Estimated)	51	...	7	44	1056000

११

XI

वाहनांची माहिती

in Tribal Area (Health Services) :

वर्षात पेट्रोल/डिझेल किती लागले (लिटरमध्ये) Petrol/Diesel consumed during the year (Litre)		वर्षात वंगण किती लागले (लिटरमध्ये) Oil consumed during the year (Litre)		वर्षातील खर्च Expenditure during the year				
परिमाण Quantity	किंमत रु. Cost Rs.	परिमाण Quantity	किंमत रु. Cost Rs.	दुरूस्ती/बदलणे Repairs and Replacement	पेट्रोल/तेल/वंगण Petrol/Oil Lubricant	वेतन Salary	एकूण खर्च Total Expenditure	एका कि.मि. चा खर्च Expenditure Per Kilometre
9	10	11	12	13	14	15	16	17
328800	26304000	2192	438400	4932000	26742400	...	31674400	9.63
316800	25344000	2112	422400	4752000	25766400	...	30518400	9.63
52200	4176000	348	69600	783000	4245600	...	5028600	9.63
50400	4032000	336	67200	756000	4099200	...	4855200	9.63
16800	1344000	112	22400	252000	1366400	...	1618400	9.63
9600	768000	64	12800	144000	780800	...	924800	9.63
7200	576000	48	9600	108000	585600	...	693600	9.63
9600	768000	64	12800	144000	780800	...	924800	9.63
271200	21696000	1808	361600	4068000	22057600	...	26125600	9.63
283200	22656000	1888	377600	4248000	23033600	...	27281600	9.63
212400	16992000	1416	283200	3186000	17275200	...	20461200	9.63
184800	14784000	1232	246400	2772000	15030400	...	17802400	9.63
55200	4416000	368	73600	828000	4489600	...	5317600	9.63
36000	2880000	240	48000	540000	2928000	...	3468000	9.63
27000	2160000	180	36000	405000	2196000	...	2601000	9.63
36000	2880000	240	48000	540000	2928000	...	3468000	9.63
333600	26688000	2224	444800	5004000	27132800	...	32136800	9.63
264000	21120000	1760	352000	3960000	21472000	...	25432000	9.63
198000	15840000	1320	264000	2970000	16104000	...	19074000	9.63
268800	21504000	1792	358400	4032000	21862400	...	25894400	9.63
31200	2496000	208	41600	468000	2537600	...	3005600	9.63
31200	2496000	208	41600	468000	2537600	...	3005600	9.63
23400	1872000	156	31200	351000	1903200	...	2254200	9.63
31200	2496000	208	41600	468000	2537600	...	3005600	9.63
64800	5184000	432	86400	972000	5270400	...	6242400	9.63
38400	3072000	256	51200	576000	3123200	...	3699200	9.63
28800	2304000	192	38400	432000	2342400	...	2774400	9.63
33600	2688000	224	44800	504000	2732800	...	3236800	9.63
48000	3840000	320	64000	720000	3904000	...	4624000	9.63
24000	1920000	160	32000	360000	1952000	...	2312000	9.63
18000	1440000	120	24000	270000	1464000	...	1734000	9.63
36000	2880000	240	48000	540000	2928000	...	3468000	9.63
64800	5184000	432	86400	972000	5270400	...	6242400	9.63
57600	4608000	384	76800	864000	4684800	...	5548800	9.63
43200	3456000	288	57600	648000	3513600	...	4161600	9.63
64800	5184000	432	86400	972000	5270400	...	6242400	9.63
110400	8832000	736	147200	1656000	8979200	...	10635200	9.63
108000	8640000	720	144000	1620000	8784000	...	10404000	9.63
81000	6480000	540	108000	1215000	6588000	...	7803000	9.63
105600	8448000	704	140800	1584000	8588800	...	10172800	9.63

तक्ता क्र.
TABLE

1	2	3	4	5	6	7	8
११.	यवतमाळ Yavatmal	2018-2019	36	...	1	35	840000
		2019-2020	31	...	8	23	552000
		2020-2021 (Upto Dec.)	31	...	8	23	414000
		2021-2022 (Estimated)	31	...	7	24	576000
१२.	गोंदिया Gondia	2018-2019	64	54	6	58	1392000
		2019-2020	118	...	28	90	2160000
		2020-2021 (Upto Dec.)	118	2	28	90	1620000
		2021-2022 (Estimated)	120	...	15	105	2520000
१३.	चंद्रपुर Chandrapur	2018-2019	31	...	...	31	744000
		2019-2020	14	...	1	13	312000
		2020-2021 (Upto Dec.)	14	...	1	13	234000
		2021-2022 (Estimated)	14	...	4	10	240000
१४.	गडचिरोली Gadchiroli	2018-2019	151	14	14	137	3288000
		2019-2020	165	...	42	123	2952000
		2020-2021 (Upto Dec.)	165	12	42	123	2214000
		2021-2022 (Estimated)	177	...	47	130	3120000
१५.	नागपूर Nagpur	2018-2019	1	6	...	1	24000
		2019-2020	7	...	2	5	120000
		2020-2021 (Upto Dec.)	7	3	2	5	90000
		2021-2022 (Estimated)	10	1	4	6	144000
१६.	पालघर Palghar	2020-2021 (Upto Dec.)	103	...	25	78	1404000
		2021-2022 (Estimated)	86	...	18	68	1632000
	एकूण ... Total	2018-2019	828	78	34	794	19536000
		2019-2020	871	...	140	731	17784000
		2020-2021 (Upto Dec.)	766	23	138	628	11484000
		2021-2022 (Estimated)	769	18	167	602	14808000

वरील माहिती देतांना खालीलप्रमाणे बाबी गृहीत धरण्यात आलेल्या आहेत.

(१) वाहनाची सरासरी धाव प्रतिमाह २००० कि. मी. प्रति वाहन विचारात घेण्यात आली आहे.

(२) वाहनाची प्रति लिटर इंधनात होणारी सरासरी धाव १० कि. मी. धरण्यात आलेली आहे. इंधनाचा अंदाजे दर प्रति लिटर रु. ८० धरण्यात आलेला आहे.

(३) सरासरी १५०० कि. मी. ला १ लिटर इंजिन ऑईल खपत होते, असे धरण्यात आलेले आहे.

(४) इंजिन ऑईलचा एक लिटरचा दर रु. २०० धरण्यात आलेला आहे.

(५) वाहन चालकाचा वेतन खर्च या कार्यालयाशी निगडीत नसल्याने त्याचा उल्लेख करण्यात आलेला नाही.

(६) एकूण खर्चात फक्त इंधन, वंगन व दुरूस्ती खर्च विचारात घेण्यात आलेला आहे. त्यानुसार प्रति कि.मी. खर्च काढण्यात आलेला आहे.

(७) दुरूस्ती खर्च रु. १.५० प्रति कि. मी. धरण्यात आलेला आहे.

११ (चालू)
XI (*contd.*)

9	10	11	12	13	14	15	16	17
84000	6720000	560	112000	1260000	6832000	...	8092000	9.63
55200	4416000	368	73600	828000	4489600	...	5317600	9.63
41400	3312000	276	55200	621000	3367200	...	3988200	9.63
57600	4608000	384	76800	864000	4684800	...	5548800	9.63
139200	11136000	928	185600	2088000	11321600	...	13409600	9.63
216000	17280000	1440	288000	3240000	17568000	...	20808000	9.63
162000	12960000	1080	216000	2430000	13176000	...	15606000	9.63
252000	20160000	1680	336000	3780000	20496000	...	24276000	9.63
74400	5952000	496	99200	1116000	6051200	...	7167200	9.63
31200	2496000	208	41600	468000	2537600	...	3005600	9.63
23400	1872000	156	31200	351000	1903200	...	2254200	9.63
24000	1920000	160	32000	360000	1952000	...	2312000	9.63
328800	26304000	2192	438400	4932000	26742400	...	31674400	9.63
295200	23616000	1968	393600	4428000	24009600	...	28437600	9.63
221400	17712000	1476	295200	3321000	18007200	...	21328200	9.63
312000	24960000	2080	416000	4680000	25376000	...	30056000	9.63
2400	192000	16	3200	36000	195200	...	231200	9.63
12000	960000	80	16000	180000	976000	...	1156000	9.63
9000	720000	60	12000	135000	732000	...	867000	9.63
14400	1152000	96	19200	216000	1171200	...	1387200	9.63
140400	11232000	936	187200	2106000	11419200	...	13525200	9.63
163200	13056000	1088	217600	2448000	13273600	...	15721600	9.63
1953600	156288000	13024	2604800	29304000	158892800	...	188196800	9.63
1778400	142272000	11856	2371200	26676000	144643200	...	171319200	9.63
1148400	91872000	7656	1531200	17226000	93403200	...	110629200	9.63
1480800	118464000	9872	1974400	22212000	120438400	...	142650400	9.63

सार्वजनिक आरोग्य (आदिवासी उपयोजना)
Public Health (Tribal Area Sub-Plan)

(चार) कर्मचारीविषयक गोषवारा
(iv) Personnel Summary

अ. क्र.	पदाचे नाव		पे बँड			पदसंख्या		
						सन २०१९	सन २०२०	सन २०२१
	राजपत्रित							
१.	सहायक संचालक, आरोग्य सेवा (कुष्ठरोग, आदिवासी उपयोजना)	...	एस-२३ :	६७,७००-२,०८,७००	...	१	१	१
२.	वैद्यकीय अधिकारी (वर्ग २)	...	एस-२० :	५६,१००-१,७७,५००	...	६३०	६८२	७३१
				एकूण	...	६३१	६८३	७३२
	अराजपत्रित (वर्ग ३)							
१.	वैद्यकीय अधिकारी, गट-ब	...	एस-१६ :	४४,९००-१,४२,४००	...	४५१	४५१	६७०
२.	परिसेविका	...	एस-१४ :	३८,६००-१,२२,८००	...	७५	७५	२९०
३.	अधिपरिचारिका	...	एस-१३ :	३५,४००-१,१२,४००	...	९२९	९२९	२१५१
४.	लिपिक टंकलेखक/क. लिपिक	...	एस-६ :	१९,९००-६३,२००	...	१८८	१८८	४१६
५.	औषध निर्माण अधिकारी	...	एस-१० :	२९,२००-९२,३००	...	१६०	१६०	३२१
६.	वाहन चालक	...	एस-६ :	१९,९००-६३,२००	...	९२	९२	२०६
७.	आरोग्य सहायक	...	एस-१३ :	३५,४००-१,१२,४००	...	६५७	६५७	६५७
८.	सहायक परिचारिका प्रसविका	...	एस-१३ :	३५,४००-१,१२,४००	...	२	२	३५
९.	बहूउद्देशीय आरोग्य कर्मचारी	...	एस-१३ :	३५,४००-१,१२,४००	...	३३४७	३३४७	३३४७
				एकूण	...	५९०१	५९०१	८०९३
	अराजपत्रित (वर्ग ४)							
१.	इतर वर्ग-४ कर्मचारी	...	एस-१ :	१५,०००-४७,६००	...	१४८	१४८	२५६८
				एकूण बेरीज	...	१४८	१४८	२५६८

सामान्य राज्य सेवा गट-ब संवर्ग पदे

अ. क्र.	पदाचे नाव		पे बँड			पदसंख्या		
						सन २०१९	सन २०२०	सन २०२१
१.	प्रशासकीय अधिकारी	...	एस-१५ :	४१,८००-१,३२,३००	...	१०	१०	१०
२.	सांख्यिकी अधिकारी	...	एस-१५ :	४१,८००-१,३२,३००	...	६	६	६
३.	संशोधन अधिकारी	...	एस-१५ :	४१,८००-१,३२,३००	...	१	१	१
४.	लेखा अधिकारी	...	एस-१६ :	४४,९००-१,४२,४००	...	१	१	१
				एकूण	...	१८	१८	१८

तक्ता क्रमांक १३

तक्ता

रूग्णालयाविषयी सर्वसाधारण

अ. क्र.	रुग्णालयाचे नाव व वर्ष		मंजूर झालेल्या खाटा	बाह्य-रुग्णांची एकूण संख्या	बाह्य-रुग्णांची रोजची सरासरी	बाह्यरुग्णांचा औषधावरील एकूण खर्च	प्रत्येक बाह्यरुग्णांवरील औषधाचा प्रतिदिन सरासरी खर्च	संपूर्ण वर्षात प्रत्यक्षात नोंदणी झालेले आंतररुग्ण	संपूर्ण वर्षातील एकूण आंतररुग्ण
१	२		३	४	५	६	७	८	९
कुटीर रुग्णालये–									
१.	जव्हार	२०२०-२०२१	१००	३७१९०	१२४	६१९८३	१७०	१३९१४	१३९१४
	(नोव्हें. २१)	२०२१-२०२२	१००	४६७८३	१५६	७७९७२	२१४	१०६२८	१०६२८
२.	तळोदा	२०२०-२०२१	१००	११३७०	३८	१८९५०	५२	३७७५	३७७५
	(नोव्हें. २१)	२०२१-२०२२	१००	१०९३१	३६	१८२१८	५०	२२१६	२२१६
	एकूण...	२०२०-२०२१	१००	४८५६०	१६२	८०९३३	२२२	१७६८९	१७६८९
	(नोव्हें. २१)	२०२१-२०२२	१००	५७७१४	१९२	९६१९०	२६४	१२८४४	१२८४४

तेरा

माहिती दर्शविणारा तक्ता

(BOR)	आंतररुग्णां-वरील औषधांचा एकूण खर्च	औषधांचा प्रत्येक आंतररुग्णा-वरील प्रतिदिन सरासरी खर्च	जेवण घेतलेल्या रुग्णांची संख्या	जेवणावरील एकूण वार्षिक खर्च	जेवण घेणाऱ्या प्रत्येक रुग्णा-वरील प्रतिदिन सरासरी खर्च	संपूर्ण वर्षात उपचार केलेल्या रुग्णांची संख्या	मोठया शस्त्रक्रिया केल्याची संख्या	लहान शस्त्रक्रिया केल्याची संख्या
१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८
४०	२६४००००	७२३३	१३९१४	१६६९६८०	१२०	५११०४	२२९	१०३४
८१	५३५९८६०	१४६८५	१०६२८	१२७५३६०	१२०	५७४११	७७	४५३
३०	१९८००००	५४२५	३७७५	४५३०००	१२०	१५१४५	३६	५५४
३१	२०४२७००	५५९६	२२१६	२६५९२०	१२०	१३१४७	११	३०८
...	४६२०००	१२६५८	१७६८९	२१२२६८०	२४०	६६२४९	२६५	१५८८
...	७४०२५६०	२०२८१	१२८४४	१५४१२८०	२४०	७०५५८	८८	७६१

तक्ता क्रमांक १४

प्रयोगशाळा, रेडिओलॉजी व भौतिकोपचार सेवांविषयी माहिती दर्शविणारा तक्ता

अनु-क्रमांक	रुग्णालयाचे नाव	वर्ष	प्रयोगशाळेतील केलेली तपासणी एकूण	स्क्रिनींग केलेली क्ष-किरण एकूण
१	२	३	४	५
कुटीर रुग्णालये—				
१.	जव्हार	२०२०-२०२१	५०६८५	३६४६
	(नोव्हेबर २०२१)	२०२१-२०२२	६३३८८	३८३८
२.	तळोदा	२२०२०-२०२१	१३०८६	१३६
	(नोव्हेबर २०२१)	२०२१-२०२२	८२६६	८२
	एकूण...	२०२०-२०२१	६३७७१	३७८२
	(नोव्हेबर २०२१)	२०२१-२०२२	७१६५४	३९२०

कार्यक्रम अंदाजपत्रक (ग्रामीण रुग्णालये) सन २०२१-२०२२

(नोव्हेंबर २०२१ अखेर)

अ. क्र.	जिल्हा रुग्णालयाचे नाव	वर्ष	ग्रामीण रुग्णालये कार्यक्रम अंदाजपत्रक		
			बाह्यरुग्ण	आंतररुग्ण	एकूण
१	२	३	४	५	६
जिल्हा ठाणे					
१.	उपजिल्हा रुग्णालय शहापूर	२०२०-२०२१	३७१९०	१३९१४	५११०४
		२०२१-२०२२	४६७८३	१०६२८	५७४११
२.	ग्रामीण रुग्णालय मुरबाड	२०२०-२०२१	३४९७६	४६८९	३९६६५
		२०२१-२०२२	२५८७४	२९१७	२८७९१
३.	ग्रामीण रुग्णालय गोवेली	२०२०-२०२१	३४३८५	२३९४	३६७७९
		२०२१-२०२२	२२६३९	१०७४	२३७१३
४.	ग्रामीण रुग्णालय बदलापूर	२०२०-२०२१	२२३९३	२३९४	२४७८७
		२०२१-२०२२	१९४८१	१२८८	२०७६९
५.	ग्रामीण रुग्णालय अंबाडीफाटा	२०२०-२०२१	१२८८१	…	१२८८१
		२०२१-२०२२	१०३३९	…	१०३३९
६.	ग्रामीण रुग्णालय खर्डी	२०२०-२०२१	१७८२०	२८४३	२०६६३
		२०२१-२०२२	९७४९	९४५	१०६९४
७.	ग्रामीण रुग्णालय टोकवडे	२०२०-२०२१	१६१०७	१६२९	१७७३६
		२०२१-२०२२	१२०४२	१०५४	१३०९६
	एकूण …	२०२०-२०२१	१७५७५२	२७८६३	२०३६१५
		२०२१-२०२२	१४६९०७	१७९०७	१६४८१३
जिल्हा पालघर					
१.	उपजिल्हा रुग्णालय जव्हार	२०२०-२०२१	३७१९०	१३९१४	५११०४
		२०२१-२०२२	४६७८३	१०६२८	५७४११
२.	उपजिल्हा रुग्णालय डहाणू	२०२०-२०२१	५५६६१	८७९७	६४४५८
		२०२१-२०२२	३१८५६	६१४२	३७९९८
३.	उपजिल्हा रुग्णालय कासा	२०२०-२०२१	१६८९९	७०३३	२९९३२
		२०२१-२०२२	१७०५७	२९३१	१९९८
४.	ग्रामीण रुग्णालय वाडा	२०२०-२०२१	३१४९१	४६०९	३६१००
		२०२१-२०२२	२१५९१	२५९४	२४१८५
५.	ग्रामीण रुग्णालय मोखाडा	२०२०-२०२१	३१८३४	४०३३	३५८६७
		२०२१-२०२२	१६४२१	२६४७	१९०६८
६.	ग्रामीण रुग्णालय तलासरी	२०२०-२०२१	१७९६१	४४८९	२२४५०
		२०२१-२०२२	१२५३६	२१९७	१४७३३
७.	ग्रामीण रुग्णालय विरार	२०२०-२०२१	२४६२१	३८८	२५००९
		२०२१-२०२२	२०६१०	२९२	२०९०२
८.	ग्रामीण रुग्णालय मनोर	२०२०-२०२१	२१४१४	५३९९	२६८१३
		२०२१-२०२२	१६३२८	३१४४	१९४७२
९.	ग्रामीण रुग्णालय पालघर	२०२०-२०२१	४८०३३	१०४६	४९०७९
		२०२१-२०२२	३५९०६	५४०	३६४४६
१०.	ग्रामीण रुग्णालय विक्रमगड	२०२०-२०२१	२२८७७	५९७८	२८८५५
		२०२१-२०२२	२१८३२	३८०९	२५६४१
११.	ग्रामीण रुग्णालय वाणगाव	२०२०-२०२१	१३७६४	९१७	१४६८१
		२०२१-२०२२	१०४०२	४६५	१०८६७
	एकूण …	२०२०-२०२१	३२१७४५	५६६०३	३७८३४८
		२०२१-२०२२	२५१३२२	३५३८९	२८६७११

तक्ता (चालू)

१	२	३	४	५	६
जिल्हा रायगड					
१.	उपजिल्हा रुग्णालय श्रीवर्धन	२०२०-२०२१	१९६४८	२३१७	२१९६५
		२०२१-२०२२	१३२७०	१८९६	१५१६६
२.	उपजिल्हा रुग्णालय माणगाव	२०२०-२०२१	२३३३९	३८२८	२७१६७
		२०२१-२०२२	२१३६८	२४९८	२३८६६
३.	उपजिल्हा रुग्णालय पेण	२०२०-२०२१	५१६७३	२७७२	५४४४५
		२०२१-२०२२	५१७४५	१८७९	५३६२४
४.	उपजिल्हा रुग्णालय कर्जत	२०२०-२०२१	३८५५१	३५५७	४२१०८
		२०२१-२०२२	२८८९७	१८९९	३०७९६
५.	ग्रामीण रुग्णालय पोलादपुर	२०२०-२०२१	१५२७८	९९५	१६२७३
		२०२१-२०२२	९६४१	४८८	१०१२९
६.	ग्रामीण रुग्णालय जसवली	२०२०-२०२१	३२९०	२३४	३५२४
		२०२१-२०२२	३१२१	२२३	३३४४
७.	ग्रामीण रुग्णालय महाड	२०२०-२०२१	३०५८१	३९९९	३४५८०
		२०२१-२०२२	१५३०६	१५७२	१६८७८
८.	उपजिल्हा रुग्णालय रोहा	२०२०-२०२१	२००४०	१४२४	२१४६४
		२०२१-२०२२	१४४१६	९८५	१५४०१
९.	ग्रामीण रुग्णालय कशेळी	२०२०-२०२१	१७१७८	११२७	१८३०५
		२०२१-२०२२	१०९७४	७४७	११७२१
१०.	ग्रामीण रुग्णालय चौक	२०२०-२०२१	१०८१३	६६२	११४७५
		२०२१-२०२२	६२४२	४७३	६७१५
११.	ग्रामीण रुग्णालय उरण	२०२०-२०२१	२८१५७	७२४	२८८८१
		२०२१-२०२२	१६०४५	५०९	१६५५४
१२.	ग्रामीण रुग्णालय पनवेल	२०२०-२०२१	३२६४४	४८७५	३७५१९
		२०२१-२०२२	२४९४०	२३६५	२७३०५
१३.	ग्रामीण रुग्णालय मुरुड	२०२०-२०२१	१३००२	३७९	१३३८१
		२०२१-२०२२	७८०२	५६०	८३६२
	एकूण ...	२०२०-२०२१	३०४१९४	२६८९३	३३१०८७
		२०२१-२०२२	२२३७६७	१६०९४	२३९८६१

नवसंजीवनी योजना

मातृत्व अनुदान योजना :–

गरोदर मातांची नियमित आरोग्य तपासणी व्हावी व त्यांना सुयोग्य आहार वेळेत उपलब्ध व्हावा तसेच त्यांना गरोदरपणात व नंतर विश्रांती मिळावी त्यादृष्टीने शासनाने मातृत्व अनुदान योजना १९९७-९८ पासून १६ आदिवासी जिल्ह्यांत मंजूर केलेली आहे. या योजनेमध्ये गरोदरपणामध्ये रुपये ४०० रोखीने व रुपये ४०० ची औषधे याप्रमाणे प्रत्येक लाभार्थीला एकूण रुपये ८०० चा लाभ या योजनेंखाली दिला जातो. सदर योजनेचा लाभ हयात दोन मुले व सद्या गरोदर मातासाठी देय आहे. सन २०२१-२२ माहे सप्टेंबर, २०२१ अखेर मातृत्व अनुदान योजनेअंतर्गत ५३,७४४ पैकी ८,७११ मातांना या योजनेचा लाभ देण्यात आला आहे. या योजनेसाठी मंजूर अनुदान रु. ६८.८९ लक्ष असून झालेला खर्च रु. १९.३२ लक्ष झालेला आहे.

मानसेवी डॉक्टर योजना :–

दुर्गम भागात राहणाऱ्या आदिवासी जनतेला विशेष करून माता व बालकांना औषधोपचार वेळीच व नजीकच उपलब्ध व्हावेत त्या दृष्टीने शासनाने १९९६-९७ पासून प्रतिवर्षी एप्रिल ते मार्च अखेर रुपये ६,००० प्रतिमाह मानधनावर व रुपये २,००० प्रति महिना प्रति पथक औषधाकरिता अनुदान मंजूर करण्यात येते. तसेच, सन २०१६-१७ च्या आर.सी.एच.पी.आय.पी.(एन.एच.एम.) मधून रु. १८,००० मानधन तरतूद केली असून २८१ वैद्यकीय अधिकारी नियुक्ति करण्याची योजना कार्यान्वित केली आहे. प्रत्येक वैद्यकीय अधिकाऱ्यांसोबत अन्य दोन कर्मचारी प्रतिनियुक्तीवर देण्यात येऊन ही भरारी पथके म्हणून तपासणी व औषधोपचाराचे काम करतात.

शासन निर्णय क्र. संकीर्ण - २०१६/प्र. क्र. २५२/आरोग्य-३, दिनांक ९ फेब्रुवारी २०१७ नुसार राज्यातील पालघर, पुणे, नाशिक, धुळे, नंदुरबार, नांदेड, गोंदिया व चंद्रपूर या जिल्ह्यांत १०८ भरारी पथके मंजूर करण्यात आली आहेत. माहे सप्टेंबर, २०२१ अखेर भरारी पथक योजनेअंतर्गत २८१ मानसेवी डॉक्टरांपैकी २३० भरारी पथके कार्यरत आहे. या योजनेसाठी मंजूर अनुदान रु. ८६.२४ लक्ष असून झालेला खर्च रु. ५३.९१ लक्ष झालेला आहे.

दाई बैठक योजना :–

आदिवासी व दुर्गम भागातील गरोदर स्त्रियांना बाळंतपणे दाईमार्फत केली जातात. अशा बाळंतपणाची व नवजात शिशुंची १०० टक्के नोंदणी करणे, जोखिमयुक्त मातांच्या व नवजात बालकाच्या आरोग्याचे सर्वेक्षण करणे, त्यावर नियंत्रण ठेवणे व त्यांना कृतीशिल करणे याबाबत दाई बैठका घेऊन दाईंचे ज्ञानामध्ये वाढ होईल याकरिता प्राथमिक आरोग्य केंद्राद्वारे दाईंच्या नियमित बैठका घेण्यात येतात. सन २०२१-२२ मध्ये माहे सप्टेंबर, २०२१ अखेर २,६१४ दाई बैठका आयोजित करण्यात आलेल्या असून १२,४०३ दाई या बैठकीसाठी उपस्थित होत्या. या योजनेसाठी मंजूर अनुदान रु. १.९५ लक्ष असून झालेला खर्च रु. १.३३ लक्ष झालेला आहे.

मान्सूनपूर्व उपाययोजना :–

पावसाळी कालावधीत बालमृत्यू व साथीचे रोग टाळण्याकरिता प्रतिबंधक उपाययोजना म्हणून मे ते जून मध्ये वैद्यकीय पथके दुर्गम भागात पाठवून त्यांचे मार्फत प्रत्येक गावांत उपचार, बाळांची तपासणी व उपचार, लसिकरण, संदर्भ सेवा, साथरोग प्रतिबंधक उपाय योजना इतर आजारांचे सर्वेक्षण इत्यादि कामे करून घेण्यात येतात, ब्लीचींग पावडर त्वरित उपलब्ध करणेबाबत मुख्य कार्यकारी अधिकारी व जिल्हा आरोग्य अधिकारी यांना सूचना देण्यात आल्या आहेत. पाण्याचे नमूने दूषित आढळून आलेल्या ठिकाणी नियमित शुद्धीकरण आवश्यक ती कार्यवाही त्वरीत करण्याबाबत सूचना देण्यात आल्या आहे.

आदिवासी विभागासाठी आरसीएच कार्यक्रम :–

या शीर्षाखालील योजनांची अंमलबजावणी ठाणे, पालघर, नाशिक, गडचिरोली, नंदूरबार, अमरावती, रायगड, अहमदनगर, जळगाव, धुळे, पुणे, नांदेड, यवतमाळ, नागपूर, चंद्रपूर व गोंदिया या १६ नवसंजीवनी कार्यक्रमातील जिल्ह्यांमध्ये केली जाते. त्यामध्ये पुढील योजनांचा समावेश होतो.

- भरारी पथकातील वैद्यकीय अधिकाऱ्यांसाठी दरमहा रुपये १८,००० अतिरिक्त भत्ता (Hardship Allowance)
- अमरावती जिल्ह्यामधील मेळघाट भागामध्ये आरसीएच कार्यक्रमांच्या अंमलबजावणी संनियंत्रण करणे.
- मेळघाट भागात काम करणाऱ्या अतिरिक्त जिल्हा आरोग्य अधिकारी व तालुका वैद्यकीय अधिकारी यांना विशेष मेहनताना भत्ता देणे.
- अतिरिक्त भागातील वैद्यकीय अधिकाऱ्यांसाठी निरंतर प्रशिक्षण कार्यक्रम.

महाराष्ट्र राज्य ग्रामीण जीवनोन्नती अभियान

केंद्र शासनाने सन २०१० मध्ये स्वर्णजयंती ग्राम स्वरोजगार योजनेचे रुपांतर राष्ट्रीय ग्रामीण जीवनोन्नती अभियानात (National Rural Livelihoods Mission) (NRLM) केले.

राज्यात ग्रामविकास व जलसंधारण विभागाच्या दिनांक १८ जुलैट २०११ च्या शासन निर्णयाद्वारे "महाराष्ट्र राज्य ग्रामीण जीवनोन्नती अभियान" (MSRLM) राबविण्याचा निर्णय शासनाने घेतला आहे. सदर अभियान केंद्र शासन ६० टक्के व राज्य शासन ४० टक्के पुरस्कृत आहे.

"तळागाळातील गरीबांसाठी मजबूत अशा संस्थांची बांधणी करून त्याद्वारे लाभदायक स्वयंरोजगार व कुशल वेतन रोजगाराची संधी मिळविणे गरीब कुटुंबांना शक्य व्हावे व त्याद्वारे दारिद्र्य कमी करणे, परिणामी कायमस्वरूपी तत्वावर त्यांच्या उपजीविकेत उल्लेखनीय सुधारणा करणे" हा अभियानांचा उद्देश आहे.

महाराष्ट्र राज्य ग्रामीण जीवनोन्नती अभियानाची खालील मार्गदर्शक तत्वे आहेत.

१. दारिद्र्यातून बाहेर येण्याची गरीबांची प्रबळ इच्छाशक्ती आहे आणि ते करण्याची त्यांच्याकडून अंगभूत क्षमता आहे.

२. सामाजिक संघटन करण्यास, संस्थांची बांधणी करण्यास व त्यांचे सक्षमीकरण करण्याची प्रक्रिया करण्यास प्रेरणा देण्यासाठी बाह्य समर्पित व संवेदनक्षम आधारभूत रचना आवश्यक आहे.

३. ज्ञानाचा प्रसार, कौशल्य बांधणी, पतपुरवठा, बाजारपेठ आणि उपजीविकेच्या इतर सेवा उपलब्ध झाल्यास, या वाढत्या संघटनास खालून आधार मिळेल.

महाराष्ट्र राज्य ग्रामीण जीवनोन्नती अभियानाची खालील केंद्रभूत मुल्ये आहेत.

१. गरीबातील गरीबांचा अंतर्भाव व सर्व प्रक्रियांमध्ये त्यांची अर्थपूर्ण भूमिका,

२. पारदर्शकता,

३. उत्तरदायित्व,

४. समानता-दुर्बल गटातील विशेषतः महिला व असुरक्षित गट,

५. भागीदारी,

६. नियोजन, अंमलबजावणी व संनियंत्रणाच्या सर्व टप्प्यांमध्ये गरीबांचा व त्यांच्या संस्थांचा मालकी हक्क व ठोस भूमिका.

राज्यामधील सर्वात कमी मानवी विकास निर्देशांक असलेल्या अहमदनगर, अकोला, अमरावती, औरंगाबाद, बीड, भंडारा, बुलढाणा, चंद्रपूर, धुळे, गडचिरोली, गोंदिया, हिंगोली, जळगाव, जालना, कोल्हापूर, लातूर, नागपूर, नांदेड, नंदूरबार, नाशिक, उस्मानाबाद, पालघर, परभणी, पुणे, रायगड, रत्नागिरी, सांगली, सातारा, सिंधुदूर्ग, सोलापूर, ठाणे, वर्धा, वाशिम, यवतमाळ या ३४ जिल्ह्यातील ३५१ तालुके निवडून तेथे राज्य ग्रामीण जीवनोन्नती अभियान Intensive पध्दतीने राबविण्यात येत आहे.

अशा प्रकारे या योजनेअंतर्गत वरील ३४ जिल्ह्यांमधील ३५१ तालुक्यांकरिता सदर योजना NRLM Intensive पद्धतीने राबविण्यात येणार आहे.

सन २०२१-२२ या वर्षाकरिता शासनाने NRLM करिता रु. ८६०.३१ कोटींची खालीलप्रमाणे तरतूद केलेली आहे.

(रुपये कोटी)

हिस्सा	(Non-Tribal)	(SCP)	(TSP)	(OTSP)	एकूण
केंद्र	३५३.६६	७५.००	१२१.७६	...	५५०.४२
राज्य	२३५.७८	५०.००	५०.००	...	३३५.७८

परिशिष्ट–ब

महाराष्ट्र राज्य ग्रामीण जीवनोन्नती अभियान

प्रगती अहवाल (एप्रिल २०२१ ते फेब्रुवारी २०२२)

अ. क्र.	तपशील		भौतिक प्रगती (इन्टेंसिव्ह)		टक्केवारी
			उद्दिष्ट	साध्य	
१,	अभियानांतर्गत कार्यरत स्वयं सहाय्यता समूह संख्या	...	१,०५,०००	६८,१८०	६५
२.	अभियानांतर्गत सहाय्य करण्यात आलेल्या कुटुंबांची संख्या	...	११,०२,५००	६,३३,२७७	५७
३.	स्थापन करण्यात आलेले ग्रामसंघ	...	५,४७२	३,७६५	६९
४.	स्थापन करण्यात आलेले प्रभागसंघ	...	४०८	३४७	८५
५.	फिरता निधी प्राप्त झालेल्या गटांची संख्या	...	३,५१,४३४	१६,९७७	५
६.	फिरता निधी वितरीत रक्कम (रु. लाखात)	...	३६,४५७.००	२५४०.१४	७
७.	समुदाय गुंतवणूक निधी (CIF) प्राप्त गटांची संख्या	...	२८,८३०	७,३७२	२६
८.	समुदाय गुंतवणूक निधी (CIF) वितरीत रक्कम (रु. लाखात)	...	१७,२९८.००	४,३०७.३१	२५
९.	बँक अर्थसहाय्य प्राप्त गटांची संख्या	...	१,६४,१००	१,४१,५७५	८६
१०.	बँक अर्थसहाय्यातून वितरीत रक्कम (रु.CR)	...	३,३४०.००	२,६०९.००	७८

दिनदयाल उपाध्याय ग्रामीण कौशल्य योजना (DDUGKY)

आपल्या देशात ग्रामीण भागात बरेच युवक व युवती हे अनेक कारणांमुळे शालेय शिक्षणानंतर उच्च शिक्षणापासून वंचित राहतात. त्यामुळे त्यांच्याकडे रोजगार मिळविण्याच्या दृष्टीने त्यांच्याकडे योग्य कौशल्ये नसतात. त्यामुळे बेरोजगारीचे प्रमाण वाढत आहे. तरी केंद्र शासनाने दिनदयाल उपाध्याय ग्रामीण कौशल्य योजनेअंतर्गत ग्रामीण भागातील गरीब कुटुंबातील युवक व युवतींना कमी कालावधीचे (तीन महिने ते एक वर्षाचे) कौशल्य प्रशिक्षण देवून त्यांना रोजगार उपलब्ध करून देण्यास सुरवात केली आहे. हा कार्यक्रम PPP (Public Private Partnership) च्या माध्यमातून राबविला जातो. ग्रामीण भागातील गरीब कुटुंबांचे उत्पन्न वाढीसाठी प्रयत्न करण्याचा या योजनेचा उद्देश आहे. यासाठी ग्रामीण भागातील दारिद्र्य रेषेखालील ८ वी पास बेरोजगार युवक-युवतींना त्यांच्या इच्छेनुसार प्रशिक्षण देऊन किमान रु. ६००० मासिक वेतनाचे रोजगार उपलब्ध करून देण्याचे काम करण्यात येत आहे.

योजनेची ठळक वैशिष्ट्ये—

१. पूर्णपणे मोफत असे ३ महिन्याचे निवासी प्रशिक्षण.

२. मार्केटनुसार तसेच नोकरीची शाश्वती असलेले प्रशिक्षण.

३. ७० टक्के प्रशिक्षणार्थींना नोकरीची हमी.

४. ग्रामीण युवकांना १८ ते ३५ वयोगटातील तसेच आदिवासी, विधवा, वेठबिगारी ह्यांच्यासाठी वरील वयोमर्यादा ४५ एवढी शिथिल करण्यात आलेली आहे.

५. एस. सी.-३१ टक्के, एस. टी.-२५ टक्के, अल्पसंख्याक-२० टक्के, महिला-३३ टक्के यांचे अनिवार्य सामाजिक समावेशन केले आहे.

सन २०२१-२२ या वर्षाकरिता DDUGKY योजनेकरिता राज्य शासनाद्वारे खालीलप्रमाणे तरतूद केलेली आहे.

हिस्सा	(Non-Tribal)	(SCP)	(TSP)	(OTSP)	एकूण
केंद्र	१२०.००	६०.००	९६.००	...	२७६.००
राज्य	८०.००	४०.००	२५.००	...	१४५.००

- सहभागी प्रकल्प अंमलबजावणी संस्था व प्रकल्प : ३१९
- सध्या कार्यरत प्रकल्प अंमलबजावणी संस्था व प्रकल्प : ८४ (मार्च २०२० पर्यंत)
४८ (एप्रिल २०२० ते जानेवारी २०२१ पर्यंत)
- प्रशिक्षित युवक-युवतींची संख्या : ४५,८७३
- प्रशिक्षित आदिवासी युवक-युवतींची संख्या : ११,१२२
- सध्या प्रशिक्षण घेत असलेले : ६,८७५
- रोजगार उपलब्ध युवक-युवतींची संख्या : ३९,९६५

ग्रामीण स्वयंरोजगार प्रशिक्षण संस्था (RSETI)—

आरसेटी ही योजना सन २००९ मध्ये केंद्र शासनामार्फत सुरू करण्यात आली. आरसेटीची संकल्पना ही कर्नाटक येथे श्री क्षेत्र धर्मस्थळ एज्युकेशन ट्रस्ट यांच्या तर्फे राबविलेल्या (RUDSETI) यावर आधारित आहे. या योजनेअंतर्गत ग्रामीण भागातील द्रारिद्र्य रेषेखालील व १८ ते ४५ वयोगटातील युवक-युवतींना स्वयंरोजगारासाठी १० ते ४५ दिवसांचे विविध व्यवसायांचे (शेती व बिगर शेती) निवासी व विनामूल्य/मोफत प्रशिक्षण दिले जाते. हे प्रशिक्षण केंद्र चालविण्याची पूर्ण जबाबदारी त्या त्या जिल्ह्यातील Lead Bank कडे सोपविण्यात आली आहे. प्रशिक्षण केंद्र स्थापन करण्यासाठी राज्य शासनाने प्रत्येक जिल्ह्यात किमान एक एकर जमीन बँकेला उपलब्ध करून देणे आवश्यक आहे. महाराष्ट्र राज्यात एकूण ३५ (RSETIs) आहेत. प्रत्येक प्रशिक्षण केंद्रात दरवर्षी किमान ७५० प्रशिक्षणार्थींना प्रशिक्षण देण्यासाठी केंद्र शासन प्रशिक्षणाने निर्गमित केलेल्या Common Cost Norms Notification नुसार अनुदान अदा केले जाते. माहे फेब्रुवारी-२०२२ अखेर खालील प्रमाणे प्रगती आहे.

- प्रशिक्षित युवक-युवतींची संख्या : २,१३,६४३
- रोजगार उपलब्ध युवक-युवतींची संख्या : १,५५,६६८
- सन २०२१-२२ मध्ये प्रशिक्षण घेतलेले : १७,९९०
- एकूण स्वयंरोजगार प्राप्त २०२१-२२ मधील : ५,३८९
- सन २०२१-२२ या वर्षाकरिता रु. १६.०० कोटी एवढ्या निधीची तरतूद केलेली आहे.

मध्यवर्ती कारागृह मुद्रणालय
वर्धा रोड, नागपूर ४४० ०२०

मकामुना (एच-१०४३)—३-२०२१—१०० पु.—पीए४*